This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

HOOVER INSTITUTION
on War, Revolution, and Peace
FOUNDED BY HERBERT HOOVER, 1919

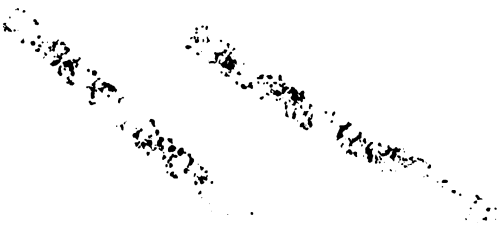

Pláč koruny České

neboli

Persekuce lidu českého

v letech 1868—1873.

Napsal

J. ARBES.

Druhé, doplněné vydání.

V PRAZE 1894.

Nakladatel Dr. FRANT. BAČKOVSKÝ, knihkupec.

Kartografická S. Grunda a V. Svatoně, Kr. Vinohrady

Slovutnému pánu,

panu

JUDru JULIU GRÉGROVI,

prvnímu a nejstaršímu ze žijících politických »provinilců« za éry »ústavní«,

k upomínce

na dny 4. dubna 1873 a 3. prosince 1877.

J. A.

Předmluva k druhému vydání.

První, neobjemné vydání spisu tohoto vzniklo za »vými-
nečného stavu« r. 1868. a vyšlo tiskem na sklonku
r. 1869. za tak zvaného »občanského ministerstva«,
kdy správa království Českého svěřena byla *poprvé* generálu
Ízdy, polnímu podmaršálkovi Kollerovi.

V tu dobu byl sice již zákon o porotách pro tiskové pře-
iiny v platnosti. Nicméně za nedlouho — po pokusu delego-
vati pro *české* tiskové pře poroty *německé* — byl zákon ten
nlčky suspendován a oprotiv tisku používáno opět tak zvaného
»objektivního řízení«, t. j. spokojeno se zabavením »závadného«
iskopisu a soudním zákazem dalšího rozšiřování.

Poměry tyto potrvaly, jak známo, až do 12. září r. 1893.,
kdy pro Prahu a okolí prohlášen *stav výminečný,* kdy poroty
pro tisková provinění suspendovány i formálně a rozhodování
o proviněních tiskem spáchaných přikázáno zase c. k. soudům.

Spisům, jako jest tento, *v němž registrují se pouhá fakta*
za vlád již odstoupivších (jejichž programy a činnost povoláním
nové vlády [Taaffeovy] byly — *odsouzeny*), ovšem nejsou po-
měry ty na závadu a vadí jen potud, že činí sepsání úplných
politických dějin vůbec a dějin *persekuce lidu českého* v letech
1868—1870. a po krátké přestávce (za ministerstva Hohen-
wartova) v letech **1872—1875.** za ministerstva knížete Adolfa
Lucrsperga (když generál Koller stal se *poznovu* místodržitelelem
Čechách) *naprosto nemožným.* Neboť i *mnohá*, a to nikoli

netečná a důležitá *fakta* nemohou býti reprodukována jinak nežli kuse a úryvkovitě. Zejména platí to o všech tiskových í jiných přích, jež byly časem svým projednávány *tajně* nebo v kterýchž byl projednáván delikt *časopisu nebo spisu zabaveného.* A to i v takových případech, *kdy bylo líčení pře veřejné a obžalovaný uznán byl nevinným.* Od r. 1873. totiž rozšířeno v mnohých případech »objektivní řízení« i na referáty o veřejných přelíčeních. Tiskopis, reprodukující obžalobu založenou na článku zabaveném, jehož konfiskace byla c. k. soudem potvrzena — propadal konfiskaci pro rozšiřování zakázaného tiskopisu. A to i v případech, když byl soud (ať porotní nebo z c. k. soudců složený) v závěrečném přelíčení uznal *na nevinu* obžalovaného. Po náhledu c. k. soudu rozhodnuto prý tím pouze o *subjektivní vině,* kdežto *objektivní povaha skutku zůstala prý v permanenci.*

Z přelíčení takového druhu nelze nám tudíž reprodukovati nežli charakteristické úryvky o průběhu líčení a z řečí obhajovacích. Není tudíž naší vinou, že ani po letech nemůže se širší veřejnosť k svému politickému poučení dověděti vše, co a proč bylo druhdy zažalováno: byly-li *totiž vlády, které později odstoupily jako vlády, které úkolům svým nedostály, tedy jako vlády neschopné* — posuzovány tehda po právu a pravdě čili nic.

Spis náš nemůže tudíž býti pokládán za žádné dějiny, které jsou z naznačených příčin doposud naprosto nemožny; nýbrž jest **knihou pouhých fakt**, doložených, po případě objasněných tu a tam výroky pronesenými jednak ve sněmovnách, jednak v obhajovacích řečích před c. k. soudy, vůbec výroky v ohledu právním naprosto nezávadnými.

My v celém spise žádného skutku, jenž byl časem svým c. k. soudy nebo porotami uznán trestuhodným, *neschvalujeme* jedině z té příčiny, poněvadž zákon takové schvalování stihá. Ale my *také neschvalujeme* žádného ustanovení, rozhodnutí nebo skutku někdejších c. k. vlád a jejich orgánů, a to prostě proto, poněvadž nás k tomu žádný zákon nenutí.

Registrujeme objektivně *pouhá fakta.*

Dokud nebudou možny dějiny památného boje národa českého za nezadatelná jeho práva, *nechť mluví pouhá fakta!*

Jsou a zůstanou rovněž tak výmluvna jako nepopíratelna, a žádná světa moc jich neodčiní. Zůstanou i bez reflexí a jakéhokoli kritického výkladu na vždy charakteristickým pomníkem všech, kdožkoli je mají na svědomí — ať již ve smyslu příznivém nebo nepříznivém.

Z prvního vydání spisu toho, v němž byla registrována *persekuční fakta* od 21. června 1868 až do 8. listopadu 1869, pojali jsme do druhého vydání pouze část úvodu. Fakta sama, tehda jen v největší stručnosti uvedená, doplnili jsme podrobnostmi. Vše ostatní jest prací novou, snůškou fakt, v tomto způsobě úhrnem doposud ještě nikde neregistrovaných.

V ohledu literárním připomínáme, že celé dílo jest prací excerptní a že váženo k němu ze všech přístupných pramenů, zejména souvěkých časopisů a různých jiných spisů odborných, jako J. Malého »Naše znovuzrození«, Karla Adámka »Z naší doby« a jiných.

Pro nespočetné množství drobných fakt a jmen nebylo ovšem lze ubrániti se tu a tam nějaké nesprávnosti, ať již opomenutím nějakého fakta, jež se na veřejnosť vůbec nedostalo, nebo jiným nějakým způsobem, zejména registrováním skutku, již původně nesprávně udaným.

Fakta zařaděna jsou v chronologickém pořádku; v případech, kdy nám toho nebylo lze přesně zjistiti, dle doby, v které vešla u veřejnou známosť. Možno tudíž správnosť jejich kontrolovati i bez udání nesčetných jednotlivých pramenů.

13. září 1893.

Které srdce české nezachvělo by se při vzpomínce na bitvu bělohorskou a na osud, jenž stihl národ český po osudné oné porážce?! Čí oko nezachmuřilo by se při vzpomínce, že na Bílé Hoře za jedinou hodinu zmařeno bylo ovoce celých století, ovoce krutých a krvavých bojů za neodvislosť národa a svobodu svědomí?!

Když národ bohatýrův prchal s krvavých písčin bělohorských jako rozprášený zástup zločinců a žebráků, zaplakal trpce genius národa českého....

Násilně vyrvání na pláních bělohorských národu českému slavný kalich husitský a ožebračeným potomkům slavných táboritů vtisknut do rukou trpký kalich utrpení, z něhož po dva věky musili popíjeti, snášejíce při tom muka a trápení nejneslýchanějšího druhu.

Co vytrpěl národ náš po bitvě bělohorské, nevytrpěl žádný národ ve světě. Utrpení jeho bylo tak bezměrné, že národ náš až po dnešní den z ran svých ještě se nevykrvácel.

Nepoměrně valnější část národa českého byla po bitvě bělohorské mrzkým spůsobem uhnětena. Uhnětení to stalo se však, jak známo, jen pomocí šibenic a stínadel, pomocí bezpříkladných konfiskací majetku movitého i nemovitého, pomocí nejnešetrnějšího a nejnespravedlivějšího vypovídání ze země, pomocí strašných krvavých dragonad a hroznéhо masakrování obyvatelstva všech tříd a všeho stáří. V několika letech po osudné bitvě pozbyla ubohá, nešťastná a politování hodná vlasť naše tří čtvrtin svého dřívějšího obyvatelstva. Květ šlechty české byl vyhuben a tisícové nejšlechetnějších synů národa zemřeli

buď na popravišti mečem katovým buď byli ze země na vždy vypovězeni. Větší část měst a vesnic lehla popelem, a lid domácí musil se skrývati v slujích skalních, nemaje, čím by hlad svůj utišil a nahé tělo si oděl!

Národ český, před kterýmž druhdy celý svět se třásl, zbaven byl veškeré své národní i politické samostatnosti. Duch jeho znenáhla zatemněn, čacká mysl jeho klesla, a z národa hrdin stal se zástup ponížených a v prachu se plazících otroků. Když pak po uplynutí dvou věků tak mnohý národ evropský k novému životu se probouzel, dřímal ubohý národ náš tuhý spánek....

Genius národa českého plakal doposud....

Osud národa českého byl úzce spojen s osudem říše Rakouské. Kdo však zná dějiny Rakouska, zejména dějiny devatenáctého století, nabyl přesvědčení, že dějiny ty jsou obrazem tak nevídané převrácenosti a zmatenosti státnické, že by vším právem sloužiti mohly všem státům za vzor, *jakým stát býti nemá.*

Dějiny (viz na př. jen Springerovy »Dějiny Rakouska«!) pronesly zdrcující soud skoro nade všemi někdejšími vládami rakouskými.

Úplný nedostatek základní a vedoucí myšlénky, úzkoprsá bázeň před všelikým ruchem a každou změnou, bezpříkladná uzavřenosť před celým světem, jeho myšlénkami, snahami a pokrokem; nejhorlivější péče, udržeti v slepé poslušnosti a otrocké oddanosti a proto v tupé nevědomosti; všude polovičatosť a ledabylosť, všude mrtvý mechanismus a nikde čistý, zdravý organismus; neospravedlněná bázeň před bystrými hlavami a ráznými muži; stálé protežování lidí neschopných, pouhých strojů bez vůle a bez zásad, bez hybnosti a čilosti, protežování tupých nevědomců a odstrkování skutečných talentův; podplatnosť a bezpříkladná nevědomosť státního služebnictva a v nejvyšší míře urážlivé sobectví úřadníkův; nedůvěra k národům a bázeň, aby se národové nedomohli ani stínu samosprávy; v čas míru a pokoje zpupnosť a nadutosť, v dobách bouřlivých zase nesmyslná povolnosť a obojetné slibování, povolávání cizincův do země a svěřování jim úřadův bez ohledu na to, jsou-li s poměry země obeznámeni čili nic; nejlehkomyslnější finanční hospo-

dářství, jež přivedlo říši Rakouskou na pokraj hmotné záhuby; nenapravitelná nevšímavosť všeho, co by říši prospěti mohlo, a zaslepenosť přes nejtrpčí zkušenosti; věčné poručníkování a bezpříkladná všemohoucnosť policie, která tisíce občanův stíhala a trýznila s krutostí neslýchanou — — ejhle! tak charakterisuje historie Rakousko v tomto století.

Dějiny Rakouska, jež bylo déle nežli po půl století zástitou »pořádku a legitimity«, poskytují děsný obraz zevnitř pozlátkem okrášleného, avšak uvnitř politickým doktrinářstvím a šarlatanstvím zbědovaného, zpuchřelého a zpráchnivělého státu.

Přese všechno utrpení však, jež národ náš musil zakoušeti po bitvě bělohorské, takže byl již blízek hrobu, přece nezahynul, jak si jeho nepřátelé přáli, nýbrž procitnuv po dvou věkách z tuhého spánku, počal poctivě a usilovně pracovati o svém znovuzrození. Ku konci minulého století učiněn počátek. Z prostých chudobných chýšek rolnických vyšli mužové, kteří jsouce nadchnuti slávou chrabrých předkův, snažili se v národě českém vzbuditi poznovu starého ducha a již po několika desítiletích ukázalo se, že v žilách pozdních potomkův koluje ještě podobná krev jako v starých, slavných předcích.

A od této doby svého znovuvzkříšení sledoval národ český s napjetím všechno, co dělo se v Rakousku, s kterýmž osud jeho tak úzce souvisel.

Avšak čím více šířila se v národě našem osvěta, čím více přicházel národ k uvědomění, tím nápadnější musily mu býti všechny vady, a nyní již veškerý národ náš jest úplně přesvědčen, že neduhy státní správy rakouské, zejména nedostatek mravní myšlénky základní za dob císaře Františka, pak vždy více se vzmáhající desorganisace za císaře Ferdinanda a posléze marné, poněvadž doktrinářské a jednostranné pokusy o znovuzřízení Rakouska za dob císaře Františka Josefa přivedly říši konečně tam, kde nalézala se, když r. 1879. nastoupilo vládu ministerstvo Taffeovo — s programem novým, od programu dřívějších vlád se lišícím.

Jaký div, že z těžkého sna procitlý národ český, postřehnuv vady a nedostatky někdejších vlád, pokoušel se o reformy říši Rakouské i koruně Svatováclavské prospěšné?! Vědělť národ náš velmi dobře, že po dlouhé věky střežena byla osvěta v ža-

láři bodáky a děly najatých žoldnéřův, že národové s největším úsilím musili dobývati tohoto pokladu, že platili zaň nejvěrnější krví svých nejlepších synův, že dobývali a dobývají doposud klenotu toho s nasazováním života tisícův ve prospěch a ku blahu milionův. Národ náš sice věděl, že jest sláb, leč přece pustil se s poměrně silnějšími vládami vídeňskými, jež veškeré to neštěstí národův rakouských mají na svědomí, v tuhý boj, neboť vědomí, že bojuje za právo a pravdu, jakož i přesvědčení, že provede boj jen prostředky zákonními, dodávalo mu síly, odvahy a zmužilosti neobyčejné.

»U vesla vlády vídeňské,« čteme v článku vydaném na sklonku r. 1868., »bývali však mužové, kteří, zavrhnuvše svědomitost, postavili na místo práva moc bodáků a děl, kteří úmluvy a přísahy zavrhli a na jich místo postavili bezohlednou libovůli. U vesla vlády té bývali lidé, kteří v Čechách snažili se zničiti odvěké státní právo a usilovali vládnouti jen pomocí vojáků, policajtů, žandarmů a byrokratů, kteří, nedbajíce sněmu zemského a jeho usnesení, nechtěli ničeho jiného užívati nežli byrokratického aparatu; mužové, kteří všelikým násilím namáhali se jazyk český vypuditi nejen z úřadův a škol, alebrž i ze života a společnosti vůbec; mužové, kteří po celých Čechách barvili nejen každou veřejnou budovu, netoliko každý c. k. sloup a každou c. k. osobu, nýbrž i každou tabulku, ba i čísla domů v obcích a městech černožlutě na znamení rakušáctví; mužové, kteří s krutostí španělských inkvisitorův stíhali nejen českou myšlénku, nýbrž i každé české slovo, českou píseň, český kroj, ba české vzezření, kteří nejen žandarmy a policajty, nýbrž i bídnými, opovržení hodnými vyzvědači obklopili každého, kdo nekořil se před nimi v prachu jako otrok.

U vesla vlády vídeňské bývali mužové, kteří neostýchali se potlačiti český tisk spůsobem neslýchaným, takže nebylo možno ani z daleka poukázati na nejnepatrnější vady, tím méně pak na nejkřiklavější neřesti, na bezpráví a bezpříkladné utlačování a vydírání národa českého. U vesla vlády té bývali lidé kteří, snažíce se degradovati občany státní na černožluté otroky, pomocí nesčíslného počtu žandarmův, policajtův, tajných náhončích, vyzvědačů a udavačů, mužové, kteří za jediný cíl si obrali zničiti veškerou svobodu. A mužové tito zároveň uvrhli

národy rakouské na pokraj propasti hmotné bídy, zviklali základy říše, vydavše ji všanc zevnějším nepřátelům. A z mužův těchto, kterýmž časem svým beze vší odpovědnosti svěřena byla moc nad miliony, podali mnozí děsný obraz zpustlosti a zmravnělosti, neboť někteří z nich octli se ve vězení, jiní se věšeli a opět jiní podřezávali si krky ....«

Nebylo-liž svatou povinností každého poctivce pracovati ze všech sil proti takovýmto vládám a bojovati s použitím všech zákonních prostředků ke svržení jich a zasazovati se o to, aby zaujali křesla ministerská mužové osvícení, nepředpojatí, ve všem poctiví a spravedliví, slovem mužové, kterýmž ať v státech absolutních neb ústavních — jedině náleží po právu vládnouti?!

A národ náš bojoval, jak známo, všemi zákonními prostředky proti takovýmto vládám s úsilím, houževnatostí a obětavostí, jež budily úctu, ba obdiv i u politických a národních jeho odpůrců, ovšem nepředpojatých a spravedlivých. Ačkoli úspěch boje toho po dlouhá léta nebyl stkvělý (neboť teprve v poslední době dostalo se národu našemu nemnohých sice, ale přece uznání hodných práv a institucí, umožňujících aspoň poněkud další samostatnější rozvoj národní), nelze jinak, nežli se vysloviti, že národ náš ve všeobecném díle pokroku atd. vykonal poctivě svou povinnost.

Že v boji národa českého, vedeném v éře ústavní zákonními prostředky, tu a tam v horlivosti a nadšení nebo z neznalosti zákonův použito bylo snad také od jednotlivců prostředků, nesrovnávajících se se zákony, hlavně se zákony z doby absolutismu, jež jsou namnoze doposud ještě v platnosti, na povšechném rázu boje celého národa v podstatě ničeho nemění. Ti, kdož se byli za dřívějších vlád provinili, odpykali sobě provinění svá zákonními tresty nebo jim byly tresty ty a jich následky různými amnestiemi prominuty. Všickni požívají občanských i politických práv jako občané neúhonní . . .

* * *

Politicko-národní boj národa českého za státní právo koruny České, ať již proti odvěkým odpůrcům nebo proti vládám

a jich orgánům, jest a zůstane, pokud se vede prostředky zákonními, bojem čestným, oprávněným a spravedlivým. Nebojuje národ náš za nic jiného, nežli za to, co mu bylo celou řadou panovníků rakouských právně zaručeno a přísahami korunovačními zajištěno.

Jak z dějin známo, povolána do Čech *dynastie německá* teprve králem Janem Lucemburským, kterémuž žírné kraje české sloužily za nevyčerpatelnou studnici, z které vážil prostředky k ukájení svých dobrodružných choutek, aby mohl v cizině přiváděti k platnosti pověstné své heslo »Ich diene!« (Sloužím!). *Králem tím dali sobě Čechové zvláštní kapitulací slíbiti zachování starých práv zemských,* čímž poprvé formálně a diplomaticky vysloveno a zjištěno bylo **obmezení královské moci v Čechách.** Karel IV. chtěl *ústavnímu právu v Čechách* dáti nový útvar vlastním řádem zemským; ale nemohl mu získati platnosti proti starému, podáním stvrzenému řádu. »Zlatou bullou« obnovil a potvrdil privileje a práva království Českého a jiná ještě stará ustanovení jednající o volbě krále a ustanovil, že *po vymření panovnického rodu mají stavové čeští právo nového krále si voliti* a panovníci z jednoho rodu že mají na trůn český dosedati dle pořadu prvorozenství.

Za Vladislava II. uvedl zemský sněm r. 1500. zřízení zemské zároveň s právem zemským v určitou soustavu, kterážto *ústava státu českého sloužila později mnohé ústavě jiných zemí za vzor* a v podstatě své zachována v platnosti až do nešťastné bitvy na Bílé Hoře.

A na základě této ústavy *povolán rod habsburský* **svobodnou volbou** *na trůn český.*

Rod habsburský domáhal se sice již dříve vlády v Čechách; ale valně se mu nedařilo. Teprve Ferdinand, počav po zahynutí krále českého Ludvíka v bitvě u Mohače na základě jisté dědičné smlouvy, svědčící na prospěch jeho manželky, domáhati se právě uprázdněných trůnů uherského a *českého,* uskutečnil konečně dávné touhy rodu habsburského.

Stavové čeští na sněmu zvláště svolaném popírali mu veškeré oprávněné nároky na trůn český, poukazujíce k tomu, že choť jeho jest již dávno odbyta. Avšak Ferdinand překonav se, že má soupeře, a že nelze stavy české nakloniti k tomu,

aby jej prostě za krále **přijali,** nešetřil slibů ani darů, až hlavně přičiněním nejvyššího purkrabí Zdeňka Lva z Rožmitála **zvolen** *byl za krále českého.*

Před volbou musil však svoliti k jistým výminkám, o kterýchž se byli stavové čeští usnesli, a v nichž kladena *hlavní váha* na to, že *nově zvolený král* **nebyl zvolen ani z povinnosti** ani **z ohledu na nějaké právo dědičné,** nýbrž **ze svobodné vůle;** dále že *musí král sídliti v Čechách,* že nesmí *žádných cizích úřadníkův* ani rádcův na úřady zemské dosazovati a že **všechny privileje a výsady stavům potvrdí a zem při všech právích a obvyklostech jejích zachová.**

Volba prvního člena z rodu habsburského za krále českého provedena tedy zcela *ústavně* na základě ústavy Vladislavovy, na kterouž ústavu *Ferdinand I.*, přijav zvolení za krále, *zavázal přísahou svou sebe i potomky své.*

Bez ústavy české rod habsburský nebyl by se vůbec ani na trůn český dostal.

Koruny *uherské* dosáhl Ferdinand I. téhož roku, kdy byl *korunován na krále českého,* a nabyl ji *týmže způsobem* jako koruny české.

Právní poměr mezi dynastií habsburskou a národem českým a uherským jest tudíž v podstatě jeden a týž — *ryze ústavní* a vše, cožkoliv bylo kdy třeba mezi nimi projednávati, nemohlo býti po právu jinak projednáváno a rozhodnuto nežli cestou ústavní.

Že právní poměr dynastie habsburské k národu českému byl a zůstal takovým, jak jsme právě vytknuli, toho nejpádnějším dokladem jest okolnosť, že po některých, ovšem jen dočasných proměnách poměru toho panovníci rakouští zas a zase v různých svých manifestech k němu se vraceli jako k nezdolnému podkladu právnímu, bez něhož na vzájemně uspokojivé řešení státoprávních poměrů nelze ani pomysliti.

Pokoušeno-li se někdy právní poměr ten řešiti jinak, nežli ústavně a že dočasně třeba i pozměněn, vším tím poměr ten sám nikterak se nezměnil a zůstal pro všechnu budoucnosť právě jen takovým, jak zněly původní, přísahou stvrzené úmluvy mezi zákonními zástupci národa českého a prvním členem dynastie, kterýž byl svobodnou volbou povolán na trůn český.

Pokusy poměr ten právní pozměniti cestou neústavní staly se, jak z dějin známo, několikrát. Ale bez trvalého úspěchu a bez právního úspěchu vůbec.

»Když Ferdinand II.,« čteme v historické vzpomínce jedné, »octnul se později s většinou sněmu ve sporu o význam veřejného práva, o práva svá v poměru ku právům stavův a když z toho vznikla válka, tu Ferdinand zvítěziv, již nechtěl spokojiti se právem svým ústavním a nepochybným; ale uživ příležitosti a práva silnějšího, zrušil ústavu a odňal práva, zděděnou ústavou pojištěná i těm stavům, kteří práva svého nikterak pozbyti nemohly.

Na to *vládnuv několik let neobmezeně* (první absolutismus ve státě českém) vydal roku 1627. obnovené zřízení zemské, kterýmž zákonodárná moc sněmu zrušena a toliko v poradnou proměněna, ač právo sněmu k povolování daní uznáno.

Ferdinand III. navrátil sněmům českým opět některá nepatrná práva; avšak celkem od Ferdinanda II. *starý ústavní stát český stále více přeměňován na absolutní stát španělský.* Mysl a cit ústavní v národě českém víc a více utlumovány a zahlazovány, na jejich pak místo velmi pilně štěpován *cit dynastický* se všemi obyčejnými přívěsky svými, jakož jsou *centralisace, byrokratismus, feudalismus.* U nás přidružila se k tomu ještě *germanisace.*

Národ český nebyl tudíž nikdy nepřítelem zřízení ústavního. Nikdo nemůže mu toho právem vytýkati, obzvláště když se uváží, že poslední třetina dějin českých jest vlastně skoro neustálý zápas národa českého za zřízení ústavní . . .«

Další pokusy pozměniti právní poměr mezi dynastií a národem českým cestou neústavní pomíjíme mlčením a poukazujeme jen ještě k některým důležitým dočasným proměnám. Až do času císařovny Marie Terezie neměly země koruny České se zeměmi koruny Uherské nic společného, kromě panovníka. Správu země a vyučování řídil nejvyšší *kancléř český* odpovídající jaksi nynějšímu ministru vnitřních záležitostí a vyučování. Finance spravovala *komora česká* a president její odpovídal asi úřadu nynějšího ministra financí. Soudnictví lišilo se od nynějšího nápadněji. Komora appelační a president její odpovídali asi nynějšímu ministerstvu spravedlnosti. Za Marie Terezie za-

hájeny pokusy správu zemí scentralisovati. Tak r. 1749. spojena *kancelář česká* s kanceláří zemí vnitrorakouských pod titulem »k. k. vereinigte Hofkanzlei« (c. k. spojená dvorní kancelář), jejíž předseda však až do r. 1847., tedy déle celého století, nazýván »*kancléřem českým*«. I finanční záležitosti soustředěny a nad komorami jednotlivých zemí jako nad komorou uherskou, českou atd. postavena komora dvorní, která spravovala finance říše a jejíž president změněn r. 1848. v ministra financí. Rovněž soustředěna i soudní řízení. *Soudní senát český zrušen* a roku 1749. zřízena ve Vídni třetí instance . . .

Do roku 1848. tedy zemím koruny České znenáhla ústavní i administrativní zřízení odňato de fakto (skutečně); ale nikdy ne de jure (po právu). Neboť jakmile r. 1848. absolutistická soustava v Rakousku zaměněna *za soustavu ústavní,* vráceno se opět k pevné půdě historického práva, na které cestou ústavní mělo býti vše další projednáno. **Roku 1848. vrácena totiž zemím koruny České ústavní i administrativní samostatnost.**

Nejneklamnějším důkazem vytknutého právního poměru mezi dynastií rakouskou a národem českým jest **korunovační přísaha**, kterou králové čeští od Ferdinanda I. až po císaře a krále Ferdinanda V. skládali a která zní:

»**Přísaháme** Panu Bohu, matce Boží i všem svatým na tomto svatém čtení, že pány, rytířstvo, Pražany, město i všecku obec království Českého i každého jednotlivého obyvatele tohoto království *chceme a máme* při jich řádech, právech, obdarování, výsadách, svobodách i spravedlnostech, starých, dobrých i chvalitebných obyčejích zachovati a od království toho Českého a což k témuž království od starodávna přísluší, nic neodcizovati ani dědičně komu z poddaných našich ani žádnému jinému nedávati ani směňovati ani zastavovati *bez rady a povolení zemského na sněmu obecném tohoto království sneseného;* nýbrž to království máme, chceme a povinni jsme rozšiřovati a je rozmnožovati, a což jest od něho neřádně odňatého, zase připojovati, i všecko, což k dobrému a poctivému tohoto království jest učiniti, — tak nám Pán Bůh pomáhej a všickni svatí!«

Poslední právoplatnou a tudíž po vždy závaznou listinou, která po dnes nebyla a nikdy nemůže býti zrušena, jest kabi-

netní list posledního korunovaného krále českého, J. V. císaře Ferdinanda I., ze dne 8. dubna 1848, kterýmž **zemím koruny České zaručen sněm ústavodárný, politická samostatnosť s odpovědnými nejvyššími úřady zemskými a nejúplnější rovnoprávnosť jazyka vyslovena jako právní zásada.**

Že státoprávní poměr mezi dynastií rakouskou a zákonními zástupci zemí koruny České neupraven cestou ústavní vzhledem k pozměněným poměrům časovým již r. 1848., aniž později, po roce 1860., když po několikaletém absolutismu soustava státní bez jakéhokoli přičinění se strany českého národa přeměněna opět v soustavu ústavní, není vinou nežli nesčetných, takměř nepostižitelných a vzájemně se křížujících okolností a rušivých živlů, jež osudnou náhodou v řešení poměru toho zasahovaly.

Státoprávní poměr sám tím nezměněn, ba ani nezviklán. Neboť i panující císař František Josef I. částečně tak zvaným »říjnovým diplomem« ze dne 20. října 1860, hlavně pak památným reskriptem ze dne 12. září 1871 **uznal historická práva království Českého,** čímž jest nade vší pochybnosť dotvrzeno, že politický zápas národa českého za nezadatelná a nepromlčitelná historická práva jeho, vedený v mezích zákona s různými politickými stranami a se všemi státníky i nestátníky, kteří práv těch nechtěli a nechtějí uznati, jest a bude i na dále bojem zákonním, a nad jakékoli sofistické kriterium povznešeným.

Nikdo nemůže národu českému vytýkati, že, veda boj za tato svá práva, nebojuje za věc spravedlivou!

Že boj ten nevedl až dosud ku kýženým cílům, že političtí odpůrcové státního práva českého dovedli až dosud zmařiti každý pokus, přivésti právo to k praktické platnosti, a neštítili se žádných prostředků vůbec, nesmí nikoho lekati a zastrašovati. *Samostatnosť zemí koruny České* pod vládou dynastie habsbursko-lotrinské jest konečným *zákonním cílem* všech politických bojů našich, a jde jen *o prostředky*, jakými lze cíle toho dosíci.

Nechtějmež si zapírati, že prostředky, jichž bylo až dosud s naší strany použito, nebyly vždy vhodny a řekněme bez obalu — dosti výdatny a důsledně používány. Nechtějmež si zapírati,

že jevívali jsme začasté i ochotu k nevhodným, ba záhubným ústupkům a nestáli vždy neústupně na skálopevné půdě, vytknuté zcela přesně v celé řadě neodvolatelných manifestací panovníků rakouských — na historickém státním právu českém.

S půdy zákonní a J. V. císařem za oprávněnou prohlášené, s půdy historického státního práva českého nesmí nás žádné sliby, žádný nátlak, ba i žádné násilí vůbec ani pošinouti, neřku-li odpuditi. Podobně jako jsme byli v oposici skoro proti všem někdejším vládám vídeňským za éry »ústavní«, musíme v zákonní oposici proti odpůrcům historického státního práva českého setrvati i na dále, ba musíme na základě posavadních zkušeností oposici zostřiti a všemi zákonními prostředky potírati politické odpůrce, nechť s námi bojují v životě občanském nebo v parlamentech nebo v křeslech ministerských. A to tak dlouho, dokud nestane se skutkem, co nám bylo nejjasnější dynastií jako nezadatelné právo naše slavnostně zaručeno.

Oposice v ústavním státě není trestuhodnou, ba ani závadnou, dokud šetří platných právě zákonů a nevybočuje v prostředcích svých z mezí zákona. Oposice za nepochybná a nezadatelná práva národa se zákonníkem v ruce jest nezdolná a musí dříve nebo později vésti k cíli.

* * *

Ústavní boj za historická práva koruny České zahájen, vlastně obnoven, jak známo, roku 1848., když po mnoholetém absolutismu prohlášena byla ústavnosť.

Z četných výhod ústavních hlavně svoboda slova a tisku a obecní zákon ze dne 17. března 1848, jehož podstatnou zásadou bylo, že *základem svobodného státu jest svobodná obec*, opravňovaly k naději v utěšenější budoucnosť.

Avšak za nedlouho — po povalení maďarské revoluce, (za které byla, jak známo, sněmem uherským i nejjasnější dynastie prohlášena za zbavenou trůnu), dostalo se národu českému, jehož zákonní zástupci stáli tehda po boku vlády vídeňské jako její přívrženci, *za odměnu*, co dostalo se pokořeným Maďarům *za trest:* Národ český jako ostatní národové říše Rakouské oblažen — *absolutismem.*

Dne 2. prosince r. 1848. složil totiž *poslední* korunovaný král český, císař Ferdinand V. korunu. Sněm kroměřížský, nedokončiv prací zákonodárných, dne 4. března 1849 rozpuštěn. Dne 28. července téhož roku vstoupil do ministerstva Dr. Alexandr *Bach* a dne 30. prosince 1849 *oktrojována* národům rakouským »*ústava*«, která neměla jiného účelu, nežli zahaliti připravovaný přechod k absolutismu.

Proklamací císaře Františka Josefa I. ze dne 31. prosince 1851 *prohlášena pak i oktrojovaná ústava* ze dne 4. března 1849 se vším, co s ní souviselo, *za zrušenou*. Zaručena toliko rovnost všech občanů před zákonem a osvobození selských pozemků od poddanství za přiměřenou náhradu někdejším vrchnostem.

Zároveň zrušena tak zvaná *základní práva* ze dne 4. března 1849 pro *slovanské* a německé *korunní země*, (mezi nimi také *národní* rovnoprávnost), a *veškerá kritika císařské proklamace policii naprosto zakázána*.

Aktem tím ukončena první ústavní éra v Rakousku v tomto století a zahájena vláda *absolutismu*.

Místo zákona zaujala *policejní libovůle*. Všechny neodvislé listy české zastaveny. *Svoboda tisku udolána*. Poslední zástupce její Karel Havlíček — *bez soudního nálezu* a pouze *z libovolného rozkazu ministerského* — internován do Brixenu.

Od 16. července 1851 vycházel jen ještě »Pražský prostonárodní list«, který snažil se vpraviti v trudný stav věcí a psáti aspoň tak, jak vůbec ještě bylo možno. S jakými protivenstvími bylo mu zápasiti, vysvítá nejlíp z okolnosti, že i zaznamenávání historických fakt vykládáno policií za zločin. Kdysi otištěn v listě tom výrok souvěkého svědka o císařské soldatesce za třicetileté války, znějící v ten smysl, že *řádila v zemi hůře nežli sám nepřítel*. Pro výrok ten předvolán redaktor na městské hejtmanství, kde policejní rada Filip *Weber*, (později místodržitel v Čechách), vinil jej z hrubé urážky vojska a naléhal naň, aby byl výrok ten v nejbližším čísle odvolán.

Pro rozhodné hájení rovnoprávnosti dostalo se redaktorovi často napomenutí. Policejní rada Weber neostýchal se ještě před zrušením ústavy připomínati, že to »vláda nerada vidí«, a dával redaktorovi zcela nepokrytě na ruku, že by byla vláda ochotna dáti listu subvenci, kdyby psal v jejím smyslu.

Následkem toho, že redaktor odepřel tak učiniti, stihán a obtěžován list se strany policie tou měrou, že redaktor — když nespomohlo ani vypuštění veškerých politických úvah o poměrech rakouských — rozmrzen dobrovolně redakce se vzdal. Okolnosť ta byla c. k. úřadům vítanou. Vydavatel chtěl sice list přes posavadní hmotné ztráty dále vydávati; ale úřadové ku změně redakce nesvolili a tak list koncem června 1852 zanikl.

Od té doby nevycházel v Čechách žádný politický list český kromě úřadních »Pražských novin«, které neměly ani čtenářův, tím méně odběratelův.

Císařským rozhodnutím ze dne 9. února 1854 nařízeno, aby obecní zastupitelstva, zvolená roku 1850. dle řádu ze dne 19. března 1849, zůstala v činnosti až do vydání nových obecních řádů. Vláda však s vydáním těchto nepospíchala. Vše zůstalo v strnulosti až do roku 1860., čímž nejen samospráva obcí, nýbrž celá země ve všech možných směrech octla se takořka na pokraji záhuby.

Policejní libovláda slavila v Čechách pravé orgie. Každý poctivý Čech byl v podezření buřičství, a každý jeho krok tajnou i veřejnou policií střežen a kontrolován. Řádění pověstného a zároveň všemohoucího policejního ředitele pražského Päumanna a nejvěrnějšího jeho druha v ušlechtilé práci, neméně pověstného školního rady a zuřivého germanisatora *Maresche,* bylo v zákonodárných sborech jakož i v žurnalistice tak často obšírně vylíčeno a odsouzeno, že hnusí se nám skutky těchto dvou politicko-národních hyen v lidské podobě znovu připomínati. Veškerá činnosť jejich směřovala k úplnému vyhlazení všeho českého, a oba skutečně také již se kojili nadějí, že nejsladší sen jejich dříve nebo později dojde vyplnění. Päumann docela již dával národu českému určitou šibeniční lhůtu, do které bude do posledního živlu vyhlazen.

Za takových poměrů nebylo divu, že nejen národní vědomí, nýbrž i veškeré snahy kulturní hluboce poklesly a utuchly. Zdáloť se, jako by se celá říše Rakouská třásla před každým tištěným nebo veřejně proneseným slovem českým. Jako za absolutismu před rokem 1848. za rovněž tak bozohledného a všemohoucího policejního ministra Sedlnitzkého veden

i nyní krutý boj o každé divadelní představení ochotnické, o každou besední zábavu, ba o každou deklamaci a píseň.

I nejnevinnější píseň česká »Kde domov můj?« stihána jako — hymna revoluční.

Jak hluboko jsme poklesli v *literatuře,* toho důkazem jest, že nevycházely v prvních letech padesátých nežli tyto časopisy: Mikovcův »Lumír«, Štulcův »Blahověst«, Kodymovy »Hospodářské noviny« (1849—1862), Rozumovy »Zlaté klasy« (1854—1856), a čtvrtletní »Časopis českého musea«. Pospíšilův »Obzor« zanikl rokem 1855., »Časopis pro katolické duchovenstvo«, založený r. 1828., rokem 1852.

Politické časopisectvo zastoupeno bylo pouze *vládním* listem, »Pražskými novinami«.

Vláda vídeňská vyhradila si zákonem právo, udělovati k vydávání politického časopisu zvláštní dovolení, a *všechny* žádosti za povolení k vydávání neodvislého listu českého *důsledně zamítány.*

Na doklad, jak hluboko jsme poklesli v ohledu *národním*, jest okolnost, že i v ryze českých městech mívaly německé divadelní společnosti kočující nejhojnější návštěvu a že v ryze české *Chrudimi* na př. městské divadlo hned po prvním zavanutí větru reakce r. 1850. otevřeno bylo *německým* proslovem, jemuž následovalo provedení opery v jazyku *německém.*

Jaké »svobodě« těšilo se za Bacha spolkovnictví, vysvítá nejlíp z poměru »Akademického čtenářského spolku« k c. k. policii. Spolek ten založen byl, jak známo, r. 1849. a až do roku 1853. mohli a také byli členy jeho i professoři a jiní vlastenci. Nebyl to tudíž původně spolek výlučně studentský, a měl spíše ráz politický nežli vědecký. Hlavním účelem jeho bylo cvičení se v řečnictví. Avšak dnem 10. května 1849 (kdy prohlášen stav obležení) počínaje, činnost spolku toho víc a více obmezována. Z počátku nesměly býti konány ani schůze výboru. Později k tomu svoleno, ale zakázány přednášky historické a literární, jimž zejména professor Koubek věnoval nemalou péči. Krátce spolek vydán úplně na milost a nemilost policie, která měla právo kteréhokoli z členů výboru vyloučiti a také vylučovala. Tak na př. r. 1852., kdy byl předsedou prof. Dr. Jan Purkyně, vyloučeni policií z výboru:

L. Aull, jenž byl rok před tím předsedou, Dr. Jan Palacký, kníže Rudolf Taxis a Otakar Zeithammer.

Po vydání nového zákona o spolčování ze dne 26. února r. 1852. musily býti stanovy změněny v ten smysl, že směli býti členy pouze studující. Nové stanovy potvrzeny úřadem dne 10. září 1853. Doktoři, professoři a vůbec nestudující musili ze spolku vystoupiti a zvolen na r. 1854. nový výbor. Nicméně z výboru toho vyloučila policie neméně nežli *jedenáct členů* a sice: medika Kratochvíla, medika Jurenku, Em. Purkyně, med. Kučeru; právníky: Julia Grégra, Vavřince Svátka a z Hartkntálu; filosofy: Tomka a Rokytského a techniky Kopáčka a Štěpánka. Z celého výboru potvrzena pouze volba předsedy Vaňka, pak právníka Mezníka jako účetního spolku. Šimáčka jako knihovníka a filosofa Lešetického.

Vynikající vědatoři čeští, jako Hamerník, Hanuš a Strohbach v pravém slova smyslu pronásledováni. Hamerník donucen vzdáti se professury při universitě; Hanuš sesazen z professury stolice filosofické a Dr. Strohbach z úřadu rady vrchního soudu.

Senát c. k. vrchního soudu (tak nazýván již v tu dobu někdejší apelační soud) *neodsoudil* totiž jistého člověka, jenž prý v opilosti, tedy v stavu nepříčetném, dopustil se zločinu urážení Veličenstva. Následkem toho byli *nejen c. k. vrchní státní zástupce Hikisch*, nýbrž i *všickni přísedící senátu i s předsedou* (mezi nimiž nalézal se také někdejší předseda říšského sněmu Dr. Strohbach) ministerstvem prostě *sesazeni*.

»Sesazení to,« čteme v sněmovní jedné řeči, »mělo v zápětí pravé zděšení v obecenstvu. Porušenať tím zcela zjevně a ostentativně základní zásada soudnictví — *nezávislosť soudu* — čímž zasazena samým ministerstvem nejtěžší mravní rána soudnictví v Čechách a v Rakousku, z které se po léta nevzpamatovalo. Byloť tím prohlášeno za instituci, která stůj co stůj musí rozsuzovati ve smyslu a po přání právě úřadující vlády, a pozbylo — ovšem jen z vůle a přičiněním samé vlády — v obecenstvu takořka veškeré mravní váhy a vážnosti. Pokládánoť, jak jinak také býti nemohlo, za *slepý a vládě oddaný organ bez vlastního právního přesvědčení.*«

Od té doby zaznamenává historie soudnictví v Čechách

další faktum: že nebylo snad žaloby pro uražení Veličenstva, aby nebyl obžalovaný uznán vinným a co nejpřísněji potrestán. Statistika také vykazuje v Čechách, ba v celém Rakousku přede všemi státy evropskými největší počet odsouzených »pro urážku Veličenstva«.

I další jedno faktum vrhá na soudnictví za Bacha tak ostré světlo, že úplně stačí ku charakteristice. Policie pražská vypátrala sedmičlenný »velezrádný spolek«, kterýž měl ve své spolkové pokladně k účelům spolkovým — 3 zl. 15 kr. Spolek nazýval se »Červený prapor«. Nejstaršímu »spiklenci« bylo — 15 roků a byl odsouzen do těžkého žaláře na dobu **dvanácti roků** na pevnosť munkačskou. Ostatní, vesměs mladší, tedy pouhé děti — odsouzeni do žalářů na kratší dobu na Komárně, v Josefově atd.

* * *

Když dohřměla děla v nešťastných pro Rakousko bitvách u Magenty a Solferina, odzvoněno umíráčkem Bachovu absolutismu.

Dne 15. srpna 1859 vydal císař František Josef I. *manifest* k národům, v němž praveno, že J. V. nyní veškerou svou pozornosť a péči věnovati chce zdárnému provedení úlohy své: trvale pojistiti Rakousku vnitřní blahobyt a zevnitřní moc náležitým rozvinováním bohatých jeho duševních a hmotných sil a času přiměřenými opravami v zákonodárství a správě.

Dne 21. srpna 1859 rozloučil se Dr. Bach po více než devítileté činnosti s ministerským křeslem a za nedlouho — účastnil se někdejší obránce vídeňských barikad jako velevyslanec rakouský při dvoře římském slavnostních průvodů církevních v rouše kajících hříšníků, jako by se kál z nepromíjitelných hříchů, jež byl na národech rakouských jako ministr spáchal.

Zároveň s Bachem propuštěni ministři: polní podmaršálek Kempe (policejní ministr), rytíř Toggenburg (ministr obchodu) a *Rechbergovi* svěřeno sestavení nového ministerstva.

Rechberg převzal ministerstvo zahraničních záležitostí a předsednictví, hrabě Agenor *Goluchowski* pak ministerstvo vnitra a *Hübner* policie. Ministerstvo obchodu zrušeno. Dne 21. října

Hübner propuštěn, a na jeho místo povolán za ministra policie *Thierry*.

Nové ministerstvo neskrblilo sliby; ale váhalo s jich vyplněním. Teprve dne 5. března 1860 vydán císařský patent, kterýmž naznačeny *základní rysy ústavy*. Jednota říše měla býti zachována a *jednotlivým zemím mělo se dostati do jisté míry samosprávy*.

Avšak krátce po pádu Bachově, za jehož zpátečnické vlády bujela již v temnu pozdější národohospodářská korupce, jako náhlým bleskem osvětleny tajné podvody vysoce postavených osobností. Polní podmaršálek *Eynatten*, obviněný z *podvodů* páchaných při zaopatřování armády rakouské v Italii r. 1859., zatčen a skončil v noci ze dne 7. na 8. března 1860 ve vězení *samovraždou*, zůstaviv podrobné přiznání netoliko své vlastní viny, nýbrž i svých spoluvinníků. Dne 9. března 1860 zatčen i generalní ředitel úvěrního ústavu František Richter jako spoluvinník podvodného polního maršálka Eynattena, kterýž později, po půldruhém roce vyšetřovací vazby také odsouzen. Několik jen týdnů po zatčení Richtera dne 22. dubna r. 1860. donucen i **ministr Bruck** ke složení úřadu ministra financí, jejž zastával od 10. března r. 1855., a v noci ze dne 22. na 23. dubna, *podřezav si žíly, zahynul samovraždou*.

Politování hodnými a svrchovaně hnusnými těmito událostmi spečetěn osud brutálního systému Bachova na dobro.

V květnu r. 1860. svolána do Vídně tak zvaná »rozmnožená říšská rada« za tím účelem, aby za předsednictví arcivévody Rainera radila se o zásadách, na kterýchž by měla býti příští státní správa říše Rakouské založena. Rada ta čítala úhrnem 58 členů (35 šlechticů a 23 nešlechticů), a sice 10 řádných, 10 doživotních a 38 dočasných — 24 Němců, 18 Slovanů a Rumunů, 11 Maďarů a 5 Italů.

Z Čech povoláni do rady té pouze tři členové dočasně: hrabě Jindřich *Clam Martinic*, hrabě Albert *Nostic* a předseda obchodní komory liberecké Trenkler; z Moravy dva: hrabě Jiří Stokau a továrník Filip Schöller; ze Slezska jeden: Dr. Hein.

Lid československý nebyl v předběžných poradách těch zastoupen nikým. Přípravné práce ústavní konány tudíž *bez zástupců národa českého*.

Hned v prvních schůzích rozštěpili se radící se ve dva protivné a zároveň nesmířitelné tábory. Většina, s hr. Clam-Martinicem a hr. Széczenem v čele, navrhovala a hájila *soustavu federativní*, vrcholící v uznání *historickopolitických individualit království a zemí*, menšina pak systém *centralistický*.

Zástupce Sedmihradska Maager v jedné schůzi pronesl přání za zavedení *ústavy representativní*, kterouž by »při všemožném rozvinutí *práva samosprávného všech korunních zemí*, při všemožném *šetření historických tradic* a obecního zřízení v jednotlivých zemích, při všemožném zachování *rovnoprávnosti* veškeré zájmy obyvatelstva nalezly v obci, na zemském sněmu i na říšské radě přiměřeného zastoupení *svobodně volenými zástupci*«.

Program ten měl v zápětí všeobecný souhlas všech, kdož s říší Rakouskou poctivě smýšleli, ale také bezpříkladný poplach v kruzích zavilé byrokracie staré školy absolutistické, která by se byla nerada rozloučila s někdejší libovolnou svou právomocností.

Zatím vydán dne 17. července nový císařský patent, kterýmž **J. V. císař dobrovolně uložil meze plné panovnické Své moci** v ten smysl, že *od té doby bez svolení říšské rady nemá býti žádná nová daň vypsána nebo zvýšena a žádná státní půjčka učiněna*.

Nad jiné charakteristické jest, že když v sezení rozmnožené říšské rady dne 24. září delegát Moesóny poukázal k tomu, že ve sboru tom *Čechové a Moravané* nejsou zastoupeni, kníže Jan Adolf *Švarcenberk* prohlásil, že jsou Čechové s poměry v svrchované míře spokojeni. Z toho plyne, že kníže ten neměl o stavu věcí v Čechách hrubě ani ponětí a proto také nejmenší schopnosti státnické o záležitostech českých rozhodovati.

»Rozmnožená říšská rada« dokončila dne 29. září 1860 své předběžné porady, na jejichž základě již dne 20. října vydán *památný diplom císařský* na státoprávní upravení vnitřních poměrů říše, kterýmž na základech pragmatické sankce vytknuty byly zásady ústavního zřízení říše Rakouské a jímž uznány za rukojemství mocného postavení říše, trvalého právního stavu a rovného spolupůsobení všech národů, *zřízení vyhovující dějepisnému právnímu vědomí, stávající různosti království a zemí*

a požadavkům jejich neroxdílného a neroxlučitelného silného svazku.

V den vydání diplomu říjnového svěřeno hraběti *Goluchowskému* sestavení nového ministerstva. Především zrušena ministerstva vnitra a vyučování jako nejvyšší úřady ústřední a místo nich zřízeny opět dvorní kanceláře. Kromě toho zřízeno státní ministerstvo, jehož řízení převzal *Goluchowski.* Ministrem policie stal se *Mecséry*, ministrem války *Degenfeld*, ministrem spravedlnosti *Lasser;* uherským dvorním kancléřem *Vay* a ministrem bez portefeuillu hr. *Szecsen.* Později (9. pros.) ustanoven *Kemenyi* zatímním předsedou sedmihradské dvorní kanceláře a (13. pros.) *Plener*, kterýž byl po propuštění Brucka ustanoven zatímním správcem financí, jmenován definitivně ministrem financí.

Teprve krátce před vydáním říjnového diplomu dostalo se národu českému milostivého povolení k vydávání samostatného politického časopisu. Od r. 1858. vycházel sice redakcí Frt. Šimáčka (Vojtěcha Běláka) »Posel z Prahy«, v kterémž pojednáváno prostonárodně hlavně o otázkách národohospodářských; ale jako za vlády Bachovy, tak i za ministerstva Rechbauerova a v první době i za vlády Goluchowského zůstaly všechny pokusy vymoci na vládě koncessi k vydávání *českého politického listu* úplně bez úspěchu.

V krátkém čase po sobě zadali za koncessi takovou prof. Zelený, Dr. Čupr, Dr. Svátek a Jaroslav Pospíšil; ale vláda všechny žádosti prostě zamítla.

Konečně udělena koncesse Dru Bohuslavu Müllerovi; ale za nedlouho zase mu odňata pod záminkou, že pro chorobu nemohl přikročiti k bezodkladnému vydávání.

Dr. Rieger sepsal na to přiměřený pamětní list, v němž uvedeny oprávněné stížnosti národa českého a žádáno za provedení rovného práva a udělení povolení k vydávání českého listu politického.

Dne 18. června odebrala se pak zvláštní deputace z Čech do Vídně, kde memorandum to — jež nesmělo býti vůbec ani vytištěno a kolovalo pouze v opisech mezi obecenstvem — podala J. V. císaři.

Pamětním spisem tím učiněn konečně průlom v posavadní

praxi. Ministerstvo neodvážilo se již odmítnouti novou žádost za vydávání českého listu politického a udělilo koncessi Dru A. Krásovi k vydávání »Času«, jehož prvé číslo vyšlo 1. října a později Dru Juliovi Grégrovi k vydávání »Národních listů«, jejichž první číslo vydáno 1. ledna 1861.

Po mnoholetém útisku politickém není divu, že říjnový diplom uvítán v Čechách přímo s jásotem. Kojenoť se nadějí, že učiněn tím aspoň krok k uspokojivému utváření skoro již nesnesitelného stavu věcí přes to vše, že diplom ten odchyluje se v mnohém od památného majestátního listu císaře Ferdinanda z r. 1848. nebyl pro *Čechy* vlastně nežli novým popřením a novou překážkou státního práva koruny České. Zemím koruny Uherské přiznáno v něm totiž staré právo ústavní, *země koruny České* pak zařaděny prostě mezi »ostatní království a země«, tedy mezi státní útvary bez státního práva.

Rozštěpení říše Rakouské ve dvě části (tedy dualismus, proti němuž později veden z Čech tak tuhý boj), prohlášeno tudíž již říjnovým diplomem za prozatímný cíl nového politického proudu. Země koruny České prohlášeny bez spolupůsobení zákonodárných faktorů za země bez jakýchkoli práv státních, za země, pro které měly býti ústavní řády teprve vydány, neboli jinými slovy: vládou oktrojovány.

Po právu stalo se tudíž pouze zemím koruny Uherské. *Země koruny České* vydány na milost a nemilost vídeňské vlády, která se také v tomto smyslu k národu českému chovala.

Do kabinetu hr. Goluchowského povolán také posavadní místodržitel v Čechách *Mecsery,* tedy muž, který se byl za Bacha ve smyslu odsouzeného právě absolutismu nad jiné vyznamenal, a svěřen mu úřad ministra policie. Možno se tudíž domysliti, jak asi sobě někdejší stoupenec absolutismu počínal za éry ústavní.

Místodržitelem v Čechách jmenován hrabě Antonín *Forgach*, muž, kterýž si byl dovedl za několikaměsíčního úřadování jako místodržitel moravský získati důvěru lidu a v kteréhož právě proto, že vyznal se v jazyku českém, skládány i v Čechách mnohé naděje, že stane se konečně i Čechům aspoň v ohledu národním jaks taks po právu. Jinak v Čechách v podstatě skoro pranic se nezměnilo. Někdejší státní pomocníci absolutismu,

i nejfanatičtější, nejzapřísáhlejší odpůrci veškeré ústavní svobody, jako pověstný policejní ředitel Päumann a dlouhá řada jiných, Päumannovi podobných, ponecháni v úřadech a nedbáno toho, že nedovedli nebo nechtěli se vpraviti v nový stav věcí a počínali si i nadále jako za nejtužšího absolutismu.

Hrabě Goluchowski v úřadě předsedy ministerstva však dlouho nevytrval. Dne 17. prosince, tedy ani ne po dvouměsíční činnosti v úřadě státního ministra, v kteréžto době marně usiloval o provedení říjnového diplomu, odstoupil a nástupcem jeho stal se rytíř Antonín **Schmerling**, kterýž byl r. 1851. dobrovolně vystoupil z reakcionářského ministerstva Bachova a pokládán tudíž všeobecně za státníka v pravdě svobodomyslného.

Schmerling jako každý předseda ministerstva před ním i po něm — neskrbil rozmanitými sliby; ale v brzku seznáno, že slibům těm přece sotva půjdou skutkové v zápětí a když přece, tedy výlučně jen na prospěch politických stoupenců Schmerlingových.

Zákon o tisku zůstal beze změny a na zavedení porotních soudů, jediné opory pravé konstituce, »svobodomyslný« Schmerling naprosto — zapomněl! »Ústavnímu« státníku tomu stačily trestní a tiskový zákon z doby absolutismu a vykonávání spravedlnosti ponecháno i nadále týmže státním orgánům, které se byly za doby absolutismu jak náleží vžily v ducha absolutistických zákonů.

Ku charakteristice »svobodomyslného« Schmerlinga dostačí snad jediný doklad, kterýmž zvrhává se svobodomyslnost jeho v pravý opak.

Když totiž Dr. Klaudy chystal později v říšské radě návrh na změnu tiskového zákona, setkal se se Schmerlingem, kterýž k němu za přítomnosti předsedy sněmovny poslanců pravil: »Což pak máte s tím návrhem tak na spěch? Bojíte se o své noviny? Nemáte proč. *Pište si proti mně, co chcete.* Za to nezkřiví se vám ani vlásku!«

Dr. Klaudy na to odtušil: »Tak ráčí soudit Vaše Excelence; ale *úřadové* v zemích vykládají to jinak a *stihají podle starého zákona.*« Schmerling snažil se Dra Klaudyho upokojiti slovy: »To jsou přílišné strachy.«

Slovy těmi osvědčil se Schmerling skutečně jako ministr

v pravdě ústavní a svobodomyslný; ale pouze — v theorii. V praxi zachoval se zcela jinak. Když za nedlouho zahájena persekuce tisku českého a proces Dra Julia Grégra jako redaktora »Národních listů« chýlil se ku konci, uznal Dr. Klaudy jako obhajce obžalovaného za vhodné připomenouti státnímu ministru někdejší jeho konejšivé výroky. Zaslalť mu bez vědomí Dra Grégra přípis, v němž žádal, aby byl proces »Národních listů« zastaven a nebo v případu odsouzení aby bylo vzato útočiště k císařské milosti. Nicméně státní ministr, kterýž byl před nějakým časem sám a dobrovolně prohlásil, že může býti proti němu psáno cokoliv a nikomu že nebude proto vlásku skřiveno, odpověděl lakonicky, že mu nelze nižádným spůsobem ujmouti se procesů tiskových, jež byly českými soudy zavedeny . . .

Dle toho mohlo se tedy proti Ant. Schmerlingovi psáti cokoliv; ale nesměly tak psáti — české listy. Krátce svobodomyslným byl Schmerling jen »po německu«. Pro Čechy byl a zůstal zcela obyčejným absolutistickým nedůtklivcem, který klidně přihlížel k tomu, kterak političtí odpůrci stiháni a odsuzováni po drakonickém zákonu z doby absolutismu.

Věděltť, že skutkové jeho jako ministra naprosto by nesnesli kritiky v ústavních státech obvyklé a že by za svobody tisku v pravdě ústavní neudržel se u vesla vlády ani snad několik měsíců, neřku-li tak dlouho, jak podařilo se mu to s použitím persekučního aparatu absolutistického, nežli totiž byl celý system jeho a vůbec veškerá jeho politika odsouzeny a on z úřadu vládního ministra *jako státník, který úkolu svému nedostál, odstoupil.*

Několik jen dní po nastoupení Schmerlinga přesvědčil se lid český, že skoro ve všem, zejména v ohledu policejním zůstalo při starých zvycích. O sylvestrovské noci ze dne 31. prosince 1860 na den 1. ledna 1861 došlo totiž v Praze *k první srážce policejní stráže s obecenstvem,* při čemž *prolita i krev.* Rozjařená společnosť, vracejíc se z hostince domů, byla na Karlově náměstí, kde zpívala české písně, policejní stráží zadržána a tak s ní zacházeno, že byl jeden člen její policisty povážlivě zraněn. Případ ten zbudil, jak přirozeno, nemalé pohoršení a byl také soudně vyšetřován.

Přes to setrval správce policie pražské Päumann ve svém úřadě, až když celou řadou byrokratických přechmatů konečně přece stal se nemožným a přesazen v únoru 1861 do Krakova.

Tím zbavena Praha jednoho z nejzapřisáhlejších a nejbezohlednějších odpůrců všeho českého, kterýž si nedal za svého úřadování ujíti nižádné příležitosti, aby svou nenávisť k českému lidu dal na jevo.

Jak vymýšlivým v ohledu tom muž ten byl, vysvítá z okolnosti, že zasazoval se ze všech sil o to, by Vincenc Vávra a Karel Sladkovský vyloučeni byli z redakce »Času« prostě proto, že byli před lety pro politická provinění odsouzeni. Päumannovi šlo o naprosté zničení jich existence; ale nepodařilo se mu to.

Vyšší instance měly aspoň tolik taktu, že rozhodnutí policejního řiditelství neschválily a tak fanatismus Päumannův valně ochladily.

Odstranění všeobecně nenáviděného policejního řiditele Päumanna z Prahy připisováno hlavně vlivu nového místodržitele hr. Forgacha.

* * *

Prodlením několika neděl staly se sice opětně změny v ministerstvu, ale vliv Schmerlingův zůstal v převaze.

Dne 19. prosince 1860 jmenován *Mazuranič* předsedou chorvatské dvorní kanceláře; dne 4. února 1861 však sestavil arcivévoda *Rainer* opět *nové ministerstvo.* Sám stal se předsedou ministerské rady. *Schmerling zůstal státním ministrem* a také ostatní ministři podrželi své portefeuilly: *Mecséry* policie, *Degenfeld* války, *Plener* financí, *Vay* uherské dvorní kancléřství a *Szecsen* ministerstvo bez portefeuillu. *Rechberg* stal se ministrem zevnitřních záležitostí, *Lasser* ministrem státní správy, *Protobevera* spravedlnosti a *Wickenburg* obchodu.

Několik týdnů později — dne 26. února 1861 — vydány tak dlouho a tak toužebně očekávané *patenty k upravení ústavnosti, jimiž zásady práva diplomu říjnového zvráceny namnoze v neprospěch státoprávního poměru jednotlivých království a zemí k říši a dynastii.*

Naděje národa českého sklamány skoro ve všem.

Kdežto pro země koruny Uherské zůstalo v platnosti staré zřízení ústavní, *oktrojovány* pro země *koruny České* zemské řády, které neměly jiného účelu, nežli učiniti ze zákonodárných sborů instituce, závislé na vůli, vlastně na milosti té které vlády vídeňské, která si pomocí řádů těch vždycky dovedla zjednati v zemských sněmích povolnou a svým zámyslům oddanou většinu.

Volební řád pro sněm český osvědčil se hned o prvních volbách. Česká národnost, tedy nepoměrná *většina* v zemi, vyšla z osudí volebního jako *menšina,* kdežto nepoměrná menšina živlu německého zastoupena většinou. Vše čelilo k tomu, aby *sněm český měl a podržel ráz německý* a aby v něm rozhodovali živlové oddaní více méně slepě vládě Schmerlingově.

Jaký dojem učinilo státnické umění Schmerlingovo, kterýž dovedl převážnou, nepopíratelnou většinu českého národa učiniti svým »důmyslným« volebním řádem závislou na očividné a nepopíratelné menšině německého obyvatelstva, na národ český, možno se domysliti. A *zde* a nikde jinde dlužno hledati prvopočátky všech dalších zápletek, nesnází v urovnání vnitřních poměrů a zároveň i onoho zásadního a oprávněného odporu národa českého, jenž později vzplanul v památnou opposici, tak tuhou, houževnatou a obětavou, že nepodařilo se oblomiti ji, neřku-li zlomiti a udolati ani prostředky, o nichž ústavní vlády vzdělaných národů nemají ani potuchy.

Přirozeno, že v Čechách zavál nový duch, vzniklý z popudu sebeochrany a jevící se především *v zakládání ryze českých spolků* a demonstrativním *hájením zaručených práv národních* — zatím pouhými peticemi a protesty.

První takový protest vyšel ze staroslavné *Kutné Hory.* Byl podepsán 22ti občany protestujícími proti strannictví obchodní komory pražské, které vytýkáno, že podporuje jen velkoprůmysl a kapitalisty, kdežto maloživnostnictvo zanedbává. Protest vyzněl v upozornění, že podepsaní zříkají se dalšího připlácení na vydržování komory té, což opodstatněno také tím, že ústav ten vykonal volbu do sněmu zemského spůsobem — nezákonným.

Příkladu Kutné Hory následovala celá řada jiných měst a obcí.

Druhým městem, v němž ozval se oprávněný duch zákonní oposice, byla *Roudnice*, z které vyšel pamětní list petiční k místodržiteli českému za provedení *rovnoprávnosti.* »Poznáváme,« praveno v petici té mimo jiné, »*že nejsme doma domovem, že nepožíváme v Rakousku práva, jaké nám přisluší.*«

Přirozeno, že již o prvním zasedání sněmu českého, jenž byl zahájen dne 6. dubna 1861 (za předsednictví nejvyššího maršálka hr. Alberta Nostice, jehož náměstkem jmenován Dr. Vaňka), a to hned v první schůzi podán se strany české přiměřeně odůvodněný *protest proti nespravedlivému volebnímu řádu,* kterýmž proti kardinální zásadě ústavní umělým spůsobem docílená *menšina měla míti nadvládu nad přirozenou a nepopíratelnou většinou,* a že zástupcové národa českého všech politických odstínů, tehdáž ovšem ještě nenápadných, snažili se sraziti v pevný oposiční šik ku zjednání uraženého a pokořeného práva národa českého.

Zatím však holdováno zásadě vyčkávací. Domnívánoť se, že tak křiklavá křivda spáchaná na národu českém nemůže zůstati na dlouho neodčiněnou.

V brzku seznáno, že rozhodující vliv na sněmu má kurie velkostatkářská, jejíž nejhlavnější tehdejší representant, druhdy také zastance a obhajce státního práva českého — kníže Carlos *Auersperg,* objevil se znenadání jako fanatický práva toho odpůrce.

V třetí schůzi při verifikování voleb došlo ku konstatování jedné z oněch nesčetných nezákonitostí, jichž bylo po roce 1848. orgány absolutismu tolik napácháno. Ve volebním okresu Nymbursko-Benátském zvolen za poslance Vincenc Vávra. Volba jeho však byla úřady zrušena, poněvadž prý byl před lety vojenským soudem pro politické provinění odsouzen. Dr. Rieger však ve sněmu podal důkaz, že odsouzení to bylo a jest neplatné, poněvadž byl Vávra zatčen *bezprávně — před prohlášením obleženosti.*

V páté schůzi sněmu českého dne 11. dubna podal někdejší arcibiskup pražský kníže Bedřich Schwarzenberg památný návrh: »Mocí svého úřadu jako arcibiskup pražský,« pravil, »cítím se povinna učiniti návrh: shromážděný sněm nechť vyřkne v slušném spůsobu nejponíženější prosbu, *aby J. V. náš*

nejmilostivější císař a král ráčil se dáti v Praze jakožto král český slavně korunovati.«

V odůvodnění návrhu toho pravil navrhovatel mimo jiné: »Nejsvětější úvazek *povinností* panovnických a *věrnosti* poddaných jest *korunovace*, kteráž úžeji víže nežli chladné právo a lépe chrání nežli nahý meč . . .«

Návrh kardinala-arcibiskupa přijat celým sněmem, tudíž nejen umělou menšinou *zástupců českého národa,* nýbrž i umělou *většinou poslanců německých* bez rokování. K návrhu Dra Riegra zvolena pak dvanáctičlenná deputace, která s poselstvím tím vyslána do Vídně.

Mluvčími deputace byli hr. Albert Nostic a arcibiskup Schwarzenberg. Se strany zástupců českých súčastnili se deputace: Palacký, Rieger a Brauner; se strany německé: liberecký purkmistr Ludvík Ehrlich, Ant. šlechtic Stark, Ondřej Haase šl. z Vranova; z kurie velkostatkářské pak kníže Vincenc Auersperg, Jaroslav hr. Sternberg a Leopold hr. Thun.

Deputace přijata J. V. císařem milostivě. Panovník, odpovídaje poslům českého království, pravil po německu:

»Sněm český, učiniv takové jednomyslné usnesení, jakéž Mi jménem jeho oznamujete, přišel tím *nejvřelejší žádosti Mé v ústrety.*« Po *česku* pak doložil: **„Dám se korunovati v Praze za krále českého** a jsem přesvědčen, že tímto svatým obřadem *bude upevněn nový nezrušitelný svazek důvěry a věrnosti mezi trůnem Mým a Mým českým národem.*«

Tato odpověď panovníkova oznámena nejvyšším zemským maršálkem českému sněmu dne 15. dubna a přijata *celým sněmem* s bouřlivým uspokojením za provolání »Slávy a »Hoch« J. V. císaři.

O volbách do zemského výboru zůstali zástupci čeští v menšině. Zvolení pouze dva, Rieger a Brauner, s kterýmiž aspoň poměrně stejného smýšlení byl jen hrabě Frant. Thun mladší. Ostatních pět členů zemského výboru bylo smýšlení české národnosti nepřátelského.

* * *

Nespravedlivé volební řády Schmerlingovy do zemských sněmů i do říšské rady, svolané ke dni 29. dubna 1861., zá-

stupce českého národa naprosto nelákaly a budily odpor nejen u nás, ale i jinde, zejména v království Uherském, kde stalo se zásadní usnesení říšskou radu vídeňskou za takových poměrů *neobeslati*.

V otázce v příčině obeslání říšské rady rozštěpili se zástupci národa českého ve dva tábory. *Palacký* a s ním většina *byli proti obeslání vůbec,* menšina pro obeslání. Kardinal arcibiskup objeviv se v klubu poslaneckém přiměl prosbami část většiny *pro obeslání* — a tak učiněn *první osudný krok,* kterýmž opuštěna pevná půda státního práva a uchýleno se na nejistou a vratkou dráhu, po které došlo se v brzku k náhledu, jak nepromíjitelná politická chyba stala se tím, že proti Palackému uposlechnuto rady nejvyššího církevního hodnostáře a říšská rada obeslána.

Ze zástupců českého národa zvoleno do říšské rady pouze — 21 poslanců.

Říšská rada zahájena dne 26. dubna. Předsedou jmenován Dr. Hein, známý z r. 1848. jako člen ústavního výboru říšského sněmu.

Z Uher a Benátek nedostavil se poslanec žádný.

Poslanci čeští v brzku nabyli přesvědčení o osudnosti kroku, jejž byli učinili obesláním říšské rady, kde byli a zůstali uprostřed nepřátelských živlů osamoceni a vždycky v menšině, takže na dosažení jakýchkoli práv národa českého nebylo lze ani pomysliti.

Snahy čelící k federalistickému zřízení Rakouska byly centralistickou většinou vždy již v zárodcích zmařeny.

Předseda Dr. Hein, zapřísáhlý odpůrce Slovanů a fanatický centralista, nedovoloval zástupcům českým ani odrážeti surové útoky na práva českého národa, volal je při každé příležitosti k pořádku a odnímal jim slovo, tak že nemohli začasté ani nejspravedlivější přání a stesky lidu českého tlumočiti.

Mezi nejfanatičtějšími odpůrci národa českého byl Dr. *Giskra,* kterýž v jedné schůzi nejsurovějším způsobem vyslovil se o koruně svatováclavské. Pravil, že mu do krále českého není více nežli do krále jerusalemského a že koruna česká jest pouhý šibolet, kterým se lid šálí a popuzuje. Na interpellaci podanou v příčině té českými poslanci odpověděl státní

ministr Schmerling jménem celého ministerstva vyhybavě, ba urážlivěji než byla slova Giskrova.

K dolíčení stavu věcí objevily se v žurnalistice vídeňské zprávy, že byl slavnostní akt korunovace J. V. císaře a krále českého — na neurčitou dobu odročen, čímž vyjasnil se poměr mezi ministerstvem a národem českým úplně. Nebylo nejmenší pochybnosti, že rozevřela se mezi oběma nepřeklenutelná propast, slovem že od ministerstva Schmerlingova nelze se na prospěch národa českého ničeho nadíti.

Zasedání říšské rady ukončeno 16. pros. 1862. Poslanci čeští vrátili se z Vídně do Čech sklamáni a bez naděje, že podaří se kdy ve vídeňském parlamentě něčeho na prospěch národa dosíci. Palacký a onino poslanci, kteří byli původně zásadně proti obeslání říšské rady, a dali se k obeslání tomu pohnouti jen prosbami kardinala arcibiskupa, slavili jedno z nejsmutnějších politických vítězství.

Osudný krok, jednou učiněný, nedal se již odčiniti. A tak nezbylo, nežli pokusiti se na půdě říšské rady aspoň o zachránění toho, co by se snad vůbec dalo ještě zachrániti.

Vláda Schmerlingova domnívala se však již v srpnu 1861 býti dosti silnou ku zlomení odporu Maďarův a přede vším uherského sněmu. Ještě před nedávnem Maďarům svatosvatě slibováno, že budou historická práva jejich do poslední písmeny respektována. Náhle karta se obrátila. Vláda vídeňská prohlásila práva ta »*za propadlá*« a vystoupila s novým programem — »s právem výboje«.

Uherský sněm rozpuštěn, a říšská rada měla jednání vlády vídeňské oproti Maďarům schváliti.

Zástupcové českého národa na říšské radě, kteří se podobně jako r. 1848. a 1849. kojili nadějí, že vláda vídeňská konečně přece snad nahledne křivdy, páchané až dosud na národech slovanských, zejména na národě českém a vynasnaží se je odčiniti neb aspoň zmírniti, zaujali v celku posici poboku — vlády vídeňské.

»Nemůže tedy býti žádnou otázkou,« pravil tehda jeden z nejpřednějších politiků českých, »že v této věci, v tomto rozporu shledávám a shledati musím *větší právo* i větší státnickou moudrost na straně Jeho Veličenstva a *nikoli na straně*

Uhrův. A skutečně prokázal J. V. ve všelikém vyjednávání v této záležitosti velkodušnosť k Maďarům, která jest povznesena nad všelikou moji chválu a zajisté bude činiti jeden z nejskvělejších okamžiků v dějinách vlády Jeho Veličenstva«.

A jiný zástupce lidu českého pronesl se v ten smysl, že není prý všechno státní právo uherské obsaženo v diplomech a starých základních zákonech státních. Až prý sejde se s pole justamentu, nebudou prý moci Maďaři upírati ústního podání. A doložil: »Myslím, že by Maďaři ve prospěch celku vzdáti se měli práva samojedině povolovat své vojsko a daně.«

V tu dobu stáli Maďaři, jak zřejmo, nezdolně na pevné půdě svého historického státního práva a — nepovolili. Zástupcové národa českého na říšské radě Schmerlingovské naproti tomu neměli pod nohami tak pevné půdy, neopírali se ještě o podobné historické státní právo, nýbrž stojíce na půdě říjnového diplomu, byli ochotni na prospěch centralismu k různým koncesím, jakých od nich nikdo po právu žádati nemohl a také nežádal.

České státní právo historické, jak je známo za našich dnů, nebylo tehda státníkům českým ještě dostatečně povědomo. Jinak nebýval by teprve r. 1867. jeden z historiků českých vyzván, aby vyhledal a sebral doklady o tom, jaká práva mívali sněmové čeští po bitvě bělohorské.

Přes to již krátce před pádem ministerstva Belcrediho česká konservativní šlechta a s ní ostatní zástupcové českého národa podobně jako Maďaři již hned po zahájení éry ústavní postavili se na půdu historického státního práva českého. Ale bylo již pozdě . . .

Uherské státní právo uznáno — Maďaři domohli se na jeho základě samostatného ministerstva atd., a my, kteří jsme byli původně ochotni k různým ústupkům — —

Avšak nepředbíhejme!

Bez zástupců oněch korunních zemí, kteří tehda trvali neoblomně na zásadách říjnovým diplomem vyslovených, byli a zůstali zástupcové národa českého na říšské radě po dnešní den v menšině. Veškeré úsilí zjednati průchod právnímu přesvědčení národa českého zůstalo marným. Byliť vždy a ve všem prostě přehlasováni. Námitky a protesty jejich vyslechnuty a

odloženy. Nedbáno jich a veškeré další opravy ústavní prováděny pomocí umělé, po případě nahodilé většiny parlamentu ve smyslu centralistickém bez ohledu na zásady říjnového diplomu a bez ohledu na národ český.

Přirozenoť, že odpor proti tomu vůčihledě se zmahal. Ale když r. 1863. poslanci čeští, nejčelnější zastanci federativního zřízení, vidouce všechny své snahy marnými, opustili říšskou radu jako parlament kusý a k rozřešení zásadních otázek ústavních i právních naprosto neschopný, bylo již — pozdě. Maďaři byli již rozhodnuti pracovati na dále na vlastní pěsť a výlučně jen na svůj vlastní prospěch, kdežto strana centralistická byla již aspoň tak dalece skonsolidována a zatímními řády zajištěna, že trpný odpor zástupců národa českého nikterak ji nelekal a v jednostranné legislativní činnosti její ve smyslu centralistickém aspoň podstatně nebránil.

Systém byrokraticko-centralistické vlády Schmerlingovy založené na lžiliberalismu a nespravedlivých volebních řádech sice důsledným odporem Maďarů a později i opozděnou oposicí zástupců českých konečně povalen; ale ovoce povalení toho padlo do klína jen Maďarům.

Heslem k zahájení trpného odporu bylo složení mandatu do říšské rady hr. Jindřicha Clam Martinice již dne 23. září 1862. Když pak v brzku po té i čeští poslanci říšskou radu opustili, soustředěna na čas veškerá oposiční snaha v zemském sněmu. Již dne 29. ledna 1863 zahájil zde Palacký tuhý a houževnatý boj o spravedlivou opravu volebního řádu, kterýžto boj však po dnešní den není dobojován. Křivda Schmerlingovými nespravedlivými volebními řády na národu českém spáchaná doposud neodčiněna.

S jakou rafinerií jsou tyto volební řády sestaveny, vysvítá nejlépe z okolnosti, že *každá vláda,* ať už měla či neměla za sebou většinu národa, dovedla si pomocí jich zjednati *volbou* ve sněmu českém *většinu.* Řády ty nebyly a nejsou tudíž sestaveny po zásadě ryze ústavní za tím účelem, aby svobodnou volbou dán byl na sněmu výraz názorům a zásadám většiny, nýbrž výhradně jen na prospěch vlády, ať už zásad a snah jakýchkoli, k tomu účelu, aby mohlo býti parlamentárně rozhodováno i proti přesvědčení většiny.

V praxi osvědčily se volební řády Schmerlingovy ve prospěch vlád vídeňských přímo stkvěle.

Tak již o prvním zasedání sněmu českého, r. 1861., jak víme, byli zástupci národa českého po přání tvůrce volebního řádu a zároveň náčelníka ministerstva Schmerlinga proti všemu právu — *v menšině*.

Nepoměru toho docíleno jen hlasováním velkostatkářů. Do sněmu zemského skládajícího se ze 242 poslanců volí jich velkostatkáři 70 a rozhodují tak o většině.

Jak kolísavým a vládě, ať již kterékoli, vždy příznivým bylo smýšlení velkostatkářstva, vysvítá z následujících výsledků voleb:

O volbách do sněmu zemského za *Belcrediho* v lednu 1867 zvítězili malou většinou *velkostatkáři konservativní*. Po dvou měsících při obnovených volbách zvítězila však již většinou 20 hlasů strana Auerspergovců.

V srpnu 1870 za *Potockého* zvítězila opět strana konservativních velkostatkářů většinou 19 hlasů.

O přímých volbách do říšské rady v listopadu 1870 byli by zvítězili konservativní velkostatkáři *pouze většinou jediného hlasu* (to jest 201 hlasy proti 200 hlasům), kdyby bývalo plnomocenství hraběte Černína uznáno za platné. Při losování vylosováno 8 konservativců a 6 ústavověrných.

O druhých přímých volbách roku 1871. zvítězili konservativci 226 hlasy proti 202 hlasům. Většinou 24 hlasů ohroženo bylo neobmezené panství ústaváků, a proto musily býti nasazeny všechny páky k docílení ústavácké většiny ve sboru velkostatkářském.

Za tou příčinou sestoupili se před volbami roku 1872. vynikající matadoři ustaváků ve spolek s poměšným později jménem »*Chabrus*« k tomu cíli, aby *kupováním*, vlastně *přeplácením velkostatků* v Čechách získány byly o volbách hlasy straně ústavácké.

Peníze, a sice úhrnem asi 10 millionů zlatých poskytly vídeňské peněžní ústavy: Frankobanka, v jejímž čele byl v tu dobu již exministr Giskra (jeden z nejzuřivějších odpůrců národa českého, známý již také jako obhájce »theorie o zpropitném« nebo-li podplácení ve formě diškerece a odškodného),

dále Unionbanka, pak rakouská banka hypoteční a záložní banka, jež zakoupily v Čechách v nedlouhém čase před volbami 37 velkostatků v zemských deskách zanesených, jež pak přeneseny na jména rozhodných ústaváků, kteří se súčastnili volby a rozhodli vítězství ve smyslu ústavověrných.

Vůči těmto volebním operacím pomocí peněz chabrusových bank vídeňských vzdala se strana konservativních velkostatkářů práva volebního a nevolila. K volbě dostavilo se ze 44 voličů za skupení velkostatků svěřenských pouze 19, kteří volili do jednoho dle kandidátní listiny ústavácké, za skupení statků nesvěřenských volilo z 509 voličů 261 skoro jednohlasně kandidáty ústavácké.

Strana ústavácká tedy zvítězila a vítězstvím prodloužila panství svých přívržencú až do roku 1879. Úhrnem vydáno bylo před volbami na zakoupení velkostatků, t. j. volebních hlasů 9,527.500 zl. Koupených 37 velkostatků však bylo neméně než *o půlčtvrta millionu* zlatých *přeplaceno*, t. j. částka ta věnována na zakoupení volebních hlasů, jimiž vítězství dobyto.

K dokonání úkolu založen pak roku 1872. také ještě zvláštní ústav chabrusový v Čechách pod titulem »Crèdit foncier«, kterémuž udělena neslýchaná výsada, že směl vlastní své statky nemovité zadlužiti do úplné ceny odhadní a v té výši že mohl vydati zástavní úpisy, jimž připsána pupilární jistota.

Předsedou ústavu toho, jehož činnosť čelila výhradně k povalení a zlomení státoprávní oposice české, byl hrabě *Morzin,* jeho náměstky pak hr. Ed. *Hartig,* časem svým nejvyšší maršálek zemský a princ L. *Rohan.* Ve správní radě zasedali princ Benjamin Rohan, hr. Althan a jiní.

»Crèdit foncier« měl vydati 120.000 akcií po 200 zl., aby mohl disponovati kapitálem 24 millionů zlatých, tedy asi dvakrát tak velkým, jakého použily vídeňské chabrusové banky k zakoupení 37 velkostatkářských hlasů. Akcie skutečně také vydány s ažiem 35 zl. Ale pověstná tato banka nedožila se úspěchů pražádných. Likvidovalať již roku 1873 a bankrotem svým spečetila bankrot vídeňského »Chabrusu«.

Vše to uvádíme v největší stručnosti jen proto, abychom doložili jednak elastičnosť důmyslných volebních řádů Schmerlingových, jednak politickou bezzásadnosť neboli politické chame-

leonství a ramenářství v kruzích velkostatkářského voličstva, v kterémž tak mnohým, ba přemnohým nešlo nikdy o zásady politické, o zdar a blaho národa, nýbrž o sobecké zájmy nejhnusnějšího druhu.

Pochopitelno, že volební řády tohoto druhu poskytovaly zákonem nedotknutelnosti chráněným poslancům přečetné slabizny, na které bylo možno útočiti s veškerou prudkostí právního přesvědčení, a že boj, jejž byl Palacký již v lednu 1863 proti nim zahájil, nezůstal na rozhodujících místech bez dojmu a uspíšil pád Schmerlingův.

Přes to zůstal Schmerling ještě přes půldruhého roku u vesla vlády, a v ministerstvu staly se v době té jen nepatrné změny.

Tak již dne 18. července 1861 stal se hrabě *Forgach* místo Vaye uherským dvorním kancléřem, a den na to jmenován hrabě Moric *Esterhazy* místo Szecsena ministrem bez portefeuillu.

Dne 30. června 1862 povolán *Burger* za ministra námořnictví. Dne 19. února 1864 svěřeno ministerstvo války polnímu podmaršálkovi *Frankovi* a dne 22. dubna vzdal se *Forgach* úřadu uherského dvorního kancléře, jež zaujal hrabě *Zichy*. Dne 23. října pak sproštěn Rechberg úřadu ministerstva zevnitřních záležitostí, jejž převzal hr. *Mensdorff*.

* * *

Oposiční duch v národě českém po vydání únorových patentů r. 1861. vůčihledě se zmahal, a žurnalistika česká neohroženě tlumočila oposiční mínění občanstva českého. I tentokráte byla to opět policie, která se naprosto nemohla vpraviti v éru ústavnosti.

Nástupce nenáviděného policejního ředitele pražského Päumanna — Ullmann — řídil z počátku instituci veřejné bezpečnosti skutečně způsobem všeobecně uspokojujícím. Ale v brzku uznal bez příčiny a zřejmě proti duchu ústavnosti za nutné vystupovati proti jakékoli hlučnější národní demonstraci obecenstva českého.

Tak již dne 29. června 1861 po okázalém pohřbu pro-

slaveného slavisty P. J. Šafaříka zakročila policie proti obecenstvu. K pohřbu dostavili se totiž také mnozí vynikající členové sbratřených kmenů slovanských a sešli se na večer s přátely Čechy v Měšťanské besedě, před kterouž nakupil se, jak přirozeno, lid, jenž slovanským hostem několikrát »slávu« provolal a byl také některými z nich osloven.

Sotva se tak stalo, přikvapili policejní strážníci a jali se obecenstvo napomínati k rozchodu. Obecenstvo však nejevilo valné chuti uposlechnouti a provolávalo i nadále »sláva«. Aby nedošlo k žádné srážce s policií, bylo obecenstvo Drem Riegrem s balkonu vyzváno rozejíti se a také uposlechlo. V několika minutách bylo prostranství před besedou prázdné. Při tom zatkla policie tři studující, kteří však byli z rána na přímluvu purkmistra Pštrosa na svobodu propuštěni.

Policie učinila také při odjezdu slovanských hostí tak zvaná »přiměřená opatření bezpečnosti«, rozmnoživši na komisariatě poblíž nádraží státní dráhy počet policistů. Opatření to bylo však úplně zbytečné. Přes to, že shromáždilo se v okolí nádraží velké množství obecenstva, neudálo se pranic, co by bylo policii zavdalo sebe nepatrnější příčiny k zakročení.

V jaké míře byli se zatím c. k. organové, c. k. ministerstvem vídeňským počínaje, znepřátelili s občanstvem, toho nejpádnějším důkazem jest četnými podpisy opatřené *osvědčení* z okresu Mělnického, Bělského, Boleslavského a Benátského, v němž dán upřímně výraz všem spravedlivým stížnostem národa českého a kterýmž podepsaní *neobraceli se již k žádnému c. k. organu* z té prosté příčiny, poněvadž *by to pranic nespomohlo.*

Místodržitel Forgach však ještě roku 1861. povolán do Vídně za dvorního kancléře. Nástupcem jeho jmenován centralista svobodný pán Arnošt *Kellersperg — Němec.* Za jeho úřadování šetřeno však rovnoprávnosti jazykové aspoň v nejbližším jeho okolí, při samém místodržitelství, kdežto jinde skoro nikde nedbáno, že by jaký zákon o rovném právu obou národností v Čechách vůbec jen existoval.

Stesky na nešetření rovnoprávnosti množily se v úžasné míře. Německé výnosy na česká podání a německé rozsudky v českých příčh vydávány nejinak nežli jako v Prusku nebo

kterékoli jiné ryze německé zemi. I sám *c. k. vrchní soud*, tedy nejvyšší soudní instance v zemi, *vydával německé rozsudky*, a to i ve přích, které byly od začátku až po konec vedeny v jazyku českém a v kterýchž veškerá podání a odvolání dělase po česku. Ve přích osob vzdělanějších neostýchal se vrchní soud nezákonní toto jednání své odůvodňovati tím, *že prý jako vzdělanci jazyku německému rozuměti* **musejí.** Ve přích prostého lidu namnoze ničeho toho druhu ani neodůvodňováno.

S okázalostí postavila se vláda Schmerlingova na stanovisko národu českému nepřátelské, dávajíc svými organy stíhati každý, byť sebe nevinnější veřejný projev národní a podporujíc vše, cožkoli a odkudkoli čelilo proti národním snahám českým.

Celá řada vlastenců četných dána pod policejní dohlídku. Každý krok a každé slovo jejich střeženo s přísností, s jakou se střežívají nejnebezpečnější nepřátelé státu a životů lidských.

Nestrannosť c. k. organů o volbách všeho druhu byla skoro neslýchána. Političtí úřadové agitovali o volbách a vůbec při každé příležitosti — na prospěch strany německé, čímž, jak přirozeno, rozdmychávány vždy víc a více a nebezpečněji spory národnostní.

Úřadní zákazy všeho možného druhu množily se odedne ke dni a roztrpčovaly český lid, který vždy zřejměji nabýval přesvědčení, že po prohlášení ústavnosti svobody ústavní existují pouze pro Němce a pro Čechy že zůstaly poměry jako za dob absolutní libovůle.

Jelikož žurnalistika česká neustávala od prvopočátku hájiti neohroženě nezadatelná a nepromlčitelná práva národa českého, obrátila vláda Schmerlingova hlavní zřetel svůj k tomu, aby ji v tom zabránila. I zahájena tu první serie *persekuce*, prozatím skoro výhradně jen proti tisku českému.

Poněvadž poměry tiskové zůstaly v podstatě beze změny, nebylo vládě a jejím orgánům nesnadno stíhati a potlačovati oprávněné stesky a protesty opoziční jako za dob absolutních. Časopisy tlumočící veřejné mínění občanstva konfiskovány a pokutovány. Mimo to udělovány jim obvyklé tehda výstrahy, vyhrožováno zastavením vydávání, a koncese k vydávání nových listů odpírány jako kdy jindy, kdy vládlo se zcela libovolně.

Z tiskových procesů připomínáme aspoň dva nejčelnější.

Dne 4. června 1862 zahájen tiskový soud »Národních listů«. Redaktor Dr. *Julius Grégr* zažalován pro sedm článků ze zločinu rušení veřejného pokoje a řádu dle § 65. tr. zák., přečinu pobuřování proti vládním orgánům dle § 300. tr. z. a přečinu proti bezpečnosti cti (§ 491. tr. z.), v kterémžto posledním případě dostavil se k soudu pověstný germanisator školní rada Maresch jako soukromý žalobník.

Obžalovaný žádal za předvolání celé řady vývodních svědků, zejména státního ministra *Schmerlinga,* pak někdejšího předsedy ministerstva, v tu dobu v Římě Alex. *Bacha,* dále ministrů Josefa *Lassera* a *Mecseryho,* pak Dra Alex. *Helferta,* Dra Frt. *Smolky,* advokáta a náměstka nejvyššího maršálka Dra Václ. *Vaňky* a konečně vrchního policejního komisaře pražského *Dedery.*

Po devítidenním líčení prohlášen dne 18. června rozsudek. Dr. Julius Grégr uznán za vinna zločinem rušení veřejného pokoje a pobuřování a odsouzen do žaláře na dobu čtyř měsíců a ku ztrátě 1300 zl. z kauce. Odsouzení to mělo dle tehdejších zákonů za následek také ztrátu hodnosti doktorské a spůsobilosti k dalšímu vedení redakce.

Jaký dojem odsouzení to učinilo na lid český, vysvitá z toho, že dostavily se k odsouzenému nesčetné deputace, aby jej ubezpečily, *že zásady, jež hájil před soudem, jsou také zásadami jejich.* Neméně než 24 obcí, mezi nimi tři města, udělilo mu čestné občanství, 90 měst a městysů a 250 obcí dalo výraz smýšlení svému soustrastnými adresami, opatřenými v celku 8911 podpisy.

Odsouzení Dra Julia Grégra, jako redaktora »Nár. listů«, mělo v zápětí bezpříkladnou až dosud mravní porážku vlády Schmerlingovy. V každém v pravdě ústavním státě byla by taková porážka okamžitě smetla celé ministerstvo s křesel. Ale Schmerling a ministerští jeho kolegové měli o ústavnosti zcela jiné náhledy. Jim na úsudku a názorech národův pranic nezáleželo a proto také neuznali za nutné vzdáti se svých úřadů, na nichž lpěli s veškerou možnou houževnatostí a snažili se ze všech sil udržeti se v nich i na dále.

Vzali tudíž ihned útočiště k utlumení vždy směleji projevovaného veřejného mínění. C. k. místodržitelství přes veškerou

tak zvanou objektivnosť barona Kellersperga nařídilo ihned všem c. k. okresním úřadům, aby zavedly vyšetřování se zasílateli soustrastných adres Dru J. Grégrovi, takže Dr. Grégrsám, chtěje možné stíhání lidu českého zameziti, veřejně žádal, aby mu žádných adres více zasíláno nebylo.

Přes to otiskovány adresy takové v časopisech i na dále.

Jako v odpověď na všechny tyto projevy lidu českého zostřil c. k. vrchní soud, k němuž se byl Dr. J. Grégr z rozsudku první stolice odvolal, trest *čtyřměsíčního žaláře* v žalář na dobu **deseti měsíců** a *zvýšil* ztrátu z kauce ze 1300 zl. na — *3000 zl.*

Jiné přelíčení zahájeno dne 22. září téhož roku proti kanovníku Václavu *Štulcovi,* jako redaktoru »Pozoru« prozločin rušení veřejného pokoje (§ 65. tr z.) spáchaný prý tupením únorové ústavy a vlády. Obhájcem byl Dr. Frič.

Státní zástupce navrhoval trest žaláře na dobu jednoho roku a ztrátu 1000 zl. z kauce. Obžalovaný uznán dne 24. září nevinným.

C. k. vrchní soud však uznal na vinu a odsoudil V. Štulce do žaláře na dva měsíce a ku ztrátě 1000 zl. z kauce.

Konečný rozsudek pře té, která byla vedena, jak přirozeno, po česku, dodán odsouzenému v jazyku *německém.*

Zjevná nepřízeň vlády k národnosti české měla také za následek, že i ve vojště mnozí, zejména někteří důstojníci dopouštěli se na občanstvu křiklavého bezpráví a uráželi je zpupností a přímo gaminským chováním.

Z hrubých výtržností toho druhu stačí snad připomenouti aspoň tyto: V lednu 1862 jistý důstojník vojenské posádky v Písku beze vší příčiny poličkoval na kluzišti klouzající sem mládež a posekal šavlí několik jiných lidí. Rozjitřené občanstvo písecké, nemohouc si vymoci zadostučinění od vojenského velitelství v Písku, podalo na výtržníka žalobu k c. k. vrchnímu velitelství do Prahy a vyslalo zvláštní deputaci k ministerstvu.

Deputace vymohla si audienci u ministra vojenství, u státního ministra a u ministra Lassera. Vláda nemohouc oproti zjevnému bezpráví jinak, slíbila, že dostane se občanstvu náležité satisfakce. A skutečně také byl z gaminského skutku usvědčený důstojník po nějakém čase — z Písku jinam —

přeložen . . . O jiném trestu, o jiné satisfakci veřejnosť nezvěděla.

Nepoměrně křiklavější případ toho druhu udál se dne 4. září téhož roku v Pardubicích při příležitosti oslavy desítileté památky úmrtí pardubického rodáka, básníka Turinského, druhdy c. k. sudího. Večer po koncertu v divadle odebralo se obecenstvo s městskou radou a purkmistrem před radnici, kde se Turinský narodil. Tam zapělo »Kde domov můj?«, a purkmistr provolal »slávu« Turinskému. V tom přichvátala hlídka dragounského pluku Windischgrätzova, ležícího v městě posádkou a vyřizovala městské radě, že velitel pluku, hrabě Bellegarde zakazuje zpívat a rozkazuje, aby obecenstvo ihned se rozešlo. Neoprávněného rozkazu toho však neuposlechnuto. Zpěvácký spolek zanotoval »Hej, Slované!«. Na to vojenská hlídka zatkla celou městskou radu a odvedla ji k podkrajskému úřadu, kde však byli zatčení okamžitě na svobodu propuštěni. I vrátili se k obecenstvu před radnicí a přiměli je, že se klidně rozešlo.

Zatím však byl už hrabětem Bellegardem dán rozkaz, aby vojsko vsedlo na koně a občanstvo rozehnalo. I nastala tu pravá štvanice na klidné a naprosto nevinné občany. Dragoni projíždějíce ve dvou odděleních náměstím, bili na potkání každého plochými šavlemi, což trvalo takměř do půl noci.

Plukovník hrabě Bellegarde díval se na štvanici tu, v které bylo mnoho občanů, ba i mnohé ženštiny i děti zraněno, ano i posekáno — z okna a po c. k. podkrajském Grabensteinovi nebylo nikde ani památky.

Deputace občanstva pardubického odebravši se se stížností k místodržitelství, byla sice v nepřítomnosti místodržitele přijata dvorním radou Lažanským a slíbeno jí, že bude případ ten přísně vyšetřen. A také se tak stalo. Vyšetřování přiděleno c. k. krajskému v Čáslavi, Voithovi, který však musil protokoly dodati c. k. trestnímu soudu, aby se zjistilo, nebylo-li by možno zažalovati — nikoli hraběte Bellegardiho — nýbrž pardubické občany pro rušení veřejného pokoje. . . . A vyšetřující soudce vyslídil v protokolech skutečně jakési známky domnělého trestního skutku a tak dáni byli purkmistr, skoro

celá městská rada a mnoho jiných občanů pardubických v obžalobu pro shluknutí.

Zatím dán c. k. podkrajský pardubický na odpočinek z té příčiny, poněvadž prý proti shluknuvším se občanům nezakročil. Proces ten vyřízen až roku 1863.

C. k. krajský v Kutné Hoře *prohlásil všechny obžalované nevinnými.* K odvolání státního zastupitelstva však *c. k. vrchní soud uznal všechny vinnými přečinem shluknutí* a odsoudil každého do vězení na čtyry dny. Rozsudek ten byl i nejvyšším soudem potvrzen a odůvodněn tím, že »*zpíváním písní při národní demonstraci vzbuzuje se u lidu nepřáteské smýšlení proti vládě*«.

Za takových poměrů není divu, že mnohý sprostý voják domníval se míti právo k jakékoli výtržnosti a že je skutečně také mnozí tu a tam, zejména v Kolíně a v Čáslavi, vyvolali. Pardubická dragonáda dodala mnohým smělosti, takže dne 12. října o posvícení v Počernicích došlo vinou vojáků k výtržnosti, která měla v zápětí i — *vraždu* ... A o vyšetřování zjištěno, že jeden dragon po spáchaném skutku do slova takto se vyjádřil: »Co se nám za tohle může stát? My udělali v Pardubicích jinší malér, a ještě za to dostaneme metály!«

Z několika těchto případů jest zřejmo, že zahájení éry ústavní bylo pro země koruny České provázeno úkazy svrchovaně politování hodnými.

Živlu německému vláda Schmerlingova a orgánové její nadržovali ve všem všudy. Někdy zcela zřejmě a okázale; jindy, kdy zdálo se, že by jednání takové přece nepůsobilo ani mezi Němci příznivě, s tak zvanou »státnickou« a přece mnohdy až nápadně očividnou opatrností.

Čechům měřeno při všem jiným loktem. Žádosti za povolení spolků českých putovaly z úřadu do úřadu a z pravidla všady si »poležely«, nežli uznáno za *ne*nebezpečné zaražení spolku úřadně povoliti. Německé spolky jako na př. pověstná »*Jednota pro dějepis Němců v Čechách*«, jejímž zakladatelem byl prof. Konstantin *Höfler,* povolovány s překvapující úřadní rychlostí a úslužností.

Zatím co český student z rozkazu vlády střežen policií při každém kroku, aby nepřestoupil mezí zákona, trpěny ně-

meckým studentům výstřednosti všeho druhu, zejména zakládání buršáckých spolků pijáckých, jichž členové libovali si v pouličních rvačkách, urážení občanstva a přede vším české národnosti při každé příležitosti.

Když pak výtržnosti buršácké shovívavosť vlády a její orgánů přece jen kompromitovaly, zakázala policie pražská diplomaticky nosení zbraní studentům vůbec, ačkoli jí bylo zcela dobře známo, že čeští studenti zbraní nenosili.

* * *

Jinak chovala se vláda vídeňská, její orgánové i političtí stoupenci její k národu českému a jeho právům i na dále stejně.

Dne 8. ledna 1863 zahájen český sněm a hned v druhém sezení podána interpelace v příčině *nezákonní agitace c. k. úřadnictva* o volbách sněmovních na prospěch vládních kandidátů. Brzo po tom podán Palackým návrh na *změnu nespravedlivého volebního řádu,* kterýž později (10. března) 130 hlasy proti 76 *zamítnut;* dále dne 11. února návrh, aby byla J. V. císaři podána žádosť za udělení *amnestie odsouzeným redaktorům* a den na to návrh na zavedení *porotních soudů.*

Dne 18. dubna sněm uzavřen, aniž by spravedlivým stížnostem zástupců národa českého v čemkoli vyhověno bylo.

Za nedlouho jmenován na místě Kellersperga hrabě Richard Belcredi místodržitelem v Čechách a nastoupil dne 1. června svůj úřad.

Říšská rada zahájena dne 18. června — *bez zástupců národa českého,* kteří se byli rozhodli říšskou radu neobeslati a v obšírném pamětním listě vyložili toho důvody.

Od té doby sněmováno **a sdělávány zákony ve Vídni** po celou řadu let **bez intervence a spolupůsobení zástupců národa českého.**

Odpůrci a nepřátelé naši v sněmovně, zejména předseda Dr. Hasner, druhdy zastance státního práva českého, pak Dr. Giskra a Dr. Berger neostýchali se popustiti uzdu svým úšklebkům, a žurnalistika vídeňská provázela výroky jejich v tisícerém ohlase glossami přímo uličnickými. A přes to, že spíláno

namnoze celému národu, neuznáno c. k. orgány za nutné, proti rozdmychovačům národní nenávisti zakročiti.

Za takových poměrů není divu, že časopisectvo české, nalézající se v zahájeném boji ústavním v prvním ohni, stíháno nejusilovněji.

Jeden tiskový soud stíhal druhý a redaktoři odsuzováni. Nár. listy, Hlas, Obecné listy, Moravská orlice, Moravan, Boleslavan, Humoristické listy, Brejle, Šotek — slovem všechny listy české zabývající se politikou, odpykaly si hájení práv národa českého pokutami a redaktoři jejich žalářem.

Nestihány však pouze běžné publikace; c. k. trestní soud pražský zakazoval i spisy a publikace dávno před tím vydané, jako Havlíčkovy »Kutnohorské epištoly« a »Duch národních novin« z roku 1851.

Soudní výnosy v tiskových pří ch naprosto českých dodávány odsouzeným redaktorům i na dále v jazyku německém. Odvoláváno se k tomu, že není prý žádného zákona, v jakém jazyku mají býti vydávány soudní nálezy stranám obou jazyků zemských mocným. Odvolání k vyšším instancím zamítána, a odsouzeným, zdráhajícím se německé výnosy soudní přijmouti, přibíjeny tyto prostě na dvéře.

Krátce, skoro nikdo nedbal a nechtěl dbáti zaručené rovnoprávnosti vůbec, ba ani zřejmého znění císařského patentu ze dne 7. srpna 1850, v němž (§ 57.) se nařizuje: »Bylo-li přelíčení vedeno *v jiném* nežli německém jazyku, má soud nejvyšší rozhodnutí své u věci té i s příčinami vydati *v tom jazyku, ve kterém přelíčení v první instanci se odbývalo.*«

Nedbáno, že i za nejtužšího absolutismu vydávány rozsudky v jazyku českém, na nichž byl podepsán i sám Schmerling, nynější státní ministr. Za doby ústavní za Schmerlinga zbaveni tedy čeští redaktoři i oněch práv, jež jim ani za libovůle absolutismu neupírány.

Na sklonku r. 1863. vzdal se dosavadní nejvyšší maršálek zemský hrabě Albert Nostic úřadu toho a na jeho místě jmenován hrabě Karel *Rothkirch-Panthen.*

Roku 1864. zahájen sněm český dne 4. března. Dne 12. května vykonány *volby do říšské rady, kterýchž se zástupcí čeští z kurie měst a venkovských obcí nesúčastnili.*

V zasedání tom vyřízena také interpelace v příčině telegrafování v jazyku českém výmluvou vlády, že musilo by býti vyhověno v záležitosti té všem národům rakouským a vláda prý nemá úřadníkův, kteří by byli jazyků těch mocni.

V posledním sezení zodpovědena interpelace v příčině dodávání německých rozsudků českým stranám v ten smysl, že prý c. k. *vrchnímu soudu nedostává se k tomu potřebných prostředků,* což mělo patrně zníti v ten smysl, že není u c. k. vrchního soudu dostatek úřadníků, kteří by byli jazyka českého mocni nebo snad i jinak . . .

Přes to vše, čím jsme byli vládu za Schmerlinga charakterisovali, byl Schmerling priv. sborem městských granátníků pražských zvolen v dubnu 1864 — *protektorem* sboru toho!

Dne 12. listopadu 1864. zahájeno *třetí zasedání říšské rady.* Státní ministr Schmerling začal však se jeviti i svým někdejším stoupencům víc a více jako státník neschopný. Proto dotíráno naň ve sněmovně nejostřejšími zbraněmi a vládě připraveno prodlením zasedání toho několikero porážek.

V persekuci časopisectva českého a všeho národního ruchu v Čechách pokračováno zatím s úsilím vždy horečnějším a s přísností nebývalou.

Vláda Schmerlingova, bojíc se o křesla ministerská, napínala všechny síly, aby zlomila aspoň českou oposici tisku; ale nepodařilo se jí to ani nyní.

S mnohými uvězněnými redaktory českými nakládáno ve vazbě jako se sprostými zločinci, ba někdy i hůře. Tak na př. opatřena cela, v které byl uvězněn redaktor »Humoristických listů«, Antonín Štrauch, dvojím zámkem a mříž v okénku propletena drátem. On sám i na dvoře na procházce provázen vždy žalářníkem, slovem střežen přísněji nežli nejnebezpečnější nestvůra lidská.

Členům rodin uvězněných redaktorů, jako na příklad manželce odsouzeného J. R. Vilímka, bráněno uchýliti se k J. V. císaři s prosbou o milost.

Kromě redaktorů stiháni však nyní i jiní občané pro různé manifestace národní. Tak zejména pro uvítání Dra Julia Grégra ze žaláře odsouzen na smrť churavý knihkupec I. L. Kober do

vězení na jeden měsíc a několik dam a občanů ku kratším trestům.

A v žalářích politických provinilců bylo nepoměrně trudněji nežli za našich dnů v žalářích sprostých zločinců. Političtí provinilci a tudíž i odsouzení redaktoři oblékáni v ponurý šat trestnický, a ti, kdož odsouzeni byli k těžkému žaláři, jako redaktor »Hlasu«, Vincenc *Vávra*, redaktor »Humoristických listů«, Jos. R. *Vilímek*, a jiní odpykali tresty své *v těžkých okovech.*

Naproti tomu uznáváni němečtí žurnalisté a spisovatelé nevinnými. Tak na př. zuřivý odpůrce všeho českého Legis Glückselig, jenž byl i samým c. k. vrchním soudem uznán za vinna, sproštěn nejvyšším soudem pro pobuřování proti národnostem; dále uznáni nevinnými němečtí žurnalisté Wiener, Wallenstein a Neustadt, na které podána žaloba soukromá.

Teprve roku 1865. stal se v politice rakouské jakýs takýs obrat k lepšímu, který však neměl dlouhého trvání.

Někdejší ideal centralistů, Schmerling, objevil se konečně v pravém světle jako reakcionář se škraboškou liberála. Dokud libovůle jeho páchala bezpráví na národech neněmeckých, hlavně českém, vyhlašován od Němců za pravzor svobodomyslnosti. Ale jakmile — když totiž cítil, že se křeslo ministerské pod ním začíná kolísati, — pokusil se také zlomiti oposici svých někdejších stoupenců podobně, jako ji byl uvykl lámati u národů neněmeckých, vystoupili proti němu v pevném šiku. Současně zahájena také prudká oposice proti finančnímu hospodářství Plenerovu, který naprosto nemohl omluviti finanční úpadek — a dne 26. června *donucen* **Schmerling** *podati žádosť za propuštění,* která také J. V. císařem přijata.

Současně propuštěn věrný a Schmerlingovi slepě oddaný adlatus jeho hr. Zichy z úřadu dvorního kancléře, a jeho místo zaujal hr. Jiří *Majlath.*

Dosavadní předseda ministerstva arcikníže *Reiner* hodnosti té sproštěn, a úřad ten svěřen ministru zahraničních záležitostí hr. *Mensdorffovi.*

Jiných změn v kabinetu zatím se nestalo. Starým ministrům rozkázáno setrvati v úřadech až do ukončení říšské rady, která však dne 25. července náhle rozpuštěna a rozpuštění dne 27.

července trůnní řečí, kterou před poslanci obou sněmoven přečetl arcikníže Ludvig Viktor, odůvodněno.

Z úřadu propuštěný Schmerling jmenován předsedou nejvyššího soudního dvoru, Lasser a Kalchberg (ministr obchodu) dáni do výslužby. »Jmenování to,« praví J. Malý ve spise »Naše znovuzrození«, »byla okolnosť, která nemohla naplňovati národ důvěrou k novému kabinetu. Kdyby propuštěný ministr byl povolán býval do panské sněmovny anebo dosazen na některý vysoký dvorský nebo jiný čestný úřad, nesouvisící s byrokracií, která byla nejochotnější služkou padlého systemu, rád by mu i nejrozhodnější jeho protivník byl přál takového neškodného vyznamenání; ale že sám otec a tvůrce té neblahé soustavy povýšen byl na nejvyšší křeslo soudnictví rakouského, které za jeho vlády sníženo bylo na pouhou loutku jeho libovůle — to byla příliš podivná illustrace vyhlašované změny principu.«

* * *

Nové ministerstvo jmenováno teprve dne 29. července 1865. Sestavení svěřeno hraběti *Richardu Belcredimu,* jenž je sestavil takto: Sám převzal kromě předsednictví úřady ministeria státního a policie. *Mensdorff* stal se ministrem zevnitřních záležitostí, *Larisch-Mönich* financí, *Komers* spravedlnosti, *Frank* války, *Eszterházy* jmenován ministrem bez portefeuillu, Majlath byl již uherským dvorním kancléřem, *Maxuranič* dne 26. června jmenován dvorním kancléřem chorvatským. Dne 23. září pak svěřeno ministerstvo obchodu admiralu *Wüllersdorfovi.*

Všickni noví ministři byli jmenováni v duchu diplomu říjnového, čímž již dosti zřejmě byla vyslovena zásada dualismu, »pro království a země k Uherské koruně nenáležející«.

O politických zásadách nového státního ministra nevědělo se mnoho podstatného. Zdál se býti nakloněn mírným autonomistům. Jinak nebyl dal až dosud ničím na jevo, že by byl přívržencem státního práva českého a federalistou. Okolnosť, že mohl srovnati se svým svědomím úřadnickou kariéru za největšího nepřítele Čechů, Schmerlinga, nikterak nepřispívala v Čechách k tomu, aby bylo jmenování jeho státním ministrem, uvítáno s uspokojením.

Belcredi vrátiv se opět k zásadám říjnového diplomu z r. 1860., záhájil politickou akci teprve dne 20. září 1865. císařským manifestem, kterýmž vyrčeno *zdrcující odsouzení systému Schmerlingova* a politiky německých centralistův.

»*Nesplnil se úmysl Můj*,« pravil panovník v manifestu tom mimo jiné, »na němž dosud beze změny trvám, aby totiž prospěchům veškerého státu dostalo se bezpečného rukojemství takovým ústavním zřízením *právním*, který by svou sílu a význam svůj mělo ve *svobodném* účastenství *všech* národů.«

Podle manifestu toho mělo býti vyrovnání existujících sporův ústavních zahájeno předložením říjnového diplomu a základních zákonů o zastupitelstvu říšském ze dne 26. února 1861. sněmům uherskému a chorvatskému k parlamentárnímu projednání a usnesení sněmů těch měla býti předložena také »zákonním zastupitelstvům ostatních království a zemí«.

Platnosť zákona o zastupitelstvu českém zatím zastavena až do vyřízení vytknutých zásadních podkladů dalšího jednání ústavního.

»*Svobodná jest dráha*, která hledíc k legitimnímu právu k srozumění vede,« končí manifest, »jestliže — jak se plně naději — obětovná a smiřlivá mysl, jestliže zralý rozum říditi bude rozvahy Mých věrných národů.«

Dne 1. srpna prohlášena *amnestie* pro přečiny tiskem spáchané. Vztahovala se však pouze na ony provinilce, kteří byli buď teprve ve vyšetřování nebo trestů svých doposud ještě nepřestáli, a nikoli také na ony, kteří tresty své již byli přetrpěli. Tito poslední nebyli totiž rehabilitováni, t. j. právní následky odsouzení jejich nebyly jim prominuty.

Jinak zabočila spravedlnosť ihned ve zcela jiné koleje nežli za vlády Schmerlingovy — ale jen v theorii. Nový ministr spravedlnosti vydal oběžník, v němž připomenul, že soudce jen tehda zjedná svým nálezům všeobecnou důvěru, »když při vynášení jich, *dalek jsa všeho politického strannictví*, vždy na zřeteli bude míti zákon a *jedině zákon*. Soudní síně musí zůstati síní spravedlnosti a nesmí se státi kolbištěm politických bojů. Při tom *nesmí soudce nikdy zapomenouti, že ustanoven jest za služebníka státu jen ku prospěchu obyvatelstva*, že strany očekávají od něho soudní nálezy, ale žádné milosti.

Musí se tedy k nim chovati důstojně, ale zároveň s oněmi ohledy, kterými jest občan občanu povinen .... Jsa donucen užiti trestního zákona proti těm, kdož jej byli porušili, nechť činí to s klidností vší vášně prostou a nechť i s nutnou přísností spojuje *onu lidskosť, která i ve vinníku vidí ještě zbloudilého člověka!*«

V praksi zůstalo však v soudnictví při starém systému. Persekuce časopisectva federalistického trvala i na dále.

»*Národní listy*« na tři měsíce — od 13. dubna až do 15. června 1866. *zastaveny*, načež splynuly s »Hlasem«.

Tak zvané »objektivní řízení«, jež byl již za Schmerlinga vídeňský státní zástupce Lienbacher v pravém slova smyslu *vynalezl*, dospělo k utěšenému rozkvětu, t. j. bylo a zůstalo pohodlnou zbraní vlády proti oposičnímu tisku. Časopisy prostě konfiskovány, kdykoli státní zástupci nebo policie za dobré uznali, a odpovědný redaktor soudně nestihán.

Nové ministerstvo zahájilo sice mnohé důležité opravy; ale na výměnu starého byrokratického aparátu, jenž byl Schmerlingovi tak platné služby prokazoval a se zásadami ústavnosti nikterak se nemohl spřáteliti, skoro úplně zapomnělo.

A právě tím ochromilo skoro veškerou svou opravní činnosť.

Nejdůležitější úřady zůstaly v držení byrokratů z doby Bachovy, nevěřících v dlouhé trvání nové éry a vzpírajících se, pokud vůbec možno, všemu, co nezdálo se jim býti ve shodě s tradicionelními názory, dle kterýchž byl byrokrat svrchovaným pánem a občan jen k tomu, aby poslouchal, odváděl daně a — mlčel.

Nad jiné pádným důkazem toho jest, že místodržitelství české chystanou oslavu vydání říjnového diplomu, která přece platila císařskému manifestu — dne 20. října — sice nezakázalo, ale přípisem k městské radě *radilo*, aby se od oslavy té upustilo, a zároveň ihned pohrozilo »opatřením, jímž by se jakémukoli pokusu o rušení pokoje nebo demonstrace *učinila přítrž způsobem nejráznějším*«.

V listopadu r. 1865. svolán sněm český ke čtvrtému zasedání a zasedal až do 23. května 1866.

Po jedné schůzi, ve které bouřlivě rokováno o rovno-

právnosti na universitě, provolalo četné obecenstvo, před sněmovnou shromážděné, poslancům českým nadšeně »sláva«. Praneviňoučká demonstrace ta měla však památné následky.

Nejvyšší maršálek, zavilý centralista, interpeloval v té příčině místodržitele hr. Lažanského, a tento v referátu státnímu ministru svedl vinu na — policii. Následkem toho byl policejní ředitel Ullmann, jeden z oněch málo policejních úřadníků, kteří pro svůj takt těšili se důvěře obecenstva, — okamžitě *sesazen*.

Několik jen dní po uzavření sněmu českého dne 17. června vydán císařský manifest, kterýmž *prohlášena válka s Pruskem*, s odvěkým nepřítelem koruny České, kterážto okolnost skoro jedině měla v Čechách v zápětí netušenou změnu smýšlení. Na veškerá příkoří, na všechny křivdy, až dosud na národu páchané, takořka přes noc zapomenuto, a skoro celý národ český stál v nastávajícím boji vládě vídeňské k disposici.

Státníkům a diplomatům českým ani ve snu nenapadlo, že nadešel jeden z oněch řídkých okamžiků, kdy v předvečer osudného boje bylo by možno nesnáze vlády vykořistiti a naléhati dříve na provedení císařským slovem zaručených práv. Spolehali jako již roku 1848. a 1859. na vděčnost neb aspoň uznalost vlády vídeňské a nevykořistili ani v nejmenším politické situace.

Nestalo se tak ani v době, když Praha opuštěná od c. k. organů, obsazena byla, dnem 8. července počínaje, po delší čas vojskem nepřátelským, ba ani tehda, když vrchní vojenské velitelství pruské v Praze vydalo pověstné provolání, znějící staroslavnému království Českému, v němž ujišťováno, že Prusové nepřišli jako nepřátelé a dobyvatelé, nýbrž *s úplnou úctou k historickým a národním právům českým* a nabízejí šetrnost a přátelství všem obyvatelům bez rozdílu stavu, vyznání a národnosti.

»*Daleko jest od nás vzdálen úmysl,*« praveno v provolání tom, »*spravedlivým tužbám po samostatnosti a volném národním vývinu odporovati . . .*« a končilo: »Jestliže naše spravedlivá věc zvítězí, pak by snad také *Čechům a Moravanům vyskytlo se opět okamžení, ve kterém by svůj budoucí osud volně rozhodnouti mohli.*«

Ani toto lichotivé provolání nepřimělo ani jediného zástupce národa českého, ba ani žádného Čecha vůbec k sebe nepatrnějšímu diplomatickému nebo státnickému pokusu, vykořistiti v dějinách tak zřídkakdy se opakující nesnáze, v jakých se vláda vídeňská nalézala.

Každý byl nezvratně přesvědčen, že v tak vážné a pro Rakousko osudné době nelze vládě klásti žádných překážek, aniž ji přiváděti do nových rozpaků, aby tím nebylo trvání Rakouska jako velmoci vážně ohroženo. Každý však byl zároveň přesvědčen, že vláda později loyalnosť tu uzná a vynasnaží se učiniti za dost nejspravedlivějším požadavkům národa českého — aspoň v té míře, v jaké to bylo národu tomu slibováno odvěkým jeho nepřítelem.

Ještě za okupace pruské, v červenci r. 1866. vyslána z Prahy do Vídně k J. V. císaři deputace delegátů českého národa, aby panovníkovi věrně vylíčila všechno utrpení Prahy a celých Čech a žádala za pomoc a úlevu. Panovník v odpovědi Své mimo jiné pravil: »Předmětem Mé nejhorlivější péče bude, aby trpce navštívené zemi v čas poskytnuta byla rychlá a výdatná pomoc. *Nedbal jsem nikdy na podezřívání věrného obyvatelstva českého*, naopak — obdivuji se věrnému a sebezapírajícímu se chování věrného města Prahy.«

Jakého vděku a jaké odměny dostalo se přes zřejmě vyslovené přání panovníkovo národu českému za to vše, co jsme byli připomenuli, a mnohé jiné, co pomíjíme mlčením, od bezprostředně následujících několika vídeňských vlád, dokazuje zřejmě a neklamně celá historie dalšího státoprávního boje a persekuce téhož lidu českého, který se byl za pověstné války »Němců s Němci« a za okupace pruské s tak vzácným sebezapřením zachoval.

Po odchodu vojska pruského z Prahy vrátili se c. k. úřadové, kteří byli hlavní město opustili. Současně jmenován a přibyl do Prahy nový místodržitel, hrabě *Rothkirch-Panthen*, před tím nejvyšší maršálek zemský. Později přibyl i nový vrchní vojenský velitel, kníže Montenuovo, syn někdejší císařovny francouzské a choti Napoleona I., Marie Louisy, z morgantického manželství jejího s hrabětem Neipergem.

Na sklonku měsíce října navštívil císař Moravu a Čechy,

aby se na vlastní oči o stavu věcí po nešťastné válce přesvědčil. Do Prahy zavítal dne 24. října. Zároveň povoláni do Prahy všickni ministři, a na hradě královském, kde se byl panovník jako jindy usídlil, vyřizovány po několik dní také všechny státní záležitosti.

Dne 28. října povolán na hrad k panovníkovi saský ministr ve výslužbě, baron **Beust**, a *odešel od císaře — jako nově jmenovaný rakouský ministr zahraničních záležitostí,* kteréžto jmenování po dvou dnech úředně prohlášeno.

Zprávy o povolání Beusta do ministerstva rakouského kolovaly sice již od nějakého času; leč málokdo jim přikládal víry. Některé listy, jako na př. »Wanderer« líčily Beusta velmi nepříznivě jako reakcionáře a zapřísáhlého odpůrce občanské svobody, ale neprávem. Neboť Beust byl a zůstal státníkem bez pevných a určitých zásad, řídě se vždy a ve všem jen dle nahodilých právě okolností neboli jinými slovy: byl v tu dobu a zůstal i na dále státníkem, kterému šlo v první řadě o své vlastní »já«, jemuž vše ostatní podřizoval.

V Čechách nebyl znám. Za to od nějakého času tím známější v nejvyšších kruzích ve Vídni. Po bitvě u Králové Hradce byla se totiž královská rodina saská i s ministrem Beustem uchýlila do Vídně, a Beust súčastnil se konferencí v příčině míru, jež odbývány za předsednictví rakouského císaře. Sasku, jako spojenci Rakouska hrozil podobný osud jako Hanoversku. Prusové je chtěli prostě anektovati jako válečnou kořist. Vyjednávání o mír se Saskem se protáhlo a ukončeno pro Sasko příznivěji, nežli se kdo nadál. Ale Beust, s kterýmž Bismarck ani vyjednávati nechtěl, stal se obětí své státnické činnosti a donucen Pruskem vystoupiti ze saského ministerstva. Zůstal tedy ve Vídni, kde podařilo se mu obestříti se gloriolou »velkého státníka«, takže jej mnozí pokládali a vyhlašovali za šťastného soupeře Bismarckova. Že se »velkým« neosvědčil, zajisté i největší pochlebníci jeho už dávno nezvratně se přesvědčili.

O minulosti Beustově jako saského ministra čteme v politické jedné studii: »V květnu 1848. vypukla v Sasku revoluce. Král Jan ujel na Kámen královský pod ochranou pluků ze srbské Lužice, ostatní držely totiž s revolucí, a Beust dne 3. května

povolal — Prusy na pomoc. Zakročení pruské učinilo revoluci brzo konec a *reakce počala své dílo.* Všeobecný úžas a odpor vzbudily skutky, jež děly se v káznici waldheimské, kde *političtí provinilci s krutou prohnaností byli trápeni a sužováni.* Všechny stížnosti a žaloby byly marny. Vláda tomu tak chtěla a vláda ta byla — *Beust.* Všelikó volnější hnutí bylo od policejní moci stíháno a utlačováno. Pašovské hospodářství zahostilo se v Sasku; neoblíbení advokáti a lékaři byli disciplinární cestou zbavováni praxe a utrpení mužů, jako Wigarda, Minckwitze, Schaffratha a jiných, patřilo mezi skutky, jimiž Beust poprvé se proslavil.«

Že státník Beustova politického charakteru, dbající při všem o sebe a své přátele, neopomenul postarati se v postavení svém o své nejbližší příbuzenstvo, zajisté nikoho nepřekvapí. Tak stal se *syn* jeho poručíkem při c. k. námořnictvu, mladší bratr pak vrchním státním dozorcem jistých hutí a bání a neteř jeho přijata do ústavu šlechtičen na Hradčanech v Praze, kde kromě úplného zaopatření brala roční plat 600 zl. až do smrti. Ovšem musila se vzdáti své víry protestantské a přestoupiti na víru katolickou.

Čím stal se Beust jako ministr rakouský, později jako předseda ministerstva a ještě později jako říšský kancléř českému národu, vysvitne aspoň v hlavních rysech z dalšího, kdežto tím, co jsme byli o státníku tom napověděli, osvětlí se tak mnohé, co zdálo by se jinak temným nebo by bylo uvalováno na jinou adresu.

V brzku po jmenování *cizozemce Beusta* ministrem rakouským opustil císař Prahu.

V nejvyšším vlastnoručním listě, datovaném v Chrudimi, dne 4. listopadu, kterýmž se panovník s královstvím českým loučil, připomínají se hojné důkazy nezvratné věrnosti a příchylnosti k dynastii. Mimo jiné praví se v něm do slova: **»Přesvědčil jsem se sám, jak hluboké rány válka blahobytu celé země zasadila,** a nářky stísněného, těžce poškozeného obyvatelstva nalezly v srdci Mém zvučného ohlasu. **Urychlené vyléčení těchto ran co možná nejpilnější náhradou škody a povznesením kleslého blahobytu počítám k Svým nejnutnějším starostem panovnickým,** a láska i věrnost, které

Mi po čas pobytu Mého všude v ústrety přicházely, Mne provázely a obklopovaly, jsou mi nejbezpečnější zárukou k vyplnění *Mého snažení, kteréž jen k štěstí a blahu* **Mého milovaného národa v Čechách čelí.** Děkuji *Mým věrným Čechům* opět za Sebe, jehož srdce v těchto dnech tak radostně pohnuto bylo. Děkuji za celou říši, která v jednotném spolupůsobení, věrnosti a **síle Mého národa v Čechách spatřuje jednu z nejnutnějších podpor své moci a svého blahobytu.«**

Z nejvyššího listu toho jest zřejmo, *jaký poměr panoval* v tu dobu — tedy za války r. 1866. a nějaký ještě čas po ní — *mezi dynastií rakouskou a národem* českým, — a *jakými asi rádci* byla tehda *koruna obklopena.*

Poměr ten začal se však již v nejbližší době měniti. *Čí vinou,* nelze v této stati podrobně probírati a přesvědčujícími doklady dotvrzovati.

Z nesčetných dokladů stačí snad k objasnění poměrů aspoň jediný.

Nedlouho před příjezdem J. V. císaře do Čech usnesl se výbor *okresního zastupitelstva novopackého* o jakési resoluci, která měla býti podána státnímu ministru. Jakého obsahu resoluce ta byla, jest lhostejno. Ale způsob, jakým byla se strany úřadní o usnesení tom podána zpráva vyššímu úřadu, nebyl a nemohl býti nikdy lhostejným oněm, kdož měli smysl pro ústavnosť a samosprávu.

Tehdejší c. k. správce okresního úřadu novopackého, *Komers,* zaslal o usnesení tom c. k. místodržitelství zprávu, v kteréž mimo jiné praveno:

»Usnesení okresního výboru ze dne 28. srpna 1866 *jest nezákonné* a nepovolaný k tomu okresní výbor pro svůj daleko sáhající *přechmat* na každý způsob *trestuhoden.* Jak z přiloženého dopisu okresního výboru jasně jde na jevo, vyšel návrh na změněné usnesení od starosty okr. zastupitelstva Ant. *Kasky,* který, aby si *při své obmezenosti zjednal v rozdrážděném beztoho lidu nějaké platnosti,* zvyklý jest *opičiti se v takovémto pobuřujícím jednání po jiných.*

Starosta Ant. Kaska jest tedy jako původce *na prvním místě trestuhoden;* ale neméně trestuhodni jsou ostatní členové okres. výboru, a sice Jos. Radimský, Václ. Schubert, Ig. Linhart,

Jan Beneš, Ant. Sturm a Jos. Ježek co *plnomocníci,* ježto měli uvažovati dalekosáhlasť svého uzavření.

Za přitěžující okolnosť, že toto uzavření *beze vší příčiny* důvěru lidu k c. k. organům hluboce otřásá, úřadní činnosť jejich velice znesnadňuje, ano i státoprávních otázek se dotýká, zdá se mi povinností učiniti skromný návrh, aby *někteří členové okres. výboru vyloučeni byli z okres. zastupitelstva a doplňovací volba se nařídila.*«

Není divu, že taková a podobná činnosť c. k. organův nezůstávala bez odvety v žurnálech českých a že i občanstvo samo nemohlo jinak, nežli zasazovati se oprotiv byrokratismu z doby absolutismu v dobu ústavní přenesenému ze všech sil o uhájení konstitučních práv a zákonem zaručených svobod. Na zprávu Komersovu, v kteréž starosta okres. zastupitelstva označen jako člověk, který — »aby při *své obmezenosti* zjednal si platnosti, *opíčí se po jiných*«, odpovědělo zastupitelstvo občanstva novopackého důstojným a pro c. k. byrokraty rázu Komersova výstražným spůsobem.

V mimořádné schůzi dne 19. září zvolilo starostu okres. zastupitelstva, jenž byl zároveň také purkmistrem — »na důkaz svého souhlasu s jeho chováním i své úcty k němu a jako zadostiučinění za urážky c. k. okres. představeným Komersem jemu učiněné« — *jednohlasně čestným měšťanem.*

Několik jen dní po odjezdu císaře z Čech, dne 19. prosince zahájeno šesté zasedání *sněmu českého* za opětného předsednictví hraběte Alberta Nostice. Jelikož o volbách v kurii velkostatkářské zvítězila historická šlechta, byla *většina sněmu poprvé federalistickou.*

V boji o adresu J. V. císaři zvítězil návrh hraběte Jindř. Clam-Martinice, v němž mimo jiné praveno, že ústavního ustrojení říše po právu lze dojíti jenom *na cestě panovníkem označené,* svobodnými a upřímnými úmluvami, spočívajícími na neodvolatelném základě říjnového diplomu a vedenými jeho duchem, za prostředkujícího vlivu koruny ... Dále že přirozené povaze i potřebám Rakouska může vyhověti *jen taková ústava,* která nese v sobě pevné zaručení přede vším trvalosti a moci říše, ovšem však také trvání a *samosprávného řízení jejich království a zemí.*

Zároveň neopomenuto položiti v adrese váhu na *opětovaný slib panovníkův, že dá se za krále českého korunovati.*

Odpověď panovníkova na tuto adresu zněla všeobecně; o slavnosti korunování nezmíněno se v ní. Jinak nesběhlo se v zasedání tom nic zvláštního, poněvadž byl sněm již dne 21. prosince uzavřen.

V persekuci časopisectva českého nestala se však, jak již připomenuto, ani za vlády Belcrediovy podstatná změna.

Dostalo se sice mnohým redaktorům, jako na př. Dru Eduardu Grégrovi rehabilitace, avšak konfiskace časopisů, stihání a odsuzování redaktorů trvalo dále, ba došlo již i ke stihání osob jiných, což možno právem pokládati za první bouřliváčky pozdější persekuce lidu českého. Tak již dne 1. září 1866., tedy ještě za okupace území českého pruským vojskem, zatčen a k c. k. trestnímu soudu do Prahy do vyšetřovací vazby dopraven Jan M. *Černý*, tou dobou tajemník hospodářského odboru turnovského, pro podezření, že rozšiřoval krátce před tím v cizině vydanou a do Čech v mnoha tisících exemplářích prý dopravenou brožurku »*Pláč koruny České*«, v kteréž státní návladnictví shledalo *zločin velezrády* dle § 58. tr. zák.

Kromě Černého zatčen později z téže příčiny představený obce Podlusk, okresu Roudnického, *Štorek*, pak jistý kupecký z Karlína *Lat* a tesařský mistr *Pfeffermann*, kdežto pátý, na něhož padlo podezření, že »velezrádnou« brožurku rozšiřoval, jménem *Bujánek*, unikl vyšetřovací vazbě uchýlením se do ciziny.

Po uzavření Pražského míru všeobecně se soudilo, že článek X. míru toho, v němž se praví, »že *nemá býti žádný poddaný J. V. císaře rakouského* a J. V. krále pruského pro politické chování své za posledních událostí a války *stihán, znepokojován, aniž jeho osobě nebo jmění v čemkoli ujma učiněna*« — vztahuje se také na tyto čtyři vězně.

C. k. trestní soud, drže je ve vazbě vyšetřovací, byl však náhledu opačného přes to vše, že v listech českých poukazováno k tomu, že jistá *velezrádná brožurka německá* veřejně a bez námitek se strany c. k. úřadů prodávána i rozšiřována byla.

Zatčení zůstali ve vazbě, ba více!

V době, kdy Bismarck v Prusku vymohl na králi *vše-*

obecnou politickou amnestii, proskakovaly v Čechách pověsti, že ministerstvo Belcrediovo, jež se samo nazývalo »ministerstvem volné dráhy«, udělilo *c. k. státním zastupitelstvům* »vyšší pokyny«, dle kterýchž chystán neodvislému časopisectvu českému podobný osud, jako za vlády Schmerlingovy.

V prvních dnech měsíce října psalo se o tom jednomu listu pražskému v tento smysl: »Dobře-li se pamatuji, odůvodňováno v lůně vlády prohlášení výminečného stavu ve Vídni brojením vídeňského časopisectva proti ministerstvu Belcrediho a nejvyšší člen ministerské rady častěji prý s důrazem opětoval, že *s nynějším tiskovým zákonem* (zákonem to z doby nejtužšího absolutismu) *nelze více* (za doby konstituční, kdy přece měl býti zákon z doby absolutní přede vším jiným vyměněn za zákon v pravdě ústavní) proti onomu časopisectvu *vystačiti*. Poslední slova jsou skoro nejasna, když se uváží, jak uměl předchůdce Belcrediho »svobodou tisku« hantýrovati, kterak dovedl pomocí tiskového zákona (uzší říškou radou přijatého) v několika málo dnech *veškeré časopisectvo nejen umlčeti, nýbrž vůbec zničiti*.

Ministerstvo Belcrediho tedy sotva mohlo dojíti přesvědčení, že s nynějším tiskovým zákonem »nelze více vystačiti« Spíše podobá se pravdě, že chtělo jednou ranou *oposici ubiti* a toho bylo lze nejrychleji dosíci *vojenskými soudy*. Umínilo si, a — stalo se ... Nejinak zdá se býti **státnímu ministru i oposice federalistických kruhů nemilou,** ba i troufám si říci, **že je mu nanejvýš nepohodlna.** Jsou cesty, které člověk nejraději konává beze svědků. Než co počíti? Prohlásiti stav obležení v království, jehož loyalní chování Evropa viděla a jehož nejbližším sousedem jest Prusko? Nikoliv, toho nelze učiniti. Proto *buďtež připraveni na* — **tiskové soudy**, jimiž ze zvláštní přízně páně Belcrediovy *vídeňská žurnalistika* po celou dobu nynější vlády *ušetřena jest*. Připravte se však na horší ještě možnosti: v okolí státního ministra mluví se zcela otevřeně o **zastavení vydávání »Nár. listů« a »Politiky«** kteréžto suspendování zajisté nedá na sebe dlouho čekati. Jednal potřebuje šlechetný hrabě Belcredi pro své plány jasné obzory jednak musí se polovládním lacinym a nekolkovaným novinám »na nohy pomoci« ...

Velmi rozhodný prvopočáteční krok již učiněn. *K ponuknutí státního ministerstva* nařídilo ministerstvo spravedlnosti *c. k. státnímu zastupitelstvu pražskému,* aby podalo zprávu, *jakých opatření učinilo* od 18. srpna *proti opositičním časopisům českým.* Buďte ubezpečeni: státní zástupce pražský jemnému pokynutí tomu porozumí a neučinil-li až dosud ničeho, zajisté to nyní vynahradí . . .

Za pravdivosť těchto zpráv Vám ručím a zvěstuji Vám je, byste se měli na pozoru, aby se Vám snad za vlády čestného občana — hraběte nepřihodilo něco, čemu jste se dovedli za Schmerlinga ubrániti. Pozoruhodnou jest ještě okolnosť, že ministr spravedlnosti ve svém výnosu položil váhu »*na ponuknutí státního ministra*«. Proč tak asi ministr spravedlnosti učinil? Zdá se mi, jako by se tím mělo naznačiti, že ministr spravedlnosti nemá žádné viny na nastávajícím stihání »Politiky« a »Národních listů« — že nečiní žádných nároků na iniciativu, nýbrž přepouští zásluhu výhradně hraběti Belcredimu.«

I stalo se, jak tou zprávou předpovídáno. V témž měsíci říjnu — spomenuto u c. k. zemského trestního soudu pražského také na starší jedno — již *tříleté provinění* Josefa *Baráka*, který byl obžalován z přečinu schvalování nezákonných skutků, jehož prý se dopustil tím, že dne 27. srpna 1863, když Dr. *Julius Grégr* vracel se po osmiměsíční vazbě v povoze ze žaláře, vhodil do povozu toho věnec. Závěrečné přelíčení odbýváno dne 30. října. Obžalovaný uznán vinným a odsouzen do vězení na osm dnů, kteryžto rozsudek c. k. vrchním soudem rozhodnutím ze dne 10. pros. potvrzen.

Brzo po té *rozkázalo* c. k. policejní řiditelství *pražské,* aby redaktor »Politiky«, Václav Nedoma, *ihned složil redakci*, poněvadž jest ve vyšetřování pro zločin uražení Veličenstva. Vrchní soud byl sice k odvolání Nedomovu rozhodnutím ze dne 22. října obžalovací nález první stolice zrušil a vyšetřování zastavil, nicméně státní návladnictvo odvolalo se k nejvyššímu soudu, a proto »vidělo se c. k. policejnímu řiditelství rozkázati, aby Nedoma až do vyřízení rekursu toho složil redakci«.

Dne 8. ledna 1867. prohlášena nová amnestie ve příčh tiskových, úplnější první, dne 1. srpna 1865 prohlášeno. Anmestovaní byli zároveň také rehabilitováni, t. j. nabyli opět týchže

občanských práv, jichž byli dle tehdejšího zákona o tisku odsouzením svým pozbyli, a sice byli to tito pánové: JUDr. Ant. *Fink,* odsouzený jako redaktor »Hlasu«, JUDr. Julius *Grégr* jako redaktor »Národních listů«, Eduard *Just,* red. »Hum. listů«, JUC. Robert *Nápravník,* odsouzený jako red. »Nár. listů« za vlády Belcrediovy, Václ. *Nedoma,* redaktor »Politiky«, Karel *Rank,* red. »Svobody«, Ant. *Štrauch,* red. »Hum. listů«, Karel *Tůma* jako spolupracovník »Nár. listů«, Vincenc *Vávra,* red. »Hlasu«, a Jos. Rich. *Vilímek,* red. »Hum. listů«, Jos. R. *Novotný,* red. »Blesku«, K. *Payer,* redaktor »Humor. listů«, J. Rošer, red. »Blesku«, Frt. *Šimáček,* red. »Posla z Prahy«, kanovník Václ. *Štulc,* red. »Pozora«, Frant. *Schwarz,* red. »Plzeňských novin«, a Frt. *Vinkler,* red. »Boleslavana«. Tresty prominuty R. Nápravníkovi, který jich ještě nenastoupil, a K. Rankovi, jenž nastoupil trest před několika dny.

Avšak několik jen dní po té zavedeno již opět s redaktorem »Plzeňských novin« Eduardem Zajíčkem vyšetřování pro články *o Jezovitech* uveřejněné ve třech feuilletonech (č. 122.—124. z roku 1866.) jmenovaných novin. Zároveň vyšetřováni Dr. Ed. Grégr jako majitel a Daniel Sluníčko jako faktor knihtiskárny, v které »Plzeňské listy« v tu dobu tištěny byly. Mimo to zavedeno také ještě vyšetřování s redaktorem »Svobody« J. Barákem jako pořadatelem »Plzeňských novin«.

* * *

Novým císařským patentem ze dne 2. ledna 1867 ustanoveno, aby výsledek vyjednávání vlády vídeňské s uherským sněmem v příčině *vyrovnání* předložen byl »*mimořádné*« říšské radě, svolané ke dni 25. února.

Maďaři byli se, jak známo, za války r. 1866. zcela jinak chovali nežli Češi.

Využitkovalit nesnáze vlády vídeňské *přípravami ku povstání za přispění a pomoci Pruska* — zřízením tak zvané uherské legie pod vůdcovstvím generála Klapky, známého z bojů v letech 1848. a 1849.

Kabinet vídeňský, rozmnožený baronem Beustem, zásadně se rozštěpil. Beust byl pro uspokojení Maďarů stůj co stůj —

a názor jeho, podporovaný vlivem maďarské šlechty, v rozhodujících kruzích zvítězil.

Dne 7. února předseda ministerstva *Belcredi*, jenž byl úřad ten jakož i »ministerstvo státní« a policie zastával od 27. července 1865, *propuštěn* a baron **Beust**, kterýž od 30. září r. 1866. na místě hr. Mensdorfa spravoval ministerstvo zahraničných záležitostí, **jmenován předsedou.**

Programem nové vlády prohlášeno nyní rozštěpení říše ve dvě části i formálně. **Dualismus** místo federace, za kterou bylo po tak dlouho s největším úsilím bojováno, **zvítězil.**

Již dne 17. února zřízeno **samostatné ministerstvo uherské**, čímž uspokojeni Maďaři, a dne 18. února sešel se **český sněm**, aby vykonal *volby do říšské rady*.

Usneseno odpověděti na vyzvání to adresou J. V. císaři a podány dva návrhy: návrh zastanců státního práva českého a návrh jeho odpůrců.

Debatta o adrese vzrušila, jak přirozeno, všechny kruhy.

Policie učinila všemožná opatření pro případ protivládních demonstrací. Vojsko bylo v kasárnách pohotově atd. . . .

Návrh adresy zastanců státního práva přijat 156 hlasy proti 76, tedy nepoměrnou většinou.

Sněm český více nežli *dvěma třetinami* zástupců **národa** českého osvědčil se v adrese J. V. císaři pevně a důstojně pro *historické právo staroslavného království Českého a koruny České*, pro svézakonnost země, a ohradil se proti hrozícímu zaniknutí království Českého v nebývalé a nově vymyšlené říši cislajtanské, což vedlo by k vymazání starodávného národa českého z řady národův politicky živoucích i k podřízení národnosti české pod vládu živlů národnosti té nepřejících.

»Sněm věrně poslušný,« praví se v adrese do slova, »neplnil by nejsvětější povinnosti své ke trůnu a k říši jakož i ku království, kteréž zastupovati povolán jest, kdyby neosvědčil se před V. V. v úctě hluboké, že v takových cestách (volbě do »užší« říšské rady) spatřuje těžké znebezpečení práv mocnářových a životních podmínek říše jakož i nejdůležitějších zájmův a nejdůvodnějších práv zemských. Zpronevěřil by se povolání svému jasně poznanému a v opětovaných slavných aktách vyslovenému, kdyby veleváženě nejvyšší přípovědi, že

V. V. ráčí hlas zákonních zástupcův království při díle státoprávního porovnání slyšeti a co stejně vážný vážiti, odřekl by se i tam a potud, pokud jedná se o působení, které z porovnání s královstvím vyplyne do poměrův veškeré říše a do práce ostatních království a zemí.

Konečně nebyl by věrným tlumočníkem citův a právních názorův národa svého, kdyby nevyslovil, že království České, ježto sobě mnoho na tom zakládá, že jest údem plně oprávněným a neodlučitelným Rakouského mocnářství a celého Rakouska, *ohražuje se proti tomu, aby bytnosť jeho zaniknouti měla* v nějaké »západní polovici říše«, státním to útvaru, kterémuž nedostává se nižádného státoprávního základu a kterýž nikterak *nedal by se srovnati s nepopíratelnou právní a skutečnou jsoucností koruny České*, ani s právním významem celé řady korunování veleslavných předků V. V. co králův českých, ježto vykonávalo se po mnoha století až do naší doby, ani s nepopíratelnou státoprávní platností, kteréž sněmové království tohoto požívali až do času nejnovějšího.«

Podobně jako na sněmu českém stalo se i na sněmu moravském.

Vláda odpověděla na to dne 27. února **rozpuštěním obou sněmoven** a vypsáním nových voleb.

Současně *sesazen* hrabě Rothkirch-Panthen s úřadu místodržitelského, a na jeho místo dosazen přívrženec odpůrců státního práva českého — baron *Kellersperg — Němec*, který dne 11. března přibyl do Prahy a ujal se úřadu místodržitelského.

Nejdůležitější věc, která kromě voleb do říšské rady ve sněmu projednávána, byly stížnosti na liknavosť c. k. úřadů v příčině vyplácení náhrad válečných. Zjištěnoť, že *Dolním Rakousům*, které přece válkou nepoměrně méně utrpěly nežli Čechy, přisouzeno *desetkrát větší náhrady* nežli Čechám . . . Do 11. ledna 1867. povoleno celkem konečných náhrad 1,800.223 zl. Z částky té dostalo se především *Dolním Rakousům* **1,582.635 zl.**, Slezsku 8729 zl., Moravě 81.689 zl. konečně **Čechám** pouze **127.169 zl.** tedy o **1,455.446 zl. méně** nežli Dolním Rakousům. Chladné číslice ty zajisté mluví jasněji a určitěji než slova!

Nedlouho po vypsání nových voleb do sněmu českého (dne 7. března) byl úřad »státního ministerstva« zrušen a zřízeno opět ministerstvo vnitra, jež svěřeno hraběti *Taaffovi*.

Rozštěpení říše Rakouské ve dvě části přes výslovné znění »neodvolatelného a nezrušitelného« císařského diplomu říjnového, v němž byla kladena váha *na jednotu, nedílnosť a moc celé říše* — kterýmžto rozštěpením nejen práva, nýbrž i povinnosti obou polovicí říší tak nestejnoměrně rozděleny, mělo za následek, že ústavní boj za nezadatelná práva národa českého vzplanul v Čechách i na Moravě na celé čáře. Národ český připravoval se především k ústavním bojům proti dualismu.

Přípravy k novým volbám konány obzvláště se strany přívržencův vlády s horečným úsilím. Doposud nebyla ještě při žádných volbách agitace tak vášnivá, ba fanatická jako tentokráte. Stoupencům vlády šlo hlavně o vítězství v kurii velkostatkářské, která dle Schmerlingova volebního řádu vždy rozhodovala o většině.

Přirozenoť, že v přípravách k volbám česká strana taktéž nelenila. Důvěrníci poslanců českých vydali provolání, pro které měli býti vzati do vyšetřování. Osud ten měl stihnouti Palackého, Riegra, Braunera, Ed. Grégra, Julia Grégra, Klaudyho, St. Prachenského, Karla Sladkovského, Jakuba Škardu, J. S. Skrejšovského, A. O. Zeithammera a V. Zeleného.

V záležitosti té konány dlouhé porady u státního zastupitelstva, policejního ředitelství a místodržitelství, až konečně celé provolání telegrafováno předsedovi ministerstva Beustovi, kterýž pak nařídil, aby bylo od dalšího vyšetřování upuštěno, poněvadž k soudnímu stíhání Palackého bylo by potřebí svolení panské sněmovny.

Podobně horečně jako agitace konány i volby. V kurii venkovských obcí a v kurii měst utrpěli vládní kandidáti úplnou porážku. V českých obcích venkovských zvítězili dne 20. března téměř všude s okázalou *jednohlasností* bývalí poslanci; v okresích smíšených zůstal buď bývalý poměr hlasů nebo byl sesílen ve prospěch kandidata českého, ba v jednom okresu volili i Němci svorně s Čechy.

Rovněž tak stalo se ve volebních okresích měst českých. I zde panovala svornosť a volby vykonány skoro všady jedno-

hlasně. Nezměrnému namahání vládní strany podařilo se získati ve smíšených okresích pouze — *tři* hlasy: na Malé straně dva a jeden ve volebním okresu Landškroun-Česká Třebová-Ústí nad Orlicí, ovšem jen pomocí c. k. úřadnictva.

V kurii velkostatkářské po nejusilovnější agitaci získala vládní strana většinu 30 hlasů. Způsob volby nad jiné charakterisuje, že volil i baron Stremfelder, který byl — mrtev... V kurii velkostatků svěřenských prohlásil po volbě dne 29. března vévoda krumlovský kníže Jan Adolf Schwarzenberg, že volby nepřijímá, »poněvadž chce se stranou historického práva buď zvítězit nebo padnout«. Rovněž nepřijali volby: Ervín hrabě Schönborn, Eugen hr. Černín, starohrabě Moric kníže Lobkovic, Rudolf hr. Chotek, Frt. hr. Harrach, Max kn. Fürstenberg a Jiří hr. Bouquoi-Lonqueval. Z té příčiny musila býti v kurii té vykonána volba doplňovací.

Sněm český zahájen dne 6. dubna. Zástupcové národa českého byli opět *v menšině*. Vládu zastupoval místodržitel baron *Kellersberg — Němec;* nejvyšším maršálkem jmenován hrabě Edvard *Hartig* — taktéž *Němec* a jeden z nejrozhodnějších odpůrců národnosti české, který neznal ani slova českého; náměstkem jeho pak advokát Dr. Limbeck, rovněž — *Němec*, který češtinu lámal až běda.

Dne 10. dubna přijel předseda ministerstva Beust, jsa provázen ministrem Taaffem do Prahy, a v den ten podal hrabě Belcredi v zemském sněmu *moravském* jménem poslanců českých přiměřeně opodstatněný *manifest proti volbám do »užší« říšské rady* a prohlásil, že Moravané voleb těch nevykonají, načež *veškeří poslanci slovanští opustili sněmovnu*.

Beust navštívil dne 11. dubna český sněm, večer pak německé divadlo a súčastnil se několika hostin, při nichž byla malá, avšak vybraná společnost: obě knížata Auerspergové, generál Clam-Gallas, baron Kellersperg, hrabata Zdenko a Jaroslav Sternberg a někteří jiní. Konferoval také s Drem Herbstem.

Hotel »U zlatého anděla«, v němž byl ubytován, střežen bedlivě c. k. policií. Následujícího dne opustil Beust Prahu.

Den na to odbýváno pámátné sezení českého sněmu, v němž k vyzvání vlády měly býti vykonány volby do »užší« říšské

rady. Po řeči zpravodaje menšiny Dra Riegra, kterouž opodstatnil *protest českých poslanců proti volbám těm* a po řeči zpravodaje většiny Dra Herbsta, hlasováno a přijat návrh, aby byly volby vykonány. Po přečtení *protestu* českých poslanců promluvil Dr. Rieger: »*Prohlašuji, že nemůžeme na dále brátí účastenství v jednání nezákonném.* My stojíme na zákoně! (Hluk mezi německými poslanci.) Rieger mocným hlasem: Voláme Sláva vlasti!« Sláva králi'! *Poslanci čeští*, provolavše třikrát hřímavě »Sláva!«, *opustili do jednoho sněmovnu.*

V protestu českých poslanců proti volbám do říšské rady čteme do slova: »Sněm český vyslovil se již *proti obeslání* takové rady a proti *ústavodárné i rozhodovací moci sněmu, nemajícího nižádného státoprávního základu.* On poukázal k tomu, že porušení ústavní rady celoříšské záležitosti ústavní i státoprávní tohoto království dle *práva, povahy věci a slibu císařského* měly býti předloženy sněmu českému, a žádal výslovně, aby věc tak veliké váhy byla předložena sněmu zvolenému na základě volebního řádu *opraveného*, jenž by měl k tomu v sobě samém zaručení právní i mravní kompetence.

Avšak nedbáno hlasu země. Sněm byl rozpuštěn a při nových volbách zasadila se vláda všemožně o to, aby byli zvoleni poslanci, již by schválili politický směr nynějšího ministerstva. Konstatujeme, že veškeré samostatné okresy národnosti české, jak městské tak venkovské, zvolením téměř veskrze jednohlasným předešlých poslanců *odsoudily směr ten co národu českému patrně nepřátelský a záhubný.*«

Protest končí slovy: »Jsme přesvědčeni, že vykonáním voleb takových většina tohoto slavného shromáždění *jedná zjevně proti státnímu právu království Českého a koruny České,* stvrzenému smlouvami s nejjasnějším domem panovnickým, mnohými státními akty a přísahami takořka všech králů českých a legitimním panovníkem nynějším znovu uznaném, že jedná proti ústavnímu právu, jež mělo království České, když J. V. přijal korunu českou z rukou krále Ferdinanda V., že jedná proti právu zákonodárnému, kteréž J. V. zastupitelstvu země pro příští již nejvyšším diplomem od 20. října udělil a proti právu témuž zastupitelstvu manifestem od 20. září vyhraženého

stejnovážného hlasu; že jedná proti ohrožení práv sněmu českého, jež tento sám již dvěma adresami k J. V. vyslovil.

Protož *ohražujeme se proti všemu, co by* říšská rada, z království Českéko, tak neoprávněným spůsobem obeslaná, *učiniti mohla na ujmu státnímu i ústavnímu právu království Českého anebo na zkrácení samosprávy zemské,* jakož i proti všemu, co by učinila na ujmu moci a jednoty říše, na kteréž spatřujeme palladium národu svého, aneb na ujmu legitimní dynastie naší. *Všecka taková usnesení prohlašujeme již z předu za neplatná a pro obyvatelstvo zemí českých nezávazná — a budeme se proti nim hájiti všemi prostředky práva a zákona.*«

Sněm po té uzavřen.

V brzku po té (10. dubna) ustanoven baron *Becke* (rodilý Pražan, bývalý vychovatel v jisté pražské rodině měšťanské a bratr knihkupce pražského), kterýž byl již dne 21. ledna jmenován zatímním ministrem financí, v úřadě tom definitivně.

Dne 20. května zahájena ve Vídni *říšská rada* — **bez zástupců národa českého** — které předloženo ke schválení *hotové již vyrovnání s Maďary,* jak bylo bezprostředně *mezi korunou a říšským sněmem* ujednáno. Říšská rada je prostě schválila. *Dualismus byl dokonanou událostí.*

Nový dualistický útvar státní obtížil »země neuherské« a především *země koruny České* ohromnými poplatky. Ujednánoť, že země ty po deset roků mají platiti na společné záležitosti říše *o 30 proc. více* nežli země koruny Uherské; na uhražení úroků státního dluhu 29,188.000 zl., na splácení kapitálu pak 1,150.000 zl. — rok co rok — po deset let, načež že bude úmluva obnovena . . .

Do té doby přispívala země Uherská na potřeby říšské 88 millionů zlatých, ostatní země pak 208 millionů ročně. Po prohlášení dualismu připadlo z příspěvku toho na Uhry (pouze na diplomacii a vojsko) — *35* millionů, na Čechy pak, které odváděly něco přes 51 millionů na státní potřeby, — něco přes *61* millionů.

Podobně rozdělena »daň na krvi«. Uhry, čítající se Sedmihradskem něco přes 10 millionů obyvatelů, povolily na sněmu uherském na r. 1867 po dlouhém rokování 48000 rekrutů, v Čechách, čítajících půl páta millionu obyvatelstva, odvedeno

bez jakéhokoli rokování na sněmu 81.535 mužů k vojsku — tedy vzhledem k počtu obyvatelstva asi *čtyřikrát tolik* jako v Uhrách.

Dne 8. června dokonáno vyrovnání s Uhry slavnou **korunovací** *J. V. císaře Františka Josefa I.* na krále uherského.

Při slavnostním obřadu korunovace držel nad hlavou J. V. císaře korunu svatoštěpánskou hrabě Andrassy, tehda předseda ministerstva uherského. Na doklad, jak měnívají se v ústavních státech názory o politických záležitostech, dlužno si připomenouti, že týž hrabě Andrassy byl r. 1849 předsedou debrecinského sněmu, na němž prohlášena dynastie habsburská za sesazenou. Po udolání povstání maďarského ruskými zbraněmi byl hr. Andrassy vojenským soudem pro velezradu *odsouzen k smrti provazem*, a poněvadž hledal spásu v útěku, přibito na šibenici aspoň jeho jméno. Po letech ovšem byl amnestován a vyznamenán za své zásluhy v éře ústavní velkokřížem řádu sv. Štěpána.

Na oslavu dne toho amnestováno i v Praze 41 trestníků, mezi kterýmiž bylo 11 odsouzeno pro zločin uražení Veličenstva. V trestnici svatováclavské musili se všickni trestníci, v počtu asi 1000 hlav postaviti na velké nádvoří, a když byl dvorní rada Ludwig amnestii přečetl, zahrála nově zřízená kapela, skládající se ze samých trestníků, rakouskou hymnu.

Dne 20. června vydána konečně úplná amnestie pro politické provinilce *odsouzené* od 13. března 1848 až do 15. pros. 1866. Prominut jim veškeren trest, jejž ještě přestáti měli, jakož i všechny zákonní následky odsouzení. V Čechách rehabilitováni pouze dva: Karel *Sabina* a kníže *Thurn-Taxis*, kterýžto poslední byl odsouzen pro politické agitace, a emigrantům, mezi kterýmiž byl Karel *Jonáš* v Americe, povolen beztrestný návrat do vlasti.

Z emigrantů toliko *Jos. V. Frič* nesměl se vrátiti, poněvadž se byl vzdal občanského práva rakouského.

Na žurnalistiku českou v nové době a na politické vězně jako na Jana *Černého* (poněvadž nebyl ještě odsouzen), *amnestie ta se nevztahovala.*

* * *

Po prohlášení dualismu, vlastně hned po jmenování barona Beusta předsedou ministerstva zahájena *nová serie persekuce,* a sice opět hlavně proti oposičnímu tisku českému. Z nepočetných případů registrujeme v následujícím v stručnosti aspoň nejhlavnější.

Na sklonku měsíce února 1867 byla veškerá c. k. státní návladnictva výnosem ministerským vyzvána, »aby **s největší ráznosti a s veškerou přísnosti zákona zakročila proti živlu,** jehož činitelové skrývajíce své osobní podvratné snahy *pod pláštíkem vlasteneckého zájmu* pomocí vlastního, k jejich účelům zřízeného **časopisectva** hledí mezi obyvatelstvem země živiti nenávisť proti vládě, nedůvěru v její záměry a organisovati odpor proti zákonnému pořádku«.

Konfiskování časopisů dostalo se tudíž zase na denní pořádek.

V březnu zejména zabaveno č. 80. časopisu »Politik« pro článek, v němž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z.

O představení Mozartova »Don Juana« v českém divadle (8. března) přijat *sbor na svobodu* s hřímavým potleskem a musil býti za nekonečného potlesku opakován. Demonstrace ta opakována i o reprisi opery té dne 10. března.

Policie pražská zavedla vyšetřování s barytonistou Jos. *Lvem* proto, že prý v »Don Juanu« provolal »Slávu« Mozartovi nebo »Kozákům«, kteréžto slovo prý nějaký »orgán bezpečnosti« slyšel a — udal. Vyšetřování to však zastaveno; ale ihned zavedeno nové s Ferdinandem Šamberkem, poněvadž prý v »Engšpinglu« řekl, *že přichází z »Translajtanie«*. Šamberkovi udělena za to »úřadní důtka«.

Humoristické listy (č. 18.) zabaveny pro obrázek, kterýmž prý byl baron Beust karikován.

Další rozšiřování č. 80. »Politik« zakázáno.

Člen českého divadla Jan *Bučinský* odpykal si trest dvoudenního vězení za to, že v úloze »Styxa« v »Orfeu v podsvětí« zpíval dvě necensurované sloky o »německém buntu« a »pražském německém kasinu«.

Veškeří knihkupci, trafikanti a obchodníci pražští, kteří měli filiálky »Humoristických listů«, povoláni na c. k. policejní

řiditelství, kde jim důtklivě na srdce vloženo, aby nedávali časopis ten do výkladních skříní, »poněvadž prý se tím — ruší pasáž na ulici«.

»Kniha o jezovitech«, vydaná nákladem Mikuláše a Knappa v Karlíně, zabavena.

S nakladatelstvím »Jezovitských melodií«, jež byly vydány podruhé, zavedeno trestní vyšetřování za tím účelem, aby byl vypátrán spisovatel.

Redaktoru J. *Barákovi* doručen soudní nález, kterýmž č. 5. »Svobody« pro článek »*11. březen r. 1848.*« zabaveno a další rozšiřování čísla toho zakázáno. V článku tom shledán přečin proti veřejnému pokoji a řádu dle §. 305. tr. z.

Redaktor »Politiky« *V. Kaspar*, byv v **dubnu** jako svědek u c. k. trestního soudu vyslýchán, *prohlášen za zatčena*, poněvadž se zpečoval udati jméno zasilatele jistých rozkazů vojenského velitelství budínského. V bytě Kasparově a v redakci »Politik« vykonána soudní prohlídka, ale — bez výsledku.

Redaktoru J. Barákovi dodán soudní nález, kterýmž další rozšiřování č. 6. »Svobody« zakázáno. V článku »*Marné vaše proti nám jsou vzteky*« shledány přečiny proti veřejnému pokoji a řádu dle §§. 300 a 302 tr. z. V odůvodnění čteme: Onen článek počíná slovy: Dne 24. února 1867 odsoudila většina sněmu českého spůsobem důstojným záhubnou politiku ministra Beusta — vypravuje dále, že pod záminkou — že národ český novými volbami má dokázati, souhlasí-li s jednáním poslanců svých, přikročeno k tomu, aby k víře téměř ani nepodobnými agitacemi, všemožným terrorisováním, zužitkováním nejprivátnějších osobních poměrův a vůbec všemi dovolenými, trpěnými nebo i nedovolenými cestami získána byla do sněmu českého nepřirozeně stlučená většina, ministru Beustovi příznivá, kterýmžto snahám ostatně k nemalé výhodě byl bohužel dosud nezrušený volební řád Schmerlingův . . ., pak celá hejna odvislého úřadnictva, jehož politické »přesvědčení« měniti se musí dle toho, jaký kabát se zlíbí obléci na místech vyšších — kdežto mezi šlechtou a velkostatkáři působeno hlavně na odrodilé kobylkáře a cizince sem přivandrovalé, jichž politická zralost je asi tak podajná jako vosk. Čím více se blížili dnové volební, tím více množily se i agitace se strany náhončích Beustových

v pražském německém kasinu, jakož i c. k. pánů okresních a všech jim podřízených c. k. kancelářských rozumů na venkově. Slibováno, lháno, vyhrožováno, překrucováno . . . Celý národ český odsoudil politiku Beustovu přes všechno usilování zákeřnicky si počínajících patolízalů a zrádců.

V článku tom praví se dále: Obrovskému namáhání se strany vlády podařilo se všemi možnými cestami agitačními získati pět hlasů — a vytýká se malostranským, pak landškrounským voličům jich počínání. Stran voleb velkostatkářských se praví, že strana vládní neslýchanými, nejen nekavalírskými, nýbrž přímo neslušnými a nezákonitými agitacemi získala většinu 30 hlasů . . .

Konec článku zní: Tvářnosť sněmu českého nabude tedy *rázu německého*, jelikož tím, že velkostatkářské volby vypadly ve prospěch vládní, *získána většina německovládní.* Tím však není ještě věc ztracena. Pro okamžik ovšem zvítězila vláda; proto však přece jen velmi významně zní jednohlasná odpověď národa českého: . . . *že nikdy nepřivolíme k tomu, aby svézákonnosť království Českého zanikla v jakémsi novopečeném polořišském parlamentu, že nikdy nevzdáme se svatých, po otcích zděděných práv koruny České* . . . Přečkali jsme hrůzy Bílé Hory . . . přečkali jsme Metternicha, přečkali jsme Bacha přečkali jsme Schmerlinga; *a tím spíše přečkáme i Beusta!* . . Koruna svatováclavská září opět leskem neskaleným, ještě neklesl a nezhynul národ náš! — *Hrobníci pozor!* — Chtěl slyšeti hlas tohoto národa. Nuže, hlas ten, hlas ryze český . . hřímá mocně, že *národ český nezná a nebude nikdy znáti »cislajtánské rady říšské« a že nikdy od práv svých neupustí* . . Z té příčiny c. k. soud uznal, že tento článek směřuje přímo proti J. Ex. baronu Beustovi jako předsedovi ministerské rady a že zakládá se v něm povaha skutku dle §§. 300. a 302. tr. z

C. k. ministerstvo nesvolilo, aby byla zaražena *jednota českých divadelních ochotníků* pro země koruny České a ne udalo ani, z jakých důvodů.

Interpelace poslanců českých podaná dne 13. dubna v sněmu zemském místodržiteli v příčině zatčení redaktora »Politiky« *V. Kaspara* neměla žádného výsledku. Místodržitel prost prohlásil, že jde pouze *»o vazbu zatímnou«*, poněvadž prý j

Kaspar obviněn ze zločinu spoluviny v zlém užívání moci úřadní, a proto prý jest vazba jeho zákonem odůvodněna.

C. k. trestní soud pražský vydal tajný zatykač na J. V. Friče, meškajícího v cizině[1] (v Paříži), pro podezření **zločinu velezrády** spáchaného sepsáním brožurky »Pláč koruny České«, pro jejíž rozšiřování nalézali se čtyři občané: J. M. Černý, Lat, Štorek a Pfeffermann již po osm měsíců ve vyšetřovací vazbě. Ke zprávě té připomenula »Svoboda«: »Nám arci nepřísluší právo tázati se, v čem záleží »právní podezření«, na jehož základě sl. soud rozkaz svůj vynesl. Nemůžeme však zatajiti podivení své, proč uveřejnění rozkazu toho v časopisech způsobilo prý pravou bouři v samém soudu zemském. Pátráno tam, kdo věc vyzradil; ale — marně. Zdá se tedy, že *rozkaz ten měl zůstati tajným*, a skutečně »úřadní oznamovatel« doposud aspoň jej neotiskl. Kdo však jej měl vykonat a kde? — jest pro nás hádankou . . . Snad se nemýlíme, hledáme-li příčinu v tom, že rozkaz ten, nečelí-li proti čl. X. *míru Pražskému*, zcela *jistě čelí proti míru v Italii*, ve Vídni dne 3. října 1866 uzavřeném, jehož článek 23. zní: »Aby všemožně k utišení myslí se přispělo, vyjadřují se a slibují císař rakouský a král italský, že *vzájemně udělují amnestii všem osobám, které z příčin politických událostí až do dnešního dne se dálých kompromitovány jsou*. Protož nesmí nikdo, nechť patří ku kterékoli třídě, býti obtěžován nebo znepokojován ve výkonu svých práv následkem politického svého chování nebo přesvědčení.«

K odvolání státního návladnictví proti rozhodnutí první stolice zakázal c. k. vrchní soud zemský další rozšiřování č. 83. »Nár. listů«. V článku »Ještě není dílo dokonáno« shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. a tr. z.

C. k. zemský soud v Praze zakázal další rozšiřování čísel 88., 89. a 90. »Nár. listů«. V článcích »Vyhráli?« (č. 88.) a »Nová ústavní procedura« (č. 89.) shledány přečiny (§ 300 tr. z.), v článku »Jen ke zdi s nimi!« zločin rušení veřejného pokoje (§ 65. *a*) tr. z.).

Nejvyšší soudní dvůr ve Vídni zamítnul odvolání J. Baráka proti rozsudkům obou prvních stolic, jimiž byl pro přečin schvalování nezákonného činu (že hodil věnec do vozu, v němž Dr. Julius Grégr r. 1863. vracel se z vězení) odsouzen do vě-

zení na osm dnů. Zároveň mu nařízeno, aby trest ten do 20. dubna nastoupil.

Nálezem c. k. trestního, jinak tiskového soudu v Praze bylo **vydávání „Politiky“**, dnem 14. dubna počínaje, na tři měsíce **zastaveno**.

Několik dní po té (dne 30. dubna) stihl osud ten — »**Národní listy**«. Byly *zabaveny* a zároveň **vycházení jich** *na dobu tří měsíců* **zastaveno**. Při poslední konfiskaci súčastnil se také c. k. četník.

V květnu zavedeno proti zastupitelstvům jednotlivých obcí jako v Brandýse nad L., v Milíně a jinde vyšetřování pro souhlas, jejž osvědčily s jednáním historické šlechty české v rozpuštěném zemském sněmu a o nových volbách.

C. k. okresní v Karlíně zastavil usnesení okresního výboru karlínského, **aby úřadním jazykem byla čeština**, poněvadž prý »*se tím Němcům děje křivda*«.

Mladoboleslavský c. k. krajský soud zavedl vyšetřování s jednotlivými osobami, na které bylo udáno, že zdržoval se u nich r. 1866 — emigrant Jos. V. Frič.

Redaktor »Politiky« *V. Kaspar* podal ministerstvu práv stížnosť proti spůsobu, jakým s ním bylo ve vazbě v novoměstské trestnici zacházeno. Mimo jiné stěžoval si také na presidenta trestního soudu Mentbergra, který se odvážil vyšetřovanému *tykati*, ačkoli jest po zákonu povinen i nejsprostšímu zločinci *vykati*.

Divadelní censura policejní vyškrtla ze staré české hry »Pražané r. 1648« od Turinského, v kteréž se líčí udatné hájení Prahy proti Švédům, mimo jiné následující místa: »Tam sídlo otce nešťastných národů . . .« »*Milá jest mu (králi) česká koruna* . . .« »Vše pro českou korunu . . .« »S okna s ním, kdo národ zrazuje svůj, s okna s ním, s tou šeredou! . . .« »Nejjistější krok vyhubit národnosť jest zrušit národa vědné poklady a tak podkopávat jeho jazyk, jeho mysl.«

Polská brožurka pojednávající *o právech koruny České* byla u c. k. celních úřadů v Čechách zabavena.

Po osmiměsíční vazbě oznámeno Janu M. Černému, kterýž byl ve vyšetřování pro domnělé rozšiřování brožurky »Pláč koruny České«, že článek X. míru Pražského (kterýmž promi-

nuty právní následky všem provinilcům politickým do ukončení války r. 1866), k němu se — *nevztahuje*.

Tenorista českého divadla Arnošt *Grund* odsouzen c. k. policií k pokutě 10 zl. nebo do vězení na 48 hodin, poněvadž o představení »Sládka prestonského« řekl, že »vezme posici pod mostem« a prohodil pak také něco »o jakýchsi ztracených mapách«.

Dne 20. provedeno závěrečné přelíčení s redaktorem časopisu »Politik« *V. Kasparem* pro urážku předsedy ministerstva barona Beusta. Státní návladní Prokop Jarosch von Adlerhorst shledal urážku tu v č. 83., v němž se, jak se v obžalobě praví, »jistému pánovi ve Vídni, který má 50.000 zl. ročního služného, vytýká, že traktuje hosti své nevycleným šampaňským vínem, že ruskými rubly platí saské dluhy a že se shání po oblíbenosti laskavostmi k herečkám a řemeslným šprýmařům«. Soud však neuznal obžalovaného za vinna přečinem uražení na cti, nýbrž jen opomenutím povinné péče redaktorské a odsoudil jej k pokutě 140 zl. a k náhradě soudních útrat.

Politický čtrnáctidenník »**Svoboda**«, jehož první číslo vyšlo 18. ledna 1867., c. k. zemským co tiskovým soudem, dnem 31. května počínaje — **na tři měsíce zastaven.** V důvodech praví se do slova: Článek »V den slavnosti svatojanské« v č. 9. přirovnává bývalé doby k nynějšku a táže se, jaký úděl dostal se lidu za veškeré ctnosti obdivuhodné — vyčítá smutný osud národa českého; běduje, že tento národ, odsouzený od věkův k boji za život svůj téměř proti světu veškerému posléze po všem namáhání svém, po všem boji hrdinném a obdivuhodném octne se v temnotách zapomenutí a za všechnu tu krev, již prolili otcové jeho, a za všechny ty skutky veliké a slavné, vykonané před tváří Evropy, nebéře v odměnu než bídu a neštěstí, nic než život beze světla, bez volnosti, bez radosti. Tak daleko prý došlo s blahobytem naším, že celé zástupy bodrých, pracovitých Čechů opouštějí rodnou svou vlast . . . Se slzou v oku, s kletbou na rtu opouští lid ten nešťastný svou vlast, jako ji opouštěli předkové jeho po bitvě bělohorské. Tak spravili nám tu drahou českou vlast, oplývající druhdy bohatstvím nevyčerpatelným. Takové jest ovoce té práce německé, té péče otcovské vídeňských vlád od Bílé Hory až do pana

Beusta. Jen v tom je rozdíl, že po Bílé Hoře byly to rodiny zámožné, kdežto teď vystěhovalci jsou lidi na mizinu přišlí, že tehda Čech utíkati musil pro víru, teď ale prchá z vlasti svojí vyhnán despotou ještě daleko nemilosrdnějším, jenž slove — hlad. *A ta svoboda lidu českého!* O té nejlíp ani nemluvit. Vždyť nesmíme ani povědít, kdo vinen jest tím srdce urývajícím neštěstím lidu našeho. Jen tolik smíme říci, že nezavinil jí lid ten přičinlivý a pracovitý . . . Z tohoto obsahu vychází snaha popuditi k nenávisti a k opovrhování správou státní a proto jest tu povaha skutku zločinu dle § 65. a) tr. z. — Dále shledán v čísle tom závadným článek »Ukázka z mravouky Jezovitů« (přečin dle § 302. tr. z.). Na základě toho, pak z té příčiny, že článkem »*11. března 1848*« v č. 5. spáchán přečin dle § 305. tr. z., článkem »*Marné proti nám jsou vzteky*« v č. 6. přečiny dle § 300. a 302. tr. z. shledáno, že »*směr* časopisu toho jest vládě velmi nepřátelský, popuzující a škodný a že směr ten nedá se srovnati se zachováním veřejného pokoje a řádu« — *uznáno na zastavení časopisu toho na tři měsíce.*

V **červnu** odevzdána soudní akta týkající se Jana M. Černého státnímu návladnictvu, aby vypracovalo obžalobu.

»Svoboda« ze dne 1. června zabavena. V tiskárně vykonána soudní prohlídka, ale — bez výsledku. Sazba úřadně zapečetěna.

C. k. zemský co trestní soud oznámil, že na nejbližé příští týden ustanoveno jest — *patero přelíčení* pro zločin uražení Veličenstva.

Federalistický list »**Correspondenz**« nálezem c. k. zemského co tiskového soudu, dnem 4. června počínaje, — **na tři měsíce zastaven.** Vydavateli *nepopřáno ani, aby se mohl odvolati k vyšší stolici.* Zastavení stalo se *na základě rozsudkův objetivních a v tu dobu ještě neprohlášených.*

Z Prahy zvěstováno vídenským listům, že za nedlouho zastaveny budou také co nejdříve »*Národní noviny*«, které vycházely teprve 39 dní.

Nejvyšší soud zamítl mimořádné odvolání red. »Hum. listů« Frant. *Pechánka* proti stejným rozhodnutím obou nižších instancí, jimiž »objektivně« shledáno, že veršíky »O kom as platí tato písnička?« spáchán přečin dle § 302. tr. z.

Sotva že dne 6. června vyšlo první číslo nového politického denníku »*Patriot*« s tendencí federalistickou, »Bohemie« udávačsky ohlásila, že spolupracovníci jeho jsou titíž jako v zastavené »Correspondenci«, t. j., že to vlastně týž list, toliko s jiným titulem, jiným odpovědným redaktorem a vydavatelem.

Konfiskace č. 10. »Svobody« c. k. soudem potvrzena. V článku »Čechy roku 1867.« shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z. Zároveň zavedeno s odpovědným redaktorem a vydavatelem listu toho *J. Barákem* pro zločin ten speciální vyšetřování.

C. k. vrchní soud potvrdil nález první stolice, kterýmž uznáno, že článkem »Co toho máme« v č. 48. »Posla z Prahy« spáchán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. *a*) tr. z.

C. k. vrchní soud zemský změnil rozsudek první stolice, kterýmž byl redaktor »Politiky« *V. Kaspar* dne 20. května uznán pouze za vinna opomenutím povinné péče redaktorské a uznav V. Kaspara za vinna také přečinem proti bezpečnosti cti (urážkou barona Beusta) dle §§ 488., 492. a 495., odsoudil jej vedle ztráty 60 zl. z kauce do vězení na dobu *šesti měsíců*.

Nejvyšší soudní dvůr odmrštil dvé mimořádných odvolání red. »Hum. listů«, Frant. *Pecháňka*, proti stejným nálezům prvních dvou stolic a uznal, že obrázkem v č. 11. nadepsaným »Konec předehry ku králi Learovi« spáchán zločin dle § 65 *a)* tr. z. a obrázkem v č. 10. »To letošní zatmění« přečin dle § 300 tr. z.

C. k. vrchní soud *potvrdil nález* první stolice, *kterýmž bylo vycházení »Svobody« na tři měsíce zastaveno.* Poslední (11. číslo) vyšlo dne 20. června.

C. k. vrchní soud potvrdil nález první stolice, kterýmž v čísle 11. »Národních novin«, a sice ve článku »Význam moskevské výstavy«, shledán byl zločin dle § 65. a) tr. zák. Rovněž potvrdil rozsudek c. k. okres. del. soudu, kterýmž byl *J. Barák* pro přestupek odsouzen k pokutě 5 zlatých.

Přelíčení proti býv. redaktoru »Nár. listů« JUC. Robertu *Nápravníkovi,* pak proti redaktoru »Humoristických listů« Karlu *Payerovi,* pro zločin rušení veřejného pokoje (§ 65. tr. zák.), spáchaný r. 1866. obrázkem s nápisem »Přičinliví po

válce dělníci« — odročeno. Akta zaslána c. k. ministerstvu spravedlnosti.

V červenci (ve dnech 15. a 16.) pátrala c. k. policejní komise ve veřejných místnostech, zejména v kavárnách po 10. čísle »Svobody«, jež bylo dne 1. června zabaveno a konfiskace jeho nálezem soudním ze dne 5. června potvrzena. V nálezu konfiskačním čteme: V článku »*Čechy roku 1867.*« přirovnává se vláda císaře Karla IV. k nynější vládě takovým způsobem, který jest způsobilý popuditi k opovrhování nynější vládou a správou státní a k nenávisti k ní. Mluví se o bývalých časích, pak o postoupení více zemí koruny České, na to se praví, že Karel upravil poměr k říši Německé, prohlásiv Čechy za království samostatné, ale nynější vláda že by ráda udělala z království slavného pouhý kraj říše cislajtánské, beze všech práv a svobod atd. Karel rozmnožil jmění korunní. Za časů našich nezbylo koruně z rozsáhlých statků ničeho atd. Všecky tyto statky prodány byly bez svolení sněmu českého — a táže se, měla-li vláda k tomu právo atd. Karel podporoval rolnictví, obchod a průmysl, jako podpory za doby naší však se poznamenávají daně nesnesitelné, takže ubohý lid se stěhuje po tisících z milované vlasti ....

A vláda chce prý pomoci tím, že chce vypátrat agenty, kteří jej k zoufalosti této namlouvají. Podobným způsobem mluví se o jednotách hospodářských a o komorách průmyslových pak o záložnách. A jak podporuje vláda ústavy tyto? Ukládá jim daň výdělkovou. Praví se dále, že Karel stavěl kostely a kláštery; nyní se staví kasárny, jízdárny, zbrojnice a nepotřebné pevnosti ... Praví se dále, že vláda nynější, pobořivši za válečných operací mosty okresní, nechce za ně ani náhrady dáti. Není to hřích do nebe volající?... Mluví se o životě občanském a o zákonodárství — a že králové čeští, sídlíce ve Vídni, v Čechách mají místodržitele cizince, který musí jednati po vůli vlády atd. Nesmíme si prý ani postesknouti — zavírají nás na léta... Podobné výčitky činí se od slov: Jinde jest čest jednotlivec .... až k slovům: k přehlídce do Vídně; pak dále stran rovnoprávnosti na universitě od slov: Sněm podal — až ke slovům: Tak se odměňují poctivosť a pevný charakter. Táže se dále: Čím je nyní císařství Rakouské? a mluví se

o nešťastném výsledku válek posledních, dále o právech, jež zaručeny jsou několika manifesty a diplomy neodvolatelnými — a konec zní: že jsme stále odstrkováni, že se nám nedá ničeho. Nuže tedy, počínáme boj za práva naše atd. Z celého článku, obzvláště z uvedených slov vysvítá snaha, popuditi k nenávisti k vládě atd. a jest tedy v článku povaha skutku zločinu dle § 65. a) tr. zák.

Český bohoslovec Vojtěch *Křišťan*, jenž byl jako spisovatel *nevydané* politické brožurky pro *zločin velezrády* odsouzen do **těžkého žaláře na pět roků**, po svém propuštění na svobodu marně se ucházel, aby byl opět přijat do některého semináře nebo kláštera. Ani pražský arcibiskup ani budějovický biskup ani představení klášterů Františkánů a Premonstrátů v Želivě nechtěli ho přijmouti.

S členem opery české *J. Švarcem* zavedla c. k. policie vyšetřování proto, že o představení Škroupovy zpěvohry »Dráteník« zpíval jako vložku »Krumlovskou píseň« od Pivody. Byl-li uznán vinným a odsouzen, nevíme udati; ale dříve nejen Švarc, nýbrž i Paleček zpívali píseň tu v téže opeře několikrát, aniž bylo c. k. policii napadlo zakročiti.

Redaktor »Svobody« *J. Barák* odveden (dne 21.) z bytu svého strážníkem do vězení v novoměstské trestnici.

Herec Ferd. *Šamberk* odsouzen c. k. policií k pokutě 15 zl., poněvadž o svém benefičním představení v »Orfeu v podsvětí« jako »Styx« v necensurované sloce kupletu obecenstvu zvěstoval, že slavná c. k. censura pražská předložené jí zpěvy takořka vesměs škrtla, takže mu nelze obecenstvu — něco více přednésti.

C. k. policie pražská zakázala, aby slavná zpěvačka ruská Alexandrova, která měla v opeře »Život za cara« vystoupiti pohostinsku, zpívala úlohu svou ruským jazykem, poněvadž prý nebyl ruský text úlohy té policii předložen.

Následkem toho oznamovaly na příč přes divadelní cedule nalepené plakáty, že nemůže býti dne toho žádné představení. Později zjištěno, že policejní rada Marx před tajemníkem divadla Jos. Sklenářem a Drem Klaudym prohlásil, že by »předložený mu text nebyl vůbec podepsal, poněvadž byl

ruský«. A když pak byl ruský text ten dodatečně policii předložen, vrátila jej tato řiditelstvu divadla — *bez potvrzení.*

Po tříměsíční přestávce, za které místo »Nár. listů« vycházely »Národní noviny«, vyšlo dne **1. srpna** opět první číslo »Nár. listů«, v němž čteme mimo jiné: »Učinivše zadost všemohoucnosti státního zastupitelstva, kteréž v neomylnosti své uznalo vysokou a kvapnou potřebu, abychom k vůli bezpečnosti státní, k vůli spáse říše, k vůli veřejnému pokoji a pořádku po tři měsíce — o Rakousku nic nepsali, pokračujeme v přerušené činnosti své dnes na novo. Státní zastupitelstvo zajisté dovolí, abychom vyslovili, že nám na blahu a moci státu rakouského záleží aspoň právě tolik jako jemu; a uzná tudíž za oprávněnou naši lítost, kterou cítíme z toho, že vytrhnuvši z ruky péro nám, jichžto práce i odpor tohoto kvapně žijícího století až příliš brzy ospravedlněny budou dějinami, také *aspoň na tři měsíce nezastavilo skutky těch, kteří o blaho a moc tohoto státu mohou se vykázati skutky jen chatrnými.* Tím časem, když jsme byli nuceni odpočívat, Rakousko jdouc za lidmi, jichžto *zhoubná politika* za krátkou dobu osvědčí se teprv ve veškeré své moci, šlo velmi rychle. *Národ český považuje tuto cestu státu rakouského* **za nešťastnou** *a v tomto přesvědčení svém* **nedá se másti a zviklati žádnými rozkazy, žádnými paragrafovanými či neparagrafovanými nálezy c. k. soudů či** *spíše politických poručníkův jejich,* **c. k. státních zastupitelstev.** Národ český má o své důstojnosti politické, o své ceně, o své mravní a hmotné moci ve státu rakouském mínění mnohem vyšší a tudíž mnohem pravdivější, nežli jakéž k sobě znamená při vládních orgánech nynějších od aksamitového křesla ministerského až po rozlámanou dřevěnou stolici úřadního sluhy . . .

Jakož pak ve všelikých bojích, do kterých národ český od nejstarších pamětí až po tuto chvíli tahán byl, *hlavní zápas vždy se točil o vlastní život a skutečnou národní existenci naši* — proti hltavé a záhladné politice německé, a jakož po všechen čas činnosti naší hrot zbraně stále musil čeliti proti odvěkému tomuto nepříteli, který zakuklen tisícerými podobami všude a vždy hledá toliko naši smrť, tak nejpilnější naší péčí opět bude, abychom, pokud národ český hlavně musí hájit

svého života, na poli obrany nalezeni byli vždy bdělí a neohrožení ... .«

S jednatelem karlínského zpěv. spolku »Slavoje« *J. Topinkou* zavedeno vyšetřování pro řeč, kterou měl o slavnosti svěcení praporu spolku toho. Katecheta P. Ferd. *Lehnert,* jenž měl o slavnosti té přiměřené kázání — *přesazen* arcibiskupskou konsistoří do Staré Boleslavi.

C. k. místodržitelství rezeslalo *tři tajné oběžníky.* Prvním nařizovalo podřízeným úřadům, aby *bedlivě střežily české hudebníky, studenty a spolky,* poněvadž prý se pracuje k tomu, aby čeští hudebníci cestovali do — *Ruska* ... V druhém cirkuláři zmíněno se o *sjezdu slovanského studentstva v Bělehradě,* jemuž bude předsedati mladý kníže Obolenský, *Rus.* C. k. náměstnictví přálo si zvědět i jména těch, kdož by z českých okresů do Bělehradu jeli. — Třetí oběžník seznamoval c. k. úřady se stanovami České besedy v Mnichově a vyzýval je, aby pilně hleděly k tomu, není-li snad některý z domácích českých spolků s mnichovskou besedou ve spojení, poněvadž prý se posud neví, »neskrývá-li se za nevinnou tváří besedy mnichovské tajný nějaký plán politický.«

S akad. čtenářským spolkem studentským zavedeno vyšetřování pro otevřený list slovanským studentům ve Vídni, v kterémž schvalováno, že do jednoho vystoupili z vídeňského akademického spolku, když němečtí členové se usnesli dáti spolku ryze německý ráz. Zároveň vyšetřován redaktor »Pravdy« Fr. Škorpil, poněvadž byl otevřený list ten v časopise tom otištěn.

Brožurka »Pouť Slovanů do Ruska« zabavena.

C. k. policie pražská obeslala k výslechu dělníky, kteří proti vůli svých »pánů« odvážili se jeden den nepracovati a dostavili se s prapory k slavnostnímu uvítání koruny české, když byla zase přivežena do Prahy. Obeslaným udělena důtka.

C. k. zemský soud oznámil v září *J. Barákovi,* že bylo rozhodnutím ze dne 28. srpna upuštěno od subjektivního stihání redaktora »Svobody« a všech spoluvinníků, jako knihtiskaře a faktora tiskárny pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z., spáchaný článkem »Čechy r. 1867.« v č. 10 »Svobody«; ale že použito tak zvaného »objektivného řízení«

a konfiskace čísla toho potvrzena a další rozšiřování jeho zakázáno.

S býv. redaktorem »Politiky« *V. Kasparem* zavedeno bylo vyšetřování pro zločin dle §. 65 *a)* tr. z., spáchaný prý článkem »Landtagsrelief«, ale později zastaveno. Přes to c. k. zemský co trestní soud uznal, že článek ten jest závadný a zakázal další rozšiřování čísla »Politiky«, v němž byl otištěn.

C. k. místodržitelský rada a krajský přednosta v Táboře, Bradacz, doprovázen jedním kancelistou, projížděl dědiny Střížkov, Věřice a Jezero v okresu Benešovském, aby »nenápadným způsobem« vyšetřil, v jakém úmyslu byl okresní starosta Karel baron *Villani* po svém návratu z Ruska tak slavně uvítán.

Při provozování zpěvohry »Sládek prestonský« dne 9. září použilo obecenstvo slov »Král uděluje řády patolízalům« k demonstrativnímu bouřlivému potlesku.

C. k. policie pražská vypověděla z Prahy mladého *Rusa* Antonína Kadenatziho, kterýž chtěl v Praze konati další studia polytechnická a hned po svém příchodu do Prahy odevzdal c. k. policejnímu ředitelství ruský svůj průvodní list, vidovaný c. k. rakouským vyslanectvím v Drážďanech, kde dříve studoval.

Pro domnělé rozšiřování brožurky »Pláč koruny České« ve vyšetřovací vazbě se nalezající občané: Jan M. *Černý, Lád, Pfeffermann* a *Skorek*, kteří byli namnoze již *přes rok uvězněni,* propuštěni na svobodu. Zároveň zastaveno vyšetřování proti pátému občanu jménem *Bujánkovi,* kterýž byl vazbě vyšetřovací unikl uchýlením se do ciziny.

S redaktorem »Nár. listů« Fr. Göblem zavedeno — po kratinkém jen »přímění« — opět čtvero vyšetřování, a sice: 1. pro denní jednu zprávu, v níž státní návladnictví shledalo spoluvinu zločinu zneužití moci úřední; 2. pro zprávu o výstupu na Libušince (přečin zlehčování úřadních organů); 3. pro článek »Návrat koruny české« (zločin rušení veřejného pokoje) a 4. pro zprávu o brigadníkovi Trentinagliovi (přečin zlehčování moci úřadní).

C. k. policie pražská nedovolila, aby »Posel z Prahy« přinášel v příloze — cvičení v jazycích slovanských, zejména v jazyku ruském. Veškerá odvolání proti zákazu tomu zůstala bez výsledku.

Vydavatelstvo nepolitického časopisu »Květy« podalo c. k. policejnímu ředitelství žádost za povolení, aby směl list ten vyvěšovati za sklem svých filialek. Petice ta vyřízena těmito slovy: »Žádosti této nedává se průchodu.«

Na počátku **října** slibováno však již z Vídně, že **nadejdou** *pro českou žurnalistiku* **doby ještě — krutější.** »Baron Beust,« psal jeden z dopisovatelů vídeňských, »jest přesvědčen, kterak prý *pouze české listy* jsou vinny, že zástupcové českého národa nepospíchají do říšské rady, aby vděčně přijali, co jim »německé srdce« usoudí. Proto buďte připraveni: tiskové procesy, zastavování listův a podobné liberalní prostředky přijdou opět na denní pořádek, a poněvadž se v Čechách vždy ještě dost obětavých vlastenců nalezlo, kteří neváhali uvázati se v obtížný úřad redaktorský, počne válka i proti sazečům. Snad pomůže takový prostředek. Nenajdou-li se lidé, kteří by list sázeli a tiskli, potom prý vezme i česká oposice za své, a za *šest let* — jak už jednou nezapomenutelný pražský policejní ředitel pražský Päumann pravil — nebude v Čechách žádného Čecha více . . .«

Pro článek »Herr Redakteur« v »Politice« otištěný, v němž státní návladnictvo shledalo *zločin velezrády* a několik jiných zločinů, zavedeno vyšetřování. C. k. zemský co tiskový soud uznal však pouze na zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. Státní návladnictví odvolalo se k c. k. vrchnímu soudu, který, souhlase se státním zastupitelstvem, nařídil, aby se pokračovalo ve vyšetřování *pro zločin velezrády*. Redaktor »Politiky«, Frt. *Kotek*, byv předvolán k vyšetřování, *nedostavil* se. Byltě k radě »lékaře« odejel do Ženévy a jedině tím ušel vyšetřovací vazbě. Na den 1. října povoláni k výslechu: faktor tiskárny *Franěk* a metteur-en-pages »Politiky« *Hrazánek* a *oba podržáni ve vazbě*. Odpoledne vyslýchán až do večera i majitel listu J. S. Skrejšovský.

Od soudního stihání redaktora »Olomouckých novin« Jos. *Černocha* pro články »Oposice v zemích mimouherských«, »Slovo k voličům«, »Pilně se varujte falešných proroků« a pro politické zprávy v č. 22., dále pro článek »Na uváženou» v č. 48., v niehž shledány vesměs zločiny rušení veřejného

pokoje a pořádku dle § 65. tr. z. v ohledu subjektivním upuštěno. Zákaz dalšího rozšiřování čísel těch zůstal však v platnosti.

K žádosti typografů tiskárny »Politiky«, zaslané předsedovi nejvyššího soudního dvoru ryt. Schmerlingovi, propuštěni dne 16. faktor *Franěk* a metter-en-pages *Hrazánek* z vyšetřovací vazby.

Na Smíchově zatčen dvěma detektivy kolovrátkář, který hrál ruskou hymnu. Na policej. komisařství musil se podpisem svým zaručiti, že »dá píseň tu ze svého nástroje vyndat«.

C. k. trestní soud zavedl vyšetřování s Jos. *Barákem* jako bývalým hlavním spolupracovníkem »Pravdy« pro článek »Věčný boj slovanství s němectvím v Čechách«, pak pro drobné některé zprávičky v č. 3., 4., 5. a 6. »Pravdy«.

Následkem amnestie ze dne 20. září 1866 upuštěno i od stihání redaktora »Nár. listů« JUC. Roberta *Nápravníka* pro řadu článků, v nichž shledány vesměs přečiny proti veřejnému pokoji a řádu, a sice pro články: »Jesuité v Praze«, »Obráncům Jesuitů«, »Jesuitské prel die«, »Jak působili Jesuité mezi Slovany« a »Jesuité co účastníci královraždy«.

C. k. zemský soud uznal, že obrázkem nadepsaným »Přičinliví po válce dělníci« v č. 38. »Hum. listů« z měsíce září r. 1866. spáchán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. *a)* tr. z. a zakázal další rozšiřování připomenutého čísla.

Přelíčení proti redaktoru »Nár. listů« Frant. *Göblovi* a proti spolupracovníku téhož listu Jos. *Svobodovi* pro zprávu »Z kruhů vojenských« v čísle 14., v kteréž shledány přečiny dle §§ 300. a 302. tr. z., pak přečin proti bezpečnosti cti dle §§ 488. a 491. tr. z. a čl. V. zák. ze dne 17. pros. r. 1862. — dne 22. — odročeno.

Býv. red. »Hum. listů« K. L. *Payerovi* dodáno vyrozumění, že amnestie vztahuje se i k němu, ale toliko pro zločin rušení veřejného pokoje, kdežto přelíčení pro urážku na cti provedeno bude.

Místodržitelský vicepresident baron Henninger zaslal rektoratům všech vyšších učelišť v Praze *německý* přípis úřadní, v kterémž upozornil, že studující ve veřejných místnostech demonstrativně žádají, aby hudební kapely hrály *ruskou hymnu*, a pravil, že »vláda J. V. pokládá za svatou svoji povinnost

netrpěti déle takového jednání ohrožujícího hrubě obecný pokoj a že chce zakročiti proti hlavním původcům neb účastníkům takovýchto skutků — nechť jsou to jakékoliv přečiny proti bezpečnosti státu — s veškerou přísností zákona«.

Na »černém prkně« české polytechniky vyvěšeno z nařízení c. k. místodržitelství napomenutí studujícím ústavu toho, aby se varovali veškerých politických demonstrací, zvláště při hraní *ruské hymny*, jinak že budou »plnou přísností zákona od vlády stihání«.

Proti řediteli knížecí arcibiskupské konsistoriální kanceláře Fr. *Hajdenreichovi* v Olomouci zavedeno vyšetřování pro kurendu konsistoře stran kázání proti parlamentu vídeňskému a v příčině adresy J. V. císaři. V kanceláři konsistoře a v tiskárně Sudíkově vykonána soudní prohlídka c. k. státním zástupcem Chmelařem, c. k. krajským radou Drem Studničkou, jedním aktuarem a dvěma přísežnými svědky. Kurendy litografováno pouze 25 exemplářů a rukopis v tiskárně nalezen.

Číslo 13. »Svobody« zabaveno pro články »Hraje se o náš národ« a »Horvatům pomoc« jakož i pro sestavení (nikoli obsah) některých drobných zpráv. Policejní zřízenci a tajní orgánové pátrali po listě v administraci, na poště, ve všech hostincích, kavárnách, ba i v místnostech jednotlivých spolků nejen v Praze, na Vyšehradě, na Smíchově, v Karlíně, nýbrž v celém policejním obvodu pražském. Celkem zabaveny 103 čísla a 15 výtisků prvního archu.

Číslo 85. »Olomouckých novin« zabaveno pro články »Zákon pán« a pro »Hlasy časopisecké«: z »Posla z Prahy«, »Pesti Hirnöku« a »Idöku Tanujy«, v nichž shledán přečin pobuřování. V redakci vykonána soudní prohlídka, rukopisů však — nenalezeno.

C. k. místodržitelství rozeslalo všem okresním přednostům oběžník, kterýmž c. k. političní úřadové vyzváni, aby horlivě pracovali »proti politickému ruchu, jaký se nyní v Čechách vzmáhá«.

S býv. redaktorem »Humoristických listů«, L. K. *Payerem*, provedeno dne 28. října přelíčení pro urážku c. k. četníků, které prý se dopustil drobným vtipem v č. 39. r. 1866. Obžalovaný uznán vinným a odsouzen do vězení na 14 dní s dvěma posty

a ke ztrátě 80 zl. z kauce. V důvodech rozsudku připomenuto *že jest lhostejno*, vyšlo-li svolení k žalobě od »ministerstva« neb od »ministra«.

O zábavě měšťanské besedy karlínské nesměly býti zpívány písně »Krumlovská« a »Bože můj, otče můj.«

Konfiskace č. 13. »Svobody« potvrzena pro články »Hraje se o náš národ« (přečin dle § 300. tr. z.) a »Horvatům pomoc« (zločin dle § 65. a) trest. zák.), pak pro »sestavení« některých drobných zpráv, čímž prý taktéž spáchán zločin a přečin.

Vláda uherská propustila osmnáct professorů gymnasijních a realních v Záhřebu, poněvadž prý »agitovali proti nynějšímu systému«.

Mezi propuštěnými byli také tři Češi: Frant. B. *Kořínek*, *Mařík* a *Šach*.

Professor náboženství na vyšších reálních školách kutnohorských P. Václav *Hrdlička* sesazen k udání c. k. místodržitelství biskupem královéhradeckým s úřadu učitelského, jelikož prý se dopouštěl »národních výstředností«, jež prý vrcholily v řeči, kterou měl P. Hrdlička dne 15. července v Kutné Hoře jako jednatel tamnějšího Sokola při svěcení praporu jednoty té.

Bývalému redaktoru »Nár. listů« JUC. R. *Nápravníkovi* oznámeno, že na základě nejvyššího rozhodnutí ze dne 11. října upuštěno bylo od dalšího vyšetřování proti němu pro zločiny rušení veřejného pokoje a přečiny pobuřování, spáchané články »Pěkná budoucnost« v č. 250., »Tajný plán Belrediho« v č. 254., »Svobodná jest dráha« v čís. 259., »Postavení ministerstva v Čechách« v č. 261., »Vynucená koncese« v č. 266., »Opět o rovnoprávnosti« v č. 258. a »Příchod císařův do krajin válkou stížených« v č. 264. z roku 1866. Rozšiřování posledního čísla však zakázáno.

S red. »Nár. listů« Fr. *Göblem* zavedeno vyšetřování pro novou serii »závadných« článků, v nichž státní návladnictvo shledalo zločiny proti veřejnému pokoji dle § 65. *a)* tr. z., a sice pro články: »Návrat koruny« a pův. dopis z Olomouce v č. 141., »Výminečně« v č. 153., »Narovnání s Uhry« a »Vyrovnané Rakousko« v č. 145.

V přelíčení proti redaktoru »Nár. listů« Frant. *Göblovi* a zpravodaji listu toho Jos. *Svobodovi*, jež bylo dne 22. října odročeno, dne 31. pokračováno. Obžalovaní uznáni nevinnými.

V listopadu (dne 5.) byl majitel a býv. redaktor »Posla z Prahy« Fr. *Šimáček* předvolán k vyšetřování pro otištění výtahu článku »Pane redaktore!« v listě »Politik« otištěném, v němž shledán c. k. návladnictvím *zločin velezrády*, *a podržán ve vazbě vyšetřovací*. Zároveň vyšetřováni knihtiskař A. Renn, pak administrator, expeditor a sazeči listu.

S redaktorem »Politiky« V. *Nedomou* provedeno téhož dne závěrečné přelíčení pro urážku na cti *zaderského* c. k. státního návladního A. Albariho, kterou c. k. státní návladnictvo pražské shledalo v článku »Upomínka na Dalmatsko« v č. 147. a v pův. dopise ze Zadru v č. 150. a 160. Obžalovaný uznán nevinným.

Zpěváckému spolku »Beseda«, jehož členové byli vesměs členy Měšťanské besedy pražské, udělena c. k. policií »důtka«, poněvadž prý tu a tam někteří členové spolku zpěváckého na požádání neb i bez něho v Měšťanské besedě nějaký sbor zapěli.

Tenorista českého divadla Arnošt *Grund* odsouzen c. k. policií do vězení na 48 hodin, jelikož jako »sládek prestonský« na jevišti řekl, že »jmenován jsa majorem, vyloučí 11 ostrostřelců, ať jsou vinni nebo ne«. V rozsudku připomenuto, že trest vyměřen proto, poněvadž extempore páně Grundovo způsobilo »všeobecnou rozhořčenosť«. »Svoboda« však tomu odpírala, ujišťujíc, že naopak — výše uvedená slova provázena byla bouřlivým a dlouho trvajícím potleskem. »Kdyby pan ryt. Straub,« (tehdejší policejní ředitel) praví se v listě tom, »také někdy české divadlo navštěvoval a nechodil pouze do německého, sám by se o tom byl mohl přesvědčiti. Organové jeho se notně zmýlili, majíce bouřlivý souhlas za — rozhořčenosť!«

C. k. vrchní vojenské velitelství v Praze *nařídilo* ozbrojeným sborům měšťanským jako prý korporacím »*podřízeným*«, aby do tří dnů podaly vojenskému velitelstvu okresnímu podrobné výkazy o uniformách a zbraních.

Red. »Politiky« V. *Nedoma* odsouzen k pokutě 25 zl., poněvadž opomenul c. k. policejnímu ředitelstvu oznámiti v čas změnu v redakci.

Redaktor »Nár. listů« František *Göbl* c. k. policií pražskou dne 14. vyzván, aby okamžitě vzdal se redakce listu, poněvadž

jsa vyšetřován pro některé tiskové přečiny, pozbyl prý způsobilosti redaktorské.

Býv. redaktor »Posla z Prahy« Frt. *Šimáček* propuštěn dne 19. z vyšetřovací vazby, poněvadž nejvyšší soud rozhodnul, že článek z »Politiky« přeložený neobsahuje povahy skutku zločinu velezrády.

Basista českého divadla Josef *Paleček* odsouzen c. k. policií k pokutě *jednoho* zlatého, jelikož jako Basilio v opeře »Lazebník Sevilský« řekl, že má hrabě Almaviva doma flašinet, na který hraje — hymnu. Poněvadž pak před slovem »hymnu« Bartolovi ještě něco šeptal, domníval se c. k. policejní úřadník, představení tomu ex offo přítomný, že Paleček mínil nebo snad jen myslil na hymnu »*ruskou*«. Z toho důvodu diktována mu pokuta.

C. k. policie pražská zakázala o zábavě »Hlaholu« zpívati sbory »Už Slovensko vstává« a »Žalmy tatranského Slovana«. Oba sbory ty vyšly tiskem a byly také před tím často veřejně zpívány.

Býv. redaktor »Nár. listů« Frt. *Göbl* oznámil dne 22. c. k. policii, že na základě zákona ze dne 15. listop. 1867., kterýmž prominuty byly následky politických provinění, opět převezme odpovědnosť za redakci »Nár. listů«. C. k. policejní řiditelství *ještě téhož dne* odpovědělo, že zákon ten vztahuje se k jiným věcem a proto že Frant. Göbl není způsobilým k opětnému převzetí redakce.

Redaktor »Svobody« J. *Barák* oslavil dne 26. »v nejužším kruhu«, t. j. beze všech svědků doručení — *stého* úřadního přípisu v záležitostech tiskových a politických vůbec. V archivu jeho byly zastoupeny: c. k. ministerstvo policejní, c. k. místodržitelství v Praze a v Štýrském Hradci, c. k. vojenský soud v Krakově, c. k. zemské soudy v Praze a v Krakově, c. k. krajský úřad v Hradci Králové, c. k. krajský soud v Mladé Boleslavi, c. k. policejní řiditelství v Praze *(nejvíce čísel)*, v Krakově a v Štýrském Hradci, c. k. okresní úřady v Kouřimi, v Hradci Králové a v Štýrské Libnici, c. k. okresní deleg. soud pro přestupky v Praze a konečně c. k. policejní komisařství na Starém městě v Praze.

C. k. zemský soud potvrdil konfiskaci č. 13. »Svobody«

pro zločin a přečin rušení veřejného pokoje a řádu dle §§ 65. a 300. tr. z. a ze zažalovaných státním návladnictvím článků a zpráviček propustil jako bezvadné článek »Horvatům pomoc« a zprávu, počínající slovy »Vůl tlačil ke zdi«.

V prosinci (dne 1.) *zastavil* c. k. úřad v Českém Brodě usnesení okres. zastupitelstva českobrodského, kterýmž *povolen příspěvek 400 zl. na stavbu Národního divadla.*

Okresnímu starostovi Cicvárkovi v Neuberku dodán c. k. poštou v Mladé Boleslavi balíček, obsahující několik výtisků pojednání Vincence Vávry »O stěhování se do Ameriky«. Všechny tři soukromé *pečeti listu byly prolomeny, list otevřen a opět pečetí c. k. poštovního úřadu* v Ml Boleslavi *zapečetěn.*

Několik dní na to pravil jeden z poslanců na říšské radě do slova: »Myslíte opravdu, že vláda nebude ku prospěchu státu mocna v případě vnitřních nepokojů — **jako činila až do loňska** — *dávati listy* velmi mlčenlivým, velmi bezpečným a obratným úřadníkem s veškerým uspokojením **otevříti a zase zavříti**, *aniž by zasilatel nebo adresát měl o tom jen tušení?*«

Šest vlasteneckých dam českých a několik studujících a jiných občanů, kteří dne 8. listopadu 1867 navštívili bojiště bělohorské a mlčky tam položili vavřínový věnec, odsouzeni c. k. policií pro tuto »demonstraci« do vězení na 12 až 48 hodin. V rozsudcích praveno mimo jiné: »Vlastním doznáním dokázáno jest, že byla jste na Bílé Hoře, abyste slavila výroční den bitvy bělohorské a okázala veřejně a demonstrativně *nechuť proti vládě* vzhledem k tomu, (!) že tímto obmýšlela se *vace povstalcům proti svému císaři a králi padlým (!).*« — A proto že jste »vinna přestupkem čl. 11. císařského patentu ze dne 20. dubna **1854** zaviněného *demonstrativního jednání*« atd.

Osm českých muzikantů odsouzeno c. k. policií pražskou — každý na osm dní do vězení — proto, že v jednom pražském hostinci ku přání hostí zahráli *ruskou hymnu.*

Policie zavedla vyšetřování s několika mladíky, kteří v jistém pražském hostinci na Starém městě předčítávali veřejně rozličné své práce literární, z nichž nejzdařilejší opisovány a posluchačům na památku dávány.

Kněz P. *Promberger* v diecési Brněnské odsouzen pro rozpírání se ustanovením vládním. S kapitolním děkanem v Kroměříži P. *Fialou* zavedeno vyšetřování.

C. k. okresní úřad v Horažďovicích zasílal městskému úřadu ode dávna důsledně *německé přípisy*. Obecní výbor konečně se jednou proti tomu ohradil a upozorniv na zákonem zaručenou rovnoprávnosť, vyžádal si od c. k. okresního úřadu přípisy v *jazyku českém*. V odpověď na to zaslal c. k. okresní úřad nejbližší přípis úřadu městskému zase v jazyku — *německém*.

Ant. *Štrauch* oznámil dne 9. pros. c. k. policejnímu ředitelství, že převzal odpovědnosť za redakci »Národních listů«. Oznámení to nevzato však na úřadní vědomosť, nýbrž odpověděno, že prý jest A. Štrauch k vedení redakce i po zákoně ze dne 15. listop. 1867. (kterýmž prominuty byly politickým provinilcům veškeré následky odsouzení nebo provinění) nespůsobilý a nařízeno, aby ihned redakci složil.

Pražský majitel povozu Frt. C. odsouzen c. k. policií do *vězení na 8 dní*, poněvadž prý v jedné restauraci, kde kapela začala hráti pruský »siegesmarš«, volal, aby byla v odvetu zahrána *ruská hymna*.

Dne 16. provedeno závěrečné přelíčení »Nár. listů« pro zprávu v čísle ze dne 18. srpna o nezákonném nakládání s jistým (na Libušince zatknutým) mladíkem na c. k. vyšehradském komisařství. Státní návladnictvo žalovalo nejen odpovědného redaktora Fr. *Göbla*, nýbrž i spolupracovníka »Nár. listů« Karla *Tůmu*, ba i zasilatele zprávy té býv. herce J. *Turnovského* pro přečin dle § 300. tr. z. Soudu předsedal rada *Mathiasch* (!), žalobu zastával zástupce státního návladního Dr. Hlaváček. Obžalované hájili Dr. Čížek a Dr. Zucker. Svědek Fr. Klaus, stavitel pian, líčil případ na Libušince takto: Mladík choval se, ač byl podnapilý, dosti klidně. Když přišel četník, aby jej zatknul, řekl k němu: »Má úcta, pane četníku, půjdeme na pecírek. Já vím, co je pecírek, půjdu hned. Jen dopiju. Tu je 5 kr. za pivo.« Nějaký člověk, který byl s četníkem, pravil: »To by mohl pít do rána. Odveďte ho!« — »Ah, má úcta, pane tajný,« řekl mu mladík. — »Ich bin kein geheimer — ich bin beamte,« odvětil tento a dodal: »Dejte mu želízka!« Na to mladík nastavil ruce a řekl: »Když myslíte, že máte právo železa dát, tedy mi je dejte!« — Jak jsem viděl železa, odešel jsem. Nemohl jsem se na to dívat. Viděl jsem velmi

mnoho případů zatýkání ve Vídni a jinde, ale nikde takového nakládání hned se železy jako na Libušince. Ani r. 1855 za Bacha nedělo se nic podobného.

V průběhu přelíčení navrhnul veřejný žalobník, aby proti svědku tomu, pak proti třem jiným: Husákovi a Karlovi zavedeno bylo vyšetřování (a sice vazbou) pro zločin podvodu, poněvadž prý se mu zdálo, že učinili před soudem křivé seznání.

Soud k návrhu tomu nepřistoupil, ale rozhodnul, aby nebyli vzati pod přísahu.

Státní žalobník navrhnul trest: Jos. Turnovskému a Karlu Tůmovi každému *tuhé vězení* na dobu *sedmi měsíců*, red. Göblovi pak pokutu 200 zl. a mimo to ztrátu 200 zl. z kauce. Turnovský uznán vinným a odsouzen do tuhého vězení na šest neděl, zostřeného každý druhý a čtvrtý pátek postem; Göbl pak k pokutě 100 zl. a ke ztrátě 150 zl. z kauce. K. Tůma uznán nevinným.

Pro tutéž zprávu zažalován také pro týž přečin nejen redaktor »Posla z Prahy« Bohumil *Tolmann*, nýbrž i majitel listu toho Fr. *Šimáček*. Onen uznán za vinna přestupkem zanedbání povinné péče a odsouzen k pokutě 30 zl. a ke ztrátě 80 zl. z kauce. Obžalované hájil Dr. Srdínko.

Pro zabavené 13. číslo »Svobody«, v němž shledány dva přečiny, zavedeno speciální vyšetřování nejen s redaktorem J. *Barákem*, nýbrž i s majitelem tiskárny Drem Eduardem *Grégrem*, faktorem D. *Sluníčkem* a expeditorem listu *Staňkem*.

C. k. policie pražská konfiskovala v polovici prosince poslední repertoir českého divadla, jelikož obsahoval kusy »Magelona« a »Účetní rada«, o nichž se domníváno, že nejsou posud censurovány. K učiněné námitce se strany ředitelstva, že tomu není tak, nýbrž že obě jmenované hry už po dlouhou dobu na divadlech se provozují, pátrala c. k. policie blíže, až shledala, že se — zmýlila. Ve svém seznamu censurovaných kusů ovšem neměla »*Účetního* radu«, nýbrž »*Ou*četního radu« a místo »Magelony« zanesen byl delší původní titul této hry: »Don César a spanilá Magelona«.

Královéhradecký c. k. krajský Smolarz dal svolati veškeré představené okresu Královéhradeckého do Králové Hradce k c. k. krajskému úřadu, kde jim po delší řeči zvěstoval, že z úřadní

moci své ustanovil se na tom, zavésti zase tak zvané »*řízení*« — t. j. svolávání představených na c. k. okresní úřad k vůli různým informacím, poučováním atd. Dále připomenul, že prý sice ví, že mnozí z představených čítají noviny, které proti takovýmto »řízením« brojí; ale toho prý on dbáti nemůže, poněvadž »dle zákona má k tomu práva, ano prý takové »řízení« náleží v působnosť přenesenou c. k. úřadů politických. Někteří představení, zvláště obcí vzdálenějších, opřeli se tomu namítajíce, že nemají času atd. C. k. krajský odvolával se však na svou moc, kterou prý si toho dokáže, že se každý musí dostavit, a kdo nepřijde, že bude platit pokutu. Tímto rozhodným vystoupením c. k. krajského byla část představených tak zaražena, že již ke všemu svolovala. Proto c. k. krajský zkrátka odbyl přání některých, aby se hlasovalo, řka, že *žádného hlasování nepotřebuje*, že to *prostě nařizuje*. Když pak oposice přece se ještě ozvala, pravil: aby tedy přišel, kdo chce; kdo nechce, že nemusí . . . A tu pan c. k. krajský s dvojnásobným důrazem dodal: toho že si dokáže, že musí každý představený přijít pod uvarováním trestu, každý buď sám nebo zástupce jeho. A ustanovil pak k těmto řízením vždy první sobotu každého měsíce.

C. k. policie pražská zakázala, by v »Typografické besedě« vyučováni byli členové *jazyku ruskému*, ačkoli »vzdělávání členů« bylo účelem spolku.

Představení Laubova »Náměstka bengalského« v prozatímném divadle zavdalo dne 28. několikrát příležitosť k bouřlivým demonstracím. Při všech narážkách jako na příklad, že anglické ministerstvo v Indii svobodu potlačuje, že sfalšovalo volební právo, země vojskem vydírá atd., odpovídalo obecenstvo bouřlivým potleskem.

Po celý rok škrtala c. k. policie pražská v předložených jí českých kusech divadelních každou, byť sebe nepatrnější narážku na německé časopisy, na jednotlivé osoby vládní atd., stihala i pokutovala každé extempore českých herců a zpěváků. Následkem toho byla časopisectvem upozorněna, že *německá herečka* Gallmayerova, která v ten čas v německém divadle pohostinsku hrála, *extemporovala* ve všech představeních od prvního takořka výstupu až po konec kusu a neplatila ani ha-

léře pokuty, ačkoli extempore její každé dítě poznati musilo. Ba poukazováno i k tomu, že *vídeňská herečka* Grobeckova kdysi v Novoměstském divadle zpívala i *hanlivou píseň na Čechy,* aniž byla proto *k zodpovídání* pohnána, tím méně aby byla k nějaké pokutě odsouzena. Upozornění ta končila slovy: »Pochybujeme, že pro *německé divadlo* má platnosť jiný zákon, nežli jaký *české herce* neustále přivádí ve styk s c. k. policií.«

* * *

Zatím staly se v kruzích vlády vídeňské a v státním zřízení Cislajtanie vůbec některé důležité změny.

Baron **Beust** jmenován dne 23. června 1867 **říšským kancléřem** s ročními příjmy — **42.000 zl.** Služné jeho samo o sobě ovšem činilo pouze 8400 zl.; ale na různých přídavcích bral ještě — 33.600 zl. ročně.

Několik dní po té (27. června) stal se hrabě Eduard **Taaffe** *místopředsedou ministerstva* a *Hye* jmenován ministrem spravedlnosti a svěřeno mu spolu ministerstvo kultu a vyučování.

Z ústavních ministrů říše Rakouské málokterý mohl se pochlubiti, že učinil »karriéru« tak rychle jako — hrabě *Taaffe.* Narodil se dne 24. února r. 1833. v Kolínci. Po odbytých studiích věnoval se státní službě a *požívaje zvláštní přízně císařovy,* s kterýmž byl vyrostl, postupoval rychle v hodnostech. Roku 1861. byl ještě místodržitelským tajemníkem; ale již ku konci roku toho stal se *místodržitelským radou* a ředitelem krajského úřadu *v Praze* a postupoval rychle i později. Hrabě Taaffe zná tudíž Prahu i český lid velmi dobře. Aspoň líp než celá řada jiných ministrů a rozhodujících státníků rakouských a jedině tomu snad lze přičísti, že snažil se později pracovati *k vyrovnání s národem českým.* V letech šedesátých byl však rozhodným stoupencem strany ústavověrné, s kterouž v letech 1865—66 jako poslanec na sněmu českém hlasoval.

Za nedlouho (dne 7. března 1867) povolán, jak již víme, do ministerstva, v němž převzal obor vnitra. Dne 29. března zvolen pak ve sboru velkých statků fidejkomisních do *zemského sněmu českého* a dne 13. dubna do *říšské rady.* Několik jen měsíců po té stal se již — *místopředsedou ministerstva* . . .

Z ostatních událostí r. 1867. registrujeme jen ještě následující:

Purkmistr pražský, Dr. Bělský, vzdal se v listopadu úřadu svého následkem přípisu c. k. místodržitelství, obsahujícího *ostrou důtku* proto, že jako plukovník ozbrojených sborů měšťanských svolil k žádosti *sborů granátníkův*, aby sbor ten ve valné hromadě dne 21. října mohl odhlasovati, **že chce míti české velení.** V přípisu, podepsaném vicepresidentem *Hennigerem*, praveno, že sbor granátníků *prohřešil se* usnesením tím nejen proti vlastním stanovám sboru, nýbrž že prý nedbal ani povinné úcty a vážnosti k zákonu. Dále uvedeno purkmistrovi na mysl, že dopustil se »*co do následků velmi závažného* **přechmatu**«, a zároveň vyzván, *aby* »*příště pod žádnou záminkou a žádnou výminoku takových zákonu se příčících koncesí nikdy více neudílel*«. Konečně prohlášeno usnesení sboru granátnického o zavedení českého velení jako nezákonné *za zrušené* a purkmistr vyzván, aby proti veškerým členům sboru granátnického, kteří ve valné hromadě se usnášeli, dal zavésti sborové úřadní řízení a výsledek jeho c. k. náměstnictvu oznámil.

Několik dní na to (19. listop.) nabyl platnosti zákon zrušující tresty spoutáním, bití a následky odsouzení pro přečiny politické. V trestnici svatováclavské sňata pouta 1300 trestníkům, kterážto práce vyžadovala déle dvou hodin. Rovněž sňata pouta všem spoutaným trestníkům v trestnici novoměstské a vůbec ve všech trestnicích v »této polovici říše.«

Dne 21. prosince vydány pak známé **základní státní zákony** (tak zvaná »prosincovka«) pro země předlitavské, v říšské radě vídeňské zastoupené a v tu dobu také — nezastoupené.

Zákony ty sdělány byly říšskou radou bez zástupců českého národa, tedy i **pro nás bez nás**, jak později nesčetněkráte ve všech možných manifestacích s důrazem opakováno.

V zákonech těch hlavně dva paragrafy měly pro národ náš obzvláštní důležitosť — a sice všeobecně známý § **19.** týkající se **rovnoprávnosti** a § 11. o zavedení **porotních soudů** pro přečiny politické a tiskem spáchané.

§ 19. zní: »**Všickni národové státu** požívají **rovných práv**, a *každému národu přísluší neporušitelné právo chrániti a pěstovati svoji národnosť a řeč.* — Stát uznává rovnoprávnosť

všech v zemi užívaných jazyků *ve škole,* **úřadě** *i veřejném životě.* — V zemích od více národů obývaných nechť zařídí se vyučovací ústavy veřejné tím spůsobem, aby se každému dostalo potřebných prostředků ku vzdělání se ve své řeči, **aniž by nucen byl přiučiti se druhému zemskému jazyku.«**

Paragrafem tím vyslovena sice zásada rovného práva jazykového; ale jen v theorii.

V praxi zůstalo, jak známo, skoro **vše při starém.** A právě o *domáhání se provedení* tohoto paragrafu došlo později mezi národem českým, který neměl při sdělání zákona tohoto pražádného účastenství, a celou řadou vlád vídeňských k tak tuhým bojům ústavním, že není toho v ústavních státech příkladu. Ba více — právě tento paragraf, v podstatě své skutečně svobodomyslný a spravedlivý — stal se tisícům občanů českých osudným, poněvadž při marném domáhání se ho v praktickém životě odpykali odvahu svou — v žalářích nebo více méně citelnými pokutami.

Prodlením času stal se článek ten *nepohodlným* i straně, která jej sdělala a podnes ještě »ústavou prosincovou« se vychloubá. Proč asi, netřeba Čechům zvlášť vykládati. Tak na př. r. 1884. poslanci Wurmbrand a Sturm, (když se jednalo v říšské radě o uzákonění státní němčiny), prohlásili § 19. za *theorii* z které prý neněmecké národnosti nemohou odvozovati praktických postulatů. Dr. Unger pak r. 1887. v panské sněmovně *litoval, že paragraf ten byl vůbec do ústavy pojat*, a poslanec Steineveder r. 1891. podobně se vyslovil. Roku 1893. dokonce i správní soud v rozhodnutí svém o slovinských nárožních tabulkách v Lublani zmínil se o paragrafu tom v ten smysl, že prý jest »pouhou zásadou«, která prý neobsahuje dispositivních forem.

Po mínění některých poslanců strany ústavověrné, která jest původkyní základních zákonů státních, byl by tedy § 19. zákonů těch pouze — pro parádu . . .

Neméně důležitým pro národ český byl § **11.**, kterýmž ustanoveno:

»Ve všech politických neb obsahem tiskopisu spáchaných zločinech a přestupcích rozhodují **porotci** o vině obžalovaného.«

Od prohlášení zákona toho, tedy **dnem 21. pros. 1867**

počínaje, neměly býti zločinem velezrády, uražení Veličenstva a členů rodu císařského, rušení veřejného pokoje, a přečinem pobuřování atd. skutky, jež by buď státní zástupitelstva nebo c. k. policie nebo c. k. soudy za zločin, přečin nebo přestupek dle znění trestního zákona pokládaly, nýbrž jedině skutky, jež by *soudcové z lidu* (porota) za zločin atd. prohlásili. A žádný občan neměl býti pro takový skutek jakýmkoli spůsobem trestán, *dokud by rozsudek poroty nevešel v moc práva.*

Porotní soudy pro provinění politická a tiskem spáchaná jsou jedním z hlavních příznaků *pravé ústavnosti.* Státy, v nichž nebyly a nejsou v platnosti, nemohou býti nikdy a nikým, kdo zná zásady ústavnosti, pokládány za státy v pravdě ústavní.

Paragrafem 11. základních státních zákonů tedy i u nás v Čechách měly konečně aspoň v tomto vzhledě zavládnouti skutečné poměry ústavní. Ale nezavládly. Vláda vídeňská *s provedením* § 11. základních zákonů státních *nepospíchala* a připravila tak zpočátku i c. k. soudům přímo *kritické rozpaky.*

Tak hned dva dny po prohlášení státních základních zákonů vídeňský jeden advokát, jsa právním zástupcem obžalovaných redaktorů časopisů »Sonn und Montagszeitung« a »Börsenzeitung«, (zajisté *vším právem*) a na nemalé rozpaky slavného soudu opřev se o § 11. žádal, aby veškeré tiskové pře. proti těmto časopisům byly odročeny až — do *zavedení porot.* Podobný a nepoměrně zajímavější případ udál se dne 9. ledna 1868 v Olomouci o tiskové při časopisu »Neue Zeit«. Po zahájení líčení měl státní návladní Chmelař přednésti obžalobu; ale tento povstav, **sám** *navrhoval,* aby dle § 11. základního zákona státního ze dne 21. pros. 1867 *přelíčení bylo odročeno*, poněvadž tu jde o přečin spáchaný tiskem, o kterém dle zmíněného paragrafu náleží rozhodovati *jedině* porotě. Zároveň navrhnul, aby bylo vysloveno, že odročení stalo se *výminečně* a aby byl tázán nejvyšší soudní dvůr, co má býti v případech takových učiněno. Soud pak rozhodnul, aby *bylo přelíčení odročeno*, a sice *bezvýminečně*, proti čemuž zase — státní zástupce ohlásil odvolání . . .

Později, když opposice česká víc a více se vzmáhala a vláda vídeňská nabyla přesvědčení, že v Čechách přese všechno

úsilí své ničeho nesvede a že by za poměrů v pravdě ústavních byla přes den a noc smetena s křesel ministerských — odložila provedení paragrafu toho vůbec, tak že porotní soudy vstoupily v život až asi *půl druhého roku* po prohlášení základních zákonů státních, a sice r. 1869. (na základě zákona ze dne 9. března), tedy v době, kdy byl již hr. **Taaffe** (dnem 26. září 1868 počínaje) **zatímním předsedou** *ministerstva,* v kterémžto úřadě byl dne 27. dubna 1869 definitivně potvrzen. Za ministerstva Carlose Auersperga, jež bezprostředně po prohlášení základních zákonů státních následovalo, *zůstal tedy zákon o porotách neproveden.* Jaké osudy jej stihly později, po jeho v život uvedení, vysvitne z dalšího.

Dne 24. prosince jmenován *Becke* říšským ministrem financí. Jak úřad svůj spravoval, o tom bylo v různých spisech národohospodářských pojednáno — v neprospěch Beckův. I střízlivý, ale objektivní národní hospodář Neuwirth vytýká Beckovi lehkovážnou frivolnosť a *kupčení koncesemi.* Již když byl Becke ještě u vesla vlády, vytýkáno mu, že propůjčováním koncesí ku stavbám milliony — vydělal. »*Ministr ten,*« praví K. Adámek, »*nejvíce přispěl ku rozšíření hospodářské korupce v naší říši,* jež vedla sice k netušenému národohospodářskému rozkvětu, **ale také ku strašné krisi r. 1873.**«

Několik dní po té — památného dne 30. pros. 1867 — jmenováno **nové ministerstvo.**

Předsedou stal se kníže Carlos **Auersperg,** pán na Vlašími; místopředsedou a zároveň ministrem zemské obrany a veřejné bezpečnosti hrabě Edv. *Taaffe,* taktéž český kavalír. Dr. **Herbst,** (rodilý Vídeňák) jmenován **ministrem spravedlnosti**; Dr. *Giskra* (syn koželuha z Moravské Třebové) převzal záležitosti vnitra, Dr. **Hasner** (rodilý Pražan, druhdy redaktor úřadních novin pražských »Prager Zeitung« a federalista, později centralista a ještě později dualista) kult a vyučování; Dr. *Brestl* (rozený Vídeňák) finance; Dr. *Plener* (taktéž Vídeňák) obchod; hrabě Alfred *Potocki* (Polák) orbu a Dr. *Brestl* (rodem z Prostějova) stal se ministrem bez portefeuillu.

Až dosud nebylo v ministerstvu vídeňském ještě nikdy tolik mužů narozených v zemích slovanských jako tentokráte, a přece — nikdy nebylo proti Slovanům, zejména proti Čechům

s tak neúprosnou přísností nastupováno jako *za tohoto ministerstva.*

K veslu vlády dostala se tak zvaná strana Herbstovsko-Giskrovská, ku kteréž se byl kníže Carlos Auersperg přidal jen z »praktických« ohledů — pro sebe. Jakými záměry strana ta se zanášela a jaké skutky má na svědomí, nechceme sami zkoumati a citujeme zde jen úsudek *vídeňské* »Tages-Presse« z r. 1870. Časopis ten vinil stranu Herbstovskou přímo jako **původkyni veškerého zla, jež prodlením desíti roků shrnulo se na Rakousko.** »Otcem družiny té,« pravil, »byl Schmerling. On ji zorganisoval »cestou ústavní« a setba jeho brzy se rozplemenila; neboť *bejlí* roste čerstva.« Na to vypočítal hříchy a zločiny Herbstovců, jichž dopouštěli se postupně *na Maďarech*, *Polácích* a **Češích**, vzdorujíce požadavkům každého z těchto národův a dráždíce je surovým tupením a posměchem až do nesmířitelnosti. »Herbst se svou čeledí má na svědomí, že dnes tak hluboká propasť odděluje Čechy od nás« ... naříkala »Tages Presse«; »neboť *on* od prvopočátku svou přirozenou trpkostí a posupnou zlomyslností sypal soli na rány a přiléval oleje do ohně a vůbec snažlivě se přičinil, aby dnes synové jedné země v tak rozhořčeném potýkali se boji ... Tato *blbost Herbstovské ligy* musila zplodit *reakci.* Nespokojenosť, kterou *ona* v říši zbudila, přivedla nám do země — Prušáky. Jí máme co děkovati za všecku státní a národní svou potupu, jakou jsme utržili mírem pražským r. 1866. Ano, ta *Praha!* K podivu! Osud sám vložil prst svůj do rány naší; on nám ukázal kde leží veškeren neduh náš. Hodina, v které Herbst a družina vyšli v Čechách z volebního osudí, musila mítí v zápětí hodinu druhou, kdy Prušáci diktovali nám v Praze osudný mír ... A družina ta dokonce podivuhodným spletením okolností dostala se k veslu ... A co vykonala? **Ona znemravnila parlament**, *ona jej připravila o všechnu vážnosť a sílu; ona skompromitovala sněmovnictví, učinivši sám parlament nemožným.*« Když pak byla »Tages-Presse« Herbstovi ještě vyčtla, jak »bídnými intrikami« svému kolegovi Giskrovi byl zlomil vaz, skončila soud svůj o Herbstovcích takto: »Nechceme zkoumati ledví! Avšak buďsi smýšlení této čeládky jakékoliv, tolik zůstane skutkem nepopíratelným, že politika Herbstovské

ligy neprospěla ani Němectvu v Rakousku ani říši *ani svobodě.* Jen jediný člověk může si libovati: muž krve a železa na Sprévě! . . . A proto těší nás, že volání naše: »Chceme jiné lidi!« — tisícerého nalézá ohlasu mezi Němci rakouskými a že v samých Čechách Herbst už ostrouhává kolečka.«

Úsudek ten není úsudkem naším, ba není ani úsudkem českým vůbec, a proto tím spíše možno dáti pisateli jeho za pravdu.

O osobních poměrech jednotlivých ministrů nelze nám šíře se rozepisovati. Obmezíme se tudíž na některá charakteristická data.

Kníže **Carlos Auersperg**, pán na Vlašimi, byl v Čechách již dávno známou osobností politickou. V památném boji stavů českých s vládou vídeňskou v příčině práv království Českého za let čtyřicátých *stál — při straně obhájců práv těch jako jeden z nejhorlivějších stoupenců samostatnosti koruny České.* Oč tehda šlo, netřeba vykládati, a stačí snad několik slov o samém jádru věci. Vláda vídeňská počala totiž stavům českým popírati některá práva zemská. Tresť námitek se strany stavův obsažena jest v ostré řeči hraběte Bedřicha Deyma, kterouž dne 9. pros. 1845 roznítil většinu stavovského sněmu k oposici proti porušování práv zemských. Dokázalť v ní, že Ferdinandovo zřízení zemské pokládá se mylně za výhradní pramen stavovských privilejí a nejspíše zúmyslně směňuje se se slavným potvrzením jeho ze dne 29. května 1627. Zemským zřízením zrušeny totiž toliko jednotlivé privileje stavovské, vstahující se k posloupnosti nebo ku katolickému náboženství a po bitvě na Bílé hoře někdejší platnosti své pozbyly. *Ostatní svobody zůstaly však nedotknuty a platí posavad* v té spůsobě, jak se byly z jednotlivých základních zákonů od XIV. věku neb obyčejem vyvinuly. Ferdinand II. nazývá sice Čechy ve svém patentu zemského zřízení »zemí dobytou«; avšak *on nesměl používati práva podmanitele,* poněvadž (i když nehledíme na revers králův, *že chce všechny privileje potvrditi*) nevzbouřila se proti němu celá země, nýbrž toliko jedna strana. Stavové a města, kteří mu byli věrni zůstali, *pojistili tím nepřetržitosť práva,* která jest vyslovena v samém názvu zemského zřízení *jakožto »obnoveného«.*

Názor tento ostatně vysloven byl stavovským sněmem českým také již v lednu r. 1792., kdy proti »výhradě zřízení zemské rozmnožovati, měniti, zlepšovati a cožkoliv sic jus legis ferendae s sebou přináší«, jak ji byl vyslovil císař Ferdinand II., stavové čeští rázně se ohradili z té příčiny, poněvadž se tím celá ústava uvádí v pochybnost.

A mezi nejhorlivějšími zastanci těchto právních názorů, tedy mezi nejráznějšími obránci historického státního práva českého byl tehda kníže Carlos Auersperg. Když arcikníže Štěpán přál si, by slavná ornithologická sbírka Feldeggova získána byla koupí se strany stavův pro Čechy, tu Carlos Auersperg za všeobecné pochvaly většiny zvolal, že »stavové ani nevědí, existují-li ještě«, a »*dokud není neblahá ona výhrada odvolána*, že **není radno k žádosti vlády povolovat peníze**« . . . Když pak později většina stavův jevila se k vládě vídeňské povolnou, kníže Carlos Auersperg zase co nejostřeji dorážel na odpadlíky od původního názoru a úšklebně posmíval se jejich hloupé zchytralosti, nebo jak doslovně pravil, »Dummpfiffigkeit«.

Takovým tedy byl kníže Carlos Auersperg před r. 1848. Za bouřlivých dob roku 1848. uznal však za vhodné a praktické uchýliti se opatrně do ústraní, a setrval v něm, až zase byl úplný klid a reakce slavila své triumfy. Ani ve snu mu nenapadlo, vzpírati se politické reakci nebo klásti jí nějaké překážky. Naopak byl a zůstal politickou »berouškou«.

Roku 1852. jmenován byl rytířem zlatého rouna a roku 1853. tajným radou. Od té doby stal se z někdejšího obránce samosprávy království Českého horlivý centralista a z přítele historického práva zarytý jeho odpůrce. Z tábora zastanců historického státního práva českého přešel do tábora oněch, z kterých si byl před málo lety tak často úšklebný posměch tropíval a jež byl poctil i nelichotným přívlastkem »dummpfiffig«.

Kníže Carlos Auersperg stal se tedy z vlastní vůle, popřípadě z vlastního »přesvědčení« *politickým renegátem.*

Vlastní příčina odpadlictví toho není známa; ale všeobecně se soudí, že přiměly knížete k tomu jednak osobní, jednak **hmotné poměry jeho.** Chtěltě stůj co stůj hráti důležitější

úlohu politickou nežli až dosud, neboli jinými slovy: prahl státi se náčelníkem politické strany nějaké vůbec, a poněvadž to u strany historického práva nebylo na ten čas tak snadné, uchýlil se do tábora jejich odpůrců, kde byl uvítán s otevřenou náručí.

Strany opoziční ostatně zřídka kdy vládnou v ohledu hmotném takovými prostředky, aby členům jejím kynul z toho valný prospěch. A tu kníže Carlos Auersperg z tak zvaného »praktického ohledu« zajisté, (aspoň po svém názoru) dobře učinil, že obrátil se zády ke straně, která jej v hmotných jeho nesnázích nemohla snad tak výdatně podporovati jako strana — neopoziční.

Neklamal se. Již v prvním sezení zemského sněmu českého dne 23. března 1861 objevil se jako »hlava« oněch velkostatkářů, kteří ze všech sil usilovali o vymýtění státního práva českého a počínal si jako nejfanatičtější snah těch stoupenec. Krátce po té (dne 18. dubna téhož roku) byl vládou vídeňskou jmenován dědičným členem panské sněmovny říšské rady a několik hodin před jejím zahájením — i jejím předsedou.

Federativní zřízení říše Rakouské bylo někdejšímu zastanci státního práva českého trnem v oku. Pracoval proti němu nejen ve sněmu zemském, nýbrž všady, kde se mu naskytla příležitost, s úsilím a vášní, jež by byly i u odpůrců zbudily úctu, kdyby byly vycházely z přesvědčení a nebyly diktovány zájmy osobními. Hlavně *jemu* společně s Drem Herbstem připisuje se také nehrubě záviděníhodná zásluha, že byl návrh Palackého na opravení nespravedlivého volebního řádu Schmerlingova v zasedání sněmu českého r. 1863. zamítnut.

Podobně jako ve sněmu českém působil Carlos Auersperg i v panské sněmovně říšské, kde s neúmorným zelotismem politických renegátů bojoval proti snahám federativním, až po četných a tuhých šrůtkách se zástupci historického práva českého, hlavně s hrabětem Lvem Thunem, **došlo r. 1863. k úplnému a nesmiřitelnému rozštěpení šlechty české ve dva nepřátelské tábory.**

»Zásluha« ta zůstane lpěti na jméně knížete Carlosa Auersperga jako neklamná známka všech ctižádostivých politiků, kteří, holdujíce zásadě: »Rozluč a panuj!«, chápou se všech

prostředků, aby se dostali k veslu vlády. Ale pro okamžik Carlos Auersperg přece se zklamal. »Doba jeho« nebyla ještě nadešla. Po pádu Schmerlingově nezpomenuto ve Vídni na Auerspergy; řízení státu svěřeno hraběti Richardu Belcredimu. A tu kníže Carlos Auersperg, — před tím jeden z nejhouževnatějších přívrženců vlády vídeňské — vstoupil v nejrozhodnější oposici proti vládě Belcrediově, jakmile tato prohlásila ústavu únorovou za zastavenou. Když pak táž vláda dne 12. prosince 1865 ve sněmu českém ústy náměstka místodržitelova, hraběte Antonína Lažanského, prohlásila se »pro nejširší co možná samosprávu království Českého«, nevěděl vládní opositník kníže Carlos Auersperg jiné rady a pomoci nežli — »zastaviti parlamentární práci«. Složiltě dne 14. prosince pouze jen se *čtyřmi* stejně smýšlejícími mandát a vystoupil ze sněmu. *Pětičlenná tato oposice* zůstala pak, aspoň veřejně nečinnou, obzvláště r. 1866., když vypukla válka s Pruskem, a »opatrný a obezřelý« pán na Vlašimi rovněž tak jako r. 1848. uznal za vhodné — uchýliti se do ústraní a v skrytosti čekati, až »nadejde jeho doba« .. Čekal sice rok, ba půldruhého roku a jistě trpce nesl, že po válce nebyl ihned povolán k veslu vládnímu on, nýbrž — baron Beust. Ale konečně se přece dočkal. Po zavedení dualismu, tedy po dokonaném díle Beustově, povolán k veslu vlády jako předseda ministerstva.

Pyšný, plnokrevný velmož zapřel i tradice rodu šlechtického a pranic mu nevadilo, že stal se členem ministerstva »občanského«, že zasedl také mezi »plebejce«, z nichž jeden (Giskra) byl synem koželuhovým, jiný (Hasner) že býval podřízeným redaktorem úřadního »Prager Zeitungu«. Uspokojení, že stal se konečně »hlavou hlav«, převážilo všechny ohledy. Doufalť, že právě *s tímto* ministerstvem provede vše, co provésti zamýšlel; doufal, že jako jeho přednosta bude vždy ve všem respektován. Ale jak uvidíme — zklamal se . . . Slasti knížete Carlosa Auerspergа jako předsedy cislajtánského ministerstva netrvaly ani celý rok . . .

Nový ministr spravedlnosti Dr. Edv. **Herbst** naproti tomu byl politik pevných zásad — aspoň co do nenávisti k národu českému. Narodil se ve Vídni r. 1820. Vystudovav práva prodlel několik rokův u finanční prokuratury, načež stal se

suplentem při universitě vídeňské. R. 1848. jmenován řádným profesorem filosofie práva a trestního práva ve Lvově a r. 1859. *v Praze.*

Po prohlášení ústavnosti vstoupil do arény politické a jako poslanec na zemském sněmu českém za okresy Šluknovský a Hanšpašský, vynikl hned v první době nejen jako jeden z předních řečníků strany českému národu nepřátelské, ale také jako jeden z nejfanatičtějších jejich stoupenců. Vzpíral se všemu, co vycházelo z lidu českého, a liboval si ve všem, co podnikal lid německý, ať v Čechách nebo kdekoli jinde, a zůstal této zásadě své věren i po letech, když stal se v »této polovici říše Rakouské« ministrem spravedlnosti.

V dubnu r. 1866. když projednáván na sněmu českém návrh českých poslanců v příčině rovného práva na vysokých školách, shromáždily se před sněmovnou českou a v okolních ulicích obrovské zástupy lidu českého, které výsledek hlasování — (návrh německý, aby se přešlo přes záležitost tu prostě k dennímu pořádku, padl totiž 121 hlasy proti 101) — uvítaly hlučným voláním »Slávy«, což stalo se i na galerii sněmovní, kterou však zemský maršálek k vyzvání sněmovní německé menšiny dal vykliditi. Hned po odhlasování oznámil maršálek, že došel jej místodržitelský přípis, kterýmž vyslovuje se politování nad »demonstrací« a oznamuje, že učiněna byla opatření, aby se podobného něco více neopakovalo.

Dr. Sladkovský delší řečí dokázal však, že obecenstvo na galerii i před sněmovnou po celou dobu rokování chovalo se nestranně a klidně a teprve po odhlasování důstojným způsobem dalo najevo své uspokojení. Na to povstal Dr. Herbst a jal se sofisticky dokazovati, že sněmovna nemohla prý rokovati a usnášeti se svobodně, nalézajíc se pod zjevným nátlakem, a pronesl se pak také, že *po celé odpoledne scházela se před sněmovnou* »**lůza**« (Pöbel).

Takového náhledu byl muž ten o českém lidu jako pouhý poslanec. Zcela jinak však soudil a pronesl se za podobné příležitosti jako ministr spravedlnosti o lidu německém. Když r. 1868. jednalo se ve Vídni v panské sněmovně o zákoně manželském, hřmotily galerie neustále; smály se řečníkům mluvícím proti zákonu, syčely a lomozily a řečníkům mluvícím

pro zákon volaly »bravo« a tleskaly. Přítomný ministr spravedlnosti však předsedu sněmovny nevyzval, aby galerie napomenul k pořádku, neřkuli aby byly odklizeny. Naopak, když po schůzi lid, proudě ulicemi, uspořádal i ministru Herbstovi v jednom hostinci zastaveníčko, při němž hulákáno, až uši zalehaly, uznal »vždy nestranný« ministr spravedlnosti za vhodné vystoupiti blahosklonně na balkon a osloviti dole shromážděný lomozící, hulákající a řvoucí lid. A muž, jenž byl druhdy v pražské sněmovně nazval český lid na galerii a před sněmovnou lůzou, nazýval nyní »lůzu vídeňskou« — »milými spoluobčany«.

Čím stal se Dr. Herbst jako »ministr spravedlnosti« národu českému, vysvitne z fakt persekučních.

Neméně fanatickým odpůrcem národa českého byl ministr vnitra Karel **Giskra** (doktor filosofie a práv). Narozen r. 1820. v České Třebové, kde měl otec jeho závod koželužský, věnoval se z počátku studiu mathematiky, dějepisu a filosofie. Roku 1843. stal se suplujícím profesorem. R. 1848. zvolen v rodišti svém do sněmu frankfurtského, kde setrval až do konce, jsa členem strany usilující »o mocné Německo na základě svrchovanosti národa«. Po té žil po nějaký čas v západní Rusi, načež stal se koncipistou u Dra Mühlfelda a r. 1860. advokátem v Brně. Brzo na to zvolen do městského zastupitelstva, pak do zemského sněmu a do říšské rady, kde stal se jedním z vůdců strany centralistické a počínal si vždy jako úhlavní nepřítel Slovanů a České koruny zvlášť. R. 1866. zvolen byl v Brně purkmistrem.

V nenávisti své k Slovanům zůstal Dr. Giskra důsledným až do své smrti.

Za to byl nový ministr kultu a vyučování, Dr. Leopold **Hasner,** rytíř z Arthy, podobným politickým renegátem jako kníže Carlos Auersperg. Narozen r. 1818. v Praze, studoval gymnasium na Starém městě pod prof. Svobodou a Jungmannem. Stav se doktorem práv, připravoval se k profesuře. R. 1848. po krvavých svátcích svatodušních svěřil mu hrabě Lev Thun redakci německého úřadního listu »Prager Zeitung«. Roku 1849. jmenován Hasner mimořádným profesorem práva při universitě pražské a r. 1851. profesorem národního hospodářství. Žil v ústraní a teprve po prohlášení ústavnosti vy-

stoupil na veřejnosť. Roku 1860. pokládán ještě veřejností za svrchovaně spravedlivého a objektivního a byl také v Praze — od Čechů i Němců — zvolen za poslance do zemského sněmu českého a vyslán tímto do říšské rady, kde stal se r. 1863. prvním jejím místopředsedou a předsedou rakouské vyučovací rady.

Do té doby tvářil se býti upřímným přítelem národa českého a státních jeho práv. O prvních volbách do městského zastupitelstva pražského (11. března 1861) vystoupil ještě jako kandidát a v kandidátní řeči své mimo jiné pravil: »Jen tehda, když oba národové kráčeti budou na dráze svobody, zkvete tomuto království Českému budoucnosť, důstojná slavné jeho minulosti. K minulosti té pohlížím s pýchou a hrdostí vlasteneckou a proto nechci, aby *Čechy utonuly v jednotvárném, vše vyhlazujícím státě.* Chci, aby bylo zachováno ono organické spojení, jež se bylo prodlením času ustálilo, a proto chci, aby *historicko-politická individualita Čech uznána byla.*«

Po takovéto kandidátní řeči byl Hasner zvolen do sboru, v němž zvítězili poprvé kandidáti čeští. Ale když se stal místopředsedou říšské rady, zapomněl na všechny podobné své »zásady« politické a přidružil se k oněm státníkům, kteří byli zcela opačných názorů a ze všech sil usilovali o zdupání a zničení historicko-politické individuality staroslavného království Českého.

Zvrhl se v politického renegáta. Když dne 12. list. 1864 jako předseda říšské rady zahajoval první sezení, zapomněl se ve svém fanatismu tak daleko, že »tak zvaná historická práva« zemí, v samém diplomě říjnovém J. V. císařem uznaná, *prohlásil za* »**staré haraburdí**«, čímž i samé vládě připravil takové rozpaky, že byla nucena úřadními listy prohlásiti, že řeč Hasnerova nebyla výrazem smýšlení vlády.

Později jmenován Hasner dvorním radou a profesorem politických věd na universitě vídeňské a za nedlouho povolán do kabinetu. Jako ministr přidružil se k oné straně kabinetu, která — v odporu proti Taaffeovi, Potockému a Bergerovi — pracovala ze všech sil *proti vyrovnání* s opositi vůbec, ze jména *s opositi českou.*

Nový ministr financí »této polovice říše« (rozdělením

říše zaveden totiž také *dualismus financí)* Dr. Rudolf **Brestl**, r. 1816. ve Vídni rozený, byl původně asistentem při hvězdárně, pak profesorem fysiky na universitě olomoucké a r. 1844. docentem mathematiky při universitě vídeňské. R. 1848. byl zvolen do říšského sněmu a vynikl jako řečník na sněmu kroměřížském. Za reakce zbaven byl profesury a stal se roku 1856. tajemníkem úvěrní společnosti obchodní a průmyslové. R. 1861. zvolen do sněmu dolnorakouského a roku 1862. do říšské rady.

Jako ministr financí vypomohl financím »této polovice říše« pouze dočasně. Při státním rozpočtu Cislajtanie na rok 1868. vypočítal totiž neuhražený schodek 50,778.126 zl. a navrhnul k uhražení jeho mimo jiné *sjednocení různých dluhů státních.* Ve schůzi říšské rady dne 24. března 1868 pak dovozoval, že stát bez velkého nebezpečí nemůže na dále platiti ze svých dluhů 7·5, 8·5, ba ze stříbrné půjčky z r. 1865. také 10tiprocentové úroky.

Brestlův návrh na konvertování státních dluhů, o němž K. Adámek praví, že jím byl »*toliko stydlivě zakryt částečný bankrot státní*«, přijat a stal se dne 20. června 1868 zákonem. Státní dluhy sjednoceny jim na 5% renty, z nichž uložena nová daň 16%, takže výtěžek rent (a tím poměrně i jich hodnota) snížen s 5 na 4·2%. Současně zavedeny také 15 a 20 procentové poplatky z výher učiněných na losy soukromé a státní. »Odvážnou touto finanční operací,« dokládá výše připomenutý autor, »byla zjednána toliko *okamžitá* pomoc financím; *úvěr* však utrpěl velikou škodu.«

Schválení finančních předloh Brestlových zbudilo totiž, zejména v cizozemsku, bezpříkladnou bouři. Podkopánť tím úvěr říše v cizozemsku, a **na největších bursách evropských ustanoveno, aby rakouské státní papíry v seznam bursovní ani se nepřijímaly.**

Ministr obchodu Dr. Ignác **Plener** byl z nových ministrů nejstarší. Narodil se r. 1810. ve Vídni. Absolvovav práva, vstoupil do státní služby a jmenován r. 1857. finančním zemským ředitelem ve Lvově. R. 1859. povolán do »stálé říšské rady«. Tragická smrť finančního ministra Brucka, jejíž příčinou byla nepoctivost, měla za následek, že řízení financí nesvěřeno žádnému

z odborních přednostů. Plener povolán z říšské rady k zatímnému vedení ministerstva financí jako *pouhý správce* a setrval v úřadu tom až do r. 1865., kdy se Schmerlingem odstoupil. Byl zarytý centralista a Schmerlingovec. Jako správce financí rakouských naprosto se nevyznamenal. V pěti letech **přibylo totiž několik set millionů nových státních dluhů.** Když pak z úřadu odstoupil, zůstavil finance říše **v takovém nepořádku,** že nástupce jeho *Larisch* jen s největším namáháním novou půjčku sehnal. Za správy Plenerovy poplatky kolkové značně zvýšeny. Také navrženy některé opravy daní, ale — neprovedeny. Za Plenera bylo také *zastavování a prodávání* státního jmění na denním pořádku. Jmenovitě dáno povolení ku *drancování bohatých lesů zbirožských.* Propuštění Plenera z úřadu správce financí neželelo ani úřadnictvo, tím méně toho želel lid. A když byl poznovu povolán do ministerstva jako ministr obchodu, nevzal to kromě stoupenců starého řádu — nikdo na vědomí s uspokojením.

Z celé družiny nového ministerstva toliko tři mužové mohli činiti nároky na uznání lidu českého: hrabě *Potocki,* hrabě *Taaffe* a Jan *Berger.*

Ministr orby, hr. Alfred **Potocki,** narozen r. 1817., věnoval se původně diplomacii a byl po nějaký čas při vyslanectví v Londýně. Vrátiv se po nějakém čase do své vlasti, ujal se správy rozsáhlých statků svých v Haliči a zabýval se až do r. 1861. jedině hospodářstvím. Byv připomenutého roku povolán jako dědičný člen do panské sněmovny, kandidoval také do zemského sněmu haličského a zvolen ze sněmu toho do říšské rady. K výslovnému vyzvání J. V. císaře vzdal se však mandátu a zaujal místo v panské sněmovně. V novém ministerstvu zastupoval s oběma jmenovanými kolegy živel umírněný, snažící se provésti reformy ve smyslu spravedlivých nároků a práv různých národností.

O minulosti místopředsedy a zároveň ministra veřejné bezpečnosti a zemské obrany, hr. Ed. **Taaffea** již jsme se zmínili a dodáváme jen, že jako ministr pozměnil své politické náhledy a nebyl již více přívržencem rozhodných odpůrců státního práva českého.

Ministr bez portefeuillu Dr. Jan Nep. **Berger,** narozen

r. 1816. v Prostějově, studoval v Olomouci, pak práva ve Vídni. Psal také zábavné spisy německé pod pseudonymem Sternau. R. 1841. stal se doktorem, r. 1844. assistentem přirozeného a trestního práva při vídenském Teresianum, r. 1845. pak advokátem. R. 1848. povolán vládou k poradám o zákonu tiskovém. Jako poslanec na sněmu frankfurtském hájil myšlénku velkoněmeckou. R. 1861. zvolen do městské rady vídenské a do sněmu dolnorakouského, r. 1863. pak do říšské rady, kde přidružil se ku »straně ústavověrné«. Jako ministr bez portefeuillu řídil vládní tisk.

* * *

Není divu, že po jmenování nového ministerstva, jehož zámysly oprotiv národu českému byly v Čechách všeobecně známy, žurnalistika česká neopomenula upozorniti na vážnou politickou situaci a na útrapy, jež národ český v nejbližší budoucnosti očekávají.

»Trapný klid chvíle této tísní mysli,« psaly »Nár. listy« v novoročním čísle, »*obecnou předtuchou brzké bouřlivé budoucnosti*. Cítíme všickni, že octli jsme se v poměrech mimořádných, nepřirozených, *naprosto nesnesitelných*, jichž trvání nemůže býti na dobu dlouhou ... Cítíme všickni veliké zlo i křivdu, kterými nynější politika rakouská tiskne národ český z práv jeho a vydává jej na útisk živlu cizorodému, jemu nejnebezpečnějšímu. Poznáváme, kterak těžko zápasiti proti násilí zmocnivšímu se veškerých pramenů politické moci a síly národa. *Základní zákony říšské* jsouce plodem a výrazem oné politiky, ohradily se štítem »práva« a soudův, aby zmařily úsilí oposice proti sobě. Však přes to neztrácíme naděje do budoucnosti ... Mohou nás týrati, mohou hmotný stav náš znesnadniti ještě více, mohou ještě bezohledněji rozsápati práva království Českého, mohou spoutati nás k politické nevolnosti, mohou konečně utlumiti na čas vývoj národní a duševní; však **zahubiti národ nedovedou nikdy** ... *Národ český, silný svým právem, svou velkou minulostí a svou nynější uvědomělostí ve všech svých kruzích a silný konečně svým svazkem s velkou rodinou slovanskou nemůže podlehnouti porývavosti politického systému,* k němuž ani hlavní strůjci a faktorové

dualismu nemohou míti jiných požadavků, než aby byl pouhým *provisoriem.*«

»Nár. listy« jakož i jiné časopisy, jež se v podobném smyslu vyslovily, v předtuše své se nezklamaly. Neboť již o nejbližším zahájení říšské rady na počátku měsíce února *předseda ministerstva* kníže Carlos *Auersperg* ostentativně prohlásil: **»My s neúprosnou přísností vystoupíme proti všelikému odporu,** jakýž by se příčil klidnému rozvoji ústavnímu, **přijď si odpor ten odkudkoliv!«** A velká většina parlamentu provázela slova ta s nadšením: »Ano, ano — **jen s neúprosnou, neústupnou přísností!«**

A co byl předseda ministerstva předpověděl, stalo se. V několika málo měsících nadešla nejpamátnější doba za éry ústavní, kdy opoziční lid český stihán s přísností tak neslýchanou, že i nyní po letech — (kdy z ministrů tehdejších není už nežli hrabě Ed. Taaffe na živě) — ostýcháme se persekuci tu charakterisovati vlastními slovy. Uchylujeme se pro charakteristiku persekuce té do sněmu českého, kde byla dne 12. září 1870 (když už byly také poroty v činnosti) pronesena ústy Dra. *Ant. Čížka*, aniž by se byl kdo vůbec pokusil jen jediné faktum vyvrátiti.

Přede vším zmínil se řečník o spůsobu, jakým byly c. k. orgány vykládány ústavní zákony o rovnoprávnosti, o právu shromažďovacím a spolčovacím a konečně **zákon o tisku.** »Zajisté se pamatujete,« pravil do slova, »na ohromné ty tiskové procesy, jichž jsme se zde v Praze v posledních desíti letech dožili. Nyní však jen *o svobodě zákona tiskového!* Po zákonu tom *musí každý redaktor* (a tak si vykládají zákon ten všickni c. k. soudcové a sám nejvyšší soud v ten smysl rozhodnul) *sám dokázati, že není vinen*, kdežto za absolutní doby Bachovy *musila býti vina* jako každému jinému zločinci *dokázána redaktorovi*. Postavili jste tedy, vy, ústavověrní pánové, *redaktora hůře než sprostého zločince*. Takovým jest tiskový zákon podle liberální ústavy a základních zákonů! Když pak už přívrženci ústavy nemohli se vyhnouti, *musili* povoliti *porotní soudy*. A jak jimi dovedli hantýrovat, vysvítá, že jsme porotní soudy sice měli, ale že podržáno také tak zvané »objektivní řízení«. Podle řízení toho *může policie i státní zástupce tiskopisy*

konfiskovati, kdykoli se *jim zlíbí.* A nejen že mohou konfiskovat — ačkoli v zákoně o porotách zřejmě stojí, že o zločinech a přečinech tiskem spáchaných rozhodují *jenom* porotcové — oni mohou podle zákonů těch i bez poroty redaktory — věznit a žalařovat. Na pouhou žádost státního návladnictva, aby byl trestní případ tiskový vyšetřen a připraven pro porotní soud, vezme se redaktor ihned do vyšetřovací vazby a podrží se tam tak dlouho, až sejde se porotní soud, což může trvati i několik měsíců. Soud porotní prohlásí pak redaktora nevinným; ale přetrpěný trest vazby vyšetřovací nikdo neodčiní. Trest ten jest po výkladu liberálních zákonů tiskových úplně v pořádku!

Přistupuji k nejtrudnější stránce předešlé vlády — k poměrům, na které bude pamatovati celá země Česká, veškeré naše obyvatelstvo *jako na nejkrutější zlobu persekuce* v dějinách národa kteréhokoli. Vykonávání trestního práva, obzvláště co se týče *tiskových a politických zločinů,* nemá ve světě snad rovné *co do ukrutnosti* jako ono, které se za minulé vlády Herbstovsko-Giskrovské v naší české vlasti provádělo.

Naší povinností jest, abychom před celým světem odkryli naše utrpení, která nám ústava přinesla. Ku provádění trestních zákonů politických zřízen přede vším zákon, *podle něhož prý jsou soudcové neodvislí.* Ale těmto neodvislým soudcům hned se řeklo: **Chcete-li avanžovat, musíte nás poslouchati!** Ti, kteří chtěli avanžovat, vyznamenali se prve mimo Prahu, na venkově; potom se dostali do Prahy jako radové trestního soudu — a zahájili svou činnost. Z těch pak, kteří se v persekuci nejvíce vyznamenali, povoláni mnozí zase jako vrchní radové k vrchnímu soudu, kde sestaven *zvláštní senát,* který neměl nic jiného na práci nežli *politické zločiny a přečiny odsuzovat.*

Je to velmi trudná doba našeho soudnictví, které tím utrpělo velikou ránu. Nejlepší mužové, nejznamenitější soudcové a právníci byli k vůli takovým povolným soudcům — odstraněni. Protěžování šlo tak daleko, že sám ústavověrný president vrchního soudu proti tomu se ozval.

Když byla celá mašina sestavena, počala pracovati. Státní zástupce žádal o zavedení vyšetřování. Stalo se, že byl *jeden redaktor pro 60 zločinů najednou vyšetřován.* Vydávaly se

nálezy obžalovací. Redaktor se odvolal. Ve dvou, ve třech dnech odvolání vyřízeno záporně. Šlo se dále k nejvyššímu soudu, až již nebylo času, aby se vyčkalo s rozhodnutím nejvyššího soudu. Ustanoveno přelíčení bez ohledu na to, že bylo podáno odvolání nejvyššímu soudu. Když pak obhájce poukázal k tomu, že *nemůže se pře projednávat, poněvadž leží akta u nejvyššího soudu*, ukázal předseda lhostejně na stůl, *že se akta nalézají u první stolice* a proto že není třeba čekati. **Zatím telegrafoval nejvyššímu soudu**, *a tento telegrafem odpověděl*, **že nález potvrdil.** (Hlasy: Fuj! Škandál! To je hanba!)

Uvázati se v redakci opositního listu bylo tolik jako vstoupiti do kriminálu, — složiti kauci za list ten jako darovati ji sv. Bartoloměji. Konečně došlo k přelíčení. Chtěl-li se redaktor hájiti, odpovídáno mu: »Mlčte, držte hubu — to sem nepatří!« Takovým spůsobem odpovídáno těm, kdož se chtěli hájiti zásadami politickými!

Ale nejen soudcové, i *státní zástupcové*, kteří složili jako takoví přísahu, *rozhodovali jako soudcové*. Uvedu příklad. Státní zástupce odvolal se k vyššímu soudu (ačkoli k tomu neměl práva, poněvadž zákon takového odvolání nepřipouští), jelikož rozhodnutí první instance nebylo po jeho přání. Vrchní soud nařídil, aby první instance rozhodla ještě jednou. Zatím však nebyl ze soudců, kteří byli v při té soudili, ani jediný více u soudu. Jeden stal se zatím státním zástupcem, druhý přestoupil k obchodnímu soudu a třetí jinam. Přes to *musil se tento soudní dvůr* sestoupiti poznovu a rozhodnul — *jak si státní návladní a vrchní soud přáli*, ačkoli byl původně pro úplnou nevinu. Stížená strana se odvolala; ale odpověděno jí, že zákon v záležitosti té žádného odvolání nepřipouští. Krátce — souzení o »zločinech« politických odbývala se takovým spůsobem, že jest charakteristickou odpověď zemského jednoho rady (když si jeden z odsouzených na hrozné to odsuzování stěžoval), kterýž odpověděl: »My si z toho nesmíme nic dělat, *řemeslo je řemeslo . . .*«

Avšak ještě jednu věc nesmím zde opomenouti. Milost královská udílí se obyčejně tenkrát, když vzaly politické záležitosti jiný průběh. A myslíte, že se dřívější vláda kdy přimlouvala, aby byla politickým vězňům udělena amnestie neb

aby ti, kdož opustili žaláře, byli rehabilitováni? *Nikoliv! Milost královská snížena vládou na agitační prostředek při volbách.* Když se jednalo o několik hlasů při volbě na Smíchově, shledáno, že jsou zde také lidé, kteří byli pro *sprosté* přestupky odsouzeni. Hned se telegrafovalo do Vídně, aniž by ti lidé byli co věděli, a přišla *rehabilitace jejich.* A ti mohli volit!

A *výmínečný stav* byl taktéž jen ovocem ústavní oné doby; avšak o tom nejlépe, když pomlčím a promluvím o tom, co se právě děje. Každý týden koná se několik přelíčení pro zločin **uražení Veličenstva**, až to skutečně Jeho Veličenstvo urážeti musí. A jak se takováto urážení Veličenstva dělají? Několik vysloužilců, ucházejících se o místa policejních agentů v Praze neb o místa jiná, myslí, že musí si získat *zásluh* a že takovým způsobem dosáhnou cíle svého, když jednoduše *udají* nejlepšího, nejpokojnějšího, nejrozvážlivějšího, nejpočestnějšího občana — *pro zločin uražení Veličenstva!* Tu přijde pak svědek, třeba byl zcela opilý (jako se stalo v Březnici) a udá to i s kamarádem. Soud vezme oba svědky, z nichž jeden jest již policejním agentem zde v Praze, do přísahy. *Na jiné svědky nebéře pak žádného ohledu,* poněvadž prý již *dva* svědkové pod přísahu vzati byli. Ostatní nemají žádné víry, byť to byli občané sebe zasloužilejší a váženější!

Rušení veřejného pokoje jest druhý zločin, jenž jest na denním pořádku. Rušitelem veřejného pokoje pak jest, kdo lne k našemu programu. To jest nejlepší definice, která by se dala vložit do trestního zákona. I nejváženější občané, kteří bojovali pro to, oč my nyní usilujeme, jsou dosud pro rušení veřejného pokoje v kriminále . . .

Vláda a policie *zvláště potřebují* **velezrády**. *A velezrády ty velmi snadně se páchají.* Obyčejně jsou to *děti*, jež zločiny ty pášou, a když ne děti, *tedy zavře soud toho, koho mu policie přivede*, a potom teprve hledá — material. **Napřed se lidé zavírají, potom se hledají zločiny.**

Kdybych měl probrati vše, trvalo by to několik dní. Sněmovní pan komisař měl by si povšimnouti aspoň toho, co jsem uvedl. Já se zaručuji, **že vše jest pravda**, *a jsem ochoten podati toho důkazy* a opatřiti všechny spisy případů těch se týkající. Z toho jde na jevo, že měla by *vláda* vzíti v úvahu, *má-li*

na dále ponechati v úřadech ony osoby, **které se tak prohřešily na národu našem, které se tak prohřešily proti zákonům**, má-li totiž déle ještě podržeti v úřadech ty Hlaváčky, Jaroše, Ullrychy atd. Dále nechť vláda uváží, chce-li na dále ještě prováděti tresty, *jež byla dřívější vláda na naše nejváženější, nejvlastenečtější občany uvalila!?* Míní-li to vláda upřímně a má-li dobrý zámysl s národem naším, jest její první povinností, aby se postarala o to, aby dostali milost královskou všickni, kdož jsou doposud ještě pro politické zločiny uvězněni.«

Řečník skončil prohlášením, že po jeho mínění »*do dnešního dne neměl král český okolo sebe takových lidí, kteří by byli přátely národa českého*«.

Do jaké míry přiostřily se tehda politicko-společenské poměry v Čechách vzhledem k c. k. orgánům všech odstínů, vysvítá ze sněmovní řeči Dra *Riegra*, v kteréž r. 1870. mimo jiné pravil: »Má-li celý český národ uznat instituce Rakouska, musí to učiniti z dobré vůle, a chcete-li, aby v něm byl šťastným, musí přijíti k poznání, že *jsou dobré*. Nu, a *je-li* pak ta naše *administrace dobrá?* **Není!** Vidíme, že **úřadové všichni pozbyli v zemi důvěry,** *že jsou v neustálém boji a sporu s národem* a že nemohou nejjednodušších věcí provésti, tak že stal se i škandální případ, že jistému c. k. okresnímu nebylo lze v celém městě bytu nalézti. *Jaké jest naše soudnictví*, pověděl již kolega Čížek. Za absolutních dob Metternichových *tak hanebné věci,* **tak hanebné ukřivdování spravedlnosti** *nikdy se nestalo, jako za liberálních dob posledních* ... Ptám se na naše finance! Je tento stav, kdy se neustále dluhy množí a kdy nevíme ode dneška na zítřek, jak si pomoci — je tento stav uspokojující? ... Pověstný jeden proces ukázal, jak *hluboká znemravnělosť panuje v těch kruzích*, které plynou nyní na povrchu a *které mají největší váhu na ustanovení státních záležitostí.* Nynější říšská rada měla by se vlastně jmenovat »správní radou«. Neboť když takové věci se dějou, jako se stalo, že osoby postavené u samé osoby Jeho Veličenstva — *Beust* — mohou býti obžalovány, veřejným způsobem skandalisovány a že nehledí se očistiti před soudem, **je to znemravnělosť, jaké Rakousko ještě neznalo.**«

»Nejbezohledněji,« čteme v jedné obhajovací řeči před

c. k. zemským co trestním soudem, »zachoval se ministr Dr. Herbst k opoziční žurnalistice české. Každá, třeba sebe nevinnější narážka, každá, byť sebe spravedlivější výtka, každý, třeba i co historické faktum známý výrok, byl z rozkazu nestranného onoho ministra spravedlnosti v očích c. k. státních zástupců zločinem, přečinem neb aspoň přestupkem. Neboť kdy a kde — ani doby a země nejkrutějšího absolutismu nevyjímaje, odvážil by se veřejný žalobník inkriminovati větu: »*Za prvních Habsburkův* byl národ český násilně vytlačen z dráhy liberální,« kdy a kde odvážil by se státní zástupce s hrdým čelem tvrditi, že ve větě té spočívá povaha skutku zločinu uražení členů císařské rodiny habsburské, jako to tvrdil, ba snažil se i »dokazovati« v první při »N. L.« před porotou státní žalobník, který se před porotci a soudem honosil svým »vlastenectvím«?! Kdo četl kdy v některém rozsudku důvod, že *právě proto*, poněvadž jest článek sepsán *xcela všeobecně*, »předleží« možnosť, že článek vstahuje se na poměry rakouské a jest proto po rakouských zákonech trestuhodným, jako to napsal referent c. k. vrchního soudu v jiné při »Nár. listů«?! A kdo chtěl by tvrditi, že věta: »*Každý tábor, který není povolen, jest zakázán,*« které užil týž c. k. vrchní soud v král. Českém v jiném rozsudku, není s to, aby v každém soudném člověku zbudila obavu, že koncipista rozsudku onoho jest na mysli chorý nebo — — —?«

Potud cizí charakteristika persekuce lidu českého v letech 1868—1869. Avšak mnohým listům vídeňským nebylo ještě ani na tomto spůsobu stihání lidu českého dosti.

Mezi listy těmi zaujímala stará »Presse« po mnoho let přední místo. A list ten byl **listem vládním.** Vláda jej zakoupila za 600.000 zl. tím spůsobem, že celou tu summu půjčily soukromé peněžní ústavy a osoby (Rothschild, Liebig, Geitler atd.) ve 24 dílech po 25.000 zl., když jim byla vláda zaručila úroky i částky amortisační. Smlouva zněla dále v ten smysl, že — jakmile bude celých 600.000 zl. splaceno, stane se list ten neobmezeným majetkem vlády, která do té doby vykonávala vliv svůj na časopis ten *redaktorem*, jehož sama ustanovovala, kdežto družstvo prostřednictvím výboru (Mayrau, Tedesco a Geitler) na správu pouze dohlíželo.

A tento **vládní list** prohlašoval ještě r. 1870. persekuci lidu českého v letech 1868. a 1869. **za příliš slabou a nedokonalou** a přál sobě výslovně *pronásledování rozsáhlejšího, bezohlednějšího a krutějšího.* Veškeré žalařování redaktorů a »taboritů«, veškeré pokutování a stihání časopisectva českého za vlády Herbsta a Giskry bylo listu tomu opatřením nedostatečným. »Příští vláda,« radil, »musí zasáhnouti *hlouběji do národa českého,* musí učiniti neškodnými všechny muže, kteří měli na národ český rozhodný vliv. *Musí proti opposici české zahájiti* **válku vyhlazovací** i *na poli národohospodářském;* musí Čechy vyhladověti, jako prováděli Prusové s velikým prospěchem pro sebe theorie vyhladovění proti polskému lidu v Poznani.«

A *hlavní posilu* shledávala vládní »Presse« v — c. k. *byrokracii!* Radila, aby ze všech úřadů v Čechách vypuzeni byli všickni úřadníci, kteří jsou v podezření, že s národem českým sympatisují, a nahraženi úřadníky, kteří by byli slepými orgány vlády . . .

Však dosti povšechné charakteristiky!

Nepředpojatý čtenář a přede vším každý, kdo nebyl událostí těch svědkem, jistě v svrchovaném udivení se ptá: »Jak bylo vše to možným za éry útsavní — po prohlášení ústavy a základních státních zákonů — vůbec v říši ústavní!?

K částečnému, ovšem jen povrchnímu vysvětlení nezbývá nám, nežli poohlednouti se po oněch paragrafech *trestního zákona* ze dne 27. května 1852 *(tedy z doby absolutismu,* **který jest po dnešní den v platnosti**), jichž bylo za persekuce lidu českého nejčastěji použito. Jsou to zejména § 58. (zločin velezrády), § 63. (zločin uražení Veličenstva), § 64. (zločin uražení členův domu císařského), § 65. (zločin rušení veřejného pokoje), § 300. (přečin pobuřování), § 302. (přečin popuzování proti národnostem atd.) a § 305. (přečin schvalování skutků nezákonních atd.).

§ **58.** zní: *Zločinu velezrády* dopustí se: kdo něco před se vezme: *a)* čímž se má osobě císařově na těle, na zdraví neb na svobodě ublížiti neb osobu jeho v nebezpečenství uvésti nebo překážka nějaká u vykonávání práv jeho vladařských spůsobiti; — nebo *b)* což by bylo k tomu nastrojeno,

uznal nejvyšší soud, že **veřejným místem není: soukromá zahrada, les a šenkovna,** do které cizím lidem není dovoleno vstoupiti. Za »*více lidí*« pokládati sluší již *dvě osoby* a třeba to byli nejbližší příbuzní. »*Před více lidmi*« stane se pohanění i tehda, když osoby tyto nejsou přímo u samého pachatele, avšak když slyšeti *mohou,* co on povídá. Byla-li hana pronešena *po tichu,* jest jen tenkráte uražením Veličenstva, když to *mohli slyšeti* lidé na blízku se nalézající; stalo-li se to však tak tiše, že to nikdo ani slyšeti nemohl, nelze toho pokládati za zločin uražení Veličenstva. Že hana, která nebyla projevena veřejně (na místě veřejném) a ne před více lidmi, **nýbrž jen osobě jediné,** *není uražením Veličenstva,* uznal kasační dvůr dne 30. října 1853 č. 10872. I schvalování a vychvalování velezrádného atentátu proti J. V. spáchaného jest zločinem uražení Veličenstva.

§ **64.** *(zločin uražení členů rodu císařského).* Zločinu toho dopustí se, kdo takovými činy nebo uražením skutkem, jež jsou vytknuty v § 63., urazí členy rodu císařského a má býti potrestán *žalářem od jednoho do pěti let,* ač-li to není zločin, na nějž jest uložen trest těžší. — Zločinu toho lze se dopustiti i proti *zemřelým* členům císařské rodiny a proti rakouským arcivévodkyním provdaným za cizího knížete. Kdo pohaní celou rodinu císařskou vůbec, dopustí se nejen zločinu dle § 64., nýbrž i zločinu dle § 63. tr. z.

§ **65.** *(zločin rušení veřejného pokoje).* Zločinu toho dopustí se, kdo veřejně nebo před více lidmi nebo v dílech tiskových, rozšiřovaných spisech nebo vyobrazeních: *a)* hledí popuditi k opovrhování osobou císařovou, jednotou státního svazku císařství, formou vlády nebo správou státní nebo hledí popuditi k nenávisti k nim; nebo *b)* kdo vybízí, podněcuje nebo svésti hledí k neposlušnosti, ke vzpouzení se nebo k odporu proti zákonům, nařízením, nálezům neb opatřením soudů nebo jiných úřadů veřejných, k odepření daní nebo dávek, k potřebám veřejným nařízených; *c)* kdo hledí zříditi spojení, která si za úkol kladou některý z účelů trestných, pod lit. *a)* a *b)* jmenovaných, nebo kdož jiné svésti hledí k účastenství ve spojeních takových anebo sám v nich má jakýmkoli spůsobem účastenství. Zločin ten tresce se **těžkým žalářem od jednoho do pěti let.** Zákonem

vstahujícímu, jemuž snadno a bez nebezpečenství svého, svých soudruhů (§ 216. tr. z.) neb osob, pod jeho zákonní ochrannou postavených, v dalším jeho postupování překaziti mohl, a trestce se **žalářem od pěti do desíti let** (§ 60. tr. z.); *b)* kdož úmyslně opomene oznámiti úřadu nějaké podniknutí velezrádné neb nějakou osobu, o které mu podniknutí takové známo jest, pokud oznámení toto učiniti mohl, nevydaje v nebezpečí ani sebe ani svých sourodníkův (§ 216. tr. z.) neb osob, pod jeho zákonní ochranou postavených, a pokud z okolností na jevo nevychází, že, ačkoli se oznámení neučinilo, škodlivého následku již obávati se není. Trest vyměřuje se **těžkým žalářem od pěti do desíti let.** (§ 61. tr. z.)

Trest pro spoluvinu velezrády *promíjí se* onomu, kdo octnuv se ve spojení k velezrádě směřující skutku toho lituje; kdo členy, pravidla jejich, úmysly a předsevzetí vrchnosti v takový čas objeví, když byly ještě tajné, a škodě se mohlo překaziti. Zároveň se mu ručí za to, že učiněné oznámení zachová se v tajnosti. (§ 62. tr. z.)

§ **63.** (zločin uražení Veličenstva). Zločinu toho dopustí se, kdo poruší úctu k císaři, nechť se to stane osobním urážením, pronešením veřejně nebo před více lidmi, haněním, rouháním nebo posmíváním, díly tiskovými, sdělováním neb rozšiřováním vyobrazení nebo spisů. Trest vyměřen jest **těžkým žalářem od jednoho do pěti roků.**

Slova »hana, rouhání a posměch« míní se zde pouze *příkladem*. Paragraf ten vztahuje se ku všem vyjádřením jakéhokoliv druhu, jimiž se poruší úcta k J. V. císaři. Slovem »*veřejně*« rozumí se »*na veřejném místě*«, t. j. na místě, jež neslouží pouze pro soukromé potřeby a zábavy jednotlivce nebo rodiny, nýbrž každému jest přístupno (bezplatně nebo za vstupné, t. j. za plat nějaký). K veřejnosti není (dle rozhodnutí kasačního dvoru ze dne 10. února 1853) třeba lidí.

Za veřejná místa byly nejvyšším soudem prohlášeny: *soudní síň*, úřadovna, kancelář; *síň*, kde se odbývá obecní shromáždění, byt i každý přístupu neměl; *schody radnice, dvůr domovní, předsíň domu*, jmenovitě *hostince* a *lázně; pole poblíž cesty; krám* ku prodeji viktualií v přízemí na veřejné silnici za otevřených dveří, když v něm je více lidí. Naproti tomu

K § 63. prostě připomínáme, že Dr. Jacques upozornil (Abhandlungen zur Reform der Gesetzgebung 1874 I. str. 4.) na císařské nařízení *z dob prvního císařství Římského* obsažené v Codexu Justinianově. Nařízení to vyslovuje se o zločinu uražení Veličenstva takto: »Jestliže by kdo mírnosti a stadu neznaje, nešlechetným a urážlivým spíláním jména našeho dotknouti se zamýšlel, *toho nechceme trestu* podrobovati, aniž co tvrdého nebo krutého naň uvalovati. Jestliže z lehkomyslnosti to učinil, budiž tím povrhnuto; jestliže z nerozumu, budiž toho litováno, jestliže ze zlého úmyslu, budiž odmítnuto. Protož nikomu nebuď ubližováno, nýbrž nám k vědomosti to sděleno, abychom podle osob lidských to, co řekl, uvážili a posoudili, zdaž prominuto či vyšetřováno to býti má.«

My z charakteristického tohoto úrywku zákonníku z doby tak zvaného *byzantického absolutismu* praničeho nevyvozujeme; avšak jsme jisti, že občan ústavního státu na sklonku XIX. století aspoň se nad ním zamyslí . . .

K doplnění zařaďujeme sem jen ještě některé další paragrafy trestního zákona, jichž bylo o persekuci nejčastěji použito.

§ 300 tr. z. (přečinu zlehčování nařízení úřadních a *pobuřování* proti úřadům státním neb obecním, proti jednotlivým organům vlády, proti svědkům nebo znalcům) dopustí se: Kdo veřejně nebo před více lidmi nebo v dílech tiskových, rozšiřovaných vyobrazeních nebo spisech haněním, posmíváním, nepravdivým udáváním nebo překrucováním příběhů skutečných hledí nařízení nebo rozhodnutí úřadní zlehčiti nebo způsobem takovým jiné k nenávisti k úřadům státním neb obecním nebo k jednotlivým organům vlády, co se týče vedení úřadu jich, nebo k svědkovi některému, co se týče seznání jich před soudem nebo k opovrhování úřady neb osobami těmito nebo k vedení bezdůvodných stížností na ně popuditi. Přečin ten trestce se *vězením od jednoho do šesti měsíců*, ač není-li čin jeho trestnějším. Spisovatel takového stižného spisu může pak býti z toho místa nebo z celé korunní země a je-li cizozemcem, z veškerých korunních zemí vypovězen. Zákonem ze dne 17. pros. 1862 doplněn § 300. tr. z. ještě následujícími dvěma ustanoveními: (Čl. III.) Kdo veřejně nebo před více lidmi nebo ve spisech tištěných, rozšířených vyobrazeních nebo spisech haně-

ním, posmíváním, nepravdivým udáváním nebo překrucováním příběhu jiné k nenávisti k té neb oné směrovně rady říšské nebo k některému sněmu nebo k opovrhování tím neb oním popuditi hledí, dopustí se přečinu v § 300. obecného zákona trestního (§ 556. voj. z. tr.) a potrestán bude vězením od jednoho až i šesti měsíců. (Čl. IV.) Kdo by útokem některým v čl. III. jmenovaným směřoval proti armádě císařské neb některému jejímu oddělení samostatnému, dopustí se téhož přečinu a potrestán bude vězením od jednoho až i šesti měsíců. Stihání soudní zavésti se může jedině s přivolením ministra vojenství.

§ **302.** (přečinu popuzování k zášti proti národnostem, spolkům náboženským, korporacím atd.) dopustí se: Kdo jiné k zášti proti rozličným národnostem (kmenům národním), společnostem náboženským nebo jiným, proti jednotlivým třídám nebo stavům společnosti občanské nebo proti korporacím zákonně uznaným nebo vůbec obyvatele státu k nepřátelskému strannictví proti sobě vybízí, podněcuje nebo svésti hledí. Trest vyměřen jest *tuhým vězením ode tří do šesti měsíců,* není-li totiž čin trestnější.

§ **305.** (přečinu *schvalování činů nezákonních* atd.) dopustí se: Kdo veřejně atd. k nemravným nebo v zákonech zapovězeným činům vybízí, podněcuje nebo svésti hledí anebo je vychvaluje neb omlouvá atd. Trest vyměřen jest *tuhým vězením od jednoho do šesti měsíců,* není-li totiž čin trestnějším. Byl-li však některý z přečinů dle §§ 300., 302.—305. vykonán tiskopisem, může býti trest podle nebezpečnosti a obmýšleného většího rozšíření zvýšen v tuhé vězení až do jednoho roku. Provinilci mohou býti mimo to z místa toho nebo z korunní země, a jsou-li cizinci, z celé říše Rakouské vypovězeni.

Až do dne 15. října 1868 byl v platnosti zákon o tisku ze dne 15. října 1862. Zákonem ze dne 15. října 1868 č. 142. říš. zák. byla některá ustanovení starého zákona změněna, doplněna nebo vypuštěna. Zejména § 12., pak §§ 29.—33. a § 38.

§ 12. ustanovující spůsobilost redaktorskou, původně zněl takto: »Odpovědným redaktorem periodického spisu tiskového může býti toliko občan rakouský, který jest v požívání práv

svých a bydlí v tom místě, kde spis periodický se vydává. Nespůsobilí dle zákona k vedení odpovědné redakce spisu periodického jsou ti, kteří, dopustivše se nějakého činu trestního, nemohou dle řízení do obecního zastupitelstva voleni býti.« Zákonem ze dne 15. října 1868 doplněn paragraf ten následujícím odstavcem: »Ti, jež byli pro nějaký zločin ve vyšetřování vzati, jsou dle zákona k odpovědné redakci nějakého spisu tištěného nespůsobilí jen po ten čas, pokud jsou v soudním střežení nebo ve vazbě vyšetřovací.«

Článkem III. zákona ze dne 15. října 1868 č. 142. říš. zák. byly §§ 29.—33. *zrušeny* a nahraženy jinými, týkajícími se hlavně »zanedbání povinné« péče redaktora a jiných osob při vydávání periodických tiskopisů, což označeno jako přestupek.

§ 38. zrušen úplně. Paragraf ten, na jehož základě bylo možno *zastaviti* vydávání spisu periodického *až na tři měsíce*, ustanovoval, že nález na zastavení takové mohl vydati pouze soud *toliko* ku zvláštnímu návrhu státního zástupce, a *to jen* tehda, když byl obsahem spisu toho spáchán zločin, na který uložen jest trest více než pětiletého žaláře, nebo když byl v jednom roce spáchán buď dvakrát zločin, na který uložen jest trest menší nebo jeden zločin menší a jeden přečin nebo když byly spáchány tři přečiny. Zákonem ze dne 15. října 1868 ustanovení to prostě zrušeno, takže od té doby žádný periodický spis z příčin tuto uvedených zastaven býti neměl.

Z c. k. orgánů, kteří za doby persekuce nejčastěji byli jmenováni, uvádíme především tři *předsedy* c. k. zemského, jinak *trestního soudu* v Praze, vesměs již zemřelé, a sice: *Mentbergra*, kterýž v letech sedmdesátých zemřel jako president c. k. soudu v Mostě — *samovraždou*, pak *Koschina* a *Jankovského*.

Z radův c. k. zemského co trestního soudu jmenováni byli nejčastěji: 1. *Neumann*, jemuž byl po dlouhá léta svěřen také úřad inspektora novoměstské trestnice, v kteréž dlouhá řada buď skutečných nebo domnělých politických »provinilců« buď odpykávala své tresty nebo se nalezala ve vyšetřovací vazbě; 2. *Laadt* (zejména v době Herbstovské), jenž stav se později radou vrchního soudu, skončil jako president Mentberger

samovraždou, podřezav si v říjnu 1884 v jednom hotelu v Solnohradě krk; 3. *Jansa*, nyní president krajského soudu v Budějovicích; 4. *Předák*, kterýž zemřel později jako president c. k. krajského soudu v Kutné Hoře po dlouhé a strašné chorobě rakovinou jazyku; 5. *Němec*, taktéž hlavně z dob Herbstovských a po nějaký čas i za ministerstva Ad. Auersperga; 6. *Pohl*, z téže doby, a žijící, tušíme, podnes jako rada vrchního soudu; 7. *Vávra*, jenž zemřel v prosinci 1872; 8. *Mach*, před více nežli půl stoletím spolužák nesmrtelného pěvce »*Máje*« Karla Hynka Máchy, nyní na odpočinku; 9. *Saackh*, který již jako vetchý stařec ještě co nejhorlivěji se exponoval, aniž by byl dosáhl zvláštního nějakého vyznamenání, nyní už taktéž mrtev; 10. *Mathiasch*, nyní president senátu nejvyššího soudního dvoru; dále Ullrich, Jelínek, Vošáhlík, Binder, Nessl, Bibus, Landa, Winter, Kraus, Ernst a j.

Z c. k. adjunktův, hlavně jako vyšetřujících soudců: 1. *Brabetz*, jenž stal se později státním návladním u c. k. krajského soudu v Chrudimi; 2. *Fina*, jemuž později život ztrpčovala vzpomínka na vlastního otce, kterýž se byl dopustil něčeho, o čemž sobě pan syn vůbec ani nepřál, aby přišlo na veřejnost; 3. *Císař*, o jehož dalších osudech sice ničeho nevíme, ale soudíme, že po letech kdesi v úplném zapomenutí jako pouhý c. k. adjunkt zanikl. Byl to c. k. soudce, který zřídkakdy hlasoval pro vinu politického obviněnce.

Z c. k. státních zástupců buďte připomenuti: 1. Prokop *Jarosch* (syn znamenitého pedagoga a řídícího učitele při malostranské farní škole u Maltézů Josefa Jaroše), který byl později povýšen do stavu šlechtického s predikátem »Ritter von Adlershorst« a r. 1870. jmenován c. k. vrchním státním návladním a dvorním radou; 2. Dr. Václav *Hlaváček*, nyní rada c. k. vrchního soudu, jenž konal úřadní povinnosti veřejného žalobníka až do nastoupaní ministerstva Hohenwartova, kdy svěřen úřad ten tehdejšímu radovi trestního soudu *Lauseckrovi*, kterýž jej konal až do pádu ministerstva Hohenwartova (za kteréhož persekuce vůbec nebylo) a vzdal se funkce té po nastoupení ministerstva Adolfa Auersperga, když naň vrchní státní návladní Jarosch z vyššího rozkazu naléhal, aby proti české oposici vůbec »po zákonu co nejpřísněji zakročoval«;

4. Jan *Rapp* (známý již jako substitut c. k. návladnictva pražského za ministerstva Herbstova), jenž nastoupil úřad po Lauschkovi a vytrval v něm po celou dobu další prudké, ba nejprudší persekuce až do pádu ministerstva Adolfa Auersperga, kdy byl jmenován c. k. vrchním návladním, a před nedávnem odebral se, vyznamenán řádem a titulem dvorního rady, na na trvalý odpočinek.

Ze substitutů státního návladnictva budiž uvedeni: především již připomenutý Jan *Rapp* jako substitut v Praze, později jako státní návladní v Plzni a ještě později, trvanlivě, v Táboře nebo v Písku; 2. *Dobbel* (vyznamenavší se mimo jiné také »okřídlenými« později slovy, již pronesl o jednom přelíčení, že »uvězněným redaktorům českým vazba v trestnicích jest vlastně milým a vítaným odpočinkem po vysilující práci žurnalistické«), působil později také jako státní návladní v Plzni a zemřel již v letech sedmdesátých v mužném ještě věku mrtvicí; 3. *Mitteis*, 4. *Görner*, 5. *Opolecký*, 6. *Roemisch*, 7. *Neuměl*, 8. *Janšu*, 9. Dr. *Marhold*, který jako veřejný žalobník debutoval po zavedení porotních soudů r. 1869., ale v brzku se »žalobnictví« nabažil a zvolil sobě dráhu c. k. notáře.

Z c. k. policejních orgánů připomínáme policejního ředitele Adolfa rytíře *Strauba* a *Sedlaczka*, rytíře z Greuthalu; pak radu *Dederu* (známého již z dob absolutismu, kdy v průvodu c. k. jízdních četníků doprovodil Karla Havlíčka do Brixenu), kterýž přežil všechna ministerstva persekuční, vydávaje se po celou dobu svého úřadování »také za vlastence«.

Z c. k. policejních agentů neboli detektivů působil jako chef sboru toho *Tausenau*, pak *Werner* a *Kopp*, jenž zemřel později v trestnici, agent-provocateur *Jedlička*, známý hlavně z procesu tajného spolku »Blaník«.

* * *

Leden 1868.

Jmenování nového ministerstva uvítáno již v novoroční den nejen českým časopisectvem, nýbrž i obecenstvem českým s okázalou nedůvěrou. Tak o reprisi Laubova »Náměstka ben-

samovraždou, podřezav si v říjnu 1884 v jednom hotelu v Solnohradě krk; 3. *Jansa*, nyní president krajského soudu v Budějovicích; 4. *Předák*, kterýž zemřel později jako president c. k. krajského soudu v Kutné Hoře po dlouhé a strašné chorobě rakovinou jazyku; 5. *Němec*, taktéž hlavně z dob Herbstovských a po nějaký čas i za ministerstva Ad. Auersperga; 6. *Pohl*, z téže doby, a žijící, tušíme, podnes jako rada vrchního soudu; 7. *Vávra*, jenž zemřel v prosinci 1872; 8. *Mach*, před více nežli půl stoletím spolužák nesmrtelného pěvce »*Máje*« Karla Hynka Máchy, nyní na odpočinku; 9. *Saackh*, který již jako vetchý stařec ještě co nejhorlivěji se exponoval, aniž by byl dosáhl zvláštního nějakého vyznamenání, nyní už taktéž mrtev; 10. *Mathiasch*, nyní president senátu nejvyššího soudního dvoru; dále Ullrich, Jelínek, Vošáhlík, Binder, Nessl, Bibus, Landa, Winter, Kraus, Ernst a j.

Z c. k. adjunktův, hlavně jako vyšetřujících soudců: 1. *Brabetz*, jenž stal se později státním návladním u c. k. krajského soudu v Chrudimi; 2. *Fina*, jemuž později život ztrpčovala vzpomínka na vlastního otce, kterýž se byl dopustil něčeho, o čemž sobě pan syn vůbec ani nepřál, aby přišlo na veřejnost; 3. *Císař*, o jehož dalších osudech sice ničeho neviíme, ale soudíme, že po letech kdesi v úplném zapomenutí jako pouhý c. k. adjunkt zanikl. Byl to c. k. soudce, který zřídkakdy hlasoval pro vinu politického obviněnce.

Z c. k. státních zástupců buďte připomenuti: 1. Prokop *Jarosch* (syn znamenitého pedagoga a řídícího učitele při malostranské farní škole u Maltézů Josefa Jaroše), který byl později povýšen do stavu šlechtického s predikátem »Ritter von Adlershorst« a r. 1870. jmenován c. k. vrchním státním návladním a dvorním radou; 2. Dr. Václav *Hlaváček*, nyní rada c. k. vrchního soudu, jenž konal úřadní povinnosti veřejného žalobníka až do nastoupaní ministerstva Hohenwartova, kdy svěřen úřad ten tehdejšímu radovi trestního soudu *Lauseckrovi*, kterýž jej konal až do pádu ministerstva Hohenwartova (za kteréhož persekuce vůbec nebylo) a vzdal se funkce té po nastoupení ministerstva Adolfa Auersperga, když naň vrchní státní návladní Jarosch z vyššího rozkazu naléhal, aby proti české oposici vůbec »po zákonu co nejpřísněji zakročoval«;

na 8 dnů. Vyšetřování zavedeno s P. Fr. *Fadrusem,* děkanem v Napajedlích, Janem *Bergerem,* farářem v Pozlovicích, a Ant. *Hovákem,* kaplanem v Buchlovicích. Kaplan ve Velké Vražné na Moravě *Váber*, nastoupil v knížecí arcibiskupské residenci v Olomouci trest osmidenního vězení.

Brněnská divadelní censura zakázala provozovati kus »Brutus a Collatinus«, vážený ze *staro*římské historie, poněvadž prý je Collatinus revoltant, který stále volá: »Vzhůru na Řím, Řím musíme zničit . . .« A to prý je patrně proti — papeži.

»Pražské a vídeňské listy, které tleskají nynějšímu státnímu nepořádku,« psaly dne 9. ledna »Nár. listy«, »vypravují, že J. Ex. Dr. *Herbst přijede do Prahy* a že zde na oslavu jeho provedena bude politická demonstrace. Mluví se o průvodu pochodňovém a jiných veřejných podnicích. Nevíme, mnoho-li jest pravdy v těchto zprávách, ale raději dříve radíme těm, kdožkoli by chtěli přítomnosti páně Herbstovy v Praze užiti k jakékoliv veřejné demonstraci, aby toho nechali. *V Praze není půda pro veřejné urážky a potupy království Českého a národnosti české.* Kdožkoli odvážil by se zde něčeho podobného, potkal by se zajisté s důrazným odporem a místo veřejné oslavy *způsobil by jen veřejnou* a sobě samému nejméně milou *výtržnosť.*«

Hrabě Clam *Martinic,* byv německým zemským výborem pozván súčastniti se v poradách jisté komise zemského výboru — zamítl pozvání to z důvodů politických.

18. ledna. Ministr spravedlnosti Dr. **Herbst přijel do Prahy.** Téhož dne stal se polní podmaršálek *Kuhn* ministrem války.

19. ledna. Následkem pověstí, že zamýšlí německá strana v Praze použiti přítomnosti Herbstovy k politickonárodní demonstraci, aby podala »důkaz«, že hlavní město království Českého jest německé, sešlo se před německým kasinem množství lidu, čekajícího, brzo-li bude demonstrace ta zahájena, aby podal nezvratný důkaz, *že je Praha městem českým.* K vyzvání purkmistra Dra Klaudyho, jenž lid čestným slovem svým ubezpečil, že s demonstrace Němců sešlo, provolal lid před kasinem »Slávu« koruně České a »Pereat« dualismu, pak Beustovi, Herbstovi a jiným. Na to táhl před Měšťanskou besedu, kde

falského« v divadle českém zaduněla po slovech »*Nynější ministerstvo jest vlasti na škodu*« — taková bouře potlesku, na jakou se návštěvovatelé divadla nepamatovali. Naproti tomu přijali někteří poslanci čeští ochotně pozvání k novoroční hostině, již místodržitel baron Kellersperg vystrojil na oslavu nového ministerstva a ku kteréž poslance *české* pozval *německými* pozvánkami. Nemalé vzrušení spůsobila pak v kruzích českých zpráva, že obecní zastupitelstvo ryze českého města *Vlašimi* jednohlasně se usneslo podati knížeti Carlosu Auerspergovi za příčinou jmenování jeho presidentem nového ministerstva — *blahopřejnou adresu*. Veškeré neodvislé listy české káraly skutek ten nejostřejšími výrazy, poukazujíce k tomu, že právě onto muž postavil se v čelo fanatických odpůrců státního práva českého, jehož byl druhdy horlivým zastancem, a není tudíž pro český lid ničím jiným nežli politickým renegátem.

Provozování Bendlovy opery »Lejla« dne 4. ledna povoleno c. k. policií pražskou jen pod tou podmínkou, že »jeptišky a velkoinkvisitor nesmí vystoupiti v obleku řeholním«.

Jedním z prvních skutků nové vlády bylo, že ministr vnitra Dr. *Giskra* dovolil c. k. úřadníkům nositi »plnovous«, kdežto ministr spravedlnosti Dr. *Herbst* vydal nařízení, aby v rozsudcích soudních užívalo se zahajovací formule »Ve jménu J. V. císaře« . . .

Ministr spravedlnosti Dr. *Herbst* dal si ve Vídni představiti úřadnictvo obchodního soudu, jež oslovil delší řečí. Pravil — a slova jeho jsou památná — že bude hleděti k tomu, aby *neodvislost soudců*, vyslovená zákonem ze dne 21. pros. 1867, byla skutečně také prováděna . . .

C. k. místodržitelství zrušilo výměr c. k. policejního ředitelstva ze dne 9. pros. 1867, kterýmž byl spisovatel Antonín *Štrauch* prohlášen za nespůsobilého k vedení redakce, poněvadž byl před lety pro několik politických přečinů tiskem spáchaných odsouzen. C. k. místodržitelství uznalo totiž A. Štraucha spůsobilým, poněvadž byl amnestií ze dne 8. ledna 1867 úplně rehabilitován.

Pro kázání o konkordátu a parlamentu vídeňském odsouzeni byli moravští kněží: P. Theodor *Hampel*, děkan a Fr. *Viche*, kaplan v Osoblaze a Jos. *Prucek*, farář ve Veselé, každý do vězení

vření bran, nebylo zjištěno. Vrchní vojenský velitel aspoň o tom ničeho nechtěl věděti. Ministr Herbst doprovázen po banketu v kasině do svého bytu silnou eskortou vojska a c. k. četníků. Byt jeho střežen až do rána, kdy ministr opustil Prahu. O demonstracích těch, jež později jinak nenazývány, nežli demonstrace Herbstovské, zatčeno celkem 22 mladých lidí: studující, řemeslníci a dělníci, o nichž tvrzeno, že budou dodáni c. k. trestnímu soudu do vyšetřovací vazby pro zločin — »velezrády«, což se také stalo.

Za příčinou Herbstovských demonstrací vzniknul mezi městskou a c. k. státní policií pražskou *spor o příslušnost*. Městská policie trvala totiž na tom, že jednání, vyšetření i potrestání zatknutých přisluší *jí*, poněvadž tu jde o výtržnost »obyčejnou«, která náleží v obor působnosti policie městské. C. k. policie náhledu tomu se opřela, dokládajíc, že měla výtržnost ráz *politický* a byla prý tudíž »nejméně« výtržností »demonstrativní«, kteráž prý náleží v obor působnosti státní policie. *Stojíc neústupně na svém náhledu,* žádalo c. k. policejní ředitelstvo, aby mu městská policie všechny zatknuté osoby vydala. Městská policie *ustupujíc »vyššímu rozkazu«* uposlechla a zatčené vydala. Byli to zejména: Ant. *Jaroměřský*, zámečník z Prahy; Pavel *Chalier*, knihař z Berlína; Frt. *Mrázek*, pekař z Třeboně; Jan *Fišer*, sklepník z Prahy; Alojs *Opitz*, obuvnický učeník z Prahy; Otakar *Valenta*, sklepník z Kosmonos; Jan *Netušil*, cukrář z Jesničan; Michal *Kopřiva*, řezník z Prahy; Ant. *Soukup*, sklenář z Prahy; Robert *Kestřánek*, cukrář z Plzně; Karel *Rentsch*, zámečník z Háje; Jos. *Vyhnálek*, obchodnický z Čelakovic; Al. *Veselý*, klempíř z Rožmitálu; Jos. *Halla*, studující (medik) z Prahy; Václ. *Hodan*, bednář z Prahy; Jos. *Hořejší*, studující z Beřkovic; Václ. *Rejha*, studuj. z Kouřimi a Jan *Napravil*, nádeník z Velteže.

24. ledna. Pro Herbstovské demonstrace zatčení mladíci dopraveni z vězení c. k. státní policie do vyšetřovací vazby k c. k. trestnímu soudu.

25. ledna. C. k. státní policie, obdrževši anonymní dopis, kterýmž jí oznámeno, že na večer připravuje »česká lůza« velkolepou demonstraci, učinila všemožná opatření bezpečnosti. Jakmile se setmělo, hemžilo se zejména na Václavském náměstí

množství veřejných i tajných policejních strážníků, ale z demonstrantů nikdo se nedostavil. Dle všeho bylo anonymní udání lživé.

26. ledna. Posádka pražská byla i po odjezdu ministra Herbsta den co den v kasárnách pohotově. Ulicemi pražskými procházely kromě c. k. a městských policejních strážníků také — hlídky četnické. Kolovala pověst, že bude vojenská posádka pražská *zdvojnásobena*. Do té doby byly v Praze čtyry pluky pěchoty: arcivévody Karla Salvátora, vévody nassavského, arcivévody Sigmunda a arcivévody Karla, pak jeden pluk dělostřelecký a škadrona husarů; v celku 5900 mužů. Posádka měla být rozmnožena o *tři* pluky pěchoty, a sice: hraběte Khevenhüllera, barona Steiningra a hr. Crennevilla a jedním plukem husarů, až dosud v Žatci ležícím. Teprve nyní vyšlo najevo, že v dny a večery Herbstovských demonstrací střežena byla silným oddělením pěchoty pluku Sigmundova a tlupou dělostřelectva — *i prachárna ve Hvězdě*, aniž by se tam byl na blízku jen člověk objevil.

27. ledna. C. k. i městská policie v značném počtu střežila po celý den až do pozdní hodiny večerní budovu novoměstské trestnice, do které byli před nedávnem dopraveni mladíci, kteří byli o Herbstovských demonstracích nebo později *pro* demonstrace ty zatčeni. Vojsko bylo v kasárnách konsignováno.

Pro návštěvu bojiště bělohorského v den 8. listopadu r. 1867. odsouzeno bylo v prosinci 1867 c. k. policií pražskou několik osob do vězení na dobu 12—48 hodin. C. k. místodržitelství zrušilo k odvolání odsouzených veškeré nálezy c. k. policejního řiditelstva, poukázavši k tomu, že Bílá hora nepatří v obvod policejního řiditelstva pražského, nýbrž v okres působnosti c. k. okresního soudu smíchovského.

Únor 1868.

J. V. císař přijal dne 2. února deputaci městského zastupitelstva pražského s Drem Klaudym v čele ve zvláštní audienci a ubezpečil ji, že srdci Jeho jsou všickni národové blízci a že si přeje, aby *měšťanští sborové pražští* podrželi *německé velení*.

*

3. února. Na zdích polytechnického ústavu nalezen plakát, kterýmž technikové vybízeni, aby se večer na určitém místě a »za známým účelem sešli«. Plakát ten dostačil poděsiti c. k. státní návladnictvo, takže všem 48 strážníkům c. k. trestního soudu, kteří bydlí mimo budovu trestní a vždy denně i v hodinách se střídají, dán byl hned ráno rozkaz, aby se z trestnice ani na krok nehnuli a po celý den byli připraveni na útok. Podvečer procházely se poblíž novoměstské trestnice četné hlídky. Vojsko v kasárnách trinitárských bylo po celý den pohotově.

»Nejnovější události v Praze,« psal vídenský vládní dopisovatel do úřadních novin lipských, »stanou se nejspíše osudnými pro agitaci českou. Dle všeho připravuje se obrat v kruzích vládních, které k dosavadním piklům byly až příliš schovívavy, a agitátoři bezpochyby co nejdříve zakusí, že miliskování jejich s Ruskem a *podněcování ku přivtělení k velkému všeslovanskému státnímu tělesu povedou přímou cestou* do — **káznice.**« — »Nejde tu tedy,« připomenul k tomu jeden list český, »o pouhou kocovinu neb o pouhé pouliční výtržnosti, vztahující se pouze k osobě Dra Herbsta, ani o jednoduchou demonstraci proti nynější vládě a jejímu dualistickému systému. Policie najisto již vypátrala, že »události« ze dne 19. a 21. ledna spůsobeny jsou »*panslavistickou propagandou*« a vlivem ruským. Vypátrán již »všeslovanský spolek«, který má za účel zničiti Rakousko a připojiti korunu Českou k říši cara gosudara . . . Ubozí studenti, jež podařilo se zatknouti, jsou jen nástroji tajných vůdcův, kteří od delší doby připravovali v Praze revoluční povstání, zřídili nebezpečné spolky a svolávali tajné schůze. Tajůplná hesla, pobuřující plakáty, okované hole a podobná, od četných policejních agentů pozorovaná a c. k. policejnímu ředitelstvu a c. k. místodržitelstvu ohlášená znamení jsou nepopíratelnými známkami dobře promyšleného plánu revolučního. Hle, to »daleko široko *rozvětvené spiknutí*« — *jako v roce 1848* . . . Policie-rakouská ode dávna pracovala více pomocí fantasie než ostrovtipu. Potřebuje jen, aby jí dáno bylo s hůry srozumitelné pokynutí, a ostatní, čeho k tomu potřebí, nevypátrá-li, dojista výborně přibásní. C. k. zemský soud na Karlově náměstí jest zasypán v tu chvíli plody básnické musy slavné c. k. policie-

Ředitelstvo c. k. policie nejen že stále zasílá k soudu raporty a zprávy svých agentův o novém všeslovanském spiknutí, nýbrž vyžaduje sobě i zprávy o dosavadním průběhu soudního vyšetřování a počíná sobě nejinak než jako úřad kontrolující a rozkazující. I místodržitelství stojí prý v podobném stálém raportu s c. k. soudem. Z toho lze sobě vysvětliti neobyčejnou přísnost, s jakou dávání jsou *do vazby vyšetřovací*, kdož povoláni byli k soudu pro lednové příběhy. Studenti, mladí řemeslníci atd. nevyšetřují se tu pro pouhou kocovinu nebo pro demonstrace, při nichž nebylo žádného násilí a proti nimž nebylo by také potřebí prostředkův mimořádných, kdyby k nim nebyla sáhla předčasně horlivosť pana Dedery a jiných podobně ochotných strážců veřejného pokoje ze staré doby rakouského absolutismu. Policejní raporty a dopisy uvedly soud vyšetřovací na stopy zcela jiné: jde tu již o kombinované, dávno připravované, vážné politické *zločiny;* slavný c. k. soud zemský dostal se sám přičiněním slavné c. k. policie do spiknutí daleko široko rozvětveného ... Z procesu, jenž bude zaveden, poznáme však i míru ústavní liberálnosti při nynější vládě, i *způsob, jakým hodlá poraziti českou opposici.* Vládní dopisovatel do lipských novin napověděl to již dosti jasně. Dle něho vláda, neumějíc překonati odpor českého národa cestou ústavní, hodlá chopiti se prostředkův, které nejsou v Čechách novými, neboť jich od r. 1848. upotřebeno bylo již několikráte, kdykoliv usilovněji domáhali jsme se práv svých. *Káznice a žalář jsou známé u nás ústavy,* **v nichž nejlépe tužilo se vlastenectví.** Opposice jednotlivců na čas mohla v nich býti umlčena; **ale na zničení odporu národa nikdy nestačily a nestačí ani nyní.**«

Na počátku února byly c. k. okresní policejní komisariaty v Praze zrušeny, následkem čehož staly se při c. k. policii pražské tyto změny: C. k. polic. rada *Dedera*, před tím okr. ředitel c. k. polic. komisariatu na hořejším Novém městě, *převzal řízení odboru tiskového;* okresní ředitel staroměstský, vrchní komisař *Graatz* a policejní adjunkt *Svoboda* přikázáni odboru bezpečnosti; c. k. komisaři *Hutzelmann* a *Lauermann* úřadu poštovnímu a ředitel komisariatu hradčanského, aktuar *Ulrich*, odboru tiskovému. Vrchnímu komisaři *Preslovi* svěřeno opět řízení c. k. polic. komisariatu na Hradčanech a přidělen mu

polic. aktuar *Langer*. — Připomenuté komisariaty a stráže *rozpuštěny*.

V stihání a odsuzování *kněží moravských* pokračováno. Tak byli odsouzeni: konsistorialní rada a děkan v Rudolticích *Valdhauser* do vězení na 8 dní, řiditel gymnasia a hlavní školy ve Strážnici, piarista Flor. *Vybíral* na 3 dny; konsistor. rada a děkan v Osoblaze *Hampl* k pokutě 30 zl. a kaplan tamější *Viche* k pokutě 10 zl.

U c. k. zemského soudu v Opavě provedeno závěrečné přelíčení proti faráři a děkanu P. A. Suchánkovi pro kázání o konkordátu.

C. k. zemský co trestní soud vydal *zatykač* na F. Kotka, bývalého redaktora »Politiky«, kterýž, byv obžalován pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z., spáchaný prý v č. 13. a 14. »Politiky« 1867 článkem »Herr Redakteur« — byl se již lonského roku k radě lékařské uchýlil do Švýcar.

S českými studujícími a jinými mladíky, kteří veřejně se scházejíce, bavívali se občas předčítáním belletristických prací svých nebo za heslem »Žblunk« pěstovali společnou zábavu, zavedeno vyšetřování.

10. února. C. k. okr. soud na Smíchově vynesl rozsudek nad osobami obžalovanými pro návštěvu Bílé hory v den 8. listop. 1867, a sice nad pí. Žofií *Podlipskou*, vdovou po Dru. lékařství, sl. Emilií *Macháčkovou*, učitelkou v dívčím ústavě v Praze, Bertou *Mühlsteinovou*, Matildou *Peškovou*, učitelkou v dívčím ústavě, Bertou *Peškovou*, Karlem *Toužimským*, žákem reálky, Jaromírem *Čelakovským*, právníkem, Karlem *Hartigem*, stavitelem, Antonínem *Sojkou*, korektorem »Nár. listů«, a Velebínou *Steskovou*, vychovatelkou v Praze. Všickni uznáni vinnými přestoupením čl. 11. císařského nařízení ze dne 20. dubna **1854**, »týkajícího se okázalého čili demonstrativního *jednání, nenáklonnosť k vládě jevícího*«. Paní Žofie Podlipská odsouzena k pokutě 10 zl. proto, že »dne 8. listop. 1867 na Bílou horu **jela a tam na oslavu povstalců proti svému císaři a králi v bitvě bělohorské padlých** pověsila v oboře na strom věnec, na jehož stuze vyšita byla slova: »Vlasti, nedáme ti zahynouti«, a že byla hlavní původkyní té okázalosti proti vládě čelící«. Rovněž tak odsouzeni k pokutě 10 zl.:

sl. Matilda Pešková, Karel Toužimský a Ant. Sojka; ostatní pak k pokutám po 5 zl. O sl. M. Peškové praveno v rozsudku, že byla »původkyní jak upletení věnce tak i vyšívání stužky«; o Jaromírovi Čelakovském a Karlu Hartigovi, že byli »na Bílé hoře, aby tam slavili výroční den bitvy bělohorské a poctu ukázaným(!) způsobem na jevo dali povstalcům proti svému císaři a králi«. Rozsudky měly podpis: »*Malovec*«.

14. února. Číslo 3. »Veselých listů« zabaveno pro písničku, v které shledán zločin velezrády dle § 58. tr. z. Proti »Budivoji« zavedeno vyšetřování, a sice pro 1. číslo. Redakce k tomu připomenula: »Což pak J. Ex. pan Dr. Herbst neslíbil, že nebude stihati časopisův?«

17. února. V tiskárně Dra Edv. Grégra, v které se tiskl časopis »*Hlas*«, vykonána soudní prohlídka. Komise, skládající se z rady trestního soudu, protokolisty a dvou přísežných svědků, pátrala po rukopisu článku »Kdy budeme spokojeni?« v č. 6. »Hlasu«, v němž státní návladnictví shledalo zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z. Rukopis nenalezen.

20. února. Pro Herbstovské demonstrace zatčení mladíci propuštěni po telegrafickém rozkazu z Vídně po čtyřnedělní vyšetřovací vazbě na svobodu, ale vyšetřování vedeno dále. Ze *zločinu* »velezrády« vyklubal se — *přečin* srocení. Vyšetřování svěřeno bylo radovi trestního soudu Pokornému, pak adjunktům Kejslerovi, Grehsovi a Císařovi.

21. února. Ze 24 mladíků, kteří byli pro Herbstovské demonstrace zatčeni a včera na svobodu propuštěni, předvoláno na dnes jedenáct k vyšetřování. Výslech ostatních třinácti ustanoven na den 22. února. Z vazby propuštění nevalně chválili svůj čtyřnedělní pobyt v trestnici novoměstské. Vypravovali, že byli držáni namnoze v separacích společně s lidmi pro sprosté zločiny vyšetřovanými a odsouzenými.

Poslanec na sněmu zemském za Králové Hradec, Jaroměř a Josefov, professor na rozličných gymnasiích v Čechách a posléze v Králové Hradci, Kristian *Stefán*, známý netoliko jako výtečný paedagog, nýbrž i jako vřelý patriot český a zasloužilý spisovatel, c. k. vládou náhle — ze státní služby propuštěn.

Redaktor »Svobody« Josef *Barák*, c. k. policií vyzván, aby odstoupil od redakce, poněvadž byl ve vyšetřování pro několik zločinů a přečinů v listě tom spáchaných.

Březen 1868.

Hrabě Lev *Thun* oznámil s několika konservativními šlechtici českými presidiu panské sněmovny cislajtanské, že ji nepokládá za zákonnou a že vystoupí, poněvadž považuje dualistický směr za záhubný pro říši. J. V. císař však hraběti nařídil, aby do sněmovny vstoupil a hrabě Lev Thun uposlechl.

C. k. okresní úřad v *Berouně* zavedl rozsáhlé vyšetřování na pouhé udání, že v jednom hostinci berounském zpívána prý byla kočujícími zpěváky — ruská hymna. Vyšetřování zavedeno z »vyššího rozkazu« z Prahy a vyšetřováno asi dvacet občanů, ale — bez úspěchu. Zjištěnoť, že kdosi jistému četníku napověděl, že by kočující zpěváci ti ruskou hymnu snad zpívati — mohli . . .

Bývalý red. »Nár. listů« Frt. *Göbl* odvolal se z nálezu c. k. policejního ředitelství pražského, kterýmž byl vyzván složiti redakci, poněvadž jest ve vyšetřování pro tiskový zločin, k c. k. místodržitelství, jež nález ten *potvrdilo*. C. k. ministerstvo vnitra, k němuž se Göbl z nálezů těch odvolal, *oba nálezy zrušilo* a prohlásilo, že k vedení redakce spůsobilým *jest*. V nálezu tom praví se: »*Odsouzením* pro zločin, jehož Göbl právně obviněn se jeví, nepozbývá se práva *voliti* v obci. *Tím méně* může *pouhé zavedení specialního vyšetřování* míti za následek ztrátu práva voliti. Ne tedy z příčiny, že by neměl práva voliti, kteréhož zavedením vyšetřování ani nepozbyl; však též dokud nebyl odsouzen k trestu, *není* Göbl z žádné jiné příčiny vyloučen z *volebnosti v obci*. Teprv *odsouzením* nastává ztráta spolučlenství v obecním zastupitelstvu a trvá neschopnosť, dosáhnouti jej, do konce trestu. Následek toho byla by ztráta volenu býti pro nespůsobilosť k volebnosti na týž čas. Otázka, o níž se zde jedná, jest tedy zákonem ze dne 15. listop. 1867, ačkoliv ne přímě, však spůsobem úplně dovozovacím rozřešena; i *nelze tvrditi*, že by Frt. Göbl, toho času na základě vyšetřování, zavedeného proti němu pro spáchaný trestní čin vyloučen byl z volebnosti do zastupitelstva obecního a že by dle § 12. tr. z. byl podle zákona nespůsobilým k vedení odpovědné redakce periodického tiskopisu.«

Redaktoru »Budivoje« Konst. *Foitlovi* doručena obžaloba pro přečin pobuřování dle § 300. tr. z. spáchaný prý čís. 10.

Do Prahy došla zpráva, že vláda vídeňská zamýšlí prodati další korunní statky české: Zbiroh, Starý Hrádek, Jáchymov a Šluknov bez ohledu na to, bude-li kupec domácí nebo cizozemec.

C. k. policie pražská zakázala na novo provozovati Kolárovu veselohru »Praha před sto lety«.

7. března. S redaktorem »Nár. listů« K. *Tůmou* zavedeno specialní vyšetřování pro články »Německá demonstrace na vzdor« (v č. ze dne 17. ledna), »Těžiště cislajtánské vlády« (ze dne 24. ledna) a »Nové účinkování národnosti české« (ze dne 21. ledna). První dva články týkaly se Herbstovských demonstrací, poslední přeložení českých paralelek budějovických do Třeboně. Státní návladnictví shledalo ve článcích zločiny rušení veřejného pokoje dle § 65 tr. z.

Pro ruskou hymnu odsouzen byl pražský majitel povozu Frant. *Cihelka* po mnoha rekursech »cestou milosti« do vězení na dva dny.

Odvolání, jež podali k c. k. místodržitelství dámy a páni, kteří byli pro návštěvu bojiště bělohorského dne 8. listp. 1867 c. k. okresním soudem na Smíchově odsouzeni k peněžitým pokutám, bylo zamítnuto a rozsudek první instance v plném znění potvrzen.

V příčině sporu *o kompetenci městské a c. k. policie* v Praze otisknul úřední list nové vládní rozhodnutí a místodržitel Kellersperg zaslal policejnímu řediteli notu, z které vyjímáme: »Při policejních akcích vůbec a při *pouličních výtržnostech* zvláště činna býti má vždy pravidlem místní policie v první řadě C. k. policejní ředitelstvo pak, jak samo sebou se rozumí, má mocí práva dohledu nad místní policií jí příslušícího a vzhledem k možné nutnosti svého bezprostředního zakročení připravovati další vhodná opatření v druhé řadě. Má-li však pouliční výtržnosť již při počátku svém *ráz demonstrativní*, veřejný pokoj a pořádek rušící, aneb nabude-li v dalším průběhu státopolicejní důležitosti, zakročiti má samostatně zeměpanský policejní úřad v 1. případě *hned při početí* výtržnosti, v 2. případě pak, jakmile nastane nebezpečí pro

Březen 1868.

Hrabě Lev *Thun* oznámil s několika konservativními šlechtici českými presidiu panské sněmovny cislajtanské, že ji nepokládá za zákonnou a že vystoupí, poněvadž považuje dualistický směr za záhubný pro říši. J. V. císař však hraběti nařídil, aby do sněmovny vstoupil a hrabě Lev Thun uposlechl.

C. k. okresní úřad v *Berouně* zavedl rozsáhlé vyšetřování na pouhé udání, že v jednom hostinci berounském zpívána prý byla kočujícími zpěváky — ruská hymna. Vyšetřování zavedeno z »vyššího rozkazu« z Prahy a vyšetřováno asi dvacet občanů, ale — bez úspěchu. Zjištěnoť, že kdosi jistému četníku napověděl, že by kočující zpěváci ti ruskou hymnu snad zpívati — mohli . . .

Bývalý red. »Nár. listů« Frt. *Göbl* odvolal se z nálezu c. k. policejního ředitelství pražského, kterýmž byl vyzván složiti redakci, poněvadž jest ve vyšetřování pro tiskový zločin, k c. k. místodržitelství, jež nález ten *potvrdilo*. C. k. ministerstvo vnitra, k němuž se Göbl z nálezů těch odvolal, *oba nálezy zrušilo* a prohlásilo, že k vedení redakce způsobilým *jest*. V nálezu tom praví se: »*Odsouzením* pro zločin, jehož Göbl právně obviněn se jeví, nepozbývá se práva *voliti* v obci. *Tím méně* může *pouhé zavedení specialního vyšetřování* míti za následek ztrátu práva voliti. Ne tedy z příčiny, že by neměl práva voliti, kteréhož zavedením vyšetřování ani nepozbyl; však též dokud nebyl odsouzen k trestu, *není* Göbl z žádné jiné příčiny vyloučen z *volebnosti v obci*. Teprv *odsouzením* nastává ztráta spolučlenství v obecním zastupitelstvu a trvá neschopnosť, dosáhnouti jej, do konce trestu. Následek toho byla by ztráta volenu býti pro nespůsobilosť k volebnosti na týž čas. Otázka, o níž se zde jedná, jest tedy zákonem ze dne 15. listop. 1867, ačkoliv ne přímě, však spůsobem úplně dovozovacím rozřešena; i *nelze tvrditi*, že by Frt. Göbl, toho času na základě vyšetřování, zavedeného proti němu pro spáchaný trestní čin vyloučen byl z volebnosti do zastupitelstva obecního a že by dle § 12. tr. z. byl podle zákona nespůsobilým k vedení odpovědné redakce periodického tiskopisu.«

Redaktoru »Budivoje« Konst. *Foitlovi* doručena obžaloba pro přečin pobuřování dle § 300. tr. z. spáchaný prý čís. 10.

Do Prahy došla zpráva, že vláda vídeňská zamýšlí prodati další korunní statky české: Zbiroh, Starý Hrádek, Jáchymov a Šluknov bez ohledu na to, bude-li kupec domácí nebo cizozemec.

C. k. policie pražská zakázala na novo provozovati Kolárovu veselohru »Praha před sto lety«.

7. března. S redaktorem »Nár. listů« K. *Tůmou* zavedeno specialní vyšetřování pro články »Německá demonstrace na vzdor« (v č. ze dne 17. ledna), »Těžiště cislajtánské vlády« (ze dne 24. ledna) a »Nové účinkování národnosti české« (ze dne 21. ledna). První dva články týkaly se Herbstovských demonstrací, poslední přeložení českých paralelek budějovických do Třeboně. Státní návladnictví shledalo ve článcích zločiny rušení veřejného pokoje dle § 65 tr. z.

Pro ruskou hymnu odsouzen byl pražský majitel povozu Frant. *Cihelka* po mnoha rekursech »cestou milosti« do vězení na dva dny.

Odvolání, jež podali k c. k. místodržitelství dámy a páni, kteří byli pro návštěvu bojiště bělohorského dne 8. listp. 1867 c. k. okresním soudem na Smíchově odsouzeni k peněžitým pokutám, bylo zamítnuto a rozsudek první instance v plném znění potvrzen.

V příčině sporu *o kompetenci městské a c. k. policie* v Praze otisknul úřední list nové vládní rozhodnutí a místodržitel Kellersperg zaslal policejnímu řediteli notu, z které vyjímáme: »Při policejních akcích vůbec a při *pouličních výtržnostech* zvláště činna býti má vždy pravidlem místní policie v první řadě C. k. policejní ředitelstvo pak, jak samo sebou se rozumí, má mocí práva dohledu nad místní policií jí příslušícího a vzhledem k možné nutnosti svého bezprostředního zakročení připravovati další vhodná opatření v druhé řadě. Má-li však pouliční výtržnosť již při počátku svém *ráz demonstrativní*, veřejný pokoj a pořádek rušící, aneb nabude-li v dalším průběhu státopolicejní důležitosti, zakročiti má samostatně zeměpanský policejní úřad v 1. případě *hned při početí* výtržnosti, v 2. případě pak, jakmile nastane nebezpečí pro

veřejnou bezpečnosť, za osobní zodpovědnosti řiditele svého, při čemž přestati má všechen další vliv na řízení akce se strany obecního zastupitelstva, když s tímto docílilo se dorozumění, resp. když polic. řiditel nebo jeho přítomný zmocněný zeměpanský polic. řiditel prohlásil, že c. k. polic. úřad nastoupí teď v úřední činnosť jemu příslušící. Po čas této činnosti k potlačení výtržnosti nemůže obecní stráž vzdáti se spolupůsobení, nýbrž má rozkazů zeměpanského policejního úřadu co *nejpřísněji* uposlechnouti a *ponechává se uznání řiditele úřadu tohoto, aby povolal pomoc c. k. vojska,* kdyby orgány bezpečnosti jemu k rukoum jsoucí objevily se býti nedostatečnými. Jakmile zakročí c. k. policení úřad, spadá odpovědnosť na policejní řiditelstvo nejen za užití pravých opatření, nýbrž i za to, kdyby obci u vykonávání práva jejího překáželo snad tam, kde patrně na jevě jest, že věc má jen důležitosť pro místní policii; jednání v takovém pochybném případě nemá se však nikdy díti na místě činu, nýbrž pro tu chvíli *rozhoduje vždy policejní řiditel*, jenž by proti odůvodněným potomním stížnostem se strany města zodpovídati se musil u místodržitelstva.

V úvodním článku »Nár. listů«, v němž o záležitosti té obšírně pojednáno, připomenuto: »Nadešla doba, kdy pražské obci dává se příčina, aby litovala, že přijala dar, jejž nyní právem mohla by nazvati danajským. Dříve, r. 1865. platila obec pražská na policii státní 41.982 zl. a měla v oboru tom příjmů 10.541 zl., takže doplácela celkem **33.441 zl.** R. 1868. činiti bude náklad na policii 129.785 zl., takže po oddělení státní podpory 50.000 zl. a příjmů vládních 10.541 zl. doplatí obec na policii **69.243 zl.** čili o 37.802 zl. více než dříve, dokud byla policie úplně v rukou státu . . .« Dále se v článku praví: »Policie od obce placená má se nyní při všech úkonech důležitějších státi orgánem c. k. policejního řiditele čili jinými slovy: *Obec má platit a c. k. policejní řiditel vládnout.*«

17. března. Býv. red. »Nár. listů« Frt. *Göblovi* doručen soudní výměr, kterýmž závěrečné líčení pře pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z. ustanoveno na den 26. března. Obviněný měl se zodpovídati z článků uveřejněných v srpnu a září 1867 pod nadpisy: »Návrat koruny české«, »Kam dospělo vyrovnání s Uhry?« a »Vyrovnané Rakousko«.

Tajná policie pražská »zcela na určito« prý vyzvěděla, že v jisté karlínské kavárně byla »prodávána« a tudíž »rozšiřována« — píseň »*o bělohorských mučenících*« — »kdesi tajně prý tištěna«, v níž prý »se dává nechuť a nelibost proti vládě najevo«. V podezření, že píseň tu rozšiřoval, byl zámečnický strojník Čeněk N..... z Karlína, s nímž zavedeno u c. k. policie pražské vyšetřování, jež však nemělo žadného výsledku.

C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek první stolice, kterýmž redaktor »Nár. listů« Frt. *Göbl* a spisovatel Jos. L. *Turnovský* odsouzeni byli ve při »Nár. listů« pro zprávu o události na »Libušince« (v č. ze dne 18. srpna 1867), a sice první pro přestupek opomenutí povinné péče k pokutě 100 zl. a ku ztrátě 150 zl. z kauce, druhý pak pro přečin pobuřování do vězení na 6 neděl, zostřeného dvěma posty, a k náhradě trestního řízení. Spolupracovník »Nár. listů« Karel *Tůma*, první stolicí za nevinna uznaný, uznán vrchním soudem za vinna přečinem pobuřování a odsouzen k témuž trestu jako Turnovský.

18. března. Býv. red. »Humor. listů« K. L. *Payerovi*, doručeno vyrozumění c. k. trestního soudu, že nejvyšší soudní dvůr, k němuž se byl v příčině odsouzení svého obrátil, jeho žádosť za mimořádnou revisi zavrhl. Zároveň byl vyzván, aby přisouzený mu trest 14denního vězení bez prodlení nastoupil a u zemského soudu se vykázal, že propadlou částku 80 zl. z kauce zaplatil.

Ministr pro veřejnou bezpečnosť hr. *Taaffe* potvrdil v jich hodnostech následující policejní úřadníky v Praze: Viléma *Marxe* jako policejního radu první třídy, A. J. *Forstra* jako policejního radu druhé třídy, Frant. *Dederu* jako titulárního policejního radu, Jos. *Graatze* a Jindřicha *Marzika* (čti Mařika!) jako vrchní komisary první třídy a Ferd. *Kursu* (na Vyšehradě) jako vrchního komisaře druhé třídy. Dále jmenoval titulárního policejního vrchního komisaře Adolfa *Pressla* a komisaře první třídy Konst. *Hofmanna* vrchními policejními komisary při pražském policejním řiditelství; posavadní komisary Jana *Müllera*, Jos. *Lauermanna*, Frt. von *Scheure*, Bedřicha *Wltzcka* (čti Vlčka), Vinc. *Piffla*, Frt. *Pobudu* a Jana *Hutzelmanna* komisary první třídy, a vyhražena jim místa, jakmile se uprázdní.

Konečně vřadil komisaře druhé třídy Josefa *Pollatschka* (čti Poláčka!), Frt. *Bolzana* šlechtice von Kronstädt, Gust. *Baumgartnera*, Václ. *Orta*, Frt. *Messnera*, Václ. *Plocha* a Josefa *Rabase* v posavadních jich hodnostech do státu pražského c. k. policejního ředitelstva. Praktikant Emil *Wendling* jmenován akcessistou.

Také druhý redaktor »Svobody« Frt. *Škorpil* donucen c. k. policií pražskou složiti redakci, poněvadž byl jako redaktor jiného, již nevycházejícího listu, »Pravdy«, ve vyšetřování pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z.

24. března. Ministr *Brestl* odůvodňoval v říšské radě své finanční předlohy. Vláda musila prý se postarat o tři léta zpět, aby byla docílena v státním hospodářství jakási rovnováha. *Schodek* těchto tří let činil 150 millionů. Konvertováním státních dluhů uspoří prý se 9 mill. **Vláda uvaluje oněch 12 millionů, o které Uhry platí méně, na státní věřitele.** Schodek na r. 1868. bude prý 52 mill. Z těch bude uhraženo 20 mill. rozmnožením neuhraženého státního dluhu, 9 mill. konvertováním státního dluhu a **zbytek novou daní z majetku.** »Opatření to«, pravil ministr, »*jest kruté*,« ale prý nutné. Půjčky nebo rozmnožení státních not prý by katastrofu jen odročily, ale nezamezily. Rozmnožení státních not musí prý býti mimo to ponecháno na později jako — *prostředek poslední*.

Prodlením posledních týdnů zatčeno v Praze opět několik osob podezřelých z rozšiřování brožurky »Pláč koruny České«, vydané r. 1866., a podržány ve vyšetřovací vazbě pro zločin velezrády. Podobně zavedeno i na venkově u mnohých c. k. soudů vyšetřování pro týž delikt s celou řadou osob, jež byly skoro vesměs podržány ve vazbě.

Pro popuzování proti říšské radě, spáchané v kázáních, nastoupili nejnověji zase tři kněží přisouzené jim tresty v knížecím arcibiskupském paláci v Olomouci, a sice *P. Suchánek*, děkan melecký ve Slezsku, *Schwarz*, kazatel v Novém Jičíně, a *Teplíček*, kaplan veselský. Místoděkan rudoltický P. *Valdhauser* trest svůj již přestál.

26. března. Závěrečné přelíčení »Nár. listů« pro několik úvodních článků, z nichž byl obžalován býv. red. Frt. *Göbl*. Soudnímu dvoru předsedal rada Mach, žalobcem byl Dr.

Předák. Obžalobu přednesl náměstek státního návladního Rapp, kterýž v odůvodnění svém v článku »*Hraje se o náš národ*« v č. 13. »Svobody« shledal povahu přečinu pobuřování, jelikož v něm mimo jiné praveno: »Nepřátelé naši obrali si za hlavní úkol vymazání slavného království Českého z mapy Evropy, násilné roztavení českého národa v tom cislajtansko-německém tyglíku, kterýž obsahem svým má doplniti obsah velikého německého kotle, na němž v Berlíně pracují. Podle vídeňských usurpatorů má národ československý být zbaven všech nejdůležitějších práv historických a slavné království České má býti degradováno na pouhou provincii cislajtanskou. Proti zkracování práv koruny České budeme se brániti všemi možnými prostředky passivního odporu. Přijdeť brzo doba, kdy budou chtíti nynější dobrodincové naši sejmout národu těžké okovy, do jakých ho ukovali, aby pomáhal potírati nepřátele říše, ale národ náš nebude tak pošetilý jako v r. 1848. a 1859., aby za plané sliby pomáhal někomu z bryndy. Nedostane-li se nám nejjistějšího rukojmí, že nebude se více šlapat po naší šíji, nehneme ani prstem nebo abychom pomáhali pro nic za nic z nebezpečenství utonutí těm, kteří nás v politicko-národním ohledu ubíjejí, nemůže nikdo rozumný žádati« atd. Ostatní trestní skutky shledal státní návladní v několika drobných zprávičkách. — Obžalovaný, jenž se dostavil bez obhájce, pravil: »Podle ustanovení základních státních zákonů mají přé tiskové podléhati soudům porotním. Já však nechci nikterak dovolávati se porot těch, nýbrž chci tím pouze upozorniti na to, jak to vlastně ve skutečnosti vypadá s onou vyhlašovanou liberálností naší vlády. Přihlížeje ke skutečným poměrům oposice české a slovanské vůbec v Rakousku *a jsa přesvědčen, že by při panujících poměrech našich bylo zbytečné vše, čím bych hájiti se mohl*, **vzdávám se úplně všeho hájení se.** Chovám přesvědčení, že jsem nevinnen; neboť neshledávám v tom, co mi státní návladní vytýká, ničeho zlého, *an vše,* co se mi za vinu klade, *jest skutečná pravda.* Kdybych však přece měl býti proti nadání svému odsouzen, bude mi to svědectvím, že v bezejmenné říši naší považuje se za zločin hájení pravdy a kárání nepravdy a křivd, nechť tyto jeví se výše nebo níže. — Soud uznal pak Baráka za vinna téměř vším, co mu bylo za vinu kladeno a

že nelze dnes v přelíčení pokračovati. Nevím, jak se to mohlo státi, že věc tak se spletla; bezpochyby, že toho byla příčinou *neobyčejná rychlost*, s jakou tentokráte proti »Nár. listům« soudní řízení provedeno bylo. Avšak nejdůležitějším a nejhlavnějším důvodem pro odročení jest, že soud nám sice obžalovací nález doručil, ale **bez udání důvodův, na kterých obžaloba se zakládá.** Článek 202 g) řádu trestního však zřejmě ustanovuje, že v rozhodnutí obžalovacím mají býti důvody právního podezření, na kterých obžaloba se zakládá, naznačeny. Následovně jest obžalovací nález nejvyššího soudu neúplný, neboť neobsahuje těchto důvodů. *Nevíme tedy ani, proti čemu se máme hájiti a proč jsme obžalováni,* a nemohli bychom tedy, kdyby soud v přelíčení chtěl pokračovati, ani odpovídati aniž se hájiti způsobem, jak nám jej zákon zaručuje. Vynese-li soud nějaký obžalovací nález, má také udati důvody obžaloby té. V státech ústavních děje se tak aspoň vždy. Cosi podobného jako dnes, nestalo se ani za dob vlády absolutní. Žádám tudíž za odročení na tak dlouho, dokud nám nebudou zdèleny důvody nejvyššího soudu, za kteréž jsem žádosť k vyřízení nejvyššího soudu již podal. Kdyby chtěl soud v přelíčení pokračovati, vyřizoval by tím žádosť mou k nejvyššímu soudu za doplnění nálezu obžalovacího o sdělení náležitých důvodů podanou a zasahal by tím v právomocnosť nejvyššího soudu. Zároveň prosím, aby byla přečtěna moje žádosť za doplnění nálezu obžalovacího.« — Státní návladní opíral se odročení dokládaje, že prý měl obžalovaný čtyry dny času ku přípravě k hájení se. Obhájce na to replikoval, že vrchní soud ve svém intimátu zřejmě praví, že mu od nejvyššího soudu důvody dodány nebyly, a žádal za přečtění intimatu toho. Z přečtěného intimatu vyšlo najevo, že má Dr. Čížek pravdu; přes to trval státní žalobník na tom, aby bylo v přelíčení pokračováno. Soud, poradiv se, rozhodnul, aby bylo líčení z důvodův obhájcem pronešených *odročeno*, až do doby, kdy bude žádosť za doplnění nálezu obžalovacího vyřízena.

27. března. Přelíčení »Svobody«. Red. J. *Barák* žalován pro přečin pobuřování proti úřadům státním a orgánům vládním dle čl. III. zák. z dne 17. pros. 1862 a § 300. tr. z., pak pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z. Soudu předsedal rada

Předák. Obžalobu přednesl náměstek státního návladního Rapp, kterýž v odůvodnění svém v článku »*Hraje se o náš národ*« v č. 13. »Svobody« shledal povahu přečinu pobuřování, jelikož v něm mimo jiné praveno: »Nepřátelé naši obrali si za hlavní úkol vymazání slavného království Českého z mapy Evropy, násilné roztavení českého národa v tom cislajtansko-německém tyglíku, kterýž obsahem svým má doplniti obsah velikého německého kotle, na němž v Berlíně pracují. Podle vídeňských usurpatorů má národ československý být zbaven všech nejdůležitějších práv historických a slavné království České má býti degradováno na pouhou provincii cislajtanskou. Proti zkracování práv koruny České budeme se brániti všemi možnými prostředky passivního odporu. Přijdeť brzo doba, kdy budou chtít nynější dobrodincové naši sejmout národu těžké okovy, do jakých ho ukovali, aby pomáhal potírati nepřátele říše, ale národ náš nebude tak pošetilý jako v r. 1848. a 1859., aby za plané sliby pomáhal někomu z bryndy. Nedostane-li se nám nejjistějšího rukojmí, že nebude se více šlapat po naší šíji, nehneme ani prstem nebo abychom pomáhali pro nic za nic z nebezpečenství utonutí těm, kteří nás v politicko-národním ohledu ubíjejí, nemůže nikdo rozumný žádati« atd. Ostatní trestní skutky shledal státní návladní v několika drobných zprávičkách. — Obžalovaný, jenž se dostavil bez obhájce, pravil: »Podle ustanovení základních státních zákonů mají přе tiskové podléhati soudům porotním. Já však nechci nikterak dovolávati se porot těch, nýbrž chci tím pouze upozorniti na to, jak to vlastně ve skutečnosti vypadá s onou vyhlašovanou liberálností naší vlády. Přihlížeje ke skutečným poměrům oposice české a slovanské vůbec v Rakousku *a jsa přesvědčen, že by při panujících poměrech našich bylo zbytečné vše, čím bych hájiti se mohl*, **vzdávám se úplně všeho hájení se.** Chovám přesvědčení, že jsem nevinnen; neboť neshledávám v tom, co mi státní návladní vytýká, ničeho zlého, *an vše,* co se mi za vinu klade, *jest skutečná pravda.* Kdybych však přece měl býti proti nadání svému odsouzen, bude mi to svědectvím, že v bezejmenné říši naší považuje se za zločin hájení pravdy a kárání nepravdy a křivd, nechť tyto jeví se výše nebo níže. — Soud uznal pak Baráka za vinna téměř vším, co mu bylo za vinu kladeno a

odsoudil jej do *těžkého žaláře na čas 10 měsíců*, zostřeného postem každý první pátek druhého měsíce. Veřejný žalobník navrhoval trest těžkého žaláře na dobu *15 měsíců*.

30. března. Pod dojmem zprávy, že hrozí z Vídně království Českému nová břemena — *daň z majetku*, usneslo se *okr. zastupitelstvo* slanské jednohlasně na tom, že obrátí se k výboru zemskému s prosbou, aby hájil blaha království Českého. Nemnohými, ale jádrnými slovy líčí se v prosbě nejprve, jak uhnětena jest naše vlast a zejména rolnictvo již nyní daněmi »skutečně nesnesitelnými«. Však je-li ještě třeba dokazovat, kterak skutečně již každé odvětví, každý druh příjmů a výnosů daněmi vyčerpán jest, takže naprosto nelze více zvýšiti daně z výnosu — tož sama vláda podala nejlepší důkaz tím, že chce již nyní sáhnouti na — *jmění samé*. »Toto počínání však,« praví se v ohražení, »*hrozí největším nebezpečenstvím, ba záhubou* všemu hospodářství, podrývajíc bezpečnost majetku. Přiznává-li se státu právo sáhnouti na jmění samé, může se týmtéž právem, kterým se dnes chce brátí jeden a půl ze sta, vybírati zítra pět, deset a více procent: není více mezí takového jednání — *pak není bezpečnosti vlastnictví*, když si stát čili moc okamžitě panující osobuje jakéhosi práva vrchního vlastnictví, kterému podléhati a vydán býti má všechen majetek, všechno jmění jednotlivých občanů.« — Na to provádí se důkaz, že i z fiskalního stanoviska daň z majetku příčí se všemu zdravému rozumu, poněvadž tou měrou, jakou stenčí a zničí se jmění občanů, zmnoží se svízele a nedostatky státních financí a žádost končí: »Zprávy o takovém záměru *pobuřují* — a to vším právem — *mysli lidu*, a není se co diviti, *zmahá-li se tím nespokojenosť*, ano nastává-li všeobecná *zoufalosť*, když národ, který tolikerých a tak velkých obětí byl přinášel, tolikerá a tak velká břemena byl snášel, nyní i *bezpečnosti majetku zbaven býti má*. *Postrádáme* ovšem bohužel již dávno *sněmu*, který by právo království Českého v životní otázce berní byl mohl zastávati a vykonávati, avšak kojíme se nadějí, že veleslavný zemský výbor v této povážlivé době zastane se naší vlasti proti hrozícímu jí nebezpečí.«

Duben 1868.

Zpráva, že korunní statky české: *Zbirov* (pozemky i korunní statky), *Staré Sedlo* a *Hrádek*, pak *Jáchymov* a *Slavkov* — poslední to statky zemské — mají býti prodány, potvrzena. V dějinách čteme: R. 1466. za krále Jiřího usnesli se páni a zemané čeští na Karlštejně takto: »Privilegium pod zlatou bulí císaře Karla, kterýmž země, města, hrady koupil a zaplatil vlastními penězi, připojil a vtělil jest koruně České, aby jich nižádným spůsobem neodcizovali *ani prodávali věčně od koruny České.* Jestliže by pak to který král učinil, má v pokutu křivého přísežníka upadnouti; pakli by kteří knížata, hrabě, páni neb kdožkoliv k tomu radil, takoví mají cti, hrdla i statkův zbaveni býti a proti takovým mají obyvatelé všickni na jich zkažení pomáhati.« — Král Vladislav vydal r. 1499. v Prešpurce *zákon*, v kterém se praví, že »ustanovení to a zřízení drženo býti má neporušitelně od Nás i od budoucích králův českých«, a pokračuje pak: »Než po dnešní den nemáme více ani budoucí království zastavovati ani kterých sum připisovati *bez rady vší země České* ani zámkův (kterých nyní v držení jsme aneb napotom budeme) nikterakž zapisovati ani zavazovati nemáme nižádnému. Než chtěli-li bychom kdy buď my nebo budoucí naši králové čeští které zámky, města neb městečka aneb vesnice pro potřebu zemskou zastaviti, to máme a moci budeme *učiniti s radou a vůlí vší země a jinač nic.* Pakli bychom přes to co zastavili nebo dali, prodali bez rady a vůle vší země buď my aneb budoucí králové čeští: to dání, prodání, zástava, životův zapsání aneb sum připisování *žádné moci míti nemá* a nebude nyní ani v budoucích časích. A kdož by přes toto svolení a ustanovení naše k prosbě a k žádosti svrchu psaných věrných našich pro tento den jinaké sobě zápisy buď od nás aneb od budoucích našich králův českých zjednal a obdržel, ty my všecky mocí naší královskou v Čechách a tímto ustanovením mořime, kazíme a v nic obracíme, takže žádné moci ani které pevnosti míti nemají a nebudou.« Od roku 1818. až do roku 1868. prodáno přes *padesát* statků koruny České, a sice: Hrochův Týnec, Větrový Jeníkov, Horní Krč, Čížkovice, Chvaly a Hlubočepy, Kinžpurk, Řídká,

Čelín, Pacov, Miličives, Tůř a Zběř, Liběšice, Vopořany, Žacléř, Žírec, Křesetice, Český Dub, Chotěšov, Plasy, Radím, Bečov, Sedlec, Zbraslav, Slapy, Davle, Solnice a Smiřice, Vostředek, Skalice, Oumonín, Kladruby, Jeníčkova Lhota, Ouštěk, Pokratice, Vedlice, Černiší a Vučnice, Barchov a Humburky, Smrkovice, Töplsgrün, Udřice, Podhořany, Hauenštein, Kupferberg, Toužím, Perlesy, Kolín, Poděbrady, Brandýs, Přísečnice, Králův Dvůr a Pardubice.

Mladíkům, obžalovaným pro Herbstovské demonstrace, jichž bylo úhrnem 31, dodány obžaloby znějící u třiceti za přečin shluknutí dle § 283. tr. z. Proti jednomu, jenž nebyl ještě 14 roků stár, použito § 278. (přestupek nedospělých). Jako svědkové dostali obsílky: purkmistr Dr. Klaudy, náměstek jeho Huleš, ředitel městské policie Čakrt, sekretář jeho Pirník, velitel městské policie Rys, nadporučík policie té Buda, policejní komisař městský Jaroš, městský policejní úřadník Novotný, c. k. policejní rada Dedera, c. k. vrchní policejní komisař Marx, c. k. policejní komisař smíchovský Ploch a jiní.

6. dubna. Podobně jako okresní zastupitelstvo slanské usnesl se i výbor okr. zastup. *v Bělé* na protestu proti zavedení nové daně z majetku. C. k. okresní úřad bělský vyzval pak okresní výbor, aby protokol o usnešení tom *neprodleně* předložil c. k. úřadu okresnímu. V odpověď upozornily časopisy na § 11. základních státních zákonů, jenž výslovně ustanovuje: »Právo petiční každému přisluší. Petice pod jménem společným vycházeti smějí jen od *zákonně uznaných korporací aneb spolkův.*« A takovými jsou přece i okresní zastupitelstva, z čehož plyne, že práva obrátiti se s peticí přímo ku králi, nemůže a nesmí jim žádný c. k. úřadník popírati. — Vídenské listy zvěstovaly, že c. k. místodržitelství v Čechách rozeslalo všem c. k. okresním úřadům cirkulář, kterýmž je vyzývá, aby všemožným spůsobem hleděly zmařiti protesty okresních a obecních zastupitelstev proti novým daním, zejména proti dani z majetku. »Naše oposice proti novým daním, »čteme v příčině té v jednom listu českém, »jest veskrze zákonná. Okresní zastupitelstva protestujíce buď v žádostech na zemský výbor, buď v adresách na J. M. královskou činí tak mocí platného zákona o zastupitelstvu okresním, jenž v čl. 52. nade všechnu pochybnosť, (poněvadž výslovně)

přiznává okresním zastupitelstvům »právo ku prospěchu okresu činiti návrhy vládě a zastupitelstvu zemskému«, ať nemluvíme ani o cislajtanských základních státních zákonech samých vyhražujících nejen korporacím »zákonně uznaným«, ale i každému jednotlivci — právo petiční. Stojí-li však okresní a obecní zastupitelstva naše tak eminentně na půdě zákonní — prosíme, ať se nám poví, na jaké půdě octnou se ti, kdož mají »mařiti« a »zrušovati« usnesení, petice a protesty jejich? — Nechť si c. k. místodržitelstvo píše jakékoliv cirkuláře: pokud platí *zákon* v Čechách a ne násilí, naše okresní a obecní zastupitelstva nebudou se nikoho ptáti o dovolení, mohou-li proti novým daním protestovat čili nic!«

7. dubna. Okresní zastupitelstvo *vlašimské* usneslo se všemi hlasy proti jedinému (duchovního Matuchy jako plnomocníka knížete Carlose Auersperga) podati zemskému výboru protest proti jakémukoli zvýšení daní. — Podobně, buď na ohraženích nebo peticích buď J. V. císaři nebo zemskému výboru, usnesla se okresní zastupitelstva: *kolínské, českodubské, přibyslavské, královoměstecké, kouřimské, černokostelecké, novopacké, zbraslavské, jičínské,* novobydžovské, klatovské, volyňské, mladovožické, ledečské, benešovské, mladoboleslavské, vltavotýnské, chrudimské, hořovické, mělnické, březnické, písecké, vamberecké, rakovnické, žamberecké, slanské, nechanické, jilemnické, kutnohorské, karlínské, hořické, královéhradecké, příbramské, zbirovské, čáslavské, mnichovohradišťské, libochovické, libáňské, chlumecké, humpolecké, roudnické, počátecké, novostrašické, velvarské, skutečské, novobenátecké, dobříšské, poděbradské, přeštické, chotěbořské, berounské, turnovské, nymburské, horažďovické, křivoklátské, vodňanské, strakonické, třeboňsko-lomnické, hlubocké, blovické, polenské, litomyšlské, vysokomýtské, pardubické, smíchovské, votické, táborské, říčanské, sobotecké, semilské, holické, německobrodské, únhošťské, českobrodské, rychnovské, jaroměřské atd., slovem skoro všechna okresní zastupitelstva česká a namnoze i moravská. Dále městská a obecní zastupitelstva: v Praze, na Smíchově, v Karlíně, v Klatovech, v Kutné Hoře, v Nové Pace, v Příbrami, v Březnici, ve Vamberce, v Přelouči, v České Třebové, v Hlinsku, v Jílovém, v spojených obcích Vrbna a Zelčína atd., pak pražští

sládci, hosp. spolek pro okres Chrudimský, výbor kontribučenské záložny vyškovské na Moravě a jiné korporace.

9. dubna. K vyzvání c. k. okresního soudu v Bělé, aby okresní výbor předložil neprodleně protokol ze dne 6. dubna, odpověděl okresní výbor přípisem, z něhož vyjímáme: Okresní výbor ohražuje se rozhodně proti neslušné formě přípisu a všelikému předpisování *jakékoliv určité lhůty podací* se strany c. k. okres. úřadu, ježto nižádným zřízencem sl. c. k. okresního úřadu není, nýbrž tomuto *zcela na roveň* postaven jest. Ostatně nepropůjčuje také dovolávaný § 74. zák. ze dne 25. července 1864 slavnému c. k. okres. úřadu nižádného práva peremptoricky okresní výbor vybízeti ku neprodlenému předložení protokolu výborové schůze, nýbrž paragraf tento praví doslovně: »Úřad okresní *může* — k rukoum c. k. místodržitelství — **žádati,** aby mu zastupitelstvo a výbor okresní **propůjčily** usnešení učiněných a daly k nim náležitá vysvětlení.« — Přeje-li si tedy sl. c. k. okresní úřad usnešení podepsaného okres. výboru v záležitosti daně z majetku podrobněji znáti — *musí dříve slušným způsobem* vzhledem k čl. 74. zák. ze dne 25. července 1864. okresní výbor *požádati o propůjčení* toho usnešení, načež zajisté podepsaný výbor meškati nebude požádání c. k. okresního úřadu v nejblíže příští schůzi výborové v svědomitou úvahu vzíti a usnesení toto ve výtahu z protokolu ze dne 6. dubna b. r. třeba i s náležitým vysvětlením, jak toho § 74. vyžaduje, sl. c. k. okresnímu úřadu — k rukoum c. k. místodržitelství — ochotně *propůjčiti.* Z okr. výboru v Bělé. Starosta Jos. Vepřík.

C. k. zemský co trestní soud vyzval zvláštní vyhláškou bývalého redaktora »Politiky«, Fr. *Kotka*, jenž, jsa obžalován ze zločinu rušení veřejného pokoje, uchýlil se do ciziny, aby do tří měsíců dostavil se k soudu, jinak že bude přelíčení provedeno za jeho nepřítomnosti.

30. dubna. Okresnímu výboru *v Bělé* zaslán c. k. místodržitelstvím přípis, z něhož vyjímáme: C. k. okr. úřad v Bělé oznámil sem, že tamní okresní výbor váhá, jemu usnešení, týkající se ohražení proti zavedení nové daně z majetku a protokol sezení v té příčině dne 6. t. m. odbývaného předložiti. Hledíc k tomu, co § 78. zák. ze dne 25. července 1864 usta-

novuje, nelze jest po smyslu i slovu toho ustanovení neuznati, že okresní výbor povinen jest to usnešení a ten protokol c. k. okr. úřadu, jsa od něho k tomu vyzván, bez prodlení *sděliti*, aniž by toho překážku viděti mohl ve *formě přípisu snad neslušné*. C. k. místodržitelství obrací se tudíž plným právem k Vašnosti, **žádajíc**, abyste učinil opatření, jehož potřeba, aby okresní výbor v té příčině povinnosti jemu zákonem uložené ihned dostál a jest tím více přesvědčeno, že se tak stane, an výbor okresní toho vůli má *proti neslušné formě přípisu c.k. okresního úřadu sem o sobě stížnosť podati.*« — Zatím byl již protest nejen v časopisech otištěn, nýbrž i zemskému výboru zaslán.

Květen 1868.

Ve při »Nár. listů« pro událost na Libušince zamítnul nejvyšší soudní dvůr nález c. k. vrchního soudu, kterýmž byl i spolupracovník »Nár. listů« Karel *Tůma* odsouzen, a potvrdil rozsudek první stolice, dle něhož odsouzen Jos. L. *Turnovský* do vězení na 6 neděl, a Frt. *Göbl* jako redaktor pro opomenutí povinné péče k pokutě 100 zl. a ku ztrátě 150 zl. z kauce.

C. k. vrchní soud zamítnul odvolání red. »Nár. listů« Karla *Tůmy* proti nálezu první stolice, kterýmž byl dán v obžalobu pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. spáchaný články »Německá demonstrace na vzdor«, »Těžiště cislajtanské vlády« a »Nové ukřivdění národnosti české«.

7. května. Přelíčení »Posla z Prahy«. Soudu předsedal rada Ullrich, žalobu zastával státní zástupce Jarosch z Adlerhorstu. Obžalovanému redaktoru Frant. *Šimáčkovi* kladeno za vinu, že článkem »Počkejme!« v č. 98. ze dne 15. srpna 1867 spáchal zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. trest. zákona, poněvadž v článku tom praveno, »že v Rakousku nebylo po dobrém nikdy nic dosaženo, loyalnosť národů v Rakousku, že považuje se za zvláštní dar k snášení příkoří, útisků a břemen, jimiž vlády zkoušely trpělivost lidskou«. Z toho jakož i z dalších závadných míst článku, v kterých se mluví o soustavném křivdění národnímu ruchu na Moravě a v Čechách,

o rakouském přištipkářství, protežování Maďarů a Němců; o tom, že bez nucení ve Vídni ničeho nepovolí, o zapírání koruny České, o agitaci proti celému národu, o okázalém obsazování míst v směru protinárodním, o škádlení a urážení národnosti slovanské, o bezpříkladném pronásledování českých novinářů, dále o tom, že rakušáctví připraveno jest o všechnu náklonnost, že národ český má být míčem v rukou politických komediantů, že hůře nemůže se již dařiti a že s vyrovnáním s vládou může národ český počkati, že Rakousko sebe samo opustilo a že jiné státy Čechů více si všímají, vyvozovala žaloba připomenutý již trestní skutek. — Obžalovaný v obhajovací řeči své pravil, že článek ten jest z části překlad článku »Politiky«, že úmysl a směr jeho nesmí býti vykládán dle jednotlivých míst, nýbrž že jest potřebí přihlížeti k smyslu a významu *článku celého.* Dále dovozoval, že mnohé, co státní zastupitelstvo shledává v článku závadným, jest pouhé faktum, i vládou a korunou samou uznané, a divil se, kterak vůbec státní návladnictvo v tom cosi závadného shledávati může. — Státní zástupce zase vykládal, že článkem dovozuje prý se, že vyrovnání s Uhry jest na záhubu státu, že z Rakouska zbyly jen trosky, dále že vytýká se státníkům rakouským neschopnost, nepoctivé jednání a nekalé pohnutky, v čemž všem prý jest obsažena povaha skutku zločinu popuzování proti vládní formě a tím i rušení veřejného pokoje, »v nynější« (rozuměj tehdejší) době prý *obzvláště nebezpečného.* Za trest navrhl těžký žalář na dobu *jednoho roku* a ztrátu 900 zl. z kauce; po případě pak, že by byl obžalovaný uznán za vinna pouze přečinem opomenutím povinné péče, trest vězení *na půl roku* a taktéž ztrátu 900 zl. z kauce. — Obhájce Dr. Srdínko, vyvraceje především povahu trestného skutku, dokazoval, že brojení proti vládní formě, na které státní návladnictví váhu klade, musilo by čeliti proti dualismu. V době, kdy článek byl vytištěn, nebyl dualismus ještě formou vládní a tudíž je celá obžaloba pochybena atd. Ku konci připomenul, že obžalovaný strávil pro článek ten již 14 dní ve vyšetřovací vazbě, poněvadž státní návladnictvo shledalo v článku původně zločin velezrády, což vyšší instance neschválily. — Obžalovaný uznán za vinna zločinem rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. zákona a od-

souzen do těžkého, čtyřmi posty v měsíci zostřeného *žaláře na dobu 4 měsíců*, ke ztrátě 800 zl. z kauce a náhradě soudního řízení.

9. května. Okresní zastupitelstvo *karlínské* usneslo se, že z fondu okresního přispěje 200 zl. na vyzdobení Karlína v den slavnosti položení základního kamene Národního divadla. Přítomný zeměpanský komisař, c. k. místodržitelský rada Sakh, usnešení to zastavil jako »nezákonné«. Po prudké debatě člen zastupitelstva p. Urbánek prohlásil: »Usnešení naše jest zákonné. Trváme na něm, poněvadž jsme v právu. Abychom však dokázali i osobní obětavosť, navrhuji kromě toho sbírku dobrovolnou.« Sbírka ta vynesla 150 zl.

10. května. **První**, a to velikolepý **tábor lidu na úpatí Řipu**, kde shromáždilo se asi 20.000 hlav. O ½1. hodině s poledne zahájen tábor volbou J. *Kratochvíla* z Lounek za předsedu.

První přihlásil se k slovu Fr. *Vinkler*, tajemník okr. zastupitelstva mělnického. Pravil mimo jiné: Bývalý ministr financí rakouských, Plener, vyslovil se časem svým v parlamentu vídenském, že už není možno nalézti nových pramenů, na které lze uložiti daň. Ponecháno nynějšímu ministru financí, aby tento nový pramen našel. Avšak — je to skutečně nějaký pramen daní, k němuž ministr Brestl zřetel svůj obrací? Myslím, že není! Má se nám vziti část majetku. Tuto část vlastnictví máme dáti říši jakožto »daň«. Návrh Brestlův vzbudil všeobecné ustrnutí. Se všech stran ozývají se hlasy nejen v Čechách, nýbrž i v Německu, ve Francii atd. proti této nové dani, proti tomuto braní majetku. Aby slyšeli ve Vídni, že tuto daň nésti nemůžeme, orgánové obecní a okresní v Čechách pozvedli a pozvedají hlasů svých, protestujíce jednosvorně. Avšak se strany nám nepřátelské podezřívají se tato vážná osvědčení národa, jako by byla uměle strojena. V protivných nám novinách lže se, jako by oposice naše byla dělaná jen od žurnalistiky české a snad od nějaké hrstky agitatorův. Nuže, dnes dáváme těmto lhářům odpověď významnou. Ejhle, tento zástup náš nepřehledný! My všickni jsme důkazem, že *oposice národa jest přirozená, podstatná a vážná*. My všickni, jsouce tu, poněvadž žádných nových daní nésti nemůžeme a

nechceme — — (Hřímavé, dlouho trvající volání: Nechceme! Nemůžeme! Nechceme!)

C. k. okresní roudnický Quadrat, vyskočiv na stolici, vpadl řečníkovi do řeči: »Já jako okresní nemohu trpět, aby se zde takovým spůsobem mluvilo. Já nemohu připustit, aby se říkalo: »My nechceme platit.« (Hluk a napjetí v obecenstvu.)

Vinkler: Pane okresní! Nemohu za to, že jsem byl přerušen ve své řeči, aniž bych byl věty ukončil. Kdybych byl mohl domluviti, byl bych řekl: »poněvadž žádných nových daní nésti nemůžeme a *nechceme mlčeti, pokud mluviti smíme!* Neohražujemeť se dnes proti žádné dani zákonem již nařízené, nýbrž proti dani teprv obmýšlené, proti pouhému návrhu na zavedení nových daní, jichž bychom snésti nemohli, jež by nás uvrhly v jistou hmotnou zkázu a záhubu. (Výborně! Nemůžeme platit!)

Na to ujal se slova rolník *Benda* z Libotejnic, jenž mimo jiné pravil: »V národě českém není vůbec člověka, který by neplatil daní — od nemluvněte v kolébce až po starce nade hrobem. A proto nemůže nám býti nikomu lhostejno, *kdo a jak* tyto daně ukládá. My musíme sobě hledět zachovat *své dobré, staré a přirozené právo k povolování daní skrze svobodně zvolený sněm království Českého.* (Výborně! Tak musí být!) Tomu však tak nyní není. O našich sáčkách rozhodují nyní lidé některých privilegovaných tříd na základě nespravedlivých volebních řádů. Navrhuju tedy, aby byl král náš požádán, by zrušil posavadní nespravedlivý řád volební pro náš český sněm a aby vypracován byl spůsobem ústavním řád k volení zástupcův národa českého *na základě všeobecného práva hlasovacího.*«

Třetím řečníkem byl rolník *Pražák* z Choroušek. Z delší řeči jeho citujeme jen několik výroků: »Čechy sluly druhdy ‚perlou Rakouska' — blahobyt koruny České býval druhdy pořekadlem a býval obdivován. Časy ty však minuly a patří do říše — bájek, pěstovaných nanejvýše v novinách úřadních a vládou vydržovaných, které pořád ještě snad na posměch nám opovažují se hlásat, kterak prý země Česká pořád ještě plove v blahobytu ... Proč medle má býti daň z majetku zavedena pouze v jedné části Rakouska? Proč ne v celé říši? Snad

Redaktor »Humoristických Listů« K. L. *Payer*, jenž byl pro drobný jeden vtip již za vlády Belcrediovy odsouzen do vězení na 14 dnů a byl jediným, jenž byl z amnestie roku 1867. udělené vyloučen, donucen nastoupiti trest.

20. května. Horník V. *Haxal*, jenž byl pro účastenství ve výtržnosti proti jakémusi židu v Rakovníku po **20 měsíců** držán *ve vyšetřovací vazbě*, odsouzen do vězení na — **14 dní!**

21. květ. *O opatřeních vlády k utlumení opposice české* »N. F. Presse« zvěstovala: Ministerstvo, jemuž byla přikázána *petice obce pražské* v příčině nových daní J. V. císaři podaná, rozhodlo *petici tu prostě odmítnouti* a zastupitelstvu Prahy prostřednictvím c. k. místodržitelství odpověděti, »*aby se příště drželo v mezích své působnosti*« a nevykročovalo z nich takovým spůsobem, jak to bylo učinilo v petici, v které prý »se opovažuje« mluviti jménem království Českého, zastávati se koruny České ohledně statkův korunních a odvolávati se na jakés domnělé veřejné právo země . . .« »Takovým spůsobem,« dokládala »Neue Fr. Presse«, »odbyta petice pražského zastupitelstva obecního a tak také odbyty jsou ostatní protestující obce české se strany zemského výboru . . . Mimo to chce vláda zejména *obmeziti ona shromáždění lidu* svolávaná českou opposicí k podkopávání ústavy. Vláda ovšem shromáždění lidu *nezakáže;* avšak — ona použije svého práva a — *nedovolí* shromáždění, o nichž by se domnívala, že by čelila k podkopávání ústavy.«

24. května. Okresní zastupitelstvo *plánické* chtělo porokovati o petici v příčině nových daní. Starosta, vrchní řiditel panství hraběte Taaffea, a dva jiní úřadníci panští do schůze se nedostavili, prý — pro chorobu . . . Vládní komisař, c. k. okresní Dítě nepřipustil však o petici žádného rokování, ačkoli nemohl upříti, že § 52. o okresních zastupitelstvech a čl. 11. zákl. zákonů státních dovolují návrhy a prosby. Avšak — »zákony prý si odporují a dají se vykládat, jak kdo chce, nadto že jsou nařízení . . . a mluviti o dani že má právo jen říšská rada. Ať prý tam naši poslanci mluví, a jestliže tam nejsou, proč prý tam nešli . . .«

27. května. Závěrečné přelíčení proti red. »Nár. Listů« Frt. *Göblovi* pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65.,

poněvadž prý obsah její nesrovnává se v mnohém s platnými zákony základními. Přes to resoluce jednomyslně schválena.

14. května. Přelíčení s býv. red. »Nár. Listů«, Frant. *Göblem* bylo 26. března odročeno, poněvadž nejvyšší soud nepodal *důvodův* k obžalobě, již byl potvrdil. Brzo po té důvody ty obžalovanému dodány, ale v jazyku — *německém*. Obžalovaný podal na to žádosť, aby mu byly dodány důvody nejvyššího soudu v jazyku českém, načež mu dodán výměr, v němž mimo jiné praveno: »Vaše žádosť za vydání důvodů v české řeči atd. dle prosby předkládá se c. k. vyššímu soudu; zároveň však se ve věci samé ustanoví ústní závěrečné přelíčení, které bylo 26. března odročeno.«

K zábavě studujících v nuselské zahradě dostavilo se sedm detektivů s c. k. policejním adjunktem Králem ryt. von Dobrawoda. Později se c. k. policejní orgány vzdálily. Po nějakém čase vrátil se policejní adjunkt s četníkem, kterýž před očima bavících se nabil pušku a nasadil bodák. Za nedlouho však i c. k. četník s c. k. policejním adjunktem společnosť opustili.

15. května. S red. »Nár. Listů« Karlem *Tůmou* zavedeno opět vyšetřování pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z., spáchaný článkem »Kam to povede?« v čísle ze dne 3. května.

19. května. Vydáno nové správní zřízení, totiž oddělení správy a soudnictví a organisování c. k. okresních hejtmanství, jež také v roce tom provedeno.

C. k. okresní Schaffus v *Novém Strašecí* zastavil usnešení výboru okresního zastupitelstva *novostrašeckého* ze dne 7. května v příčině *ohražení proti nové dani* z majetku a vyzval okresního starostu, aby do tří dnů protokol o schůzi té předložil. Starosta Clam Martinic odpověděl, že zastaviti usnešení to není více možno, poněvadž protest byl již zemskému výboru podán. Ku konci *ohradil se* »předně proti tomu, jako by usnešení výboru okres. zastupitelstva potřebovala jakéhosi »schválení« se strany c. k. okres. úřadů; za druhé pak proti tomu, že c. k. okres. úřad předpisuje okresnímu výboru lhůtu k vyřízení svého dopisu, jelikož takovou lhůtu jen podřízeným úřadům předpisovati lze, okresní výbor však za takový považovati se zákonem nikterak se nesrovnává«.

Redaktor »Humoristických Listů« K. L. *Payer*, jenž byl pro drobný jeden vtip již za vlády Belcrediovy odsouzen do vězení na 14 dnů a byl jediným, jenž byl z amnestie roku 1867. udělené vyloučen, donucen nastoupiti trest.

20. května. Horník V. *Haxal*, jenž byl pro účastenství ve výtržnosti proti jakémusi židu v Rakovníku po **20 měsíců** držán *ve vyšetřovací vazbě*, odsouzen do vězení na — **14 dní!**

21. květ. *O opatřeních vlády k utlumení opposice české* »N. F. Presse« zvěstovala: Ministerstvo, jemuž byla přikázána *petice obce pražské* v příčině nových daní J. V. císaři podaná, rozhodlo *petici tu prostě odmítnouti* a zastupitelstvu Prahy prostřednictvím c. k. místodržitelství odpověděti, »*aby se příště drželo v mezích své působnosti*« a nevykročovalo z nich takovým spůsobem, jak to bylo učinilo v petici, v které prý »se opovažuje« mluviti jménem království Českého, zastávati se koruny České ohledně statkův korunních a odvolávati se na jakés domnělé veřejné právo země . . .« »Takovým spůsobem,« dokládala »Neue Fr. Presse«, »odbyta petice pražského zastupitelstva obecního a tak také odbyty jsou ostatní protestující obce české se strany zemského výboru . . . Mimo to chce vláda zejména *obmeziti ona shromáždění lidu* svolávaná českou opposicí k podkopávání ústavy. Vláda ovšem shromáždění lidu *nezakáže;* avšak — ona použije svého práva a — *nedovolí* shromáždění, o nichž by se domnívala, že by čelila k podkopávání ústavy.«

24. května. Okresní zastupitelstvo *plánické* chtělo porokovati o petici v příčině nových daní. Starosta, vrchní řiditel panství hraběte Taaffea, a dva jiní úřadníci panští do schůze se nedostavili, prý — pro chorobu . . . Vládní komisař, c. k. okresní Dítě nepřipustil však o petici žádného rokování, ačkoli nemohl upříti, že § 52. o okresních zastupitelstvech a čl. 11. zákl. zákonů státních dovolují návrhy a prosby. Avšak — »zákony prý si odporují a dají se vykládat, jak kdo chce, nadto že jsou nařízení . . . a mluviti o dani že má právo jen říšská rada. Ať prý tam naši poslanci mluví, a jestliže tam nejsou, proč prý tam nešli . . .«

27. května. Závěrečné přelíčení proti red. »Nár. Listů« Frt. *Göblovi* pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65.

spáchaný články »Návrat koruny České« a dopis z Olomouce v č. 141. a »Výminečně« v č. 153., »Kam dospělo vyrovnání s Uhry?« v č. 155. a »Vyrovnané Rakousko« v č. 160. — vesměs z r. 1867. Soudu předsedal rada Mach, žalobu zastával Dr. Hlaváček. Přelíčení to bylo již jednou *odročeno* k naléhání obhájce Dra Čížka, který poukázal tehdy na neslýchaný v soudnictví příklad, že *obžalovanému byla doručena obžaloba bez udání důvodů,* pro které byl v obžalobu dán.

Po zahájení líčení ujal se Dr. Čížek slova, řka: Záležitost, o kterou jde, byla již jednou odročena. Celé jednání bylo vedeno *v jazyku českém;* »Nár. Listy«, o které jde, jsou časopis *český.* Očekával jsem tedy vším právem, že také důvody nálezu obžalovacího, jež měly býti obžalovanému dodány, budou sepsány v téže řeči, v které se odbývá líčení pře, a to tím více, poněvadž obžalovaný není úplně mocen jazyka německého. To musil očekávati i každý právník, neboť závadná místa a věty, na kterých se obžaloba zakládá, byly napsány v jazyku českém a takováto místa mají býti po zákonu uvedena v obžalobě a důvodech v *doslovném znění.* Obžalovanému byly však **důvody doručeny v jazyku německém,** a to tím způsobem, že *ani není pravda, že by to, co v důvodech těch uvedeno jest, kdy v »Nár. Listech« bylo stálo.* Překlad míst, na kterých obžaloba důvody své zakládá, jest tak chybný, že obsahuje závadná místa, která v originále českém vůbec ani nejsou. Následovně je také naprosto nemožno, aby se obžalovaný zodpovídal z něčeho, co vlastně v »Nár. Listech« ani obsaženo není. Avšak nejhlavnější věc při tom všem jest, že takovýmto jednáním *porušena jest národní rovnoprávnosť před soudem,* kteráž zákonně zaručena a vyslovena jest již od roku 1848. a podle které členové národa českého mají právo, aby souzeni byli v jazyku českém. Musím na tom státi, aby byly obžalovanému dodány důvody v jazyku českém. Dokud se tak nestane, nebude moci obžalovaný odpovídati na obžalobu naň vznesenou. Z těch příčin jsem žádal, aby byly německé důvody prostřednictvím zdejšího c. k. zemského soudu vráceny nejvyššímu soudu s žádostí, aby byly obžalovanému doručeny v jazyku českém. Do vyřízení žádosti té budiž líčení odročeno. Nechci se dovolávati nejnovějších vynešeních o rovnoprávnosti

uhlasí. Do nejposlednějších sil svých jsme národu svému službám.«

Druhý tábor lidu, svolaný důvěrníky okresu Bezdězského, ıbského a Mimoňského (Čechy i Němci) ke dni 7. června *Bezděz*, c. k. okres. úřadem v Dubé (Dauba) — **zakázán.** ı programu bylo rokování: 1. O poměru obou národností Čechách a jakým způsobem dalo by se mezi nimi docíliti rozumění. 2. Jakých výhod v politickém, národním i mate-ılním ohledu poskytovalo by autonomní postavení království ıského obyvatelům jeho obou národností. 3. O povolání a posta-ní království Českého v Evropě. — V zákazu úřadním připo-ınuto, že »program nejen *neodůvodněný jest, nýbrž i úplně ústavou v odporu stojí*«. Zákaz podepsán byl c. k. okresním Wohlrabem.

2. června. Býv. red. »Humor. listů« K. L. *Payer* odpykal trest 14denního vězení.

Dva studující, kteří byli kromě jiných osob pro domnělé zšiřování brošurky »Pláč koruny České« strávili několik mě-ců ve vyšetřovací vazbě pro spoluvinu *velezrády*, propuštěni svobodu, poněvadž na nich žádné viny neshledáno.

Mimořádná valná hromada městského ostrostřeleckého oru v *Domažlicích*, v které se mělo státi usnesení, má-li býti sboru tom zavedeno české velení, byla c. k. okresním adem domažlickým na základě slov pronešených J. V. císařem purkmistru pražskému Dru Klaudymu — zakázána.

3. června. Veškeří c. k. okresní přednostové *v okolí okresu ılského* povoláni do Prahy, by podali ústně zprávu o stavu cí, jak se byly po zákazu táboru na Bezdězi utvářily.

Tábor lidu, svolaný ke dni 7. června *na Vysokou* u Kutné ory, c. k. okresním úřadem v Kutné Hoře *zakázán*, poněvadž y »*účel shromáždění toho jasně vyznačen není*«. Na pro-amu bylo rokování: »Jak by se hmotný blahobyt v Čechách vznésti dal?«.

Důvěrníci okresu Královéhradeckého, Nechanického, Jaro-ěřského, Hořického, Královédvorského, Pardubického, Bydžov-ého, Kosteleckého a Holického usnesli se svolati ke dni . června tábor lidu na památný *Chlum* uprostřed králové-adeckého bojiště.

4. června. Proti zákazu táboru lidu *na Bezděz*i podáno odvolání k c. k. místodržitelství.

5. června. Proti zákazu táboru lidu *na Vysoké* u Kutné Hory podán rekurs k c. k. místodržitelství, a telegrafická stížnosť ministru Dru Giskrovi.

6. června. Rekurs proti zákazu táboru *na Vysoké* vyřízen c. k. místodržitelstvím záporně. *Tábor zakázán.* Rovněž zamítnuta telegrafickou cestou i stížnosť, zaslaná ministerstvu.

7. června. Přes zákaz táboru lidu *na Vysoké* u Kutné Hory sešlo se na tábořišti velké množství lidu. Ze všech okolních okresů dostavilo se četnictvo. Pořádek však nikým neporušen. Kutnohorský c. k. okresní Pokorný se vyslovil, že si každého, kdo se zakázaného tábora súčastní, zapíše, ale nebylo to možné. Sešloť se na Vysoké 8000 až 10.000 hlav z okresu Kutnohorského, Kolínského a Kouřimského. V noci přede dnem táboru nalepeny v Kutné Hoře na četných domech nápisy: »Vzhůru na Vysokou, kdo jsi Čech a nejsi zbabělec!« a karikatury osob, jež od súčastnění se tábora zrážely nebo docela těm, kdož by se táboru súčastnili, vyhrožovaly. Plakáty byly orgány bezpečnosti ráno strhány. C. k. okresní žádal také starostu kutnohorského, by nařídil městským strážníkům, aby varovali lid před dostavením se na Vysokou. Nic však naplat! Lid se sešel a Vysoká měla ráz skutečného tábora lidu. Kolem háje ve stínů stromů stály v kruhu povozy, z nichž prodávány nápoje a jídla. Uprostřed prostranství seděli nebo se procházeli v skupinách mužové i ženy. Na zřícenině chrámu vysockého vztýčen byl velký červený prapor banderia kouřimského, jež se bylo dostavilo v plném počtu. Zde rozmlouváno, onde zpíváno. Závěrečný refrain »Hrom a peklo, marné vaše proti nám jsou vzteky!« daleko se rozléhal. Jeden občan oslovil shromážděné ráznou řečí, v kteréž promluvil o zápovědi tábora a vůbec o jednání vlády oproti národu českému. Vybídnuv shromáždění k vytrvalosti a důvěře v svatou věc národní, ku konci provolal: »Ať zhynou nepřátelé národa našeho!«, což od shromážděných nadšeně opakováno. Řečník vyzdvižen na ramena a lid provolával »Sláva národu českému!«. C. k. okresní chtěl zakročiti; ale bylo již pozdě. Lid se ztišil a bavě se, provolával: »Sláva koruně České a právům našim!«. K večeru se klidně rozešel.

8. června. Vláda vídeňská zakázala ke dni 28. a 29. června svolaný *sjezd Sokolů* za účelem porady o zřízení ústřední jednoty všech bratrských tělocvičných spolků slovanských. Rovněž nesměla býti odbývána ani porada o založení spolkového časopisu.

Důvěrníci okresu Bělského, Benáteckého, Mladoboleslavského, Českodubského, Mělnického, Mnichovohradišťského a Soboteckého usnesli se svolati na den 21. června *na Bezděz* nový tábor lidu s programem: »Dorozumění se obou národností v království Českém.«

9. června. Tábor lidu *na Chlumu* u Králové Hradce *zakázán.* Proti zákazu podán rekurs.

10. června. Pro súčastnění se zakázaného táboru lidu *na Vysoké* předvolán jest kolínský měšťanosta Dr. *Radimský* k výslechu na c. k. okresní úřad. Na otázku, v jakém spojení byla přítomnosť jeho na Vysoké se zákazem táboru, diktoval do protokolu, že »ze svých výletů a procházek — i kdyby si obral za cíl Vysokou — není povinen klásti účty na c. k. okresním úřadě«.

14. června. Na památku »červnových událostí« roku 1848. navštívilo mnoho set studujících, dělníků a jiných občanů jakož i několik vlasteneckých dam nádvoří chrámu emauzského, kde jsou pochovány nešťastné oběti »krvavých dnů červnových«. Zástup ten, ověnčiv náhrobní kříž, zapěl píseň »Bělohorskou« a provolav »Slávu« padlým vlastencům, rozešel se.

Důvěrníci okresů kolem památného vrchu *Blaníku* svolali ke dni 28. června tábor lidu na úpatí vrchu toho. Na programu bylo: 1. »Jakých prostředků nejvhodnějších v postavení Čech ve spolku zemí rakouských jest nutná potřeba k domáhání se a rozmnožení blahobytu země«; 2. »Jak důležito jest šíření všeobecného vzdělání ve všech odvětvích vědy a umění?«

16. června. Tábor lidu svolaný ke dni 21. června *pod Bezděz — povolen!*

18. června. »Olomuckých novin« č. 49. zabaveno pro článek »Kdo a co nás tlačí ke zdi«. Policejní rada Peyscha, jenž konfiskaci prováděl, vykázal se *německým* rozkazem, prohledal o 6. hodině byt redaktorův a po 7. hodině místnosti tiskárny, kde za nepřítomnosti knihtiskaře zabaveno asi 40 exemplářů.

4. června. Proti zákazu táboru lidu *na Bezděz*i podáno odvolání k c. k. místodržitelství.

5. června. Proti zákazu táboru lidu *na Vysoké* u Kutné Hory podán rekurs k c. k. místodržitelství, a telegrafická stížnosť ministru Dru Giskrovi.

6. června. Rekurs proti zákazu táboru *na Vysoké* vyřízen c. k. místodržitelstvím záporně. *Tábor zakázán.* Rovněž zamítnuta telegrafickou cestou i stížnosť, zaslaná ministerstvu.

7. června. Přes zákaz táboru lidu *na Vysoké* u Kutné Hory sešlo se na tábořišti velké množství lidu. Ze všech okolních okresů dostavilo se četnictvo. Pořádek však nikým neporušen. Kutnohorský c. k. okresní Pokorný se vyslovil, že si každého, kdo se zakázaného tábora súčastní, zapíše, ale nebylo to možné. Sešloť se na Vysoké 8000 až 10.000 hlav z okresu Kutnohorského, Kolínského a Kouřimského. V noci přede dnem táboru nalepeny v Kutné Hoře na četných domech nápisy: »Vzhůru na Vysokou, kdo jsi Čech a nejsi zbabělec!« a karikatury osob, jež od súčastnění se tábora zrážely nebo docela těm, kdož by se táboru súčastnili, vyhrožovaly. Plakáty byly orgány bezpečnosti ráno strhány. C. k. okresní žádal také starostu kutnohorského, by nařídil městským strážníkům, aby varovali lid před dostavením se na Vysokou. Nic však naplat! Lid se sešel a Vysoká měla ráz skutečného tábora lidu. Kolem háje ve stínů stromů stály v kruhu povozy, z nichž prodávány nápoje a jídla. Uprostřed prostranství seděli nebo se procházeli v skupinách mužové i ženy. Na zřícenině chrámu vysockého vztýčen byl velký červený prapor banderia kouřimského, jež se bylo dostavilo v plném počtu. Zde rozmlouváno, onde zpíváno. Závěrečný refrain »Hrom a peklo, marné vaše proti nám jsou vzteky!« daleko se rozléhal. Jeden občan oslovil shromážděné ráznou řečí, v kteréž promluvil o zápovědi tábora a vůbec o jednání vlády oproti národu českému. Vybídnuv shromáždění k vytrvalosti a důvěře v svatou věc národní, ku konci provolal: »Ať zhynou nepřátelé národa našeho!«, což od shromážděných nadšeně opakováno. Řečník vyzdvižen na ramena a lid provolával »Sláva národu českému!«. C. k. okresní chtěl zakročiti; ale bylo již pozdě. Lid se ztišil a bavě se, provolával: »Sláva koruně České a právům našim!«. K večeru se klidně rozešel.

8. června. Vláda vídeňská zakázala ke dni 28. a 29. června svolaný *sjezd Sokolů* za účelem porady o zřízení ústřední jednoty všech bratrských tělocvičných spolků slovanských. Rovněž nesměla býti odbývána ani porada o založení spolkového časopisu.

Důvěrníci okresu Bělského, Benáteckého, Mladoboleslavského, Českodubského, Mělnického, Mnichovohradišťského a Soboteckého usnesli se svolati na den 21. června *na Bezděz* nový tábor lidu s programem: »Dorozumění se obou národností v království Českém.«

9. června. Tábor lidu *na Chlumu* u Králové Hradce *zakázán*. Proti zákazu podán rekurs.

10. června. Pro súčastnění se zakázaného táboru lidu *na Vysoké* předvolán jest kolínský měšťanosta Dr. *Radimský* k výslechu na c. k. okresní úřad. Na otázku, v jakém spojení byla přítomnosť jeho na Vysoké se zákazem táboru, diktoval do protokolu, že »ze svých výletů a procházek — i kdyby si obral za cíl Vysokou — není povinen klásti účty na c. k. okresním úřadě«.

14. června. Na památku »červnových událostí« roku 1848. navštívilo mnoho set studujících, dělníků a jiných občanů jakož i několik vlasteneckých dam nádvoří chrámu emauzského, kde jsou pochovány nešťastné oběti »krvavých dnů červnových«. Zástup ten, ověnčiv náhrobní kříž, zapěl píseň »Bělohorskou« a provolav »Slávu« padlým vlastencům, rozešel se.

Důvěrníci okresů kolem památného vrchu *Blaníku* svolali ke dni 28. června tábor lidu na úpatí vrchu toho. Na programu bylo: 1. »Jakých prostředků nejvhodnějších v postavení Čech ve spolku zemí rakouských jest nutná potřeba k domáhání se a rozmnožení blahobytu země«; 2. »Jak důležito jest šíření všeobecného vzdělání ve všech odvětvích vědy a umění?«

16. června. Tábor lidu svolaný ke dni 21. června *pod Bezděz — povolen!*

18. června. »Olomuckých novin« č. 49. zabaveno pro článek »Kdo a co nás tlačí ke zdi«. Policejní rada Peyscha, jenž konfiskaci prováděl, vykázal se *německým* rozkazem, prohledal o 6. hodině byt redaktorův a po 7. hodině místnosti tiskárny, kde za nepřítomnosti knihtiskaře zabaveno asi 40 exemplářů.

19. června. V mimořádné hromadě Sokola pražského jednáno o přípisu, kterýmž zval purkmistr pražský jednotu k súčastnění se slavnosti *svěcení nového mostu pod Letnou.* Dr. Ed. Grégr vyložil, že by jednota mileráda přání tomu vyhověla, ale že není možno, poněvadž už byla slíbila súčastniti se v den ten svěcení praporu bratrské jednoty, Sokola kolínského. »Ještě z jiného důvodu přál bych si, by spolek náš v hojném počtu přibyl do Kolína. Vysoké ministerstvo nedovolilo nám zaraziti jednotu spolků sokolských. Nezbývá nám tedy k pěstování vzájemnosti mezi spolky sokolskými nic jiného, než abychom docházeli my k nim, když oni nesmějí k nám. (Výborně!) Dále se nám sice dovoluje sjezd a veřejné cvičení; avšak veřejné průvody po Praze se nám nedovolují. Buďme tedy i v tomto případu oněm pánům po vůli a vzdejme se také příští neděli (21. června) každého veřejného průvodu po Praze! Vyjděme si raději za bránu do Kolína! A proto navrhuji, *abychom se slavnosti svěcení mostu nesúčastnili*, nýbrž podnikli výlet do Kolína.« Návrh ten přijat jednohlasně.

20. června. »*Zejtřejší den 21. června,*« psaly »Národní listy«, »v prsou každého upřímného a osudův vlasti své znalého Čecha vzbuditi musí city nejtrudnější, upomínky přebolestné. Jeť to výroční den události krvavé, jež byla takořka počátkem nezměrného toho utrpení, jakéž zakoušeti musil národ český po bitvě bělohorské po dlouhé dva věky! Den 8. listopadu 1620 byl *prvním,* den 21. června 1621 *druhým* aktem té truchlohry v životě národa našeho, jakéž není snad rovno v dějinách lidstva. Zejtra právě tomu 247 let, co na náměstí staroměstském pod mečem katovým dokrvácelo mnoho mužů našich nejslavnějších a nejpoctivějších . . . Snad že na umírnění stínův této scény děsné zachovala se nám však dojemná pověst souvěká: Když prý stařičký Budovec skláněl svou hlavu na špalek, prorazila z temných mraků překrásná duha, klenouc se nad krvavým jevištěm, jako by na znamení utěšenější budoucnosti těžce zkoušenému národu našemu.«

21. června. Slavnosť svěcení nového mostu pod Letnou. **Časně z rána přijel J. V. císař do Prahy.** Na nádraží byl uvítán hodnostáři obvyklým spůsobem a odejel do hradu. O 11. hod. dopoledne zahájena slavnosť svěcení mostu. Obřad

církevní vykonal kanovník. Císař jel k mostu v průvodu arcikníže Albrechta a knížete Carlose Auersperga. V ulicích pražských nebylo tentokráte obvyklého špalíru, poněvadž spolkové, kteří jej tvořívali, z velké části se nedostavili. V některých ulicích vítán císař provoláváním »Slávy« a »Hoch!« Slavnosť svěcení mostu odbyta přesně v mezích předepsané etykety. Purkmistr pražský uvítal císaře v jazyku českém, císař pak odpověděl česky a německy. Po slavnosti odejel císař do hradu přes Letnou.

Ke dvorní hostině večer na hradě konané pozváni byli také Palacký, Rieger a hrabě Clam Martinic, s nimiž císař po hostině delší čas rozmlouval. K hr. *Clam Martinicovi* prý J. V. císař dle »Neue Fr. Presse« pravil takto: »Ujišťujete mne svou oddaností; chci tomu věřiti. Avšak cesty, jakýmiž se béřete, svědčí v opak toho. Varuji vás, nekráčejte po těchto cestách, neboť vedou k revoluci. Vy jste první hleděl do země hoditi paličskou pochodeň — k odpírání daní. Ale pocítíte vy sám první se svými stavovskými soudruhy následky tohoto nebezpečného počínání.« — Po dvorní hostině povolán říšský kancléř Beust telegraficky do Prahy, aby s vůdci národa českého zavedl *vyjednávání v příčině vyrovnání.* — Večer navštívil J. V. císař české divadlo.

»Tagesbote« líčil fysiognomii Prahy v den ten (ovšem stranicky) takto: »Skandály, jež sice povšechnému dojmu slavnosti nebyly na ujmu, ale jsou jen výbuchy onoho výstředního ducha, jenž v nižších vrstvách obyvatelstva českého již zdomácnil, dokazují, jaké pomatení pojmův o právu, jaká bezuzdnosť v zneužívání hrubé síly a jaká bezohlednosť vůči volnosti cizí vůle a smýšlení v jistých kruzích českých již převládá. Zejména jsou to kruhy až nesmyslně exaltované mládeže a nevzdělané třídy, jichž sebevědomí jeví se jen spůsobem surovým a násilnickým. Lidé ti nerespektují už ničeho více, co s náruživostí jejich nefouká v jeden roh a libovali si naprosto protivným spůsobem na ulicích v chování prozrazujícím nejkřiklavější nevzdělanosť a surovosť. A to jen proto, aby tím byli zejména němečtí účastníci slavnosti insultováni a v posměch uvedeni. Drzý pohled, ousměšně vyhrnutý nos, cynicky skřivená ústa a k tomu pořádně klukovské neohrabané chování — byly formy,

v jakých si mladistvý enthusiasmus český ulevoval. K neškodným urážkám těm přidružily se však i násilnosti. Žákům jedné německé školy, kteří vytáhli s černožlutými prapory, byly prapory ty od mladíků s novými národními čapkami z rukou vyrvány. Když se byli němečtí studující shromáždili v Aule, srotili se tam i čeští studenti pod záminkou, by nebyl německým studentům vydán universitní prapor. Jednomu pánovi byl v Eliščině třídě jedním městským granátníkem klobouk z ruky vyražen« atd., jak už míval »Tagesbote« ve zvyku líčiti počínání českého lidu.

Schůze studujících, v které mělo býti v den ten rokováno o provedení rovnoprávnosti na universitě pražské, nepovolena. Policejní zákaz vydán v poslední chvíli, když už se bylo studentstvo na Žofínském ostrově sešlo. Opustilo tudíž ostrov hromadně a ubíralo se, provázeno jsouc davem obecenstva, Ferdinandovou třídou. V domě vedle pražské spořitelny spozorována velkoněmecká trikolora, vystrčená nápadně z okna professora německé polytechniky, Kicka. Lid byl tím tak podrážděn, že někteří vnikli do domu a trikoloru shodili na ulici, kde byla na kusy roztrhána. Studující a lid odebrali se pak na staroměstské náměstí, kde na paměť bělohorských mučenníků, kteří byli na náměstí tom dne 21. června 1621 popraveni, zapěli staročeský choral »Hospodine, pomiluj ny«. Podobně stalo se odpoledne na Bílé hoře, kde sešlo se několik set osob, jež, zapěvše několik vlasteneckých písní, položily před kostelíkem bělohorským několik zelených ratolestí a věnec, načež se rozešly.

Sokol pražský podnikl v den ten výlet do *Kolína* k slavnosti svěcení praporu tamějšího Sokola, dělnický spolek »*Orel*« pak výlet do krčského lesa. Zpěv. spolek »Lukes« na Smíchově pořádal zábavu. *V Unhošti* konána slavnosť svěcení praporu unhošťského rolnického banderia. Občanstvo okresů Černokosteleckého, Českobrodského a Kouřimského podniklo výlet na výšinu »na Lipské« u Lipan, památného to bojiště husitského, kde Prokop Veliký zahynul. *V Opočně* konána slavnosť svěcení praporu Sokola. Zpěv. spolek v *Pelhřimově* podnikl s besedou čtenářskou výlet do Proseče-Vobořiště, *chotěbořští* občané pak výlet k »čertovému stolku«. Proti všem těmto

ú jiným slavnostem a výletům nečinili c. k. úřadové žádných námitek.

Povoleného táboru na *Bezdězi* súčastnilo se v den ten asi 10.000 hlav. S hradů Bezdězi a Housky vlály mohutné prapory. Z celého okresu Bělského, zejména z Katusic, dostavila se četná banderia. Kromě c. k. okresního dubského Wohlraba byli přítomni také boleslavský c. k. krajský Ehrenberger a c. k. okresní bělský Lüssner. Za obecného jásotu zvolen předsedou kníže *Rudolf Taxis,* jenž oslovil shromáždění přiměřenou řečí. Na to ujal se slova Dr. *Gabler.* Poukázav k tomu, že hmotný prospěch země vyžaduje srozumění, pravil: »Samospráva nás smíří a spasí!« Na ta slova zahřmělo ze shromáždění bouřlivé »Hoch!«. Vládní komisař však protestoval řka, že *mluviti o samosprávě příčí se ústavě!* Předseda se proti tomu ohradil, načež Dr. Gabler přečetl v jazyku německém i českém resoluci, která končila slovy: »My pokládáme *nejúplnější samosprávu* obce, okresu i *země* za nejbezpečnější rukojemství obecného míru a blahobytu v naší milované vlasti.« Při odstavci tom přerušil komisař řečníka, řka, že odstavec o samosprávě nesmí býti čten. Lid rozčileně volá: »My jej chceme slyšet.« Následuje veliký hluk. Jiný řečník hlásí se o slovo a chce mluviti o autonomii; ježto mu v tom bráněno, vzdává se slova. Rolník *Sedláček* z Hradiště pravil: »Příčinu nesvornosti v zemi dlužno hledati v nadržování Němcům se strany vlády, která nás všady odstrkuje, ač máme svá historická práva.« Komisař nedovoluje však mluviti o historických právech. Hluk a volání: »Sláva historickým právům!« Na to komisař, c. k. krajský svob. pán z Ehrenbergů volá: »**Rozpouštím shromáždění!**« Se všech stran ozývá se »Oho!« Když se hluk poněkud utišil, pravil předseda: »*Ustupujeme moci*, ale odnášíme si vědomí, že duch smířlivosti dovede nás k lepší budoucnosti.« Ze všad ozývá se »Hoch!« a »Sláva!«. Lid prozpěvuje »Hej Slované«, posléze se klidně rozešel. Z okresů Bělského, Mimoňského, Dubského a Českolipského zúčastnilo se tábora množství Němců; nejčetněji z prvních tří okresů.

22. června. Dopoledne přehlížel J. V. císař na Letné vojenskou posádku. Ku přehlídce dostavili se také ozbrojení měšťanští sborové pražští s purkmistrem Drem Klaudym v čele. Po pře-

hlídce uděloval J. V. císař audience a navštívil pak celou řadu veřejných ústavů, úřadů a průmyslových závodů.

Beust dostavil se do Prahy, aby se pokusil o dorozumění se zástupci národa českého. Místodržitel baron Kellersperg sprostředkoval bez vědomí předsedy ministerstva Carlose Auersperga schůzi Beusta s Palackým a Drem Riegrem. Tito oba trvali na programu státoprávním, na jehož podkladě jedině byli zástupcové českého národa ochotni se vyrovnati. Beust sám, jak ve svých Pamětích (II., 192.) píše, prohlásil: »Libováno si v tom, líčiti mne jako nepřítele Slovanů a šířiti prostě vymyšlená slova, že Slované musejí býti ku zdi přitlačeni. Moje stanovisko jest naprosto objektivní a ke všem národnostem stejně spravedlivé. Nechať však pánové nezapomínají, že jsem podepsal ústavu; proto nemohu z ní k nim ven vyjíti, nýbrž oni *musejí* vstoupiti na ni ke mně!« Ale oslovení nevstoupili, tedy *nemusili* — a tak další vyjednávání o vyrovnání odporem Beustovým proti samým jeho základům zmařeno.

Někteří členové ministerstva, zejména předseda, těžce nesli, že Beust zahájil, jak se domnívali, »tajné vyjednávání s Čechy«. Kníže Auersperg vzal si to za záminku roztržky a když se po konferenci s Beustem setkal, příkře mu vytýkal, že prý za vše, co se stalo a čeho docíleno, chce přičítati zásluhu sobě. Beust snažil prý se předsedu upokojiti; ale roztržka byla dokonána. Beust ještě téhož večera odejel z Prahy, a Carlos Auersperg taktéž nesetrval v Praze ani do odjezdu císařova. Oba byli v svrchované míře rozhořčeni.

V den ten, psaly »Nár. l.«, zavítal J. V. císař mimo jiné také do c. k. vrchního soudu zemského, kde politoval prý vrchního c. k státního zástupce Ludvíka, že »má trudné postavení, jelikož vrchní soud zemský v tiskových příčh zamítá jeho návrhy, jakkoliv tyto zcela odpovídají zámyslům vlády«. Obrátiv se pak k pp. radům c. k. vrchního soudu, promluvil prý takto: »*V poslední době v opositičních listech českých bývaly články, které šly až na kraj velezrády; a přece nebyly časopisy proto stihány; očekávám, že na příště vrchní soud rázněji bude se počínat a tomuto řádění přítrž učiní.* **Soudcové jsou nyní zcela neodvislí »nahoru«, žádám tedy, aby byli také neodvislí »dolů«.**«

O významu a smyslu výroku toho vznikla později časopisecká diskuse. »Tagesbote« vykládal smysl jeho takto: »Bylo by nerozumnou a frivolní hrou, kdyby se někdo následkem tohoto výroku do pražských c. k. soudův domníval, že od nynějška ztrojnásobí svou činnosť oprotiv opositčnímu časopisectvu. Ve slovech »Jste neodvislí nahoru, *buďte jimi i dolů*« spočívá naopak ryze ústavní napomenutí, aby soudové naši jedině zákonem se řídili, aby zákon vykonávali přísně, ale s onou neodvislostí, která nedá se žádným vlivem zevnějším ani popohnati ani pozvolniti«. Špatně že by porozuměli slovům císařovým ti soudcové, kteří by teď chtěli zvýšiti služebovolně činnosť svou. Císař že nechtěl nic jiného říci, nežli aby zákon za všech okolností a pro všechny podržel stejnou moc a sílu.

Za tou příčinou, že výteční čeští paedagogové Jos. *Bačkora* a Frt. *Tesař*, učitelé při pražské c. k. vzorné hlavní škole, propuštěni byli před nedávnem náhle ze služby a dáni na odpočinek, vyslala »Učitelská beseda« zvláštní deputaci k J. V. císaři s prosbou, by jmenovaní učitelé na svá místa opět dosazeni byli. Mluvčím deputace byl řiditel smíchovských škol Frt. *Zoubek*. Císař odpověděl deputaci v tento rozum: »Co se děje s učiteli na ústavech císařských, po tom není nic učitelům jiným; ty pak osoby, které se domnívají, že jim bylo ublíženo, nechť se samy svého práva ujímají, nikoli však spolek, který k tomu legalně není oprávněn (befugt).«

C. k. vrchní státní zástupce rytíř *Ludvík* jmenován v den ten místopresidentem vrchního soudu, a na jeho místo jako c. k. vrchní státní návladní dosazen později Prokop *Jarosch* rytíř z Adlershorstu.

23. června. **J. V. císař opustil Prahu.**

Důvěrníci okresů Nymburského, Benáteckého, Libáňského a Městeckého svolali ku dni 5 července tábor lidu *na Loučení* s programem: »Volební řád a smíření obou národností« a »Vyrovnání sporu ústavního v Čechách.«

C. k. policie pražská zakázala *schůzi mediků* českých ku dni 25. června svolanou. Na programu schůze bylo rokování o návrhu Dra Edv. Grégra v příčině českých rigoros na fakultě lékařské, kterýžto návrh byl sborem doktorův lékařské

fakulty zamítnut, proti kterémužto zamítnutí chtěli medikové čeští podati odůvodněný protest.

24. června. Tábor lidu *pod Blaníkem* vlašimským c. k. okresním Bohdaneckým zakázán, poněvadž »program, zvláště v první větě *za nejasný a neurčitý* uznán byl«.

»Nár. pokrok« zabaven pro úvodní článek. Redakce ohlásila konfiskaci plakáty na nárožích.

25. června. »*Nár. listy*«, »*Nár. pokrok*«, »*Hlas*« a »*Svoboda*« *zabaveny*. V úvodním článku »Nár. listů« »Po vyrovnání s Čechy« shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z.

C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek první stolice, jímžto byl Frt. *Šimáček* odsouzen jako redaktor »Posla z Prahy« do žaláře na 4 měsíce a ku ztrátě 800 zl. z kauce. Zároveň odsouzenému nařízeno, by se do tří dnů vykázal, že byla kauce listu doplněna.

S red. »Nár. listů« K. *Tůmou* zavedeno vyšetřování pro telegram z Králové Dvora, vyslovující soustrast odsouzenému red. Frant. Göblovi (přečin schvalování nezákonních skutků dle § 305. tr. z.), pak pro poznámku k telegramu o zákazu tábora na Vysoké (přečin dle § 300. tr. z.) a pro úvodní články »O vyrovnání sporův národních v Čechách« v čísle ze dne 4. června a »Ať žije zákon!« v č. ze dne 5. června, v nichž shledány zločiny rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z.

Konfiskace č. 12. »Svobody« pro články »Sedmdesáté narozeniny Františka Palackého« a »Němcům se nadržuje« potvrzena. V obou článcích shledány zločiny rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. V konfiskačním nálezu praveno: »Článek ‚Němcům se nadržuje' počíná výrokem dějepisce Palackého, že, potud nebude v Rakousku nikdy spokojenosti a míru, dokudkoli národové budou míti příčinu báti se o národnost svou a pokud nebudou v ohledu tom dány garancie samým organismem státu. Ve spojení s tímto výrokem uvádí a porovnává se množství spotvořených skutků k důkazu, že se nedůvěra v Čechách zmahá způsobem strašlivým. Skutky těmi se odůvodňuje a kromě toho také ještě tvrdí, že ministerstvo zjevně Němcům nadržuje, že Čechy zřejmě uráží a odstrkuje. Článek pak končí charakteristikou jednotlivých členů vlády způsobem

nenávisť projevujícím, líčí se členové vlády jako nepřátelé Slovanstva vůbec a Čechů obzvláště a snaží se spisovatel odůvodniti to tím, že se Němcům nadržuje, Čechům však práva a »spravedlnosti se nedostává« atd.

26. června. Přelíčení »Politiky« pro dopis z Vídně v č. 105. o ministru obchodu *Plenerovi*. Soudnímu dvoru předsedal president Mentberger, žalobu přednesl substitut státn. návladnictví Mitteis, kterýž žaloval redaktora V. *Nedomu* a metter-en-pagesa V. *Hrazánka* pro urážku na cti dle §§ 491., 493. a čl. V.... Obhájcem obžalovaných byl Dr. *Srdínko*. Veřejný žalobce tvrdil, že v zmíněném dopise posuzováno jednání ministra Plenera způsobem přesahujícím všechny meze přiměřenosti a přípustnosti. Ministru obchodu vytýká prý se v záležitosti koncese české západní dráhy strannictví a státu škodlivé spojení s vídenskými peněžními domy, porušování důležitých zájmů země české, ba naráží prý se patrně i na prodajnosť a úplatnosť. Dále mluví prý se v dopise tom o »šlechetném« a »o jakémsi Plenerovi«, z čehož veřejný žalobník *dovozuje povahu skutku urážky na cti.* — Obžalovaný red. V. Nedoma *vzdal se veškerého hájení*, řka: »Vzhledem k tomu, že v nynější době bude v tiskových přích řízení rozhodně přísněji prováděno a vzhledem k tomu, že soud nesvolil ani k předvolání svědků, za které jsem žádal, *mám za to, že bylo by veškeré hájení* mé marné.« — Rovněž tak vzdal se hájení i druhý obžalovaný. Po ukončeném průvodním řízení navrhnul veřejný žalobník každému obžalovanému trest vězení na dobu 10 měsíců a ztrátu 300 zl. z kauce. Obhájce kladl hlavně důraz na to, že nebyla obžalovaným vina dokázána, poněvadž vývodní svědkové, za jichž předvolání byl žádal, a sice Dr. *Tragy* a Dr. *Banhans*, nebyli předvoláni a tím obžalovaným odňata veškerá možnosť ospravedlniti se. — Soud uznal oba obžalované vinnými a odsoudil V. *Nedomu* do *vězení* na dobu **7 měsíců** a ku ztrátě 250 zl. z kauce, V. *Hrázánka* pak do vězení na 4 neděle a oba k náhradě soudního řízení.

Odvolání proti zákazu táboru lidu *na Chlumu* c. k. místodržitelstvím zamítnuto. Rovněž tak byl zákaz potvrzen i ministrem Giskrou.

Tábor lidu svolaný ke dni 12. července na *Potštýn* c. k.

okresními úřady ve Skutči a v Kostelci nad Orlicí zakázá a sice, jak čteme v zákazu poslednějšího úřadu, na němž jes podepsán c. k. okresní Guth, proto, »an dle čl. 10. zák. z dn 15. listopadu r. 1867. *jen peticí neb adresou mínění svá podat lze*« a odstavec třetí programu »*protizákonní jest a v prá vlády sahá*«. Program zněl: 1. Jedině zvýšený blahobyt ná rodní zárukou jest toho, aby plněny býti mohly občanské po vinnosti k obci a státu. 2. Úplnou samosprávou pojištěna jes budoucnosť oběma národnostem v Čechách. 3. Úplné uznán práv království Českého hlavní a přední jest podmínkou vyrov nání poměrův mezi národy mocnářství Rakouské obývajícími.

Důvěrníci okresů Hlineckého, Litomyšlského, Vysokomýt ského, Poličského a Skutečského svolali ke dni 5. července tábor lidu na staroslavný hrad *Košumberk* u Lůže. Na programu byla porada o tom, kterak lze všeobecný blahobyt lidu českého zvýšiti.

27. června. Jos. L. *Turnovský*, odsouzený v prosinci r. 1867. pro přečin dle § 300. tr. z. spáchaný zprávou v »Nár. listech«, nastoupil trest tuhého vězení na čas šesti týdnů. — »Nár. Pokrok« zabaven. Dva dny před tím zabaveny jistým c. k. policejním úředníkem v Slovanském čtenářském spolku v Brně »Nár. listy«, »Svoboda« a »Nár. Pokrok«, aniž by se byl konfiskující úředník nějakým nálezem nebo rozkazem vykázal.

28. června. Konfiskace č. 173. »Nár. listů« pro článek »*Po narovnání s Čechy*«, v němž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. potvrzena. V důvodech čteme »Článek ten pod záminkou, jako by chtěl o jakémsi pokusu vlády k narovnání s Čechy mluvit, jen příležitosti hledá a po užívá, aby nejhorší předhůzky a křivé obviňování na vládu sebral a do světa pustil s tím patrným úmyslem: popudit k opovrhování s vládou a státní správou. Obsah celého článku ukazuje k tomu, zejména však následující věty: »Pan baron (totiž Beust) jest člověk velmi šťastný. Má svědomí, které jes ušito podle vzoru slavných svého času Mottlových kabátův může je nosit po obou stranách. Pan baron vyjednával; al ne »určitě«, tak že skutečně nevyjednával — aby se nemohl říci atd. Nad míru náruživá jest pak věta, kterou se vládě vy týká, »*že ta celá věc o vyrovnání s Čechy byla toliko komedi*

nastrojená proto, aby se mohlo o národu českém do světa rozkřičet, že s ním žádné narovnání vůbec není možné, i aby pak dovolávalo se proti němu — ačkoliv ani sebou nehýbá — nejkrutějších prostředků vlády vojenské,« což článek nazývá »*ústavní řež*«. »Jsme,« praví se dále v článku, »připraveni na takovou řež . . . Ale taková malá útrata se nevyplatí, jen když bude zachována vídenská politika.« Konečně dovoluje si spisovatel zřejmých výhrůžek, pravě: »Tedy jen chutě do díla! Narovnání se nezdařilo — ústavní řež může začít. Až vás budou bolet ruce, pánové — jen nám to řekněte; my vám vaše instrumenty na chvíli podržíme« . . . »Ale až budete narovnáváni vy — také se vám poslouží, *až vám v kříži lupne.*« Patrno tedy, že spáchán zločin atd.

Zakázaného táboru *pod Blaníkem* súčastnilo se velké množství lidu z okolí. Řečiště zbudované z lesních stromů ozdobeno bylo zemským znakem a prapory českých barev. S nejvyššího stromu na vrchu Blaníku vlál mohutný prapor. Za střelby z hmoždířů hnul se velký průvod lidu z Louňovic, kde se byla většina účastníků sešla, k tábořišti, kam dostavilo se také množství hostí z Tábora, Pacova, ze Sázavy, Divišova, Vlašimi a jiných více méně vzdálených měst a osad. Zástupové přivalili se na louku a rozestavili se kolem tribuny, kde meškali již c. k. krajský z Tábora Bradacz, c. k. okresní z Vlašimi Bohdanecký a ještě několik c. k. úředníků v uniformách. Nikde však nebylo viděti četníků. Na neštěstí spustil se v brzku déšť. Jelikož se nesmělo řečniti, provolával lid nadšeně »Sláva koruně České! Sláva svobodě! Sláva českým právům! Na zdar slovanské vzájemnosti!« C. k. organové sestoupili později s tribuny a lid k večeru se rozešel.

Přes úřadní zákaz výletu *na Chlum* (uprostřed královéhradeckého bojiště) shromáždil se na památném vrchu tom lid již dopoledne. Po poledni lidu vždy více přibývalo. O 3. hod. dostavil se c. k. krajský Smolarz s adjunktem Exelim, pak c. k. okresní královédvorský a hořický a jeden úřadník od c. k. místodržitelství. Zábava přečetně shromážděného lidu měla klidný průběh. C. k. krajský Smolarz chodil za zástupy lidu, kteří zpívali a syčeli nebo pískali . . . Občas hrála hudba. Sykot davů opakován několikrát. Po příchodu Sokola královéhradeckého,

jenž nadšeně uvítán, rozproudila se na vrchu zábava tím čilejší. Provoláváno »Sláva« koruně České, národu, Sokolu hořickému, bydžovskému a jilemnickému, jakož i hostem z různých okresů přibyvším. V celku bylo zastoupeno devět okresů mnoha tisíci lidu. Pořádek byl vůbec vzorný; c. k. krajskému Smolarzovi třikrát »nalit cylindr«. Zábavě lidu přítomní c. k. úředníci sešli se večer ku konferenci a konferovali až do rána.

29. června. Zakázaného táboru lidu »*na hulínských trávnikách*« u Kroměříže súčastnilo se přes 15000 osob. Husaři na koních a s vytasenými šavlemi byli pohotově. K prosbě c. k. vládního komisaře odebral se zástup na náměstí v Hulíně, kde provolal »Slávu koruně České!«, načež tábořil na jiném trávníku až do noci. Nadšení lidu bylo nesmírné.

Následkem přípisu c. k. trestního soudu nevydalo c. k. policejní ředitelství Jos. *Barákovi* průvodního listu na cestu do Kostnice.

30. června. *První hromadný soud* — **pro Herbstovské demonstrace**. Na lavicích obžalovaných zasedlo 22 mladíků, z nichž devět hájil Dr. *Kučera*. Líčení řídil předseda soudu trestního Mentberger; votanty byly rada Mach a adjunkt Gottfried. Žalobu přednesl náměstek státn. návladního, Opolecký. Obžalováni byli: Louis *Šmíd*, 20letý soukromý učitel francíny, narozený v Paříži. Předkové jeho, kteří byli až do bitvy bělohorské v Čechách usedlí, psávali se »Kovář«, kteréžto jméno později zgermanisováno. Obžalovaný přišel r. 1856. do Prahy, umí česky a francouzsky, ale v němčině se nevyznal. Matěj *Vít*, 24tiletý medik ve třetím ročníku. Ve vysvědčení, jež mu vystavila rodná obec jeho, praveno: »V Praze studuje — otce mnoho peněz koštuje — což tímto se stvrzuje«. Sava *Rajkovič*, 20 let stár, rodem Srb, posluchač filosofie na pražské universitě. Mluví plyně česky i německy; žádá však, aby byl vyslýchán po česku. Leopold *Geitler*, 20tiletý filosof, kterýž dříve studoval v Praze, v době procesu pak ve Vídni; Frant. *Oleszkiewiecz*, 22 let stár, zlatník v Praze, kde řídil otcův závod zlatnický; Emanuel *Prokop*, 18tiletý technik, rodem z Lomnice; Frant. *Ptáčník*, 18letý student na gymnasiu německobrodském; Ferd. *Pfeifer*, 20tiletý studující techniky v Praze; Pavel *Chalier*, 15tiletý knihařský pomocník z německé rodiny, rodem z Ber-

lína; Jan *Fišer,* 19letý sklepník; Václav *Hodan,* 34letý bednář; Jan *Hořejší,* 18letý absolvovaný realista, navštěvující varhanickou školu; Ant. *Jaroměřský* z Prahy, zámečnický pomocník, 20 roků stár; Robert *Kestřánek,* cukrářský pomocník z Plzně, 21 roků stár; Frant. *Mrázek* z Třeboně, pomocník pekařský, 21 roků stár; Jan *Netušil* ze Zemičan v okresu Pardubickém, 28 roků stár, řemeslník; Ant. *Söhnler*, 18tiletý technik v druhém roce; Alojs *Veselý,* 17tiletý klempířský učenník z Rožmitala; Jan *Blažka,* 19tiletý obchodní pomocník z Dlouhé Vsi v okresu Sušickém; Jos. *Vyhnálek,* 19tiletý kupecký pomocník z Čelakovic; Jan *Napravil,* 31tiletý reservník, nyní nádenník v Bubnech; Alojs *Opitz,* obuvnický učenník, narozen 9. prosince r. 1854.; (nebyl tedy ještě plných 14 roků) a Jan *Doležal* 21tiletý technik.

Z obžaloby vyjímáme: »Nár. listy«, již dne 9. ledna 1868 varovaly před ovací, kterou němečtí studující ministru Herbstovi uspořádati zamýšleli, dávajíce na srozuměnou, že by podobná ovace byla urážkou české národnosti, a mohla vésti k výtržnosti. Dne 19. ledna bylo na dveřích školníka techniky napsáno: »Pojďte dnes k Fáfům v 7 hod.« Večer sešla se v hostinci tom společnost asi 250 mladíků, hlavně studujících, které předsedal Sava Rajkovič, a kde rokováno o tom, co má býti vzhledem k připravované ovaci německých studentů podniknuto. Výboru, který v schůzi té byl zvolen, dán pouze všeobecný úkol: Aby průvod s pochodněmi, bude-li německými studenty uspořádán — překazil. Podobná předběžná schůze odbývána dne 18. ledna také v restauraci Šaryho. Dne 19. ledna pod večer počalo se před německým kasinem shromažďovati veliké množství lidu. Magistrátní orgánové bezpečnosti marně lid vybízeli, aby se rozešel. Z davu zaznívalo křik a pískání, přičemž bylo slyšeti: »Beust — Herbst — Urá!« K domluvě purkmistra a jeho náměstka lid se rozcházel; ale když sykot a pískot neochaboval, počala policie zatýkati a zatkla hlavně Savu *Rajkoviče.* Dne 20. ledna večer shromáždilo se asi 160 osob, na pohled studujících, v Novodvorské pivnici na Malé straně, kde usnešeno vyslati deputaci k spolkům »Hlaholu« a »Sokolu«, aby byl uspořádán pochodňový průvod na počest nově zvolenému purkmistru pražskému, při kteréžto příležitosti

byl v sále přítomný, učitel jazyků *de Tyson* (jenž jest pro zločin ze ziskuchtivosti spáchaný zatčen) *jako c. k. tajný policista* poznán a ze sálu vyhozen. Dne 21. ledna odpoledne bylo policejnímu úřadu de Tysonem sděleno, že »večer bude kraval«. Z té příčiny rozestavena policejní stráž v počtu asi 130 mužů a přes 26 četníků poblíž německého kasina. K 9. hod. počala se Široká ulice (nyní Jungmannova) značně lidem naplňovati. Stráž počala ulici vyklizovat; křičeno a pískáno. Obě strany tlačily se zpět, při čemž několik osob zatčeno, aniž by byl strážníkům odpor kladen. Byloť slyšeti signaly píšťal, při čemž však sluší podotknouti, že musila v okamžení tom i obecní stráž signaly na píštalky dáti znamení ke shromáždění se. Vyklizení ulice dálo se zdlouha. U několika kočárů, jež jely ulicí do kasina, byla okna vytlučena. Při trpném odporu couvání byly činnými c. k. orgány bezpečnosti. Orgány ty povolaly vojenskou posilu, načež ulice rychleji vyklizena. Přes to neustále voláno »Pereat Beust!«, křičeno, syčeno a pískáno. O 8 hod. večer dostavilo se vojsko ve zbrani. Dle výpovědi policej. komisaře Dedery zabubnováno a lid vyzván, aby se rozešel. Jelikož se to nestalo, jak bylo přáti, dán jedné setnině vojska rozkaz, *aby lid bodáky rozehnala.* Lid pak se rozcházel, když se k němu *vojsko přiblížilo, aniž bylo zbraně užito.* — C. k. policejní rada *Marx (zamlčev jména důvěrníků)* udal, *že měl z důvěrných zpráv vědomosť o provedení této demonstrace.* Zvěděl však jen, že umluveno bylo pouze násilí proti účastníkům slavnosti; *ale nikoli k tomu účelu, aby byl kladen odpor i úřadům.* Dle náhledu policejního rady Marxe měl shromážděný lid *pouze pouličním sběhem přerušiti slavnostní hostinu*, a ačkoli **žádný činný odpor lidu proti úřadu samému se nestal** a lid na vyzvání obecní stráže — rozejíti se — a s trpným odporem uposlechl (při čemž *jednotlivé osoby* výstřednosti spáchaly), musilo se přece předpokládati, že smělejší vůdcové na konflikt tento počítali.

Obžalovaný *Doležal* o výslechu doznal, že přišel dne 17. ledna jako denní host do hostince »u Fáfů«, kde bylo asi 200 osob, hlavně studujících shromážděno. Že by byly nějaké návrhy činěny, neví. České studentstvo chtělo zameziti průvod, jež němečtí studenti chystali Dru Herbstovi. K německým

udentům měla býti vyslána deputace s vyřízením, aby nečlali Dru Herbstovi žádných okázalých ovací, zejména by ipustili od uspořádání průvodu s pochodněmi. Na otázku předsedovu »Proč?«, odpověděl obžalovaný: »**Poněvadž Dr. Herbst veřejně urazil studentstvo a obecenstvo před sněmovnou shromážděné.**« O událostech dne 19. ledna praví, že, bydle v Široké ulici, zaslechl doma hluk a vyšel na ulici, aby viděl, co se děje. Slyšel jen hluk a sykot shromážděného lidu. Vyzvání stráží, aby se lid rozešel, obžalovaný vůbec neslyšel.

Obžalovaný Louis *Šmíd* vyznal, že u »Fáfů«, kde byl přítomen, předsedal Rajkovič, jsa k tomu takořka donucen; že tam usnešeno vyslati do německého kasina desítičlennou deputaci s nejzdvořilejší žádostí k pořadatelům ovace Dru Herbstovi, aby se zdrželi všeho, čím by urazili národnost českou. *Vyznamenávají se ty hostiny a slavnosti kasinovské tím, že se při nich v přípitcích atd. pášou nejhrubší urážky naší národnosti.* Dne 19. ledna večer, když v Široké ulici policejní stráž vyzývala lid, aby se rozešel, obžalovaný vyzvání toho pro hluk neslyšel.

V podobném smyslu vypovídal medik *Vít.* — Sava *Rajkovič* se přiznává, že večer dne 17. ledna byl »u Fáfů«, ale přišel později, takže neví, kdo před ním předsedal. Ve schůzi jednáno též o tom, aby byla českým studentstvem podána ministru Hasnerovi adresa, aby nebyla universita pražská déle poněmčována. Kdo ve schůzi té řečnil, nemůže udati. Za jeho přítomnosti nebylo o německé ovaci, strojené Dru Herbstovi, řeči.

Předseda: Jest však udáno, že jste vybízel studenty, aby přišli na Širokou ulici, Vy sám že vezmete revolver.

Rajkovič (prudce): Kdybych já byl ve schůzi řekl: Pánové, vezměte revolvery, já sám přijdu s revolverem: při sám bůh! *byl bych také přišel s revolverem.* Ale když jsem byl zatčen, neměl jsem žádného revolveru.

Filosof Leopold *Geitler*, kterýž byl obviněn, že súčastnil se nejen demonstrace před německým kasinem, nýbrž i tajné schůze v Novodvorské pivnici dne 20., vypravoval: »Dostavil jsem se do pivnice té, věda od svých kolegů, jednak také z vyzvání, jež bylo přilepeno v průjezdu university, že tam bude schůze studentů. Nezdržel jsem se tam však než chvíli. Přišelt

tam totiž po mně též jistý *Tyson,* kterého jsem já tehdá neznal ještě jako *ošemetného podvodníka.* Sotva byl uveden do sálu, počali naň mnozí ukazovat, *že je to špicl*, a brzy také milého Tysona vystrnadili. Já, maje jej za člověka poctivého, a myslě, že se mu děje křivda, ujímal jsem se ho, pročež na mne mnozí zanevřeli. Opustil jsem shromáždění zároveň s Tysonem. O demonstraci před kasinem obžalovaný žádného vyzvání k rozejití se neslyšel.

Po výslechu ostatních obžalovaných vyslechnuta dlouhá řada svědků, hlavně městských i c. k. policejních strážníků a úřadníků a čtena také některá protokolární seznání. Nad jiné zajímavým bylo seznání *c. k. tajného* policisty *Gustava de Tysson*, o němž teprve z procesu toho vyšlo na jevo, že byl vlastně *agent provocateur.* Byl to 27letý, v Huye v Belgii rodilý syn ve Vídni usedlého učitele francziny, pocházejícího z rodiny šlechtické. Co do zevnějšku nejevil ničeho zvláštního. Bezvousá tvář jeho s přihlouplým výrazem nesvědčila nikterak o pružnosti ducha, jakou prozrazoval, jakmile se tvář jeho řečí oživila. Za to vyznamenával se neobyčejnou výmluvností. Znalosť francziny a některých jiných jazyků a dosti uhlazené chování a vlídná hovornosť, s jakou se uměl ku každému přidružiti, vše to přispívalo nemálo k tomu, že získal si z pravidla v brzku důvěru skoro každého, s kým se rozhovořil. Minulosť jeho byla dosti pestrá. Z mládí odebral se s otcem do Krakova. R. 1860. vstoupil do sicilského vojska, kde stal se důstojníkem. R. 1863. súčastnil se polského povstání a vstoupil pak do rakouské služby k husarskému pluku, z něhož r. 1867. jako šikovatel vystoupil. V brzku po té objevil se v Praze a kromě služeb, jež konal jako udavač, spáchal zde řadu podvodů, krádeží a jiných nečestných skutků, pro které byl dříve, nežli došlo ku přelíčení pro Herbstovské demonstrace, zatčen, dne 24. dubna před soud postaven, za vinna uznán a odsouzen do těžkého žaláře na dobu osmi měsíců.

De Tyson udal na policii protokolárně takto: Byv propuštěn od vojska, kde jsem sloužil jako sprostý, přišel jsem do Prahy a živil se zde kondicemi v několika domech. Uměl jsem se zalichotit studentům a bavíval jsem se nejvíce mezi českými studenty, *jichž důvěru snažil jsem si všude získat.* Mluvím

francouzsky, německy, polsky, rusky a vlašsky. Prostřednictvím pana Lustiga dověděl jsem se, že policejní komisař pan Dedera rád mluví francouzsky. I představil jsem se mu a prosil jej, aby mi opatřil buď nějaké kondice nebo nějaký úřad u c. k. policie. Znal jsem tehda studenty už velmi dobře. Zejména spřátelil jsem se s jistým *Šnajdrem*, který mne sám vyzval, abych s ním šel do schůze studentů českých, do Novodvorské pivnice. Tam rokováno o překažení slavnostního banketu v německém kasině. Sál byl plný; mohlo tam být asi 150 studentův. Dvéře byly zavřeny a jen ten, kdo měl tajné heslo »Orlov«, byl vpuštěn. Mluveno tam také, že *Češi nesmějí podlehnouti Němcům; ale Němci že musejí podlehnout Čechům.* Studentstvo samo že je sice slabo, ale pomocí dělnictva že zvítězí.

Obž. *Geitler* přerušiv čtoucího volá: To vše je holá lež. Tyson nemohl zaslechnout ani slova o tom, o čem bylo v sále rokováno. Nevytrpěliť ho tam ani pět minut.

Tyson udal dále »rozmluvy své« se Šnajdrem. Byv vyhozen z Novodvorské pivnice šel prý k Šnajdrovi jako ku příteli svému na nocleh. Šnajdr jej sice doprovodil domů, ale hned prý se zase vrátil do schůze. Tyson, leže v Šnajdrově posteli, čekal tedy, až se Šnajdr vrátí ze schůze, aby na něm vyzvěděl, co se ve schůzi dělo. Šnajdr prý na jeho otázku odpověděl, že bude velká demonstrace proti kasinu, a doložil: »Nepoddáme se jim! **Bez revoluce nemůžeme obstát. Jen revoluce nás vybaví z toho podruží!**« — »*Ale oni mají vojsko!*« namítnul prý Tyson, »a my jsme beze zbraní!« — »Však my máme také zbroj!« dal prý Šnajdr v odpověď. — Aby zaplašil všechno podezření, Tyson schválně prý připomenul, že je to na váženou provésti takovou demonstraci a postavit se úředním orgánům na odpor. Policie že tomu dojista bude hledět vší silou zabrániť. »Kdo by se nám postavil v cestu,« zvolal prý na to Šnajdr, »toho porazíme.« (»Den rennt man nieder,« praví Tyson ve svém protokolu.) Vyzvěděv takto »vše«, pospíšil prý Tyson k řediteli městské policie Čakrtovi, aby mu to udal. Čakrt prý jej poslal ihned na c. k. policii ke komisaři Vlčkovi, kterýž nemeškal zpraviti o tom všem *ředitele c. k. policie barona Strauba.* **Ředitel Straub dal na to Tysonovi »rozkaz«,**

aby vypátral náčelníky . . . Tyson vypátral, co se připravovalo k večeru dne 21. ledna a udav vše c. k. policejnímu radovi Vlčkovi, dostal rozkaz, aby šel k večeru na Širokou ulici před německé kasino. Na to referoval stručně, co tam viděl. Celá věc zdála se mu býti nepatrnou nebo spíše nějakou předehrou.

Posluchač filologie J. *Šnajdr* naproti tomu v protokolárním seznání udal, že znal Tysona až do schůze v Novodvorské pivnici pod zcela jiným jménem. Vydával prý se Tyson za polského enigranta; tvrdil, že se jmenuje »baron de B . . .«, vypravoval, že bojoval v polském povstání a dal Šnajdrovi na památku jakousi báseň, kterou prý básnila Pustowojtowa na Langiewicze. Dne 20. ledna večer přišel Šnajdr s Tysonem do schůze v Novodvorské pivnici. Tam však někteří obořili se na Tysona jako na špatného člověka — *na špehouna.* I netrvalo ani pět minut a Tyson byl ze sálu vypuzen. Co Tyson udal, že se Šnajdrem rozmlouval, prohlásil Šnajdr za drzou lež a denunciaci.

Nejinak udal v předběžném výslechu *Toužimský.* Byl také ve schůzi v Novodvorské pivnici, kde nejednáno o ničem jiném než o uspořádání průvodu s pochodněmi purkmistru Klaudymu. Po chvíli přišel Tyson. Někteří jali se naň dorážet, že je policejní špehoun. Toužimský, Geitler a Šnajdr, pokládajíce jej za barona, chtěli zaň ručit. Když ale řekli, že je to baron de B . . ., ozvalo se shromáždění: »Hleďte! V každé společnosti dává si jiné jméno!«, načež on se teprve přiznal, že se jmenuje Tyson. Musil se však ihned klidit.

Po ukončení průvodního řízení setrval veřejný žalobník na obžalobě, načež ujal se slova obhájce Dr. *Kučera,* jenž hájil devět obžalovaných a mimo jiné pravil: »Příčina, pro kterou zde mluvím, jsou výtržnosti, jež udály se před německým kasinem na počátku tohoto roku. Nevím, mluví-li ze mne pouze instinkt obhájce čili nic, když dím, že bych si přál, aby záležitost tato nebyla se vyřizovala před tímto slavným soudem, alebrž aby bývala vyřízena před soudem policejním. Nebyl bych se o tom zmínil, kdyby pan státní zástupce nebyl se vyslovil, že stává zde i okolností přitěžujících. Pravda sice, že obecenstvo přikládalo výtržnostem těm velkou důležitost; avšak

jest veliká pochybnosť, že bylo potřebí veřejných orgánů bezpečnosti v té míře, jak se to skutečně stalo. Nutno však především podotknouti, že události, sběhnuvší se před německým kasinem naprosto netýkají se obžalovaných, jež hájím. Co týče se zákona o shluknutí, jsem jist, že zákonodárce chtěl trestati jen toho, kdo při shluknutí neposlechne vyzvání, aby se odstranil. Dovoluji si však tvrdit, že zde ani žádného shluknutí ve smyslu zákona nebylo. Přečinu shluknutí dopouští se po zákonu ten, kdo proti orgánům veřejnosti vyzývá k protivení se. Z celé páté hlavy trestního zákona jde na jevo, že jedná se o autoritu úřadní. O tu musí se jednati a pak teprve může býti řeč o přečinu shluknutí. Zde však činu takového nebylo, proto nebylo i shluknutí. Strašáky, jež poslány byly do světa, byly a jsou lichy. Jedním z těchto strašáků byla shromáždění u Fáfů. Nepozoruji, že by v schůzích těch bylo něco trestuhodného. Byla to více rozčilená konversace při pivě, konverzace s předsedou, kterého nikdo neposlouchal. Tam radili se o věcech, jež proti úřadní autoritě ničeho neměly. Porady ty nepoukazují ani vzdáleně k jakémusi skluknutí. Neméně lichým byl strašák v podobě cedule na technice vyvěšené. Jest však také dokázáno, že cedule ta vyšla od těch, kteří zde sedí na stolici obžalovaných? Vždyť je známo, že byli na technice lidé, kteří tam ani nepatřili. Mimo to vyvěšena byla ta cedule v neděli odpůldne, kdy téměř nikoho na technice nebylo. Proto jest nutno za to míti, že vyvěšením cedule té měl býti spíše někdo poškádlen. Že zde žádného shluknutí nebylo, vychází ještě z toho, že při velkolepém rozvinutí orgánů vojenských a policejních nemělo obecenstvo potřebí se protiviti. Svědkové nevypravují, že kladlo obecenstvo odpor.«

Po té uvedl obhájce některé výpovědi svědků, aby dokázal, že nikomu ze stráže ublíženo nebylo, načež pokračoval: »Zde byl obyčejný shon lidu, jenž nepřirozenými pověstmi nabyl rozměrů poněkud větších. Shon ten povstal ze zvědavosti, která je v lidu tím větší, čím pohnutější je doba, v níž žijeme. Mimo to musím připomenouti, že slyšel jsem, že dostavilo se tam mnoho lidí, o nichž by se nikdo neodvážil tvrditi, že by nešetřili zákonů, a mám za to, že jen proto, poněvadž vůbec předpokládalo se, že se tam nic státi nemůže. Dejme tomu, že

však v přítomném případu z ničeho nevysvítá, že chtěla se tam na jevo dáti nelibosť k banketujícím a studentstvu německému, jež mělo v úmyslu uspořádati průvod. To vše ale není ještě opírání se úřadním orgánům, neboť hosté a studentstvo nejsou úřadními orgány. Má-li někdo uposlechnout, musí dříve slyšet vybídnutí k rozejití se. Že by ale byli všichni účastníci slyšeli vybídnutí, může být sice pravděpodobno, ale před soudem musí býti dokázána pravda; rozsudek proti vinníkovi může býti vydán jen tenkrát, když podán jest proti němu právní důkaz. Že podezření padlo na ty, jež hájím, může být již proto, že byli obžalováni. Je-li však někdo v podezření nějakém, netřeba mu dokázati nevinu svou; neboť že *vinen jest, musí dokázati jiný*. Negativní důkaz vinníků jest takřka nemožný a mimo to není nikdy povinností obžalovaného, aby vedl negativní důkaz neviny své. Svědky jest dokázáno, že žádnému nebylo možno slyšeti vyzvání k rozejití se.«

Na to uvedl obhájce doslovně některé výroky svědků, načež pokračoval: »Každý tedy nemusil slyšet. Aby obžalovaní mohli být odsouzeni, musil by být proveden důkaz, že vyzvání slyšeli. Nejlépe mohlo být slyšet napomínání Dra Klaudyho, neboť se byl lid poněkud utišil. Někteří však doznávají, že ani toho neslyšeli. Po napomenutí páně purkmistrově lid se rozcházel, pomalu sice, leč přece. Avšak kdyby byli purkmistra i slyšeli a neuposlechli, nebyli by se dopustili přečinu shlukнutí, neboť Dr. Klaudy nebyl orgánem takovým, o němž mluví zákon. Dále podotýkám, že ten, kdo má úřadníka nebo strážníka uposlechnouti, musí jej dříve znáti. Mezi napomínajícími však byli i civilní strážníci, kteří neměli žádných odznaků, a proto také nikdo nemohl vědět, že je to stráž, a nemusil jich uposlechnouti. Zákon však žádá ještě více. Kdo má uposlechnout napomenutí k rozejití se, musí dříve moci odejíti. Svědkové však vyznali, že odejíti nebylo z počátku naprosto možno. Někteří žádali, aby jim bylo uděláno místo, aby se mohli odstranit, ano ani veřejné orgány dle doznání svědků nemohly se prodrati.«

Po té snažil se obhájce dokázati nevinnosť každého ze svých devíti klientů zvláště, a skončil následovně: »Byl jsem překvapen, když státní zástupce pronesl, že nestává polehčujících

ností. Já pak neshledav zde nižádných okolností přitěžu-
:h, připomínám, že nutno při obžalovaných ohled vzíti
levším na jich mládí, pak na bezúhonný život, jakož i na
že vše to neudálo se ze zlého úmyslu nějakého, alebrž
se z příležitosti, která se jim byla naskytla. Kromě toho
i všickni držáni po delší čas ve vyšetřovací vazbě, kteráž
trestem, jaký státní zástupce navrhuje, v nižádném poměru
stojí. Myslím, že návrh státního zástupce, kterýž vyměřil
st nejpřísnější, jest při nejmenším aspoň přehnaný.«

Po řeči obhájcově přednesli ještě ti, jichž Dr. Kučera
ájil, své námitky, načež přelíčení prohlášeno dne 2. července
ukončené. Rozsudek prohlášen 7. července.

30. června. Přelíčení s Vilémem *Pickem* pro zločin uražení
ličenstva dle § 63. tr. zák. Zločinu toho dopustil prý se
ýmsi výrokem o obraze, jenž byl v lednu v Měšťanské
edě na Smíchově vystaven. Jako svědkové vyslechnuti ze-
ména pp. Dimmer, Kohout, Novotný, Novopacký a Benke,
ří svědčili vesměs na prospěch obžalovaného, tak že sám
ejný žalobce Braun po ukončení průvodního řízení navrhnul,
y byl obžalovaný uznán za nevinna. V tomtéž smyslu také
ril obhájce Dr. Čížek. Soud však k návrhům těm nepři-
upil a odsoudil obžalovaného do těžkého žaláře na tři
síce.

Nejvyšší soudní dvůr potvrdil nálezy prvních dvou stolic,
iž Jos. *Barák* jako býv. spolupracovník časopisu »Pravda«,
rá r. 1867. vycházela místo zastavené »Svobody«, dán byl
obžalobu pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 56 a.)
přečiny dle §§ 300. a 302. tr. z. V důvodech uvedeno
»Pravda« nepřátelsky se chovajíc k nejvyššímu rodu panov-
ckému a k vládě, patrně k tomu směřovala, aby (zažalova-
mi články) nenávisť k osobě císařově, k níž podněcovala,
a více roznítila atd. Přelíčení ustanoveno na den 10. července.

Důvěrníci okresů v okolí Loun ohlásili ku dni 12. čer-
nce tábor lidu *na Pravdě* u Domaušic s tímto programem:
Osvědčení souhlasu s resolucí prvního tábora pod Řipem;
Jak lze na venkově vůbec docíliti lepšího vychování a po-
bám života přiměřenějšího vzdělání mládeže dorůstající, zvlášť
) stav rolnický; 3. Úvaha o neblahých následcích roztržek

národních v království Českém, pak o důležitosti, prospěšnosti a prostředcích trvalého dorozumění se obyvatelstva českého k vespolnému podporování a hájení zájmův společných k dosažení společného dobra.

Červenec 1868.

1. července. Red. »Budivoje« K. *Foitl* odsouzen c. k. krajským soudem v Budějovicích pro přečin, spáchaný prý číslem ze dne 2. února do vězení na tři týdny a ku ztrátě 60 zl. z kauce.

C. k. zemský co tiskový soud v Brně potvrdil zabavení »Olomuckých novin« pro zločin rušení veřejného pokoje. Redaktor listu toho spáchal za nejnovější éry již čtyry zločiny a jeden přečin.

2. července. Pro zakázaný tábor lidu *na Vysoké* u Kutné Hory zavedeno u c. k. krajského soudu kutnohorského rozsáhlé vyšetřování.

Proti zákazu výletu zpěváckého spolku hořického na *Zvičin* podáno odvolání k c. k. místodržitelství. Zároveň požádán c. k. úřad v Hostinné za udělení povolení k výletu.

Tábor lidu na *Loučeni* u Nymburka c. k. okresním úřadem zakázán, poněvadž prý program jeho »příčil se základním státním zákonům a ústavě«.

Redaktoru »Hlasu« Dru St. *Kodymovi* doručena obsilka k závěrečnému přelíčení, položenému ku dni 7. července pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z.

3. července. C. k. policejní ředitelství pražské rozkázalo všem českým spolkům pražským, že na příště, prve nežli budou chtít podniknouti nějaký výlet, musí si opatřiti dříve úřadní dovolení netoliko u c. k. policejního úřadu v Praze, nýbrž i u všech c. k. úřadův politických všech okresů, jimiž výletníci ubírati se budou. Až dosud spolky pražské výlety své pouze policii ohlašovaly a policie brala ohlášení na vědomí.

Red. »Nár. listů« vyslechnut u c. k. trestního soudu v Praze jako svědek v příčině *táboru řipského*, pro který bylo zavedeno trestní vyšetřování.

4. července. Tábor omladiny *na Valečově*, svolaný ku dni 12. července, c. k. okresním v Mnichově Hradišti Květem zakázán, poněvadž »program všeobecně a neurčitě zní«. Program zněl: 1. Jak by co nejdůstojněji *omladina česká osvědčila loyalitu svou k trůnu panovnickému?* 2. Kterak by mohla omladina působiti v šíření vzdělanosti mezi českým lidem? — Také tábor lidu *na Košumberku* u Lůže c. k. okresním Hotischem zakázán. Nová žádosť zamítnuta proto, »že by se táborem rušila marianská pouť na blízkém Chlumku«. Rovněž zakázána společná produkce zpěváckých spolků jakož i hostina, která měla býti konána pod širým nebem. Jednotlivým spolkům zakázány i pouhé obyčejné výlety. — Podobně zakázána c. k. okresním v Kutné Hoře Pokorným pěvecká slavnosť, kterouž zpěv. spolek »Tyl« a »Sokol« uspořádati chtěly dne 5. července na vršině Kaňkovské k oslavě památky mistra Jana Husa.

Pro vypuzení c. k. policejního adjunkta Krále von Dobrawoda z Nuselské zahrady zavedeno vyšetřování.

Ve *Volanicích* u Nového Bydžova zabaveny v jediném dnu neméně nežli u 16 občanů, chudých i zámožných, ba i u samého starosty nemovitosti *pro nezaplacené daně.*

5. července. Býv. red. »Svobody« J. *Barákovi* dodán časně z rána nález c. k. nejvyššího soudu, kterýmž potvrzen rozsudek znějící na desítiměsíční žalář, a zároveň také rozkaz, aby bez odkladu trest ten nastoupil. Odsouzenému nepopřáno ani času, by své záležitosti uspořádal.

Zakázaného výletu na horu *Zvičín* súčastnilo se asi 15.000 osob, z Králové Dvora, Pecky, Lomnice, Paky, Hostinného, Sadové, Mlazovic, Bělohradu a četných jiných obcí. Na místo výletu dostavil se jeden c. k. krajský, čtyři c. k. okresní a několik detektivů. Okolní jednoty byly vesměs zastoupeny. Členové Sokola královédvorského dostavili se se smutečnými odznaky na čapkách. Lid provolával slávu králi, národu, České koruně. Vládní komisaři povolili čtvrt hodiny ku zotavení, načež *prohlásili »shromáždění za rozpuštěné«.* Většina lidu setrvala však na Zvičíně až do pozdního večera. Pořádek byl vzorný, zábava nenucená, nadšení všeobecné.

Zakázaného táboru lidu *na Košumberku* u Lůže súčastnilo se velké množství lidu z okolních měst a osad. Zábava

měla průběh klidný. I zakázaná hostina odbývána, ale nikoli pod širým nebem, nýbrž v uzavřené místnosti. Hostině byl přítomen také c. k. krajský Pötting, kterýž zakázal politické řeči. Četné telegrafické pozdravy budily nadšený jásot, až jich čtení c. k. okresní Hotisch zakázal. Pořádek byl vzorný; c. k. četníky nikdo neshledl.

Zakázaného výletu na *Kaňkovské vrchy* k mohyle Kalvarie zvané, kde bojovníci husitští od horníků kutnohorských do šachet naházeni byli, súčastnilo se přes 4000 osob. Přítomen byl také c. k. okresní kutnohorský Pokorný (kterýž byl spolkům, jež by zákazu nešetřily, pohrozil rozpuštěním) a zapisoval některé z účastníků výletu. Když zazněl společný zpěv, c. k. okresní jej zakázal. Lid rozstoupil se na to v několik davů, v nichž opět zpíváno. Jinak byl průběh výletu klidný. Mohyla Kalvarie ozdobena byla zelením a na vrchu vlál *černý prapor s bílým kalichem.*

Tábor lidu, svolaný ku dni 12. července na *Žižkovo pole* u Přibyslavi, c. k. okresním přibyslavským zakázán.

6. července. Ministr *Herbst* přibyl do Prahy. V *týž den* prohlášen rozsudek ve při pro *Herbstovské demonstrace.* Všickni obžalovaní (vyjma nezletilého Opitze) uznáni vinnými přečinem shluknutí dle § 283. tr. z. a odsouzeni do vězení, a sice: Sava Rajkovič, Louis Šmíd, M. Vít a Doležal na 4 neděle (nejvyšší trest, jejž zákon na přečin ten ukládá); Oleskiewicz a Napravil na 3 neděle; Blažko, Fischer, Geitler, Hodan, Ptáčník, Prokop, Pfeifer, Söhnler, Jaroměřský, Kestřánek, Mrázek, Netušil, Veselý a Vyhnálek na 14 dní, Chalier na 10 dní. Nedospělý Opitz odkázán c. k. policii, aby jej po svém rozsudku potrestala. Devět obžalovaných hájil Dr. Kučera; ale nabídl se, že vypracuje odvolání všem. O líčení vyšlo také na jevo, že Jaroměřský o svém zatčení dne 21. ledna pažbou tlučen do hlavy a zkrvácený na strážnici přiveden.

Závěrečné přelíčení »Politiky« pro článek »*Rakouská ústavnosť*«, jehož předmětem byly Herbstovské demonstrace a v němž shledán zločin rušení veřejného pokoje, spáchaný prý popuzováním proti ústavě a k opovrhování osobou císařovou — *ale bez obžalovaného.* Redaktor »Politiky«, V. *Nedoma* žádal dne 4. července za odročení líčení, poněvadž se chtěl súčast-

niti pouti do Kostnice. Na žádosť tu c. k. trestní soud c. k. policii nařídil, aby byl red. Nedoma zatčen a k líčení předveden. C. k. policie pátrala a telegrafovala do Plzně, do Brodu nad Lesy i jinam, ale marně. Red. Nedoma nenalezen, nevypátrán a také nepředveden. Líčení odbýváno *bez obžalovaného i bez obhájce*. Nedoma odsouzen do žaláře na 18 měsíců a ku ztrátě 2000 zl. z kauce. Žalobu zastupoval státní návladní Jarosch, soudu předsedal president Mentberger.

7. července. V ohledu juridicko-politickém v pravdě senzační přelíčení »Hlasu« proti red. Dru F. St. *Kodymovi* pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z., spáchaný článkem »*Kdy budeme spokojeni?*«. Soudu předsedal rada Předák, žalobu zastupoval Dr. Hlaváček, obhájcem byl Dr. *Čížek*. Tento poukázal především k tomu, že Dr. Kodym podal proti obžalovacímu nálezu oprávněnou stížnosť k nejvyššímu soudu, která nebyla až dosud vyřízena. Možná tedy, že nejvyšší soud zruší obžalovací nález a pak by bylo přelíčení *předčasné*. Z té příčiny žádal, aby bylo *přelíčení odročeno* a odůvodnil návrh svůj ještě takto: »Sám c. k. vrchní soud praví, že bylo odvolání Dra Kodyma předloženo nejvyššímu soudu. **Musilo tedy býti předloženo se všemi spisy**, *neboť jen na základě spisů může nejvyšší soud rozhodovati*. Jsou tedy jen dva případy možny: **buď leží vyšetřovací spisy zde** a *nebyly předloženy nejvyššímu soudu* **nebo zde neleží** a *byly nejvyššímu soudu zaslány*. V prvním případě nemůže nejvyšší soud rozhodovati o stížnosti Dra Kodyma, v druhém případě pak nemůže býti odbýváno přelíčení. Rozumí se samo sebou, že dříve, nežli počne přelíčení, musí býti rozhodnuto o obžalobě a spisy musí býti u nejvyššího soudu. Leží-li však spisy ty zde, **potom rozhoduje nejvyšší soud beze spisů.**« Mimo to uvedl obhájce ještě za důvod odročení, že podal také odvolání z nálezu vrchního soudu, kterým tento soud nenalézá příčiny k zastavení pře. »Soud měl totiž říci, že odročení buď povoluje nebo nepovoluje; avšak to neřekl. Odvolal jsem se však i z toho vyřízení a předkládám potvrzení. Po zákonu pak mají odvolání ta právě té moci jako odvolání proti konečným nálezům, jež mají moc zdržovací.« Ku konci upozornil, že po zákonu mělo býti obžalovanému pro trestní skutek tiskem spáchaný obeslání k přelíčení dodáno 8 dní před

přelíčením, aby se mohl náležitě připraviti. Ale to se nestalo, poněvadž mu bylo místo dne 29. června doručeno teprve dne 2. července. »*Ve jménu spravedlnosti,*« končil obhájce, »*prosím sl. soud, by, odročiv přelíčení, dal tím na jevo, že šetřiti chce zákona, obzvláště* **trestního řádu.**«

Soudní dvůr však se usnesl, aby *bylo přelíčení provedeno.*

Mezi dokumenty, jež čteny, bylo také odvolání Dra Kodyma k c. k. vrchnímu soudu, kterýž odvolání zamítl, ale mimořádné odvolání obžalovaného c. k. nejvyššímu soudu předložil.

Z obžaloby vyjímáme: V č. 6. »Hlasu« jest článek »*Kdy budeme spokojeni?*«, v němž se mluví o vládě spůsobem pobuřujícím a připisují se jí skutky takové, že každý čtenář musí seznati účel článku, který se pohybuje na kraji *velezrády*... Spisovatel klade především otázku, jsme-li s tím spokojeni, co jsme až dosud od vlády dostali, a odpovídá, že nejsme, ana prý vláda Slovanům nepřízniva jest. Uvedu místa: *Nejsme*, nikoli (spokojeni totiž). To slyšela od nás každá předešlá vláda vídeňská dojista srozumitelně, a věru nechceme nic obmeškati, abychom to také *nynější* dali zřetelně na vědomí. Avšak kdo jest tím vinen? Absolutismus vlád jedněch, nespravedlnosť a farizejství vlád druhých ve Vídni. — »Protože byla nejprve (vláda totiž) docela německá a jest nyní jenom maďarská a německá a tudíž *Čechům i Slovanům vůbec nepřátelská.*« — Dále se líčí, kterak zacházelo se s národem českým za Bacha, pak za Schmerlinga a praví se o stavu nynějším: »Co jsme dostali my? S ostatními cislajtaňáky 70 procent a tudíž mizinu; my Čechové pak dostali jsme sněm křiklavým bezprávím sehnaný, ministerstvo k nám okázale nepřátelské a všecko to, co se vejde pod název: tlačení ke zdi, jež vykonává vláda i dává neb nechává dávati skrze zuřivce německé i maďarské. Dále pak: »Usnadňujeme vládě i orgánům jejím to hledání ‚tajných záměrů', pro které bychom se dle rozumu jejího spikati měli. Povídáme jí to bez obalu, že za posledních desítiletí vlády vídenské to jsou, které by mohly v národech slovanských vůbec a v Čechách zvlášť rozdmychati plameny revoluce. Neboť tyto vlády rozsévaly semeno revoluce tak, jako to při revolucích všude chodívalo utiskováním národův, zkracováním jich lidských a historických

práv.« — Dále četl státní zástupce ještě tato místa: »Mocí vyprostili se od Rakouska Italiani. Nuže, jsme my Češi, jsme my Slované vůbec, tvoříce v Rakousku většinu nade všechny národy, jsme snad k tomu stvořeni, abychom v Rakousku druhým drželi jen hřbet? Ano, to se nám odvážili dokazovati. A dokazují nám to špinavá hrdla německo-židovského časopisectva svým pestrým skřekem, dokazují nám to vlády vídenské svými skutky! Neboť upírajíce a zdržujíce nám práva naše, udržujíce nás vedle ostatních v pravé porobě, vyhlašují nás za rebelanty proto, že slovy ne příliš nalébavými, zhusta prosebnými, nikdy hrozivými — dovoláváme se toho, což nám nepopíratelně náleží jako národu svobodnému a státu historickému! Za takových poměrů, že vlády toho rázu a směru v národech slovanských nerozdmychaly ještě revoluce, není věru zásluhou týchž vlád; ony k tomu učinily víc, než je potřeba. Jediná trpělivosť, jediná mírnosť, jediné dlouhočekání národa českého i ostatních Slovanův udrželi dosud na uzdě nevoli, hněv jich nad neustálým utiskováním se strany vlád vídenských a nyní také pešťské. Vlády vídenské stíhají pokutami a žalářem český tisk, který vždycky sdílel ráz holubičí povahy národa našeho, stíhají ho z té příčiny, poněvadž prý pobuřuje lid: tak vždycky kalil beránek vodu vlkovi. Jak? Lid, jehož nerozlítí a nerozbouří takové jednání jedné vlády za druhou, ten by se měl rozlítit a vzbouřit slovem českého časopisectva, vždy tak mírným? Bylo by to poprvé na světě, že by skutek byl nevinností a jméno jeho v ústech českého novináře zločinem. *Kdo patří spíše na stolici obžalovaných?* Ten zajisté, *kdo vítr revoluce rozsívá*, a nikoliv ten, kdo veřejně volá: »Budeš klidit bouři — ustaň, brachu!«

Po přečtení závadných míst státní zástupce pokračoval: Myslím, že každý, přečta článek ten, musí k poznání přijíti, oč spisovateli šlo. Nalézá se zde povaha činu naznačeného v čl. 65. lit. a) tr. zák., a proto žaluji pana Kodyma pro zločin rušení veřejného pokoje, pro případ pak, kdyby zde nebyl seznán zločin, pro zanedbání povinné pečlivosti.

Dr. *Čížek*: Žádám, aby bylo následující konstatováno v protokolu: Má se zde vzíti jen na ta místa ohled, která obsažena jsou v nálezu obžalovacím a jenom místa inkrimovaná

mají být přednešena. Ve spisech obžalovacích jsou dílem uvedena jiná místa, dílem pak byla čtena místa v obžalobě se nenalézající. *Že budou i tato místa žalována, nebylo obžalovanému známo*, a teprve nyní pan Kodym o nich se dovídá. Z těchto příčin *žádám za odročení přelíčení* a zůstavuji si učiniti další kroky.

K vyzvání předsedy předčítá obhájce Dr. Čížek ona místa a končí, že státní zástupce četl *celý článek* vyjma: »Dnes Maďaři mají, čeho sobě tehdy revolucí vynutiti chtěli, a jest mezi nimi strana jižjiž ku vládě přicházející, které vždy svazek říše Maďarské s říší Rakouskou je tuze těsný.« Pak: »Vláda za vládou střídá se ve Vídni a všecky jsou nejen neslovanské, nýbrž směřují přímo k potlačení Slovanstva, zejména Čechův« a »tak to šlo až dosud. My jsme byli u vídenských vlád stihanými rebelanty« atd. až po slova »k nám nespravedliva«.

Soud poradiv se, usnesl se, že se bude v přelíčení pokračovati. — *Obžalovaný, vzdav se hájení*, podotýká, že článku inkrimovaného nečetl, aniž do tisku dal.

Předseda chce na to čísti protokol.

Dr. *Čížek*: *Protestuji proti čtení protokolu!* Protokol není předmětem řízení. Iniciativu má žalobník, ale nikdy soudce!

Předseda však *přece protokol čte*. Z protokolu vysvítá, že Dr. Kodym dověděl se o článku teprve, když již byl inkriminován, že chodí zřídka do redakce a pracuje výhradně články hospodářské, ale že požádal čtyři členy redakce »Národních listů«, aby v případu, kdyby nějaký článek zaslán byl »Hlasu«, přehlédli jej a do tisku dali. Zda by byl některý z uvedených pánův inkriminovaný článek sepsal, nemohl udati. K řízení listu nikoho neustanovil. Rukopisy kladou se na stojánek, odkud si je metteur-en-pages bere.

Obhájce konstatuje, že dle § 241. ř. tr., když nesouhlasí státní zástupce s obhájcem, předseda může dát čísti jen ty protokoly, o nichž rozhodnul soudní dvůr, že čísti se mají. *Zde však soudní dvůr se nerozhodnul, a předseda četl protokol o vlastní moci.*

St. zástupce: Předseda může dát čísti, co chce. — Dr. *Čížek* chce mluvit. — *Předseda*: Nedám dále rokovat! — Dr. *Čížek*: Mám dle zákona vždy poslední slovo, § 253. tr. ř. — *Předseda* (k za-

pisovateli): Vemte to do protokolu, že nedávám dále o té věci rokovat! — Dr. *Čížek:* Když se mně nedá slovo, odstoupím ihned od dalšího hájení. — *Předseda:* To můžete!

Dr. *Čížek* ujímá se však přece slova a vyvrací náhledy státního zástupce. Hned na to připomíná předseda obžalovanému, že nemá s obhájcem mluvit. — Dr. *Čížek:* Já mu mohu říci, co chci; toliko obžalovaný po otázce jemu položené nemá tázati se mne. (§ 234. tr. ř.) Na to v přelíčení pokračováno. Předseda čte inkriminovaný článek, pak protokol sepsaný při hledání rukopisu, z něhož mimo jiné vysvítá, že nedá se s určitostí udati, kdo článek ten sázel a že zasílá se jen část kartáčových otisků Dru Kodymovi.

V tom přináší jeden úředník **telegram.** Předseda prohlašuje, že **telegram jest z Vídně a že mimořádné odvolání p. Kodyma od nejvyššího soudu zamítnuto jest.**

Obhájce podotýká, že telegram nemá podpisu ani úřadní pečeti. Na to *propouští Dr. Kodym Dra Čížka z obhajování.*

Dr. Čížek: Vyjednávají-li se záležitosti tiskové před soudem na ujmu obžalovaného cestou telegrafickou, pak nahlížím, že jest obhájce obžalovanému osobou zbytečnou, a odcházím. (Odejde.)

Po té vyslýchání svědkové. Jednoho z nich Antonína Straucha přísedící Jansa se optal: »Povězte nám, jak *špacírujou* rukopisy do tiskárny?« — načež svědek odpověděl: »Rukopisy tam *nešpacírujou*, nýbrž — *donášejí se tam!*« — Po ukončení původního řízení navrhnul státní žalobník trest těžkého žaláře na **15 měsíců** a ztrátu 1500 zl. z kauce a v případě, kdyby byl obviněný uznán za vinna pouze opomenutím povinné péče, vězení na 5 měsíců a ztrátu 1500 zl. z kauce. *Dr. Kodym vzdal se všeho hájení.* Rozsudek prohlášen dne 9. července. Obžalovaný uznán za vinna zločinem rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. a odsouzen do těžkého žaláře na *3 měsíce* a ku ztrátě **1500 zl.** z kauce a k náhradě trestního řízení. Kromě toho zakázáno další rozšiřování č. 6. »Hlasu« a mezi polehčujícími okolnostmi uvedeno, »že jest při obžalovaném *naděje na polepšení se*« . . .

»Nár listy« v den ten zabaveny pro článek »*Naši odpůrci a — spojenci*«. Administrace uspořádala druhé vydání

zabaveného čísla, vynechavši závadný článek. Plakáty, jimiž chtěla administrace zabavení na nárožích čtenářstvu oznámiti, c. k. policejní censura *nepropustila*.

Posavadní státní zástupce Prokop *Jarosch* rytíř z Adlerhorstu jmenován vrchním státním návladním v Praze, posavadní substitut Dr. Václav *Hlaváček* pak státním návladním.

9. července. Přelíčení »Politiky« pro článek »*Passivní odpor*«, v němž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. — *bez obžalovaného* (V. Nedomy) *i bez obhájce* (Dra Klaudyho), jenž byl podobně jako sám obžalovaný žádal za odročení líčení, kteréžto žádosti však zamítnuty. Soudu předsedal president Mentberger, žalobcem byl subst. státního návladnictví Mitteis. V žalobě praveno, že inkriminovaným článkem spisovatel všemožným spůsobem hleděl působiti k tomu, by nejdůležitější funkce státní moci, *vybírání daní* totiž, odepřením placení jich v nivec se uvedlo a že usiloval k účelu tomu organisovati odpor, kterýmž by stát **přišel v nebezpečí** rozpadnutí se atd. Veřejný žalobník navrhoval trest těžkého žaláře na dva roky a ztrátu 3000 zl. z kauce. Obžalovaný uznán za vinna a odsouzen do těžkého, postem zostřeného žaláře na 14 měsíců a ku ztrátě 1500 zl. z kauce.

Pro stržení německé trikolory s okna německého profesora Kicka dne 21. června zavedeno trestní vyšetřování pro zločin — *velezrády (!)*.

Tábor lidu, svolaný ku dni 12. července na vrch *stará Pravda* u Loun, c. k. okresním úřadem lounským zakázán.

Ku dni 19. července svolán tábor lidu na kopec *Kostř* u Statěnic na Moravě s tímto programem: 1. Čeho si přejí Slované na Moravě, aby se stalo vzhledem k čl. 19. základních zákonů státních, který dává každé národnosti právo, aby měla potřebné ústavy vyučovací. 2. Je-li prospěšno státu a rolnickému stavu, aby zavedeno bylo neobmezené dělení pozemků neb ne. 3. Jak by se dala docíliti svornosť obou národností na Moravě.

Konfiskace č. 185. »Nár. listů« ze dne 7. července potvrzena pro článek »*Naši spojenci a — odpůrci*«, v němž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z.

Trestní vyšetřování, jež bylo zavedeno proti majiteli »Nár.

listů« Dru Juliu *Grégrovi* proto, že dne 21. července pronesl k lidu (jenž se byl před jeho bytem shromáždil a »Sláva« provolal), slova: »My jsme již dávno dokázali, že dovedeme hájiti, když toho zapotřebí, práva našeho národa! Ať žije národ!« — zastaveno.

10. července. Přelíčení »Pravdy« pro různé zprávy v č. 3., 4., 5. a 6. z roku 1867. Majitel listu J. *Barák,* kterýž zprávy ty psal a do tisku dal, místo hájení se pravil: »*Vzdávám se všeho obhajování* a volám s italským básníkem: *Zanechte venku všechnu naději, vy, kteří sem vstupujete!*« Obhájce Dr. *Černý* mimo jiné pravil: Měl bych si sice položiti dříve otázku, mám-li se uchopiti slova nebo učiniti, jako byl učinil jeden z obžalovaných a vzdáti se obhajování. Mám však za to, že státní zástupce nemá slovo poslední. Musím vyznati, že potěšil mne výrok páně předsedův, že soud je zde, nikoli aby odsuzoval, nýbrž aby spravedlivě soudil. *Právo a pravda jsou u národa našeho totožná.* **U něho, co pravdou, to také právem a co právem, to pravdou.** Časopis »Pravda« obral sobě dle programu svého za účel hlásati pravdu. Byl jsem dychtiv, zda státní zástupce podá *jen jediného důkazu* o inkriminovaných článečkách, že nalézá se v nich nějaká nepravda. On však se o to ani nepokusil, neboť v důvodech pravil, že zprávy ty, *ačkoli pravdivy,* přec jsou s to pobuřovati. Konstatuji, že *zprávy ty jsou pravdivy*, ano státní zastupitelstvo nedokázalo opak toho. Jedná se tedy jen o to, má-li býti odsouzen sběratel a sestavovatel zpráv čili nic. On však zpráv těch nevymyslil, vybrav je z časopisů. Zprávy ty však jsou pravdivy; proto musil by být vynešen rozsudek, **že má býti trestán ten, kdo mluvil pravdu.** Zločin spáchá se toliko obsahem. Zprávy jsou pravdivy, proto nemohl býti spáchán zločin. Sama obžaloba to uznala. Vymlouvá se však, že vina nespočívá v obsahu, nýbrž v seřadění. Doufám však, že sl. c. k. soud obžalovaného neodsoudí . . . Mimo to uvedl státní zástupce některé články, jež v obžalobě uvedeny nebyly; jiné pak vynechal; prosím, aby se i na to zřetel vzal... Vrchní soud sice uznal, že časopis »Pravda« jest časopisem protizákonním: nicméně *časopis obsahoval pravdu a jediné, co p. Baráka síliti může, jest vědomí, že pravdu hlásal.* — Veřejný žalobník *Rapp* navrhoval trest těžkého žaláře, a sice pro

J. Baráka na dobu 3 roků, pro red. *Fr. Škorpila* na 18 měsíců. Soud uznal oba obviněné vinnými zločinem rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. a přečiny dle §§ 300. a 302. tr. z. a vyměřil J. Barákovi trest těžkého žaláře na 5 měsíců, Fr. Škorpilovi pak na 2 měsíce.

C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek první instance, kterýmž byl býv. redaktor »Nár. listů« Frt. *Göbl* odsouzen do těžkého žaláře na 8 měsíců a ku ztrátě 2000 zl. z kauce.

»Politik« zabavena »pro statistická data o odsuzování v Praze za posledních dnů«. Později vyšla v novém vydání. Závadný článek nahražen zatykačem, jejž byl c. k. trestní soud vydal za býv. redaktorem »Politiky«, Frt. Kotkem, vyzývaje jej, aby se nejdéle ve třech měsících dostavil, jinak že bude souzen ve své nepřítomnosti.

Časopisy »Politik«, »Wanderer« a »Vaterland« souhlasně zvěstovaly, že ministr spravedlnosti Dr. *Herbst*, meškaje dne 16. července v Praze, dal si předvolati všechny přednosty pražských soudů, státního návladnictva a policie, aby jim projevil, že do 45 dnů, po kteréž lhůtě vejde v platnost zákon o přímých volbách do říšské rady — *veškeré opoziční časopisy v Praze musí býti zastaveny.*

11. červenec. Zábavný týdenník »*Tábor*«, vycházející v Táboře, zabaven pro dva články, z nichž jeden vyňat byl z nezabaveného »Budivoje«.

12. července. Zakázaného lidu *na Valečově* u Mnichova Hradiště, súčastnilo se přes 2000 osob. C. k. krajský z Ehrenbergů s dvěma úřadníky a c. k. okresní Wunsch z Turnova, taktéž s několika diurnisty, postavili se před bránu hradu a hrozili každému trestem, kdo by chtěl vejíti. Lid rozstoupil se několik kroků před branou. Za nedlouho přibylo banderium a zástupy lidu ze Sobotky. Banderisté hnaly se kvapem až k samému hradu. C. k. krajský velel »halt!« a vyzýval lid, aby se rozešel. V odpověď zahřmělo volání: »Sláva koruně České!« Lid počal zpívati národní písně a pranic toho nedbal, že diurnista Zdobinský zcela veřejně zaznamenává si jména čelnějších účastníků tábora. Mnozí ho škádlili prosíce, aby zaznamenal i je. Za nedlouho odebraly se zástupy do blízké osady Bosně, kde se bavily, a vrátily se pak zase na Valečov,

aby se s c. k. komisaři rozloučily. Diurnista Zdobinský stále ještě zapisoval. Lid se z části rozešel, z části pak uchýlil se k zábavě do Bosně. Po odjezdu komisařův náhle kdosi zvolal: »Hle, tady je ten, který zapisoval!« Diurnista Zdobinský začal utíkat. Lid se hnal za ním. Prchajícímu podařilo se vniknouti do fary. Lid obstoupil faru, a uprchlý musil mu být vydán. Jeden z banderistů přečetl mu přiměřené levity, načež ustrašený a na celém těle se třesoucí diurnista se slovy: »Ať tě více nevidíme!« propuštěn. — Úřadní list líčil případ ten takto: Když se diurnista ubíral k vesnici Bosně, zastoupil mu náčelník banderia soboteckého s dvěma jezdci cestu a zvolal: »Mizerný špione, zrádce národa a vlasti! Zabte ho!« Diurnista dal se na útěk, jezdci za ním, při čemž náčelník opět křičel: »Obyvatelé bosenští! Lapněte špicla a zabte ho!« Pronásledovaný utekl se do fary a zavřel za sebou dvéře. Před domem srotilo se asi sto lidí, kteří lajíce, žádali zatím se objevivšího faráře, aby jim byl diurnista vydán. K domluvě farářově lid se rozešel; ale při rozchodu soboteckým jeden banderista zvolal: »Mizerný špicle! Za mzdu zradil jsi vlast. Ať mi dnes nevylezeš, jinak jsi syn smrti!«

Zakázaného táboru lidu *na vrchu Potštýně* u Kostelce nad Orlicí súčastnilo se přes 3000 osob hlavně z Kostelce, Vamberka, Ústí, Žamberka, Mýta, Litomyšle, Rychnova atd. Zpívány písně »Bývali Čechové«, »Naprej« a »Hej Slované«. Posléze skoro veškeren lid na nádvoří a v zříceninách poklekl a pomodlil se. Když se začaly zástupy, zpívajíce »Hej Slované«, rozcházeti, přibyli ke hradu c. k. úředníci. Jeden z nich nad branou ohlásil, že je shromáždění zakázáno, a vyzval lid, aby se rozešel. Stalo se po vyzvání tom. C. k. organové chovali se velmi slušně, a lid zase navzájem rovněž tak slušně k nim.

Zakázaného táboru *u Přibyslavi na »Žižkovu poli«* súčastnilo se 12—15.000 osob. Veškerá okolní města, jako Německý Brod, Žďár, Nové Město, Meziříč a jiná byla velmi četně zastoupena. Obzvláště Moravané dostavili se, a to i ze vzdálenějších osad, jako z Kamenice, Brtnice a Křižanova, odkud přibyli na třiceti vozech s hudebním sborem. Také Humpolečtí dostavili se asi na třiceti povozech. Město Přiby-

slav bylo slavnostně ozdobeno. Místo, kde Žižka dokonal, označoval prapor národních barev s kalichem. Odpoledne hnul se obrovský proud lidstva k místu tábora, kde čekali již vládní komisaři v uniformách: c. k. krajský a býv. poslanec baron Voith, pak c. k. okresní chotěbořský, polenský, přibyslavský, humpolecký a německobrodský. Baron Voith shromáždění jménem zákona rozpustil a rozkaz opakoval. Provolávajíce »Slávu« památce Žižkově, koruně České a Moravanům, uchýlily se davy do blízkého háje, kde k povolení vládních komisařů, kteří si počínali taktuplně a vlídně, bavily se za hudby tří kapel až do čtyř hodin odpoledne, kdy nastoupen pochod nazpět do Přibyslavi, odkud se účastníci rozešli a rozejeli.

Zakázaného tábora *na Pravdě* súčastnilo se přes 12.000 osob. Z obcí Kněževsi, Renčova, Žehrovic a Kroučové dostavila se četná banderia, mnohá s prapory. Na nádvoří hradu Pravdy čekali žatecký c. k. krajský Trojan, pak c. k. okresní z Loun, Rakovníka, Slaného, Strašecí a Postoloprt. Žatecký c. k. krajský oznámil lidu, že jest shromáždění zakázáno, že se porada odbývati nesmí, a vyzval lid, aby se rozešel. Žádosti poslednější shromáždění přes příliš ochotně nevyhověli. Setrvalit na místě až do pozdního večera. V skupinách hovořeno o důležitých otázkách politických a národních, až konečně lid dobrovolně začal se rozcházeti. Důvěrníci táboru sešli se v Domaušicích, kde zvolili užší výbor, jemuž uloženo vyhledati v okresu Lounském na blízku vrchu »Pravdy« jiné nějaké vhodné místo pro nový tábor lidu, na kterémž mělo býti rokováno »o vychování odrostlejší mládeže«.

Velvarský c. k. okresní Bruner zaslal představeným obcí *Uha, Chržín, Budohostice* a *Kamenice* přípis, kterýmž je vybízel, aby do *pěti dnů* všechny dluhující pozemkové daně vybrali a c. k. bernímu úřadu odvedli. V rozkazu tom připomenuto, že »musí se za to míti, že kontribuenti jmenovaných obcí *úmyslně odporují daně platiti*«, a jelikož prý »takový kladený odpor déle se trpěti nemůže a nesmí«, tedy atd. »Jinak že bude na náklad dlužníků daně zavedena sekvestrace užitkův jejich hospodářství.«

Tábor lidu svolaný ke dni 19. července na *Hradec* nedaleko Strakonic c. k. okresním úřadem strakonickým zakázán

pro »nejasnosť programu«. Program zněl: 1. Jakým spůsobem mohly by se zlepšiti hmotné poměry naše? 2. Jakým spůsobem dal by se vyrovnati nynější poměr mezi národem českým a vládou? 3. Kde jest dlužno hledati příčinu zdánlivé nesolidarnosti obou národností v Čechách a jak lze příčinu tu odstraniti?

C. k. zemský co trestní soud nevyhověl žádosti redaktora »Nár. listů« K. *Tůmy* za předvolání svědků: biskupa Jirsíka, Dra Grünwalda, školního rady Svobody a Václ. Vlčka, jichž svědectvím chtěl podati důkaz, že zažalovaný článek o ukřivďování národnosti české v Budějovicích zakládá se na pravdě.

Pro uctění památky upálení Mistra Jana Husa průvodem na Betlemské náměstí dne 5. července zavedeno c. k. policií vyšetřování.

Ohňostroj, kterýmž chtěl pyrotechnik Malý na Rohanském ostrově znázorniti upálení Mistra Jana Husa, byl c. k. policií zakázán a dovolen jen ohňostroj, představující výjev z obležení Prahy od Švédů r. 1648.

13. července. Přelíčení s redaktorem »Nár. listů« Karlem *Tůmou* pro články: »Německá demonstrace na vzdor«, »Nové ukřivdění národnosti české« a »Těžiště cislajtanské vlády«, otištěné dne 18., 21. a 22. ledna, v nichž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. Soudnímu dvoru předsedal rada Laadt, votanty byli rada Jansa a adjunkt Hochberger. Jako žalobník dostavil se někdejší substitut stát. návladnictva v nové uniformě c. k. státního zástupce. Obhájce obžalovaného Dr. Čížek nedostavil se v čas. Chvíli naň čekáno. Zatím dostal obžalovaný od svého obhájce zprávu a oznámil soudu, že Dr. *Čížek k líčení vůbec se nedostaví,* poněvadž *vzhledem ke spůsobu, jakým se nyní v tiskových příčh zachází proti obžalovaným, nechce více žádného českého opositního redaktora před soudem hájiti.* Když pak obžalovaný prohlásil, že si jiného obhájce nepřeje a že se bude hájiti sám, líčení zahájeno.

Státní zástupce probíraje článek první, poukázal k tomu, že zločin spáchán místy, v nichž se praví, že Němci chtějí oslavovati politické a národní násilí, jímž jest národ český utkán, že chtějí kolem nás spoutaných a v nejsvětějších zájmech ohrožených provozovati huronské tance, že národ český připraven byl během věkův o svou samostatnosť utlačováním a

křivopřísežnictvím oněch, kdož měli se o něj otcovsky starati, a posléze hlavně slovy: »Nejen němečtí výtržníci, nýbrž celá strana, ba i nynější vláda jejich přeje sobě, aby zápas stran proti sobě stojících přenesen byl na pole hrubého násilí.« — V druhém článku činí prý spisovatel jizlivé a prudké útoky na vládu, vyčítaje jí, že Čechům jazyk vyřezává, že křivdí národnosti české a provádí útisk ten rukou nepokrytou a s tváří vyzývavou. Pisatel staví prý tu takořka na odiv tendenci svou přivésti vládu a správu státní v opovržení. V třetím článku spáchán prý trestný skutek hlavně větami, že »k vůli jedné národnosti děje se bezpráví druhým« a »Život náš národní sklíčen byl nepřetrženě *nenárodní byrokracií*, úslužnými proti nám soudy, vtírající se nám němčinou a v novější době *nespravedlivým volebním řádem* a rozmanitými *oktrojírkami*, působícími vesměs na úkor našich práv *a na zničení naší národní a politické* samostatnosti.«

Z řeči, kterou se obžalovaný hájil, vyjímáme: »Dosavadní politický a národní boj náš byl a jest zajisté čestný i spravedlivý. Národ český zápasil a zápasí o to, co posvěceno jest nejpřednějším zákonem přírody: *o zachování sama sebe.* Vede však boj i o to, *co smluveným a psaným slovem bylo a jest mu zajištěno.* Že z velké minulosti své, ze své slavné samostatnosti a neodvislosti octnul se během času následkem dlouhého pásma křivd a násilí, na něm spáchaných, a následkem křivopřísežnictví těch, kdož měli otcovsky bdíti nad jeho prospěchem; že po několikavěkém systematickém utlačování konečně spoután, sražen jest k nohoum utlačitelů svých, není hanbou jeho, nýbrž těch, kdož bez hanby mrhali statkem jeho, svěřeným nesprávným jejich rukoum. Není-li jim z toho soudcem vlastní svědomí, historie dojista vynese nad nimi soud přísný a spravedlivý. Je-li tedy boj náš oprávněný, máme i právo žádati, aby každý choval se k nám s onou šetrností a úctou, jež náleží věci čestné a spravedlivé. Straně německé nedostačí, že dobyla sobě na chvíli vítězství nynějšími ústavními zákony, rozpoltěním říše a jmenováním svého ministerstva: chce, aby boj, který se až dosud vedl na její prospěch slovem a paragrafem, přenesen byl i do ulic a na náměstí? Kdyby mužové, jimž připravují se demonstrativní ovace, neosvědčili záhy tolik

taktu, aby zamezili sami možnou srážku českého obyvatelstva s německými výtržníky, dali by tím na jevo, že nejen oni sami, nýbrž celá strana, ba i sama vláda jejich přejí sobě, aby zápas stran proti sobě stojících přenesen byl na pole hrubého násilí . . .

K druhému zažalovanému článku obžalovaný mimo jiné pravil: Na nás vyplnilo se písmo: »Vyháněti budou vás ze škol!« Jen že rakouské vlády uměly těm slovům dáti výklad nový. Ze škol v Čechách vyháněn český duch, přede vším český jazyk, mládež pak tam ponechávána, by všelikým duševním úsilím byla němčena. Tíseň, v které se Rakousko octlo, konečně dohnala vládu, že před světem nebylo jí možno déle vyřezávati Čechům jazyk. Dle staré praxe své stala se milostivou. Učinila Čechům »značné koncese« — svolila na oko k tomu, by český jazyk ve školách dosáhl svého práva. Jenom *na oko!* První pohled na rozdělení gymnasií našeho království v česká a německá poučuje nás, *jak křiklavě při něm nadsazováno němčině* — jak česká mládež nyní tak dobře jako za Bacha jest materialem, který školním vychováním odsekává se od kmene českého na rozmnožení plemene Němcův a duševní luzy odrodilské.... A jaké byly úspěchy všeho volání po spravedlnosti a všeho doprošování vlády beustovské, aby napraveny byly aspoň křivdy zjevné a na nejvýš urážlivé? . . . Vláda, které jest tento útisk národnosti naší heslem, má mimo jiné také tu ušlechtilou ctnost, že své moci na ujmu naší používá rukou nepokrytou a s tváří vyzývavou. Celý národ udeřen tu zajisté zúmyslně ve tvář. Vláda beustovská obrací veškerou pozornost a činnost svou k tomu, aby — když si jediný žid na ni zatelegrafuje — vymohla mu uprchlou dceru. Však čím jest téže vládě celý český národ vedle jediného polského žida?! V tom národě neštítí se tato vláda zjevně dávati příklad, jak proti všemu právu možno sobě vésti násilím. Co jest nebezpečnějšího, než musí-li jednáním takovým lid a národ konečně uvěřiti, že dovolati se práva jest zhola nemožným?!«

K třetímu článku obžalovaný mimo jiné pravil: Obsah a účel článku toho není jiný nežli prostý výklad, proč nedaří se nynější vládě provésti pravou ústavnost, proč nemůže zříditi

stát právní, kde na místě násilí vstupuje právo a spokojenosť národů. I odpovídá článek: příčiny jsou dvoje: předně *bezpráví*, které k vůli jedné národnosti děje se druhým, za druhé *neoslabená moc a houževnatosť c. k. organův vojenských i politických*. Že tyto dvě příčiny skutečně brání pravé svobodě v Rakousku a že jsou to tudíž příčiny skutečně osudné pro všechny vlády rakouské — jest nejhlubší moje přesvědčení. Činiť se po hříchu podnes celé řadě národův bezpráví žalostné k vůli tomu, aby mohly panovat jednotlivé národnosti vyvolené: tamo Maďaři, zde Němci!

Předseda: To nemohu připustit. Podle státních základních zákonů každý národ má rovné právo.

Obžalovaný: Nuže, podívejme se na to rovné právo národa českého! V čí rukou jsou nejvyšší úřadové v zemi? Ať se mi jmenuje jediný Čech — —

Předseda: To nemohu připustit. O politických věcech mi zde nesmíte mluvit!

Obžalovaný: Pak vzdávám se hájení a žádám, by bylo zanešeno do protokolu, že *mi byla odňata svoboda hájení se, proti* čemuž protestuji.

Obžalovanému uděleno však přece ještě slovo, a uvádíme z řeči jeho ještě tato místa: První článek psán jest proti straně tak zvaných *německých hegemonův* odchovaných ve škole svatopavelské ve Frankfurtě, proti straně, jejíž snahy známe z pověstných výroků o kulturním pudu Němců na východ a o povolání němectva v zemích slovanských... Straně té jest životní otázkou panovat v Čechách, panovat stůj co stůj! Že však se jí to nedaří, že národ náš bohudík již dosti sesílil a zmohutněl, aby se jí vydatně opřel, mstí se na něm strana ta jízlivostí a záští neuhasitelnou: hyzdí naši minulosť, ztrpčuje naši přítomnosť a upírá nám budoucnosť!...

Státní zástupce vyzývá předsedu, by nedovolil obžalovanému takto mluvit.

Předseda: Umlkněte o tom! Nepatří to k věci!

Obžalovaný: Myslím, že patří. Jdeť o vysvětlení rozhořčenosti lidu českého proti demonstracím strojeným od té strany *Dru Herbstovi*, který byl po více let její *duší*...

Předseda: O tom nesmíte mluvit!

Obžalovaný: Celý článek jest psán proti této straně německého kasina pražského. O vládě není v něm hrubě ani řeči. *Že jest národ náš skutečně utkán politickým a národním násilím*, jak se v článku praví, *jest holá pravda*, pro kterou bych mohl uvésti ne jeden, ale *na sta důkazův*. Či je snad po právu, když národ český, obývající takovou většinou tuto vlast, na vlastním zemském sněmu jest v menšině, že týž národ vzdělaný nemá ani svých vysokých škol?

Předseda: Nemohu připustit, abyste mluvil takové věci!

Obžalovaný: Jak se mám tedy hájit? Zpomínám-li dále v článku, kterak z velké minulosti své, ze své slavné samostatnosti národ český ničeho nezachoval následkem věkovitého utlačování ho a následkem *křivopřísežnictví* těch, kdož otcovsky měli se o něj starat, není to nežli pouhá úvaha historická a přeje-li si slavný soud, dokáži mu pravdu slov těch řadou skutků vůbec známých z historie národa českého. Či netáhne se od vyhynutí královského rodu Jagielonův dlouhověké pásmo křivd a násilí páchaných na národě našem? Aneb *nebyli křivopřísežníky na právech zemských ti*, kdož radili Ferdinandu I. k zahubení stavu městského v Čechách a sněmu krvavému? *Nebyli křivopřísežníky ti*, kdož po bitvě bělohorské radili ke zrušení našich svobod a k bezpříkladnému v dějinách hubení a pronásledování nevinného národa našeho?

Předseda: Již jsem vám řekl, abyste se vystříhal podobných řečí, kterých zde nemohu připustit.

Obžalovaný: Nesmím-li ani takových fakt uváděti, přestává veškeré hájení. Poukazuji tedy jen ještě k onomu místu článku, na němž se celá obžaloba vlastně zakládá, a pravím, že toto místo v obžalovacím nálezu falešně jest vytrženo z článku, takže smysl celé věty jest porušen atd.

Ku konci předložil obžalovaný soudu dopis, kterýmž několik hodnověrných občanů budějovických prohlašuje, že fakta v zažalovaném článku druhém jsou úplně pravdiva a notorická, a uvolují se to stvrditi i přísahou, a sice: Dr. Vendelín Grünwald, zemský advokát, J. Wolf, Ant. Bláha, Alex. Baumann, Jak. Rožánek, vesměs členové městského výboru; dále Kašpar Pařízek, Alojs Macháček, JUDr. Ant. Votočil, Frant. Soukup,

Dr. Wolf rytíř z Jungmannů, zemský advokát, Hynek Zátka a měšťan Štulík.

»Nezáleží mi nikterak na tom,« pravil obžalovaný, »přijme-li sl. soud toto svědectví. Pro mne jest samo sebou nejvyšším zadostučiněním a dostačí mi, mohu-li se na ně odvolat před tribunálem veřejnosti, aby se vidělo, že »Národní listy« *psaly pravdu a pro tu pravdu že jsou stihány.*«

Svědectví to přečteno a obžalovaný opět se ujal slova. aby důvody obžaloby vyvrátil. »Vypisujíce skutek,« pravil konečně »propůjčili jsme v článku výrazu citům obyvatelstva českéko. Je-li článek příkrým, jest to skutkem samým, a spisovatel za to nemůže, *pravda-li někoho popudí!*« ...

Předseda: To je schvalování zločinu, z kterého jste obžalován. V takovém směru nesmíte se hájit. To vám musím odejmout slovo!

Po ukončení průvodního řízení setrval veřejný žalobník na obžalobě a navrhoval *trest těžkého žaláře* **na dobu dvou roků,** zostřeného postem každého prvního pátku v měsíci a ztrátu **2000 zl.** z kauce.

V závěrečné řeči své pravil obžalovaný mimo jiné takto: Co se tkne subjektivní viny, odmítám ty »důkazy« státního žalobníka. Je to z brusu nový vynález s tím důkazem neviny, který má podati obžalovaný redaktor český. Takového důkazu nelze naprosto podati. Což kdybych teď udal, že články ty psal státní pan zástupce sám? Rád bych viděl, jak by před slavným soudem dokázal, že jich *nepsal!* Já však myslím, že posud platí trestní řád, a podle toho musí soud *dokázat — mně,* jsem-li či nejsem-li *vinen.* K čemu by jinak byly soudy? Tou novou praxí státní zástupce celý trestní řád rakouský obrací na ruby. Nazývá-li pan státní žalobník moje pravdivé vyznání pouhou výmluvou, odpovídám, že nikdy nemám ve zvyku utíkati se k lživým výmluvám ze svých skutků. A k čemu by mně byla ta výmluva platna? Vždyť ukázaly poslední dny, že je to všechno jedno, ať se obžalovaný redaktor český přizná nebo ne.« — Po těchto slovech odňal předseda obžalovanému slovo na dobro.

Rozsudek prohlášen dne 16. července. Red. K. *Tůma* uznán za vinna a odsouzen do těžkého žaláře na dobu 6 mě-

sících a ke ztrátě 2000 zl. z kauce. V rozsudku praveno: Uvá-ží-li se, že úvodním článkům věnuje se obyčejně zvláštní péče, uváží-li se, že K. *Tůma* v závěrečném přelíčení *směr jejich schvaloval*, uváží-li se, že spisovatele článků nejmenoval, že rukopisy se ničí a že nemohl dokázati okolnost, že při sepsání a do tisku dání rukopisů nebyl přítomen; uváží-li se dále, že omluva jeho, kterak není mu možno všecky rukopisy čísti, jest pouhá »*výtočka*«, poněvadž neměl na sebe vzíti povinnosti, jimž nemohl dostáti: jest ze zločinu rušení veřejného pokoje právně převeden.«

Třetí přelíčení »Politiky« pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. spáchaný prý článkem »*Papež a císař*« v čísle ze dne 1. dubna. Obžalovaný redaktor V. *Nedoma* a jeho obhájce Dr. *Klaudy* nedostavili se. Žádalť za odročení líčení, poukazujíce k tomu, že redaktor Nedoma, meškající ve Švýcařích, onemocněl chrlením krve a nemůže se dostaviti. Dr. Klaudy zaslal pak soudu přípis, v kterém si stěžuje, že *výměry* na žádosť písemní jakož i na telegram z Vídně zaslaný, v nichž žádal za odročení líčení, *nebyly mu doručeny* a opakoval žádosť tu poznovu. Avšak žádosť jeho soudním dvorem zamítnuta a k návrhu státního žalobníka subst. Mitteise usneseno, by provedeno bylo líčení pře *bez obžalovaného i bez jeho obhájce*, což se také stalo. Veřejný žalobník navrhnul pak trest těžkého žaláře na dobu **dvou roků** a ztrátu **3000** zl. z kauce, po případě (kdyby soud neuznal obžalovaného za vinna zločinem dle § 65. a) tr. z.), aby ho uznal vinným přečinem dle §§ 30. a 32. zákona o tisku, odsoudil jej do vězení na šest týdnů a ke ztrátě 3000 zl. z kauce.

Rozsudek prohlášen předsedou Mentbergrem dne 14. července. Red. Nedoma uznán za vinna zločinem rušení veřejného pokoje a odsouzen do těžkého žaláře na 4 měsíce a ku ztrátě 1200 zl. z kauce. Rozsudek odůvodněn tím, že v článku hleděl spisovatel vylíčiti ministerstvo jako ministerstvo státu nebezpečné. Povaha skutku vysvítá ze slov: Ministři Jeho Veličenstva dospěli nyní již tak daleko, že stojí na stanovisku, jež je donucuje, aby *vzali revoluci ve svůj program* a hledali spojence své tam, kde »první kavalírové« obyčejně nebývají... Největší chybou ministerstva Beust-Auersperg-Giskra jest, že

uvádí císaře i říši do nejnebezpečnějšího postavení, jímž tradicionelní přesvědčení násilně se ruší. Dovedlo toho, že národové, kteří z pudu vlastního sebezachování lnuli k císaři, k říši, znepřátelili se s ideou rakouskou — dovedlo toho, že i duch vojska klesl hluboko v mdlobu, jakouž i sebe větší díla hynou; — dovedlo toho, že k rozličným státoprávním, národním a finančním otázkám přidružila se velmi uměle v nečas i otázka církevní; — dovedli toho, že i císařská rodina stržena byla do bojů politických a že celá ta záležitosť uměle vyvolaných a zapletených agitací druží se k osobě vladařově, kdežto ministři stojí tu jako mučenníci političtí a nezodpovědní vůdcové vlády . . . Objednali si ovace pro svou svobodomyslnosť, kdežto na jich politické protivníky bylo plváno, a když si dali notně podkouřiti a svobodomyslnosť svou notně nabalsamovati, řekli lidu: »Nyní ať jedná císař! My ministři jsme zcela roztomilí lidé. Co dále se bude díti, jest lhostejno. Ministerstvo Beust-Auersperg-Giskra jest v slávě a lid bude hledati příčinu nepotvrzení u trůnu. Potvrdí-li však císař zákon, potom nevyřkne kurie papežská kletbu na ministerstvo Beust-Auersperg-Giskra, nýbrž na -- —.« Mohli bychom advokátské ministerstvo a jeho papínka upozorniti na to, že Pius IX. poměry Rakouska lépe zná, než pánové ve Vídni. Ti prováděli zase jednou idealní politiku a zaběhli se v slepé uličce . . . Z vět těch vysvítá zřejmě tendence a úmysl uvésti vládu v posměch a proto atd.

Býv. redaktoru »Nár. listů« Fr. *Göblovi* doručen rozkaz c. k návladnictví, aby do tří dnů zapravena byla pokuta 2000 zl., ku které byl ve příčh »N. l.« první i druhou stolicí odsouzen, jinak že bude list ten na tak dlouho zastaven, až kauci doplní. Odvolání k nejvyššímu soudu nebylo v tu dobu ještě vyřízeno. Administraci listu toho pak dodán rozkaz c. k. finančního ředitelstva, aby nejdéle do 19. července složila kauci 350 zl., jinak že dnem bezprostředně následujícím zavedena bude sekvestrace listu.

14. červenec. Do bytu red. »Nár. listů« *Fr. Göbla,* odsouzeného do žaláře na 8 měsíců, dostavili se ráno dva uniformovaní strážníci c. k. trestního soudu, aby jej doprovodili do vězení. Red. Göbl, jehož choť byla právě churava a zároveň v nadějném stavu, odpověděl strážníkům, že dostaví se do vazby

sám. Zatím napsal a podal c. k. soudu žádost, aby vzhledem k chorobě manželčině směl přisouzený trest nastoupiti později. Odpoledne dostavili se do redakce »Nár. listů« opět dva strážníci trestnice, aby redaktora Göbla odvedli do vazby. Göbl se vykázal rubrikou žádosti, kterou byl podal soudu, a poslal strážníky zpět k presidentovi soudu se vzkazem, že dostaví se sám dle toho, jak bude žádost jeho vyřízena. Asi v půl hodině dostavili se k red. Göblovi čtyři strážníci se zatýkacím rozkazem a odvedli jej do novoměstské trestnice.

15. července. Zahájeno přelíčení s právníkem Bedřichem *Pacákem,* nalezajícím se od 6. června ve vazbě vyšetřovací, *pro zločin* **velezrády** dle § 58. tr. z. Případ líčen v obžalobě takto: Člen c. k. tajné policie pražské Šimon Pakosta dostal rozkaz odebrati se »v úřední záležitosti« v neděli dne 10. května »na Žežulku« do Šárky. Raport Pakostův zněl v ten smysl, že zmíněného dne odpůldne jakýsi mladík, vystoupiv v zahradě »na Žežulce« na stůl, řečnil k shromážděným hostem takovým způsobem, že detektiv uznal za dobré mladíka stihati, by jej zatknul. Přes veškeré namahání své nebyl však v stavu úmysl svůj provésti. Stihla jej nemilá proň nehoda, že právě v okamžiku, když na nedaleké vršině, na které stojí kostelík sv. Matěje, mladíka zatknouti chtěl, byl několika lidmi na zem povalen, stlučen a s vršku svalen. Přes to neustál detektiv od stihání. Vsednuv na vydluženého koně uháněl do Bubenče, kde vyprosiv si assistenci, ujížděl napřed do Bruské brány. Než i toto opatření bylo marné. Mladíka více nestihl a proto také nemohl zatknouti. Úryvky, jež si detektiv Pakosta z řeči »na Žežulce« pronešené pamatoval, byly takové, že dostal rozkaz, aby po mladém řečníkovi pátral, a jakmile jej shledne, okamžitě zatknul. Dne 6. června potkal Pakosta mladého právníka Bedřicha Pacáka, zatknul jej a udal na něj, že to týž mladík, který dne 10. května v Šárce řečnil. Zatknutý podržán ve vazbě a zavedeno s ním vyšetřování pro zločin velezrády.

Zatčený byl členem spolku právníků českých »Všehrd«, následkem čehož usnesl se spolek ten vyslati k J. V. císaři za Jeho pobytu v Praze zvláštní deputaci, která by přednesla prosbu za udělení milosti zatčenému. Žádost za vymožení audience ze dne 22. června vyřízena přípisem c. k. trestního soudu, že dle-

výnosu vys. c. k. ministerstva spravedlnosti ze dne 1. července žádost petentům prostě se vrací, poněvadž »*nebylo uznáno v té věci něco podotknouti*«. B. Pacák zůstal tedy ve vyšetřovací vazbě a postaven před pětičlenný soud, jemuž předsedal president Mentberger. Hájení převzal Dr. *Kučera.*

Státní zástupce Dr. Hlaváček navrhl na základě § 224. tr. ř., *aby přelíčení bylo tajné*, poněvadž prý budou *pronášeny* výroky obžalovaného čelící proti J. V. císaři. Obhájce Dr. Kučera návrhu tomu se opřel, řka: »Protestuji proti tomu, poněvadž obžalovanému až dosud není dokázáno, že slov těch pronesl. Citovaný paragraf nemá zde místa. *Byl-li spáchán zločin velezrády*, mám za to, že bude dobře, *dokáže-li se veřejným líčením, že spáchán skutečně* a že také potrestán, což trvám nebude nikterak osobě Jeho Veličenstva na ujmu, kdežto když se dokáže, že slova ta pronešena nebyla, bude to velkým uspokojením pro obecenstvo. Prosím, aby bylo líčení veřejné, aby se před svědky dokázalo, že pan Pacák buď nic zločinného nespáchal anebo, když spáchal, aby obecenstvo seznalo, *jak spravedlivě se tresce.*« Soudní dvůr usnesl se však, aby bylo líčení *tajné.* Za důvěrníky zvolil sobě obžalovaný JUC. Figara, právníka E. Zeise, medika J. Rybu a žurnalisty V. Weitenwebra a J. Arbesa. Svědků předvoláno 27, *z nichž* **25** *svědčilo ve prospěch obžalovaného* a toliko **dva:** tajný policejní agent Pakosta a jakýsi pasák ze Šárky v neprospěch jeho. Po provedení líčení navrhoval státní zástupce trest těžkého žaláře na dobu **15 roků,** jeden z votantů pak docela — **trest smrti provazem.** Rozsudek pronesen 19. července. Obžalovaný B. Pacák uznán za vinna zločinem velezrády a odsouzen do těžkého, postem zostřeného žaláře na **5 roků.**

Dělnický spolek »Oul« žádal c. k. policii pražskou za povolení průvodu a výletu do *Motola.* V odpověď dostalo se mu, aby si dříve vymohl povolení od c. k. okresního úřadu smíchovského. »Oul« uposlechl a podal žádosť na Smíchov. C. k. okr. úřad však odpověděl, že musí *výlet* povoliti *dříve* c. k. policie pražská, poněvadž má spolek sídlo v Praze; *průvod* pak že dokonce *povolen nebude.*

Tábor lidu *na Šaldách* u Boží Vody (u Ml. Boleslavi), svo-

laný ku dni 2. srpna, zakázán c. k. okresním Ehrenbergem v Mladé Boleslavi z těchto důvodů: 1. že v žádosti naznačeno není, jak se při veřejném shromáždění *pokračovati* bude a jakým způsobem *ve všem státi se mohoucím výtržnostem předejíti míní (!!)*; 2. že otázka programu, »jak by národ a zvlášť mládež snadným a jistým spůsobem k osvětě přivedeny býti mohly a jak by se cesta k osvětě přístupnou stala i nejchudšímu« — tak *hlubokého obsahu jest*, že jen od *zkušených znalců* při pilném badání posouzena býti může, nikoli však nelze ji maně svolaným lidem rozluštiti; 3. že c. k. okr. *úřadu z vlastní zkušenosti povědomo jest, že veřejná shromáždění lidu k politickým demonstracím a výstupkům (!) se zneužívají*« ... V zákazu pořadatelé vyzváni působiti k tomu, »by se tento rozkaz zachoval, zač páni *žádosťkladoucí* (!) odpovědnými zůstanou«.

Důvěrníci okresů Lomnického, Jičínského, Semilského, Železnobrodského, Rokytnického, Jilemnického a Novopackého ohlásili ku dni 19. července tábor lidu *na vrchu Levíně*. Program: 1. Jakými prostředky a cestami došli bychom blahobytu ve vlasti naší? 2. Kterých prostředků používati máme k šíření národní osvěty? — Proti zákazu táboru lidu na *Hradci* u Strakonic podáno odvolání k c. k. místodržitelství. — »Národní listy« a »Olomoucké noviny« zabaveny.

16. července. Býv. red. »Posla z Prahy« Frt. *Šimáček*, odsouzený do těžkého žaláře na 4 měsíce, dopraven o *páté hodině ranní* stráží do novoměstské trestnice pražské do vazby.

V den ten vyšlo *poslední číslo »Národních listů«*, jichž vydávání redakce a vydavatelstvo *dobrovolně zastavily*. V ohlášení o tom praveno: »Srozuměli jsme z dosavadních konfiskac, trestův a pokut, že jedná se o materielní zničení naše. Nevládneme potřebnými prostředky, abychom stačili četným těm pokutám, aniž hodláme doplácetí kauci jen za tím účelem, aby stále doplňoval se pramen k novým trestům. *Opouštějíce celou kauci* »Nár. listů«, aby nynější spravedlnosť hojila se na ní, činíme s dostatek, nač stačí soukromé síly naše ... Až přežene se nynější mimořádný proud politický, »Nár. listy« ze samovolného hrobu vstanou opět a dostaví se na pole veřejných, politických a národních zápasův, aby jako dosud i příště půso-

bily poctivě a upřímně na prospěch našeho milého, těžce zkoušeného národa.«

V příčině konfiskace čísla ze dne 15. července (která byla z rozkazu c. k. policie provedena *bez udání důvodů*) redakce připomenula: Je to bezpochyby *nová praktika*, abychom nemohli opatřiti druhé vydání téhož čísla prostým vynecháním závadného článku. C. k. policie dobře uvažujíc nynější váhu »svobodné éry«, činí si věc už co možná pohodlnou. Aby ušetřila psaní i času, dala si natisknouti blankety, obsahující rozkaz na konfiskaci časopisův. Pro věčnou paměť naší *svobody tisku* léta Páně 1868. podáváme zde věrný obrazec takového konfiskačního blanketu, naznačujíce jiným (ležatým písmem), co do něho připsáno:

»Praesidium c. k. policejního ředitelstva v Praze.

C. k. policejnímu aktuáru *panu Svobodovi* se dává nařízení, by v tiskárně, administraci a expedici zabavil periodický spis tiskový — »*Nár. listy*« *číslo 193. ze dne 18. července 1868*, v němž) v nichž) obsažen jest... (Slova ta byla přeškrtnuta).

Sazba budiž zapečetěna.

V Praze, dne *15. července* 1868. Marx.«

Konfiskace dála se s neobyčejnou horlivostí, tak že na mnohých místech veřejných objevili se c. k. organové až i třikrát, žádajíce za vydání zabaveného čísla.

Pro zakázaný výlet *na Vysokou* zavedeno u c. k. okresn. soudu v Kutné Hoře vyšetřování asi se *třemi sty* účastníky. — »Hlas« zabaven bez udání důvodů.

17. července. Nového denníku »*Národní noviny*« (místo »Nár. listů«) vyšlo 1. číslo.

Vídeňská »Debatte« psala: Vláda nečinila dobře, *když všechny tábory lidu v Čechách prostě a bez příčiny zapovídala.* Toť přes příliš, co dovolovali si c. k. úřadové, opakujíce vždy jen svou *byrokratickou frási* »program je nejasný«, kdežto programy vídeňských meetingů byly aspoň právě tak »nejasny« jako programy českých táborův.

C. k. politickým úřadům v Čechách rozeslána z c. k. místodržitelství následující *instrukce:* »Podle nápadně se množících ohlášení aneb žádostí za povolení k odbývání táborův

shromáždění lidu), jakož i podle zvláštních na jevo přicházejících okolností, za jakými se to děje, lze právem souditi, že nejde ani tak o užití práv vyhražených občanům státním zákonem ze dne 15. listopadu 1867 ve smyslu tohoto zákona; le spíše *hledí se zneužiti takovýchto shromáždění lidu k politickým demonstracím proti samé ústavě,* kteráž přece jest ramenem (!) zpomenutého práva. Co sběhlo se při posavadních shromážděních lidu, utvrzuje podstatnosť tohoto domnění. Zkušeosť ta přiměla c. k. místodržitelství, aby vyzvalo c. k. okresní řad, by vzhledem k žádostem za povolení takových shromáždění lidu pod širým nebem (§ 3.) užil svého práva *k zápovědi* shda, když dobře zváživ veškeré okolnosti, jako jsou: *příčiny,* roč se tábor žádá, *povaha programu,* povaha *příprav* ku shromáždění, *osobní poměry svolavatelův, volba doby a místa — z těch a jiných* ještě okolností nabude přesvědčení, že obmýšlený ábor lidu strojí se za účelem v úvodu tohoto výnosu naznačeným, pročež plným právem lze užiti § 6. zákona (o zákazu tábora). C. k. okresní úřad vyzývá se tedy, by při posuzování podobných žádostí veškeré naznačené okolnosti s největší bedlivostí vzal na zřetel, a jednal pak podle svého přesvědčení, k jakému byl spůsobem tím došel.«

Tábor lidu *na Košíři* na Moravě prostějovským c. k. okresním Fischerem zakázán z těchto důvodů: »1. Místo, kde lid shromážditi se zamýšlí, nebylo úplně popsané a nebylo konečně povolení majetníků k upotřebení jejich pozemků k c. k. úřadům podáno. 2. Kopec »Košíř«, c. k. úřadu jen dle pověsti znám, sáhá krom do zdejšího okresu i do okresů Olomouckého a Plumlovského. V pádu shromáždění se mnoho lidu stalo by se lehce, že by lid i do cizích okresů vkročil a takto shromáždění odbýval, jaké dovoliti tomuto c. k. okresnímu úřadu nepřísluší. 3. Otázky, o jakých se rokovati má, jsou tak neurčitě udané, že se lze obávati, že by se rokovalo o něčem, co základním státním zákonům odporuje, a veřejný pořádek by lehko mohl býti uveden v nebezpečenství, a to tím více, anžto řečníkům pod širým nebem mluvícím nelze dobře porozuměti (!) nejvíce stran daleko stojících účastníků shromáždění, z kteréhož nedorozumění by nepořádek se škodlivými následky povstati mohl. Konečně budiž podotknuto, že nebyl ředitel shromáždění

tohoto jmenován.« — Jiný c. k. okresní Jahn von Vonau rozeslal po vesnicích přísné výstrahy, aby se nikdo neodvážil objeviti se »na zakázaném místě«, jinak že bude bez milosti trestán.

O tiskových poměrech v Čechách psala Schuselkova »Reforma«: »*Přísnosť*, s jakou pracuje se v Čechách proti národním orgánům oposice, činí na každého pravého liberála dojem svrchovaně trapný a právě rozvážliví přátelé nynější vlády musí průběh věci pozorovati s nemalou starostlivostí. Jistý druh vídeňských žurnálů pozoruje arci s potěšením vzcházeti símě, jež byly horlivě rozsévaly. Avšak ani pro tyto žurnály nebude žeň utěšená. *Přísné ony rozsudky* charakterisují i náš tiskový zákon. Dle téhož paragrafu může dle okolností místa a času buď nápadně mírně neb odstrašujíc přísně souzeno býti, důkaz to, že **naše volnosť tisku postrádá ještě pevné právní půdy,** kteréž však ani novou revisí zákona na říšské radě nenabude.«

Pro tábor na úpatí Řipu zavedeno u c. k. trestního soudu v Praze vyšetřování s poslacem V. *Kratochvílem* proto, že táboru předsedal, a se statkářem Václavem *Jandou* z Budohostic proto, že přečetl resoluci. — Pro »demonstraci« emauzskou dne 14. června zavedeno rozsáhlé vyšetřování pro zločin — **velezrády** s více než 40ti osobami. — Společný výlet spolků »Zvon« a »Otavan« *na Hradec* u Strakonic ke dni 19. c. k. okr. úřadem v Strakonicích zakázán. — S účastníky vycházky *na Chlum* zavedeno u c. k. krajského soudu v Králové Hradci vyšetřování. — Pro zakázaný tábor na *Blaníku* zavedeno vyšetřování u c. k. okresního soudu v Benešově. Dne 11. vyšetřováni dva, dne 12. již 12 účastníků. Kromě těch vyšetřováno bude ještě několik set jiných. — Pro zločin urážení Veličenstva zavedeno vyšetřování s krejčím Frt. *Jíšou.*

18. července. Pro »demonstraci« dne 21. června na staroměstském náměstí a pro strženi demonstrativně vystrčené německé trikolory z bytu něm. profesora Kicka zavedeno u c. k. trestního soudu vyšetřování s 14ti osobami. — C. k. okresní v Ml. Boleslavi Ehrenberg zakázal divadel. ochotníkům mladoboleslavským *div. představení* v zahradních místnostech *Boží Vody* dne 19. července — bez udání důvodů. Řiditeli K. *Má-*

jovi neudána příčina, ani když se na ni osobně doptával, aby mohl býti podán rekurs k c. k. místodržitelství. Z té příčiny odvolání vůbec nepodáno. — Člen div. společnosti Svobodovy *Souček* odsouzen c. k. policií brněnskou k pokutě 5 zl. po případě do vězení na 24 hodin proto, že dne 12. o koncertu v Lužánkách u Brna pronesl slova: »Ať žije slavná policie!«

19. července. Zastupitelstvo města Benešova usneslo se, aby *zamítnuta byla žádost* c. k. okresního úřadu táborského *za postoupení radnice městské* (v které byl až dosud umístěn c. k. okresní úřad) *pro c. k. okresní hejtmanství,* právě v život vstupující. Městskému zastupitelstvu benešovskému podána pak 176 podpisy opatřená adresa díků a důvěry.

Zakázaného táboru *na Košíři* na Moravě súčastnilo se přes 5000 lidí, ačkoli všechny stezky a cesty obsazeny byly četníky a husary zabraňujícími se strany prostějovské cestu do Slatenic a přes to, že pohroženo bylo přísnými tresty, pokutami a žalářem každému, kdo by se odvážil dostaviti se na Košíř. V Slatenicích bylo silné oddělení husarů pohotově, aby na dané znamení proti lidu zakročili. Čtyři c. k. političtí komisaři a mnoho c. k. důstojníků bylo přítomno. Rekurs proti zákazu k c. k. ministerstvu nevyřízen a c. k. politický komisař trval na zákazu. Lid odebral se u velkém průvodu ke kříži, kde mu zápověď oznámena. Na to celé shromáždění pokleklo a modlilo se za šťastnější budoucnosť národa, za vítězství našich historických práv a za napravení našich nepřátel, načež provoláno nadšeně »Sláva« koruně svatováclavské, nerozlučitelnosti národa českomoravského atd. Později odebral se shromážděný lid do zahrad lázeňských, kde odbývána skvělá rolnická beseda s přednáškami. Všudy zaznívaly zpěv národních písní a panovalo velké nadšení.

Následkem zákazu výletu dělnického spolku »Oul« do *Motola* sešli se dělníci bez praporu a bez odznaků *na Cibulce* v počtu asi 5000 hlav k zábavě. — Výroční pouti ve Hvězdě súčastnili se také četní veřejní i tajní organové c. k. policie, c. k. četníci, pěší vojsko s nasazenými bodáky jakož i hlídky husarské. Majitel jednoho povozu, kterýž neuposlechl husara, jenž mu kázal okamžitě odejeti, byl plochou šavlí dvakrát udeřen přes záda.... Na místě, kde pohřbeni bezpochyby

stateční Moravané, kteří v bitvě na Bílé hoře dne 8. listopadu r. 1620. rekovnou smrtí zahynuli, splanulo pod večer množství voskových svící. — C. k. okres. úřad v Nové Pace zakázal výlet *na vrch Levín* ku dni 19. července položený, ačkoli vyřízení odvolání důvěrníků ze zákazu táboru doposud nedošlo. — C. k. okresní zbraslavský Obentraut zamítl žádost představenstva obce *Třebotova* za povolení k uspořádání několika divadelních představení ochotnických přípisem, v němž se praví: »an osadníci třebotovští ani školné, ani jiné zákonní výlohy neplatí, *nesmí se jim tedy poskytnouti příležitosť, aby peníze, jež potřebují k nutným výdejům, utratili k marným účelům.*«

20. července. Bez udání důvodů provedená konfiskace č. 193. »Nár. listů« potvrzena. V úvodním článku »*Čeští dělníci a němečtí fabrikanti*«, pak v referátu o zakázaném táboru na Potštýně a ve zprávě »Zakázaný výlet« shledány přečiny § 300. a 302. tr. z. — S býv. red. zastavených »Národních listů« zavedeno specialní vyšetřování pro celou řadu článků a zpráv. Zejména pro články »Po vyrovnání«, »Je to škandál!«, »Naši odpůrci, naši spojenci,« pak pro články o honvedech a o vyrovnání sporů národních v Čechách, v nichž shledány zločiny rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z., dále pro článek »Čeští dělníci a němečtí fabrikanti« (přečiny dle § 300. a 302. tr. z.), pro referáty »Zapovězený tábor lidu na Potštýně« (§ 300.) a »Zapovězený výlet« (§ 300.), pro zprávy »Jeden den v redakci českého opositního časopisu« (§ 300.), pro telegramy z Králové Dvora (projevení soustrasti odsouzenému redaktoru Goeblovi; přečin schvalování nezákonních skutků dle § 305.) a z Kutné Hory (o zákazu táboru na Vysoké, § 300. tr. z.).

21. července. Korunní statek český *Zbirov* prodán cizím peněžníkům, v jichž čele byli Samuel Simundt a Vincenc Kirchmayer, židovští peněžníci v Krakově. Vláda prodala Zbirov i jiné korunní statky, zaujímající 250.000 jiter půdy, většinou lesní za 12,411.000 zl. Jelikož však kupci převzali i dluhy na statcích těch u úvěrního ústavu pozemkového lpící, uvolili se zaplatiti vládě hotově pouze 7,199.500 zl., a sice dva milliony do čtyř týdnů, zbytek pak ve lhůtách, takže vše mělo býti do konce roku zapraveno. Cena rozvržena byla takto: Zbirov 8 mill., Slavkov

$1^1/_2$ mil. a statky haličské s 200.000 jiter lesa za 3 mil. zl. Haličské korunní lesy prodány tedy: jedno jitro po — 15 zl.! Kupcům připadly dle smlouvy všechny užitky od 1. ledna 1868 a vše, co dne toho v kasách se nalezalo; dále všechno dříví sporážené na podzim a v zimě r. 1868. atd. Nejzajímavější statí smlouvy bylo dohodnutí se v příčině *dolů příbramských*. Zbirovské lesy byly a jsou, jak známo, nezbytnou potřebou pro doly příbramské, které veškerou spotřebu dříví k palivu ze Zbirova odbíraly. Smlouva o prodeji Zbirova pak ustanovila: Doly příbramské kupovati budou každoročně z tak zvaného hvozdu zbirovského 10.000 sáhů dříví spalného a 600 sáhů dříví stavebního za průměrnou cenu, kterou vlastník Zbirova vždy napřed ustanoví. Kdyby pak nynější majitelé chtěli se vzdáti hvozdu řečeného, má baňský úřad příbramský »výhradní právo« koupiti si lesy ty nazpět »za všech okolností« a bez ohledu na to, mnoho-li v něm bude dřeva, za cenu 1,300.000 zl. Dle smlouvy mohli tedy noví vlastníci Zbirova baňskému úřadu příbramskému po celou řadu let *zvýšovati* ceny dříví dle libosti a až by lesy »dostatečně« prořídly, mohli se jich s díky zbaviti prodejem c. k. baňskému úřadu v Příbrami za 1,300.000 zl. Jak v té záležitosti dále manipulováno, nevíme.

Se stavitelem Karlem *Hartigem* zavedeno vyšetřování pro »demonstrace« v Emauzích a na Betlemském náměstí a zjištěno, že vyšetřovaný v dnech, kdy se demonstrace udály, meškal mimo Prahu. — Pro výlet, podniknutý v neděli dne 19. července soukromou společností do *háje cibuleckého u Motola*, zavedeno vyšetřování. Policie pátrala hlavně po jakémsi Schmidovi. Dověděla se, že tam někdo toho jména byl; ale nezjistila osobnost. Z výslechu otištěn v časopisech tento úryvek: Obžalovaný A.: Již se nepamatuji. — Komisař: Já vás dám zavřít, nepovíte-li mi, jaké písničky se na Cibulce zpívaly. — Obž. A.: Já za to nemohu, že mám tak špatnou paměť. — Obž. B.: Já nic neslyšel. — Chef tajné policie Tausenau: Znáte Pacáka? — Obž.: Neznám. — Tausenau: Víte, že bude odsouzen pro velezrádu na 15 roků? — Obž.: Vím. — Tausenau: Tak se tedy mějte dobře na pozoru! — Obž. C.: Já se na nic nepamatuji. — Komisař: Dle zákona, nebudete-li mluvit pravdu, můžete být trestán od 1—5 roků. — Obž. C.: Já však přece nic nevím.

22. července. Z osob pro Herbstovské demonstrace odsouzených nastoupily čtyry tresty 14tidenního vězení. — V noci nalepeny v Praze »pobuřující plakáty«, jež dala c. k. policie ráno strhati. Byly prý psány rozličným písmem a obsahovaly slova: »Pereat Beust!« — »Pereat . . .!« Všechny prý měly podpis: »Dva z Cibulky.« — »Olomoucké Noviny« zabaveny pro článek »*Politické zločiny*«.

23. července. C. k. okresní úřad v Jílovém odsoudil dva občany Ant. *Kolihu* a Frt. *Melichara* k peněžitým pokutám po 10 zl. proto, že dne 16. ráno pověsili půl exempláře »Pražského Denníka« v městském parku v Jílovém na strom. Prohřešiliť prý se tím proti cís. nařízení ze dne 20 dubna 1854 č. 96. říšského zák., podle kterého dopustí se přestupku, kdo jakýmkoli skutkem okázalým dává nelibosť svou proti vládě na jevo. C. k. okr. úřad jílovský sice připustil, že »Pražský Denník« *není listem přísně úřadním* (jako »Prager Ztg.«), avšak *zastává prý jednání a náhledy vlády* a **kdo tedy osvědčí nelibosť svou proti tomuto listu, osvědčil prý tím samým nelibosť proti nynější c. k. vládě** *jakož i proti čtenářstvu »Denníka«!* Uřadní rozsudek podepsán byl c. k. aktuarem *Niesslem*, zapisovatelem Joskem a »expeditleitrem« Demartinim.

Pro zločin podvodu, spáchaný prý křivým svědectvím, zavedeno vyšetřování s jedním svědkem z procesu Pacákova, kterýž vypovídal v ten smysl, že byl Pacák dne 10. května na Žežulce v Šárce tak opilý, že nevěděl, co dělá. O přelíčení svědek ten nebyl vzat do přísahy. — Rozšiřování »*Pařížského alba*« r. 1867. redakcí J. V. Friče a L. Legera v jazyku francouzském vydané, bylo c. k. zemským jinak tiskovým soudem zakázáno, poněvadž prý album to obsahuje zločin uražení Veličenstva, zločin uražení členův císařské rodiny a zločin rušení veřejného pokoje. — Pro nekrolog, počínající slovy »*Věčná budiž sláva*« v č. 12. »Svobody« zavedeno s redaktorem listu toho vyšetřování, poněvadž prý se tím chtěla oslaviti památka »odbojníků dne 21. června 1621 císařskými soudy odpravených«, tedy pro přečin schvalování nezákonních skutků dle § 305. tr. z. — Příležitostné verše »Upomínka na svěcení praporu prvního hasičského sboru ve Velvarech« od J. J. Martinky, zabaveny.

24. července. *Všichni členové redakce zastavených »Národních*

listů« předvoláni k soudu a zavedeno s nimi vyšetřování pro — **nových 21 zločinů a přečinů.** Kromě článků a zpráv, pro které byl již vyšetřován redaktor Karel Túma, zažalovalo státní návladnictvo ještě následující: úvodní článek »*Ať žije zákon!*« a článek vyňatý z ruského »Golosu« (v obou zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z.); zprávy »Výlety ve svobodné éře«, »*Ordonance c. k. policejního ředitelstva pražského*«, »Ať žije naše svoboda!«, »Památka Husova na Pankráci«, pak referáty o zakázaných táborech lidu na Košumberku, na Zvičíně, na Žižkově poli u Přibyslavi a dopis z Hořic, v nichž shledány přečiny dle §§ 300., 302. a 305. Skoro všechny zažalované články, zprávy a referáty otištěny byly od 1. do 16. července, tedy prodlením půl měsíce. — S býv. redaktorem »Hlasu« Drem *F. St. Kodymem* zavedeno vyšetřování *pro novou řadu zločinů* rušení veřejného pokoje z doby nejnovější. Zejména pro články »*Oslavení památky Husovy*« a »*O české otázce*«, jakož i pro některé drobné zprávy. V čísle posléze zabaveném shledány *tři zločiny.* — S red. »Posla z Prahy« zavedeno vyšetřování pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. spáchaný zprávou »*Kdo se smí vyrovnávat?*«, pak pro přečiny dle § 300. tr. z., spáchané články »*Nový krok proti opposici české*« *a* »*Nová doba velkých svobod*«.

25. července. Tábor lidu *u Lipan*, svolaný důvěrníky okresů Kouřimského, Černokosteleckého a Českobrodského ke dni 2. srpna, českobrodským c. k. okresním Nettvallem »*nejpřísněji*« *zakázán*, poněvadž prý »stávající poměry toho svědčí, že se toto shromáždění lidu pouze k účelu politické demonstrace proti ústavě zneužiti chce«. Program byl tento: 1. Jakými prostředky domůže se národ český nejvyššího stupně osvěty a blahobytu?: 2. Jak sobě přejeme, aby byla rozluštěna státoprávní otázka česká?

26. července. Srážka s německými burši v chuchelském háji. Dva z nich Otto Černý z Karlína a Alois Herzig z Liberce střítili se s příkré stráně nad restaurací a zůstali bez sebe. Jeden krvácel z rány na hlavě. Když byli vzkříseni, udal jeden, že setkali se na stráni s několika studenty a jeden z nich, Srb Sava *Rajkovič*, že prý srazil oba burše se stráně. České listy vypravovaly, že několik mladíků českých, mezi

nimiž nacházel se též Srb Rajkovič, procházeli se klidně po stráních chuchelských, až na jednom svahu setkali se s burši Černým a Herzigem, kteří byli notně opilí. Burš Černý dera se těsně kolem Rajkoviče, šlápl mu na nohu. Rajkovič jej na to okřikl, nezná-li slušný mrav, žádati o pardón, když někomu šlápne na nohu. Zpilý burš však odpověděl: »Takového lumpa nebudu žádati o pardón.« Vše hrnulo se na burše, aby odvolali urážku. Buršové však pořád zpupněji odpovídali, až se strhla rvačka. A tu kdosi strčil do buršů, až tito v opilosti své ztratili rovnováhu a sletěli se stráně dolů. Naproti tomu listy německé i s úřadním »Pr. Ztgm« vypravovaly, že Rajkovič setkav se s burši na stráni, pustil se s nimi do hádky a *srazil je dolů*, ano »Tagesbote« napsal tenkráte: »Brutální excess asi 30 českých studentův proti dvěma německým buršům v Chuchli ukazuje nanovo, že vzdělané obecenstvo pražské není více na žádném veřejném místě zábavném jisto před surovostí panující mezi mládeží českou. Oba němečtí studenti, kteří spůsobem skutečně nebezpečným napadeni byli atd.«

»Nár. Pokrok« a »Politik« zabaveny bez udání důvodů. »*Politik*« v čísle tom oznámila čtenářstvu svému, že *zastavuje se dobrovolně na neurčitou dobu.* — S redaktorem a sazečem »Humoristických listů« zavedeno vyšetřování pro přečin dle § 302. spáchaný dvěma obrázky v č. 2. a 3., jež prý se vztahovaly k zákazům táborů, výletů, schůzí atd.

27. července. Srb Sava *Rajkovič* tajným policistou Tausenauem a policejním úřadníkem jedním v »Národní kavárně« zatčen a odveden přímo k c. k. trestnímu soudu do vyšetřovací vazby. — Pro úřadně povolenou vycházku na *Červený zámek* u Rakovníka zavedeno vyšetřování.

K rekvisici c. k. krajského soudu jičínského zavedeno u c. k. okres. soudu *v Hořicích* vyšetřování pro účastenství zakázaného táboru *na Levíně.* Mimo jiné byli vyslechnuti: tajemník okresního zastupitelstva Karel *Čížek,* sládek Vilibald *Linhardt,* měšťan Norbert *Reiman* a Jan *Vávra,* rolník z Dobré Vody, známý pod jménem »národní Vávra«. Dopisovatel »N. l.« z Hořic ku zprávě té připomenul: Co bude následovati, nevíme, však ubezpečujeme slavnou vládu, že nejen tito, nýbrž všickni uvědomělí krajané jsou hotovi podrobiti se raději

trestu žaláře nežli se skrývati. Bude to po letech pěkná vzpomínka, až budou otcové potomkům vypravovati: *Byla jednou v Rakousku doba, která se nazývala »nejsvobodomyslnější« a stala se nejvíce památnou tím, že bez mála veškeren uvědomělý lid český byl vyšetřován, vězněn atd.* Půjde-li to tak dále, budeme zde míti takovou spoustu procesů, že pomalu dobrá polovice obyvatelstva celého okresu propadne soudům. Postrach z toho všeho však není právě veliký ...

28. července. Srb Sava *Rajkovič*, nalezající se ve vyšetřovací vazbě pro událost chuchelskou, oznámil c. k. soudu, že nastoupí trest čtyřnedělní vazby pro demonstrace Herbstovské. Žádost jeho však zamítnuta. — Tábor na *Hukvaldě*, na Moravě zakázán. — S Drem Karlem *Sladkovským* jako místopředsedou družstva pro vystavení Národního divadla a dozorcem stavby, zavedeno c. k. policií vyšetřování pro přestupek zákona shromažďovacího, spáchaný prý tím, že někteří rolníci přivezli na několika za sebou jedoucích a okrášlených povozech stavební kámen na staveniště Národ. divadla, což pokládala policie za »veřejný průvod«, jaký bez zvláštního úředního povolení nesmí býti pořádán. Druhdy dělo se tak beze vší závady. — »Národní Pokrok« zabaven — bez udání důvodů. — Konfiskace příležitostných veršů »Upomínka na svěcení praporu prvního hasičského sboru ve Velvarech« od Jana Juliána *Martinky* potvrzena. C. k. trestní soud shledal ve verších těch zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) a přečin dle § 302. tr. z. spáchaný popuzováním k zášti proti národnostem. — Pan Frant. *Šťastný* v Hořicích odsouzen c. k. okresním soudem k pokutě 10 zl. nebo do vězení na 48 hodin. Provinilť se tím, že v noci na den 12. června, vraceje se z taneční zábavy, oslovil od zábavy taktéž se vracejícího Arnošta Kleina, rodem Němce, tázaje se ho, jaké jest národnosti. Tímto jednáním prý F. Šťastný »slušnosť přerušil (!) a pohoršení učinil« a proto byl dle § 11. patentu ze dne 20. dubna 1854. č. 96. odsouzen. — Výlet studujících gymnasia německobrodského zakázán. — Se společností v hostinci »u kamenného mládence« zavedeno vyšetřování pro zpívání »pobuřujících národních písní«. — *V Bohdanči* u Pardubic vypukl strašný požár, jenž v krátkém čase strávil 32 obydlí a 16 hospodářských stavení. Při hrůze požáru ne

chybělo však charakteristické stafáže. Zatím co lid s napjetím všech sil zabýval se hasením, »stál jeden c. k. hulánský nad poručík u ohně s jakousi dívkou a milostně na ni se usmívaje, tapal jí prsty po obličeji . . .«

30. července. Red. »Nár. Pokroku« Jan M. *Černý* předvolán k trestnímu soudu a po výslechu *podržán ve vazbě* pro podezření zločinu **velezrády** dle § 58. tr. z., jehož prý se dopustil otištěním článku přeloženého z francouzského listu »Messager de Paris«. Číslo 215., kterýmž zločin ten spáchán, bylo zabaveno. — Ve při zatčeného Srba Savy Rajkoviče pro událost chuchelskou vyslechnuto několik svědků. Raněný burš Černý pozdravil se již tak dalece, že opouštěl již lože. — Z rána nalezeny prý v některých ulicích pražských tištěné »velezrádné« plakáty. Obsahem narážely prý na Bílou horu a panující právě poměry. — Konfiskace č. 29. »Hlasu« potvrzena. V článcích »Český tisk a přímé volby do říšské rady« a »*O stihání českého časopisectva*« shledány zločiny rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. — S odstoupivšími redaktory listu toho, Drem F. St. *Kodymem* a Ferd. *Wilsdorfem* zavedeno vyšetřování pro novou řadu tiskových přečinů. S prvním pro články »Nynější postavení národa českého«, »Sedneme-li na vějičky dualistické«, »Návštěva J. M. krále v Praze« a »Svěcení nového mostu v Praze«, v nichž ve všech shledány zločiny rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z., s druhým pak pro články »Oslavení památky Husovy« a »O české otázce« a pro některé drobné zprávy. — S mlynářem D. v Šárkách zavedeno vyšetřování pro zločin uražení Veličenstva, poněvadž dva tajní policisté a jakýsi voják udali, že »prořekl se« v soukromé společnosti proti — knoflíkům u kabátu . . .

31. července. Volba statkáře Václava *Jandy* z Budohostic starostou okresního zastupitelstva J. V. císařem *nepotvrzena*, poněvadž se nalezal ve vyšetřování pro zločin rušení veřejného pokoje proto, že na táboru podřipském přednesl památnou resoluci. — »Nár. Noviny« zabaveny pro článek »Nová starost s otázkou českou«. — *Do okresu Velvarského* posláno oddělení vojska na exekuci pro nedoplatky c. k. daní. — U c. k. krajského soudu v Králové Hradci zahájeno líčení pře s účastníky zakázaného tábora *na Chlumu*, a sice se starostou královéhra-

eckého Sokola J. *Lorencem*, pak s pp. *Červeným* a *Komárkem* ro rozeslání pozvání k poradní schůzi v příčině svolání táboru ho.

Srpen 1868.

1. srpna. Úřadní listy, zejména »Wiener Abendpost« uji-ovaly, že při stihání časopisectva českého *nemá vláda žádného účastenství* a že veškeří státní zástupci jednají výhradně n dle vlastního svobodného přesvědčení bez všelikého vlivu s hůry«. Naproti tomu zvěstováno »Dzienniku Poznańskému« e Lvova: »Dostal jsem zprávu z hodnověrného pramene, aspoň ak hodnověrného, jako jest »Wiener Ztg.«, v které stojí psáno: Váš (lvovský) vrchní státní zástupce dostal již odtud (z Vídně) římé nařízení v příčině časopisectva haličského. *Nařízenoť nu, by* s veškerou přísností nakládal s denníky, jež by v opo-ici proti ministerstvu šly příliš daleko. Co znamenají slova příliš daleko«, zůstaveno uznání (dem Ermessen) státního zá-tupce. Zvláště mu *nařízeno*, aby bděl nad denníky, *které by chvalovaly oposici českou*, tím více pak má státní návladní ečovat o to, by denníky polské nevybízely čtenáře své k ná-ledování Čechů. Vláda vídeňská bojí se náramně srozumění e Haliče s Čechy.«

C. k. místodržitelství rozeslalo c. k. okresním úřadům ový oběžník, *aby byly všechny tábory lidu zakazovány* a jich dbývání všemožným spůsobem zabráněno. Pořadatelé měli býti *atčeni* (!) nebo do vyšetřování vzati. Kdyby se však lid přece ešel, mělo býti se všemi účastníky zavedeno vyšetřování. ovněž tak jako tábory *měly býti všechny výlety zakazovány*.

Zpráva, že někteří občané z okolí Výškova na Moravě amýšlejí svolati tábor lidu na *zříceninách hradu Miloty z Dědic*, de by se rokovalo o tom, jakými *národními dary* mají býti bmyšleni odpůrci národa českého za jejich péči o svobodu a lahobyt v zemích koruny České.

Mělnický c. k. okresní Kallmünzer, odvolav udělené po-olení, zakázal ku dni 29. července slavnosť svěcení základního amene k okresnímu mostu *blateckému*. — Zprávy, že c. k. policie pražská sesílena bude oddělením c. k. četníků, kteří měli ko-

nati službu jako »k. k. *Polizeiwache*«. Zatím přichystána prý v třetím patře policejní budovy lože pro — 40 četníků. — Na staroměstském gymnasiu v Praze zavedeno disciplinární vyšetřování se žáky VI. třídy, kteří zaslali ke slavnosti kostnické telegram: »Sláva nesmrtelné památce našeho mučenníka Jana Husa! Sláva volnosti, rovnosti a bratrství národův!« Jeden z žáků J. K. byl vyloučen, ostatním zhoršena známka z mravů.

2. srpna. Zakázaný tábor *u Lipan*. Z c. k. orgánů dostavili se c. k. okresní českobrodský, černokostelecký, kouřimský a poděbradský s aktuary, kancelisty a diurnisty. Lidu sešlo se ke 3000. Zpívaje »Hej Slované!« táhl dav s obnaženými hlavami z Lipan k blízkému vrchu, »Lipsko« zvanému, kde shromáždění mělo býti odbýváno. Provolávaje »Slávu« koruně České a věrným jejím obhájcům, dospěl zástup až k borku. C. k. okresní českobrodský jal se čísti místodržitelský zákaz. Pro hluk, lomoz a pokašlávání zástupu neslyšeli ho skoro ani nejblíže stojící. Po chvíli zástup, provolávaje »Slávu« českým vlastencům a zpívaje »Hej Slované«, opět se hnul a táhl až ke smrku, pod nímž dle pověsti skonal Prokop Velký. Zde celý zástup poklekl a pomodliv se, rozešel se.

Zapovězený tábor lidu »*na Šaldách*« u Mladé Boleslavi. Na místo, kde mělo býti shromáždění lidu odbýváno, nikdo se nedostavil. Za to do blízkých lázní Boží Vody dostavilo se jedenáct c. k. vládních komisařů, z většího dílu v uniformách — ze Sobotky, Benátek, Nymburka, Bělé a Libáně. Kromě těch c. k. četníci a bez mála 6000 osob z blízka i z dáli. Shromáždění zpívali, provolávali »Slávu« koruně České a historickému právu atd. K večeru, když se někteří loučili, vyprovodil je skoro celý zástup za zvuků hudební kapely až »na Šalda«, kudy vede cesta k Doubravicím, kam se ubírali, a kudy dva roky před tím hrnuly se voje pruské od Mnichova Hradiště za couvajícím vojskem rakouským. Zde zapěl zástup »Hej Slované« a provolav »Slávu« koruně České, rozloučil se s občany dobrovickými a rožďalovickými, načež vrátil se do Božích Vod, jež byli zatím c. k. vládní komisaři opustili. Zde bavil se lid až do pozdního večera.

K zakázanému táboru na *Hukvaldech* na Moravě dosta-

vilo se na 3000 osob. Zejména z Místku přišlo velké množství s praporem českých barev. Jako zástupce c. k. vlády byl přítomen c. k. okresní Cibulka z Místku. Lid shromáždil se kolem praporu, aby s mohutným sborem pěvců zapěl »Hej Slované«. Po té provolávána s neobyčejným nadšením »Sláva« koruně České, nerozlučnému bratrství Čechů a Moravanů atd. C. k. okresní se ptal, kdo povolil zpívat? Na to dostal v odpověď: »Zapovězeno nám toliko politické shromáždění na kopci a provedení programu k němu ohlášeného. Abychom však si na tom místě zazpívali, k tomu nemáme žádného povolení zapotřebí.« Na to odebral se všechen lid do blízké arcibiskupské zahrady, kde se bavil dlouho prozpěvováním vlasteneckých písní. Kromě c. k. okresního a jeho příručích zastoupena byla vláda asi 12 četníky, z nichž dva procházeli se stále mezi lidem, kdežto ostatní v nedalekém lesíku »tábořili«.

3. srpna. C. k. úřadníkům v Čechách zakázáno vstupovati do *českých spolků*, a to i do spolků — nepolitických. Ke spolkům politickým v tu dobu přistupovati nemohli, poněvadž žádný český spolek politický nebyl povolen. Naproti tomu nebráněno c. k. úřadníkům vstupovati do spolků *německých*, byť i politických, a přijímati v nich i různé funkce.

Náměstek státního návladního pražského *Braun*, kterýž v procesu měšťana smíchovského Viléma Picka pro zločin uražení Veličenstva uznal za nutné *od obžaloby ustoupiti*, podal — žádost za sproštění úřadu veřejného žalobníka a odůvodnil žádost svou tím, že »*za nynějších poměrů nemůže déle sloužiti*«. K vysvětlení dodáváme, že přes návrh státního žalobníka (aby byl obžalovaný z obžaloby propuštěn) byl obviněný soudním dvorem uznán vinným a odsouzen do žaláře na tři měsíce.

Kdežto *sjezd slovanských jednot sokolských* z »ostatních zemí« J. V. byl zakázán, poněvadž prý by to byl sjezd politický, odbýván ve Vídni *sjezd turnéřských spolků* z »německého Rakouska«, a súčastnily se ho také některé jednoty z Čech, jako z Oustí, Podmoklí, České Lípy, Jablonce, Prahy, Liberce, Varnsdorfu, Teplic, Rumburku, Litoměřic atd.

S redaktorem »Nár. novin«, jichž první číslo vyšlo dne 17. července, J. V. *Koutem* zavedeno *první vyšetřování*. Zatím

pouze pro dopis z Vídně ze dne 21. července a pro úvahy o zakázaném táboře lidu na Pravdě; avšak zvěstováno mu, že jest zažalován již pro celou řadu jiných zločinů a přečinů.

Občan Jan *Relich* z Plzně vzat pro politickou řeč do vyšetřovací vazby.

U c. k. krajského soudu v Králové Hradci pokračováno v líčení pře s účastníky zakázaného táboru *na Chlumu*, a sice s JUC. *Pfeiferem*, zastoupeným v nepřítomnosti své advokátem Drem *Flanderkou*, okres. sekretářem *Plecháčem*, prof. K. *Štefanem*, vesměs z Hradce; dále s okres. sekretářem Karlem *Čížkem*, sládkem *Linhardtem*, purkmistrem *Rajmanem*, a měšťanem Norb. *Rajmanem*, vesměs z Hořic; pak s hospodářským správcem *Tatíčkem* a představeným *Duškem* ze Světí, představeným *Holečkem* a obecním radním z Vlkova, kteří se byli v Jaroměři dobrovolně přihlásili, a účetním statku nedělištského *Krausem*. K soudu dostavil se také P. *Erben*, obchodník z Hořic, a sice z vlastní vůle; ale — nebyl vůbec ani vyslechnut. — Všickni odsouzeni k pokutám po 5 zl., po případě do vězení na 24 hodin.

C. k. okresní úřad *kouřimský* rozeslal po obcích okružník, v kterém uvedl, že »pochybovati nelze, že nastaly *nepříznivé výsledky při placení c. k. daní* — ne nezaviněnými nehodami, nýbrž že původ svůj berou v nepořádku nechvatitebném, nedbanlivosti a v nedostatku dobré vůle«, a proto atd. ti, kdož c. k. daně dluhují, důtklivě vyzváni, aby zaplatili, jinak že bude užito všech zákonních donucovacích prostředků atd. — *C. k. okresní smíchovský* baron Malowetz zařídil sekvestraci u všech majitelů domů *na Smíchově*, kteří byli dlužni daně, byť třeba jen za běžný rok. Učinil tak i měšťanu, kterýž byl téhož roku již 3000 zl. daní odvedl. Žádost za shovení se zbytkem dlužné částky prostě zamítnuta.

4. srpna. »Nár. noviny« zabaveny — bez udání důvodů. — C. k. zemský jinak tiskový soud pražský byl tiskovými soudy tak přetížen, že tiskové procesy »Politiky« odkázány c. k. krajskému soudu *v Litoměřicích*. — Red. »Nár. Pokroku« Jan M. *Černý*, nalezající se pro velezrádu ve vyšetřovací vazbě, uvězněn v jedné celi se sprostým zločincem. — Onen svědek z procesu Pacákova, s kterýmž bylo zavedeno vyšetřování pro

ločin podvodu spáchaný křivým svědectvím, propuštěn z obloby. — Redaktor »Dělníka« V. *Petr* odsouzen pro přeupek §§ 10. a 11. zákona o tisku, spáchaný otištěním »polického« článku »*Studentstvo a dělnictvo*« v nepolitickém tě, k pokutě 25 zl. — S redaktorem tím zavedeno vyšetřoní pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z., spáaný prý *básní* »Zub za zub« v č. 15. — Redaktor zábavného listu »Tábor«, v Táboře vycházejícího, Jan Frank, mán byl v tiskovém procesu, v němž státní zástupce navrhoval kutu 80 zl., — za *nevinna*. — Ke dni 16. srpna svolán l v Krkonoších na tak zvaných »*Petruškových vrších*« neleko Vysokého nový tábor lidu s tímto programem: 1. *Má nemá býti nynějšímu ministerstvu podána adresa důvěry?*; Jakým způsobem mohli by občané v podhoří krkonošském ispěti k tomu, aby se státní dluh rakouský zmenšil?

5. srpna. Přelíčení u c. k. krajského soudu v Králové radci s občanem Ludvíkem *Labským* z Libčan pro zločin žkého poškození na těle dle § 153. tr. z., spáchaný tím, že *táboru na Chlumu* královéhradeckému c. k. okresnímu Jiímu Smolařzovi »*narazil cylindr*«. Předseda: Kolb; státní žaobník: Rokos; obhájce: Dr. Ostádal z Pardubic.

Žaloba zakládala se na následujícím: Když o táboru na Chlumu mělo se již za to, že shromážděný tam lid se rozejde, přistoupil jakýsi muž k okresnímu přednostovi, Jiřímu Smolařzovi, řka: »Ah, náš pan krajský, to nás těší, že jste nám o tak hezky řekl, že nesmíme mluvit, já jsem Labský z Libčan.« Pan krajský pozoroval pak, že muž, jenž se Labským nazval, o té za ním šel, bystře jej pozoruje, a jak se panu krajskému dálo, v pravém slova smyslu ho pronásleduje. Než pan krajský ho nedbal. Když však asi o sedmé hodině p. krajský s panem Dr. Štrossem z Nechanic mluvil, *obdržel z nenadání ze zadu tak mocnou ránu do hlavy, že* s naraženým kloboukem div se *neskácel;* hned po té však *obdržel opětnou ránu, kterou byl skoro omráčen.* Obrátiv se k pachateli, tázal se ho na jméno. Tázaný odpověděl: »Labský z Libčan.« Pan krajský, cítě bolesť v hlavě, vrátil se do Králové Hradce, kde po delší dobu cítil v levém oku píchání, takže si je musil mokrými klúcky ob-

kládati. Nehoda tato měla za následek, že p. Smolařz na žádný způsob nebyl s to vlastnoručně sepsati nutné zprávy o táboru. Dne 29. dal se pan krajský soudními lékaři ohledati, kteříž na hlavě páně Smolařzově shledali viditelné známky tělesného poškození, a sice červenou skvrnu a bouli. Poškození toto mělo dle seznání soudních lékařův za následek nepatrné otřesení mozku, pak bolení hlavy se závratí a zvučení v uších a míhání v levém oku. Samo o sobě bylo poškození napatrné.

Obžalovaný doznal, že se pamatuje, že na výšině chlumské někomu jednou nebo dvakrát klobouk »nalil«, a to proto, an muž ten, když volalo se »Sláva vlasti«, nesmeknul; ale neví, kdo to byl, a dověděl se teprve druhého dne, že nehoda ta stihla královéhradeckého okresního přednostu. Mimo to udal, že byl opilý a pana krajského neznal a doposud nezná.

Svědek Dr. *Pštross* z Nechanic vypověděl, že právě v okamžiku, když pan krajský ránu obdržel, byl odvrácen. Zaslechnuv šumot, obrátil se a spatřil p. krajského držícího v ruce naražený klobouk a opilého muže, kterýž, když si pan Smolařz klobouk dal na hlavu, opět mu ho narazil. Jiný svědek, pan Ed. *Sponner* udal, že p. Smolařz na Chlumu skutečně lidu sdělil, že je krajským a stvrdil, že jakýs muž, když pan krajský shromážděný lid napomínal, aby se tiše choval, pravil: »Pane krajský, vždyť jich známe! Vždyť jsem také Čech a my zajisté uposlechneme.« Na jednotlivá slova neví se svědek pamatovat. Třetí svědek Matěj *Ryba* viděl, kterak se jakýsi muž přitočil k panu krajskému a klobouk mu dvakrát za sebou narazil. Jiní dva svědkové, Brožek a Petříček doznali, že byl obžalovaný Labský pořádně opilý.

Povahu utrpeného poškození na těle dokazoval jednak výrok c. k. okresního Smolařze, jednak visum repertum od dvou přísežných soudních lékařů *Krunky* a ranhojiče Štaufa vydané a podepsané. Oproti tomuto lékařskému vysvědčení, vzhledem k Dru Krunkovi odvolával se obžalovaný ke *třem svědkům*, z nichž dvěma, měšťanu Makrlovi a hradeckému povozníku, Dr. Krunka v hostinci pravil, že »kdyby se jednalo o někoho domácího, *on takového lékařského ohledání nikdy by nevydal;* ale takového venkovského ať jen hodně potrestají!« Třetímu svědkovi, účetnímu spořitelny Šantrůčkovi, o den po-

ději k otázce: »Jak se vede panu krajskému?«, odpověděl: *I není na tom nic!*« — Všichni tři *svědkové Dru Krunkovi lova jeho opakovali do očí*, a on pravil: »Vím, že před soudem musím mluvit pravdu, *ostatně mohu lhát jak chci!*«

Státní návladní setrval po průvodním řízení při obžalobě navrhnul za trest těžký žalář *na půl roku*. Soud uznal obalovaného za vinna a odsoudil jej do žaláře na 4 měsíce, ostřeného prvního a třetího měsíce 24hodinnou samovazbou temné komůrce a v druhém a čtvrtém měsíci jednodenním ostem.

C. k. státnímu zastupitelstvu v *Hradci Králové* odeslán *Hořic* tento spis: »Ze středu našeho jsou čtyři občané: pan urkmistr Hynek *Raiman*, tajemník okresní Karel *Čížek*, sládek Vilibald *Linhardt*, měšťan Norbert *Raiman* pohnáni k soudu ro přestupek zákona shromažďovacího, který prý spáchali tím, že dne 28. června 1868 navštívili výšiny chlumské, kdež odbýván býti měl, ale odbýván nebyl, tábor lidu . . .«

Dalších několik vět bylo zažalováno (pro schvalování nezákonních skutků) a proto reprodukujeme jen nezávadné zakončení —: »*vyznáváme se z téhož smýšlení a činu jako oni; přiznáváme, že jsme téhož dne 28. června 1868 na Chlumě byli, a žádáme, ... abychom rovněž podrobeni byli soudu a trestu.*«

V Hořicích dne 4. srpna.

Josef *Raiman* JUC., Petr *Erban*, Vendel. *Balihar*, Jan *Jandera*, výbor, Pavel *Erban*, náhradník, Alois *Vymetal*, Goth. *Koláč*, Frant. *Šafránek*, Josef *Šťastný*, radní, Josef *Pekař*, Jos. *Jandera*, Josef *Spatzier*, Alois *Klimeš*, Frt. *Bičiště*, náhradník, Josef *Šubert*, truhlář, Hynek *Šerma*, hostinský, Josef *Jiříček*, Matěj *Lehner*, stříbrník, Josef *Bičiště*, Václav *Dub*, výbor, Frt. *Sláma*, Josef *Rublič*, výbor, Dom. *Willenbach*, výbor, Ant. *Pazourek*, Alois *Vymetal*, kožešník, Josef *Růžička*, náhradník, František *Vrána*, kožešník, Josef *Voříšek*, pekař, *Saal*, výbor, Alois *Stašek*, cukrář, Josef *Macák*, hostinský, Jan *Bachman*, krejčí, Josef *Stašek*, Jan *Maixner*, náhradník, Alois *Raiman*, Josef *Durdík*, kožešník, J. *Rousek*, Frant. *Šafka*, V. *Jiříček*, krupař, J. *Pechánek* ml., strojník, Ant. *Pechánek*, strojník, Jos. *Pechánek*, výbor, Frant. *Pechánek*, strojník, Josef *Krejcar*, ho-

stinský, Josef *Hutter,* Leopold *Güttner*, Ant. *Korál,* Ant. *Tomášek,* Josef *Myslivec,* Alois *Erban,* výbor a polic. dohlížitel, Karel *Krčmař,* asistent lékárnictví, Jan *Vymetal*, obuvník, Fr. Alois *Erban* ml., Tomáš *Čermák,* krupař, Hynek *Svoboda*, knihař, Václav *Rysprel,* kamnář, Jos. *Kolář,* Jan *Pečený,* Frt. *Bičiště,* měšťan, Josef *Jiříček*, Frant. *Hubený,* radní, Václav *Řehák*, výbor, Josef *Najman*, Frant. *Hruška,* Václav *Tomášek*, Jindř. A. *Kubat,* Václav *Stašek,* klempíř, Václav *Stašek* ml., Frant. *Kračmar,* Jan *Paclt,* Alois *Weis,* Josef *Vymetal*, Raim. *Barton*, Alois *Hrubý,* Jan *Jezbera,* Josef *Jandera* z Bílska, August *Erban*, truhlář, Leopold *Kořínek*, Frant. *Vávra,* kolář ml., Frant. *Šťastný*, J. *Lemberg*, proz. učitel, Frant. *Vymetal,* Josef *Goll,* krejčí, Petr *Vrabec,* Ludvík *Kodym*, zámečník, Alois *Erban* čís. d. 167., Frant. *Valášek* ml., krejčí, Václav *Valášek,* výbor, Jos. *Jüngling,* Jos. *Goll*, pilnikář, Jan *Erban,* řezník, Petr *Černohubý* ml., Fr. *Černohubý,* Frant. *Karažej,* stavitel, Frt. *Maixner,* Josef *Hozák,* Josef *Rybář*, Alois *Klika*, Josef *Dmich*, Frant. *Dmich,* Jan *Sanytr,* Josef *Štípek*, Jan *Šafránek,* náhradník, Josef *Pour*, Ant. *Hlavatý,* truhlář.

S některými účastníky výletu na *Cibulku* u Motola dne 12. července podniknutého, zavedeno vyšetřování pro zločin **velezrády** dle § 58. tr. z. K výslechu byli předvoláni Leopold *Šmíd,* strojník z Kohoutovy továrny na Smíchově, Jan *Svačina,* xylograf, Karel *Bulník,* studující, a Louis *Schmied.* učitel francouzského jazyka, kteryžto poslední však se nedostavil. Strojník Leopold *Šmíd podržán ve vyšetřovací vazbě* a uvězněn s Pacákem a Rajkovičem. Po Louisovi Schmiedovi marně pátráno. Dvakrát byl hledán ve svém bytě, avšak nenalezen. Dán tudíž policii rozkaz, aby jej vypátrala.

6. srpna. S býv. red. »Nár. listů« K. *Tůmou* zavedeno vyšetřování pro novou řadu zločinů a přečinů, spáchaných prý v *sedmnácti číslech.* Vyšetřovaný strávil u c. k. trestního soudu celý den. Konfiskace č. 15. »Nár. novin« potvrzena. V článku »*Nová starosť s českou otázkou*« a ve zprávě »Jmění církevní« shledány zločiny rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z.

Českobrodský školní dozorce F. Janda zakázal milčickému učiteli Arnoštu *Jezdínskému* vystoupiti v představení divadelních ochotníků v titulní úloze Tylova »Husa«, poněvadž prý

»řečené divadlo utrhavým obsahem svým na ujmu sv. církve katolické směřuje«.

7. srpna. Výlet vltavotýnského zpěv. spolku »Puchmír« do *Bohonického lesa,* ustanovený ke dni 9. srpna, c. k. okresním vltavotýnským Czižkem zakázán.

8. srpna. Zaražení politického spolku »*Slovanská Lípa*« v Mlčechvostech c. k. okresním ve Velvarech poznovu — zakázáno.

Ztráta 800 zl. z kauce »Posla z Prahy,« ku které byl majitel listu toho v tiskových pří̌ch odsouzen, přikázána stavebnímu fondu chudobince u sv. Bartoloměje.

Poslanec na sněmu moravském P. Jan *Berger,* farář v Pozlovicích nedaleko lázní Luhačovických, odsouzen pro kázání k pokutě 20 zl. aneb k vazbě na 4 dny. — Kaplan v Těšeticích na Moravě P. Rudolf *Lukeš*, odsouzený taktéž pro kázání na čtyry týdny, nastoupil trest. — Farář ve Spálově, P. Klement *Doleček*, přestál trest, k němuž byl z téže příčiny odsouzen. Vraceje se z vězení, byl od osadníků farnosti spálovské uvítán střelbou z hmoždířů, hudbou a zpěvem. Pod večer byla osada osvětlena.

Se studujícími A. *Löwym*, Josefem *Havlíkem*, F. *Vocáskem*, Janem *Vávrou* a s xylografem J. *Svačinou* zavedeno vyšetřování pro stržení velkoněmecké trikolory s okna německého profesora Kicka a pro návštěvu Bílé hory dne 21. června.

C. k. okresní v Sedlci, Meergans, nepovolil studujícím z okolí Nadějkova vycházku do tak zvaného Šichova čili *Tůmova lesíka* pro »*nejasnosť*« programu zábavy. Úřadu předložený program zněl: *1. Národní písně. 2. Žalostná píseň o dvou zamilovaných. 3. Rytíř Šnofonius a princezna Mordulina.* Veselohra s loutkami. *4. Národní písně.* Mezery mezi jednotlivými čísly vyplní se *tancem.*

Jelikož c. k. okresní úřad lounský, zakazuje dne 9. července tábor lidu na *hoře Džbánu* u Třeboce, ve výnosu svém výslovně prohlásil, že, co se týče prvního článku programu, »není žádné námitky proti tomu, aby se o tomto předmětu rokovalo«, usnesl se výbor důvěrníků ohlásiti *nový tábor na Džbánu* ke dni 16. srpna a položiti na program pouze první článek původního programu: »Jak lze docíliti lepšího vycho-

vání a potřebám lidu přiměřeného vzdělání mládeže dorůstající na venkově pro stav rolnický?

9. srpna. S účastníky zakázaného táboru na *Lipské* u Lipan zavedeno c. k. okresním úřadem v Českém Brodě rozsáhlé vyšetřování. Obecnímu zastupitelstvu Bilanskému zaslán tento úřadní přípis: N. 1576 fol. Panu . . .! Když vzdor zde úřadnímu zákazu radní pan Jan *Homolka* a výbor František *Pospíšil* na shromáždění lidu na vrchu Lipská u Lipan podíl brali, za kterou příčinou se proti nim trestní vyšetřování zavádí, *suspendují* se oba (!) po dobu, co toto trestní vyšetřování trvati bude, z úřadu svého a dává se o tom *představenosti (!)* výnos tím *dovedem (!!)*, že má k obecním schůzím *týkající (!!)* náhradníky (!), kteří od toho kterého sboru co zmínění (!) dva členové výboru zvolení byli povolávati. — C. k. okres. úřad v Čes. Brodě 5. srpna 1868. C. kr. okresní přednosta Nettwall.

10. srpna. *Smíchovské okresní zastupitelstvo* usneslo se, aby byla J. V. císaři podána *petice za odepsání celé letošní c. k. daně a spolu za udělení peněžité podpory.* Schůzi přítomný vládní komisař, c. k. okresní adjunkt Frt. Parys, dal do protokolu zanésti ohražení: Žádám, aby petice ta dříve, nežli bude odeslána, předložena byla v opisu c. k. okresnímu úřadu, aby tento věděl, má-li usnešení to připustiti nebo je zastaviti. — Starosta Dr. *Brauner* protestoval: Za obsah petice stojíme my a *nedáme nad sebou provozovat censuru.* — Vládní komisař: Vždyť ale máme jako okresní úřad právo, požadovat veškerá usnešení okresního zastupitelstva. — Dr. Brauner: Dáme c. k. úřadu opis té petice, *až — bude odeslána.*

Tábor lidu na »Petruškových vrších« roketnickým c. k. okresním J. Fischerem zakázán, protože články programu »*z pusobnosť zhromaždeni lidu pod širem nebi vystoupějí*« *(!!!)*. Po dva dny prohlíženy pak byty jednotlivých důvěrníků dvěma c. k. úřadníky, provázenými dvěma četníky v plné zbroji. Jednomu z důvěrníků, který se opřel negalantnímu oslovení ženy své se strany četníka, vyhrožoval tento spoutáním. Prohlídky ty byly v souvislosti s telegramem, jenž byl před zákazem tábora na Levíně z Jablonce odeslán a v němž c. k. okresní shledal přečin pobuřování.

C. k. okresní v Českém Brodě Nettwall *suspendoval* až

dosud asi *dvacet představených,* radních a členů obecních výborů proto, že byli ve vyšetřování pro súčastnění se zakázaného táboru *u Lipan.* V obci březenské *mělo býti suspendováno celé představenstvo;* avšak sesazeni »pouze« starosta Jos. *Prokůpek,* radní Jos. *Židlický* a učitel z Dřínova Jan *Červený.* Suspendovaný starosta naložil celou registraturu obecních spisů na ověnčený vůz a dal ji s hudebním sborem v čele a provázen veškerým občanstvem dopraviti k druhému obecnímu radnímu. Občanstvo projevovalo nadšeně svůj souhlas.

Konfiskace čís. 19. »Nár. Novin« potvrzena. V článku »Ctěná redakce« shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. a přečin schvalování nezákonních skutků dle § 305. tr. z., ve zprávě »Dělníci v továrně u Porgesů« pak přečin dle § 302. tr. z.

11. srpna. C. k vrchní státní návladnictví (rytíř Prokop Jarosch von Adlerhorst) dohodlo se s c. k. místodržitelstvím již dne 12. července *o zásadách,* dle kterýchž mělo býti budoucně *o shromážděních lidu pod širým nebem jednáno.* V příčině té rozeslána všem c. k. krajským a okresním soudům zvláštní *instrukce,* která *teprve* nyní dostala se na veřejnost a zněla: »N. E. 86. st. zast. pr. Sděleným nám výnosem vys. c. k. vrchního zastupitelstva státního ze dne 7. července 1868 čís. 2900 oznámeny jsou státnímu zastupitelstvu následující *zásady,* o kterých sjednotilo se c. k. státní zastupitelstvo s vys. c. k. předsednictvem místodržitelským a kterých užiti se má při přestupcích zákona, jakéž udály by se o shromážděních lidu pod širým nebem (čili tak zvaných meetingách nebo táborech): — a) V těch případech, kde příslušný politický úřad zakázal shromáždění pod širým nebem (meeting, tábor), kde však přes tento zákaz shromáždění odbývalo se a lid neuposlechl na vyzvání politického komisaře nebo úředníka, aby se rozešel: tehda sluší úřadně zakročiti proti vinníkům (gegen die Schuldtragenden) pro *přečin shluknutí* naznačený v § 283. trestn. zákona. — b) Odbýváno-li navzdor úřadnímu zákazu shromáždění lidu na určeném k tomu původně místě, avšak *uposlechnul-li* lid učiněného k němu vyzvání a *rozešel se,* tož podle stejného náhledu c. k. místodržitelského předsednictva a c. k. vrchního zastupitelstva *přece jenom všichni ti, jimž zápověď tábory*

byla známa, spáchali alespoň přestupek trestný dle § 19. zákona o shromažďování se. — Podle toho c. k. místodržitelstvo všem politickým úřadům nařídilo, aby každý podobný případ udaly příslušnému c. k. soudu. Pokládaje sobě za čest zpraviti slavný c. k. okresní soud o tomto vysokém vynešení, žádám na základě § 30. lit. g) tr. ř., aby se každý takový případ vyšetřovaný u tamějšího soudu i s učiněným v té příčině rozsudkem *v pravý čas sdělil c. k. státnímu zastupitelstvu, aby toto dle potřeby* mohlo proti rozsudku rekurovati, na každý způsob však o věci další povinné udání učiniti. — V Praze, 12. července 1868. — C. k. státní zástupce.«

Tábor lidu, svolaný důvěrníky okresů Zbraslavského, Berounského, Hořovického, Únhošťského a Dobříšského ku dni 15. srpna *na Karlštejn,* c. k. okresním v Berouně pro »neurčitosť a všeobecnosť« otázek, o nichž mělo býti rokováno, zakázán. Program byl tento: 1. *Jak může národ český osvědčiti svou oddanosť a věrnosť k nejvyšší rodině panující?;* 2. Jak by se blahobyt naší drahé vlasti zvelebiti mohl?; 3. Jakým způsobem dalo by se docíliti sbratření obou národností v naší drahé vlasti, aby se heslo našeho nejvyššího panovníka »spojenými silami« uskutečnilo? — Na Zbraslavi zákaz táboru toho byl vybubnován a obyvatelstvo zvláštní vyhláškou zbraslavského c. k. okresního Obentrauta bylo varováno dostaviti se na místo zakázaného táboru. Veškerá představenstva obcí jmenovaných okresů učiněna zodpovědnými za prohlášení zákazu »ve pravý čas«.

C. k. policie pražská zakázala o zábavě čten. ochotnické jednoty »Tyl« přednesení známé deklamace »Obrázek z kanceláře«.

12. srpna. Sjezd učitelstva a přátel školství z Čech, Moravy a Slezska, svolaný ke dním 31. srpna, 1., 2. a 3. září do Prahy, c. k. policií pražskou zakázán. Rok před tím odbýván ve Vídni sjezd německých učitelů, a sice *na přímé vyzvání vlády,* ačkoli v tu dobu nebyl ještě zákon o právu shromažďovacím v platnosti. Do Brna svolán pak na později druhý sjezd týchž *učitelův německých,* kteryž nejen nebyl zakázán, ale ku kterémuž zvláštními oběžníky vybízena veškerá představenstva obcí, aby se přičinila k hojnému obeslání sjezdu toho se strany

učitelstva. V oběžníku z ministerstva vnitra vydaném (č. 5293.) praveno mimo jiné: »C. k. ministerstvo osvěty a vyučování se stanoviska svého plnou měrou váží si idey, kteráž podniknutí tomu za základ jest položena, a nezneuznává velikou důležitost atd., i shoduje se tedy úplně se zámysly vyšších míst, když zúčastnění se řečeného sjezdu učitelů nejen nebude zabraňováno, nýbrž všemožným spůsobem bude usnadňováno . . .«

S přihlášením se 105 občanů *hořických* k soudu vyslovili souhlas svůj následující *občané podèbradští:* Václav *Hrásky*, purkmistr, *Kříž*, m. rada, V. *Hofman*, Jan *Barchovský*, Jan *Bláha*, K. *Šimák*, Josef *Šebor*, Ant. *Vorlický*, Jos. *Saska*, Jan *Janata*, Josef *Kryšpín*, Frant. *Kryšpín*, J. *Jahoda*, V. *Jahoda*, Jan *Kerhart*, František *Daneš*, *Tichý*, m. rada, *Červinka*, Jan *Blažek*, Jos. *Knobloch*, *Krátký*, Josef *Lukavec*, V. *Mašín*, H. *Šantl*, Fr. *Pek*, Em. *Knobloch*, Jos. *Hain*, Jan *Kryšpin*, *Zitek*, Josef *Lašťovka*, František *Jelínek*, Jan *Polák*, Josef *Polák*, Jan *Heršl*, František *Svoboda*, Edvard *Kryšpín*, Frant. *Friedrich*, Jan *Barta*, Antonín *Franz*, Jan *Skala*, Václav *Hubka*, Vilhelm *Chaloupecký*, K. *Barta*, Jan *Hirt*, Josef *Sobotka*, Václ. *Horák*, Jan *Jambor*, Václav *Vaňata*, Jan *Vršovský*, František *Novák*, Jan *Slavík*, Josef *Hrdlička*, Karel *Bergmann*, Václav *Pilař*, František V. *Goller*, František *Kottík*, Kašpar *Šebor*, Jan *Pek*, B. *Schmirch*, Jan *Plaňanský*, Antonín *Souček*, Jan *Černý*, G. H. *Flindt*, A. *Mollinari*, František *Mrvík*, Jan *Šejnoha*, Josef *Žák*, František *Rybář*, Josef *Buřič*, Jan *Buřič*, Vinc. *Hladík*, František *Draž*, Jan *Janač*, Jan M. *Opelt*, Antonín *Balcar*, Jan *Kalous*, Matěj *Ucha*, Václ. *Kryšpín*, Antonín de *Giorgi*, Ludvík *Kuba*, D. *Daněk*, Jan *Novotný*, Jan *Malek*, J. *Slezák*, Čeněk *Kopal*, Josef *Šolta*, Josef *Baborovský*, Václav *Černý*, František *Knobloch*, Josef *Robovský*, Jan *Knobloch*, Jan *Rovný*.

C. k. trestní soud pražský vydal zatykač na Louise *Šmída* (»Kováře«), pro demonstrace Herbstovské odsouzeného a nejnověji obžalovaného pro zločin **velezrády**, spáchaný o výletu na Cibulku. Vládní noviny doplnily zatykač zprávou, že stihaný meškal dne 5. ještě v Praze a že vydal se přes Domažlice na cestu do Bavor.

Ke dni 16. srpna svolán tábor lidu *pod hradem Choustníkem* s programem: 1. Jakým spůsobem dosáhli bychom

v brzku vyššího vzdělání ve všech třídách obyvatelstva?; 2. Jak bychom docílili značnějšího pokroku v rolnictvu a průmyslu?

V Králové Hradci zavedeno vyšetřování s osobami, které byly v podezření, že *Dru Krunkemu*, kterýž v procesu L. Labského pronesl slova: »Před soudem musím mluvit pravdu, jinak mohu lháti, jak chci« — vytloukli okna.

Pro tábor kroměřížský zavedeno vyšetřování se starostou »Sokola« kroměřížského, *Šperlínem*. Sokolové chtěli prý hnáti útokem na kasárny. Také s pořadateli a mnohými účastníky tábora toho zavedeno vyšetřování.

Nejvyšší soudní dvůr zamítl mimořádné odvolání býv. redaktora »Nár. listů« Karla *Tůmy* proti souhlasným obžalovacím nálezům obou nižších instancí, jimiž v úvodním článku ze dne 1. dubna »Protest národa českého proti návrhům finančním« shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65 a) tr. z. — Se spolupracovníkem »Dělníka« Janem *Bavorským*, administrátorem listu toho K. *Běleckým* a sazečem *Voborským* zavedeno vyšetřování pro tři články v č. 16. »Dělníka« otištěné. — S redaktorem »Olom. Novin« zahájeno závěrečné přelíčení pro řadu zločinů a přečinů.

13. srpna. Rekurs proti zákazu táboru *na Petruškových vrších* k c. k. místodržitelství vyřízen — *ve 24 hodinách*. Tábor zakázán. — Tábor *na Džbáně*, svolaný ku dni 16. srpna s oním článkem programu, proti kterému c. k. okresní ve Slaném o prvém zakázaném svolání táboru ničeho nenamítal a v zákazu to přímo připomenul, byl týmž c. k. okresním — zakázán. — Tábor *pod Choustníkem* c. k. okresním v Soběslavi, Wachtlem, zakázán litografovaným sdělením pro »neurčitosť a všeobecnosť programu«. Zákaz zaslán všem pořadatelům, starostovi města Soběslavi a všem obecním představeným okresu.

»Nár. Pokrok« a »Humoristické Listy« zabaveny — bez udání důvodů. — S občany královédvorskými A. *Šílem* a Jak. *Jílkem* zavedeno u c. k. trestního soudu v Praze vyšetřování pro přečin schvalování nezákonného skutku, spáchaný telegramem zaslaným »Nár. Listům, v němž vyslovena byla soustrasť odsouzenému redaktoru Fr. Göblovi.

C. k. krajský soud v Táboře podal nejvyššímu soudnímu

dvoru žádost, aby k vyšetřování a ku provedení přelíčení s hlavními účastníky v okresu Táborském zakázaných táborů delegován byl c. k. zemský jinak trestní soud v Praze.

14. srpna. C. k. okresní Wohlraab v Dubé vyslýchal člena okres. zastupitelstva dubského a starostu obce Libovis, Josefa *Stočka,* zda-li z vlastního popudu a proč podepsal protest proti rozpuštění táboru na Bezdězi, a vyslovil se, že protestovati proti rozpuštění táborů c. k. vládními komisary jest — zákonem zakázáno.

Starostou okresního zastupitelstva velvarského zvolen *poznovu* statkář Václav *Janda* z Budohostic, jehož volba nebyla již jednou císařem potvrzena, poněvadž byl ve vyšetřování proto, že o prvním táboru na Řipu přečetl památnou resoluci.

S býv. red. »Nár. listů« Karlem *Tůmou* zavedeno vyšetřování pro další řadu zažalovaných článků. Vyšetřování pro *provolání k táborům* na Levíně, na Žižkově poli, na Košumberku a u Lipan.

15. srpna. K zakázanému táboru *na Karlštejně* dostavilo se pět c. k. okresních v uniformách, a sice: zbraslavský, hořovický, berounský, únhošťský a dobříšský. K poledním, když byly přijely všechny vlaky od Prahy a od Plzně, bylo na hradě i v okolí jeho neobyčejně živo. V hostincích, v okolních hájích, na cestě do hradu a v hradě samém, jak v nádvořích tak i v kapli, na chodbách i na věžích bylo plno lidu. Mezi lidem procházely se »tajemné« osoby »s tajemným« a přece každému patrným znamením »tajemné« své misí; leč nikde, pranikde památky ani po četníku ani policistovi . . . Odpoledne uchýlil se lid do hostinců a na větším díle do zahrady a hostince u stanice karlotýnské. Po třetí hodině dorazilo na místo koňmo banderium hostomické a po té i někteří členové banderia nesvačilského pěšky. Banderia a vůbec všichni, kdož odpůldne se dostavili, byli vítáni hřímavým »Na zdar« a »Sláva!«. Asi po páté hodině zaznělo v zahradě volání: »Na louku! na louku!« Hosté se zvedli a odebrali na louku před hostincem, kde v několika okamženích shromáždilo se přes dva tisíce lidí. Hudba hrála a provoláváno »Sláva« koruně Svatováclavské a českým vytečníkům. Jakmile se lid na louce shromáždil, objevilo se právě tak znenadání, jako se ozvalo v zahradě volání »Na louku!«,

mezi lidem — všech *pět* c. k. okresních v uniformách. Nějaký čas chodili klidně a tiše mezi lidem. Když však komusi napadlo spáliti jedno číslo »Pražského Denníku«, vystoupil jeden z pánů okresních a vyzval lid »jménem zákona«, aby se rozešel. Lid uposlechnul. Hudba odebrala se nazpět do zahrady. Obecenstvo však zůstalo na louce a jenom pomalu se rozcházelo, vracejíc se opět do zahrady, asi pět kroků od louky vzdálené. Zábava nebyla však ani dost málo rušena. Obecenstvo chodilo ze zahrady na louku a s louky zase nazpět do zahrady, kde zpíváno až pozdě do večera, kdy se lid počal rozcházeti.

C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek první stolice, kterýmž býv. red. »Hlasu« Dr. F. St. *Kodým* odsouzen byl do těžkého žaláře na čtvrt roku a ku ztrátě 1500 zl. z kauce. Zároveň vyzváno vydavatelstvo listu toho, aby do tří dnů propadlou kauci 1500 zl. složilo, jinak že bude další vydávání »Hlasu« zastaveno. — »Dělník« zabaven.

16. srpna. Zakázaný tábor lidu na *Petruškových vrších u Vysoké.* Z počátku dostavilo se asi 7000 účastníků, později však počet jejich páčen na 10.000. Z úřadních osob přibyly: c. k. krajský Studniczka z Jičína, c. k. okresní roketnický, semilský, tannvaldský a železnobrodský a aktuár jilemnický. Sotva se lid v davech objevil na vršinách, prohlásil c. k. krajský Studniczka shromáždění za rozpuštěné, ale k rozejití se povolena lhůta dvou hodin. V tom blížil se velkolepý průvod od Stanova. Z davů zahřmělo: »Sláva zákonu, nechť zhyne libovůle!« Po uplynutí lhůty k rozejití se opustili c. k. organové tábořiště a lid zpívaje a bavě se, setrval až do večera.

»Prager Zeitungu« zaslána ze Semil tato zpráva úřadní: »*Jakož bylo lze předvídat,* neměla *zápověď* táboru na Petruškových vrších vzdor tomu, že všude byla náležitě prohlášena, *žádného zvláštního účinku.* Již o 2. hod. s poledne počali se na místě k táboru vyhlédnutém z celého okolí scházeti větší houfy lidu a znenáhla vzrostly zástupy tak, že dosáhly počtu asi 3000 hlav. *Z počátku měla celá schůze povahu nevinnou* (einen harmlosen Anstrich), na spůsob dostatečně známých »výletů«. Když však přítomný c. k. krajský přednosta jičinský vyzval shromážděné, aby se rozešli, poukazuje při tom na zákon, nedbáno ovšem tohoto vyzvání, ale žádáno přece hnedle slušným

způsobem, aby se lidu povolila nějaká lhůta k odpočinku, což také povoleno. Avšak nedlouho na to objevilo se banderium asi 20 jezdců, jež nadšeně od lidu pozdraveno, ihned postavilo se na místo červenobílým praporem zvláště vyznačené. Když se nyní krajský přednosta přibližoval, rozlehlo se volání »pereat« proti jednotlivým ministrům a několik jezdců počalo lid popouzeti, takže opětovné vyzvání pana krajského přednosty zase zůstalo marným. Ano, vystoupil jakýsi mladík, jak se praví, jistý obchodnický z Vysokého, a opovážil se prosloviti politickou řeč. Mluvil o finančních poměrech Rakouska, nazval je nesnesitelnými a končil průpovědí, že národ je státem a takové potlačování že se nemůže už déle snášeti. — Mezi touto řečí zastoupili dva jezdci panu krajskému přednostovi koňmi cestu, aby nemohl na řečníka. Pan krajský přesvědčiv se, že proti nim ničeho nepořídí, začal couvati; tu však jezdci s pokřikem: »Pryč s ním!« napořád tlačili ho odtud. Když pak pan krajský a pp. okresní: železnobrodský, roketnický a tanwaldský *začali ustupovati z těch míst, pronásledováni jsou od lidstva nejen krutými hrozbami, ale i nadávkami.* A když posléz byli se vzdálili, lid počal se modlit za zkázu všech potlačovatelů národa a za pád ministerstva; pak provolávána sláva uvězněnému redaktoru Barákovi, císaři ruskému a j. a tropeno ještě leccos poučného. Z pořadatelův táboru dostavili se dva, ačkoliv na zprávu o zápovědi táboru byli se vzdali svých mandátův; jezdci pocházeli prý nejvíce ze Stanova, Boskova a Ruprechtic; poněvadž však bylo mezi nimi též několik osobností neznámých vzezření intelligentního, lze se domnívati, že hráli zde úlohu též cizí zřízenci (!!). Po čas táboru prodávali se jak na Vrších tak ve Vysokém památní penízky ražené z kovu lesklého s hesly: »Nedejme se!« a »Spolčujme se!« Bezpochyby byly peníze ty v Praze raženy. K 6. hodině večerní počal se lid rozcházeti, čímž se shromáždění skončilo.«

Zakázaného táboru lidu *na vrchu Džbáně* u Rakovníka účastnilo se asi 10.000 lidí, kteří se dostavili s vlajícími prapory a s hudebními sbory na úpatí vrchu, kam přibyla také četná banderia. Sotva že se objevil c. k. krajský žatecký Trojan, aby přečetl zákaz a vyzval lid k rozejití se, začal dav hlučeti a nepřipustil mluvícího k slovu. C. k. krajskému nezbylo nežli se vzdáliti.

Zakázaného táboru na zříceninách hradu *Chústníku* súčastnilo se přes 3000 lidí. Mimo c. k. krajského z Tábora Bradacze, c. k. okresních Wachtla z Elbenbrucku ze Soběslavi, Lorence z Tábora, Kapusa z Kamenice nad Lípou, Matzkeho z Veselí a Svatoše z Třeboně a aktuára Vasky ze Soběslavi nebylo tu žádných jiných c. k. orgánů. Lid se sešel a zase rozešel, aniž by se bylo událo něco zvláštního, tím méně trestuhodného.

Moravští rolníci v okolí Zábřeha chtěli dne 16. srpna podniknouti výlet ku kapli *sv. Rocha nad Úsovem,* aby se tam »pomodlili k sv. Rochu, aby vyprosil u Boha ochranu proti všelikému morové ráně«, a chtěli »vzývati Boha, aby obě národnosti ve vlasti moravské pospolu v míru a lásce žíti mohly«. Ohlásili výlet c. k. okresnímu úřadu a byli donuceni předložiti úřadu tomu *i modlitby,* jež se chtějí u kaple sv. Rocha modliti. C. k. okresní úřad pak výlet zakázal a vyslal v den výletu ku kapli sv. Rocha 20 c. k. četníků.

Kaplan v Těšeticích na Moravě P. *Lukeš,* odsouzený pro kázání k několikanedělnímu vězení, propuštěn z olomouckého kláštera kapucínův na svobodu. Osadníci těšetičtí přijeli mu vstříc do Olomouce a v čtyřspřežním kočáře doprovodili jej s jásotem domů.

C. k. okresní úřad *v Jevíčku* na Moravě vydal tuto vyhlášku: »Nro. 829. Oznámení. Dne 25. srpna 1868 ráno o 9. hodině bude více pušek, *pára* střevíců, *pára botů,* 30 *loktí* platna na ručníky, sekera a jiné více, *proti hnedzaplatě hotovými* v kanceláři výpravny zdejšího c. k. úřadu dražebně prodávána, k čemuž se *koupěchtivcí* zvou.«

17. srpna. S J. J. *Martinkou* zavedeno vyšetřování pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. a přečin dle § 302. tr. z., spáchané sepsáním básně »Upomínka na svěcení praporu prvního hasičského sboru ve Velvařích«. Kromě autora vyšetřován také tiskař básně té, J. Gustav *Mohrmann*; ale později bylo vyšetřování proti němu zastaveno.

18. srpna. Z *Králové Dvora* vyšetřováni byli z účastníků zakázaného táboru lidu na *Zvičíně* až dosud jen Karel *Šindler,* Jan F. *Babáček,* Jan *Jalovecký,* Václ. *Hop,* Ant. *Mesl,* A. R. *Šil,* Frant. *Kovář,* Jan *Šubert* a Vilém *Kroupa,* tedy devět

účastníků, jež si byl aktuar královédvorského c. k. okr. úřadu na poukázání c. k. okresního Vunše na Zvičíně zaznamenal. Na to přihlásilo se **121** osob z *Králové Dvora* — usedlí měšťané, řemeslníci, obchodníci, paní a dívky — dobrovolně u c. k. okresního úřadu, že súčastnili se výletu na Zvičín přípisem, z něhož vyjímáme: Za to, že dne 5. července b. r. vyšli si na horu Zvičinu, na níž společná produkce několika zpěváckých spolků konati se měla (k došlému zákazu se strany c. k. okr. úřadu v Hostinném se však skutečně nekonala), povoláni jsou . . . *toliko* někteří občané zdejší na den 25. srpna b. r. před c. k. okr. soud, aby pro přestupek práva shromažďovacího trestnímu řízení podrobeni byli. Poněvadž my nížepsaní téhož dne 5. července léta spásy 1868. súčastněním se na tomtéž výletu musili jsme dopustiti se dle takovéhoto výkladu onoho nového zákona shromažďovacího stejného přestupku s obeslanými již k soudnímu řízení spoluobčany svými a poněvadž, majíce teď stejnou s nimi vinu, . . . *žádáme co nejroxhodněji, abychom i my do vyšetřování vzati* a k témuž dni k trestnímu řízení povoláni byli, prohlašujíce, že i jinak v den tento sami osobně na určené místo se dostavíme . . . Josef *Sedláček*, Jan *Haas*, Jan *Paulus*, Jan *Holub*, Jan *Jarolímek*, Antonín *Růžička*, Frant. *Kořínek*, Jan *Haas*, pekař, Jan *Holub*, Aug. *Vorel*, Baltazar *Tinus*, Frant. Jos. *Janke*, Josef *Jaroš*, Josef *Mühlbauer* ml., Josef *Mühlbauer* st., Jan *Brdička*, Bernard *Tasler*, J. *Jarolímek*, Karel *Taufmann*, Frant. *Josifko*, Adolf *Frieda*, Antonín *Frinta*, Kašpar *Markl*, František *Vagner*, Frant. *Kudrnáč*, Adolf *Babáček*, Baltazar *Puš*, Karel *Kroupa*, Jan *Puš*, Josef *Paulus*, Frant. *Nerad*, Karel *Fichtner*, Jan *Pacák*, mlynář, Josef *Suchánek*, Michal *Sobotecký*, Johanna *Burgrová*, Anna *Petrova*, Karolina *Pišlova*, Kateřina *Sobotecká*, Marie *Mahrlová*, Václav *Pavlíček*, Jan *Pacák*, majitel domu, Hynek *Maršík*, Jan *Puš*, Jan *Haas*, barvíř, Jan *Šil*, Karel *Vlk*, Adolf *Peger*, František *Mašek*, Josef *Maier*, Frant. *Malý*, Vilém *Bier*, Antonín *Holub*, Adolf *Erben*, Michal *Reil*, Frant. *Kobrstein*, František *Puš*, Václav *Hanibal*, Hynek *Hanibal*, Hynek *Tauchmann*, Josef *Pelikán*, Jan *Šubrt*, Josef *Prachatický*, Jan *Pavelka*, Josef *Prachatický* ml., Josef *Sturm*, Josef *Jirouský* ml., Jan *Šubrt*, Václav *Brdička*, František *Stängler*, Jan *Veselý*, Ant. *Růžička*

ml., Richard *Stuchlík*, Antonín *Pelikán*, Frant. *Munzar*, Václav *Ficker*, Václav *Klust*, Alois *Rindt*, Robert *Burger*, Vincenc *Mahrla*, Alois *Zlatník*, Karel *Rössler*, Jan *Mann*, Aloisie *Vlkova*, Marie *Štlova*, Marie *Mannova*, Karel *Capoušek*, Mauric *Štl*, Josef *Šáfr*, hostinský, Josef *Kincl*, Václav *Rücker*, Ant. *Řehák*, Alois *Laušman*, Josef *Šáfr* st., Frant. *Laušman*, Josef *Böhm*, Hynek *Výhan*, Josef *Klugar*, obchodník, Jan *Dobáš*, František *Páv*, Alois *Kindla*, František *Jarolímek*, Antonín *Burger*, Antonín *Mann*, Hynek *Mencl*, Josef *Šreier*, František *Kleander*, Bedřich *Zub*, Alois *Holub*, Antonín *Kränk*, Jan *Strobl*, Jan *Marek*, Alois *Rus*, Vinc. *Richter*, Josef *Vejnar*, Josef *Burger*, V. *Ježek*, Bernard *Štl*, František *Meisner*, Jan *Šubrt*.

Pro tábor na *Zvičíně* vyslýcháni byli u c. k. okr. soudu *Hořicích*: Josef *Plašil*, starosta obce Mlázovice, Ant. *Hakl*, Václ. *Procházka* a Jos. *Gabriel*. — Pro zakázané tábory na *Džbánu* a na *Karlštejně* zavedeno vyšetřování.

19. Srpna. Tisková pře »Politiky« — *bez obžalovaného* redaktora Frt. *Kotka*. Předseda přečetl některá akta, z nichž vysvítá, že redaktor Kotek byv dán pro úvodní článek »Pane redaktore!« v č. 133. a 134. »Politiky« z r. 1867. v obžalobu pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a.) tr. z. a předvolán k výslechu — *nedostavil se*. Později vyšlo na jevo, že se z Prahy vzdálil. Byl tudíž stíhán zatykačem, jenž byl obvyklým způsobem vyvěšen a v několika úřadních novinách otištěn. Zmizelý redaktor však nepostižen a proto provedeno líčení pře v jeho nepřítomnosti. — Rozsudek prohlášen dne 20. srpna. Nepřítomný red. Frt. Kotek, kterého hájil Dr. Mezník, odsouzen do těžkého žaláře na 6 měsíců a ku ztrátě 2000 zl. Státní návladní navrhnul *dvouletý* žalář. Rozsudek odůvodněn tím, že soud shledal v článku inkriminovaném povahu zločinného skutku, poněvadž obsahuje útoky proti rakouské vládě, jež nejkřiklavěji jeví se v následujících místech: »V Rakousku nedosáhlo se ještě nikdy něčeho dobrou loyalní cestou; vykládalať se loyalita národův vždy jen v tom smyslu, že jest to zvláštní dar k snášení všelikého příkoří, všech možných břemen a utiskování, kterýmiž vysoké vlády ke zkoušení trpělivosti lidské uvykly celé národy navštěvovati.« — »Výrok Beustův objasňuje trefně

rakouské příštipkářství. Jednou lichotí se Vlachům, dokud se má za to, že by mohli být Italiáni anektováni, podruhé protežují se Maďaři, poněvadž se soudí, že by mohli rozdmychati novou revoluci, na to zbožňují se Němci, poněvadž se myslí, že by mohli být anektováni Německem, při tom však musí se povždy ostatní, prozatím k anektování neschopní, hezky uskřipovati; bez nucení to jinak nejde; aby se něco povolilo a zadost učinilo spravedlivým nárokům národův, tomu ve Vídni nerozumějí. Kéž ustrnou se nebesa nad touto neschopností a najdou se konečně k řízení státu lidé, kteří, znajíce věc i národ, dosti jsou poctivi, aby v dosažení ministerského portefeuillu nehledali ukojení své ctižádosti a zájmův svých soukromých.« — »Jest to pro Rakousko prasmutná pravda, že po událostech posledních let, však zejména po urážlivém neuznání koruny České a jejího postavení v Rakousku, po setření jejím vymyšlenými popisy o zemích po skvělých slibech mezi a i po pruské okupaci učiněných, pro chování se vlády v záležitosti náhrad válečných, po událostech u příležitosti posledních voleb do sněmu a agitacích patrně nastrojených naproti národnosti české, ano prasmutná to pravda, že po obsazení veškerých hodností v zemi živlem národu slovanskému naprosto odporným, po opětovaném upravení vlády se zúmyslným vyloučením Slovanstva, po neustálém dráždění a urážení českého národa listy, stojícími v žoldu vlády, po bezpříkladném pronásledování českého časopisectva až po politický skandál — že nyní austricianismus u nás nepožívá sympatií a přece nemohu »narovnání s Čechy« kratčeji definovati, než když pravím, že znamená znovuzřízení černožlutého Rakušáctví, kteréž pan Beust s takovou energií v šesti měsících dovedl vyhubiti až do kořene. Hrdinský tento kousek musí rakouského říšského kancléře učiniti mužem znamenitým, neboť — beze žertu díme — tací ministři nenajdou se tak snadno.« — »A táži se tu, máme ještě nadále býti míčem v rukou politických komediantův? Mají ještě na dále činiti nám sliby, jež nikdo neplní, a to proto jen, abychom jiným pomohli z rozpaků? Mám za to, že Beustovské hospodářství poskytlo politickému násilnictví proti nám již dosti dlouho nejneobmezenější pole a až po stav obležení, ostatní násilí nevyjímaje, oblažilo nás veškerou zásobou absolutistické politiky,

aby přitlačili nás ke zdi a čím ještě neoblažili nás, to nikoliv snad z přátelství k nám, nýbrž proto, že stydíce se před vzdělanou Evropou zadrželi ještě; horší věci nemohou nás tedy již postihnout, hůře nemůže se nám vésti ani politicky ani materielně. Pozastavmež se tedy nakrátko tam, kde nyní nacházíme se; vždyť můžeme čekat, nemáme co ztratit, popřejmež sobě poněkud času k přemítání o tom, za jakými výminkami můžeme někdy nastoupiti cestu k sblížení se.« — Soud kladl váhu ještě na to, že Fr. Kotek vzdálil se z Prahy a že rukopis, o němž jako redaktor věděti musil, nebyl nalezen.

S hořickými občany, kteří se dobrovolně přihlásili k soudu jako účastníci zakázaných táborů, vyslovili souhlas svůj následující občané z *Mlázovic:* Josef *Plašil,* starosta, Václav *Procházka,* výbor, Antonín *Hakl,* výbor, Jan *Saal,* obecní radní, Jos. *Klepl,* obecní radní, Václ. *Pour,* obecní výbor. Václ. *Sadlo,* obecní výbor, Václ. *Řehák,* obecní výbor, Jos. *Kulhánek,* obecní výbor, Jan *Tomek,* obecní výbor, Frant. *Pacal,* m. lékař, Frt. *Hanuš,* Fr. *Groh,* M. A. *Jodas,* Fr. S. *Hrádek,* Jan *Hakl,* Jos. *Jiříčko,* Jiří *Klepl,* Václ. *Klepl,* Fr. *Zedník,* Jan *Jiříčko,* Fr. *Věchet,* Frt. Václ. *Kepl,* Antonín *Jiříčko,* Josef *Hrádek,* Čeněk *Řehák,* Ant. *Dusík,* Jos. *Jiříčko,* Jan *Řehák,* Fr. *Coxl,* Alois *Čapek,* Fr. *Pour,* Josef *Řehák,* Hynek *Fišer,* Jan *Dušík,* Jos. *Tazlar,* Fr. *Mindlain,* Tobiaš *Řehák,* Fr. *Podaný,* Jos. *Vaclavík,* Václ. *Petr,* Václ. *Rixler,* Josef *Zemann,* Jan *Kubišta,* Jan *Vagner,* Václ. *Krejcar,* Jan *Janák,* Jos. *Bartoš,* Fr. *Šafář,* Jos. *Mindlain,* Jos. *Kracek,* Josef *Šlechta,* Josef *Matyaš,* Jan *Kolář,* Jos. *Pacal,* Jan *Vávra,* Josef *Herbst,* Jos. *Kutnar,* Fr. *Menčík,* Viktor *Klepl,* Jos. *Zedník,* Václ. *Klepl,* Karel *Matouš,* Jos. *Gabriel,* Václ. *Procházka,* Fr. *Kutnar,* Václ. *Tarant,* Ant. *Chudoba,* Václ. *Václavík,* Jos. *Pekař,* Fr. *Horák,* Fr. *Gabriel,* Jan *Vích,* Jos. *Dusík,* Ant. *Maiksnar,* Jos. *Hatke,* Jos. *Jiříčko,* Jos. *Měšťan,* Jan *Zedník,* Tobiáš *Pour,* Jos. *Kutnar,* Frant. *Vrabec,* Jan *Zeman,* Jan *John,* Václ. *Kutnar,* Václ. *Vích,* Fr. *Jiříčko,* Jan *Prokop,* Jan *Tomek,* Jos. *Jiříčko,* Jan *Štucl,* Jan *Václavík,* Viktorin *Zedník,* Václ. *Procházka,* Jan *Hakl.*

20. srpna. O doplňovací volbě do sněmu českého tří poslanců z kurie velkostatkářské vzdala se historická šlechta česká práva volebního a nevolila. — »Nár. Pokrok« a »Olomoucké

Noviny« zabaveny. S redaktorem »Nár. Pokroku« zavedeno vyšetřování pro 12 článků, v nichž shledáno prý 10 zločinů a 2 přečiny.

Pro zločin **velezrády** zatykačem stíhaný Louis *Šmíd* zaslal »Nár. Novinám« z ciziny toto prohlášení: »Abych zabránil různým falešným výkladům o mé cestě do Paříže, ohlašuji slavnému zemskému soudu v Praze, že nikterak nezamýšlím se vyhnouti právomocnosti zemského soudu, ano, že po vyřízení svých záležitostí v Paříži, kamž jsem byl v příčině dědictví povolán, *jsem hotov k soudu se dostaviti* a trest svůj pro herbstovské demonstrace mi usouzený nastoupiti. Slavný soud zajisté uzná, že taková věc, jako dědictví, odkladu netrpí a že jsem neměl času, teprve jít prosit za dovolení.« — V týž den vykonána v bytu Louise *Šmída* policejní prohlídka, při které zabaveny různé listiny. Současně dostavila se jiná policejní komise do bytu Josefiny *Sojkovy*, s kterouž byl Šmíd v přátelském poměru, a v nepřítomnosti její prohledala byt a zabavila nějaké soukromé listy, psanou jednu písničku a náprsní jehlici s fotografií L. Šmída.

Odsuzování pro zakázaný tábor na *Blaníku* částečně již ukončeno. Benešovští hudebníci odsouzeni k pokutám 15 zl. po případě k »přiměřenému« vězení na dva nebo tři dny. — S představeným z Lipnika Pavlem *Jirouskem* zavedeno u c. k. okr. úřadu v Benátkách vyšetřování pro tábor *u Loučeni*.

Časopisy české otiskly následující »Zasláno«: »Ve ctěném listě Vašem uveřejněno bylo osvědčení četných měšťanů *hořických*, zaslané krajskému úřadu královéhradeckému, v kterémž prohlašují, že byli na Chlumě, kde se dne 28. června tábor lidu odbývati měl, ale odbývati nesměl. Jest nám nad míru líto, že nám nebylo dáno příležitosti, abychom i my onu listinu podepsati mohli, neb i my všickni považujeme se za stejné vinníky. My všickni navštívili jsme buď *Chlum* buď *Zvičín* buď *Levín* aneb dokonce všecky tři schůze, domnívajíce se atd. František *Flum*, obecní starosta, Jan *Čeřovský*, výbor, Josef *Munzar*, radní, Josef *Vaňura*, Ant. *Seč*, Frant. *Fidler*, Antonín *Groh*, Václav *Fojt*, Antonín *Knap*, Antonín *Veis*, Ferdinand *Čeřovský*, vesměs z Brtvi, Antonín *Čeliš*, Fr. *Vlach*, Frant. *Boch*, Václav *Bartoníček*, Jan *Reneš*, hospodský,

Jan *Mikule,* mlynář, Josef *Erlebach,* banderista, Jan *Mor,* výbor, Josef *Bílek,* obuvník, Václ. *Malý,* výbor, V. J. *Munzar,* kupec, Jos. *Vlach,* kolář, Antonín *Hatle,* kupec, Frt. *Erlebach,* banderista, Václav *Sedláček,* klempíř a banderista, Antonín *Franz,* banderista, Antonín *Šulc,* banderista, František *Kostka,* truhlář, Josef *Faix,* rolník, Josef *Čip,* zámečník, Ant. *Bekr,* krejčí, Václav *Bín,* Antonín *Vagenknecht,* banderista. Z Bělohradu, z Újezdu Sv.-janského: Josef *Pařízek,* rolník a výbor, Josef *Kraus,* výbor, Josef *Haman,* rolník, Jan *Macnar,* rolník, Frant. *Hrnčíř,* výbor, Josef *Polák,* rolník, Josef *Hrnčíř,* Jan *Fidler,* Josef *Buchnar,* Jan *Machytka,* rolník, Jan *Hrnčíř,* rolník, Josef *Soukup,* Václav *Soukup,* Antonín *Soukup,* František *Hrnčíř,* Jan *Špata,* rolník, Josef *Špata,* Václav *Vaňura,* Frant. *Beneš,* občan kamenický. Ze Lhoty Šarové: Jan *Vich,* obecní starosta, Jan *Vraštil,* banderista, Antonín *Podaný,* Frt. *Vraštil,* banderista, Václav *Hatle,* banderista, Jan *Studnička,* František *Seč,* Václav *Zubatý,* právník, Václav *Hatle,* výbor, Jan *Dušek,* stárek, Jan *Václavík,* zedník, Josef *Pour,* banderista, Hynek *Hrnčíř,* mistr truhlářský, Frant. *Měšťan,* banderista, Jos. *Pour,* banderista, Frt. *Pour,* rolník, Jan *Rachmann,* Jan *Rachmann,* rolník, Jan a František *Kolář,* Josef *Bičiště,* Josef *Chmelař,* Frant. *Plašil,* Jan *Nádvorník,* Jan *Sucharda,* banderista a výbor, Josef *Chalupa,* Jan *Jancák,* Jan *Soukup,* kolář, František *Morávek,* kovář, Josef *Slavík,* truhlář, Josef *Čeliš,* mistr obuvnický, Jos. *Stuchlík,* banderista, Jan *Stuchlík,* rolník, A. *Mindl,* rolník, Jan *Hatle,* banderista, Jos. *Juklíček,* rolník a výbor, Josef *Stuchlík,* rolník a výbor, Josef *Vich,* banderista, Jan *Fidler,* Josef *Khun,* Václav *Lamr,* Josef *Sirovátka.*

21. srpna. Nákladem knihkupectví Markgrafa a Möliera ve Vídni vyšel veršovaný spisek »*Das Lied vom Wenzel*« (Píseň o Václavovi) von Jaromír Křepelka — bez odporu jeden z nejpodlejších hanopisů, jež kdy o *národu českém* vyšly v jazyku národa »myslitelův«. S darebáckou nestoudností sepsaný pamflet ten vyniká nad jiné spisy toho druhu nejsprostším tónem, přímo dřevoštěpským. *Národu českému* spílá se v něm »*václavských vší*«, — vypravuje se, že »*žurnalisty české stvořil Bůh z prasat*«, — spílá se nám »*cibulových Čechů, kteří*

kradou a prodávají zeleninu« — vypisuje se, kterak »Češky praly kalhoty sv. Václavu« — jak »na záchodě nalezen byl rukopis náš nejvzácnější« atd. Charakteristické jest, že *polo-úřadní* »Presse« doporučovala hanopis ten připomínajíc, že jest spisovatelem jeho jeden z nejtalentovanějších žurnalistů vídeňských. — A spisovatelem byl skutečně vídeňský žurnalista, redaktor **úřadní** »Debatty«, čímž vysvětluje se charakter kreatury žurnalistické, jejíž jméno bylo Dr. *Lindner*, která kromě tímto hanopisem praničím více pozornosť k sobě neobrátila. Abychom však ve všem učinili *pravdě* zadost, připomínáme, že tento spis nebyl ani ve Vídni ani v Čechách zabaven, že proti spisovateli ani proti nakladatelům ani proti tiskaři nezavedeno vyšetřování pro popuzování proti národnosti české. V brzku po vydání spisu toho bylo však ušlechtilému autorovi ve Vídni kýmsi — napráskáno . . .

Red. »Moravské Orlice« vyslýchán pro články o táboru na *Košíři*, v nichž státní zastupitelstvo shledalo přečin dle § 300. tr. z.

22. srpna. Zahájen památný sněm český, do *něhož se zástupcové národa českého nedostavili* a vyložili příčiny obšírným pamětním spisem, známým pod jménem **deklarace** *českých poslanců*, v němž konečně vráceno se v politice české na jediné oprávněnou *půdu historického práva českého*, t. j. *k jediné právoplatným úmluvám zástupců národa českého s dynastií rakouskou.* — V památném osvědčení tom praví se mimo jiné do slova: »Za náhradu aneb lépe za lákadlo, aby Slované mimouherští přijali osud takový (t. j. vzdali se svých historických práv státních a národních) měl sloužiti kodex základních práv osobní svobody, kterýž vychvalován před celou Evropou jako výkvět svobodomyslnosti; ale jakmile ho také Slované užívati chtěli, náhle působnosti pozbyl. K hlavnímu jeho článku (§ 19.), týkajícímu se pojištění rovného práva všech národností, očekává se podnes klausule vykonávací, bez níž nemá ceny a platnosti praktické. Marně čekáme též na slíbené poroty a soudy veřejné. A jaké jest to naše právo spolčovací a shromažďovací nahražené ordonancemi úřadů! Jaká ta naše *svoboda tisku*, ježto se v praxi vykládá konfiskacemi, neslýchanými pokutami a dlouhými žaláři spisovatelů! O tom již ví a soudí svět. Nechť rozhodne

tento, může-li se to za zlé pokládati národu našemu, když po zkušenostech takových vida celou moc vlády v rukou mužův, kteříž posud osvědčili se úhlavními odpůrci národnosti české, jižto ani potřebných gymnasií ani university dopřáti nechtěli, počíná pokládati všechny tyto dary svobodomyslnosti za pouhé nástrahy k potlačení národnosti své? A věru, ve spůsobu, jakým nyní u nás vládne a se úřaduje, nevidí národ náš výhod svobody a konstituce, ale jedině neobmezenou moc jedné strany národní nad druhou.«

Níže činí se pak obšírněji a nade vši pochybnosť jasně zmínka o právním poměru panujícího rodu a koruny České do slova takto:

1. Mezi Jeho c. k. apošt. V., dědičným králem naším spolu co representantem nejjasnější rodiny panující a politickým národem českým *jest právní poměr pro obě strany stejně závazný*, založený smlouvou mezi národem tím a Ferdinandem I. *za sebe a za své potomky*, kterýž poměr sankcí pragmatickou oboustrannym a podmínečným svolením sněmu přešel na nejjasnější rod lotrinský a byl *až do naší doby vždy obnovován korunovační přísahou králův našich a holdovací přísahou zákonných representantův země.* J. V. přijav korunu českou postoupením dobrovolným od nejjasnějšího předchůdce krále Ferdinanda V., přísahou národu zavázaného, nepřijal jí zajisté jinak, než se všemi právy a povinnostmi, jež tento držel na základě přísahy korunovační a nejvyššího listu majestátního od 8. dubna 1848.

2. Země domu habsburského až do roku 1848. nebyly žádným státem jednotným, alebrž zvláštními, k dynastii v nestejných poměrech stojícími státy, spojenými v jednu říši na základě pragmatické sankce toliko společnou všem dynastií. Sám nejvyšší patent od 1. srp. 1804, kterýmž král náš František I. přijal pro neodvislé státy své titul císaře rakouského, uznal slavně, že i potom »všecka království a ostatní státové naši zachováni býti mají beze všeho zkrácení při svých dosavadních titulech a právích«, což platí zvláště o královstvích Uherském a Českém, tu zejména uvedených, v nichž se korunování krále beze vší změny zachovati má. Zejména pak koruna Česká se zeměmi svými nebyla nikdy v realní unii s nějakým

státem rakouským, neřku-li cislajtanským. Bylať sice s ostatními zeměmi domu habsburského právem dědičné, všem společné dynastie a na čas trvání této v jedno spojena — avšak vždy bez ujmy samostatnosti a zvláštní osobnosti své historické a státoprávní; jakož také ani za absolutní doby nikdy a od nikoho popíráno nebylo, že by království České po vymření panujícího rodu nemělo práva voliti sobě krále svobodně a neobmezeně bez ohledu na jiné země domu rakouského a utvořiti tudíž opět stát samostatný: z čehož plyne nezvratně, že spojení zemí koruny České s ostatními zeměmi bylo a jest pouze *dynastické*, to jest pouze společnou známkou dědičnosti v téže dynastii podmíněné.

3. Všeliké změny v právním poměru mezi královstvím Českým a nejvyšším panovníkem a rodinou panující, tudíž všeliké změny v ostatním právě českém a ústavě české, jakož definitivní ustanovení volebního řádu nemohou podle historické ústavy zemské a po nejvyšším majestátním listu od 8. dubna 1848, ba i podle diplomu od 20. října 1860 státi se právně a platně jinak, než *novou úmluvou mezi králem českým a politickým národem českým správně a spravedlivě zastoupeným.*

4. Nižádný representativní ani administrativní sbor mimočeský, tedy ani říšská rada cislajtanská ani delegace jakákoliv nemůže přijíti na toto království určitou částí dluhův celé říše, aniž jemu právně daně ukládati aneb je jinak právně zavazovati, vyjma jedině samostatnou delegaci zemí koruny České, k tomu vzhledem na společné záležitosti celého mocnářství od sněmův zemí českých řádně zmocněnou

5. Od té chvíle, co jediný a přední účel, jak diplomu říjnového tak i patentu únorového, totiž přetvoření *monarchie složité ve stát jednotný a ústavní*, od samého mocnáře opuštěn a tak tito základní zákonové říše podniknutým zřízením dvou států a kolika ústav ze samých základů svých vyvráceni jsou, pozbyli práva a povinnosti z nich plynoucí podmětu i předmětu svého, jelikož co jen pro jisté osoby poměry a účely platno býti mělo, nemůže podržeti plné platnosti též pro jinou osobu, jiný spolek, jiné poměry, jiná práva a úkoly jiné.

V týž den zahájen i zemský sněm moravský. *Ze zástupců českého národa nedostavil se ani jediný.* Jelikož se dostavilo

do první schůze pouze 47 německých poslanců, nebyl sněm schopen uzavírati a musilo býti sezení odročeno.

Pro tábor na *Valečově* vyslechnut u c. k. krajského soudu v Mladé Boleslavi Josef *Svoboda* ze Sobotky a po výslechu *podržán ve vazbě vyšetřovací.* — S obecním radním v Ratenicích Jos. *Baláčkem* zavedeno k rekvisici okres. úřadu českobrodského u c. k. okres. úřadu v Kouřimi vyšetřování pro súčastnění se zakázaného táboru u *Lipan.* — Jako účastníci zakázaného táboru na *Zvičíně* přihlásili se u c. k. státního návladnictví v *Jičíně* dobrovolně následující občané z *Hořic:* Frant. *Maixner,* starosta, Fr. *Přenosil,* Ant. *Myslivec,* Jan *Lemberg,* Josef *Vymetal,* Josef *Bičiště,* Fr. *Kračmar,* Josef *Goll,* Josef *Šubert,* Gotthardt *Koláč,* výbor, Jan *Rein,* Frant. *Valášek* ml., Jindřich *Kubát,* Josef *Manych,* Antonín *Keral,* Alois *Raiman,* Josef *Fiedler,* Jan *Vondráček,* Jos. *Josef,* Tomáš *Čermák,* Ant. *Vondráček,* Jan *Jandera,* výbor, Frt. *Bičiště,* Václav *Tomášek,* Josef *Rublič,* výbor, Josef *Jiříček,* Antonín *Žilka,* Josef *Čížek,* Jan *Pavlíček,* Josef *Spatzier,* Ant. *Krejcar,* Josef *Macák,* Josef *Raiman,* z. u. c., Josef *Bohánský,* Josef *Jiříček,* Fr. *Křovina,* Alois *Vymetal,* Raimund *Bartoň,* F. J. *Hubený,* Josef *Voříšek,* Josef *Růžička,* náhradník, Ant. *Pazourek,* Václav *Dub,* výbor, Frt. *Vondráček,* Leopold *Güttner,* Josef *Saal,* výbor, J. *Krill,* Josef *Jüngling,* Frant. *Myslivec,* Jos. *Myslivec,* Jos. A. *Myslivec,* Frant. *Valenta,* Alois *Stránský,* Jan *Kopfstein,* Alois *Erban,* výbor, Fr. *Šafka,* náhradník, Jos. *Hutter,* Jos. *Pechánek,* výbor, Antonín *Pechánek,* Fr. *Pechánek,* Alois *Hrubý,* Fr. *Vávra* ml., Petr *Rublič,* Václav *Stašek,* Matěj *Lehner,* Jan *Bažant,* Josef *Bažant,* František *Chundela,* Vend. *Balihar;* Alois *Weiss,* Jan *Rachman,* Frant. *Sláma,* Hynek *Šorma,* Jan *Šafránek,* Petr *Vrabec,* Hynek *Svoboda,* Josef *Hozák,* Václav *Stašek,* Václav *Černý,* Vilibald *Linhard,* Josef *Najman,* Ferd. *Kofránek,* Jos. *Kolář,* Frant. *Šťastný,* Ant. *Hlavatý,* Frant. *Černohubý,* Ant. *Homolka,* Jan *Vymetal,* Frant. *Řehák,* Ludvík *Kodym,* Josef *Leč,* Josef *Hamáček,* Jan *Macák,* Jos. *Dmich,* Jan *Erban,* Jos. *Goll,* výbor, Jan *Paclt,* Václav *Neuman,* Josef *Maixner,* Ant. *Tomášek,* Frant. *Šafránek,* Frant. *Kořínek,* Frant. *Kuchař,* Jan *Macak,* Pavel *Rajman,* Frt. *Stašek,* Gotthard *Dobeš,* J. *Kubát,* Jan *Pečený,* Jos. *Stašek,* Fr. *Myslivec* a Jan *Jezbera.*

24. srpna. Moravští poslanci podali presidiu zemského sněmu moravského podobné osvědčení jako poslanci čeští předsednictvu sněmu českého. Z památné listiny té vyjímáme: »I kdyby jednotlivé země neměly své slavné dějiny, *kdyby právo k národní samostatnosti a vládě* nebylo zpečetěno jako při českých zemích tolika smlouvami učiněnými mezi sněmy těchto zemí a předky Jeho Veličenstva, přece by právo rakouských zemí a národů k autonomii za přirozené považovati se musilo. *Národ, jehožto zákony z jeho vlastního právního a duševního života nepocházejí, jehožto zákony v řeči jiného národa se tvoří, kráčí vstříc své národní smrti* . . . Žádný poslanec však tohoto markrabství nebyl oprávněn, neodcizitelná práva této země v říšské radě svým souhlasem zadati a právo zákonodárství, jakož i státoprávní mocnost moravského sněmu na zastupitelstvo jiné země a jmenovitě na státoprávní těleso převésti, pro které posud ani jméno nalezeno není . . . Následky *soustavy dualistické* objevují se již také v naší vlasti spůsobem povážlivým. Ve všech odvětvích veřejného a národního života, v opatřeních proti církvi a kněžstvu, proti snahám našeho lidu po přiměřeném spůsobu vyučování mládeže v národních, ve středních a jiných školách, *proti přirozenému právu k shromažďování a spolčování se*, **proti svobodě tisku,** v dalších opatřeních při ustanovení státních úředníků soudních i politických, *všude potkáváme se se zanedbáním duševních zájmů našeho lidu* a postrádáme onu mírnost, kterou i strannická vláda svým protivníkům povinna jest. *Svoboda,* kterou prý dle vzření orgánů vlády a její strany utvořily poměry nové ústavy, ona věru *platí jen pro stranu vládnoucí.* Bolestně pociťujeme, že na vzdor zvětšenému břemenu daní lidu moravskému neposkytují se prostředky vzdělání, jichž nutně má zapotřebí k zvelebení svých duševných a hmotných zájmů: takže jednání vlády ohledem na prostředky vzdělavací téměř co opak toho se ukazuje, jaké by dle povinnosti vlády býti mělo. Tak na příklad: s velkou tíží založily se jen dvě česká gymnasia a teprve v poslední době staly se přípravy k povýšení jenom jednoho z nich na vyšší. S nouzí strkají se ta gymnasia do nedůstojných stavení, dotace vyučovacích prostředků se jim zkracuje, ze státních stipendií, ježto přece nejsou obmezena jen

na německá gymnasia, nebylo českým ani jedno přiděleno. Českých reálných škol posavad nemáme žádných. *Soudní a političtí úřadové úřadují posud nejvíce po německu.* Při poslední organisaci politických úřadů a soudních úřadů zasloužilí úřadníci, kteří své české národnosti nezapírali, buď neobdrželi žádného úřadu anebo byli při úplné znalosti jazyka českého přesazeni do krajů německých, kdežto v českých okresích byli ustanoveni úředníci řeči tohoto okresu neznalí. Tábory lidu a jiná shromáždění svolaná k rokování o panujících zlořádech zapovídají se. *Svoboda tisku jest jen pro orgány strany vládnoucí.* Přesahovalo by daleko meze tohoto vyjádření, kdybychom chtěli vypočísti všecky skutky nynější vlády, které naplňují zem velkou hořkostí. Tyto poměry, utvořené následkem nepřirozené vlády strannické, musí se nutně zjinačiti. Vzdalujíce se pro tentokráte jednání sněmu, chceme takto dokázati, že *nesouhlasíme s nynější soustavou a vládou* a vyjádřiti své přesvědčení, že na cestě nastoupené nemožné jest zdárné narovnání našich státoprávních poměrů. Naděje naše hledí k moudrosti Našeho nejmilostivějšího knížete a pána, jenž uvažuje potřeby naší země a našeho lidu taková opatření učiní, která cestou dorozumění povedou k ústavě zemské a říšské, ježto, Bůh dejž! bude stálou, poněvadž se bude zakládati na dějinách a právu. Rádi přispějeme k takovému dorozumění a ačkoliv v poradách nynější říšské rady se nikdy nezúčastníme, nicméně jsme vždy ochotni vstoupiti do sněmu zemského, jakmile se přesvědčíme, že narovnání mezi sněmem zemským a korunou, pokud se týče složení sněmu a ústavy země a říše, povede k uznání historického práva a k zabezpečení životních podmínek říše. Mezi tím národ náš bude následky všech, bez jeho přičinění se ve sněmu zemském a radě říšské utvořených zákonů — které Jeho císařská Milost potvrditi ráčí — snášeti s oním sebezapřením, kterým i v dobách nejtěžšího zkoušení svou věrnost a oddanost k legitimnímu panovníku dokázal. My však co nejslavněji naši zem a národ *musíme ohraditi proti každému nebezpečí, které právo a samostatnost tohoto markrabství v říšské radě a v tomto* sněmu buď již utrpěly aneb *ještě utrpěti mohou.*«

U c. k. krajského soudu v *Kutné Hoře* zahájeno přelíčení

s 22 občany pro zakázaný tábor lidu *na Vysoké*. Obžalovaným kladeno za vinu, že bylo ohlášení táboru uveřejněno v časopisech dříve, nežli byl tábor ten c. k. okresním úřadem povolen, vlastně zakázán. Obžalováni byli: J. *Mikulejský*, statkář z Bernardova, JUDr. *Radimský*, purkmistr kolínský, *Želina*, tajemník okres. zastupitelstva čáslavského, Bedřich *Napravil*, ředitel cukrovaru ve Velimi, Jos. *Hasák*, J. *Buňata*, *Šiffner*, Jan *Říha*, gruntovník z Miskovic, Jan *Prokůpek*, Jos. *Franc*, Čeněk *Hevera*, okresní tajemník kolínský, J. *Arbes*, žurnalista z Prahy, Frt. *Pospíšil* z Bilan, *Židlický* z Nové Vsi, Jan *Uher* z Vrbčan, Jan *Sixta* z Ratenic, Jos. *Sixta* z Cerhenic, Frant. *Stejskal* z Chodouně, Jos. *Kolínský* z Plaňan, *Uher* z Chotouně a Josef *Krešl* z Chocenic, z nichž skoro všickni dostavili se také v den zakázaného táboru na Vysokou. — Pan Čeněk Hevera diktoval do protokolu následovně: »Dávno před 7. červnem jevila se snaha v národě o svolání táboru na základě zákonu od 15. listopadu 1867, na kterém by účastníci ve formě zákonité projevili přání a tužby své. Pozorujíce hnutí myslí postavili jsme se my všickni v krajině usedlí a jak myslím, ode všech občanů v okresu důvěrou poctění, kteříž, an nám záleží na udržení pořádku a míru povšechného, jali jsme se konečně přípravy konati k táboru na Vysoké, a to za tou příčinou, že co usedlým občanům záleží nám nejvíce na udržení pořádku, ve kterémž rodinné štěstí i blaho celé země zabezpečeny vidíme. Pro tu příčinu tedy myslíme, *že zasluhovali jsme od slavné vlády uznání*, když upotřebili jsme zákona platného, začež dostalo se nám neklamného uznání ode všech spoluobčanů stejně smýšlejících.« — Po vyslechnutí obžalovaných prohlásil rada Wischin, že bude rozsudek dodán každému obžalovanému zvlášť.

Z *Kolína* a z *Nové Vsi* přihlásilo se *devadesát osob* dobrovolně u c. k. krajského soudu v Kutné Hoře, že súčastnily se dne 7. června výletu na Vysokou, pro který odbýváno právě u c. k. soudu kutnohorského přelíčení. Mezi podepsanými bylo také mnoho *paní a dívek*. Přihlásili se tito: František *Novotný*, majitel domu, Rozalie *Blažková*, Antonín *Poustka*, výbor a obchodník, Františka *Poustková*, Vojtěch Václav *Vlk*, obchodník, Vincenc *Václavík*, stavitel, Josef *Paroubek*, majitel domu, Jos. *Holas*, maj. domu, František *Žák*, kožešník a městský výbor,

Josef *Dušek,* sedlář, Frant. *Cion,* řezník, Karel *Harrer,* Tomáš *Douša,* obchodník, Antonín *Jirsa,* řezník, František *Křička,* zámečník, Vojtěch *Křička,* zámečník, Josef *Sigmund,* majitel domu a obchodník, Václav *Holý,* truhlář, Josef *Zlád,* rolník, Václav *Poustka,* Josef *Cikán,* majitel domu, Berta *Cikánova,* Marie *Cikánova,* Matilda *Cikánova,* svobodné občanky, Marie *Novákova,* František *Leger* ml., Frant. *Remeš,* pekař, J. *Punčochář,* pekař, J. *Práger,* řezník, Václav *Perner,* statkář a městský radní, Čeněk *Stoupa,* Al. *Cukr,* Josef *Ptáček,* pekař, Karel *Přášek,* strojník, Václav *Mrštík,* bednář, Josef *Šebesta,* bednář, František *Paleček,* majitel domu a stavitel, Františka *Palečková,* Jos. *Machovský,* kovář a výbor, Karel *Machovský,* čalouník, Václav *Pivoňka,* Josef *Janata,* J. *Oliva* ml., Terezie *Latzlová,* choť inženýra, Terezie *Krahanová,* vdova, Anna *Krahanová,* Josef *Rychlík,* František *Melich,* Barbora *Civínová,* Alb. *Hevera,* mlynář, Josef *Melich,* obecní písař, Jan *Kolek,* provazník, Karel *Šebesta,* bednář, František *Holý,* pekař, Ant. *Hubáček,* majitel domu, František *Hoblík,* knihkupec, Jindřich *Veverka,* fotograf, Mat. *Souček,* statkář, Fr. *Vejtruba,* Františka *Součková,* Josef *Kocvera,* vinárník, Antonín *Zeman,* majitel hostince a městský výbor, Vojtěch *Starý,* maj. domu, František *Sudek,* Leopold *Duška,* Vojtěch *Marek,* krejčí, JUDr. *Zeman* Ant., Eduard *Morstadt,* majitel domu, Alois *Čermák,* majitel domu a hodinář, J. *Červenka* v Radboří, Václav *Novák,* sklenář, Josef *Tumlíř,* statkář, František *Hovorka,* krejčí, Jos. *Kořínek,* malíř, Václav *Hula,* kolář, Jan *Linek,* měšťan, Jan *Moravec,* František *Záruba,* Jan *Zajec,* Boh. *Morstadt.* — *Z Nové Vsi:* Václav *Holý,* statkář, Josef *Skokaň,* statkář, Antonín *Prokůpek,* statkář, Josef *Hula,* statkář, Karel *Táborský,* Frant. *Krásenský,* Barbora *Krásenská,* Marie *Krásenská,* Josef *Najbrt,* statkář, Václav *Hula,* statkář, M. *Grešl,* statkář, Josef *Holý,* statkář, M. *Ruda,* truhlář.

K udání c. k. poručíka Hubera od pluku Benedekova č. 28. odsouzeni dva desátníci téhož pluku každý ke »dvěma postním dnům« a na 48 hodin do temného arestu v jiných kasárnách proto, že, vracejíce se z procházky do kasáren Karlových, pozdravili dva známé, jež potkali, slovy »Na zdar!«.

25. srpna. Nedostavení se poslanců českých a moravských

Dobel. Hájení převzal Dr. Srdínko, kterýž mimo jiné pravil: »Měl jsem pevný úmysl *neuvázati se nikdy více v hájení opositičního redaktora nějakého,* předně proto, poněvadž jsem přesvědčen, že záležitosti tiskové nenáleží před tento soud, nýbrž před poroty, a za *druhé proto, že v poslední době návrhy obhájcův obžalovaných redaktorů opositičních listů nedocházejí se strany sl. soudu žádného povšimnutí.* Tentokráte však činím vyjímku, poněvadž přítomná tisková pře je zajímavou illustrací k tiskovým poměrům našim . . . Inkriminovaný článek obsahuje jednotlivé výkony úřadův, kteréž nemohou býti nikdy trestuhodny, nejméně pak v státu konstitučním, kdež úřadové nikdy nesmí se štítiti veřejnosti. V článku jsou pouhá fakta; avšak i sestavení jich nemůže býti trestuhodno, poněvadž byla fakta ta podána beze vší poznámky. Trestuhodnost mohla by tudíž spočívati pouze v titulu. Slova »svobody« je prý užito ironicky; avšak slovo to nevztahuje se ku kalendáři nebo k faktům v kalendáři uvedeným, nýbrž k době, kdy kalendář sestaven byl, a znamená tolik, že sestaven byl v době svobody. Dejme tomu, že by zde skutečně byl kontrast nějaký mezi titulem a obsahem, tož přece nenalezám nic trestuhodného. Jeť to pouhá kritika, a výraz sám o sobě neobsahuje žádného ousměšku. Státní zástupce pravil též, že docílen tím jakýsi komický účinek. Avšak opposice česká jest příliš šlechetna a úloha její příliš vznešena, než aby musila bráti útočiště ku komice. Co týče se článku samého, soudím, že ani obsah jeho není trestuhoden. Jeť věnován ministerstvu. Věnování nějakého spisu nebo článku nemůže však býti nikdy trestuhodno a v přítomném případu znamená věnování tolik, že spisovatel článek svůj klade ministerstvu na srdce, aby si ho povšimnulo. Dí se v článku »první německé konstituční cislajtánské ministerium«, a já ponechávám státnímu návladnictví na vůli, aby rozhodlo, zda slova ta jsou vstavu uvésti ministerstvo v posměch čili nic. Avšak ani ironicky nejsou míněna, neboť nikomu v Rakousku nenapadne popírati, že by ministerstvo nebylo německé, cislajtánské. Co týče se slova »cislajtánský«, podotýkám, že užívá se ho v zákonní terminologii. Neméně nesnadno pak říci, že spisovatel mluvil ironicky, když nazval ministerstvo ministerstvem konstitučním. V článku samém jsou registrovány úřední vý-

budil všeobecnou soustrasť. Byltě Pacákovi v krátké době zemřel otec, kdežto sestra zšílela a matka stížena nevyléčitelnou chorobou. Tak zničeno štěstí *celé rodiny*. Odsouzený byl výtečný student a právě před zatčením obdržel nadaci profesora Tůny, ročně 300 zl. Sotva však byl první stolicí odsouzen, ztratil nadaci a vypsán na ni nový konkurs. Pacákovi nevyplacena ani ona část, která mu zajisté vším právem náležela až do dne, kdy byl prohlášen rozsudek.

Dne 26. srpna doručen uvězněnému redaktoru »Svobody« *Josefu Barákovi* nález c. k. vrchního soudu zemského. Barák odbýval právě v novoměstské radnici svůj trest 10měsíčního těžkého žaláře; krom toho odsouzen byl později pro »Pravdu« od první stolice k žaláři na 5 měsíců, z čehož se odvolal. C. k. vrchní soud zemský ale odpověděl na toto odvolání nálezem, jímžto odsoudil Josefa Baráka k těžkému žaláři na *14 měsíců* zostřenému posty, takže Barák odsouzen pro tiskové přečiny celkem k těžkému žaláři na dobu **dvou let**

C. k. vrchní zemský soud změnil nálezy první stolice v tiskových soudech »Politiky«. V první tiskové při odsouzen byl redaktor *V. Nedoma* od c. k. trestního soudu in contumaciam k žaláři na 14 měsíců a »Politik« ke ztrátě 1500 zl. z kauce. C. k. vrchní soud zemský odsoudil Nedomu k těžkému žaláři na **18 měsíců** a časopis »Politik« ke ztrátě **2000 zl.** *z kauce*. V druhé tiskové při byl odsouzen *Nedoma* od první stolice na 18 měsíců těžkého žaláře a »Politik« ke ztrátě 2000 zl. z kauce. Tento rozsudek c. k. vrchní soud *potvrdil*. Za to ve třetí tiskové při »Politik«, kde první instance byla uznala na 4 měsíce žaláře a 1200 zl. pokuty z kauce, rozhodl c. k. vrchní soud zemský na **18 měsíců** žaláře a **1500 zl.** pokuty.

S okresním tajemníkem v Bělé, Adolfem *Šimkem*, zavedeno vyšetřování pro přečin pobuřování (§ 300. tr. z.), poněvadž dne 21. června na táboře na Bezděz s tribuny c. k. vládní komisaře upozorňoval na § 11. zákona o právu shromažďovacím.

Líčení »Politiky«. Býv. red. Čeněk *Kulhánek* obžalován z přečinu rušení veřejného pokoje dle § 300. tr. z., spáchaného článkem »Kalendář naší svobody« v č. ze dne 10. července. Soudu předsedal rada Laadt, státním žalobníkem byl substitut

Dobel. Hájení převzal Dr. Srdínko, kterýž mimo jiné pravil: »Měl jsem pevný úmysl *neuvázati se nikdy více v hájení oposičního redaktora nějakého,* předně proto, poněvadž jsem přesvědčen, že záležitosti tiskové nenáleží před tento soud, nýbrž před poroty, a za *druhé proto, že v poslední době návrhy obhájcův obžalovaných redaktorů oposičních listů nedocházejí se strany sl. soudu žádného povšimnutí.* Tentokráte však činím vyjímku, poněvadž přítomná tisková pře je zajímavou illustrací k tiskovým poměrům našim . . . Inkriminovaný článek obsahuje jednotlivé výkony úřadův, kteréž nemohou býti nikdy trestuhodny, nejméně pak v státu konstitučním, kdež úřadové nikdy nesmí se štítiti veřejnosti. V článku jsou pouhá fakta; avšak i sestavení jich nemůže býti trestuhodno, poněvadž byla fakta ta podána beze vší poznámky. Trestuhodnosť mohla by tudíž spočívati pouze v titulu. Slova »svobody« je prý užito ironicky; avšak slovo to nevztahuje se ku kalendáři nebo k faktům v kalendáři uvedeným, nýbrž k době, kdy kalendář sestaven byl, a znamená tolik, že sestaven byl v době svobody. Dejme tomu, že by zde skutečně byl kontrast nějaký mezi titulem a obsahem, tož přece nenalezám nic trestuhodného. Jeť to pouhá kritika, a výraz sám o sobě neobsahuje žádného ousměšku. Státní zástupce pravil též, že docílen tím jakýsi komický účinek. Avšak oposice česká jest příliš šlechetna a úloha její příliš vznešena, než aby musila bráti útočiště ku komice. Co týče se článku samého, soudím, že ani obsah jeho není trestuhoden. Jeť věnován ministerstvu. Věnování nějakého spisu nebo článku nemůže však býti nikdy trestuhodno a v přítomném případu znamená věnování tolik, že spisovatel článek svůj klade ministerstvu na srdce, aby si ho povšimnulo. Dí se v článku »první německé konstituční cislajtánské ministerium«, a já ponechávám státnímu návladnictví na vůli, aby rozhodlo, zda slova ta jsou vstavu uvésti ministerstvo v posměch čili nic. Avšak ani ironicky nejsou míněna, neboť nikomu v Rakousku nenapadne popírati, že by ministerstvo nebylo německé, cislajtánské. Co týče se slova »cislajtánský«, podotýkám, že užívá se ho v zákonní terminologii. Neméně nesnadno pak říci, že spisovatel mluvil ironicky, když nazval ministerstvo ministerstvem konstitučním. V článku samém jsou registrovány úřední vý-

kony úřadův. Jak možno tedy tvrdit, že spisovatel chtěl popuzovati proti ministerstvu, když záležitosť, o které pojednává, netýká se ministerstva a soudové mimo to naprosto jsou neodvislí? Z obsahu není tedy možno dokázati trestuhodnosť. V článku hledá a nalézá se cosi, čeho tam vůbec ani není. Žaloba státního zástupce jest tedy bez podstaty. Avšak žaloba ta jest i zapletena . . .« Předseda přerušil obhájce napomenutím, aby st. zástupce neurážel, načež Dr. Srdínko, promluviv ještě několik slov ve prospěch svého klienta, ukončil řeč svou s žádostí, aby soud obžalovaného za nevinna prohlásil. Čeněk Kulhánek uznán však za vinna a odsouzen k vězení na 14 dnův a ke ztrátě 250 zl. z kauce.

Mladoboleslavský vikář a děkan kosmonosský P. *Procházka* sesazen s úřadu okresního školdozorce, poněvadž podepsal také žádosť za povolení táboru na Šaldách a v učitelské poradě připustil, že sbor učitelský jmenoval sesazené české učitele v Praze: *Amerlinga*, *Bačkoru* a *Tesaře* čestnými členy.

S red. »Nár. Novin« J. V. *Koutem* zavedeno vyšetřování pro dalších **21** článků, referátů a zpráv, v nichž shledány dílem zločiny dílem přečiny. — Státní zastupitelstvo inkriminovalo tyto články: V čísle 18. ze dne 3. srpna »Dopis z *Král. Dvora*«; v č. 19. ze dne 4. t. m. »Dopis z *Kouřimi*«; v č. 20. ze dne 5. t. m. článek »*Ubohá Francie*«; v č. 22. ze dne 7. t. m. »Dopis z *Krucemburka*«; v č. 24. ze dne 9. t. m. »Tábor lidu na hoře *Džbánu*«, »Zprávy z venkova«, »Dopis z *Hradce Králové*«; v č. 25. ze dne 10. t. m. »Politická důslednosť«; v č. 26. ze dne 11. t. m. opět »Politická důslednosť«; »Z Mělníka« (zapovězená slavnosť); v č. 28. ze dne 14. t. m. »Tábor na Džbánu«; č. 30. ze dne 15. t. m. »Zase jeden zákaz«; č. 32. ze dne 18. t. m. »K historii na hradě Choustníku«, »Na vrších Petruškových«, »Slavnosť rukavičkářů«; v č. 33. ze dne 19. t. m. »Před sněmem«; v č. 34. ze dne 20. t. m. »Petruškovy vrchy«, »Zapovězený tábor na hradě Choustníku« a »Nehody tajných«; v č. 36. ze dne 22. t. m. »Vyrovnání s Čechy«.

Zvolení starostové okresní: Jan *Náhlovský*, mlynář v Jaroměři, pro okresní zastupitelstvo jaroměřské, a Jan *Vilímek*, statkář v Černikovicích, pro okresní zastupitelstvo neveklovské

nebyli od J. V. císaře v těchto svých občanských hodnostech potvrzeni.

S red. »Dělníka« zavedeno vyšetřování pro č. 17. časopisu toho, a sice pro zprávy »Tkalci v továrně u Porgesů«, »Propouštění dělníků z práce«, »Raportování dělníků«, »V továrně u Przibramů«, »Dělníci v továrně p. Daňka« a konečně »Fabiana Brusa«, v nichž shledalo státní zastupitelstvo přečiny dle § 302. Tolikéž shledán přečin pobuřování v zabaveném č. 18., ve zprávě »První kapitola o židovsko-německých továrnách«.

27. srpna. Slavnost *na Blaníku,* na lukách »v Žďárech«, ku dni 20. srpna položená, c. k. okresním úřadem ve Vlašimi zakázána. V zákazu zaslanému pořadatelům k rukoum Serváce Hellera mimo jiné praveno, že »z předložené slavnostní řeči vysvítá«, že zábava ta má míti »*vytržlivý (!) účel*«, a řeč »zahrnuje vyzývající a hrozivé výrazy« — jako: že snáší národ utrpení všemožná, že zotročilosť národu v cestu se staví atd. Oběžník, kterýmž zákaz oznámen představeným obcí, zněl do slova: No. 2961. pol. Obežnýk! Obecnimu uřadu se nařizuje tamni obcí bez prodleni oznamiti, že výlet študucích k upátí blanickému k 30. srpnu 1868. zamíšlený, jenš dle ohlašení narodnich novin od 20. srpna 1868 *ras* schromazdení lidu na se vzal; od c. k. okr. uřadu ve Vlašími pot vyhroženim trestů vzakoně od 15. listopádu 1867. vytknutích zapovězen bil. Tento obežnik má hnet dale odeslan *bití.* Z c. k. okr. uřadu v Benešove 28. srpna 1868. C. k. ouřadujici přýruči Kořenský m. p.

28. srpna. Tisková pře »Humor. listů« pro přečin dle § 300. tr. z., spáchaný desitiřádkovou humoristickou básničkou »o shromážděních lidu«. Obžalovaní: redaktor Frt. *Pechánek* a metteur-en-pages Frt. *Šmejkal* dostavili se — *bez obhájce.* Charakteristická jsou slova, jimiž redaktor zahájil své hájení. »Především lituji,« pravil, »že nemohu užiti výhody, kterou zákon každému obžalovanému posud poskytoval: abych se dal hájiti mužem práva znalým. Žádal jsem včera dva doktory práv, aby mne dnes hájiti. Však první odřekl pro krátkosť času, druhý pak odpověděl, že *zařekl se za nynějších poměrů redaktora před soudem hájit, an prý bezto stal se nyní obhájce pouhým figurantem.* Soudí-li takto mužové práv znalí,

jakž teprve mám se hájiti já — práv neznalý ...« Po provedeném líčení uznán metteur-en-pages za nevinna, redaktor *Pechánek* však vinným a odsouzen k tuhému vězení na jeden měsíc a ke ztrátě 100 zl. z kauce. Předsedou soudu byl rada Mach, žalobu zastupoval substitut stát. návladnictví Rapp.

C. k. vrchní soud zamítl odvolání red. »Hlasu« A. *Štraucha* proti rozsudku první stolice, kterýmž bylo zabavení č. 29. potvrzeno, jelikož prý dle §§ 8. a 9. řízení ve věcech tiskových »zvláštní odvolání se z potvrzeného zabavení místa nemá«. — Býv. red »Veselých listů« Fr. *Vymazalovi* doručena obžaloba pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. — C. k. vrchní soud potvrdil konfiskaci č. 193. »Nár. listů« pro články »Čeští dělníci a němečtí fabrikanti« (§§ 300. a 302. tr. z.), »Zapovězený tábor lidu na Potštýně« (§ 300. tr. z.) a »Zapovězený výlet« (§ 300. tr. z.). — Red. »Olomouckých novin« J. *Černoch,* ačkoli churav, podroben soudnímu výslechu, trvajícímu půl druhé hodiny. Vyšetřování bez výsledku v příčině rukopisu provolání k táboru lidu na *Hukvaldě.* — C. k. krajským soudem v Kutné Hoře odsouzena pro návštěvu hory *Vysoké* v den zakázaného táboru nová řada osob k peněžitým pokutám. Zejména odsouzena sl. Bohumila *Květchova* k pokutě 10 zl. nebo na dva dny do vězení.

29. srpna. Tisková pře »Nár. listů« pro článek »*Protest národa proti návrhům finančním*«, v němž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. Soudu předsedal rada Jansa, žalobníkem byl státní návladní Hlaváček. Obžalovaný Karel *Tůma* dostavil se *bez obhájce*, poněvadž *obhájci*, ku kterýmž se byl v příčině hájení obrátil, *nechtěli úkolu toho převzíti.* Háje se sám, byl často předsedou přerušen. Z obhajovací řeči jeho vyjímáme: Že nejvzácnějším právem každého národa a nejbezpečnější záštitou jeho samostatnosti jest právo povolování daní a že jen pomocí tohoto palladia může národ odraziti libovůli vlády, kdykoliv by tato mířila na svobody jeho aneb překážeti chtěla jeho duševnímu a hmotnému vývoji — toho tuším nemusím šíře dovozovati, to jest pravda dávno uznaná ode všech myslitelův a vynikajících státníkův nového věku. Z pravdy té následuje pak důsledně, *že vlády, které jen o to se starají, jak by kořistily z lidu pro své zvláštní*

účely, které neznají jiného interesu, než svého vlastního, velice bojí se tohoto práva konstitučního a hledí je všeobecně obmezovat. Že skutečně tak činily vlády rakouské od bitvy bělohorské až do roku 1848., že skutečně stále pracovaly k tomu, aby zbavily národ český jeho práva, povolovati na sněmu zemském daně, o tom svědčí nepopíratelné svědectví historie naší posledních dvou věkův. Zřízení naše zemské bylo skutečně několikrát přestoupeno za panování císaře Leopolda, za panování Josefa I., za posledního času Karla VI. jakož i za panování císaře Josefa II. Panovníci tito osobili si právo v čas válečných potřeb vypisovati některé mimořádné daně bez svolení; stavové neměli dosti odvahy a moci, aby se tomu v okolnostech tehdejších postavili náležitě na odpor. Uvedu jeden takový případ z historie: Císař Josef II. umínil si vypsati daň novou z půdy a z domů. K tomu konci dal sdělati nový katastr a oznámiti stavům českým na sněmě ku konci r. 1788., že nemají napotom o ničem jiném jednati, než co by od něho bylo na ně vzneseno. Stavové osvědčili se proti tomu spisem obšírným, předpokládajíce zvláště, že takovýmto skutečným zrušením práva stavovského utrpí úvěr státu; císař odpověděl však toliko úštěpkem, aby se nebáli, že by učinil bankrot. Potom vyšel patent o novém způsobu vybírání daně 10. února 1789. Nejvyšší kancléř český, toho času hrabě Rudolf Chotek, odepřel však tomuto patentu svého podpisu a složil raději úřad. — Avšak přes toto snažení tehdejších vlád nikdy nebylo od stavů českých právo panovníka k takovému samovolnému ukládání daní uznáno, takže zůstalo vždy jen vykročením zřízení zemského, bez ujmy práva samého sněmů českých.

Předs.: Myslím, že se tím vzdalujete od věci!

Obžal.: Myslím, že nikoliv; neboť chci dokázati, že sepsal jsem článek po nejlepším svém přesvědčení, ku kterémuž došel jsem poznáním historie a starých práv národa svého. Celý článek není vlastně než diskuse právní. Vykládať se v něm platnosť a neporušitelnosť našeho starého práva ku povolování daní na vlastním sněmu zemském, oprotiv nejnovějším opatřením vládním, rušícím toto právo. Chci-li obsah článku hájiti, musím sl. soudu dokázati, proč nemohl jsem jinak psáti, proč musil jsem hájiti toho starého práva našeho, proč je pokládám

za neporušené a za platné i po dnešní den. Ano, právo povolování daní má národ český po dnešní den, právo to nevzal mu ani vítěz bělohorský, když odnímal mu největší část dávných svobod jeho. Starodávné toto právo sněmův českých uznáno jest zajisté obnoveným zřízením Ferdinandovým výslovně a v celé předešlé rozsáhlosti, neboť se praví v článku pátém hlavy první doslova: »Co se však všelijakých berní a sbírek dotýče, na tom jsme se, jak sami od sebe, tak *i na místě budoucích našich králů a dědicův* téhož království milostivě ustanoviti ráčili, že těch toliko při samých, a to jináče nic nežli proti obyčejným reversům od stavův žádati a vyhledávati chtíti ráčíme.« Rovněž určitě a jasně přiznává se stavům českým toto povolování všelikých berní ve stvrzení privilegií od Ferdinanda II., kdež se praví: »Nechceme také žádné berně a daně od poslušných stavův našich jinačeji nežli na sněmích podle artikule v témž zřízení zemském pod literou A, 5. položeného žádati a mimo to, co by tak kdy stavové svolovali, na ně žádných daní a berní neukládati.« Ba i v dobách největšího úpadku národa českého vlády vídeňské netroufaly si zneuznávati práva sněmu českého ku povolování berní říšských. Sama Marie Terezie nemohla stavy české přiměti k povolení vysoké daně jinak, nežli smlouvou čili známým recessem z roku 1748., kterýmžto zavazovala se, že během desíti let nebude od stavů českých žádných jiných daní žádati. Císař Leopold II. pak, aby napravil porušení řádu zemského učiněné za vlády jeho předchůdce císaře Josefa II. patentem z r. 1791., vrátil stavům českým slavně právo povolování daní a sbírání jich svými úřadníky a kromě toho slíbil jim předkládati všelike zákony k poradě. — Takovým spůsobem zůstalo právo povolování daní sněmu českého neporušené a sněm český vykonával je také prakticky, jak vůbec známo, až do roku 1848. Avšak tu nastal absolutismus, který nás zbavil tohoto práva násilně. Nazval jsem to »loupeží«, nemoha vskutku ani teď trefnějšího jména pro to nalézti. Bylo to pouhou loupeží — i ve smyslu trestního zákonníku rakouského, vedle kterého dopustí se loupeže ten, kdo někomu učiní násilí, aby se zmocnil jeho nebo nějaké věci. Bachovský absolutismus učinil násilí národu našemu, aby se zmocnil jeho práv. Mocí vojenskou a policejní

potlačen násilně všechen veřejný politický život v Čechách a bez slyšení národa Vídeň uvalila naň ráz na ráz nová a pořád větší břemena.

Předseda: Myslím, že se tím uchylujete příliš daleko od věci. Vy máte se toliko hájit proti obžalobě.

Obžalovaný: Já ale myslím, že nemohu se v tomto případu jinak hájit, nežli když dokážu, že jsem v článku uváděl pouhá fakta, pouhé pravdy historické, jichž nikdo nemůže popírat a které snad i naše svoboda cislajtánská musí dovoliti. — Takové faktum nepopíratelné je také, že roku 1861. převzala toto bachovské bezpráví »německá ústavnosť«. Zástupcové národa českého byli po vydání diplomu zajisté volni obětovati pro zachování státních práv království Českého některá historická práva jednotě říše, však nechtěli práva ta nikomu jinému postoupit, nežli zastupitelstvu veškeré říše. Zatím ale německá ústavnosť roku 1861. přiosobila právo povolovati daně proti vůli národa českého a proti zřejmému ustanovení diplomu říjnového tak zvané »užší říšské radě«. Proto také naši poslanci čeští hned v prosinci roku 1861., když tato užší říšská rada začala rokovati o financích říšských, protestovali proti tomu; tento protest obnovili též roku následujícího a ještě důrazněji 25. června roku 1863. V posledním tomto ohražení výslovně odvolávají se na starobylá práva sněmu českého k povolování daní a že sněm český nezmocnil je k tomu, aby toto právo postoupili skupině zemí, která netvoří žádného státního celku. — Po tomto protestu odešli čeští poslanci z Vídně a nikdy se tam více neobjevili. *Mohl jsem tedy říci směle v článku svém, že národ český nikdy nesvolil k oné loupeži práva svého, že se ho nevzdal nikdy, alebrž jen vyčkává doby, aby je zase přivedl k platnosti.*

Předseda: To vše, co tuto uvádíte, nepatří k věci; jste obviněn proto, že vyčítáte vládě, jako by ona byla oloupila národ o jeho práva, a že prohlašujete veškeré daně, které vypsány jsou bez svolení sněmu, za neústavní, za neoprávněné a nezákonné.

Obžal.: To je pouhý logický závěrek všeho toho, co jsem byl pověděl. Když není pochybnosti o tom, že sněm český má od starodávna výhradně právo povolovat daně pro království

České, když není před rukama jediného skutku, jediného zápisu státního — kterým by se národ český toho práva byl vzdal dobrovolně, pak nezbytně musíme my Čechové pokládati každou daň za neústavní, neoprávněnou a nezákonnou, kteráž se uvalí na nás bez svolení sněmu našeho. Tak soudí, tak přesvědčen je celý národ český. *Ústavní, oprávněné a zákonné je právě jen to, o čem smluví se národ s panovníkem svým* . . . Že dále národ český neuznává parlament cislajtánský za zákonní zastupitelstvo zemí koruny České a že nemá v něm svých zástupcův — to tuším je věcí obecně známou.

Charakteristický byl závěrek líčení. Veřejný žalobník Dr. Hlaváček v závěrečné řeči mimo jiné pravil: »Mně se zdá, že obžalovanému nešlo vlastně ani o jakési hájení se před soudem, nýbrž že chtěl jen ohřívat staré články časopisův opposičních, aby se to všechno mohlo dostat ještě jednou na veřejnost.«

Obžalovaný replikoval: »Myslím, že chtěl pan státní zástupce udělat pouze vtip. Jinak bych ho vyzval, aby mi jmenoval ty články, jež prý jsem reprodukoval. Mohl bych zrovna tak odpovědít panu státnímu zástupci: že *jemu* nejde o to, aby před soudem nějakými právními důvody dokázal vinu mou, nýbrž toliko, aby *ohříval své staré obžaloby, které zná už z paměti* . . . Ostatně já psal článek u vědomí dobrého práva svého národa, a to vědomí právní mi žádný soud z prsou nevyrve.«

Státní zástupce vyskočil a vyzval předsedu, aby odňal obžalovanému slovo. — *Předseda* chtěl tak učinit. — *Obžalovaný* volá: A já vyzývám pana státního zástupce, aby mi pověděl, po jakém paragrafu osobuje si právo vyzývati předsedu k odejmutí slova obžalovanému? Pane předsedo, žádám, abyste pana státního zástupce napomenul k pořádku! On je před soudem tak dobře stranou jako já — on nemá žádného práva ujímat mi svobody slova! — *Předseda:* Pan státní zástupce má právo činit návrhy. — *Obž.* Odnímání slova není žádným návrhem.

Předseda (k státnímu návladnímu): Ostatně *vzal jsem už* panu obžalovanému *asi* **třicetkrát** *slovo.* (K obžalovanému): Máte ještě něco k podotknutí? — *Obž. Vůči takovému umlčování umlkám* . . . *Odsuďte mně! Buďte ale pa-*

mětlivi, že historie bude souditi vaše soudy a její soud že bude úsudkem věkův!

Předseda: Teď vám odnímám slovo! — Tím líčení skončeno. Obžalovaný uznán vinným a odsouzen do těžkého žaláře **na 8 měsíců** a ke ztrátě **2000 zl.** z kauce.

Pro zakázaný tábor na *Petruškových vrších* zavedeno vyšetřování. Do Vysokého přibyli dne 26. večer c. k. krajský rada z Jičína Maydl a c. k. okresní přednosta z Roketnice Fischer s několika úřadníky a četníky. Vyšetřovací kancelář zřízena v hostinci, v němž se byl krajský Maydl ubytoval. Především vyslechnut c. k. okresní Fischer, pak dva městští radní a po té jakýsi muž, který se v Stanově vydával za agenta nějaké pojišťovny, ale byl všeobecně pokládán za tajného agenta policie. Dne 27. dostavil se k vyšetřování dobrovolně jeden z pořadatelů táborů, 21letý Frant. *Hájek*, s kterýmž zaveden výslech trvající čtyry hodiny. Po výslechu Hájek propuštěn s vyzváním, aby se po dva dny z Vysokého nevzdaloval. Po té vyslýcháni občané vysočtí Jos. *Patočka*, *Kočínků* a Čeněk *Hásek*. Dne 28. dostavil se k výslechu 23tiletý Petr *Zeman* ze Stanova. Výslech jeho trval asi hodinu, načež prohlášen za zatčena a odevzdán c. k. četníkům, aby jej dopravili do Semil do vazby. Otec jeho, zámožný a probudilý rolník, nabízel za syna záruku, jakou by vyšetřující soudce za vhod uznal, nabízel veškeré své jmění. Žádosti jeho nevyhověno. Na to povolán k výslechu opět Frt. Hájek. Lid, obávaje se, že stane se mu jako Zemanovi, shromáždil se u velkém množství před hostincem, v němž vyšetřováno. Za nedlouho objevil se Hájek před budovou v průvodu dvou četníků, kteří měli rozkaz doprovoditi jej do Semil do vazby.

Rozčilení lidu nebylo prý lze vypsati. Na všeobecné volání objevil se Hájek shromážděným, a sám prosil lid, aby se rozešel, že dobrovolně ubírá se do Semil pod ochranou bodáků. Leč rozhořčený lid stál na svém, aby vyšetřující rada četníky odvolal, že takového průvodu nižádným spůsobem nedovolí. Ačkoli vyšetřující rada viděl, že vůz, na který Hájek s četníky vsednul, lidem tak byl obklopen, že bylo naprosto nemožno odjeti, ačkoli viděl, že ani proti lidu obrácené bodáky četníků nic nespomohly a že rozčilení lidu neustále vzrůstá, přece neodvolal

četníků. Teprve když měšťanosta Frant. Nigrin zaručoval se za Hájka a jej i osobně do Semil doprovoditi se nabídl, tu teprve po dlouhém otálení vyšetřující rada svolil k odvolání četníků. Hájek odejel nyní beze všech překážek, doprovázen jsa tolikohlučným »Sláva!« a »Na zdar!«. Jen vylíčenému zakročení lidu bylo připisováno, že i ostatní vyslýchané podobný osud nestihnul a že jim bylo dovoleno, dostaviti se bez průvodu bodáků k dalšímu výslechu do Jičína. Když se byl lid rozešel, předvoláni a vyslýcháni dále: *Preisler* a Fr. *Holman* z Vysokého a *Strnádek* z Ruprechtic. K večeru se lid opět sešel a prozpěvoval národní písně.

30. srpna. Volba hraběte Jindřicha *Clam-Martinice* starostou okresního zastupitelstva J. V. císařem nepotvrzena. — C. k. policií pražskou *zakázaný sjezd učitelů československých* v Praze k odvolání pořadatelů, jež bylo podáno dne 16. srpna, c. k. místodržitelstvím povolen. Vyřízení rekursu doručeno však teprve v den, kdy měl býti sjezd zahájen, takže vůbec odbýván býti nemohl. — S redaktorem »Mor. Orlice« zavedeno vyšetřování pro referáty »Ze sněmovny« v č. 195. a 196., v nichž shledány přečiny dle čl. III. zák. ze dne 17. prosince 1862 a § 300. tr. z. — Pro zakázaný tábor lidu na *Vysoké* odsouzeni c. k. krajským soudem v Kutné Hoře ti, kdož provolání podepsali, k pokutám po 40 zl., ti pak, kteří se v den zakázaného táboru dostavili na Vysokou, k pokutám po 20 zl. Někteří z odsouzených žádali, aby jim byla peněžitá pokuta změněna v přiměřenou vazbu. Soud však žádosti ty zamítl.

31. srpna. Zastupitelstvo města *Benešova* usneslo se časem svým, aby obecní budova, v kteréž až dosud c. k. okresní úřad úřadoval, po zavedení nových politických a soudních úřadů nebyla více k účelu tomu eráru ani za nájemné, tím méně zdarma přenechána. *C. k. místodržitelství však nesvolilo, aby se c. k. úřad z obecní budovy vystěhoval*, a zůstavilo obci benešovské na vůli, domáhati se práva svého, má-li jakého, jinde.

C. k. policie pražská zavedla vyšetřování se správcem berního úřadu kr. hl. města Prahy *Ulrichem*, pak s pokladníkem *Špirkem* a jinými úřadníky proto, že před nedávnem otázal se v úřadě tom jeden poplatník: »Co jsou to za velké přirážky

»mimořádní?« a kdosi mu odpověděl: »To jsou přirážky bankrotní.«

Odvolání uvězněného red. »Nár. Pokroku« J. M. *Černého* proti vyšetřovací vazbě, do které byl vzat na základě § 156. b) tr. ř. — *pro přečin pobuřování,* tiskem spáchaný — nejvyšším soudním dvorem zamítnuto. — Do redakce listu »Correspondenz« dostavila se policejní a soudní komise, záležející ze šesti členů, jež vedl adjunkt c. k. zemského soudu Hochberger. Vykázavši se plnomocenstvím, že má u *přítomnosti* redaktora nebo majitele tiskárny prohledati místnosti redakce, pátrala, ačkoli ani jednoho ani druhého tam nebylo, přes protest proti tomu položený v místnostech redakce i administrace skoro celé dvě hodiny, hledajíc rukopis interpelace, kterou »Correspondenz« v záležitostech finančních vznesla k úřadnímu »Wiener Zeitungu«. Pátrání zůstalo bez výsledku. Rukopis nenalezen.

Září 1868.

Začátkem září vešla v život **nová politická a soudní organisace** a jmenováni také »noví« správcové jednotlivých okresů pod jménem c. k. *okresních hejtmanů,* pak c. k. okr. komisaři, c. k. okr. soudcové, c. k. adjunkti, c. k. knihovní, c. k. místodržitelští koncipisté atd.; slovem **někdejší c. k. byrokracii** *odzvoněno umíráčkem* a její místo zaujali »noví« c. k. orgánové s instrukcemi prý zcela jinými, nežli byly ony, dle kterých řídila se byrokracie »bachovsko-schmerlingovsko-belcrediovská«. — *Jakou tato stará byrokracie byla,* vysvítá z benevolentní upomínky, jakou jí věnovala po jejím odstranění **vládní** »Debatte«, která psala v tento smysl: »Především pokládala se stará byrokracie za prostu všeho politického přesvědčení. Ona neměla té odvahy, by naproti střídajícím se ministerstvům přiznala barvu. *Sloužilať právě všem systémům,* nerozehřála se pro žádný a nebyla také proti žádnému. Co bylo s hůry dolů nakázáno, plnilo se až do písmeny pečlivě, aniž by se pamatovalo, jaké následky vzejdou z takovéhoto slepého poslušenství pro blaho lidu. Aby cestou zákonní od špatně zpraveného přednosty odvolala se k lépe zpravenému, to byrokracii nikdy

ani nenapadlo. Žádný člověk nemůže dvěma pánům sloužit, ona jediná však chtěla posloužit všem systémům a všem pánům politické situace stejně dobře . . . Takovýto *servilismus* nahoru musil zplodit nezbytně politickou slabost charakterů. Spůsobem takovým *nemohla byrokracie ani k sobě samé míti úctu, neřku-li aby si ji získala u lidu.* Neboť lid především žádá důslednost a pevnost charakteru. Když však jedenkrát úcta z lidu vymizela, *bylo také veta po dobré vůli mezi lidem a byrokracií.* Pouhé zevnější důstojenství je špatnou náhradou za onu vnitřní důstojnost. Hodnost a čest je dvojí. *Odtud ta pýcha úředníkův při zacházení s lidem.* Odtud ona tak zvaná *inteligentní nadutost* a *hrdé shlížení na občanstvo* — za kteréž mstí se lid nejprve trpným odporem, pak však hlasitou nevolí. — Došlo-li jedenkráte již tak daleko, potom vyvine se v úřadnictvu zvláštní *otupělost* naproti veřejnému mínění a podivná *předpojatost.* Majíce pak podávati vládě zprávy o stavu věcí a smýšlení lidu (perichty) byrokraté tací buď vidí vše ve světle růžovém aneb malují vše černě — pronášejí se buď jen tak ledabylo anebo s trpkostí a kyselostí. A jak se houká do lesa, tak to houká z lesa: špatně spravené ministerstvo chápe se pak prostředků a činí opatření, jaká pravému stavu věcí nikterak neodpovídají. Vláda, kteráž měla státi nad stranami, pak sama se stává stranou a tak se zabředne s károu až do politické nesnášelivosti, až do strannického sprostáctví. Tím vším ale vinna je byrokracie se svými zprávami.« Dále vytýkala ještě »Debatte« »staré« té byrokracii nevzdělanost, nedostatek pravých vědomostí pro život, nemotornost, pohodlnost atd.

Podobně věnovala i »Reichenberger Ztg.« starým c. k. okresním úřadům článek na rozloučenou. Připomenuvši, že c. k. smíšené okresní úřady, jež nás blažily až do 30. srpna léta Páně 1868., byly stvůrou bachovskou, posvítila si na ty *bývalé* pány c. k. okresní. »Po celou řadu let,« pravil doslova, »dosazováni bývali za okresní přednosty až na několik málo výminek lidé, kteří *nemohli se prokázati nejen žádnou spůsobitostí k úřadu soudcovskému*, ale *kteří vůbec neměli ani žádných právnických studií.* Vinou toho pak nebyl nedostatek sil schopných, nikoliv, nýbrž řekněme to přímo: *pouhý rozmar.*« — Jiný německý list, vídenský »Gerichtsbote« v čísle 17. mluvil zase

o nově jmenovaných Giskrových okresních hejtmanech. Uvevedeme z něho některé věty v doslovném překladu: »Doufalo se, že Jeho Exc. Dr. Giskra důkladně zamete v byrokratickém systému; a hle, tu čítáme zase skoro všecky ty »drahé hlavy« mužův Bachových, Schmerlingových a jak se všickni ti oblažitelé lidu až po »novou éru« nazývali. Za takových okolností věru nechápeme, kterak naše ministerstvo může činiti nároky, aby se na ně ukazovalo jakožto na »obnovovatele Rakouska« ... Ať mluvíme toliko o Moravě! Tam prý doporučoval a jmenoval náčelníky nových správních úřadův Dr. Sturm, poslanec říšský a advokát v Brně. Považil Jeho Exc. Dr. Giskra, co to znamená, obrátiti se na Dra Sturma? Zasloužilí mužové byli prostě opomenuti, aneb za koncipisty a komisary ustanoveni, kdežto lidé *naprosto neschopní a nehodní* (unwürdige) — ba řekněme lidé, kteří nedovedou *napsati jednoduchý* dopis, neřku úřadní listinu, kteří ani v mateřské své mluvě nedovedou psáti podle pravopisných pravidel, jimž se učí na školách nejnižších: tací lidé jmenováni jsou »*okresními hejtmany*« a k tomu ještě první třídy! Toto tvrzení naše, že jest možno i bez vědomostí školáka nejnižších tříd (»trivialschüllers«) státi se »okresním hejtmanem«, troufáme si, bude-li toho třeba, zjistiti důkazy psanými.«

Z dlouhé řady nových jmenování zařaďujeme sem pouze »nové« c. k. *okresní hejtmany* v oněch okresích v Čechách, v kterýchž oposice česká jevila se později nejčileji. C. k. okresními hejtmany první třídy byli totiž jmenováni: místodržitelští radové a krajští přednostové: Ferdinand svobodný pán Voith v. Sterbetz pro *Čáslav,* Hynek Grüner pro *Litoměřice,* Adolf Studnička pro *Jičín,* Frant. Trojan pro *Žatec;* titul a charakter místodržitelských radův mající okresní přednostové a krajští řiditelé: Frant. Urban pro *Písek,* Jan Bradacz pro *Tábor,* Leopold Strnad pro *Karlín,* Eduard Gayer svobodný pán v. Ehrenberg pro *Budějovice,* Jiří Smolarz pro *Králové Hradec,* Ferd. Sakh pro *Mladou Boleslav,* Eduard rytíř v. Perger pro *Chrudim* a Adolf Spulak pro *Plzeň;* místodržitelští radové: Julius Kromer pro *Vrchlabí;* titul i hodnosť místodržitelského rady mající okresní komisař Jindřich rytíř v. Kepec pro *Louny,* a sice všichni výše jmenovaní úřadníci s podržením vyšší své

hodnosti; dále okresní přednostové: Karel v. Hetzendorf pro *Nové Město* nad Metují, Karel rytíř v. Wohlrab pro *Dubou*, Pavel Stračovský pro *Rychnov*, Jan Kapp pro *Příbram*, Karel Suttner pro *Milevsko*, Jan Gschirhakl pro *Třeboň*, Frant. Hrdlička pro *Jindřichův Hradec*, Silver Brandeis pro *Vysoké Mýto*, Alojs Lorenz pro *Týn nad Vltavou*, Bedřich Schedlbauer pro *Přeštice*, Ant. v. Maillard pro *Nový Bydžov*, Antonín Quadrat pro *Roudnici*, místodržitelský sekretář Ant. v. Neukirchen pro *Kolín*, obecní přednostové Josef Freiburk pro *Hořovice*, Josef Müller pro *Smíchov*, místodržitelský sekretář František Karásek pro *Strakonice*, okresní přednosta Jindřich Hrdlička pro *Jilemnici*, Emanuel Petsch, rytíř v. Petschendorf pro *Chotěboř*, Kvido Töply pro *Litomyšl*, Julius Czervenka pro *Kutnou Horu*, Jindřich Pokorný pro *Pelhřimov*, Antonín Fülleky pro *Domažlice*. Místodržitelský sekretář Karel rytíř v. Czenkov pro *Klatovy*, okresní přednosta Josef Theumer pro *Trutnov*, místodržitelský sekretář Rudolf Stummer pro *Český Brod*, Julius Sagasser pro *Německý Brod*, Konstantin Gnad pro *Mělník* a Gust. Havle pro *Semily*. — C. k. okresní druhé třídy: okresní přednosta Josef Wiždalek pro *Selčany*, František Grossmann pro *Žamberk*, František Woženílek pro *Královice*, Gustav Umlauft pro *Blatnou*, František Dokupil pro *Poděbrady*, Hugo Nettwal pro *Benešov*, Josef Pirkl pro *Turnov*, Eduard Paletz pro *Slané*, Josef Gabler rytíř v. Adlersfeld pro *Poličku*, Jos. Brechler rytíř v. Proskowitz pro *Pardubice*, František Trapp pro *Rakovník*; pak okresní přednostové: Adolf rytíř v. Obentraut pro *Ledeč*, Frant. Wilhelm pro *Sušici*, Hynek Stifter pro *Polnou*, Alexander Květ pro *Mnichovo Hradiště* a Karel Wunsch pro *Králové Dvůr*.

Pro súčastnění se zakázaného táboru na *Chlumu* odsouzeni původně čtyři občané z Hořic. Na to přihlásilo se dobrovolně k soudu 105 účastníků, proti kterýmž také soudně zakročeno. Pro návštěvu *Zvičína* v den zakázaného táboru vyšetřováno asi 40 osob z Hořic a okolí. Na to přihlásilo se 111 osob z Hořic a 33 ze Lhoty Šárové. *Zavedeno* tudíž až dosud pro *ty dva tábory vyšetřování* **se 293 osobami.** — Pro výlet do háje na *Cibulce* do 12. července předvolána k výslechu nová řada výletníků. Dva z nich sklenář Ant. *Soukup*

a 20tiletý Jos. *Malý* podržáni ve vazbě vyšetřovací. Kromě těchto byli vyslechnuti: *Pokorný*, paní Josefa *Malá*, dcera její *Eleonora*, syn František a *dvanáctiletá* dceruška *Marie*.

2. září. »Nár. Noviny« zabaveny. Komise, které úkol ten svěřen, sesílena také členem c. k. státního návladnictva. Konfiskace provedena o 8. hod. ranní a o půl 9. neopomenula administrace »N. N.« nárožními plakáty obecenstvu oznámiti, že byl list konfiskován. C. k. policie dala plakáty strhati. Po poledni objevila se v tiskárně »N. N.« nová policejní komise s rozkazem zabaviti plakáty ještě nepoužité a sazbu jejich rozmetati. Plakáty ty byly však dle výkazův tiskárny pro všelikou potřebu vytištěny již — před čtyřmi týdny a byly také, jak zákon předpisuje, v čas nejen c. k. policii, nýbrž i státnímu zastupitelstvu předloženy. Přes to byly zabaveny. C. k. policie odůvodnila to přípisem, v němž praveno, »že takovéto oznámení nenáleží mezi výminky v odstavci druhém § 9. a v odstavci třetím § 23. zák. o tisku stanovené a že dle § 23. tisk. zák. zakázáno jest vyvěšovati nebo přibíjeti spisy *tištěné* po ulicích nebo na jiných místech veřejných v Praze a v policejním obvodu pražském bez povolení pražského c. k. policejního ředitelství«.

3. září. *Pro osvědčení souhlasu občanů bělských s deklaraci poslanců českých* zavedeno u c. k. okres. soudu v Bělé pod Bezdězem vyšetřování se starostou měšťanské besedy Václ. *Ullmannem*, místopředsedou besedy purkmistrem *Mittelhubrem*, městským tajemníkem *Stupplem* a tajemníkem okres. zastupitelstva A. *Šimkem*. — Pro tábor na *Valečově*, dne 12. července odbývaný, dáni od c. k. krajského soudu mladoboleslavského v obžalobu: Josef *Svoboda* ze Sobotky (držaný od mnoha již neděl ve vazbě) pro *zločin nedokonaného* **svádění k vraždě** (dle § 9. a 134. tr. z.), dále pro *zločin veřejného násilí* (dle § 98. lit. b) tr. z.) a posléz pro přestupek proti veřejným zřízením a opatřením úřadův. Pp. Bedřich Karel *Thum*, Antonín *Bauer*, soustružník z Kněžmostu, Jan *Křesálek*, Karel *Janský*, Václav *Pavel*, Jan *Líbal* kupec z Kněžmostu, Karel *Vacl*, kupec ze Sobotky, Jan *Hrdlička* a Josef *Pekelský*, sadař ze Sobotky — všickni pro přečin shluknutí dle § 283. trest. zák. Obžaloba zakládala se na přísežném udání diurnisty Antonína

Zdobinského, c. k. krajského mladoboleslavského pana Geyera z Ehrenbergu a c. k. okresního Květa. K závěrečnému přelíčení pozváni byli jako svědkové: Antonín *Zdobinský*, diurnista v Mnichově Hradišti, Jan *Jonáš*, farář v Bosni, pak Čumpelík z Mnichova Hradiště. — »Národní Noviny« — »Posel z Prahy« — »Národní Pokrok« a »Hlas« zabaveny — bez udání důvodů. V tiskárně, administraci a redakci »Nár. Novin« zabaven *jeden exemplář* — »Hlasu« pak *ani jediný.* Odpůldne oznámila administrace obou listů těch obecenstvu konfiskaci na nárožích *psanými* plakáty *v širokých černých rámech.*

4. září. Pro telegrafické osvědčení *souhlasu s deklarací českých poslanců* z Poděbrad vyslechnut u c. k. okres. soudu v Poděbradech starosta Sokola tamějšího Hynek *Šantl.* — Pro nalepení *psaných* plakátů o konfiskaci »Národních Novin« a »Hlasu« na nárožích odsouzen administrator časopisů těch Václ. *Žižala-Donovský* c. k. policií k pokutě 50 zl. nebo do vězení na 8 dní. Posluhovačka v administraci Anna Reinová, která plakáty lepila, aniž věděla, proč je lepí, a co je na nich napsáno, odsouzena pro přestupek § 11. cís. nařízení z 20. dubna 1854 do vězení na 48 hodin. I *druhé*, opravené vydání konfiskovaného »Hlasu« zabaveno — bez udání důvodu. — Pro výlet na Cibulku vyšetřováni dále typograf *Kubát* a xylograf Jan *Svačina.*

5. září. Ku dni 6. září svolaný tábor lidu *na Heršťejně* u Domažlic c. k. okresním hejtmanem Füllekym i c. k. místodržitelstvím zakázán pro »nejasnosť« programu, který zněl: 1. Jakými prostředky by se v krajině naší vzkřísil skleslý průmysl? 2. Jakými prostředky by se zdejšímu lidu čtení užitečných knih a spisů usnadnilo? 3. Jakých prostředků by se měli zdejší rolníci uchopiti, aby stav jejich povznesen byl?

Uvězněnému red. »Nár. Listů« Frt. *Göblovi* doručen *německý* rozsudek nejvyššího soudního dvoru, kterýmž potvrzeny rozsudky obou prvních stolic, jimiž redaktor ten odsouzen byl pro zločin rušení veřejného pokoje do těžkého žaláře na *8 měsíců* a ke ztrátě **2000 zl.** z kauce. — Red. »Nár. Novin« J. V. *Koutovi* dodán obžalovací nález pro článek vyňatý ze srbské »Zástavy« (»Co se děje nyní v Čechách«) v č. ze dne 30. července, v němž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle

5. a) tr. z. — »Posel z Prahy« zabaven. — Redaktor »Č. lie« J. *Mikuláš* Boleslavský zažalován pro přečin tiskový. — ɔdaktory pedagogického listu »Národní škola« Št. *Bačkorou* ˙. *Kredbou* zavedeno vyšetřování pro článek »Význam pro- tění učitelů na c. k. vzorné škole české« v č. 27., pro ávu »Z Boleslavi« v č. 29., obsahující pozvání předsedy ɔsedy učitelské« k předběžné poradě o otázce »Jak by dným a vhodným spůsobem veden býti měl národ a mládež ısvětě a jak by tato stala se přístupnou i nejchudším?« ázky to, jež měly býti projednány na táboru lidu na Šaldách). e pro uveřejnění výsledku rokování v sedmi punktech, lokálku v témže čísle »Výlet školní mládeže pod policejní ılídkou« a pro dopis z Mladé Boleslavi v č. 31., jednající poradě, zápovědi pocty, zákazu pedagogického táboru a zkouškách kandidátů učitelství.

6. září. Radové zemského soudu pražského Dr. Heřman *enberger-Röthlein*, Josef *Watzel*, Jan *Mathiasch*, Antonín *ukal*, Dr. Jan *Svoboda*, František *Ullrich*, Hynek *Stummer* František *Gnad* jmenováni rady c. k. českého vrchního soudu ıského; radům zemského soudu pražského Václavu *Skvorovi* Františku *Rumlerovi* v. Eichenwehr udělen titul a hodnost ův vrchního soudu zemského s prominutím tax. — Státním tupcům Karlu *Pohlovi* v Liberci a Vojtěchu *Jantschovi* Chrudimi udělen titul a charakter radův zemského soudu.

C. k. *úřadům neohlášený* tábor lidu odbýván v okresu leznobrodském blíže Navarova *na vrchu Poušť*. Sešlo se tam poledne *beze všeho vyzvání a beze všech žádostí za úřadní volení* nejméně na 7000 lidu českého i německého ze všeho ılí. S temene hory vlál na vysoké žerdi mohutný prapor ıkých barev; vše se ubíralo k tomuto praporu, aby pod ním ze všeho dozoru úředního táborilo. Okolo 3. hodiny dorazilo vrch četné banderium rolnické s hudbou. Lid pozdravil je lšeným provoláváním »Na zdar!«, načež rozložil se v skupení, terých hovořeno o tehdejších poměrech národa. Posléze celé omáždění jalo se provolávat slávu koruně Svatováclavské, kým poslancům, českým redaktorům, korunovanému králi kému Ferdinandu V. a krajanům německým, kteří bratrskou tu k smíření se s Čechy přijímají! Po dvouhodinné zábavě

rozcházel se lid. Většina účastníků a banderisté šli do Navarova na zámek barona z Ehrenburgu. Zatím co pan baron mluvil s deputací k němu vyslanou, zpíval lid »Hej Slované« a »Kde domov můj?«. Po té se rozešel.

K zakázanému táboru na *Herštejně* u Domažlic dostavilo se hned z rána 17 c. k. četníků, k polednímu pak i c. k. okr. hejtmani a jiní c. k. orgánové. Lid však místo na zakázaný Herštejn hrnul se na blízký vrch *Risenberk*, kde shromáždilo se přes 6000 osob, jež provolávaly »Sláva« a »Na zdar!« koruně České, historickým právům národa, poslancům českým i moravským, což daleko široko až za — Herštejn se rozléhalo. Lid zpívaje pak národní písně a i jinak se bavě, setrval na Risenburku až do večera, načež se rozešel.

»Národní Noviny« a »Nár. Pokrok« zabaveny. Prodlením jediného téhodne zabaveny pražské opoziční listy *devětkrát:* »Nár. Noviny« třikrát, »Nár. Pokrok«, »Posel z Prahy« a »Hlas« každý dvakrát.

Ku *dva a dvaceti* zločinům a přečinům, jež shledalo státní zastupitelstvo v »Národních Nov.« z měsíce *července* přibylo *nových* **18** *zločinů a přečinů*, jež spáchaly prý »Národní Noviny« za měsíc *srpen.* A sice zločiny a přečiny: v č. ze dne 30. července v notici »Proti Pražskému Denníku«, v č. ze dne 31. července v úvodním článku: »Nová starost s českou otázkou« a v denních zprávách: »Ovoce velkých daní« a »Jmění církevní«; v č. ze dne 1. srpna: »Tábor lidu na Šaldách u Ml. Boleslavi«; v č. ze dne 6. srpna v denní zprávě: »A když všechny tyto věci uzříte, tož vězte, že blízké jest království nebeské«, v č. ze dne 12. srpna v úvodním článku: »Třináct cislajtanských hejtmanů v Čechách«; v č. ze dne 13. srpna v denní zprávě: »Zase o jeden zakázaný tábor, ale i o jiné zkušenosti více«; v č. ze dne 14. srpna v denních zprávách: »Zejtra nesmí nikdo na Karlštýn!« a »Přece jedno dovolené shromáždění pod širým nebem« (německých turnéřů); v č. ze dne 15. srpna v úvodním článku »Zase jeden zákaz!« (sjezdu československého učitelstva v Praze); v č. ze dne 17. srpna »Zakázaný tábor na Karlštýně«, v č. ze dne 19. srpna v článku vyňatém z »Moskvy«, v č. ze dne 24. srpna ve zprávě: »Shromáždění německých poslanců v moravské sněmovně«, konečně

v č. ze dne 25. srpna v úvodním článku »Jménem celého národa!«, pak v denní zprávě »Rozum vlády jinde a zde.« — Krom toho inkrimována veškerá osvědčení občanův, udávajících se dobrovolně soudům, že navštívili »zakázané tábory«, též všecky inseráty, ohlašující svolání nějakého táboru a konečně projevení souhlasu s jednáním uvědomělých občanův hořických.

7. září. Redaktor »Nár. Novin« Jos. V. *Kout* pozván k c. k. trestnímu soudu k vyšetřování a po výslechu *podržán ve vyšetřovací vazbě.* — Po dvakráte již konfiskovaný »*Hlas*« (č. 36.) vydán v »opraveném« vydání a zabaven — **po třetí**, opět bez udání důvodův. — C. k. vrchní soud potvrdil v plném znění rozsudek první stolice, kterýmž býv. red. »Nár. Listů« Karel *Tůma* pro články »Německá demonstrace na vzdor«, »Těžiště cislajtanské vlády« a »Nové ukřivdění národnosti české« odsouzen byl do těžkého žaláře *na půl roku* a ke ztrátě 2000 zl. z kauce. — Federalistický list »Correspondenz« zabaven bez udání důvodů. — Konfiskace č. 35. »Humoristických Listů« potvrzena. V celé řadě článečků, illustrací a drobných vtipů shledán přečin dle § 300. tr. z. V soudním nálezu čteme: »V článku ‚Na zvědách' se netoliko někteří členové sněmu českého a jednotlivá shromáždění jeho spůsobem humoristickým líčí, nýbrž i o celém shromáždění sněmovním se praví, že »sněmovna, když si byl nejvyšší maršálek vzpomněl, že se ještě ani nehlasovalo, ihned na jevo dala, že by vlasť zahynula bez zákona o hudbě a že sněmovníci, když se byli konečně na tom usnesli, že se má provedení tohoto zákona ponechati »Giskrovi«, rozešli se v blahém přesvědčení, že do rozvrzaného Rakouska vsadili notnou záplatu« atd. — C. k. vrchní soud potvrdil k odvolání se státního návladnictví konfiskaci č. 15. »Nár. Novin« pro denní zprávu »Ovoce velkých daní«, v níž shledán přečin proti veřejnému pokoji a řádu dle čl. III. zák. ze dne 17. pros. r. 1862. a dle § 300. tr. z. — S několika studujícími a dívkami z *Pardubic* zavedeno vyšetřování pro přednesení několika deklamací ve věnečku v Pardubicích konaném.

8. září. Pro provolání k táboru na *Levíně* zavedeno vyšetřování u c. k. okres. soudu v Nové Pace. Vyslechnuti byli měšťanosta a tajemník okres. zastupitelstva. — S banderiem sobotecko-vobrubským zavedeno u c. k. krajského soudu

v Mladé Boleslavi vyšetřování pro tábor na *Valečově*, poněvadž prý několik banderistů pronásledovalo jistého diurnistu, který si účastníky táboru do černé knihy zaznamenával. Až dosud byli buď u c. k. okres. soudu v Sobotce nebo u c. k. krajského soudu v Mladé Boleslavi vyšetřováni: J. *Vacl*, obchodník v Sobotce, B. *Thun*, obchodník v Sobotce, V. *Hrdlička*, obchodník v Sobotce, Karel *Janský*, sedlář v Sobotce, *Nejedlý*, obchodník v Sobotce, *Žofka*, rolník z Čalovic, J. *Najman*, představený, J. *Antoš*, hostinský, Václ. *Čuban*, rolník, F. *Svoboda*, rolník, Jan *Křesálek* z Vobrubec, Jos. *Antoš*, rolník, Fr. *Egrt*,, rolník, Ant. *Simon*, rolník z Vobrub. — V Německém Brodě zavedeno vyšetřování s účastníky zakázaného táboru lidu na *Žižkově poli*. — Pro průvod s pochodněmi uspořádaný poslanci Dru Mattušovi *v Ml. Boleslavi* zavedeno u tamějšího c. k. soudu vyšetřování. Až dosud vyslechnuto 65 osob. — V Hlinsku zahájeno vyšetřování pro tábor na *Košumberku*. — »Correspondez« zabavena. — Dva účastníci zábavy v nuselské zahradě c. k. četníky zatknuti a dopraveni na c. k. policejní komisařství na Vyšehradě pro slova: »To jsme je vysypali!«

9. září. Opětná volba Václava *Jandy* z Budohostic starostou okres. zastupitelstva velvarského císařem nepotvrzena. — Člen řádu cisterciánského v Oseku P. Jachym *Felder* vzat do vyšetřování pro zločin rušení veřejného pokoje. — Pro osvědčení souhlasu městské rady *Mnichova Hradiště* s deklarací i jednáním poslanců českých zavedeno vyšetřování. C. k. okresní hejtman Květ vyzval purkmistra, aby do tří dnů veškeré spisy usnesení toho se týkající c. k. hejtmanství předložil. — Pro osvědčení souhlasu Čtenářské besedy v *Hořicích* s deklarací poslanců českých zavedeno vyšetřování s místopředsedou spolku toho Karlem *Čížkem*. — *V Žamberce* zavedeno vyšetřování s třemi dámami a jedním obchodníkem pro zakázaný tábor na *Potštýně*. Z téže příčiny zavedeno bude vyšetřování ještě s 22 jinými občany.

Konfiskace č. 47. »Nár. Novin« ze dne 2. září potvrzena pro článek »*Zbraň našich odpůrcův*« (zločiny uražení Veličenstva a rušení veřejného pokoje dle §§ 63. a 65. a) tr. z. a čl. III. zák. ze dne 17. prosince 1862.); pro osvědčení *z Bělé* (přečin dle § 300 tr. z. a čl. III. zák. ze dne 17. pro-

ince 1862); pro »obzor politický« (zločin dle § 65. a) tr. z.); pro dopis z Vídně s nadpisem »Dr. Zemialkowski a Presse«, »Postavení Haliče« (zločin dle § 65. a) tr. z.) a pro zprávu »O té zapovězené slavnosti na Blaníku (přečin dle § 300. tr. z.) V důvodech praveno mimo jiné do slova: ad I. Článek pod nápisem: »Zbraň našich odpůrců« má ten smysl: »Nám Čechům milejší jest absolutní dynastická vláda, než vláda parlamentární umělými volebními řády povýšené většiny. Obě ty vlády jsou nepříznivé naší národní existenci a našemu státnímu právu, nebezpečnější však jest poslednější, neb nás chce přinutiti, abychom sami se zřekli státního práva koruny České a jakož pravda jest, že národ toho, co násilím se mu odňalo, může opět nabyti, toho však, čeho sám se vzdal, že sotva kdy více nabude, tak také patrná jest pravda, že nynější ústavní nadvláda národnosti německé jest nám mnohem nebezpečnější, a tudíž nesnesitelnější, než absolutismus dynastický, který jak nejnovější historie uherská učí, restituci nevylučuje.« — Článek tento ruší úctu k císaři, přičítaje mu snahu, český národ potlačiti a umrtviti a povzbuzuje k nenávisti k vládě a k ústavě říšské, tvoří tedy zločiny výše uvedené atd.

10. září. Úřadní list publikoval následující změny při c. k. soudech: Ministr spravedlnosti jmenoval c. k. krajské rady: Josefa *Laadta* »v Táboře«, Václava *Předáka* »v Budějovicích«, Petra *Bibusa* »v Plzni«, Jana *Jansu* v »Mladé Boleslavi«, J. *Jelínka* v Plzni, Jana *Němce* v Litoměřicích, Jindřicha *Proschka* v Hradci Králové, c. k. státního zástupce Josefa *Pohla* v Táboře, pak krajské rady Josefa *Vávru* v Plzni, Jana *Landu* v Mladé Boleslavi a konečně náměstka vrchního státního zástupce Dra Viktora *Krause* — c. k. trestními rady při zemském soudě v *Praze*. Krajští radové František Perchek v Hradci Králové, Jindřich Schmöger v Jičíně, František Navrátil v Plzni a státní zástupce Karel Korber v České Lípě jmenováni zemskými rady; soudní adjunkti Josef Körner, Jan *Hochberger* ryt. von Hieronimshof, Karel *Weber*, Vil. Schöbl a Vendelín Martin v Praze stali se radními sekretáři při obchodním soudě pražském. Konečně jmenoval ministr spravedlnosti státního zástupce v »Mladé Boleslavi« Dra Antonína *Hlaváčka* státním zástupcem v Praze. — Aby se čtenáři nemátli, sluší podotknouti,

že Laadt, Předák, Jansa, státní zástupce Hlaváček, a jiní, třeba v úřadním listu paradovali ještě jako »táborští, budějovičtí, nebo mladoboleslavští,« vskutku již dávno účinkovali při c. k. zemském jinak trestním soudu v Praze.

»Nár. Noviny,« »Nár. Pokrok« a »Correspondenz« zabaveny bez udání důvodů. Administrace »Nár. Novin« ohlásila konfiskaci odběratelům opět psanými plakáty s černou obrubou na nárožích. Policie dala plakáty svými orgány strhati. Ještě dopoledne předvolán administrator »Nár. Novin«, V. Žižala-Donovský, na c. k. policejní ředitelství a odsouzen pro »nápadné« plakáty k pokutě 60 zl. — Č. 36. »Hlasu«, jež bylo neméně nežli **třikrát** *konfiskováno*, vyšlo ve *čtvrtém* opraveném vydání a — *nezabaveno!* . . . — Od 17. července, kdy vyšlo první číslo nového denníku »Národní Noviny«, až do dne 10. září spáchal list ten po náhledu státního návladnictva více nežli *padesáti články a zprávami* různé zločiny a přečiny. — Prodlením právě minulých šesti neděl zažalovalo státní zastupitelstvo redakci »Národního Pokroku« pro 20 zločinů, 1 velezrádu a 22 přečinů, tedy pro 43 trestné skutky. — S býv. redaktorem »Národního Pokroku« Augustem *Tonnerem* a korrektorem téhož listu Frt. Otakarem *Mikšem* provedeno *tajné přelíčení* pře pro zločin uražení Veličenstva. Soudu předsedal rada Mach, obžalovaného hájil Dr. Tomáš *Černý*. Mikeš uznán vinným a odsouzen do *těžkého žaláře* **na půl roku**. A. Tonner uznán za vinna přestupkem opomenutí povinné péče a odsouzen do vězení na jeden měsíc a ke ztrátě 500 zl. z kauce. Státní žalobník navrhoval pro každého trest těžkého žaláře na *15 měsíců* a pro Tonnera ještě ztrátu *2000 zl.* z kauce. — S býv. red. »Nár. Novin«, J. Koutem zavedeno vyšetřování pro novou řadu trestných skutků, a sice inkriminováno: V čísle ze dne 28. srpna dopis z Vídně, v č. ze dne 29. srpna »Osvědčení souhlasu poslancům českým« (Telegram z České Třebové), pak feuilleton: »Žurnalistická lože«, v č. ze dne 30. srpna »Osvědčení souhlasu českým poslancům« (Telegram z Jistebnice), v č. ze dne 2. září úvodní článek: »Zbraň našich odpůrců«, v němž shledán zločin uražení Veličenstv vedle zločinu rušení pořádku dle § 65. lit a) t. z., dále v tom též čísle: Osvědčení obcí okresu Bělského (§ 300.), Obzo

politický (zločin § 65. t. z.), dopis z Vídně (Ziemalkovski a »Presse«, — Postavení Haliče) zločin § 65. t. z.; konečně zpráva: »O té zapovězené slavnosti na Blaníku.« Uvězněnému redaktoru Koutovi oznámeno, že je zažalován od státního zastupitelstva ještě pro deset zločinů a přečinů, jež prý spáchaly »Národní Noviny« v tomto měsíci, a že »co nejdříve« i pro tyto bude vyslýchán. Tím spůsobem spáchaly »Národní Noviny« za krátký čas svého trvání (od 17. července) již přes 50, pravíme přes **padesát** zločinů a přečinů nejrozmanitějších druhů. — C. k. okresní zbraslavský Obentraut, jenž byl časem svým zakázal občanům třebotovským provozovati z ochoty divadelní hry, zaslal představenstvu obce *Třebotova* přípis, v němž oznamuje, že c. k. místodržitelství zákaz zrušilo, »jelikož příčiny, z kterýchž se žádosti o povolení ochotnických divadelních her v Třebotově nevyhovělo, *zákonem odůvodněny nejsou*«.

11. září. Purkmistr mnichovohradišťský Václav *Sekera*, jenž byl c. k. okresním hejtmanem Květem vyzván, aby předložil okres. hejtmanství spisy týkající se osvědčení zastupitelstva městského s deklarací poslanců českých, složil hodnosť starostenskou. V protokolu, jenž o tom sepsán, zmiňuje se purkmistr o rozmluvě, kterou měl s c. k. okres. hejtmanem, jemuž pravil, že jako upřímný Čech, který miluje vlasť a národ svůj, v nynější kritické chvíli nemůže jednati proti vlastnímu přesvědčení a že by pokládal za hřích zapříti sebe, vlasť a národ svůj. Městské zastupitelstvo usneslo se pak o následující resoluci: »Co mluvili čeští poslanci, mluvil celý český národ! S osvědčením 82. českými poslanci veleslavnému presidiu sněmovnímu podaným souhlasíme úplně a schvalujeme tímto slavně telegrafický pozdrav, jakýž purkmistr a rada městská jménem obecního zastupitelstva zaslala. Myslíme, že souhlas cestou telegrafickou osvědčený, nám — kteří povždy loyalitu svou k nejjasnějšímu trůnu panovnickému tolikráte jsme projevili, nebude ve zlé vykládán, neboť jsme učinili to, co nám svědomí vlastní káže! Sláva králi českému! Sláva vlasti a národu!« — Trest čtyřměsíčního těžkého žaláře, k němuž byl občan Ludvík *Labský* z Libčan u Králové Hradce c. k. krajským soudem v Králové Hradci odsouzen proto, že dne 28. června o táboru lidu na Chlumu c. k. okres. hejtmanu Řehořovi Smolarzovi po dvakrát

cilindr narazil a uznán byl za vinna zločinem těžkého poškození na těle, zvýšen c. k. vrchním soudem na dobu **celého roku.** — Diurnista *Zdobinský* v Mnichově Hradišti, kterýž o táboru na Valečově zapisoval účastníky táboru do černé knihy, načež od lidu až do fary boseňské pronásledován byl, stal se *kancelistou* při c. k. okres. soudě v Poličce. Když přibyl do Poličky, nemohl dostati v žádném hostinci ani bytu ani jídla. Hostinští jej důtklivě prosili, aby se z místností jejich vzdálil, aby si neodradili hostí. — Pro neohlášený tábor lidu *na Poušti* u Navarova zavedeno c. k. okres. soudem v Železném Brodě vyšetřování. Zejména šlo o vypátrání pořadatelův, jelikož vládní orgánové nechtěli uvěřiti, že by tato schůze lidu byla bývala možnou bez všeho pořádání a že by toliko vysoko vlající prapor na temeni »Poušti« byl tam svolal na 7000 lidí. Posud nepodařilo se však žádného pořadatele vypátrati. Při vyšetřování tomto hrálo důležitou úlohu c. k. četnictvo. — V *Králové Dvoře* zavedeno bylo vyšetřování pro nalepené plakáty, jimiž v den zakázaného táboru na *Zvičíně* vyzýván lid k návštěvě hory zvičínské. Mimo to pátráno po původci výhrůžného jakéhos listu, podepsaného slovy »od tajného spolku Svoboda«. Vyšetřování se 121 osobami, jež se dobrovolně u soudu přihlásily, že meškaly v den zákazu na hoře zvičínské, doposud nezahájeno. — Konfiskace č. 48. »Nár. Novin« potvrzena pro osvědčení souhlasu s deklarací poslanců českých z *Libušína* v Slánsku a z *Černovic* v Táborsku (přečin dle § 300. tr. z. a čl. III. ze dne 17. pros. 1862), pro úvodní článek »*Haličtí Poláci a my*« (zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z.), pro denní zprávy: »O zakázané slavnosti na Blaníku« (zločin dle § 65. a) tr. z. a přečin dle § 300. tr. z.), »Ještě slovo o náhradách za ztráty a škody válečné z roku 1866.« (přečin dle § 300. tr. z.) a »Politická statečnosť« (§ 305. tr. z.) — Red. J. *Arbesovi* dodán rozsudek c. k. krajského soudu v Kutné Hoře, kterýmž pro podepsání vyzvání k táboru na *Vysoké* odsouzen k pokutě 20 zl.

13. září. Zakázaný tábor na *Konci-Chlumu*. O 2. hodině odpol. přibyli na tábořiště c. k. vládní komisaři: okresní hejtman jičínský Studniczka, okresní hejtman bydžovský Maillard, pak okresní hejtman z Nové Paky a Hořic. Tou dobou bylo již na

vrchu lidí jako much — asi 8000 osob. Statné postavy, pestrý kroj, četná banderia, prapory barev českých, dlouhé řady ověnčených a vkusně ozdobených vozův, k tomu ten ruch nevídaný u veškerém lidstvu: vše to činilo na diváka zvláštní — imponující dojem. Byl to skutečný tábor lidu českého. Sotva byli vládní komisaři dostoupili tohoto táboru, jal se c. k. okresní hejtman Studniczka ohlašovati shromážděnému lidu, že tábor je zakázán, aby se tedy všichni . . . Ale nedomluvil; bouřlivé volání všeho lidu přehlušilo jeho hlas, a volání to trvalo několik minut. I volalť lid: »Sláva svatováclavské koruně! Zmar jejím odpůrcům! Zákonu o shromažďování na zdar!« V tom blížilo se k patě vrchu statné, asi 60 jezdců čítající banderium hořické. C. k. okresní hejtman jičínský právě se chystal přečísti lidu úřadní zákaz táboru a bezpochyby též příslušné paragrafy trestního zákonníka — než bylo již pozdě . . . Lid shlednuv přijíždějící banderium přívalem vrhnul se s kopce dolů jemu v ústrety. Pomyslete si vysoký Chlum s dosti sráznou strání a po této žene se rázem 8000 rozjařených lidí pěších a jezdců, mužů a žen, jakoby útokem, dolů . . . Co dále se dělo, nelze nám zatím reprodukovati, poněvadž byly všechny neodvislé listy pro referáty o událostech těch konfiskovány. Listy úřadní odbyly tábor ten úšklebky s připomenutím, že tropeny samé »škandály«. Jaké, dovíme se později z příslušných úryvků přelíčení. — C. k. policejní ředitelství pražské vydalo zvláštní nařízení, aby — za příčinou bezpečnějšího zabavování časopisův — noviny české nebyly na příště dopravovány rychlovlaky, nýbrž teprve vlaky osobními, jež odjížděly z Prahy o dvě hodiny později. — Konfiskace č. 51. »Národ. Novin« potvrzena pro *inserát* »Politická důslednosť«, v němž shledán přečin dle § 300. tr. z. — Tábor lidu, ohlášený ku dni 20. září na *hoře Blížkově* u Slavotic blíže avarských valů na rozhraní okresů Královéměstského, Libáňského, Jičínského a Bydžovského, c. k. okres. hejtmanem Studniczkou zakázán, poněvadž »by program mohl zavdati příčinu k demonstracím politickým«. Zněl takto: 1. V kterém živlu spočívá blaho Rakouska, zda v slovanském, německém nebo maďarském? 2. Jakým způsobem dalo by se odpomoci zmahajícímu se tuláctví? — S kaplanem P. *Vinopalem* v Slavoníně u Olomouce zavedeno vyšetřování pro řeč,

kterou měl ve svém rodišti, v Odrách. — C. k. okr. hejtman v Mohelnici na Moravě zakázal pořadatelům besedy v obci *Paloníně* přednesení Tovačovského sboru »Husitská«.

14. září. S redaktorem »Nár. Pokroku« J. M. *Černým*, nalézajícím se dle § 156. b) tr. z. od 30. července ve vazbě vyšetřovací, provedeno líčení pře pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) a b) tr. z., spáchaný články: »Cislajtánská svobodomyslnosť v koncích« v č. 154., »Svatodušní svátky roku 1848.« v č. 162., »Narovnání s Čechy« v č. 165. a »České tábory a přímé volby« v č. 167. Po přečtení obžaloby namítal obhájce Dr. Mezník, že jest žaloba neúplna, poněvadž v ní není uvedeno místo inkriminovaného článku, na němž se zakládá; dále konstatoval, že klient jeho viní se z něčeho, čeho se nedopustil, a spisovatelům článkův že klade se něco za vinu, čeho v skutečnosti nezavinili, a žádal, aby byla žaloba v tomto smyslu doplněna. Soud žádosti té nevyhověl.

Obžalovaný hájil se takto: »Státní zástupce vytrhnul několik vět z článku, sestavil je podle sebe a připojil k tomu § 65. Takovým způsobem mohli bychom inkriminovati celou bibli, v níž stojí, že Kain zabil Abela. Žurnalisté drží se však fakt a fakty dovozují rozdíl mezi ústavou na papíře a ústavou ve skutečnosti. Mám za to, že *slavný soud*, byť by to i nevyznal veřejně, *sám je přesvědčen*, že *nynější ústava rakouská jest pouhý humbug*.

Předs. Mentberger: Nemohu zde připustit, abyste zde tupil základní zákony.

Obžal. Rozdíl mezi ústavou na papíře a onou v praktickém životě jest u nás v Čechách nesmírně křiklavý. Dle ústavy napsané soudil by každý, že jest u nás svoboda; dle toho však, jak v praktickém životě ústava se provádí, musí nabyti přesvědčení, že panuje u nás pouhá libovůle. Spisovatel článků inkriminovaných zajisté nechtěl popuzovati; *neboť c. k. krajští a okresní učiní sami dost; dovedou sami vládu uvésti v největší opovržení.*

Předs. Pane Černý, zde nesmíte tupit orgánův vládních. Pane obhájce, napomeňte jej!

Obhájce šeptá cosi obžalovanému.

Státní zást. Dovolím si učinit návrh. Navrhuji, aby pan

bžalovaný, pakliže si ještě jednou dovolí podobná slova, jaká yl pronesl, i pro výrazy tyto vzat byl do vyšetřování.

Obžalovaný pokračuje: Vše, o čem státní zástupce chce lokazovati, že spisovatel článku chtěl popuzovati, jsou pouhá akta. Že máme svobodomyslnou ústavu, je jisto, ale že nemáme svobody tisku, o tom jsou nejlepším důkazem nepočetné konfiskace; že nemáme svobody soudu, o tom nehodlám zde podati důkazů, a že nemáme porotních soudů, je též jisto. Proto nemohu pochopit, proč má být žurnalista stíhán, že fakta ta pouze vypravuje. Že však se mi zakazuje, hájiti se spůsobem, jaký sám uznávám za dobrý, *vzdávám se dalšího hájení se.*

Ze závěrečné řeči obhájcovy vyjímáme: »Kdyby inkriminované články byly bývaly vytištěny za dob Metternichových, byla by žaloba odůvodněna. Tenkráte byl absolutismus a musilo se buď mlčet anebo vláda chválit. Teď máme však ústavu svobodomyslnou a od Nového roku parlamentární ministerstvo. Patrno, že za ústavních poměrů musí býti boj. Federalistická oposice snaží se nabyti vlivu a získati si přívržencův. V státu ústavním je oposice oprávněna a cíl její je ten, aby odstraněna byla nynější vláda. Mám za to, že je povinností jak sl. soudu, tak státního zástupce, aby se postavil na toto stanovisko. Ve státech konstitučních není a nebude nikdy jinak: tam bude oposiční strana vezdy rušit veřejný pokoj a dorážet na vládu. Strana oposiční má ovšem ve všem šetřiti slušnosti, práva a spravedlnosti, avšak šetření to má být na obou stranách. Oposice má k disposici veřejný tisk, spolky, tábory a tak zvaný pasivní odpor jako zbraň. Má-li se proklamovaná zásada odpovědného ministerstva státi skutkem, musí se oposici počínání její a boj se zbraní zákonitou dovolit, což za poměrů absolutní vlády ovšem se zakazuje. Články inkriminované musí být tedy se stanoviska zcela jiného posuzovány, nežli se to děje nyní, kdy posuzují se jako za přísného systému Bachova.«

Po té probíral Dr. Mezník každý článek zvlášť snaže se jako dříve obžalovaný dokázati, že v článcích uvedena jsou pouhá fakta a pravil mezi jiným: »Je známo, že rovnoprávnost není až dosud u nás provedena, je známo, že nemáme porot. Vytýká-li tedy někdo nepopíratelná tato fakta, soudím, že nespáchal tím ještě žádného zločinu. Máme též zákon o právu

shromažďovati se. Zákon ten, jak známo, vyšel z ministerstva, byl ministerstvem předložen J. V. k sankci, byl potvrzen a ministerstvu uloženo zákon ten provésti. Jest ale faktum, že užito zákona toho jen jednou a od té doby že bylo skoro dvacet táborů zakázáno. V článku konstatují se pouhá fakta; zákon je pouze na papíře a nebyl proveden. Divím se, že je p. Černý proto obžalován. St. zást. mohl jej ovšem žalovati tenkráte, když článek vyšel a kdy listy české brojily proti tomu, že zakázán byl jeden nebo dva tábory. Nyní ale je jinak; nyní vědí již celé Čechy, že zákon nebyl proveden aniž se provádí, a proto soudím, že klient můj nemůže býti odsouzen pro vyslovení pouhého fakta. O výsledcích na poli politickém soudí nestranně jen historie, kteráž jedině jest k soudu takovému oprávněna: proto upírám také soudům kompetenci, aby nynější vládu braly pod svou ochranu. — Co týká se druhého článku, jednajícího o událostech svatodušních r. 1848., rozpadá se na dvě části. V první líčí se události, v druhé, inkriminované části dává se výstraha, že máme si vzít naučení z následkův svatodušních svátků. Avšak ani v tom, že »dovedeme za práva koruny bojovat i také zemříti«, neshledávám nic závadného, poněvadž věty ty již mnohokráte jak na sněmu, tak ve veřejných listech byly opakovány. — Třetí článek je polemika s německým listem »Debatte«. I zde jsou fakta a proregistrování fakt nemůže býti nikdo odsouzen. A je-li zde tu a tam něco ironie, i to nevadí, poněvadž máme i rozsudky vrchního soudu, jenž nepovažuje ironii za zločin. — Co týká se čtvrtého článku, nenahlížím, jak vše v něm může být přivedeno ve spojení s vládou. Připouštím, že nazývá se v článku ústava cislajtánská »dychavičnou«, myslím ale, že věta ta nemůže být pokládána za závadnou. Kdybych i připustil, že jsou zde nájezdy proti ministerstvu, nenahlížím přece, jak to možno hned v souvislosť přivésti s § 65. Ministerstvo cislajtánské není ještě celou státní správou, poněvadž je v Rakousku i ministerstvo uherské. My právníci měli jsme ústavu říše, když prohlášeny byly únorové patenty. V prosinci byly patenty nahraženy základními zákony, které nebyly prohlášeny za zákony říšské — nemáme tedy žádné ústavy říše a zákony prosincové jsou jen zcela obyčejné zákony.

Rozsudek prohlášen druhého dne. J. M. *Černý* uznán vinným a odsouzen do *těžkého žaláře* na dobu **18 měsíců**, zostřeného každý první pátek v měsíci postem a ke ztrátě **3000 zl.** z kauce. Kromě toho byl povinen *uveřejniti rozsudek*, ale jak byl stát. zástupce navrhl — **bez udání důvodův!** — Veřejný žalobník Dr. Hlaváček navrhoval trest těžkého žáláře na **tři roky**.

Redaktor »Nár. Pokroku« Jan *Květoň* povolán k c. k. trest. soudu k výslechu a *podržán ve vyšetřovací vazbě*. Byltě vyslýchán radou Předákem *pro 20 zločinů rušení veřejného pokoje, 22 různých přečinů* a konečně i pro *zločin* **velezrády**, spáchané »Nár. Pokrokem« ze dne 1. srpna. — Konfiskace č. 36. »Hlasu« ze dne 8. září potvrzena. V článcích »Lonská bída v Prusku a letošní u nás« a »O zavedení pokračovacího učení hospodářského« shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. a přečin dle §. 300. tr. z., ve zprávě počínající slovy »Ústavní jednota« pak přečin dle § 302. tr. z. — Býv. red. »Hlasu«, Dru F. St. Kodymovi, doručeny *tři* obžalovací nálezy, jimiž dán v obžalobu pro tré zločinův rušení veřejného pokoje a pořádku dle §. 65. lit. a) tr. z. spáchaných prý články: »Sedneme-li na vějičky dualistické?« v č. ze dne 4. června, »Nynější postavení národa českého« v č. ze dne 12. června, pak »Navštěva Jeho Milosti krále v Praze« a »Svěcení nového mostu v Praze«. Konečně shledán ve zprávě nadepsané »Občanstvo královédvorské vzkazuje odsouzenému redaktoru nejvřelejší soustrast« přečin schvalování nezákonných skutků dle § 305. tr. z. — C. k. okresní hejtman v Sedlčanech Vižďalek zakázal ochotníkům ve Voticích představení ve prospěch dostavění Národního divadla, »protože ochotnická divadla jen k dobročinnému účelu povolena jsou, ale Národní divadlo účel ten nemá«.

15. září. *O poměru českého národa k vládám vídeňským* promluveno obšírněji také na zemském sněmu *štyrském*. Zejména poslanec Dr. *Vošnjak* v adresní debatě takto se vyslovil: Nesčíslní jsou nepřátelé ústavy této a počet přátel její denně zmenšuje se. *Československý národ*, čítající 5 milionů duší, je v nejpříkrejší oposici proti této formě státní, kteráž chce české právo státní zničiti a přejíti. *Tato oposice česká neustane,*

pokud nebudou koruně České dána tatáž práva, kteráž byla přiznána koruně Svatoštěpánské. Adresa mluví o smělých, odvážných útvarech a naráží tím krom na federalismus patrně také na české státní právo. Pánové! Nechci vyšetřovati, sluší-li se to na náš sněm, aby tak zamítavě soudil o snahách a symbolech, jež jsou jinému národu posvátny — národu, který po věky s námi pod žezlem habsburského domu žil. *Taková práva, která vznikla z celé slavné minulosti národa, která takořka vešla v tělo i krev jeho — takové útvary, pánové, nemohou nazývati se odvážlivými nebo dobrodružnými, pokud národ o ně bojující je si jich vědom — a český národ je si vědom toho, co žádá a co žádati má právo! Pronásledování,* jakého zakouší lid československý v zemích koruny České, jsou vůbec známa. *Neslýchané stíhání národního časopisectva,* **bezohledné násilí na národní inteligenci**; *pokuty a žalařování tak veliké, že by se za ně ani nejhorší absolutismus styděti nemusil, a přece všechny tyto nedostihlé pokuty a tresty žalářní ještě* **vyššími instancemi zvyšované**; *polovice obyvatelstva před vyšetřovacími soudci, druhá pak polovice sama k soudcům se tlačící a k vyšetřování se hlásící — hle, toť obraz oné svobodné doby, na kterou nám heroové její tak lákavě ukazují!* A vůči takovému jednání, které základním zákonům bije do tváře, vyzývá návrh adresy vládu J. V., aby jednala ještě ráznějí. Prosím vás, pánové, co pak ráznějšího má díti se ještě v Čechách? Co má tato krotká vláda ještě dělati? *Či nesáhla již k nejhorším prostředkům? Již zbývá jen obleženosť a* **několik šibenic** *v každém městě a v každé vsi!* — Ó, tito hrdinové svobody, kteří mají ústa plna liberálních frází a v nejbližší chvíli žalostně volají policii!«

První pokuta z kauce »Nár. Listů« — **2020 zl.** — odvedena pokladně chudinského fondu pražského. C. k. státní zastupit. samo prodalo z kauce »Národ. Listů« státních papírů v nominalní ceně 3200 zl. a zaslalo stržené za ně peníze v částce 2020 zl. magistrátu pražskému. Vydavatelstvu »Nár. L.« zároveň oznámeno, že má na vůli u c. k. stát. návladnictví do účtu tohoto prodeje nahlédnouti a také opis sobě opatřiti.

Tisková pře »Dělníka«. Red. Václ. *Petr,* obžalovaný pro přečin dle § 302. tr. z. a § 24. zák. tr., spáchaný v čís. 18.

právou o propuštění dělníků z některých továren, nastoupil ůkaz pravdy. Za svědky předvoláni: Jos. *Šafařík*, Josef *Proházka*, Jan *Bavorský*, Vilém *Anderle*, Frant. *Klepáč*, Václav *Gustoš*, Frt. *Hájek* a Jos. *Pochop*. Po výslechu svědků, kteří ebyli vzati do přísahy, prohlásil obžalovaný: Tím, že nebyli vědkové vzati do přísahy, béře se mi jediný můj důkaz k obájení a proto vzdávám se všeho dalšího hájení. Subst. stát. ávladního Dobel, navrhoval trest tuhého vězení na 7 měsíců pokutu 200 zl. Předseda Mach prohlásil pak rozsudek, kterýmž bžalovaný odsouzen do vězení na *3 měsíce*, zostřeného postem aždý první pátek v měsíci a k pokutě 100 zl., po případě ku ěžení na 20 dnů.

U c. k. krajského soudu v Kutné Hoře zahájeno přelíčení 22 účastníky vycházky *na Kaňkovské vrchy* dne 5. července. oudcem byl c. k. adjunkt Říha. Vycházka ta byla c. k. okr. úřadu pověděna, ale zakázána. Přes to sešlo se na vrších Kaňkovských načné množství lidu. Aktuar okr. úřadu Vojt. Kalivoda udal, e nešlo tu o žádný výlet, nýbrž o slavnosť na památku Jana usa. Z těchto příčin byli obžalováni: Slavibor *Breuer*, jemuž kladlo hlavně za vinu, že pomník Husův ověnčil, dále Jos. *austa*, sbormistr zpěv. spolku Alojs *Strebl*, Jos. *Urban*, Petr I. *Veselský*, Karel *Homolka*, Frt. *Heinrich*, Vilém *Votruba*, 'rt. *Vlach*, Frt. *Renger*, Frt. *Baudiš*, Jos. *Vavruška*, Emanuel Ptačovský, Jos. *Fiala*, Ant. *Müller*, Frt. *Hubert*, Ludvík *Telenský*, Edv. *Engelmeister*, Jos. *Fiala*, Jan *Hušek* a sl. Bohunila *Květchova*. Tato doznala, že chodí na Kaňkovské kopce na procházku každou neděli, ba často i ve všední dny. — Adjunkt *Říha:* Ale z »Nár. Listů« mohla jste se dovědít, že byla zábava zakázána. — Sl. *Květchova:* Ale prosím, *jak* pak — když je každý druhý den konfiskují?! . . .

Pro zakázaný tábor na *Konci-Chlumu* vypravena do okolí táboříště vyšetřovací soudní komise, aby vyšetřila povahu skutku a zjistila účastníky. — U c. k. okres. soudu na Zbraslavi zavedeno vyšetřování s 36 rolníky ze *Slivence, Holína* a *Lochkova* z té příčiny, že dobrovolně dovezli darem stavební kámen na staveniště Národního divadla. Kladeny jim otázky, kdo je k tomu vyzval, byl-li vydán nějaký program, kdo průvod vedl, kdo na staveništi kámen přijímal, kdo a jakou tu měl

řeč atd. — Pro první tábor na *Blaníku* zavedeno vyšetřování i v Mladé Vožici.

16. září. »Nár. Noviny« zabaveny bez udání důvodu. — Konfiskace č. 54. »Nár. Novin« potvrzena pro referát o táboru na Rizenberku, v němž shledány přečiny dle §§ 300. a 305. tr. z. — Red. »Svobody« K. L. *Payerovi* doručeny dva obžalovací nálezy pro čtyry zločiny a jeden přečin, spáchané prý různými články a zprávami. — C. k. vrchní soud zvýšil tresty některých občanů soudem v Hradci Králové pro zakázaný tábor na *Chlumu* odsouzených. JUC. *Lorenc,* Jos. A. *Komárek* a Václ. Fr. *Červený* odsouzeni k pokutě **100 zl.**, JUDr. *Velek,* Karel *Čížek,* okr. tajemník z Hořic, a J. *Plecháč,* okr. tajemník z Hradce Králové, k pokutám po **70 zl.** a prof. Kristian *Stefan* a JUC. *Pfeifer* k pokutě po **30 zl.** První stolicí byl každý odsouzen k pokutě pouze — 5 zl. Rovněž tak zvýšeny pokuty i ostatním odsouzeným: Janu *Duškovi*, Jos. *Duškovi,* Vilibaldu *Linhardovi,* Norbertu *Rajmanovi,* Hynku *Rajmanovi,* Frant. *Krausovi* a Václ. *Holečkovi.* Žádostem V. *Holečka* a J. *Duška,* aby jim byla peněžitá pokuta přeměněna v trest vězení, nevyhověno. — U c. k. okr. soudu v Hořicích zahájeno líčení pře se **105 občany**, kteří se dobrovolně přihlásili, že byli v den zakázaného táboru na *Chlumu* na tábořišti. — Místopředsedovi hořické Čtenářské besedy, Karlu *Čížkovi* doručen rozsudek c. k. okr. soudu v Hořicích, kterýmž odsouzen k pokutě 20 zl. pro *osvědčení souhlasu s deklarací poslanců českých.* Rozsudek podepsán byl c. k. okr. soudcem Sponnerem. — U c. k. okr. soudu v Chotěboři zahájeno vyšetřování s **65** občany z okresu Chotěbořského, kteří byli v podezření, že súčastnili se zakázaného táboru na *Žižkově poli.* — V Pacově zahájil c. k. okr. soud vyšetřování pro výlet na *Blaník* výslechem A. *Hrdličky,* okres. tajemníka z Pacova, kterýž byl podepsal provolání k výletu. — Nalepení pozvání ke schůzi dělníků c. k. policií pražskou zakázáno.

17. září. K c. k. okres. soudu v Mnichově Hradišti předvolán býv. okres. tajemník Václav *Sedláček* a vyslechnut *jako svědek,* a také tak vypovídal. Po výslechu mu oznámeno, že jest — *obžalován* pro zakázaný tábor na Bezděz. — Konfiskace č. 124. »Posla z Prahy« potvrzena pro dva přečiny po-

buřování dle § 300. tr. z., spáchaného v článcích: »Jak si pruská vláda hledí letošní bídy« a »K pouti u sv. Rocha nad Úzovem«, pak pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65 a) tr. z. v úvodním článku »Giskrův oběžník«. Rovněž potvrzena konfiskace č. 254. »Nár. Pokroku«, v němž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. — Opětná volba hr. Bedřicha *Kinského* starostou okres. zastupitelstva černokosteleckého J. V. císařem nepotvrzena.

18. září. Uvězněnému red. »Nár. Novin« J. V. *Koutovi* dodána obžaloba pro přečin dle § 300. tr. z. spáchaný dopisem ze »Staré Pravdy« v č. ze dne 31. července. K obžalobě připojeno vyrozumění, že — nedostaví-li se obžalovaný dne 22. září o 9. hod. před polednem k líčení, bude líčení to provedeno — v jeho nepřítomnosti! A vyrozumění to dodáno obžalovanému do — žaláře! — Pro zakázaný tábor na *Zvičíně* předvolán k c. k. okres. soudu v Nové Pace řiditel zpěv. spolku v Bělehradě *Lopatář*, který na Zvičíně nebyl, pak mistr klempířský *Sedláček*, který po přání členů zpěv. spolku nesl prapor spolkový až na Zvičín. — V přelíčení s účastníky výletu na *Kaňkovské vrchy* pokračováno u c. k. krajského soudu v Kutné Hoře i v dnech 16., 17. a 18. Vyslechnutým oznámeno, že jim bude rozsudek dodán později.

19. září. C. k. okr. soud v Nové Pace předvolal k výslechu **94** účastníků zapovězeného výletu na *Zvičíně*, kteří se byli svého času sami udali. Byli to občané z Bělohradu, Brtve, Svatj. Oujezda a okolí. Přibyli ráno po 8. hodině v počtu asi 60, jsouce doprovázeni hudbou. Z Paky vyšlo jim občanstvo také s hudbou vstříc. Dorazili do města za zpěvu »Hej Slované!« Na náměstí zůstali stát čelem k radnici, v níž nalezal se c. k. okr. soud. Hudba hrála a obecenstvo zpívalo »Kde domov můj«. Na to provoláno »Na zdar a Sláva« vlasti, národu, poslancům, koruně České. Inkvisiti měli z části národní čapky s pérem. Byli to rolníci, dělníci, řemeslníci, obchodníci, vůbec lidé všech tříd. Vyslýcháni byli jeden po druhém. Výslech trval po celý den. A po celý den bylo hlučno v městě. Dvě hudby hrály, každá v jednom hostinci. Některé inkvisity doprovázela hudba přes celé náměstí až ku vratům radnice. Když vyšetřovanec od výslechu se vracel, uvítala jej hudba a vedla

přes náměstí do hostince. Cestou provolával mu lid »Na zdar, Sláva, Nedejme se!« atp. Tak to šlo až do večera. Bylo jich vyslýcháno asi 60. Ostatní nepřišli k výslechu. Vyšetřovací soudce také se vyslovil, že pro náramný hluk na náměstí nelze mu s poklidem dále vyšetřovati. Obsílky někteří si nechali; říkali tomu »národní dekret« a pravili, že si jej dají za rámeček pro věčnou památku. K večeru ubírali se vyšetřovanci, doprovázeni jsouce hudbami a četným obecenstvem, zpět. — Pro zakázaný tábor na *Potštýně* byli u c. k. okresního soudu v Kostelci nad Orlicí vyšetřováni: Frt. *Koráb*, Jan *Zeman*, Ant. *Karas*, Ant. *Fiala*, Frt. *Macháček*, Jan *Česticlý*, vesměs z Kostelce a několik jiných občanů z okolí. — Pro tábor u *Lipan* zavedeno u c. k. okr. soudu v Českém Brodě vyšetřování s Jos. *Baláčkem* z Ratenic. — *Tábor žen na Petruškových vrších* zakázán. — Odvolání spisovatele J. J. *Martinky* proti obžalovacímu nálezu c. k. trestního soudu, kterýmž byl dán v obžalobu pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. a přečin dle § 302. tr. z. (pro sepsání básně »Upomínka na svěcení praporu prvního hasičského sboru ve Velvařích,«) vráceno k rozkazu druhé instance rekurujícímu »jako nepříslušné« bez udání důvodův.

20. září. V adresní debatě zemského sněmu haličského někteří poslanci charakterisovali poměry rakouské, zejména poměr vlády vídeňské k Slovanům vůbec a k *nám Čechům zvlášť*. Poslanec *Borkovski* prohlásil obeslání říšské rady za *velký politický blud*, rovnající se *politickému zločinu*, a doložil: »Dnes, kdy již jest vystaven obrovský žalář, kdy *do okovů*, jež byly sňaty zločincům, *spoutána jest samospráva*, jest především zapotřebí, abychom se vyrvali z drápů říšské rady! . . . Máme sice ústavní vládu, máme sněmy, ale přes to není v celé Evropě, ani Francii nevyjímaje, podobně nešťastné země, jako je naše — **není podobné soustavy berního vydíračství** . . . Hnusnosť, neschopnosť a pedantství byrokratismu, měníc svobodu v peklo a kriminály v ráj pro zločince, ruší veškeré svazky společenstva našeho. Proto také musíme žádati, aby zákonodárství trestní bylo v našich rukou! Práv svých lze se zříci, ale nikdy nelze se zříci práv národa . . . *Duch rakouského byrokratismu musí býti vymýtěn*. Zmrzačil již celé společenstvo naše; zmocnil se

všech orgánů samosprávných a postrkuje říši ustavičně k ‚Ordnung und Ruhe' (k pořádku a tichu), co nazývá se vlastně Requiescat in pace! Ten neb onen ministr, ten onen zlatý límec toho nespraví . . . Od ministerstva nelze ničeho očekávati, od říšské rady ještě méně. Viděti to na *nakládání s Čechy*. Povězme císaři upřímně pravdu, že bída a nouze zotročuje náš lid atd.«

Z řeči jiného řečníka, Dra *Smolky*, vyjímáme: »Proces ústavního zřízení rakouského jest stálý boj centralismu s federací. Před r. 1848. panoval, jak známo, absolutismus centralisační, a přece i v něm vidíme značný rozdíl od nynější centralisace, neboť tehdáž přihlíželo se alespoň na potřeby pěti skupin. Ve všech těch skupinách byla zvláštní práva, země ty měly zvláštní kanceláře dvorní, Uhry svou, Čechy svou atd., a jakkoli státníci vždy snažili se rozdíl tento setříti, přece nikdy nepodařilo se jim to, neboť docházeli odporu v Uhrách i Čechách. *Víme, kterak Češi vzdor soustavnému jich hubení dovedli zachovati svou zvláštnost*, neboť žijící ještě císař Ferdinand byl korunován jako král český. Nám jediným dostalo se cti, býti povolným nástrojem vlády. Tak bylo do roku 1848. Když povodeň revoluční zatopila téhož roku soustavu absolutní, pomýšleli státníci na to, kterak by tento drahocenný poklad zachránili, i myslili, že vztýčením praporu bezohledné rovnoprávnosti národní přemohou zvláštnosť národů, tvořících historické individuality, že popudí národnosti malé proti velkým a takto dojdou cíle; ozbrojili tedy Chorvaty a Slovence proti Maďarům, Němce proti Čechům, Rusíny proti Polákům a spůsobili takový zmatek, že recepty nebožtíka Machiavelliho připravily Rakousko bezmála o život a Rakousko po protijedu musilo sáhnouti po druhém jedu, po cizí pomoci. Byli však již tehdáž lidé, kteří shledávali v tom výrok smrti Rakousku, nezmění-li tohoto svého zřízení. A mezi těmi byl jsem i já. Usiloval jsem v tak zvaném ústavním výboru kroměřížského sněmu o to, abych zjednal vítězství myšlénce své, ale vše bylo marné vůči převaze Němců ve výboru onom. Já radil tehdá *k přetvoření říše na základě starých historických základů*. Radil jsem, aby postoupena byla Italie, **aby obnoveno bylo království České** a Haliči aby udělena byla zvláštní národní vláda s osobní unií. Program byl však zamítnut a nastal návrat k soustavě staré. Co nastoupilo

dále následkem klamné zvěsti o vítězství Windischgraetze u Kápolny, je známo. Cizí pomoc zjednala pořádek, absolutismus a soustava centralisační opět jsou zavedeny. Řeklo se, že nejsou již ani Uhři ani Češi, nýbrž jen Rakušané. Tak dočkali jsme se porážek r. 1859., na něj následovaly říjnový diplom, únorová ústava. Léta 1860—1867 jsou novým dokladem neustálého boje federace s centralismem.« — Vyloživ pak, kterak čeští poslanci, vidouce, že v říšské radě ničeho nepořídí, opustili ji, ačkoli jsou v horším postavení nežli Poláci, poněvadž ve vlastním sněmu jsou v menšině, skončil Smolka slovy: »*Pomáháme-li soustavě centralisační, pomáháme tím také utiskovati i Čechy.* Diplomem zářijovým zaručil nám císař rozvoj historicko-politických individualit; přijali jsme to s radostí a rádi uvítali jsme slíbené svolání zákonodárného sboru. Víme, kterak centralisté proti tomuto pracovali spůsobem nejprudším. Němci neměli dosti hanlivých slov k poházení blátem politiky Belcrediho. To ale musíme říci upřímně, *že Belcredi tehdáž nechytal se tak násilných prostředků, jakých chytá se nynější liberální odpovědné ministerstvo v Čechách.* **Vidíte všichni, kterak počíná si ministerstvo v Čechách vůči zákonům o svobodném shromažďování se a o svobodě tiskové.** A to má býti svobodomyslné ministerstvo! Není jim to ale všechno nic platno, pánové, neboť *Rakousko může najíti spásu svou jedině v soustavě federační a historických skupin.*«

Podobně vyslovil se poslanec *Krzeczunowicz,* kterýž mimo jiné pravil: »Pravda, že r. 1867. dne 25. května zakmitla se naděje, když císař v trůnní řeči sliboval, že pomocí říšské rady chce rozšířiti samosprávu země, ale to všechno přišlo na zmar. Schválena byla *ústava, s kterou žádná země nemohla býti spokojena,* liberální sice, ale víme, co znamená liberálnost v rukou rakouských ministrů! Samospráva naše spočívá na přirozeném právu našem. Ne tedy na základě paragrafů, ale na základě tohoto přirozeného práva, kteréž je lepší nežli všechny paragrafy, domáhati se jí náleží. Ale na cestě té musili jsme pozbyti důvěry v dobrou vůli vlády, neboť místo nabytí jsme ztratili. V ústavě prosincové odebráno nám jest mnoho práv, která jsme až po tu dobu měli. Sněm pozbyl práva k representacím, a chování se nynější vlády, známý oběžník Hasnerův

v záležitostech školních svědčí o tom, jakou cenu máme přikládati naší samosprávě. Ve Vídni měl jsem ještě illuse, ale ty nyní úplně zmizely. Ptám se vás, co máme? Nic anebo velmi málo. **Máme absolutismus jako dříve, jen že nynější absolutismus vykonává říšská rada,** předpisujíc ústavy, které nemohou býti dobré pro nás, poněvadž jsou dobré pro ně. Vůči takovýmto poměrům musíme domáhati se práv svých ústavních.«

Tábor žen, první tábor toho druhu na *Petruškových vrších*. Od ženských vyšla myšlénka a ženské ji také provedly. Nejspíše v domnění, praví se v dopisu »N. N.« z Vysokého, že by shromáždění to, ačkoli mělo program naprosto nepolitický, rovněž tak jako jiné tábory, od úřadu povoleno nebylo, nežádáno dle doslechu za povolení vůbec. Přes to došel zákaz od c. k. okres. úřadu jilemnického a byl také ve Vysokém a jinde vyhlášen. Přes to objevily se hned z rána na domech plakáty, oznamující, že tábor bude odbýván, a vyzývající ženské, aby se dostavily . . . Hned po poledni ubírali se četní zástupové z celého okolí na »Petruškovy vrchy«, na jichž temeni vlál mohutný prapor v národních barvách. Z Vysokého pak vyšel asi o třetí hodině veliký průvod, v jehož čele nalezaly se tři ženy na koních, oděné v malebný kroj národní a městská hudba. Nežli však průvod na »Petruškovy vrchy« dorazil, rozpouštěl prý již vládní komisař Froreich, c. k. příručí z Jilemnice, shromážděný lid jménem zákona, kteréžto vyzvání však prý od lidu klidně přeslechnuto. Když pak průvod na Petruškových vrších stanul a přibylo ještě ženské banderium ze Stanova, bylo tu na 5000 osob, valnou většinou ovšem ženských. Vládní komisař dočkav tohoto návalu lidstva, jal se opětovně vyzývati k rozchodu, nikoli však více jménem zákona, nýbrž jménem svým, i vyhrožoval při tom shromážděným přísnými tresty v zákonníku trestním vyznačenými. Vyzvání aneb vlastně vyhrožování to učinilo však na shromážděné zrovna špatný dojem. Hnedle bylo znamenati v okolostojícím lidu všeobecné rozčilení, a brzy na to následovala politování hodná scéna. Vládní komisař vida, kterak ženy, venkovanky, staví se na odpor, chopil se jilce svého kordu, načež několik ženských a mladíků obořilo se na komisaře, hledíce jej odstrčiti. Vládní komisař zočiv to, vytáhl nyní kord svůj docela. Tím však po-

bouřené vášně nikterak neukrotil. Vše se naň teď hrnulo. Kord komisaři vyrván a rozlámán a s ním samým, zvláště od ženských a několika výrostkův nepříliš vlídně nakládáno, takže Froreich, když i prosby jeho, ba dokládání, že je také Čech a vlastenec, bez účinku zůstalo, v útěku svoji spásu hledati musil. Ale tu potkala ho krutá nehoda. Ve spěchu zmátl si cestu s »Petruškových vrchů« a upadl do bývalých lomů kamenných, kdež prý se hodně porouchal. Bez čepice, umazán a roztrhán přibyl do Vysokého, odkudž v největším kvapu do Jilemnice odejel, aby celou věc c. k. okres. hejtmanu oznámil a soudní vyšetřování vymohl. Po odchodu komisaře zůstaly ženy na »Petruškových vrších« ještě několik hodin, bavíce se v jednotlivých skupeních. — Zakázaného táboru *na Blížkově* blíž Slavhostic, v okresu Libáňském, súčastnilo se vzdor dešti a nepohodě na 10—12.000 lidu z okresův okolních, zejména z Libáňského, Královoměsteckého, Jičínského a Bydžovského, jakož i četná banderia, takže bylo dohromady na 300 jezdců. Banderia vypravili hlavně rožďalovičtí a královoměstečtí. Jezdci rožďalovičtí známi byli již z táboru na Šaldách, královoměstečtí ze slavnosti Národního divadla v Praze. Tábor se odbýval beze všech překážek, jelikož c. k. vládní komisař hned na počátku se vzdálil. Lid, zůstavený sobě samému, choval se důstojně: provolával slávu koruně svatováclavské, králi českému, poslancům českým a opositičním redaktorům a hovořil o tehdejších poměrech českých. Po celou dobu táboru rozléhal se hlaholi písní vlasteneckých; tu a tam při veselé hudbě tančeno.

21. září. C. k. místodržitelství potvrdilo nález c. k. policie pražské, kterýmž administrátor »Nár. Novin« V. Ž. *Donovský* odsouzen pro ohlášení konfiskace listu toho nárožními plakáty k pokutě 50 zl. — S uvězněným red. týchže listů, jenž byl také red. »Hlasu«, J. V. *Koutem*, zavedeno vyšetřování pro několik článků a zpráv v čís. 36. »Hlasu«, jež bylo *třikrát* posobě zabaveno. Zejména shledán zločin uražení Veličenstva v článku »Mluvení a mlčení«.

22. září. C. k. okresní hejtmanství v Turnově vyzvalo představenstvo *obce Hlavické,* aby se vyjádřilo, vysloven-li byl souhlas s deklarací poslanců českých, otištěný v č. 61. »N. N.« po usnešení obecního zastupitelstva a v případu kladném, aby

představený předložil dotyčný protokol. Vyzvaný představený Frt. *Hajlík* svolal obecní výbor, který se usnesl o následující odpovědi: »Jelikož usnešení, aby poslán byl poslancům českým a uveřejněn souhlas s jednáním jich, nestalo se v žádném zasedání obecního výboru, musí se arciť osvědčení v čísle 61. »Národních Novin« uveřejněné, považovati jen jako soukromý čin podepsaných zástupců obecních. Jelikož však dále to, co osvědčením tímto vysloveno, jest úplným přesvědčením naším, uzavíráme jednohlasně, že k osvědčení tomuto jménem celé obce přistupujeme a za své je prohlašujeme. Doufáme, že jsme usnešením svým nijak nepřekročili mezí zákonní působnosti své, a že, jdouce za heslem: »Pro vlasť a krále«, vykonali jsme jen svou povinnosť. Kdyby nám však čin tento měl jinak vykládán býti, jsme hotovi raději úřady své jako zástupcové obce složiti nežli od přesvědčení svého, jež nám žádný vzíti nemůže, upustiti.«

Přelíčení s býv. redaktorem »Correspondenze« *J. Kreisem* pro přečin § 300. tr. z. a urážku na cti dle §§ 488. a 493. tr. z. a čl. V. zák. tisk. spáchané v číslech 19. a 20. Soudu předsedal president Mentberger, státním žalobníkem byl subst. Görner. Obžalovaného hájil Dr. Mezník. Obžalovaný uznán za vinna přečinem rušení veřejného pokoje a odsouzen do vězení, postem zostřeného, na dva měsíce a ke ztrátě 200 zl. z kauce. — Odpoledne povolán J. *Kreis* k opětnému vyšetřování a po dvouhodinném výslechu mu oznámeno, že »ponechává se« ve *vyšetřovací vazbě*. — Pro tábor na *Petruškových vrších* u c. k. krajského soudu v Jičíně již od 27. srpna ve vyšetřovací vazbě držaný občan uvězněn byl v jedné celi s dvěma sprostými zločinci. — Konfiskace č. 60. »Nár. Novin« potvrzena pro »Hlasy časopisecké« počínající slovy »Moskva mluvíc o politické stránce české otázky« (zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. a čl. II. zákona ze dne 17. prosince r. 1862.) a pro referát »Tábor lidu na kopci Chlumu« (přečiny dle §§ 300. a 305. tr. z.).

23. září. Pro tábor žen na *Petruškových vrších*, dne 20. září bez ohlášení odbývaný, dostavila se do *Vysokého* — jako po prvním táboru na týchže vrších — vyšetřující komise z Jičína a opět s c. k. krajským radou Meydlem v čele. Tentokráte

nestačili však k průvodu komise pouze četníci; přibylať s vojenskou eskortou, majíc k ruce 120 mužů pěchoty a 21 hulánů. Za víření bubnů a zvuků polnice přibylo vojsko do města a za ním skoro v patách vyšetřovací komise. Vojsko ubytováno většinou v hostincích, dílem i v domech soukromých, Na náměstí zřízena hned strážnice, takže v málo hodinách tiché město podkrkonošské vypadalo jako ve stavu obležení. Vyšetřovací komise, úřadující tentokráte v městské kanceláři, projevovala nevšední činnosť: hned první den vyslýcháno více svědků, jakož i účastníků výtržností na »Petruškových vrších«, z nichžto jeden, který prý tam vztáhl ruku na c. k. vládního komisaře Froreicha, odveden do Jilemnice šesti pěšáky a dvěma jezdci!

Přelíčení s red. »Nár. Novin« Jos. *Koutem*, nalézajícím se ve vyšetřovací vazbě, pro dopis ze *Staré Pravdy* v čísle ze dne 21. července, v němž shledán přečin dle § 300. tr. z. Soudu předsedal rada Pokorný, žalobníkem byl Dr. *Hlaváček*. Přelíčení zahájeno o 3. hodině s poledne sdělením předsedy, že Dr. Antonín Čížek jakožto obhájce obžalovaného byl zadal žádosť, aby přelíčení bylo odročeno alespoň o dva dny, poněvadž má zrovna v ten den neodkladné soudní řízení v Litoměřicích. Soud žádosti té vyhověl potud, že odročil přelíčení toliko o *jeden* den, tedy na 23. t. m. Avšak v den ten podáno z kanceláře Dra Čížka soudu ohlášení, že Dr. Čížek, nebyv zpraven o vyřízení své žádosti, posud se nevrátil, pročež aby ve prospěch obžalovaného přelíčení odročeno bylo alespoň ke dni zítřejšímu.

Státní zástupce navrhnul, aby se v přelíčení pokračovalo. Obžalovaný naproti tomu důtklivě žádal, aby přelíčení bylo odročeno. »Nechápu«, pravil, »k čemu ten chvat v tiskových přích.«

Předs. Eh, to nechte být! Vy tedy žádáte, aby přelíčení bylo odročeno? — Obž. Ano! — Soudní dvůr se usnesl, aby bylo v líčení pokračováno, poněvadž prý měl obhájce dosti času, aby se z cesty své vrátil. Pokračováno tudíž. Po přednesení obžaloby vyslýcháni jako svědkové spolupracovníci »Nár. Novin« Vincenc Vávra, Emanuel Vávra, J. Arbes a Jan Neruda, pak metter-en-pages V. Metlický.

Právě skončen výslech svědka Jana Nerudy a předvolán

dek Metlický — tu otevřely se postranní dvéře, a vstoupil *Čížek*. Soudcové i státní zástupce byli náhlým tím objeím obhájce překvapeni. Chvíli panovalo ticho. Na to předpil Dr. *Čížek* před soudní sbor a oznamoval, že právě vrátil z cesty a že se dostavuje jako obhájce red. Kouta. še se, zda-li se přelíčení koná?

Předseda (rozpačitě). Ano, již se pokračuje.

Dr. *Čížek*. Musím tedy podle zákona žádat, *aby se přelíčení počalo znova*

Předseda (ohlíží se po ostatních členech soudního sboru). osím — to je těžko, v přelíčení se už daleko pokročilo.

Dr. *Čížek*. Prosím, zákon praví, že obhájce musí přelíčení šet od začátku až do konce. Já jsem zde jako obhájce a to žádám jménem zákona, *by se přelíčení počalo znova!*

Státní zástupce navrhuje, aby se v přelíčení pokračovalo, oť soud se na tom již usnesl.

Dr. *Čížek*. Račte mne tedy, pane předsedo, *vyloučit jako ájce*.

Předseda. *To nemohu.*

Dr. *Čížek*. Jsem zde jako obhájce. Račte mne vyloučit, : můžete v přelíčení pokračovat. Nevyloučíte-li mne, žádám, *se přelíčení obnovilo.* Žádám to ve prospěch obžalovaného.

Předseda. Pan státní zástupce však povídá . . .

Dr. *Čížek. Když platí jen, co pan státní zástupce poá, pak ovšem musím umlknout.* Myslím však, *on* že mi nůže vzít právo, které mi zákon dává.

St. zástupce. Já nikomu žádné právo neberu, já se jen olávám k tomu, že se soud již usnesl na tom, aby se v přeení pokračovalo, a opětuju, že vidím pořád na druhé straně hu, by se věc protáhla.

Dr. *Čížek* odmítá rozhodně toto tvrzení státního zástupce. yby mu bylo záleželo na tom věc protahovati, byl by žádal předvolání svědků, jež by soud byl dojista připustil. Prosí d, aby uvážil, jedná-li se o protahování neb o spravedlnosť.

Soud vzdáliv se na chvíli, vrátil se s usnesením, že v přeení má se pokračovat.

Dr. *Čížek* ohlásil na to, že proti tomu bude protestoti v rekursu.

Po skončeném výslechu svědků pak znovu ujal se slova, aby přednesl podrobně odůvodněnou žádost, by se předložily *doklady k obžalobě*, t. j. úřadní rozhodnutí slanského okresního soudu, »neboť na tom právě záleží, aby se zjistilo, porušil-li vládní ten orgán zákony čili nic. Porušil-li je vskutku, pak nemohou býti »Národní Noviny« odsouzeny, neboť pak **mluvily pravdu a braly zákon v ochranu** *proti přechmatům byrokracie.* Státní žalobník takových dokladův nepodal, soud jich nemá, *žaloba postrádá proto vší právní podstaty.* Nežli se tedy bude pokračovat, ať opatří se ty doklady úřadní soudu!«

Soud vyšed opět na poradu, rozhodnul znovu proti návrhu obhájce. Tento přednesl tedy ještě poslední žádost: aby přelíčení bylo alespoň do zejtřka odročeno, by se mohl instruovati o celé při nahlédnutím v protokol dnešního přelíčení. Soud dává mu lhůtu na půl hodiny.

Dr. *Čížek.* Jsem zvyklý hájit důkladně, nejen pro forma a prohlašuju, že půl hodiny mi nedostačí k prozkoumání věcí. Myslím, že nad hlavami našimi nehoří. Já prosil o lhůtu do zejtřka jménem spravedlnosti, se lhůtou půl hodiny nedám se odbyti.

Předs. Vy tedy nepřijímáte lhůtu půlhodinnou?

Dr. *Čížek.* Nepřijímám.

Předs. vyzývá stát. zást., aby přednesl svůj konečný návrh.

St. zástupce opakuje svou žalobu a navrhuje, aby J. V. Kout byl odsouzen k tuhému vězení na 6 měsíců a ke ztrátě 250 zlatých z kauce »Národních Novin«. Kdyby však nebylo uznáno na přečin, aby byl odsouzen pro přestupek zanedbání povinné péče k pokutě 150 zl. a ke ztrátě 250 zl. z kauce »Nár. Novin«.

Dr. *Čížek.* Musím se vyznat, že jsem jenom na důtklivé naléhání svých přátel odhodlal se vstoupiti opět do soudní síně jako obhájce v procesu politickém, v tiskové při českých novin. Vyslovil jsem se již jedenkrát za tomto místě, že za nynějších poměrův politických obhájce není více tou osobou před soudem, kterou dle zákona býti má, že *sklesl zde takřka na pouhého figuranta.* Opakuju proto, že jenom na důtklivé prosby svých přátel politických odhodlal jsem se převzíti opět úřad obhájce v politické při. Chci tedy zde vyložiti objektivně

svůj náhled, svoje přesvědčení. Slavný soude, já jsem pevně přesvědčen, že to, **co naše listy píšou, jest jednomyslné vyznání a jediný výraz vůle celého národa.**

Státní zástupce. Žádám, aby se panu obhájci nedovolilo takto mluvit.

Předseda. Pane obhájce! . . .

Dr. *Čížek.* Ejhle, nový doklad, že obhájce v politické při není tou osobou před soudem, kterou dle zákona býti má! Státní zástupce nemá žádného práva ujímati mi slova. Státní zástupce je před soudem jako já!

Státní zástupce. Vyhražuju si právo zakročiti proti panu obhájci dle § 245. trestního řádu pro uražení státního zástupce.

Dr. *Čížek.* Čím pak jsem urazil státního pana zástupce? Já pravil, že on nemá práva dle zákona, aby mi předpisoval, co smím a co nesmím mluvit. To je věcí předsedy a **státní zástupce,** na tom trvám, **je před soudem stranou jako já.**

St. zástupce. Prosím, aby se to vše dalo do protokolu, abych mohl zakročit proti panu obhájci na základě § 245. trestního řádu.

Dr. *Čížek.* Tvrdím tedy, že **vše to, co naše listy píšou, je mínění a přesvědčení celého národa.**

Předseda. Pane doktore, vy opakujete, co já nemohu připustit! Prosím, abyste se zdržoval takových zajížděk a držel se zcela objektivně obžaloby.

Dr. *Čížek.* Řekl jsem již, že chci zcela objektivně vyložit svoje právní přesvědčení v dnešní při, a žádám, aby mi k tomu byla dopřána svoboda, jaká mi přísluší. Podle základních státních zákonův, jež nyní u nás platí, vyhraženy jsou soudy politické a zejména soudy v tiskových přích národu samému, v Čechách tedy národu, který hledí se shromažďovati a spolčovati. Podle základních státních zákonův nemají o tiskových přích rozhodovati nežli poroty složené z tohotéž materialu, který nyní svolává tábory. *Lid má soudit o tom, co píšou orgány veřejného mínění.* Přál bych si, aby slavný soud dobře choval na paměti, že v této při je zástupcem soudu lidu, zástupcem poroty, kterou zákon základní uznává a která by podle zákona také již ve skutek uvedena býti měla. Položena slavnému soudu otázka, obsahuje-li článek státním zástupcem žalo-

vaný něco trestuhodného čili nic. Již prý »z nápisu toho článku,« praví státní zástupce, je patrno, že článek ten čelí proti zařízením a rozhodnutím orgánův vládních. Článek je totiž nadepsán: »Úvahy o činnosti vládních orgánů proti právu shromažďovacímu.« Nuže, snad žijeme ještě ve státu konstitučním? A ve státu konstitučním, *opravdově konstitučním*, nejen každý občan jest oprávněn uvažovat činnosť vládních orgánův, a shledá-li poklésků a vad v této činnosti, vytýkati tyto vady veřejně, pomocí veřejného tisku nebo jiným spůsobem. Neboť ve státě opravdově konstitučním vládní orgánové nejsou nedotknutelni, nejsou neomylni, alebrž jsou občanům i vládě z činnosti své odpovědni a *jediným pánem je zde zákon.* Já mám za to, že slavný soud jen tenkrát může brát orgány vládní v ochranu svou, když tito orgánové jednají na základě zákona, když neruší zákon. Když však orgánové vládní neplní zákona, když prohřešují se proti němu, má každý, kdož opravdově konstitučně smýšlí, nejen právo, ale i povinnosť, ozvati se proti tomu. Ale nikdo není oprávněn, ujímati se vládních orgánův, když o nich dokázáno jest, že nejednají podle zákona.

Že »vládní orgány zneužívají moci své«, to nestojí v článku nikde, *to si pan státní žalobce vložil do obžaloby sám;* v článku praví se pouze, že vládní orgány v záležitosti našich táborů nejednají dle zákona, *a to také — dokážu.* Jest mi jen líto, že slavný soud neuznal za dobré vyzvati pana státního žalobníka, aby podal substrát své žaloby, úřadní rozhodnutí, o nichž v článku se mluví. Avšak i bez těchto důležitých dokladův, vzdor tomu, že nemám před rukama ani žádosti za povolení táboru ani zákazu vydaného okresním úřadem lounským, troufám si dokázat, *že vládní orgány jednaly zde zcela na odpor platným zákonům.* Uzavírá-li pak státní žalobník z toho, že se vyčítá vládním orgánům: vy jste nejednali dle zákona, že chtěl spisovatel vládní orgány haněti a tupiti a k zášti proti nim popuzovati — odpovídám, že to není žádné pravé konklusum, žádný logický závěrek: neboť když já beru v úvahu něčí činnosť a shledám, že ta činnosť není taková, jaká by dle zákona měla být, ještě nikoho nehaním a netupím. *Spisovatel zde béře v ochranu zákon proti orgánům vládním, kteří ho nepravě vykonávají.* I ptám se slavného soudu: *co jest důležitější, zákon nebo vládní orgán?*

Státní zástupce ujímá se zde vládních orgánů a praví, že chtěl spisovatel popuditi k zášti proti nim. Já však opětuju: *ve státě právním stojí nejvýše zákon* a že to povinností veřejného tisku hájiti zákona proti přehmatům úřadův i upozorňovati sbory zákonodárné a vládu, kdykoliv některý orgán vládní dopustí se skutku nezákonného. Kde veřejnému tisku není to dovoleno, kde se proto hned časopis stíhá, jakmile vytkne nějaký poklések tomu kterému úřadu aneb vysloví se proti některému úřadnímu rozhodnutí, *tam je tisk veřejný uhněten, tam není žádné volnosti veřejného slova, tam není žádné odpovědnosti vládních orgánův.* Toho však nemůže chtít žádná opravdově konstituční vláda!

I podle těch bachovských zákonů bylo to dovoleno občanu, i za dob bachovského absolutismu mohly se psát a psaly se úvahy nikoliv o pouhých návrzích, ale o platně vydaných zákonech. Teď již pouhý nápis dostačí státnímu zástupci k žalobě pro zlehčování vládních orgánův a úřadních nařízení! Doufám, že k této závěrce pana státního žalobníka slavný soud nepřistoupí. Za nápisem je inkriminována věta: »O té svobodě cislajtánské!« Proč v tom vlastně státní zástupce shledává něco závadného, nemohu naprosto uhodnout. Proč je to ironie? Což nemůže se v pravdě mluviti o té svobodě cislajtánské? Německé noviny mluví o ní pořád, a nikdo si toho nevšimne. Jakmile však české noviny promluví o té svobodě cislajtánské, hned prý je to ironie a hned je tu proces. To je vskutku velmi divná věc! Na to žaluje státní zástupce pro větu: »*Divné věci dějou se zase v Čechách u soudů a úřadů.*« Tatáž slova nalezne slavný soud ve všech listech vídenských, v listech od vlády vydržovaných, jako jsou »Presse« a »Debatte«, v listech štýrských a uherských atd. Za doby poslední noviny vídenské takřka co den přinášejí z Čech zprávy, v nichž konstatují doslovně tak, jako zde čteme, že divné věci se dějí nyní v Čechách u soudů i úřadů. Upozorňuji zejména na list »Wanderer«, který nedávno teprve měl obšírné články o těch divných věcech, jež dějí se v Čechách, ve kterých hrozil se té činnosti soudů zdejších proti české žurnalistice a toho počínání si politických úřadů po venkově proti shromážděním lidu českého. A podobně psaly ještě jiné a jiné listy německé o těch divných věcech v Čechách, domlouvajíce vládě, aby ustala od toho přílišného

stíhání oposice české. A přece nevím ani o jediném případě, aby některý z těchto listů vídenských byl proto žalován.

Státní žalobník pozastavuje se dále nad tím, že praví se v článku, kterak ta nynější činnosť úřadů a soudů v Čechách »vyzývá opět k povážlivým úvahám jako za byrokratické vlády Bachovy a Schmerlingovy.« — Já v tom neshledávám pranic divného, ano přiznávám se, že mne samého ta nynější činnosť soudů našich přiměla k takovým úvahám. Já sám uvažoval zákon o tisku z doby absolutismu bachovského z roku 1852., *a tam stálo doslovně, že zločin tiskový musí se obžalovanému redaktoru soudem dokázat,* a když se nemůže dokázat, že musí být obžalovaný propuštěn z nedostatku důkazův z obžaloby. Teď ale — za svobodné éry máme tiskový zákon, *podle kterého má obžalovaný redaktor sám dokazovat, že je nevinen,* a nemůže-li toho dokázat, je odsouzen, jakoby byl vinen. Hle, to jsou také úvahy!

Dále, praví obžaloba, »táže se dopisovatel, zdali všem a všude stejným měřítkem měřeno bývá, zdali jsme všickni pod stejnými zákony v centralisovaném Rakousku či Polorakousku?« Tu se tedy spisovatel táže. Tázati se, myslím, je každému volno. Byť by se však i otázka ta chtěla vykládati, jako by spisovatel skutečně tím tvrdil, že nežijeme pod stejnými zákony, že nám všem v Cislajtanii neměří se stejně, tedy odvolávám se prostě k nynější debatě v sněmu království Haličského, kde byla tatáž myšlénka vyslovena, jenom že daleko důrazněji od znamenitých státníkův a řečníkův, kde výslovně pravilo a vytýkalo se vládě nynější, že v Rakousku Němcům všechno je dovoleno, Čechům a Polákům všechno zapovězeno, že v Rakousku je svoboda toliko pro 5 milionů Němců, nikoliv však pro 15 milionů ostatních národů! Tatáž myšlénka zračí se v adrese a resoluci, o které snad již dnes usnesl se sněm království Haličského. I myslím, když takové vážné shromáždění, jako je sněm zemský, v adrese ku králi vyslovuje, že neměří se všem po stejném právu, že to nemůže být lží, že je to pouhá pravda! *Pro pravdu však nikdo nemůže býti trestán.* Když volají noviny: Stejná práva pro všechny; když ukazují, že jedním dopřává se svoboda a druhým, že se práva ujímají — —

Předseda. Pane doktore, zůstaňte u věci!

byslavi zahájeno vyšetřování pro tábor na *Žižkově poli.* Zatím vyslechnut August L. *Čepl,* starosta okr. zastupitelstva přibyslavského, kterýž shromáždění lidu předsedal. Ku dni 26. byli k soudu obesláni pp. *Juren a Šeška* z Ronova.

25. září. Ministr Hasner zamítnul bez udání důvodů žádost za povýšení *českého gymnasia* olomouckého na gymnasium vyšší. V tu dobu čítalo markrabství Moravské dle úředních zpráv 1,318.000 Slovanů a 550.000 Němců a mělo *šest* c. k. gymnasií a *tři* c. k. nižší gymnasia s vyučovací řečí *německou* a jenom *jedno* c. k. vyšší a *jedno* c. k. nižší gymnasium s vyučovacím jazykem *českým.* — Starostové okresu *Bělského* vyslovili se o první úřadní zprávě, tak zvaném »řízení«, že nehodlají na příště k »řízením« takovým choditi a proto aby nebyli více svoláváni. — »Nár. Pokrok« zabaven bez udání důvodů. — Pro súčastnění se táboru na *Potštýně* byli c. k. okr. soudem v Kostelci nad Orlicí odsouzeni: Albert *Meysl,* Anna *Kopecká,* Josefa *Hübnerová,* Antonie *Daničková,* Frant. *Koráb,* Jos. *Vilímek,* Jan *Zeman,* Ant. *Karas,* Frant. *Macháček,* Jan *Čechtický,* Josef *Dolana,* Nepomocena *Šafránková* k pokutám po 10 zl. Z obžalovaných uznán nevinným pouze Ant. *Fiala.* V rozsudku prohlášeno, že proti Juliu *Černohausovi* ze Žamberka zavedeno bude vyšetřování, »jakmile ze světa domů se navrátí«. — Obžalovaní pro vycházku *na vrchy Kaňkovské* v den 5. července obdrželi od c. k. okresního soudu kutnohorského rozsudky. Odsouzeni byli: Slavibor *Breuer* k pokutě 60 zl., Josef *Janota,* Alojs *Stroebl,* Josef *Urban,* Petr *Veselský,* Karel *Homolka,* František *Heinrich,* Vilém *Votruba,* František *Vlach,* František *Renger,* František *Budiš,* Josef *Vavruška,* Emanuel *Ptačovský,* Josef *Fiala* otec, Antonín *Mueller,* František *Hubert,* Ludvík *Telenský,* Edvard *Orgelmeistr,* Josef *Fiala* syn, Frant. *Doskočil,* Jan *Hušek,* slečna Bohumila *Kvěchova* k pokutě 40 zl.; dále Josef *Mikulejský,* Jan *Szalatnay,* Leopold *Želina,* Ferdinand *Folbrecht,* Jan *Mucha,* Josef *Pospíšil,* Antonín *Martinec,* Václ. *Balvín,* Hynek *Skoupý,* August *Toužil,* Jan *Rott,* František *Jaeger,* František *Langhans,* Josef *Dexort,* Moric *Machovský,* Matěj *Schaeffler,* Josef *Chadraba,* Jan *Říha,* Václav *Říha,* Karel *Jelínek,* Jan *Karásek,* Antonín *Snížek,* Josef *Tichý,* Josef *Novák,* František *Žák,* Karel *Černý,* František *Tichý,* Čeněk

lidu a mnohé jiné zprávy. — Do Hořic přibyla komise c. k. krajského soudu jičínského, aby pátrala po osobách, které prý se dopustily na táboru *na Konci-Chlumu* výtržností. — Starosta Sokola poděbradského Hynek *Šantl* odsouzen c. k. okr. soudem v Poděbradech pro přestupek § 20. zák. o právu spolčovacím k pokutě 50 zl. — V Hořovicích zavedeno vyšetřování pro tábor *na Karlštejně*. Ředitel továrny ve Zdicích Karel *Sklenář* a majitel mlýna v Chodouni *Melichar* vyšetřováni proto, že dostavili se na pouť do Karlova Týna. — U c. k. okres. soudu v Nové Pace pokračováno ve vyšetřování pro tábor *na Zvičíně*. — S kapelníkem *Vaňurou*, jehož kapela doprovodila dne 19. září vyšetřované z Bělohradu do Nové Paky a nazpět, zavedeno vyšetřování.

24. září. *Žádosť předsedy ministerstva* **Carlose Auersperga za propuštění J. V. císařem přijata.** Beust žádal sice dříve panovníka, aby žádosti nevyhověl, což se také stalo. Ale když kníže Auersperg trval na svém a svolil pouze k odročení, bylo žádosti jeho konečně vyhověno. Úsilí jeho, aby bratr jeho kníže *Adolf Auersperg* stal se jeho nástupcem, nevedlo k cíli. Po něm stal se zprvu prozatímním, později definitivním předsedou ministerstva hr. *Taaffe*. — Propuštění knížete Carlose Auersperga z úřadu předsedy ministerstva stalo se v ministerské poradě, které ministři Herbst, Plener a Hasner *nebyli přítomni*. Propuštění to vzbudilo neobyčejnou sensaci hlavně v kruzích odpůrců národa českého; neboť Carlos Auersperg jako organisator tehdejší vlády a tehdejšího ministerstva pokládán za inkarnaci Cislajtanismu v nejširším slova toho smyslu, a odstoupení jeho od vesla vládního nevěstilo panující straně nic nebo pramálo potěšitelného. Druhdy zastance, později zapřísáhlý odpůrce státního práva českého, kterýž jako předseda ministerstva zasazoval se ze všech sil o vyhlazení práva toho, opouštěl nejdůležitější a nejvýhodnější posici, z které bylo lze nejsnadněji vésti boj proti zastancům nedílnosti koruny České a historických práv Českého národa — aby se spokojil s úlohou nepoměrně podřízenější, s úkolem pouhého palcátníka, který nemoha zvítěziti jako vůdce pokouší se o vítězství jako orgán podřízený, který jest rád, bude-li mu nástupcem jeho ve vůdcovství nějaký další úkol vůbec jen přidělen. Pyšný velmož

který si na svém »umění státnickém« tak zakládal, odcházel z nejpřednějšího působiště politického jako muž, který úkolu svému nedostál, který žádnou nebo skoro žádnou ze svých zamilovaných myšlének nezrealisoval tak, aby byla zabezpečena pro budoucnost, krátce jako státník ve svých nadějích zklamaný a zklamaním tím aspoň dočasně v svrchované míře roztrpčený.

O panující právě politické straně vyslovila se Schuselkova »Reform«, pravíc přímo, že strana ta »žene a hnána jest ku ztroskotání Rakouska«. »Kterak může trvati stát,« pokračoval spisovatel, »v němž dva, v menšině jsoucí kmenové národní, hledí ostatní národy, kteří jsou ve většině, samovolně ovládati? To jest na delší čas zhola nemožno a tato nemožnost, jakož objevuje se již v »Cislajtánii«, objeví se za nedlouho v Translajtánii. Ale byť i takové panství možné bylo, přece by nikdy nečinilo svobodný stát. Jest tedy klam a lež, *prohlašuje-li se Rakousko v nynějším svém stavu za stát svobodný* nebo dokonce za nejsvobodnější v Evropě. Protestujeť v Uhrách proti svobodě od Maďarův dekretované devět milionů Slovanů, Rumunů a Němců; protestujeť na této straně Litavy proti ústavě od půl osma milionů Němců oktroyované: *jedenáct milionů Slovanů* a také jeden německý kmen, totiž Tyrolané. Takové zřízení nemůže se udržet a nezasluhuje, aby bylo udrženo, poněvadž *jest stavem násilí*. A při takové konstituci stávají se také principielní svobody zdánlivými a nemožnými. Vždyť to vidíme! *Netroufají si zavésti ústavně zaručené poroty*, poněvadž by pak politické odsuzování bylo nemožné; *užívají drakonických zákonův tiskových, aby přivedli národní opposici k mlčení;* nechtějí připustit žádných přímých voleb lidu, poněvadž by tyto mohly vypadnouti ve prospěch odpůrcův panující menšiny. Naproti přirozeným a historickým právům národů nemá panující strana ničeho, nežli doktrinářský parlamentarism, jemuž přiučila se za časů Ludvíka Filipa z »Augšpurských Novin«, i aby provedla tento systém, jenž i v samé Francii učinil fiasko, apeluje panství chtivá strana výhradně na násilí ... *Ona přechází přes opposici Čechů k dennímu pořádku*, ona odsuzuje Slovince a chce obrátiti Tyrolany pomocí četníků na samospasitelný liberalism. *Panující strana chce vládnouti hrůzou*, poněvadž má sama strach. Ano, *ona má*

strach. Ústavověrné děti, jichž otcem jest Pratobevera, *třesou se o své panství a o svou slávu.*«

Přelíčení se Srbem Savou *Rajkovičem* pro zločin těžkého ublížení na těle dle § 152. tr. z. proto, že prý dne 26. července v chuchelském háji strčil do opilého burše Černého tak mocně, že tento strhnuv jiného, taktéž opilého burše Herziga, sletěl s ním střemhlav se stráně do restaurace mezi stoly. Soudu předsedal rada Laadt, žalobníkem byl subst. Görner. Obžalovaného hájil Dr. T. Černý. Mezi svědky byli také člen českého divadla Ant. *Pulda* a kustod »Akad. spolku« Prokop *Stanislav.* Tento znal Černého již dříve jako člověka svárlivého a skandálů milovného. Viděl také, jak napřáhl Herzig ruku se sukovitou holí a slyšel Černého křičeti: »Stlučme ho!« Svědek *Pulda* vypravoval případ v podstatě jako sám obžalovaný. Tvrdil, že Rajkovič nemohl Černého strčit, poněvadž Herzig hnal se s napřaženou holí na Rajkoviče, při čemž Černého strčil, načež oba slítli se stráně. — *Státní žalobník:* Můžete říci s určitostí, že Rajkovič Černého nestrčil? — *Pulda.* Ano. Tvrdím to s určitostí. Nemohl ho strčit. — *Státní žalobník* navrhnul, aby byl *Pulda* ihned *vzat do vyšetřovací vazby* pro zločin křivého svědectví, poněvadž výpověď jeho naprosto se nesrovnává se seznáním svědků, kteří byli vzati do přísahy. — Soud však k návrhu tomu nepřistoupil. — Po provedení průvodního řízení a po výtečné obhajovací řeči Dra Tomáše Černého *propuštěn Sava Rajkovič z obžaloby pro zločin a* odsouzen pouze pro *přestupek* § 335. tr. z. a vyměřen mu trest šestinedělního vězení. Z vazby vyšetřovací však nepropuštěn, poněvadž státní návladnictví ohlásilo odvolání.

V *tajném* přelíčení odsouzen red. »Hum. Listů« Frant. *Pechánek* pro přečin dle § 300. tr. z. a čl. III. zák. ze dne 17. prosince r. 1862. do tuhého vězení na 14 dní ke ztrátě 150 zl. z kauce. Soudnímu dvoru předsedal rada Předák, státním žalobníkem, k jehož návrhu prohlášeno líčení za tajné, byl subst. Rapp. — Tábor lidu na *Orebě* u Třebechovic, položený ku dni 28. září s programem: »Jakými prostředky daly by se povznésti klesající hospodářství, řemeslo, obchod a průmysl v okolí orebském, c. k. hejtmanem Hetzendorfem v Králové Hradci zakázán — bez udání důvodů. — U c. k. okr. soudu v Při-

byslavi zahájeno vyšetřování pro tábor na *Žižkově poli*. Zatím vyslechnut August L. *Čepl*, starosta okr. zastupitelstva přibyslavského, kterýž shromáždění lidu předsedal. Ku dni 26. byli k soudu obesláni pp. *Juren a Šeška* z Ronova.

25. září. Ministr Hasner zamítnul bez udání důvodů žádost za povýšení *českého gymnasia* olomouckého na gymnasium vyšší. V tu dobu čítalo markrabství Moravské dle úředních zpráv 1,318.000 Slovanů a 550.000 Němců a mělo *šest* c. k. gymnasií a *tři* c. k. nižší gymnasia s vyučovací řečí *německou* a jenom *jedno* c. k. vyšší a *jedno* c. k. nižší gymnasium s vyučovacím jazykem *českým*. — Starostové okresu *Bělského* vyslovili se o první úřadní zprávě, tak zvaném »řízení«, že nehodlají na příště k »řízením« takovým choditi a proto aby nebyli více svoláváni. — »Nár. Pokrok« zabaven bez udání důvodů. — Pro súčastnění se táboru na *Potštýně* byli c. k. okr. soudem v Kostelci nad Orlicí odsouzeni: Albert *Meysl*, Anna *Kopecká*, Josefa *Hübnerová*, Antonie *Daničková*, Frant. *Koráb*, Jos. *Vilímek*, Jan *Zeman*, Ant. *Karas*, Frant. *Macháček*, Jan *Čechtický*, Josef *Dolana*, Nepomocena *Šafránková* k pokutám po 10 zl. Z obžalovaných uznán nevinným pouze Ant. *Fiala*. V rozsudku prohlášeno, že proti Juliu *Černohausovi* ze Žamberka zavedeno bude vyšetřování, »jakmile ze světa domů se navrátí«. — Obžalovaní pro vycházku *na vrchy Kaňkovské* v den 5. července obdrželi od c. k. okresního soudu kutnohorského rozsudky. Odsouzeni byli: Slavibor *Breuer* k pokutě 60 zl., Josef *Janota*, Alojs *Stroebl*, Josef *Urban*, Petr *Veselský*, Karel *Homolka*, František *Heinrich*, Vilém *Votruba*, František *Vlach*, František *Renger*, František *Budiš*, Josef *Vavruška*, Emanuel *Ptačovský*, Josef *Fiala* otec, Antonín *Mueller*, František *Hubert*, Ludvík *Telenský*, Edvard *Orgelmeistr*, Josef *Fiala* syn, Frant. *Doskočil*, Jan *Hušek*, slečna Bohumila *Květchova* k pokutě 40 zl.; dále Josef *Mikulejský*, Jan *Szalatnay*, Leopold *Želina*, Ferdinand *Volbrecht*, Jan *Mucha*, Josef *Pospíšil*, Antonín *Martinec*, Václ. *Balvín*, Hynek *Skoupý*, August *Toužil*, Jan *Rott*, František *Jaeger*, František *Langhans*, Josef *Dexort*, Moric *Machovský*, Matěj *Schaeffler*, Josef *Chadraba*, Jan *Říha*, Václav *Říha*, Karel *Jelínek*, Jan *Karásek*, Antonín *Snížek*, Josef *Tichý*, Josef *Novák*, František *Žák*, Karel *Černý*, František *Tichý*, Čeněk

Jedlička, Václav *Smolík,* Josef *Hoffmann,* paní Marie *Folbrechtová* a paní Marie *Vavrušková* k pokutě 10 zl. aneb 48 hodinám vězení. Ve výslechu pokračováno, obžalovaných denně přibývalo.

26. září. Český sněm zemský, který rokoval a usnášel se *bez zástupců národa českého*, uzavřen. — Red. »Dělníka« V. *Petr* obžalován pro přečin pobuřování dle § 302. tr. z., spáchaný prý zprávami v č. 16. a 17.: Propuštění dělníků z práce, Tkalci v továrně u Porgesů, Raportování dělníků, V továrně u Příbramů, Dělníci v továrně páně Daňkově. Soudu předsedal rada Předák, žalobcem byl subst. stát. návladnictví Dobel. Obžalovaný nastoupil důkaz pravdy, z kteréžto příčiny vyslechnuta také řada svědků. Obhájce Dr. Vašatý poukazoval k tomu, že státní žalobník učinil si věc pohodlnou a místo důkazů podal spíše kritiku novinářskou, která by spíše hodila se do některých z vídeňských a nám nepřátelských novin. »Bude-li p. Petr odsouzen, bude to zákonu na odpor, a *vinu toho ponese nynější ministerstvo, které samo zákony nezachovává.*« Předs. Zde se jedná o pana Petra a nikoli o ministerstvo. — Obhájce skončil řeč slovy, že doufá, že bude klient jeho prohlášen za nevinna, poněvadž jsou soudcové nezávislí nejen »dolů«, nýbrž i »nahoru«. — Rozsudek prohlášen dne 29. Red. V. Petr uznán za vinna přečinem dle § 302. tr. z. a odsouzen k tuhému vězení na čtyři měsíce, zostřenému postem každý první pátek v měsíci. Státní žalobník navrhoval trest těžkého žaláře na 10 měsíců; v případu, kdyby byl obviněný uznán za vinna pouze pro články v č. 16., trest těžkého žaláře na 8 měsíců a pokutu 200 zl.; pro přestoupení programu pak ještě pokutu 100 zl. — Vyšetřování pro vycházku na *Blaník* rozděleno v Ml. Vožici na dvě části vinníků, a to ty, kteří se súčastnili výletu, a ty, kteří podepsali vyzvání k návštěvě táboru. Onino byli vyslýcháni již v srpnu, s těmito však, kterýchž bylo 72, trval výslech již od 15. září. Počet všech činil **přes 200**. Kromě těch chtělo se jich ještě mnoho přihlásit dobrovolně soudu. — V *Benešově* počalo opětné vyšetřování pro schůzi *pod Blaníkem* a byli předvoláni občané z Popovic, z Jičína, Voticka atd. — Při slavnosti horažďovické provolal prý jistý c. k. diurnista při zatloukání hřebů slova: »Vaše závisť, naše štěstí; — netlač ke zdi, dám ti pěstí!« Proto zavedeno

ním trestní vyšetřování. — S red. »Correspondenze« zavedeno vyšetřování pro dva zločiny dle § 65. a) tr. z. a pro přečin 300. tr. z. — Red. zábavného týdenníku »Tábor«, Jan *Frank*, jenž byl v první instanci uznán nevinným, odsouzen k odvolání stát. zástupce Pohla, vrchním soudem k pokutě 80 zl.

27. září. Býv. redaktor »Nár. listů« Karel *Tůma*, odsouzený do žaláře na půl roku, vyzván před nedávnem, aby ve třech dnech nastoupil trest. Vyzvaný podal c. k. vrchnímu soudu žádost za odročení trestu. Žádost ta však zamítnuta. Zároveň nařízeno žalářnímu novoměstské trestnice, »aby odsouzeného k nastoupení trestu předvedl«, což také vykonáno. — Z účastníků zakázaného táboru na *Valečově* odsouzeno 14 osob, hlavně členové banderia soboteckého, a sice: J. *Antoš*, nostinský, Václ. *Čuban*, rolník z Vobrubec, Fr. *Svoboda* z Vobory k pokutě po 25 zl.; Antonín *Šimon*, Fr. *Egrt*, J. *Antoš*, rolníci z Vobrub, Josef *Kořátko*, obecní radní z Březiny, Jos. *Sedláček*, řezník z Loukova, Ferd. *Heřman* z Bradlče, Václav *Nohýnek*, obuvník, Karel *Tůma*, řezník z Mn. Hradiště, Jos. *Maděra*, sadař a Karel *Ludvík* z Bosně po 20 zl.; Václ. *Borovička* a Václ. *Kavalír* z Vobrub po 10 zl.

28. září. **Tábor lidu na Žižkově.** Tábor ten nebyl úředně vůbec ani ohlášen; ale již před polednem shromáždilo se na vrchu Žižkově na stráni k vojenskému hřbitovu něco lidu, který se v brzku zase rozešel. Odpoledne valily se však davy lidu branami pražskými na Žižkov, kde do 4. hod. odp. shromáždilo se skoro 15.000 hlav, hlavně dělníci, studenti a občanstvo. Dělnictvo, sraziv se ve velký dav, počalo rokovati »o potřebě zastoupení třídy dělnické v záležitostech politických, zejména o spravedlivém jeho zastoupení na řádném sněmu království Českého, kamž sice obchodní komory posílají zástupce velkých továren, ponejvíce židovsko-německých, kde však dělnictvo nemá svého obránce«. Když za rokování spozorováno několik c. k. policejních úřadníkův s c. k. tajnými, a c. k. policejní adjunkt Karlínský k jedné rokující tlupě se přiblížil, povstal starý jeden dělník a promluvil v tento smysl: »Pánové a bratří! Ne k demonstraci ani k výtržnostem, alebrž proto jsme se sešli, bychom se vzájemně poradili o prostředcích, jakýmiž bychom dosáhnouti mohli lepšího postavení zubožencnému dělnictvu českému ...«

Nedomluvil. Přítomný komisař karlínský Orth jménem zákona další řečnění zakázal a okamžitý »rozchod« nařídil. Na to odvětil zmíněný dělník, že, znaje dobře zákony, chce se on i ostatní vystříhati všeho, co by se zákonům příčilo, (Hlasy: Máme Staatsgrundgesetzy!) a žádal komisaře, aby nepřekážel dělnictvu v nevinné poradě. »Nechte nás!« vece řečník, »nedělejte vy .... a my také nic zlého ani vám neučiníme!« Když pak komisař přece na svém trval a lid již velmi patrné známky rozčilení na jevo dával, žádal dělník komisaře opět, aby ustál od naléhání svého, slibuje, že lid, pobaviv se v tichosti se rozejde. »Vidíte sám, jak lid počíná býti rozhořčeným! Nechte nás, neboť za následky pak neručím!« — Jak se jmenujete?« táže se komisař. (Hlasy: Ne, nic povídat!) Řečník: »Nestydím se nikdy za jednání své, aniž se obávám snad trestu za činy své. Povím vám jméno své, ale . . .« Komisař: »Jak se jmenujete?!« (Hlasy: Nic povídat! Nic povídat!) Již chtěl řečník projeviti jméno své, v tom nastal neobyčejný ruch a hluk .... A nežli kdo se nadál, byl c. k. komisař uchopen a dílem nesen, dílem tlačen a vlečen s vrchu v tlačenici stále rostoucí až na silnici vídeňskou. — Hůře vedlo se některým c. k. tajným. Zejména jakýsi Jelínek odnesl prý si památku velice citelnou. Po té lid počal zpívati vlastenecké písně a provolávati »Slávu« českým vlastencům atd. O půl páté hodině seskupilo se dělnictvo v užší kruh, aby se poradilo o předběžných krocích v zájmu dělnictva; ale poněvadž se spustil déšť, dáno znamení k rozchodu. V tom zazněly s temena Žižkova hlasy: »*Vojsko přichází!*«

Pokřik ten, ba ani pohled na blížící se vojsko shromážděný lid, jenž se již chtěl rozejíti, nezarazil. Jako na povel sestoupil se lid v těsnou hromadu a zpívaje »Hej Slované« a »Povstaň, Žižko, povstaň« a blížící se vojsko voláním »sláva« vítaje, šel mu v ústrety. Jakmile však spozorováno, že vojínové patří k plukům moravským, provoláno »To jsou naši Hanáci! Sláva Moravě!« a zapěno »Moravo, Moravo!«. Vojsko přibylo na vrch se dvou stran, a sice od invalidovny viaduktem nahoru vedeno komisařem Orthem, pak vídeňskou silnicí vedeno vrchním komisařem Müllerem. Vojsko, rozestavivši přední stráže, hnalo s nasazenými bodáky útokem s obou přístupných stran

na Žižkov. Útoku súčastnil se celý prapor c. k. pěšího pluku arcivévody Karla Ludvíka č. 3. (doplňovací okres Kroměříž na Moravě) se štábními důstojníky svými na koních, kdežto pod Žižkovem na invalidovně a na silnici vídeňské stál v záloze druhý prapor vojska pěšího pluku císaře Františka Josefa č. 1. (doplňovací okres Opava). Mimo to byl ještě jeden prapor v karlínských kasárnách v plné zbroji pohotově. Rovněž tak bylo v pražských kasárnách u Nové brány, kam pro případ potřeby ještě z kasáren královdvorských vojenská posila přibyla, aby na dané znamení zase Novou branou mohla vyraziti. Invalidovna na rozkaz velitelstva uzavřena a vstup osobám občanským, hostinec tamější, zejména v neděli a ve svátek navštěvujícím, úplně zamezen. V kasárnách karlínských konsignované vojsko stálo u oken »sláva« a »na zdar« provolávajíc, kdežto důstojníci u obou kasáren čekali dole. Leč vraťme se k útoku. Když vojsko dorazilo asi na sto kroků k lidu, proti němu se pohybujícímu, komandováno k nabíjení zadovek. Lid bral se však dále v před, stále slávu vojínům provolávaje. Velící major po německu kázal lidu rozejíti se. — »Nerozumíme«, odvětíno. Poručík jeden ztlumočil »rozkaz«. Lid stál nepohnutě. V tom vystoupil ze středu vojska c. k. komisař a uchytiv mladíka jednoho za límec, chtěl jej dát zatknouti. »Pusťte ho, nedejte ho«! voláno z lidu a již hrnuli se někteří, aby vyrvali zatknutého z rukou komisařových. Po chvíli komisař hocha pustil, a tento, ač dvěma vojíny pronásledován, uprchnul. C. k. nadporučík Fáber několikrát mírně a v dobrotě vyzýval lid, aby se rozešel, což se konečně stalo. Lid zatočiv se kolem vojska, volným krokem táhnul podle řad vojska na vídeňskou silnici a shromáždil se na »Židovských pecích«, kde bývalo, jak známo, popraviště. Tam u kříže pokleknuv, modlil se za blaho vlasti a za odpůrce své. V tom však již i vojsko bylo mu v zápětí. Lid ucouvnuv před nasazenými a namířenými bodáky, hnul se odtud na vršek k starému kostelíčku »sv. kříže« u samých Volšan. Leč i odtud byl vojskem sehnán. Dobyté takto vrchy obsazeny pak od vojska a těsným kordonem přístup k nim zamezen. Lid hnul se ku Praze. Na vídeňské silnici bylo zatím v hostincích velmi živo. V hostinci »u zlatého srpu«, před kterým bylo vojsko taktéž rozloženo, provolal krejčovský mistr

karlínský, pan František Hejhal »Sláva korunovanému králi českému Ferdinandu V.!«, což od přítomného obecenstva s nadšením přijato. Slyše to přítomný major pěšího pluku arcivévody Karla Ludvíka, kázal ihned občana toho zatknouti a sám koňmo vjel do hostince. Vojáci s nasazenými bodáky vykonali, co jim major poručil, a zatknutý pod eskortou asi 14 mužův dopraven na c. k. policejní komisařství karlínské.

Jeho Eminenci **kardinálu arcibiskupovi pražskému** *a biskupům českým* dodán nález c. k. zemského co trestního soudu, kterýmž další rozšiřování pastýřského listu biskupů církevní provincie české ze dne 24. června r. 1868. a instrukce biskupů českých ze dne 3. června 1868 v příčině zákona ze dne 25. května 1868 (týkajícího se manželství), tiskem vydané, *zakázáno*. Soud shledal v nich *zločin rušení veřejného* pokoje dle § 65. a) a b) tr. z.; ale spokojil se tak zvaným »objektivním řízením«, t. j. J. Em. arcibiskup a biskupové čeští, kteří byli na oněch publikacích podepsáni, dále nestíháni.

Do statku domažlického měšťana J. *Sladkého* dostavila se soudní komise s assistencí c. k. četníků. Po vykonané domovní prohlídce prohlášeni pan Sladký a 18letá dcera jeho Terezie za zatčené a dopraveni v průvodu velkého davu lidu do vězení pro podezření spoluviny zločinu **velezrády**, poněvadž prý před několika týdny poskytli nocleh L. Šmídovi, který byl pro velezrádu zatýkačem stíhán.

Pouť v den sv. Václava *na Dobeníně* u České Skalice změnila se v — nepovolený tábor lidu, jehož súčastnili se hlavně Sokolové z Králové Dvora, ze Skalice a z Jaroměře. Průvod seřadil se na náměstí v Skalici, odkud za zvuků hudebního sboru dal se na pochod. Na Dobeníně Sokolové a lid rozložili se táborem kolem kaple. Zpěváčtí spolkové zapěli několik vlasteneckých písní a provolávána »Sláva« vlasti, národu, státnímu právu a vynikajícím patriotům českým. Za zpěvu »Hej Slované« nastoupena cesta nazpět, aniž by byli c. k. orgánové zakročili.

Táboru *na Orebě* u Třebechovic nesúčastnil se sice nikdo, poněvadž byla hora ta obsazena pěchotou uherského pluku Molináry, kdežto od Třebechovic podél silnice pod Orebem tábořili c. k. huláni a v jejich středu c. k. vládni komisař Exeli

z Králové Hradce a třebechovický měšťanosta Paiskr. Královéhradecké omladině opatření ta nevadila. Vydala se hromadně na cestu a za zpěvu písně »Hej Slované!« přibyla do Třebechovic, odkud následována jsouc davy lidu odebrala se za zpěvu vlasteneckých písní kolem Orebu a c. k. vojska — do blízkého borku, kde rozložila se táborem, jako by byla učinila na Orebu. Ačkoli huláni neustále kolem lidu objížděli, přece nikdo lid nevyzval, aby se rozešel.

»Nár. Pokrok« zabaven bez udání důvodu. — C. k. vrchní soud zamítnul odvolání, jež byl podal býv. red. »Nár. Novin« J. V. *Kout* proti vyšetřovací vazbě své, ačkoli za něj byla nabídnuta kauce, jakou by soud vyměřil. — Red. »Nár. Novin« Karlu *Krouskému* doručen obžalovací nález pro přečiny dle §§ 300. a 305. tr. z. spáchané v č. 24. pův. dopisem z Domažlic o táboru na Risenburku. Býv. red. téhož listu J. V. *Koutovi* dodána pak obžaloba pro přestupky §§ 3. a 19. zák. o právu shromažďovacím, spáchané v č. 24. otištěním provolání ku shromáždění lidu *na Džbánu.*

29. září. Domažlický měšťan J. *Sladký* a jeho dcera dopraveni v průvodu soudního sluhy po dráze do vazby k c. k. trestnímu soudu do Prahy. Na nádraží v Domažlicích shromáždilo se před odjezdem jich množství lidu, aby se s nimi rozloučili. — Skrze *Novou Paku* eskortováni inkvisiti z Vysokého — zatčení pro události *o táboru žen na Petruškových vrších* — k c. k. krajskému soudu do Jičína. — Městská rada v *Slaném* c. k. okres. hejtmanem Paletzem vyzvána, aby v 48 hodinách předložila okres. úřadu výtah z protokolu sezení, v němž se byla usnesla vysloviti souhlas s deklarací poslanců českých. Podobné vyzvání zasláno všem obcím okresu slanského, jež vyslovily souhlas svůj s deklarací. Téhož dne zahájeno v Slaném přelíčení s občany, kteří se súčastnili táboru *na Pravdě.* — Starosta pěv. čtenářské besedy »Budislav« *na Kladně,* V. *Landa,* odsouzen k 20 zl. pokuty, F. *Pažout* a D. *Jindra* každý k 15 zl. První proto, že jako předseda nezabránil zaslání telegramu souhlasu s deklarací poslanců českých; druhý proto, že na poukázku předsedovu vyplatil 40 kr. za telegram, a poslední, že k žádosti výboru jej sepsal a odeslal.

C. k. vrchní soud zostřil trest, k němuž byl red. »Hum.

Listů«, Frant. *Pechánek,* pro uveřejnění černých obrázků a textu k nim v č. 29. odsouzen, zvýšiv dobu těžkého žaláře z jednoho měsíce na *dva* a ztrátu z kauce ze 100 zl. na 200 zl. S red. »Dělníka« V. *Petrem* zavedeno vyšetřování pro přečiny dle § 302. tr. z. spáchané článkem »Slovo v čas« v č. 19. a »Upřímné slovo pánům členům« v č. 20.

30. září. Pro výlet na *Vysokou* odsouzeni c. k. krajským soudem v Kutné Hoře z účastníků kolínských: slečny Marie a Anna *Cikánovy*, každá k pokutě 10 zl., J. *Jirsa* a Jos. *Cikán*, každý k pokutě 20 zl. a Václ. *Poustka* a J. *Chlad*, každý k pokutě 25 zl. Dále slečny Rozalie *Blažkova* a Marie *Novákova*, Frant. *Leger*, Čeněk *Stoupa*, Frant. *Prager*, Al. *Cukr*, Josef *Ptáček*, každý k 25 zl. a Frant. *Remeš* k 20 zl. pokuty. — Redaktoru »Olomouckých novin« dodána obžaloba c. k. krajského soudu v Olomouci pro přečin § 300. tr. z. a § 28. zák. o tisku, spáchané článkem »*Sjezd učitelstva českomoravského v Praze zakázán*«. Přelíčení položeno ku dni 8. října. — Humoristického listu »Šotek« č. 6. zabaveno.

Říjen 1868.

1. října. Počet politických vězňů v novoměstské trestnici dostoupil na **14 osob**. Byliť tam redaktoři čeští: Josef *Barák* (»Svoboda«), Jan *Černý* (»Nár. Pokrok«), Frant. *Göbl* (»Národní listy«), Josef *Kout* (»Nár. Noviny«), Jan *Květoň* (»Národní Pokrok«), Jos. *Kreis* (»Correspondenz«) Frant. *Šimáček* (»Posel z Prahy«) a Karel *Tůma* (»Národní listy«). S těmito osmi redaktory sdíleli stejný osud političtí vězňové: právník Bedřich *Pacák*, strojník Leopold *Šmíd*, sklenář *Soukup*, řezník *Malý* a nejnověji domažlický obchodník *Sladký* se svou slečnou dcerou. Srb Sava *Rajkovič* přestál již svůj trest politický a nalezal se ve vazbě vyšetřovací pro událost chuchelskou. Z uvedených politických vězňů v trestnici novoměstské obžalováni byli téměř všickni buď ze zločinů rušení veřejného pokoje nebo ze zločinů urážení Veličenstva, nebo ze zločinů velezrády a z množství tiskových přečinů. — Přelíčení s farmaceutem Janem *Neumannem* pro přečin § 300. tr. z., spáchaný »*písni*

továrně v Činském Brodě«. Soudu předsedal rada Jansa, žalobníkem byl subst. stát. návl. Dobbel, obhájcem Dr. Čížek. Obžalovaný odsouzen do tuhého vězení na dva měsíce. — Nálezem c. k. zemského soudu zapovězeno další rozšiřování brošurky »*Proti jezovitům*«. První náklad, 5000 výtisků, byl však již rozebrán. Od druhého vydání vydavatelstvo následkem zákazu upustilo. — V Slaném zavedeno vyšetřování s oněmi občany *zlonickými*, kteří časem svým projevili soustrast s uvězněnými redaktory českými. — Přelíčení s Jos. *Chalupeckým*, šklepníkem »U Steinitzů« na Malé Straně, pro přečin § 24. zák. o tisku, jehož prý se dopustil tím, že konfiskované jedno číslo »Nár. Listů« konfiskujícím orgánům nevydal, nýbrž je schoval. Obžalovaný uznán za nevinna.

2. října. Josefina *Sojkova*, u které byla vykonána před nedávnem domovní prohlídka, předvolána k c. k. trestnímu soudu k vyšetřování a po výslechu *podržána ve vyšetřovací vazbě*. — S red. »Posla z Prahy« B. E. *Tolmanem* provedeno přelíčení pro přečin § 300. tr. z., spáchaný denní zprávou v č. 101. »Hraní piana zakázáno«. Mezi předvolanými svědky byl také policejní adjunkt Král von Dobrawoda, civilní strážník Václav Günther a četník Jan Laube. Obžalovaný uznán vinným a odsouzen do tuhého vězení na 1 měsíc a ku ztrátě 250 zl. kauce. Státní návladní navrhoval trest 6 měsíců. — Konfikace č. 6. »Svobody« pro článek »*Národní náš program*« potvrzena pro zločin veřejného pokoje dle § 65. a) a b) tr. z. — Přelíčení se starostou dělnické besedy karlínské Ig. *Skokánkem*, náměstkem starosty měšťanské besedy V. *Muzikou* a s předsedou živnostensko-čtenářské jednoty v Karlíně pro telegramy, jež byly časem svým od jednotlivých členů oněch jednot zaslány Dru Frant. Smolkovi, zahájeno, ale později odročeno. — S výborem čten. besedy v *Chocni* zavedeno vyšetřování pro spuhlas s deklarací. — Volba Dra Jos. *Gabriela* starostou okresního zastupitelstva sušického císařem *nepotvrzena*. — S red. »Nár. Novin« K. *Krouským* zavedeno vyšetřování pro úvodní článek »*Baltické přímoří a Čechy*«, v němž státní návladnictvo shledávalo zločin, c. k. soud pak přečin. — Pro tábor na *Vhoustníku* zavedeno vyšetřování. — Pro uspořádání průvodu s lampiony zemskému poslanci Frant. Fialovi obžalováni v Ústí

nad Orlicí pp. Alojs J. *Andres,* Frant. *Kormout,* Jos. *Lorek,* Jos. *Linhart,* Jos. *Jandera* ml., MUDr. Jos. *Matoušek,* Ludvík *Stehno,* Jan *Stehno,* Alojs *Henrych* a Jan *Vašíček* pro přečin zákona o právu shromažďovacím. MUDr. *Matoušek* odsouzen k pokutě 15 zl., Jan *Stehno* k 10 zl. a Frant. *Kormout* k 7 zl. Ostatní uznáni c. k. soudním adjunktem Macháčem nevinnými.

3. října. Diurnista při c. k. okresním soudu v Horažďovicích, Emanuel *Laida,* odsouzen c. k. okr. hejtmanem v Strakonicích Karáskem do vězení na osm dnů, protože o slavnosti svěcení praporu zpěv. spolku v Horažďovicích dne 13. září při zatloukání hřebu jako druhý praporečník, pronesl heslo: »Netlač ke zdi, dám ti pěstí!« V rozsudku připomenuto, že »průpovědi té, jak známo, používá se co pořekadla proti údům (!) vysoké vlády beze vší podstaty« a protože atd. Následkem odsouzení toho zaslal c. k. okresní soudce v Horažďovicích, Fisch. kandl, Em. Laidovi *německý* přípis, v němž se praví, že pro *drzou* (freche) demonstraci *propouští* se z funkce c. k. diurnisty při c. k. okresním soudu v Horažďovicích. — V bytu Em. *Starého* v Praze vykonána k rozkazu c. k. návladnictva policejní prohlídka. Pátráno po věcech týkajících se nového politického časopisu »*Blaník*«, jenž vycházel v Berlíně. — Pro súčastnění se obžinek na hoře *Dubový vrch* dne 30. srpna konaných, odsouzen Jos. *Kaspr*, obchodník z Týna nad Vltavou, c. k. okr. soudem v Bechyni k pokutě 20 zl.

4. října. **Tábor na Pankráci.** Z rána nalepeny byly na nárožích pražských ulic plakáty se slovy: » *Vzhůru na Pankrác!*« A dříve ještě nežli odbila druhá hodina spoledne, valily se nepřetržitou takořka řadou zástupy lidstva vyšehradskou branou na výšinu pankráckou, kde provolavše u známé sochy Husovy »Sláva nesmrtelné památce Husově!«, rozložily se na polích před Pankrácí. Každou čtvrť hodinou, ba každou minutou množil se počet čím dále tím plnějším a mohutnějším proudem nejen z brány vyšehradské, ale i se strany nuselské, takže ke 3. hodině najisto již 20.000 lidí tam tábořilo. Lidstvo toto, psaly »Nár. N.«, ani tentokráte nebylo »sběsilou rotou a sběří«, nýbrž občanstvo pražské, kteréž jak obyčejně každou neděli a svátek krásného dne podzimního užiti chtělo obvyklou vycházkou »za bránu« a po týdenní namáhavé práci zotaviti se-

na zdravém povětří. Bylit tam muži, starci i mladíci, studující, mistři i dělníci, ba i dámy a děti, neboť celé rodiny přišly tam buď pěšky, buď v povozích, na mnoze i v skvostných ekypážích. V brzku počal v táboře čilý život. Zpívány známé písně vlastenecké, provolávána »Sláva obhájcům práv národa českého!« a »Sláva mučenníkům národa!«, »Ať žije svornosť mezi Čechy a Němci!« (Hlasy: »Ale poctivými!«) a pod. Při tom ovšem provoláno též: »Pereat škůdcům národa!« »Zhouba utlačovatelům dělnictva!« »Zhouba zatemňovatelům rozumu lidského!«

Po té opět zpíváno. Po nějakém čase vyžádal si uprostřed zástupu stařičký dělník jeden ticho a promluvil k zástupu. Zatím počaly se díti »jiné věci«. Z nenadání přestal se valiti proud lidstva z brány vyšehradské a jenom od Nuslí táboritův stále přibývalo. V tutéž dobu objevilo se na předních hradbách Vyšehradu pěší vojsko s puškami s nasazenými bodáky. Brána pevnosti vyšehradské zavřena a nikomu nedovoleno vyjíti z města. Táboří lid již se radoval, že aspoň vojsko, zaujavši na hradbách posici, nepřeruší při zavřených branách táboru. Za nedlouho však přicválaly na Pankrác tři škadrony husarů na zpocených a zaprášených koních. Jako vichr přiletěli dílem z bývalého pivovaru za invalidovnou, kdež byli pohotově stáli, k nemalému postrachu celého Karlína, dílem s vrchu volšanského u Sakrabonky, kde taktéž již několik hodin pohotově stáli. Husaři vedeni byli c. k. policejním aktuárem vyšehradským, Králem rytířem von Dobrawoda, jenž v průvodu c. k. četníka v drožce před husary jel. U Žitné brány vytasili šavle a uháněli úprkem Prahou a přes Vyšehrad na tábor pankrácký. S nimi přišli i ostatní c. k. policejní úředníci s tajnými orgány, majíce v čele c. k. policejního radu Dederu v plné uniformě a s třemi řády na prsou. Když je táboří shlédli, sestoupili se v šik a jdouce jim vstříc, volalali vojsku »Sláva!« Eljen a háza! Eljen magyar kiralyi!« (»Ať žije vlasť! Ať žije král!«) Na to vykřiknuto ze středu husarů: »Eh! Bassama Sláva! Bassama Eljen! Pálinkát!« (»Eh! Vem čert Sláva i Eljen! — Kořalku!« — C. k. policejní rada Dedera, v jehož průvodu nalézal se též vyšehradský komisař Ploch, obklopen jsa čtyřmi husary, vystoupil do třemene husarského koně a jal se takto mluviti k lidu: »Ale pánové! lidičky! Pomyslete, co děláte! Vždyť tato schůze není

dovolena a škodíte tím jenom *naší vlasti!*« Na slova ta odpověděno: »Pryč s ním! Ať nám nekazí zábavu!« A jiný hlas z dáli zvolal: »Kdy pak nám však, mordie, aspoň jeden tábor povolíte?!« Všickni tři zřízenci c. k. policie od lidu obklopeni. Jakmile to v dáli stojící hlavní oddělení husarův spozorovalo, přikvapilo pravé křídlo jeho a jalo se mávati šavlemi a tepati jimi do lidu, kterýž nechtěje, aby někdo pohromy utrpěl, ustupoval. Ústup dál se z počátku volným krokem, když však husaři na ustupující doráželi, ovšem krokem zrychleným. Takovým spůsobem podařilo se vojsku vytisknouti lid s místa táboru na silnici, od hostince »u zelené lišky« až ku hřbitovu pankráckému. Silnice byla v pravém slova smyslu přeplněna.

Podobně jako pravé křídlo husarův pracovalo centrum a křídlo levé. Centrum obralo si za úkol vytisknouti střed lidu k Michli, což se sice podařilo; avšak lid zastavil se zase na michelském vrchu Bohdalci. Podobně ucouvlo před palaši též levé křídlo lidu se sráznéhо vršku až k údolí nuselskému. Eskadrona je pronásledující hnala se úprkem za ustupujícími; avšak z nenadání stanula na stráni, s kteréž koňmo nebylo lze se pustiti, a lid dole volaje »Koeniggraetz! Prajsové!« pískal.

Při chvatné této jízdě spadl mnohý syn pusty s koně. U příležitosti té vynikli husaři též nevšední zručností »lapací«. Koho dostihli, toho buď uchopili za límec a odevzdali detektivům, anebo šavlemi a jakýmisi bičíky pošvihali. Tak stalo se zejména jistému mistru sklenářskému, který jen stěží s neporušeným límcem kabátu uniknul. Bičíkem dostalo se jistému sazeči; ran šavlemi, ovšem jen na plocho, mnohým. Když bylo původní místo táboru tímto spůsobem vyklizeno, srazili se »prací« zemdleni opět v jedno těleso a lid znenáhla zaujal zase místo před chvílí opuštěné a husarům počala práce — znova. Tentokráte šlo to již snadněji, neboť mezi tím byly přitáhly ze tří stran *tři prapory vojska pěšího* a sice: prapor 15. pěšího pluku Adolfa vévody Nasavského (doplňovací okres Tarnopol v Haliči) z kasáren u Nové brány, prapor 77. pěšího pluku arcivévody Karla Salvatora z Toskány (doplňovací okres Sambor v Haliči) z kasáren trinitárských a záložní prapor 28. pěšího pluku polního zbrojmistra Ludvíka rytíře z Benedeků.

Pěchota rozpustivši se v řetěz, zatáhla kordon na místě

yklizeného táboru a pomáhala husarům. A na »tábority« po-ala nová honba. Při »shánění« tom zatknut a vlečen od hu-arův též jistý hošík. Marné bylo volání lidu: »Pusťte ho!« marné i kamenování husarův, vlekli jej dále. Mladík vymknul se však husarům, kteří jej i po zemi smýkali, a přece jim ko-nečně uniknul. Ledva že rozehnán lid na straně jedné, shro-máždil se zase na jiné. Při honbě, mimochodem řečeno, také ěkolik c. k. tajných sbito, vzdor tomu, že úpěnlivě prosili: »Nechte nás, vždyť je to naše živobytí!« Jednomu prostému usaru vymknuta šavle, a husarskému rytmistru v přívalu hrud kamení, na husary se sypajících, vyraženo oko, načež ko-nandováno štábním důstojníkem po německu »Palte!« Mysleli sme, že od celého praporu vyjdou rány z pušek, před tím na ostro nabitých. Vyšly však jen dva výstřely, a postřelen chlapec lo ruky a vojenský dovolenec Frant. *Grégr* pod křížem. Zlatník p. Gerlický dal postřeleného, jemuž ihned dárků peněžitých se dostalo, ve vlastním povoze dopraviti do pražské nemocnice.

Zprávy, že bylo husarskému rytmistru oko vyraženo a že bylo štábním důstojníkem po německu komandováno »Palte!« — c. k. policejní ředitel později opravil úřadně v ten smysl, že nezakládají se na pravdě, »*ježto vůbec střílelo nebylo veleno*«.

Časopisy české otiskly následující »Zasláno«: Pánům *Müllerovi*, c. k. vrchnímu policejnímu komisaři — a *Voříškovi*, c. k. policejnímu adjunktovi v Karlíně! Minulé pondělí ráčili jste se, pánové, před svědky vyjádřiti, že lid shromážděný na Žižkově jest »*böhmisches Gesindel*« a »*pakáž*«. Není nám sice nic po Vás, nicméně uznáváme přece za dobré, vyzvati Vás veřejně, abyste — ve vlastní prospěch svůj — urážku tu odvolali. — V Karlíně, dne 3. října 1868. — Jménem několika občanů: V. Hübsch v Karlíně, číslo 65.

5. října. Přelíčení »Posla z Prahy« pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. Předseda Mentberger, žalobce Dr. Hlaváček; obžalovaný redaktor B. *Tolman* dostavil se *bez bhájce*. Z obžaloby vyjímáme: Článek »Posla z Prahy« z dnů 25. a 27. června »Poznámky k cestě císařově do Prahy« praví, že od cesty J. V. do Prahy žádný obrat v politickém postavení Čechů se neočekával; tím, že se netajil nikdo, ačkoliv protivná strana v největším strachu trvala, jestliže snad přece

nepodá nám k vyrovnání ruku. Strach strany té teprv prý se upokojil, když z ministerské kanceláře tiskové heslo vydáno bylo: »že s Čechy není žádného vyrovnání, dokud neuznají ústavu prosincovou, t. j. dokud nepadnou před Auerspergem, Herbstem a Giskrou na kolena a nebudou jako bídní hříšníci v prsa se bíti a volati: »Nostra culpa, nostra maxima culpa!« — když vyznají, že všechna práva plynou z vůle Auersperga, Herbsta a Giskry, když zaprou dějiny, právo státní atd. Dnes nahlížejí všude, že bylo by mnohem prospěšnější, kdyby se cesta císařova nebyla přiváděla ve spojení s ústavou, kdyby ministrpresident Karlos Auersperg byl zůstal ve Vídni seděti na svých vavřínech. My nechtěli — pokračuje článek — cestě této dáti politického pozadí, neboť věděli jsme předobře, že nepřišla ještě doba vyrovnání a že s nynějším ministerstvem není vůbec žádného vyrovnání, poněvadž skládá se vesměs z nejurputnějších politických i národních nepřátel našich, kteří komandují nás k podrobení, k odpadnutí od práv a samosprávy království Českého tím spůsobem, jak odpadl od nich kníže Karlos Auersperg. Ze slavnosti otevření mostu vyvinulo se něco zcela jiného. Byl-li posud někdo mezi námi, jenž oddával se nadějím na vyrovnání s ministerstvem, zajisté že dnes vzdal se všech těch nadějí. Za to však uhostilo se v něm nezvratné přesvědčení, že ministerstvo chce podniknouti boj na život i na smrt. Heslem jeho jest: Úplnou porážku české státoprávní opposice, žádné vyjednávání, žádné vyrovnání. Národ český bude tu ještě tehda, když po nynějších Excelencech nebude památky. Nuže! jaké jsou ty *prostředky*, jimiž máme býti potřeni? *Tiskové soudy, pokuty, potlačování novin, žalařování, obmezování spolků, zapovídání schůzí, policejní a byrokratické poručníkování a rozšířený dozor, dle potřeby stav obležení a soudy vojenské.* V 9., 10. a 11. odstavci konečně praví pisatel, že dle výroků císařských vláda si přeje, aby se u soudů horlivěji a rychleji pokračovalo proti novinám českým a vůbec proti české opposici, aby se vyměřovaly citelné a vydatné tresty a že soudcové jsouce neodvislí nahoru, nemají bažiti po oblíbenosti dole. Bláhové že jest očekávati, že by se celý národ změnil k vůli ministrům a jejich náhledům, to se nepodaří mužům, jako jsou Auersperg, Giskra, Herbst, Hasner

atd., o nichž národ náš vůbec nechtěl nikdy nic slyšeti, které povždy považoval za nejpřednější odpůrce politiky a národních požadavků svých. Dále se poukazuje na vliv ministerstva na soudce a praví se: »že soudcové více činiti nemohou, než činí, či chce sl. ministerstvo, *aby sl. soudové vynášeli hned nálezy na tolik roků, na kolik měsíců* posud vynášeli?« Z vylíčení cesty císařské a ministerstva co nejurputnějšího nepřítele české národnosti, z výčitek jemu činěných, z tendencí jemu pokládaných ze slov a smyslu celého článku vyplývá patrně, že se jednalo pisateli o to, aby proti osobě J. V. císaře a proti vládě u obyvatelstva Čech zvláště k opovržení podněcoval, v čemž se zakládá zločin § 65. lit. a) z. tr. — Obžalovaný odsouzen do těžkého žaláře na 8 měsíců a ku ztrátě 2000 zl. z kauce. Státní žalobník navrhoval trest žaláře na 18 měsíců.

Přelíčení »Národních Novin«, určené původně na 9. hodinu, zahájeno teprve o hodině 10., poněvadž státní žalobník, subst. návl. Goerner, nedostavil se v čas. Líčení však k žádosti obhájce Dra. Čížka odročeno.

K žádosti místopředsedy c. k. finančního ředitelství zemského, Schreckingera, posláno do *Loun* osm vojáků na exekuci k vydobytí berních nedoplatků v úhrnné částce asi 60.000 zl. Exekutoři však ani jednou na exekuci nevyšli. Odebrali se hned druhého dne do Terezína.

U c. k. okresního soudu v *Přibyslavi* odbýváno přelíčení se 24 účastníky zakázaného táboru na *Žižkově poli* dne 24. července. Obžalováni byli pp. *Weidenhoff*, továrník z Něm. Brodu, *Palan*, obchodník škrobem, *Sláma* z Chotěboře, *Sekera*, radní z Chotěboře, *Reiter*, měšťanosta z Habru, *Bergmann*, obchodník z Polné, *Sedlák*, okres. tajemník z Polné, *Hruška*, soukenník z Humpolce, *Jonáš* z Chotěboře, *Pokorný*, krupař z Chotěboře a jeho syn, *Veselý* z Borové, *Šmejkal*, Dr. *Juren*, *Peška*, *Junášek*, *Čapek* a *Čepl* z Přibyslavi, *Blažíček* z Polničky, *Rynda*, učitel z Polné. Obžalovaným ohlášeno, že bude rozsudek prohlášen později.

Mladoboleslavský c. k. okr. hejtman Sakh zakázal provozování Pravdovy dětské hry »Štědrý večer« školními dítkami. Kus ten, jak známo, jest příkladná hra pro děti a byl před tím i po té v různých městech a osadách nesčetněkráte bez

závady provozován. Marně přimlouval se sám děkan Pařík jako školdozorce za povolení. C. k. okr. hejtman setrval na zákazu a c. k. místodržitelství vyřídilo rekurs proti zákazu telegrafickou odpovědí: »*Nepovoluje se!*«

6. října. »Nár. Noviny« a »Nár. Pokrok« zabaveny. — Za příčinou *táboru na Pankráci* psaly některé listy vídeňské co nejostřeji proti oposici české, vyzývajíce vládu, aby se uchopila prostředků nejpřísnějších. Korrespondenční kancelář zvěstovala totiž svým pražským dopisovatelem vídeňským listům, že »na letní byt Davida Kuba v Michli učiněn byl od zástupu útok, při čemž všechna okna vytlučena a domovník kamenem poraněn«. »N. Fr. Presse« pravila, že zprávy z Prahy činí na ni dojem *zjevné rebelie*. »To není už nenebezpečné demonstrování, toť *dobře zřízená vzpoura proti zákonnímu pořádku*. S největší netrpělivostí čekáme *na opatření*, na něž se vláda nepochybně zmůže. Tu nepomůže již zatýkání jednotlivců, tu se musí důkladně udělat pořádek.« — Stará »Presse« přímo již poukazovala k tomu, že »vláda bude musit sáhnout k částečnému *prohlášení stavu obležení v Čechách*«. O táboru samém pak psala takto: »Byl to zase jednou pravý spektákl lůzy, ten tak zvaný »meeting« u Pankráce. Byla to zase jednou choutka na skandály a zničování. Tu vidíme zase celý ten *aparát pitvorné národní frašky*, ve které ničemné uličnictví marně béře na se škrabošku vyšších pohnutek. Opět figuruje zde žid, jejž chtějí hoditi do studny, německé měšťanstvo, jemuž vytloukají se okna a jemuž by ještě raději hlavu rozbili! A přece, o tom jsme přesvědčeni, budou se odpůrci liberalismu zítra posmívati, co že to za svobodu, a zdali je ústava pouze pro Němce, když bodří srocenci ani pokojně žida utopiti a majetek německého měšťanstva zničiti nesmějí! Ba feudální rytíři konkordátu budou nad překážkami, které ctihodným mužům táborů v cestu jsou položeny, celí rozhorleni, a přidají se vášnivě na stranu *české lůzy*, ačkoli tato — jako obyčejně a vždy v době největšího rozčilení — *svým husitským vášním uzdu pustila* a také nejlepším přátelům kavalírů, jesuitům, okna rozbila. — Věci dospěly nyní v Čechách již tak daleko, že i nejrozhodnější přítel shovívavosti pochopuje, že další nezakročení bylo by tolik, jako pomáhati úhlavním nepřátelům ústavní a

vícené vlády na sříceninách nové doby do sedla. Otázka: co
yní? předstupuje tedy před nás se vší opravdovostí, takže
astně divíme se, že není ještě v dnešním »Wiener Abendp.«
odpověděna. Čechy jsou klerikalními, národními a feudálními
letichami *dohnány na pokraj vzpoury* a místodržitel je na do-
olené! Tak to nemůže zůstat! I největší nepřítel byrokracie
řizná se, že v Praze musí se vládnouti. Jak? to tušíme, ne-
nůže ani liberální vládě býti nesnadné; my alespoň myslili
ždy, že liberálním býti jest zastupovati určitě liberální my-
lénky, ale nikoli od leckohos všechno trpěti. *Česká lůza*, na
terou i Belcredi musil užiti náhlého soudu a která je úplně
rosta všeho ústavního vzdělání, takže svobodu považuje za
ovolení uzdy vášním, nemůže stěžovati si, když ona práva
občanská, o jejichž významu ona ani pojmu nemá a kterých
udíž ke škodě všeobecné zneužívá, budou v oněch místech,
de je toho potřebí, zastavena. Toť prostá nutná obrana a zá-
oveň péče o nepříčetné; neboť půjde-li to podle vůle vůdců,
teří v čele Čechů stojí, pak budou netoliko prozatímně, nýbrž
plně a nejen v Čechách, nýbrž i v celé říši netoliko některá,
le všechna ústavní práva rovněž hluboce zahrabána, jako za
lády Thuna a Bacha. Jde tedy o to, abychom ona práva
ro sebe zachránili a pro Čechy na tak dlouho uschovali, až
ito tak dozrají, aby jimi neštěstí nespůsobovali.«

»Debatte« psala: Jak dlouho ještě? Jak dlouho ještě budeme se
ívati, kterak na sněmích a v hlavních městech některých provincií
ída ústavy se kalem pohazuje a zuřivě šlape? V Čechách dospělo
následkem sněmovním parlamentarismem násilně vyvolaných
veličin« již tak daleko, že *revoluce svobodně svou hlavu pozvedá*
život i majetek ústavověrných ohroženy jsou. — »Reichen-
rger Zeitung« pak takto: Naši Češi mají se k světu. Když viděli,
tlamatí jich vůdcové nejsou zavíráni a z horkokrevných řečníkův
táborech nedělají se žádní mučenníci, nýbrž přes veškeré
osby za milostivé »uvěznění«, což spojeno by bylo pro ně
státním zaopatřením, prostě k citelným peněžitým pokutám
odsuzují, uchýlili se na cestu praktickou. Místo neplodného
rástu na táborech chopili se *veřejného násilí, loupeže, zabíjení*
vraždění — sociální vzpoury. Nejnovější telegramy z Prahy zvě-
ují pravé *pouliční zbouření*. Letní domek redaktora Kuha byl

demolován, okna německého divadla rozbita a — židé, jak při česko-národních osvědčeních jinak ani možno není, stlučeni a hrozeno jim smrtí. *Za každou cenu chtějí stav obležení* a my máme za to, že vláda dříve nebo později bude se muset rozhodnouti a proukázati Čechům *tuto laskavosť*. Bude to také nutno již k ochraně měšťanstva a inteligence, které, jak ze všeho patrno, *lůzou pánův Riegra a Palackého* majetkem i životem svým ohroženy jsou.

Přelíčení s red. »Nár. Novin« Karlem *Krouským* pro přečin §§ 300. a 305. tr. z. spáchaný otištěním referátu o táboru lidu na Risenburku u Domažlic. Soudu předsedal rada Bibus. Veřejný žalobník Dobbel navrhl, aby líčení bylo tajné, *poněvadž* bylo číslo »N. N.« pro inkriminovaný referát zabaveno. Obhájce Dr. *Čížek* opřel se návrhu řka mimo jiné takto: Odvolávati se k tomu, že některé číslo novin bylo zabaveno a žádati proto za tajné závěrečné pře líčení, jest neprávnické. Policie jest policií z povinnosti a musí to ono číslo novin k rozkazu zabaviti. Kdyby ale vždy, kdykoli policie některé číslo zabaví, mělo býti tajné závěreční přelíčení, *musily by být všechny tiskové procesy tajné.* Cesta tato jest velmi svůdná, ale spolu nebezpečná, *poněvadž jest proti zřejmému znění zákona.* Zákon žádá, aby byla při závěrečném líčení *veřejnosť pravidlem* a jenom v případech výminečných, jež však výslovně v § 13. udány jsou, lze se od pravidla toho uchýliti. Kdyby se zde jednalo o něčem, čím by veřejná bezpečnosť nebo mravopočestnosť porušena býti mohla, pak bych byl sám pro přelíčení tajné. Žádám tedy státního zástupce, aby udal ono místo zákona, v němž se praví, aby bylo přelíčení tajné, když bylo číslo zabaveno. Dokud toho neučiní, musím být, opíraje se o zákon, rozhodně proti tajnému líčení pře. — Soud rozhodnul, že *veřejnosť nemá být vyloučena.* — Přelíčení však odročeno, poněvadž obžalovanému nebyla obsílka dodána v čas zákonem vytknutý.

U c. k. okres. soudu pro přestupky provedeno líčení pře s red. »Nár. Pokroku« J. *Květoněm* pro přestupek § 22. zák. o tisku, poněvadž v č. 243. k »úřadní opravě« připojena byla pod čarou poznámka redakce: »Můžeme slavné c. k. policejní ředitelství ubezpečiti, že si zprávy, jmenovitě ony, jež se týkají c. k. policie, nikdy nevymýšlíme. Svědky ovšem panu Dederovi

ádycky jmenovati nebudeme.« Obžalovaný uznán c. k. soudním djunktem Černým za vinna a odsouzen k pokutě 40 zl. Subst. tát. návladního Goerner navrhoval pokutu 150 zl. — V jiné oudní síni odsouzen faktor knihtiskárny Dra Fr. Skrejšovského Em. *Franěk* pro přečin § 17. tiskového zákona k pokutě 30 zl. proto, že prý povinné exempláře »Nár. Pokroku« a »Correspondenz« c. k. policii a c. k. státnímu návladnictví nebyly dodány v čas.

Starosta Sokola pražského B. *Stýblo* vyslýchán u c. k. lel. okres. soudu pro telegram souhlasu zaslaný Fr. Smolkovi. — Pro vyslovení souhlasu s deklarací poslanců českých odsouzeni oděbradský purkmistr *Bubník* a osm členů Sokola, každý pokutě 10 zl. — S náčelníkem královéhradeckého Sokola UC. Bedřichem *Postlerem* zavedeno vyšetřování pro telegram aslaný dne 7. září a obsahující souhlas s osvědčením českých oslancův. — V Lounech zavedeno c. k. okresním hejtmanem yšetřování s lounským úřadem městským a na požadání odezdán opis protokolu schůze zastupitelstva obecního ze dne 3. srpna, v které jednohlasně bylo usnešeno, aby poslán byl elegram a adresa souhlasu s deklarací poslanců českých. Z téže říčiny vyslechnut předseda tamnějšího spolku zpěváckého »Boiroj«, kterážto jednota dle jednohlasného usnešení veškerých činných členů ze dne 24. srpna odeslala též telegram souhlasu s osvědčením českých poslancův. — Proti účastníkům vycházky na *Blížkov* dne 22. září zavedeno vyšetřování a sice proti pánům *Koláříkovi* z Křesil, Václavu *Nechánskému*, mlynáři, Josefu *Vaníčkovi* z Rožďalovic a Janu *Gutmannovi* z Dobrovan.

7. října. Schuselkova »Reform« psala následovně: »Výtržnosti, jež se dne 4. října v Praze udály, dlužno na všechen působ a v každém vzhledě odsouditi; avšak výtržnosti tyto ikterak neoprávňují nepřátele národa československého, aby nad národní, na státním právu zakládající se oposici národa toho zcela zatracovali. Jestiť to nejméně řečeno zlomyslné, nce-li se snad z protizákonních přestupků jednotlivců posuovati oposice veškerého národa, zakládající se na přirozeném státním jeho právu. Co se však výtržností samých dotýče, ovolujeme sobě učiniti poznámku následující: Kdyby všichni , kdož súčastnili se výstupů těchto, již před soudem trestním

stáli, byl by obhájce jejich zajisté oprávněn, aby velmi důležité důvody polehčovací ve prospěch jejich uvedl. Důvody to, čerpané z poměrů politických i z citu lidského, a soudcové spravedliví museli by důvody tyto polehčovací uznati. Chceme je naznačiti. Vidí-li některý národ, jenž o svou národní a na historicko-státních právech se zakládající samostatnosť tuhý boj vede, *jak po dlouhý již čas žurnalisté jeho způsobem výminečným tresty nad míru přísnými jsou stiháni, o nichž v Rakousku a vůbec ve všech civilisovaných státech posud ani slechu nebylo*, zakazuje-li se tomutéž národu opět způsobem výminečným, ve veřejných shromážděních o národních svých záležitostech rokovat a *vidí-li tentýž národ*, jak v protivných žurnálech denně, a to *způsobem nejsprostším obsypáván je posměchem a nadávkami, urážejícími jeho národní sebevědomí, jeho jazyk, jméno, veškeré jeho historické upomínky, zkrátka vše, co každému národu drahé jest a svaté*, tuť přirozeno, že v takovémto národu vzniká rozechvění tak popudlivé a rozhořčené, že jak u jednotlivců tak i u mnohých, jimž síla duševní mírniti a ovládati se schází, snadno vzplane ve výtržnosti. Ležívá to již v povaze lidské a pročež se s tím shledáváme při všech národech. Jest to věru úkazem nad míru smutným, že výtržnosti pražské mohou vykládati se v ten smysl, jako by hlavně následkem nenávisti Slovanů vůči Němcům byly se udály; avšak přiznati se musí každý spravedlivý Němec, že, pakli za nynější doby výbuchy takového záští se tu i tam v Čechách skutečně naskytují, těmto zajisté *vyzývavé štvaní se strany Němcův předcházelo.* Jest to velmi trudný zjev, z něhož vyvinouti se může zlo veliké, že v Čechách především *a hlavně židé vynikají jako zastanci němectví*, vedouce boj ten zbraněmi ne smrtícími, ale přece ostrým jedem napuštěnými, že dále přednější mužové němečtí v Čechách nejsou zrozeni a proto také pravým citem vlasteneckým a láskou k této vlasti nadchnuti nejsou, veřejného postavení svého co učitelové a zástupcové národa k tomu užívají, aby všemu vlasteneckému nadšení většiny obyvatelstva země této se posmívali, s většinou tou jako s čeledí sobě podřízenou zacházeli samostatnosť její popírali a odvěkou historii její odsuzovali, v nejsvětějších citech ji takto zjevně urážejíce. Mužové tito

rozsili v zemi tak krásné a jindy tak pokojné, símě jedovaté, z něhož ovšem vzejíti nemůže ovoce jiné, leč zase jedovaté. Ale ne dosti na tom! *Vůdcové mužův ústavy prosincové metají do Čech ještě stále a nyní tím více látky jedovaté.* Volají o přísnosť, o ještě tužší přísnosť; nemohouť se toho již ani dočkati, až parlamentární občanské ministerstvo v nejnovější svobodné době ve velkém a mocném království Českém prohlásí obleženosť. »Jednotlivá zatýkání nestačí již více,« volají prosincoví teroristé, »třeba zjednati důkladný pořádek.« Inu ovšem, ito lži-svobodomyslníci touží již po tom, aby jako Rusové z Varšavy, oni z Prahy mohli prohlásiti, že tam panuje poklid a pořádek. Ale pakliže skutečně obleženosť se prohlásí, co to prospěje? Nepřihodí se více žádné výtržnosti, a to bude oběma stranám, totiž lidu i vládě na všechen způsob prospěšné; avšak poměry politické se tím nezlepší, alebrž zhorší. Což pak jsme ze zkušeností uherských ničemu se nepřiučili? »Ah, Čechové nejsou Maďary!« Dejme tomu, ale nedohánějte je k tomu, aby se takovými stali, jakými druhdy byli Maďaři.

Do novoměstské trestnice přiveženi dnes z Jičína v průvodu dvou četníkův účastníci prvního táboru na Petruškových vrších pp. *Hájek*, *Patočka* a *Zeman*. Všichni nalézali se ve vyšetřování pro velezrádu, byvše asi po šest neděl v Jičíně vězněni. V novoměstské trestnici bylo tudíž v tu dobu **třináct velezrádců**, a sice: *Pacák*, Leop. *Šmíd*, *Malý*, *Soukup*, *Sladký* a jeho dcera sl. *Terezie*, Josefina *Sojkova*, *Šolle*, knihvedoucí u statkáře Doubka z Litně, *Kreis*, *Květoň*, *Patočka*, *Hájek* a *Zeman*.

S faktorem knihtiskárny Dra Ed. Grégra, Danielem *Sluníčkem*, zavedeno vyšetřování pro programy táborů na *Blaníku*, *Košumberku*, *Žižkově poli* a *Pravdě*, jež byly v tiskárně té tištěny. Týž faktor odsouzen c. k. del. okr. soudem k pokutě 40 zl. pro přestupek § 17. zák. o tisku, poněvadž prý »Nár. listy« a »Svoboda« dne 25. června nebyly úřadům předloženy v čas. Veřejný žalobník Görner navrhoval pokutu 100 zl. — S ředitelem div. ochotníků karlínských, Jos. *Mikulášem* Boleslavským a jednatelem spolku toho *Kolbem* zavedeno vyšetřování pro neohlášenou prý nějakou schůzi, v které jednáno bylo o souhlasu s deklarací.

8. října. *Sbor obecních starších pražských* rokoval o ná-

vrhu, má-li zastupitelstvo král. hl. města Prahy vysloviti souhlas svůj s deklarací poslanců českých čili nic, a usnesl se 32 hlasy proti 17, *aby se souhlas ten nevyslovoval.* — C. k. policii bylo udáno, že připravují se demonstrace proti purkmistru a městské radě. Policie učinila tudíž »přiměřená opatření«. K žádosti její rozkázal zemský velitel generál kníže Montenuovo c. k. vojenskému místnímu velitelství, aby hned odpůldne celá posádka pražská byla pohotově a po 7. hodině celá jedna brigáda zaujala »posice nebezpečím ohrožené«. I městská policie učinila »nutná opatření«. Nejen že veškerá stráž ozbrojená v hotovosti držána, také civilní strážníci rozestaveni na místech ohrožených. Ředitel městské policie, magistrátní rada Čakrt, s presidiálním sekretářem a polic. orgány zaujali místa svá u síně zasedací, kdežto důstojnictvo městské ozbrojené stráže s příslušným průvodem svým postavilo se dole u radnice. Avšak, ačkoliv obě galerie byly, »jak by nabil«, nestala se tam výtržnosť ani nejmenší. Na náměstí pak nebylo ani živé duše. Zatím přiblížila se hodina sedmá večerní, a ve velké zasedací síni radnice přikročeno k rokování *o návrhu souhlasu s deklarací českých poslanců.* Po několika řečnících ujal se slova Dr. Palacký. V tom zavířily dole bubny a na náměstí staroměstském objevil se celý prapor pěšího pluku Adolfa vévody Nasavského č. 15. se štábním důstojníkem a pobočníkem na koni a rozložil se před zamřížovanou hlavní stráží staroměstskou, kteráž taktéž ihned do zbrani vstoupila. Čelem proti hračkářským boudám rozestavil prapor přední své stráže s nasazenými bodáky v celé rozsáhlosti prostranství, a stál tu, maje k noze zbraň, v plné zbroji, zabrániv průchod kolem radnice. Po lidu nebylo nikde stopy. Teprve znenáhla kolemjdoucí, spatřivše před hlavní strážnicí vojsko, zastavovali se. A takto z pouhé zvědavosti obklopeno vojsko obecenstvem 100 až 150 hlav čítajícím, jež čekalo, »co to asi bude«? Touže dobou od jednotlivých setnin jiných obsazeny i Malé náměstí staroměstské, Široká ulice u německého kasina, Široká ulice v městě židovském, novoměstské náměstí Josefské, kde nacházelo se místní velitelství, socha sv. Václava na Koňském trhu, radnice novoměstská u tamější hlavní stráže, a na Malé Straně Štěpánské náměstí před hlavní stráží a tamější budovou vrchního vojenského velitelstva. Mimo to vyslána

jednotlivá oddělení, aby udržovala spojení mezi vrchním velitelstvím, hlavní stráží staro- a novoměstskou a voj. velitelstvem místním, a při obchůzce té obešla též německé divadlo, kolej jesuitskou a »jiná ohrožená místa«. Zatím v schůzi návrh městské rady schválen, a obecenstvo v úplném klidu domů se rozešlo. Purkmistr Dr. Klaudy, seznav, co se bylo stalo, poslal setníka městské stráže Rysa k vrchnímu voj. veliteli knížeti Montenuovovi, aby tomuto jménem purkmistra a rady městské vysvětlil, že vojenské zakročení jest zcela zbytečné. Setník městské stráže obdržel na to od knížete Montenuova přípis k místnímu voj. velitelstvu, že vojsko má se bez odkladu domů odebrati. O hodině deváté odebralo se vojsko ve třech odděleních různými ulicemi, Železnou kolem německého divadla, Celetnou a Dlouhou třídou nazpět do kasáren.

»Nár. Noviny« zabaveny. — Přelíčení s red. »Posla z Prahy« B. E. *Tolmanem*. Soudu předsedal president Mentberger, žalobcem byl Dr. Hlaváček. Obžalovaný dostavil se *bez obhájce*. Z obžaloby vyjímáme: »Článek ‚*Kdo smí se s námi vyrovnat*', v č. 96. obsahuje zločin rušení veřejného pokoje, jelikož se jím obzvláště české obyvatelstvo k opovržení a k zášti proti státní správě podněcovati snaží a vládě falešná hra při vyrovnání se českého národa s Rakouskem se vyčítá a dále praví se: »Kterak jest možno, nadíti se upřímného jednání, kde takto se jedná s lidem a jeho orgány? Smí a může někdo z nás o nějakém míru vyjednávat v okamžení, kde se jen tresce, jen odsuzuje, jen žalařuje? Smí pan Palacký nebo pan Rieger s vládou vyjednávat, když tato listy jejich strany potlačuje? Pánové tito učinili by se nemožnými před národem, kdyby vzali podanou jim ruku, tlačící v tomtéž okamžení národní stranu ke zdi. Nedomníval by se národ, že je to peníz Jidášův, za který smlouvá se ten neb onen s vládou, hnutí našemu tak nápadně nepřátelskou?« — V článku »*Nový krok proti oposici české*« v č. 95. kárá se spůsob, jakým úřadové při zákazech meetingů pokračují a uvádí se, že neurčitosť nebo všeobecnosť programů nemůže býti důvodem zákonním k zákazům táborů. V třetím odstavci praví se: »My víme, na čem v té věci jsme. Vídenská žurnalistika poučila nás o tom dostatečně, že máme býti vyhladověni, že *pevnosť oposice má*

býti hladem přinucena ku vzdání se a zapovídání táborů že jest krokem proti české oposici. Ve čtvrtém odstavci prohlašuje se opatření policejního ředitelství, kteréž prý všem českým spolkům rozeslalo oznámení, že vycházky těchto spolků bez povolení úředního dovoleny nejsou, za nezákonnité, jelikož vycházky takové i za nejtužší vlády Bachovy a Metternichovy, za železného ramene policejních ředitelů Muka a Paümanna českým vlastencům dovoleny byly. V dalším postupu článku poukazuje se k nedůslednostem z toho vyplývajícím a končí: »Jsme povděčni tomu, že nám sl. policie naznačila, pokud v této velebné době sahá právo a svoboda, ježto nám byli udělili Bach, Metternich a Schmerling; my teprv se naučíme znáti, jací svobodomyslníci byli tito absolutisté ve srovnání s nynějšími svobodomyslníky a zatoužíme po jejich svobodách.« — V článku »*Nová doba velikých svobod*« vzal si spisovatel za úkol pojednati o případu, že dne 2. července 1868 z obcí Litovic, Kostovic a Jenče 16 vozů stavebního materialu od banderia s hudbou k Národnímu divadlu veženo bylo, čemuž policie překážek nečinila a že poklid sl. policie jen známkou byl blížící se bouře, kteráž vypukla ve spůsobu dekretu policejního rady Marxe. V dekretu tom stanoví se, nač policie podlouhém studování přišla, takto: »Od nynějška budtež považovány za průvody ve smyslu § 30. shromažďování všeliké »odvážky« kamene a jiného materiálu na Národní divadlo a nebudiž bez povolení jednoho neb dle okolnosti desíti c. k. úřadů přiveženo nic na staveniště. Tak to vyžaduje zákon.« — Článek končí: »My bychom si přáli, aby pro památku dekret ten zrušen nebyl.« — Patrně snažil se pisatel těmito dvěma články zlehčiti úřední zákazy táborů a nařízení policejního ředitelstva a podněcovati zvláště české obyvatelstvo k zášti a opovržení proti úřadům těmto, v čemž zakládá se přečin § 300. — Obžalovaný uznán za vinna a odsouzen do těžkého žaláře na *10 měsíců* a ke ztrátě 2000 zl. z kauce. Veřejný žalobník navrhoval trest žaláře na **18 měsíců.**

Přelíčení s red. »Moravské Orlice« Jindřichem *Dvořákem* v Brně pro přečin § 300. tr. z. spáchaný prý zlehčováním sněmu moravského atd. Red. Dvořák pronesl se po zahájení líčení takto: »Článek 1. zákona ze dne 27. října 1862 o ochraně

svobody osobní ustanovuje, že »*nikdo nesmí býti odňat svému zákonitému soudci*«. Vedle článku 11. státního základního zákona z 21. prosince 1867 o moci soudcovské — kteréžto zákon ode dne 22. prosince 1867, kdy byl prohlášen v říšském zákonníku, jest platným — rozhodují při všech politických nebo obsahem tiskopisu spáchaných zločinech a přečinech *porotci* o vině obžalovaného. Jakožto státní občan nemohu se svého práva k porotě nikdy vzdáti a protož *protestuji proti tomuto slav. soudu a prohlašuji ho za nekompetentní* v mé při, jelikož *o vině mé dle zákona jedině porota* rozhodovati má. Musil jsem se dostaviti sice k dnešnímu jednání, jelikož odvolání proti nařízení přelíčení není mi teď možno a jelikož mi vyhrožováno, že před soud předveden budu, pakli se nedostavím, čili, jak se mi úřadně napsalo, že mé »postavení by opatřeno bylo«. *Musil jsem se tudíž podrobiti moci.* Ohlašuji, že z úcty k tomuto sl. soudu a osobám, z nichž záleží, se súčastním jednání a odpovídati budu. Ponechávám si však *vznésti na sl. brněnský soud trestní a sl. státní zastupitelstvo* **žalobu k vysokému soudu říšskému** podle čl. 3. lit. b) zákona z 21. prosince 1867, o soudu říšském, *poněvadž mé právo ústavní k porotě bylo porušeno.* Po provedeném líčení prohlášen obžalovaný za nevinna dle § 300 tr. z.; ale odsouzen pro přestupek zanedbání povinné péče k pokutě 50 zl. a ke ztrátě 100 zl. z kauce.

Se starostou Sokola karlínského J. *Choděrou* zavedeno vyšetřování pro vyslovení souhlasu Dru Frant. Smolkovi. — Emanuel *Prokop* z Lomnice u Jičína, odsouzený pro Herbstovské demonstrace do vězení na 14 dnů, nastoupil trest. — Pro osvědčení souhlasu s deklarací zavedeno vyšetřování se zastupitelstvem města *Velvar* a spojených obcí *Budohostic, Uh, Chržín* a *Kamenic*. — Policejní rada Dedera obdržel s poštovní známkou z Vídně anonymní list, v kterém se mu přislibovalo, že »za jeho zásluhy v Cislajtánii zasloužený řád ho nemine«, ano i smrtí vyhrožováno, pakliže by jej osud ten na některém táboru již dříve nestihnul. List byl prý psán nepravopisně. V »Bohemii« stvrdil pak policejní rada v »Zasláno«, že »milý« list obdržel, a dodal, že »snažiti se bude« pisatele listu »doporučiti« za profesora aesthetiky a německé řeči a že by jej velice těšilo, kdyby se s ním osobně seznámiti mohl.

9. října. Přelíčení s redaktory paedagogického týdenníku »Nár. škola« pro přestupek §§ 10. a 11. zák. o tisku Št. *Bačkorou a Kredbou*, jež hájil Dr. *Černý*. Oba obžalovaní uznáni nevinnými. Veřejný žalobník navrhoval za trest pokutu 100 zl. — Předseda živnost. čten. jednoty v Chrudimi Fr. *Haisl* odsouzen c. k. okres. soudem chrudimským pro vyslovení souhlasu s deklarací k pokutě 5 zl. — Josefině *Arbesové* doručeno předvolání k přelíčení pro výlet na Vysokou u Kutné Hory, kterého se nesúčastnila.

10. října. *V Praze a okresích Karlínském a Smíchovském prohlášen* **výminečný stav.** Zákony o tisku, o právu shromažďovacím a spolčovacím zvláštními nařízeními obmezeny. Dosavadní místodržitel Arnošt svob. pán *Kellersperg* propuštěn a na jeho místo dosazen *polní podmaršálek general jízdy* baron Alexandr **Koller.**

»Nár. Noviny« zabaveny. — Chlumeckým farářem B. *Kuldou* vydaná brošurka »*Církev a společnosť*« v knihtiskárně Štýblově zabavena. Shledání v ní zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) a přečin dle § 302. tr. z. — Konfiskace č. 6. »Šotka« potvrzena. V článku »Šotkova tajná o tajných epištolách«, v illustraci pod nadpisem »Ohlasy z některých sněmovních síní léta Páně 1868.« a v písni k illustraci té jakož i ve dvou slokách básně »Ďáblovy trilky« shledán přečin dle § 300. tr. z. — C. k. ministerstvo vnitra zakázalo poštovní dopravu do Rakouska českému listu »Pokrok«, vycházejícímu v Chicagu, pro »destruktivní tendenci«. — V příčině zjištění poměru v jakém se nalézal hudební sbor kapelníka *Horáka* k pražské tělocvičné jednotě »Sokol« zavedeno u c. k. okr. soudu pro Staré město vyšetřování. Vyslechnuti byli náměstek starostův Dr. Tomáš *Černý*, jednatel J. *Šesták*, správce domu G. *Žižka* a kapelník *Horák*. — Občané *slivenečtí*, kteří byli přivezli kámen na staveniště Národního divadla s hudbou v čele svých vozů, odsouzeni k peněžitým pokutám, a sice obecní starostové po 30 zl., ostatní občané po 20 zl.; pachtýř dvoru sliveneckého p. *Polák* k 30 zl. a hudebníci každý k pokutě 10 zl. — S účastníky výletu na *Blížkov* zavedeno vyšetřování, zejména s pp. *Kolaříkem, Nechanským, Vaníčkem* a *Guttmanem*. — Náčelník Sokola královéhradeckého JUC. B. *Bostler* vzat do vyšetřování pro souhlas s deklarací.

11. října. »Nár. Noviny« zabaveny. — Následkem zprávy že bude odpoledne *na císařské louce* tábor lidu, byla posádka pražská konsignována. Odpůldne objevila se škadrona husarů před Újezdskou branou, kdežto pěchota v kasárnách újezdských byla pohotově. Na císařské louce shromáždilo se zatím asi 300 osob, hlavně hoši a mladíci. Na silnici u nádraží české západní dráhy sešlo se asi 2000 osob, dívajících se na hochy na louce. Hlídky husarské, jež po celé odpůldne projížděly se od brány až k císařské louce, zpravily o tom velitelstvo, načež dvě škadrony 11. pluku husarského, Alexandra prince würtemberského, dílem po hlavní silnici dílem uličkami podle Vltavy odebraly se na císařskou louku. Brzy po té zavířily bubny a celý pěší pluk arcivévody Karla Salvatora toskánského č. 77. táhnul k císařské louce. Mládež i obecenstvo obrátilo se buď na Smíchov nebo k vršinám radlickým a košířským. Vojsko majíc v čele generála na koni a policejní komisaře Dederu a Mařík, odtáhlo pak celou šíří hlavní ulice smíchovské ku Praze. Obecenstvo nalézající se před vojskem ustoupilo až do Prahy jen částečně otevřenou a vojskem obsazenou Újezdskou branou. Zatím přibyl na Smíchov celý pluk arcivévody Sigismunda č. 45. s praporem a postavil se řadou od brány až po měšťanskou besedu. Jednotlivá oddělení obsadila všechny ulice smíchovské, vedoucí od Košíř, pak nádraží a Zlíchov. V Praze Vodičkovou ulicí, třídou Ferdinandskou, po Uhelném trhu a Rytířskou ulicí až k německému divadlu obcházely setniny vojska. Nikde neudála se žádná výtržnosť. Také na Letné byly odpůldne dvě škadrony husarů, avšak již o třetí hodině odejely.

Tábor lidu na Homolce u Plzně. Po několik dní nalezány na nárožích v Plzni plakáty vyzývající lid a zvláště dělnictvo ke schůzi pod širým nebem na vrch Homolku blíže nepomucké silnice. Následkem toho zavedeno c. k. okresním hejtmanstvím rozsáhlé vyšetřování, a učiněny kroky, aby se zamýšlená schůze zamezila. V té příčině byly plzeňské továrny vyzvány, aby dělnictvu účastenství v táboru zakázaly, školám dáno nařízení, aby žactvu vzdálení se z domova v ten den zapověděly, a na představené obecní účinkováno, aby lid z vesnic od účastenství v táboru všemožně zdržovali. Někteří měšťané plzeňští povoláni za týmž účelem na hejtmanství. Po

druhé hodině odpůldne počal se na »Homolce« lid scházeti. Ke 4. hod. bylo tam asi 6—700 osob mužského i ženského pohlaví, mladí i staří. Zatím projel c. k. okr. hejtman Špulák jako soukromá osoba dvakráte silnici nepomuckou, aby viděl, co se děje. Lid učinil si tam dva ohně, zpíval vlastenecké písně a provolával »Slávu«. To uslyšev c. k. okres. hejtman Špulák pospíšil do města, převlékl se v šat úřadní, vzkázal pro připravené již vojsko a v čele jeho v dvouspřežném voze ubíral se zvolna k »Homolce«. V Plzni samé panovalo dosud ticho. Když však troubeno na poplach a vojáci do kasáren se ubírali, vzniklo velké hnutí v celém městě. Vše spěchalo za město k »Homolce«, aby vidělo, co se bude díti, poněvadž se proslýchalo, že i husaři z blízkých svých stanic k rozehnání táboru jsou povoláni. Zatím však lid, na »Homolce« shromážděný, vracel se již do města. Na cestě sešel se na silnici s vládním komisařem a jdoucím za ním v plné zbroji praporem pěšího pluku velkoknížete Michala. Zpívaje »Kde domov můj« a »Hej Slované« a provolávaje »Sláva« koruně české, ubíral se dav kolem vojska klidně dále k městu, vojsko pak se obrátilo a postupovalo za lidem. Když pak zástup k městu se přiblížil, přistoupil k němu purkmistr Emanuel Tuschner a vyzval jej, aby pokojně se rozešel. Lid vyzvání uposlechl, provolav dříve purkmistrovi »Sláva« a »Na zdar!« Vojsko rozdělilo se v četné hlídky a procházelo se městem, zvláště oněmi končinami, kde německé kasino se nachází, a obsazen též dům c. k. okres. hejtmanství. Purkmistr s městským radou Pecháčkem odebral se k c. k. okresnímu hejtmanu a dovozujíce, že obecní úřad v městě pořádek udrží, žádali za odstranění hlídek vojenských, kteréžto žádosti také vyhověno. K deváté hodině večer přibyly do města dvě škadrony husarů, avšak obrátivše se jely zase domů. Nikdo nebyl zatknut a také žádná jiná nehoda se nestala, než že kůň pobočníka, který vojsku rozkaz k pochodu na »Homolku« přinášel, přes jakéhosi chlapce klopýtnul a nohu si zlámal.

12. října. Nový místodržitel baron *Koller* vydal vyhlášku, z které vyjímáme: »Agitace po dlouhý čas trvale a horlivě proti platným základním zákonům státu a proti vládě Jeho Veličenstva strojené, podněcované tiskem fanatickým, vedly

zneužíváním ústavního práva spolkového a shromažďovacího poznenáhla v hlavním městě zemském a v nejbližším okolí jeho k výtržnostem nejpovážlivějšího způsobu, v kterých patrně se ukázalo, že pobuřováním povstaly. Veřejný pokoj a pořádek opět a opět čím dále tím více byl rušen; bezpečnosti osobní bylo mnohonásobně hroženo a také vskutku ublíženo, majetek pokojných občanův srocenými hromadami lidu byl znevážen, veřejným úřadům byl posměch činěn, a nastala potřeba, aby vkročením moci ozbrojené zákonu na ten čas se průchod zjednal i toliko tím, že ta moc, ačkoliv jí úsměšky byly činěny a kameny byly na ni házeny, shovívavě a poklidně postupovala, nepřišlo ku krveprolití. Avšak neklamná znamení nejrůznějšího způsobu nasvědčují tomu, že smysl pro zákon a pořádek všude ještě se nenavrátil, a že pomocí lidu pod ochranou ústavního práva spolčovacího nahrnutého opětovati se mají výstupy, kterými nedávno pokojní obyvatelé hlavního města byli strachem a úzkostí naplněni. Všecky tyto události uložily vládě Jeho Veličenstva nevyhnutelnou povinnosť, aby k zachování veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti, a k ochraně osoby a majetku v hlavním městě Praze a v nejbližším okolí, kdež události politování hodné se přihodily, na čas obmezena byla v platnosti své ta práva ústavy, jichž k výtržnostem zákonům odporujícím se zneužívalo. Maje úlohu, abych pokoj, pořádek a zákonnitosť opět ve skutek uvedl, postavím se se vší přísností a všemi prostředky, jimiž vládnu, na odpor všelikému rušení pokoje, nechť k rušení takovému bylo toliko mířeno, aneb nechť se pokoj skutečně porušil, při čemž přihlížeti budu povýtečně a ostře ke svůdcům.«

Dr. Kodym, bývalý redaktor »Hlasu«, nastoupil přisouzený mu trest tříměsíčního žaláře. Časně zrána přijel žalářník v drožce pro Dra Kodyma do Šárky, kde týž měl svůj stálý byt, a zavezl jej do trestnice v novoměstské radnici. Ježto Dr. Kodym churavěl, byl ihned do nemocnice v trestnici odevzdán. Proti Dru Kodymovi bylo mimo to ustanoveno troje přelíčení na dny 19., 22. a 26. října, každé pro zločin rušení veřejného pokoje. — Nejvyšší soudní dvůr odmrštil mimořádné odvolání se býv. red. »Politiky« V. *Nedomy* proti rozsudku zemského co trestního soudu a vrchního zemského soudu, jímž odsouzen

byl pro obvinění ministra obchodu Plenera na sedm měsíců do vězení. Taktéž bylo odmrštěno odvolání státního zastupitelstva proti rozsudku, jímž metteur en pages A. Hrazánek uznán byl za nevinna. Co se týče Hrazánka, udal vrchní soudní dvůr tyto důvody: »Není to povinností metteura en pages, aby články, které do tisku dány býti mají, četl a posuzoval, hodí-li se k vytisknutí či nikoli; jemu přisluší jen povinnosť, aby rozhodl, do jaké části listu ten neb onen článek vřaděn býti má, k čemuž ostatně již pouze nápis článku jest dostatečným. Aby metteur en pages mohl býti odsouzen, musilo by se dokázati, že skutečně článek závadný četl. Pouhá domněnka nedostačí. I okolnosť, že závadný článek jiným způsobem byl tištěn, než ostatní list, nemůže býti považována za přitěžující okolnosť, jelikož to není povinností metteura en pages, aby jakosť tisku určoval, nýbrž aby jen pořádek článků určoval.« — Přelíčení proti býv. red. »Politiky« Č. *Kulhánkovi* u c. k. krajského soudu v **Litoměřicích.** Obžalovaný uznán za vinna přečinem dle § 300. tr. z. a odsouzen do tuhého vězení na 4 měsíce a ku ztrátě 300 zl. z kauce. Veřejný žalobník navrhoval trest vězení na dobu 8 měsíců. — S redaktorem »Hlasu« K. *Krouským* zavedeno předběžné vyšetřování pro článek »Pánům předplatitelům«, v němž shledán přečin dle § 300. tr. z. — Nejvyšší soudní dvůr potvrdil rozsudek první stolice, kterýmž Vilém *Pick* odsouzen pro zločin uražení Veličenstva do těžkého žaláře na tři měsíce. — C. k. vrchní soud zemský zostřil tresty odsouzeným pro tábor *na Vysoké*, a sice F. *Liškovi*, J. *Vetterovi*, J. *Šlemlajnovi*, A. *Jägrovi*, J. *Frommovi*, pak pí. M. *Liškové* a slečně Bohumile *Květchově*. Slečnám Marii *Jaegrově*, Karolině *Duchkově* a Marii *Švarcově* rozsudek první stolice potvrzen. — Pro zúčastnění se výletu *na Zvičín* odsouzeni u c. k. okres. soudu v Hostinném pp. Karel *Šindler*, radní v Králové Dvoře, J. F. *Babáček*, Jan *Jalovecký*, A. R. *Šíl*, V. *Hop*, Jan *Šubert*, Vilém *Kroupa*, A. *Mesl*, J. *Kovář*, J. *Jarolímek*, F. *Jarolímek*, a V. *Fajgl* pro přestupek § 3. zák. o právu shromažďovacím, každý k pokutě 10 zl.

13. října. Sbor obecních starších pražských sešel se k *tajné* schůzi, v níž schváleno usnešení městské rady, aby nebyl c. k. policii postoupen celý status policejního úřadnictva, tím méně

aby jí byl vydán šat a zbroj. C. k. vláda žádala dále, aby Praha k vydržování c. k. místní policie pražské přispívala ročně 40.000 zl. Sbor obecních starších usnesl se, že proti požadavku tomu se ohradí, poněvadž k němu obec dle žádných platných zákonů není povinna. Naopak vyhradil si právo žádati od státu náhradu ohromného nákladu, s jakým zřízení místní policie spojeno bylo. Obec pražská ovšem každou chvíli byla ochotna odevzdati vykonávání místní policie státu. — Přelíčení s uvězněným red. »Nár. Novin« J. V. *Koutem* pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. spáchaný úryvkem článku ze srbské »Zástavy« pod titulem »*Co se děje nyní v Čechách?*« Obžalovaný hájil se sám. Uznán za vinna a odsouzen do těžkého žaláře na 7 měsíců a ke ztrátě 1000 zl. z kauce. Státní žalobník navrhoval trest žaláře na dobu **18 měsíců** a ztrátu 2000 zl. z kauce. — Tábor dělníků na vrchu *Bohdalci* u Michle a Záběhlic c. k. policejním ředitelstvím pražským zakázán. — Konfiskace č. 80. »Nár. Novin« potvrzena. V úvodním článku »Pankrácký tábor« shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z., ve zprávě »K táboru na Pankraci« pak přečin dle § 300. tr. z. — Uvítání, jež připravováno v Králové Dvoře účastníkům výletu *na Zvičín*, kteří byli v Hostinném souzeni a odsouzeni, zakázáno. — Pro tábor na *Valečově* odsouzeni pp. P. *Líbal*, V. *Pavel*, B. *Thum*, A. *Bauer*, J. *Křesálek*, K. *Vocl*, K. *Janský*, J. *Hrdlička* a J. *Pekelský;* první k pokutě 5 zl., ostatní každý do vězení na osm dní. — S faktorem národní knihtiskárny v Brně, v níž se tiskla »Moravská Orlice«, zavedeno vyšetřování pro články o táboru na Košíři v listě tom otištěné.

14. října. Statkář v Lounech p. *Drtina* vzat do vyšetřování proto, že obstaral tisk programu pro tábor *na Džbáně*. — K vyzvání c. k. návladnictví v Chrudimi zavedeno u c. k. okres. soudu *v Poličce* vyšetřování s několika členy měšťanské besedy poličské pro vyslovení souhlasu s deklarací. — Konfiskace č. 82. »Nár. Novin« potvrzena. V článku »*Stav obležení*« shledány přečiny dle §§ 305. a 302. tr. z. — Pro vyslovení souhlasu s deklarací odsouzeni byli: pp. Em. *Veselský*, správce továrny na Vodolce, k pokutě 45 zl., Fr. *Hušpauer* a Jos. *Neruda* (syn) tamtéž, k pokutám po 15 zl. — Pro souhlas

s deklarací odbýváno přelíčení s členy besedního výboru jindřichohradeckého.

15. října. C. k. polic. řiditelství zakázalo prodej veškerých novin v průsvitných kioscích pražských. — Všem tiskárnám, v nichž tiskly se opposiční listy české: »Nár. Noviny«, »Hlas«, »Svoboda«, »Nár. Pokrok«! »Correspondenz«, »Posel z Prahy« atd. nařízeno předkládati povinné exempláře c. k. návladnictvu a c. k. policii *dvě hodiny* před expedováním listů. — Působnost městské policie pražské prodloužena až do konce října, načež úkol její převezme c. k. policie státní.

Závěrečné přelíčení s J. J. *Martinkou* pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. a přečin dle § 302. tr. z., spáchané básní »Upomínka na svěcení praporu prvního hasičského sboru ve Velvařích ke dni 26. července 1868«, která byla před vydáním propadla konfiskaci. Soudu předsedal rada Předák, žalobníkem byl substitut státního návladního Dobeš. V obžalobě praveno, že báseň ta měla býti básní příležitostnou, ale že jí není, »neboť jest naskrze prodchnuta ideou národně politickou ve smyslu československém, což se jeví hlavně v místech: »Tak i prapor náš nechť směle doprovodí nás na výhubu těch vrahů zkázy chtivých,« kdežto praporu spolkovému podkládá se jiné, totiž válečné určení ku zničení vrahů zkázychtivých« atd. . . . »Uváží-li se, že české listy opposiční líčí jednak vládu rakouskou, jednak kmen německý co nepřátelské živly výkvětu českého národa a vyvíjení se jeho domnělého státního práva a báseň tato jest ohlasem tohoto množství popuzujících článků oněch listů atd.«, žaluje státní zastupitelstvo autora pro přečin nahoře vytknutý.« Soud uznal však obviněného za vinna pouze zločinem dle § 65. a) tr. z. a vyměřil mu trest těžkého žaláře na dobu 6 týdnů. V důvodech praveno, že »smysl básně té v posledních slokách není patrně jiný, nežli způsobem velmi ostrým národ český líčiti jako národ utlačený a jej popuditi k odporu a boji proti cizím živlům, jež se jako vrahové zkázychtiví, mstiví a k vyplenění cti a slávy národa českého směřující vyličují a vítězům vděk, čest a paměť nehynoucí jako odměnu přislibuje. Směr celé básně není jiný, nežli odznak (!) smyslu, v jakémž opposiční časopisectvo píše a čelí patrně proti vládě samé a nikoli proti německé národnosti« . . .

Nejvyšší soud potvrdil rozsudek c. k. vrchního soudu, kterýmž zvýšeny byly pokuty účastníkům táboru *na Chlumu*, a sice třem na 100 zl., sedmi na 70 zl. a pěti na 30 zl. pokuty. — Pro oslavení památky upálení Mistra Jana Husa dne 5. července na Betlemském náměstí zavedené a později zastavené vyšetřování obnoveno. K c. k. del. okres. soudu pro Staré a Nové město pražské předvoláno na novo asi 30 osob k výslechu. — U c. k. okres. soudu ve Skutči zavedeno vyšetřování s okr. tajemníkem skutečským Ant. *Pražanem* a s Jos. *Saláškem*, sladovnickým z Rychmburku, pro oznámení táboru na Košumberku novinami.

S red. »Nár. Novin« K. *Krouským* zavedeno vyšetřování zejména pro články a zprávy: Číslo 76.: *Obzor politický*; č. 77.: »*Pouť u svatého Václava na Dobeníně*«, »*O táboru na Orebu*«; čís. 78.: feuilleton »*Luciperničky*«; č. 80.: úvodní článek »*Pankrácký tábor*« a lokálka »*K táboru na Pankráci*«; č. 82.: lokálka »*Následky táboru pankráckého*«; č. 84.: Hlasy časopisecké; výňatek z »Pester Lloydu«, telegram z *Roudnice*, pak jeden *dopis z Londýna*, Zasláno panu Dru *Čížkovi*, telegram od *Roudnice*, v němž vysloven souhlas s návrhem obecního staršího pana Gabr. Žižky, lokálka »*Střežení redaktorů v novoměstské radnici*« a mnoho jiných zpráv.

Proti bývalému redaktoru »Národních listů« K. *Tůmovi*, jenž odbýval sobě trest šestiměsíčního žaláře v novoměstské radnici, vznešena obžaloba pro **23 zločinů a přečinů**, jež soud shledal v těchto článcích »Národních listů«: 1. V čís. 122.: Úvodní článek »Kam to povede?« (*zločin.* dle § 65. a). 2. V č. 151.: Telegram z Králové Dvora poslaný od občanů královédvorských *přečin* § 305.). 3. V čís. 153.: Úvodní článek »O vyrovnání sporů národních v Čechách« (*zločin* § 65. a). 4. V čís. 153.: Telegram z Kutné Hory, a sice v připojené k němu poznámce redakční (*přečin* § 300.). 5. V čís. 154.: Úvodní článek »Ať žije zákon!« (*zločin* rušení v. p. § 65. a). 6. V čísle 172.: Úvodní článek »Je to škandál!« (*zločin* § 65. a). 7. V č. 173.: Úvodní článek »Po narovnání s Čechy« (*zločin* § 65. a). 8. V čís. 183.: Denní zprávy: »Výlety ve svobodné éře« a »Ordonance c. k. policejního ředitelství v Praze« (*přečiny* § 300 tr. z.). 9. V čís. 180.: Hlasy časopisecké, »Golos«:

»Co chtějí Čechové?« (*zločin* § 65. a) 10. V čís. 182.: Dopis z Hořic o zápovědi táboru na Chlumu (*přečiny* dle § 300. a § 305.). 11. V čís. 187.: Dopis: »Zapovězený zvičínský výlet na oslavu památky Husovy« (*zločin* dle § 65. a). 12. V č. 185.: Dopis: »Zakázaný tábor lidu na Košumberku« (*přečiny* dle §§ 300. a 305.). 13. V čís. 194.: Dopis »Zakázaný tábor u Přibyslavi na Žižkově poli« (*přečiny* dle §§ 300. a 305.). 14. V čís. 184.: Denní zprávy: »Ať žije naše svoboda!« (o uvěznění Baráka) a »Slavnosť Husova na Pankráci u Prahy« (*přečiny* dle § 300.). 15. V čís. 185.: Úvodní článek: »Naši odpůrci a spojenci« (*zločin* dle § 65.). 16. V čís. 191.: Denní zpráva »Žert s c. k. policií« (*přečin* dle § 300.). 17. V čís. 193.: Úvodní článek »Čeští dělníci a němečtí fabrikanti« (*přečiny* dle §§ 300. a 302., popuzování proti národnostem). 18. V čís. 193.: Dopis »Zapovězený tábor lidu na Potštýně« (*přečin* § 300.). 19. V čís. 193.: Denní zprávy: »Zapovězený výlet akademického čten. spolku«, pak »Jeden den v redakci českého oposičního listu« (*přečiny* dle § 300. tr. z.).

»Posel z Prahy« zabaven. — Konfiskace č. 84. »Národních Novin« potvrzena. V telegramu z Roudnice shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. v »Hlasech časopiseckých« zločin uražení Veličenstva dle § 63. tr. z., v dopise z Pešti přečin dle § 305. a ve zprávě »Slavnosť z příčiny revoluce španělské« taktéž přečin dle § 305. tr. z.

16. října. Přelíčení »Nár. Novin« pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. spáchaný v č. 19. článkem nadepsaným »Ctěná redakce Nár. Novin« a pro přečin dle § 302. tr. z., jenž shledán ve zprávě »Dělníci v továrně Porgesově«. Soudu předsedal president Mentberger, žalobníkem byl Dr. Hlaváček. Obž. red. J. V. *Kouta* hájil Dr. *Čížek*, jenž opřel se návrhu státního žalobníka, *aby líčení bylo tajné*, poněvadž bylo č. 19. »N. N.« zabaveno, těmito slovy: Slavný soude! Tato otázka nebyla zde poprvé vzata na přetřes. Při všech tiskových procesech zakládajících se na zabavení čísla, v němž nalezaly se inkriminované články, navrhovalo státní zastupitelstvo, aby přelíčení bylo *tajné*. Státní zastupitelstvo *navrhovalo však tajné líčení pře vždy jen proto, že bylo číslo zabaveno.* Já sám, slavný soude, vyslovil jsem se již zde několikráte, že tomu

zákon tak nerozumí jako státní zastupitelstvo, aby po každé, když bylo číslo zabaveno, provedeno bylo také tajné přelíčení; neboť kdyby se tomu tak mělo rozumět, bylo by to zajisté *zřejmě* vysloveno v zákoně. Avšak zákon o věcech tiskových ustanovuje paragrafem 13. ještě více. Praví se v paragrafu tom, že *jednání před soudem pravidelně jest veřejné.* Veřejnosť soudního jednání jest tedy pravidlem, od kteréhož lze se odchýliti jen tenkráte, kdyby veřejným líčením pře mohla býti veřejná jistota neb mravopočestnosť porušena. V inkriminovaných článcích však není ani jediného místa a státní zastupitelstvo také ani jediného místa neuvedlo, kterýmž by veřejná mravopočestnosť porušena býti mohla. V přítomném případu jedná se o článku sepsaném o zákonu o shromažďování se. Takových procesů bylo již mnoho provedeno a já sám po dvakráte hájil jsem při takových přích. Soud však nikdy neuznal, že by veřejná bezpečnosť neb mravopočestnosť porušena býti mohla a usnesl se vždy na tom, že nemá být veřejnosť vyloučena; proto soudím, že i tento slavný soud také tak učiní, poněvadž sám státní zástupce neudal žádného místa, kterýmž by byla veřejná jistota neb mravopočestnosť v nebezpečí. — Soud se usnesl, aby přelíčení konalo se *tajně*, a sice proto, poněvadž číslo 19. »Národních Novin« zabaveno bylo, jakož i proto, že — »*ač pro Prahu a okolí veřejné jednání nebezpečné není, poněvadž je zde zákon o shromažďování se vyxdvižen — přece pro venkov nebezpečné býti by mohlo, poněvadž tam zákon až dosud v úplné platnosti jest*«. — Po provedeném *tajném* líčení uznán obžalovaný za vinna zločinem rušení veřejného pokoje a odsouzen do těžkého žaláře na 8 měsíců a ke ztrátě 1000 zl. z kauce. Pro přečin dle § 302. tr. z. uznán za nevinna.

C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek první stolice, kterýmž Jan *Černý*, bývalý redaktor »Nár. P.«, odsouzen byl pro zločin rušení veřejného pokoje do žaláře na 18 měsíců, zostřenému každý první pátek každého měsíce postem a ku ztrátě 3000 zl. z kauce, avšak nalezl v závadných článcích *o jeden zločin* rušení veřejného pokoje *více* a sice také dle § 65. b) tr. z., kdežto první stolice shledala toliko zločin dle § 65. a) tr. z. — Bývalý redaktor »Politik« Fr. *Kotek*, jenž meškal v cizině, byv od-

souzen pro články pod záhlavím »Pane redaktore« k šestiměsíčnímu žaláři a ku ztrátě 2000 zl. z kauce, odmrštěn byl od vrchního soudu se svým odvoláním a trest jeho *zvýšen* na žalář 18 měsíců. — Rozsudek zemského trestního soudu, kterýmž za příčinou tiskové při »Politik« Vincenc *Kulhánek* pro přečin rušení veřejného pokoje dle § 300. tr. z. za vinna uznán a k vězení na 14 dní, zostřenému postem v první pátek doby trestní, byl odsouzen a jímž ztráta 250 zl. z kauce byla vyslovena, byl k odvolání státního zastupitelstva a odsouzeného vrchním zemským soudem až na výměr trestu stvrzen. Trest proměněn totiž ve vězení na dobu *dvou měsíců* a půst uložen na první pátek každého měsíce.

17. října. Komitétu, jež se bylo sestoupilo za příčinou uspořádání sbírek na pomník Mistra *Jana Husa* a dne 5. září podalo k c. k. místodržitelství přiměřenou žádost, odpověděno teprve nyní, že »*pořádání sbírek takových se nepovoluje*«. — Nový časopis »*Zvon*« c. k. policií zabaven. — V tiskárně Skrejšovského zabaven celý náklad brošůrky pod názvem: »Několik časových otázek pražské medicinské fakulty« od Dra Josefa *Matouška*, bývalého asistenta na pražské medicinské fakultě. Spisek obsahoval kritiku a reformu studijního plánu, pojednával o institutu docentův a otázce musejní; ku konci připojeno bylo memorandum jednoty českých lékařův k ministeriu vyučování o otázce národnosti. — Pro článek »Dlouho-li« v čís. 289. »Nár. Pokroku« a pro vyzvání rolníků z okresu Mělnického »K předplatitelům českých novin« »v Hovorně« č. 269. zavedeno s red. Janem *Zehnalem* předběžné vyšetřování. — U c. k. okresního soudu v Kouřimi odsouzeno bylo soudním adjunktem Truhlářem 23 osob z okresu Kouřimského pro účastnění se táboru v *Mukařovském háji* dne 27. září, a sice: Josef *Škopek*, rolník z Velími, Vojtěch *Dvořák*, rolník z Poboře a Josef *Klabzuba* z Hradenína k pokutě 30 zl. aneb v případu nevymožení pokuty k vězení 6 dnů. Antonín *Nevařil*, hostinský, Jan *Novák*, rolník, Josef *Říha*, obecní kancelista ze Zásmuk, Jan *Funda*, mistr stavitelský z Březan, Frant. *Mokrý*, hostinský z Chocenic, Josef *Choděra*, rolník z Blínky, Václav *Mazura* a Jan *Urbánek*, rolníci z Velími, Josef *Urbánek*, rolník z Libodřic, Josef *Rak*, rolník a František *Hurt*, rolník z Voděrad,

k 25 zl. pokuty. Josef *Dlabač,* rolník a Josef *Petrán,* rolník z Březan, Jan *Korajzlík,* měšťan, Hynek *Apltauer,* měšťan z Kouřími, a Josef *Zeman,* rolník z Krychnova k 20 zl. a Vlastimil Frant. *Doutlík,* úředník z továrny svojšické, k 15 zl. Tři, Frant. *Botka,* představený obce libodřičské, Václav *Škopek,* měšťanosta města Zásmuk a Josef *Kratochvíl* z Voděrad byli uznáni za nevinné. Václav *Nevařil,* studující ze Zásmuk, odkázán k c. k. zemskému co trestnímu soudu pražskému. — U c. k. okres. soudu v Poličce provedeno přelíčení s několika občany pro vyslovení souhlasu s deklarací. Obžalováni byli: předseda měšťanské besedy purkmistr Jan *Bauzar,* členové výboru: obchodník Martin *Štěpán,* kaplan P. Václav *Kopecký,* obchodník Frant. *Tyl* a městský důchodní V. *Bien;* z členů besedy pp. Jan a Josef *Martinů* a městský kancelista Karel *Mlynář.* Po výslechu obžalovaným připomenuto, že bude rozsudek každému dodán písemně.

18. října. Z důvodův, jež hr. Ed. Taaffe předložil v říšské radě pro zavedení **výminečného stavu v Praze a okolí** vyjímáme: »Jakož známo, byly na rozličných místech v Čechách bez zákonného schválení úřadního, ano proti daným zákonům odbývány schůze lidu pod širým nebem, jichžto účelem bylo, množství lidu k pohrdání a k nenávisti proti zákonům, k neposlušenství a vzpouře proti moci vládní popouzeti a vášně probuzovati, které, kdyby nebyly potlačeny, byly by dále šířice a zvrhajíce se ponoukaly k zločinným útokům proti obecné jistotě jak ve svazku státním, tak proti jistotě osoby a jmění. Došlo tak daleko, že orgánové vládní, když s největší mírností zakročovali, s posměchem odbýváni, ano tělesně poškozeni jsou, že k potlačení nebezpečných srocení musila vojenská moc býti povolána, že výtržníci k soudním vyšetřováním veřejně největší nevážnosť projevovali, ano že proti vyšetřováním těm zjevně bylo vystupováno.« — Zpráva poukázavši ke schůzím lidu na Pankráci a k zamýšleným »hromadám« na Bílé hoře dne 8. listopadu, pokračovala: »Snahy strany ústavě nepřátelské vystupovaly tak soustavným, vytrvalým, hrozivým a nutkavým způsobem, že vláda vědoma jsouc sobě své zodpovědné povinnosti, aby vůbec blaho státu, pak jistotu osoby a vlastnictví nevydávala v nebezpečí opomíjením, musila uznati

jakkoli politování hodnou, přece však nalehavou nutnost, chopiti se prostředků výminečných, aniž by očekávala zahájení říšské rady, a užiti § 14. říšského základního zákona.... Odtud pošla známá nařízení, při nichžto se veškeré ministerstvo obmezilo na nejnutnější.... Nařízení specielní, týkající se práva shromažďovacího a spolkového jakož i tisku, omlouvají se zvláštním zneužíváním, které se s nimi dělo. Dle listin úřadních musilo v měsících červnu, červenci a srpnu zavedeno býti 200 vyšetřování soudních proti četným osobám, a vyšetřování ta měla za předmět netoliko přestoupení spolkového a shromažďovacího zákona, ale také přečiny shluknutí a pobuřování, pak zločiny rušení veřejného pokoje, ano i pokus o svedení ku vraždě. Mimo to zavedeny proti listům v Praze vycházejícím více nežli ve 100 případech tiskové procesy pro zločiny; i bylo na bílední, že užívání zákonů trestních více nestačí, aby se soustavným přestupkům tisku učinila přítrž.«

J. Em. kardinál arcibiskup pražský kníže Bedřich Schwarzenberg podal proti rozsudku c. k. trestního soudu, kterýmž bylo rozšiřování pastýřského listu a instrukce českých biskupův zakázáno pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z., *odvolání* k c. k. vrchnímu soudu. — V případu, psal »Vaterland«, kdyby odvolání to nemělo úspěchu, jest *J. Em. kardinál arcibiskup odhodlán dostaviti se osobně před soud.*

Kníže arcibiskup olomoucký pokutován potřetí, a sice proto, že neměl se k samovolnému vydání ostatních, soudů manželských se týkajících spisů. Tentokráte vyměřena mu pokuta **10.000 zl.**, pravíme **desíti tisíc zlatých.**

Na nárožích pražských nalepeny byly plakáty podepsané místodržitelem baronem Kollerem, kterýmiž obyvatelstvo pražské varováno před jakýmkoli shromažďováním se pod širým nebem a jinými skutky nezákonními. Podobnou vyhlášku vydal a dal na nároží nalepiti purkmistr pražský Dr. Klaudy. Před polednem procházely silné hlídky vojenské Prahou. Po ulicích pražských bylo množství lidu; ale den minul, aniž by se bylo sběhlo něco zvláštního. Jinak bylo před branami vedoucími k Michli a Chuchli. Ve směru posledním táhla již dopoledne silná oddělení vojska. Neudálo se však nic, co by bylo vyžadovalo zakročení se strany vojska. Nejinak dělo se v obvodu obcí

Michle, Nuslí a Pankráce. Hned časně z rána svolána pražská obsádka do zbraně a každý muž obdržel 10 patron. Tak stálo vojsko připraveno v plné zbroji až do 8. hodiny. Obdrževši pak rozkaz, odložilo torby a stálo pohotově v kasárnách až do 10. hod. dop., načež rozeslány byly hlídky po Praze a posádka vytáhla do okolí michelského. Z pěších, v Praze ležících pluků, vytáhly jednotlivé prapory plukův císaře Františka Josefa č. 1., arcivévody Karla č. 3., polního zbrojmistra Benedeka č. 28., vévody nasavského a arcivévody Karla Salvatora Toskánského č. 77. Kromě toho hned časně z rána obsadilo několik škadron husarův okolí Michle a sousedního vrchu Bohdalce. V čele jednoho oddělení husarův přijely o půl dvanácté před polednem k Michli tři povozy s c. k. policejními úředníky a policejním radou Dederou, kteří otázavše se stavitele Bedřicha *Slezáka*: »Co jest to za místo!«, obdrželi odpověď, že Bohdalec, načež jeli dále. Touže dobou obsazeny vrch Bohdalec a všechny přístupy k výšině té k Michli vedoucí nejprve husary, pak pěším vojskem pluků výše uvedených. Zejména platí to o »Zvonařce« nad schody nuselskými, kde stálo silné oddělení vojska, a u schodech nuselských, pod nimiž nalézala se hlídka husarská, bránící další postup k Nuslím a Michli. Jelikož se strany té stával obecenstva, zejména od schodů nuselských, byl velmi značný, upotřebili husaři i svých koní a zahnali obecenstvo dílem na silnici, dílem na schody, a asi deset husarů vyjelo koňmo po schodech vzhůru. Při příležitosti té jistá paní, nemohouc dosti kvapně před husary uniknouti, od husarského koně na noze poraněna. Avšak nejen zde, také v Michli obecenstvo od stráží vojenských nazpět zatlačeno. Zejména platí to o husarské hlídce u můstku michelského postavené. Podobný ruch panoval též na silnici od Žitné brány k Nuslím a k Michli. Četné hlídky procházely po silnici do Michle vedoucí. Podobně dělo se na silnici pankrácké, kde hlídky četnické, asi 12 mužův silné, c. k. policejními úřadníky Svobodou a Králem rytířem von Dobra Woda vedené, jakož i c. k. vojenské hlídky pěší udržovaly spojení s branou Vyšehradskou přes Pankrác kolem »Lišky« až dolů k Bohdalci. U Bohdalce však, kde se několik chlapcův ukázalo, však ihned sehnáno bylo, rozložila se nejhlavnější část vojska, zaujavši postavení až k obci roztelské.

Na vrchu Bohdalci i pod ním tábořilo vojsko pěší, níže pak na louce škadrona husarů. Že však všude panoval klid, tábořili důstojníci s c. k. policejním radou Dederou na louce a bavili se, jak mohli, u baterie. Vojenské hlídky po Praze chodily až do večera. Před branou Vyšehradskou bylo vojsko ještě o 11. hod. před půlnocí. Výtržnosť neudála se žádná.

Dle telegramu »N. Fr. Presse« rozkázáno c. k. hejtmanstvím v Čechách, aby představeným obcí oběžníky zvěstovalo, že **do všech obcí**, *kde zastupitelstva obecní opomenou se postarati o zamezení výtržností,* **vloženo bude vojsko na exekuci.** — Konfiskace č. 85. »Národních Novin« potvrzena. Ve feuilletonu »△« shledány přečiny dle §§ 300. a 305. tr. z., v úvodním článku »*Stát rakouský a národní bank*« zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z.; ve zprávě z Horažďovic přečin dle § 300. tr. z. a ve zprávě »Stran rozdělení polytechniky« přečiny dle §§ 300. a 302. tr. z. — tedy *pět přečinů a jeden zločin v jediném čísle.* — K vyzvání c. k. zemského soudu trestního v Praze zavedeno u c. k. krajského soudu v Klatovech vyšetřování za příčinou některých hesel, jež byla v transparentech v předvečer slavnosti zasazení pamětní desky Krameriusovy dne 27. září. Zejména pátráno po transparentech takových v domech u pp. *Krále, Pekla, Jablonky* ml. a Václ. *Pubce.* — Se starostou a jednatelem Sokola v Králové Dvoře zavedeno nové vyšetřování pro telegram, kterým projeven souhlas s deklarací. Vyšetřovaným kladeno za vinu, že odesláním telegramu překročili stanovy spolkové.

19. října. **Vydávání časopisů: »Národní Noviny«, »Posel z Prahy«, »Correspondenz«, »Zvon« a »Dělník« z rozkazu** místodržitele barona Kollera **zastaveno.**

20. října. Předsedovi čtenář. ochotnické jednoty »Tyl«, V. *Bodlákovi* doručen přípis c. k. policejního ředitelství, kterýmž z rozkazu c. k. místodržitelství *činnosť spolku toho zastavena* až do ukončení vyšetřování, jež bylo proti jednotě zavedeno. Až dosud vyslechnuto bylo u c. k. okres. soudu pro Staré a Nové město devět členů spolku toho.

21. října. **Vydávání »Nár. Pokroku« z nařízení c. k. místodržitelství zastaveno.** — Red. »Dělníka« V. *Petr* odsouzen do vězení na tři měsíce a k pokutě 100 zl. — Pro **súčastnění se**

táboru u Zásmuk odsouzeno 23 osob. — S redaktorem »Humor. Listů« Frant. *Pechánkem* zavedeno opět vyšetřování pro dva zločiny.

22. října. Nejvyšší soudní dvůr zrušiv rozsudek c. k. vrchního soudu, kterýmž byl právník Bedřich *Pacák* odsouzen pro **velezrádu** do těžkého žaláře na dobu **desíti roků**, potvrdil rozsudek první stolice znějící na žalář **pětiletý**. — Jan *Relich* syn váženého plzeňského měšťana, jenž byl pro řeč, kterou měl v Plzni v hostinci u »Karlových Varů« dne 3. srpna, zatčen a do vazby vyšetřovací vzat, dopraven v průvodu dvou četníků nočním vlakem z Plzně do Prahy do novoměstké trestnice. — Nejvyšší soudní dvůr zamítl odvolání uvězněného red. »Nár. listů« K. *Tůmy* proti rozsudku, kterýmž byl odsouzen na 6 měsíců do žaláře a ku ztrátě 2000 zl. z kauce. — Býv. red. »Hlasu« Dr. *Kodym* odsouzen na 5 měsíců do žaláře a ku ztrátě 1500 zl. z kauce. — Býv. red. téhož listu Ferd. *Wilsdorf* odsouzen do žaláře na 6 měsíců a ku ztrátě 1000 zl. z kauce. — Býv. red. »N. P.« Jan *Černý* odsouzen do vězení na 3 měs. a ku ztrátě 300 zl. z kauce. — Red. Václav *Petr* donucen nastoupiti trest. — C. k. vrchní soud *zvýšil* pokutu, ku kteréž byl tajemník hořického okresního zastupitelství K. *Čížek* odsouzen. — Schůze spolku českých právníků »Všehrd« zakázána.

23. října. Nejvyšší soud změnil rozsudek, kterýmž byl J. *Barák*, red. »Svobody«, c. k. vrchním soudem odsouzen na 14 měs. do žaláře a odsoudil ho do žaláře na 8 měsíců. — Uvěznění redaktoři »Nár. Pokroku« a »Corr.« vyzváni složiti propadlé částky kaucí, a sice první 3000 zl., druhý 200 zl. — Býv. red. »N. Pok.« J. *Květoň* odsouzen na 1 rok do žaláře a ku ztrátě 1200 zl. z kauce. — Účastníci *táboru u Lipan* odsouzeni k peněžitým pokutám. — Předseda Sokola *královéhradeckého* odsouzen pro souhlas s deklarací k pokutě 20 zl.

24. října. C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek, kterýmž byl J. V. *Kout* jako redaktor »N. N.« odsouzen na 3 měsíce do vězení a ke ztrátě 250 zl. z kauce. — Týž soud zostřil trest býv. red. »Hum. Listů« Frt. *Pechánkovi* ze 14 dnů na 3 měsíce vězení a ke ztrátě 300 zl. z kauce. — Vydavatelstvu »Nár. Pok.« a »Polit.« oznámeno, že z kauce prvního listu propadlo 3000 zl., a druhého 250 zl., 1200 zl. a 2000 zl. —

Náměstek státního návladního *Mitteis* jmenován substitutem vrchního státního návladního. — Zemská vláda slezská nedovolila, aby bylo *v Těšíně* hráno polské divadlo.

25. října. Z rozkazu c. k. místodržitelství **zastaveno** vydávání i »**Hlasu**«. — C. k. vrchní soud *zvýšil* pokutu, ku kteréž byl purkmistr kolínský Dr. *Radimský* pro podepsání provolání k táboru na Vysoké odsouzen, z 40 zl. na 100 zl.

26. října. Mnichovohradišťský okresní hejtman *Květ* rozeslal po všech obcích *okresu Bělského* následující oběžník: »NE. 23. Představenstvo obce . . . Obecní zastupitelstvo, zvláště však obecní představenstvo jest zákonem povinno starati se o udržení veřejného pokoje a pořádku, o zachování zákonních předpisů a uvarování nepokojův prostředky, ježto jsou obci poruce, jak i důtklivým napomínáním a horlivým podporováním úřadův ve všem, čehož k tomu účelu zařídí. Poněvadž se ale již pády přihodily, že *obecní zastupitelstva této povinnosti vždy zadost neučinila, jmenovitě při zapovězeném shromáždění neb při srocení se lidu jakož i při nepovolených průvodech a jiných výtržnostech*, upozorňuji obecní představenstva na tuto jim zákonem uloženou povinnosť s dokladem, že jsou zodpovědna za to, aby se co nejpilněji konala. Kdyby se však na odpor toho někde nepořádky nebo rušení pokoje jakýmkoliv způsobem vyskytly a od obecního zastupitelstva se vše vynaložilo, aby byly překaženy, musilo by se dle § 101. obecního zřízení použíti *nejpřísnějších prostředků jeho* **jakož i pomoci vojenské na útraty obce**, aby zase dřívější pořádek zaveden byl. Připomínám však, že se tu nejedná jen o to, aby obecní zastupitelstvo netrpělo nezákonní shromáždění, průvody, srocení a výtržnosti ve svých mezích, nýbrž *aby i zamezilo chůzi k takovým výtržnostem*, kdekoliv obmýšleným. Také *ukládám* pánům představeným *za povinnosť, aby mně každou takovou událost v obci bezprodleně oznámili*, zvláště, kdo původcem neb návodčím takových výtržností jest.« — C. k. vrchní soud změnil rozsudek první stolice, jímž byl býv. red. »Nár. listů« Karel *Tůma* pro článek »*Protest národa proti finančním plánům*« odsouzen do těžkého žaláře na 8 měsíců a ke ztrátě 2000 zl. z kauce a vyměřil odsouzenému trest žaláře na dobu 10 měsíců.

27. října. Býv. redaktor »Nár. Novin« J. V. *Kout* odsouzen poznovu do těžkého žaláře na 6 měsíců a ke ztrátě 500 zl. z kauce. — Redaktoru »Correspodenze« doručeny opět dvě obžaloby. — S redaktorem zastavených »Nár. Novin« K. Krouským, zavedeno nové vyšetřování pro některá osvědčení souhlasu s deklarací, uveřejněná v č. 54., zejména pro osvědčení z *Brlohu*, ze *Semíně* a ze *Zdechovic*. — S redaktorem »Humoristických listů« Frt. *Pechánkem* zavedeno vyšetřování pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z.

28. října. Zastavením »Národních Novin« a »Hlasu« přišlo v knihtiskárně Dra Edv. Grégra 12, zastavením »Nár. Pokroku« v knihtiskárně Dra Skrejšovského 8 a zastavením »Posla z Prahy« v knihtiskárně Ant. Renna 4 sazeči písma náhle o zaměstnání. První dvě jmenované tiskárny zaměstnaly tyto sazeče své bez prodlení jinak a jenom čtyři sazeči z tiskárny páně Rennovy zůstali úplně bez výdělku. Výbor »Typografické Besedy« uváživ krutý stav, do něhož tito sazeči bez zavinění byli upadli, usnesl se na tom, uděliti každému z nich z pokladny spolkové prozatím 12 zl. podpory a postarati se jim o další zaměstnání. Na dobrovolných příspěvcích sešlo se k účelu tomu od typografů brněnských 10 zl., od nejmenovaného pána z Mokropec 2 zl. a od několika pražských typografů 6 zl. 26 kr. Zbytek uhražen z pokladny »Typografické Besedy«.

29. října. Přelíčení »Dělníka« pro článek »Slovo v čas«, v němž shledán přečin dle § 302. tr. z. Obžalovaný redaktor Václav *Petr*, kterého hájil Dr. Vašatý, odsouzen do tuhého, postem zostřeného vězení na *6 měsíců* a k pokutě 50 zl.

30. října. Opětné líčení »Dělníka« pro přečin pobuřování dle § 302. tr. z., spáchaný v č. 20. článkem »Upřímné slovo k pánům údům ctihodného a nadějného ‚Oulu' v Praze«, jejž byl redaktor vyňal ze spisku Dra F. C. Kampelíka »Pomoc z bídy«. Obviněný redaktor V. *Petr*, kterého hájil Dr. Vašatý, odsouzen do tuhého, postem zostřeného vězení na 6 týdnů. — S představenými obcí: *Katusice, Doubravice, Vrátno, Krásnoves, Kováň, Spikaly, Stránka, Tejno, Ledec, Kadlín, Sudoměř, Liny, Trnová, Lobes, Kluky, Březinka, Plužná, Skramouš* a s purkmistrem města *Mšeno* zavedeno u c. k. okresního soudu bělského vyšetřování pro zaslání telegramů souhlasu s dekla-

Náměstek státního návladního *Mitteis* jmenován substitutem vrchního státního návladního. — Zemská vláda slezská nedovolila, aby bylo *v Těšíně* hráno polské divadlo.

25. října. Z rozkazu c. k. místodržitelství **zastaveno** vydávání i »**Hlasu**«. — C. k. vrchní soud *zvýšil* pokutu, ku kteréž byl purkmistr kolínský Dr. *Radimský* pro podepsání provolání k táboru na Vysoké odsouzen, z 40 zl. na 100 zl.

26. října. Mnichovohradišťský okresní hejtman *Kvěť* rozeslal po všech obcích *okresu Bělského* následující oběžník: »NE. 23. Představenstvo obce . . . Obecní zastupitelstvo, zvláště však obecní představenstvo jest zákonem povinno starati se o udržení veřejného pokoje a pořádku, o zachování zákonních předpisů a uvarování nepokojův prostředky, ježto jsou obci poruce, jak i důtklivým napomínáním a horlivým podporováním úřadův ve všem, čehož k tomu účelu zařídí. Poněvadž se ale již pády přihodily, že *obecní zastupitelstva této povinnosti vždy zadost neučinila, jmenovitě při zapovězeném shromáždění neb při srocení se lidu jakož i při nepovolených průvodech a jiných výtržnostech*, upozorňuji obecní představenstva na tuto jim zákonem uloženou povinnosť s dokladem, že jsou zodpovědna za to, aby se co nejpilněji konala. Kdyby se však na odpor toho někde nepořádky nebo rušení pokoje jakýmkoliv způsobem vyskytly a od obecního zastupitelstva se vše vynaložilo, aby byly překaženy, musilo by se dle § 101. obecního zřízení použíti *nejpřísnějších prostředků jeho* **jakož i pomoci vojenské na útraty obce**, aby zase dřívější pořádek zaveden byl. Připomínám však, že se tu nejedná jen o to, aby obecní zastupitelstvo netrpělo nezákonní shromáždění, průvody, srocení a výtržnosti ve svých mezích, nýbrž *aby i zamezilo chůzi k takovým výtržnostem*, kdekoliv obmýšleným. Také *ukládám* pánům představeným *za povinnosť, aby mně každou takovou událosť v obci bezprodleně oznámili*, zvláště, kdo původcem neb návodčím takových výtržností jest.« — C. k. vrchní soud změnil rozsudek první stolice, jímž byl býv. red. »Nár. listů« Karel *Tůma* pro článek »*Protest národa proti finančním plánům*« odsouzen do těžkého žaláře na 8 měsíců a ke ztrátě 2000 zl. z kauce a vyměřil odsouzenému trest žaláře na dobu 10 měsíců.

27. října. Býv. redaktor »Nár. Novin« J. V. *Kout* odsouzen poznovu do těžkého žaláře na 6 měsíců a ke ztrátě 500 zl. z kauce. — Redaktoru »Correspodenze« doručeny opět dvě obžaloby. — S redaktorem zastavených »Nár. Novin« K. Krouským, zavedeno nové vyšetřování pro některá osvědčení souhlasu s deklarací, uveřejněná v č. 54., zejména pro osvědčení z *Brlohu*, ze *Semíně* a ze *Zdechovic*. — S redaktorem »Humoristických listů« Frt. *Pechánkem* zavedeno vyšetřování pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z.

28. října. Zastavením »Národních Novin« a »Hlasu« přišlo v knihtiskárně Dra Edv. Grégra 12, zastavením »Nár. Pokroku« v knihtiskárně Dra Skrejšovského 8 a zastavením »Posla z Prahy« v knihtiskárně Ant. Renna 4 sazeči písma náhle o zaměstnání. První dvě jmenované tiskárny zaměstnaly tyto sazeče své bez prodlení jinak a jenom čtyři sazeči z tiskárny páně Rennovy zůstali úplně bez výdělku. Výbor »Typografické Besedy« uváživ krutý stav, do něhož tito sazeči bez zavinění byli upadli, usnesl se na tom, uděliti každému z nich z pokladny spolkové prozatím 12 zl. podpory a postarati se jim o další zaměstnání. Na dobrovolných příspěvcích sešlo se k účelu tomu od typografů brněnských 10 zl., od nejmenovaného pána z Mokropec 2 zl. a od několika pražských typografů 6 zl. 26 kr. Zbytek uhražen z pokladny »Typografické Besedy«.

29. října. Přelíčení »Dělníka« pro článek »Slovo v čas«, v němž shledán přečin dle § 302. tr. z. Obžalovaný redaktor Václav *Petr*, kterého hájil Dr. Vašatý, odsouzen do tuhého, postem zostřeného vězení na *6 měsíců* a k pokutě 50 zl.

30. října. Opětné líčení »Dělníka« pro přečin pobuřování dle § 302. tr. z., spáchaný v č. 20. článkem »Upřímné slovo k pánům údům ctihodného a nadějného ‚Oulu' v Praze«, jejž byl redaktor vyňal ze spisku Dra F. C. Kampelíka »Pomoc z bídy«. Obviněný redaktor V. *Petr*, kterého hájil Dr. Vašatý, odsouzen do tuhého, postem zostřeného vězení na 6 týdnů. — S představenými obcí: *Katusice, Doubravice, Vrátno, Krásnoves, Kováň, Spikaly, Stránka, Tejno, Ledec, Kadlín, Sudoměř, Liny, Trnová, Lobes, Kluky, Březinka, Plužná, Skramouš* a s purkmistrem města *Mšeno* zavedeno u c. k. okresního soudu bělského vyšetřování pro zaslání telegramů souhlasu s dekla-

rací. Veškeří tito obecní představení obesláni k c. k. okresnímu soudu na dni 31. října, 3. a 4. listopadu.

Listopad 1868.

1. listopadu. *V Praze* vyšlo 1. číslo nového politického denníku »*Naše listy*«, k jehož vydávání za výminečného stavu dáno dovolení jen s podmínkou, když zdrží se kritiky politických záležitostí cislajtánských. V *Chrudimi* vyšlo 1. číslo »*Koruny*«, která na podmínku tu vázána nebyla. *Ve Vídni* pak zase mělo vyjíti 1. číslo »*Zvonu*«, jež však *mezi tiskem* zabaveno. V tiskárně »Zvonu« u Mechitaristů a v bytu redaktora V. K. *Šembery* vykonána soudní prohlídka. Pátráno po manuskriptech zabaveného čísla bez výsledku. Konfiskace stala se pro zločin a přečin dle §§ 65. a 300. tr. z., ale příčiny neudány.

Býv. red. »Nár. Pokroku«, August *Tonner*, nastoupil trest čtyrnedělního vězení. — Ve Světlé, okresu Ledečského, vykonána úřadní prohlídka v bytu Jana *Šindeláře*, měšťana světelského. Prohlídka trvala od půl osmé hodiny do jedenácti dopoledne. Zabaveno několik soukromých listů od příbuzných p. Šindeláře, zejména list jisté příbuzné slečny, dále některé staré písně, zbylé z bývalé besedy r. 1849., a jakási báseň na Polsku. Na báseň tu kladen prý od komise velký důraz. Pátrání po jakýchsi spisech, kteréž prý p. Šindelář z Prahy obdržel, zůstalo bez výsledku. Přes to p. Šindelář od komise zatknut a c. k. četníkem do Ledče odveden, kdež s ním u c. k. okresního úřadu protokol zaveden. Po té dopraven dále do Hory Kutné, kde podržán na čas ve vazbě vyšetřovací, načež dopraven k c. k. trestnímu soudu do Prahy. — Pro zločin uražení Veličenstva c. k. zemským co trestním soudem zatykačem stihaný právník Frant. *Steinfeder*, posledně amanuensis v advokátní kanceláři v Jičíně, dověděv se za hranicemi, kam se byl před tím odebral, že je soudně stíhán, nastoupil ihned zpáteční cestu do vlasti a sám dostavil se k c. k. trestnímu soudu, kde ponechán ve vazbě vyšetřovací.

Srb Sava *Rajkovič*, odsouzený c. k. zemským trestním

udem pro přečin proti bezpečnosti života na 6 neděl vězení, souzen c. k. vrchním soudem *do žaláře na šest měsíců*, poněvadž vrchní soud k odvolání státního zastupitelstva v činu Savy ajkoviče shledal *zločin* těžkého uškození na těle. — Přelíčení doktorem bohosloví Václ. *Houškou*, tajemníkem kardinála cibiskupa Schwarcenberga, pro kázání, jež měl v universitním rámě Klementském o civilním manželství, položeno ku dni listopadu.

Korunní statek Zbirov, jenž byl Zik. Kirchmayerovi a olečníkům vládou prodán, přešel další koupí v ruce Dra *roussberga*, který Kirchmayerovi poskytl výdělek půl druhého ilionu. Z Vídně psalo se tehda, že Dr. Stroussberg koupil birov pro krále pruského. — Na příslušném místě rozhodnuto příčině zřízení *obecní stráže pražské* dle návrhů městské rady. řízení stráže té totiž povoleno, a sice na základě povinností e obecního zřízení každé obci uložených. Obecní stráži té příušeti bude střežení sadů a budov městských jakož i obstarávání licie tržní a policie zdravotní v branách městských i na trhu. výkonu tomu ponechá obec v službě této 120 strážníků, kteří ak nesmí nositi žádné zbraně. — Další propadlé částky z kauce sopisů, úhrnem 350 zl., přikázány stavebnímu fondu městského udobince.

2. listop. Vídeňské »Presse« telegrafováno z Prahy, že zemský bor odbýval mimořádnou schůzi. Vláda vyrozuměla jej totiž s vém úmyslu, že hodlá *rozpustiti slanské okres. zastupitelstvo*, povadž v jeho schůzi, k níž hrabě Clam Martinic dal podnět, týž starostu téhož zastupitelstva zvolen byl. Zemský výbor k tomu zpuštění přivolil. — Býv. red. zastaveného »Posla z Prahy« t. *Šimáček*, odpykav si v trestnici novoměstské trest čtyřšsíčního těžkého žaláře, propuštěn na svobodu. — U spoluacovníka »Našich Listů« P. *Sobotky* vykonána ráno o půl vrté policejní prohlídka aktuarem Kačerovským. Pátráno po kýchsi spisech. Ačkoli pátrání trvalo plnou hodinu, nenalezeno i jediného spisu závadného. — Pan Ludvík *Lábský* uznán l pro známou událost na Chlumu c. k. krajským soudem Králové Hradci za vinna zločinem těžkého uškození na těle odsouzen k těžkému žaláři na čas 4 měsíců, zostřenému dvakrát stem a dvakrát 24 hodin trvajícím uzavřením v temné celi.

C. k. vrchní zemský soud změnil rozsudek v ten smysl, že soudil pana Ludvíka Lábského do žaláře postem zostřeného **jeden rok.** Nejvyšší soudní dvůr, k němuž se pan Lá odvolal, rozsudek c. k. vrchního soudu zemského potvrdil. — společenský výlet, jejž řezníci pražští s chasou svou v do Vysočan podnikli, zavedeno vyšetřování s pořadateli. C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek, kterýmž byl red. »I z Prahy«, B. E. *Tollmann*, pro článek »Poznámky k císařské do Prahy« pro zločin rušení veřejného pokoje odsouzen k těžk žaláři na čas 8 měs. a ke ztrátě 2000 zl. z kauce. — soud potvrdil v plném znění rozsudek, jímž byl Jan *Neum* pro píseň »O továrně na cukr v Čínském Brodě« odso k vězení na čas dvou měsíců. — Také druhé vydání 1. »*Zvonu*« ve Vídni zabaveno. Vydavatelstvo prohlásilo: »Bu zabaveno i třetí vydání, uchýlíme se s tiskem a vydáváním toho do Translajtanie.«

3. listopadu. V říšské radě rokováno o schválení *vy nečného stavu v Praze, v Karlíně a na Smíchově.* Posl *Světec* v řeči své mimo jiné pravil: »Události pražské ne toho druhu, aby vyžadovaly nutně suspendování základ zákonův. Co měly tyto události společného s právem shro ďovacím a spolčovacím? Byly to arci schůze, ale nedál na základě zákonnitém? *Zapovězené schůze neodbývaly* A co společného s tím má *tisk?* Nelze dokázati, že by podílu na událostech pražských. Povídá se, že prý rozc choval; avšak **každý opoziční tisk píše proti platným z nům a nařízením, jinak by vůbec ani opozičního t nebylo.** A k výtržnostem v Čechách tisk český dokonce vyzýval. — Praví se, že výminečný stav v Čechách u pokoj; ale toho nedokázalo suspendování ústavy, nýbrž přiměřených prostředkův. *Odstraňte moc vojenskou, a vám výminečné zákony pranic nepomohou*, a naopak: i ústava trvat bude v platnosti, udrží moc vojenská poř Zastavení zákonů základních v Čechách není toliko nepotř nýbrž jest také nevhodné. Neboť **národ tak mocný Čechové, nedají se takovými prostředky odstrašiti.** *Ov pokud* **proti nim stojí celá rakouská vojenská moc;** *a nebude ustavičně možno celou rakouskou moc vojenskou*

nim pohotově míti! — Suspendování základních zákonův jest také *záhubným;* neboť když se *některé straně vezmou prostředky a cesty, aby svá přání způsobem zákonitým pronášela,* pak jest nucena, dosahovati účelu po cestách křivých a tajných! (Na levici volají: Slyšte!) Tisk v Čechách je stihán. Což když se uteče do Vídně, když se budou vydávati brošury za hranicemi? Či *bude pak vláda všude zaváděti stav výminečný?* **Vláda musila by celé Čechy proměniti v dům policejní!«**

Jiný poslanec *Leonhardi* vyslovil politování, že paragraf, o nějž se prohlášení výminečného stavu opírá, není dosti určitě stylisován: »Slovo „vnitřní nepokoje" jest velmi povšechné, nestálé. Výraz „rejdy" (Umtriebe) zdá se mu ještě povážlivější, poněvadž to pojem, který se do nekonečna dá natahovati. Slova: „hrozící a nebezpečný" spočívají toliko na osobním názoru, a každá vláda zavedouc výminečný stav může říci, že považovala ústavu a osobní svobodu za ohroženou. Ještě kdyby ministři vlastníma očima byli se přesvědčiti mohli! Ale takto *zakládá se rozhodnutí na zprávách místodržitelských,* a místodržitelové sami nejsou lépe poučeni, poněvadž se jejich zprávy zakládají na zprávách úřadů nižších. *Považí-li se, že podřízený úřadník co den se obávaje, aby chleba svého nextratil, a naopak baže po vyznamenání, snadno jest nakloněn přemrštovati,* pak snadno jest cenu takových zpráv posouditi. Nikoliv na náhledech, nýbrž na skutcích mělo by se zakládati zavedení stavu výminečného. *Přijme-li se § 1. v tomto svém znění,* **bude policii dána opět dřívější její všemohoucnost** a činnosť rady říšské bude ochromena.«

V bytu kandidáta profesury, Jana *Balíka,* vykonána k rozkazu c. k. trestního soudu pražského úřadní prohlídka. Pátráno po telegramu, zaslaném k studentské slavnosti v *Strakonicích,* v němž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. a) trestního zákona. Telegram nenalezen a p. Balík následoval c. k. komisaře do novoměstské radnice, kdež s ním u rady Němce zaveden protokol, načež byl opět propuštěn. — Téhož dne vykonána úřadní prohlídka za toutéž příčinou také u jednatele strakonické slavnosti, technika Karla *Vavrovského.* — C. k. vrchní soud zamítnul odvolání býv. red. »Nár. Novin«

V. Kouta z usnesení ze dne 7. října 1868, kterýmž potvrzena byla *vyšetřovací vazba*, ve kterouž J. V. Kout pro zločin rušení veřejného pokoje a pro přečin dle § 300. tr. z. vzat byl. — Týž c. k. vrchní soud zemský potvrdil rozsudek první stolice, kterýmž týž redaktor »Nár. Novin« odsouzen byl pro článek »*Ze staré Pravdy*« do tuhého vězení na tři měsíce a ke ztrátě 250 zl. z kauce. Zároveň J. V. Koutovi nařízeno, aby propadlou částku kauce doplnil.

Státní zastupitelstvo oznámilo uvězněnému red. »Hlasu«, Dru F. St. *Kodymovi*, že nařídilo, aby prodáno bylo z úpisův národní půjčky, jež složeny byly jako kauce »Hlasu«, dlužních úpisův v sumě 2340 zl. za 1500 zl. r. č., jež odvedeny byly magistrátu král. hlavního města. — Přípisem c. k. státního zastupitelstva vyzván redaktor a vydavatel zastavených »Nár. Novin«, aby za příčinou odsouzení ve vyšetřovací vazbě se nalezajícího předchůdce svého v redakci, J. V. Kouta, z kauce »Nár. Novin« za propadlou prohlášenou částku 250 zl. doplnil, jinak že naloženo bude s kaucí dle § 15. zák. o tisku.

Ve vyšetřovací vazbě se nalezajícímu býv. red. zastavených »Nár. Novin«, J. V. *Koutovi* dodány opět dvě obžaloby, znějící na zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z. a přečiny dle §§ 300. a 305. tr. z., jež prý spáchal následujícími články, referáty a zprávami: Dopisem z *Kouřim*, pojednávajícím o táboru *u Lipan* v č. 19., úvodním článkem »*Ubohá Francie*« v čísle 20., dopisem z *Krucemburku* u Chotěboře v č. 22., článkem »*Potitická důslednosť*« v č. 26., pak zprávami »*Zakázaný tábor lidu na Džbáně*«, »*K historii zakázaného táboru na hradě choustnickém*«, »*Svěcení praporu pražských rukavičkářů*«, vesměs v č. 32., dále článkem »*Před sněmem*« a referáty »*Zapovězený tábor lidu na zříceninách hradu Choustníku*« a »*Zakázaný tábor lidu na vrchu Džbáně*« v č. 33., pak referátem »*Tábor lidu na Petruškových vrších*« a zprávou »*Po táboru na Petruškových vrších*« v čísle 38., článkem »*Vyrovnání s Čechy*« a dopisem z *Králové Dvora* v č. 36. a posléze zprávou z *Rakovníka* v č. 37.

4. listopadu. K politickým vězňům v novoměstské trestnici přibyl na novo právník Hynek *Lang*, jenž byl vzat do vyšetřovací vazby pro účastenství na velezrádě. — Pan O. Fr.

Mikeš byv odsouzen pro zločin *velezrády* do těžkého žaláře na čas 6 měsíců, nastoupil svůj trest. — Vyšetřování pro slavnosť blanickou 30. srpna děje se nyní u c. k. zemského co trestního soudu v Praze. Opětně předvolán předseda slavnostního výboru Frant. Aug. *Slavík* a zároveň s ním také člen slavnostního výboru Jan *Balík*. — Při soudní prohlídce bytu redaktora »Zvonu«, Kaz. V. Šembery, a tiskárny listu toho u Mechitaristů ve Vídni pátráno po manuskriptu úvodního článku »*V čas persekuce*«, v němž státní zastupitelstvo shledalo zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. a) a přečin pobuřování dle § 300. tr. z. — C. k. okresní soud *pardubický* odsoudil devět členů pardubické tělocvičné jednoty pro přestupky §§ 20. a 21. zákona o spolčování každého k pokutě 10 zl. aneb 48 hodinnému vězení. C. k. vrchní zemský soud změnil rozsudek ten tak, že při pěti odsouzených *zostřil trest* a sice jednomu na 30 zl. pokuty nebo 6 dní vězení, dvěma na 25 zl. pokuty nebo 5 dní vězení a dvěma na 20 zl. pokuty nebo 4 dni vězení. — Podobně byl rozsudek c. k. okr. soudu *holického*, kterýmž sedm členův tamější měšťanské besedy pro tytéž přestupky odsouzeno bylo taktéž k pokutám peněžitým po 10 zlatých, c. k. vrchním zemským soudem změněn trest v ten smysl, že jednomu z odsouzených *zvýšena pokuta* na 30 zl. aneb 6 dní vězení, třem na 25 zl. nebo 5 dní vězení, třem na 20 zl. pokuty nebo 4 dni vězení. — Dále byl jeden člen »Čtenářské besedy« v *Heřmanově Městci* c. k. okres. soudem *chrudimským* odsouzen pro tytéž přestupky k pokutě 5 zl. I tento rozsudek byl c. k. vrchním zemským soudem *zostřen* a sice zvýšena pokuta na 50 zl. — Kromě toho byl jeden člen chrudimské živnostensko-čtenářské jednoty tamějším c. k. okres. soudem odsouzen pro přestupky §§ 17. a 21. zákona o spolčování k pokuté 5 zl. nebo 24hodinnému vězení a c. k vrchní zemský soud *zvýšil trest* na 30 zl. neb 6 dní vězení.

5. listopadu. Přelíčení s redakt. »Nár. Pokroku« Janem *Květoněm*, jejž hájil Dr. Mezník. St. zást. inkriminovalo následující články a zprávy: »*Cislajtánský sněm v Praze*«, »*V dnešním zahájení schůzí německých poslanců na Pětikostelském náměstí*, »*Starosti naší policie*« v č. 242., »*Dva a dvacátý srpen 1868*« a »*První schůze německých poslanců*«

v č. 243., »*Ze shromáždění německých poslanců*« v č. 245., *Hlasy časopisecké:* »Ruský Invalid« v č. 251. »Nár. Pokr.«, v nichž shledán přečin pobuřování dle § 300. tr. z. a čl. III. zákona ze dne 17. prosince 1862, a konečně »*Program Němců v Čechách*« v č. 249., v němž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. a) tr. z. — Obžalovaný uznán vinným a odsouzen do těžkého, postem zostřeného žaláře na 7 měsíců a ke ztrátě 500 zl. z kauce. Veřejný žalobník navrhoval žalář na dobu 18 měsíců a ztrátu 2000 zl. z kauce.

Přelíčení »Nár. Novin«. Red. K. *Krouský* jsa obžalován pro §§ 302. a 305. tr. z. spáchané článkem »*Stav obležení*« v č. 82. dostavil se *bez obhájce.* Subst. stát. návladního Görner navrhoval tajné líčení; soud však, jemuž předsedal rada *Předák*, rozhodl se *pro veřejnosť.* Z generalií obviněného vysvitlo, že byl **r. 1851. pro zločin velezrády zatčen a po tři léta trvající vyšetřovací vazbě z nedostatku důkazů na svobodu propuštěn.** — Z přelíčení citujeme následující úryvek: V obhajovací řeči své obviněný mimo jiné pravil: Článek zřetelně kárá, ne Němce vůbec, ale některé osoby, které jsou ovšem na mnoze členy německého kasina. Ti překážejí míru mezi oběma národnostmi, jejich koterie skutečně nám mnoho škody nadělala, čehož důkazem jest i výminečný stav, který zaveden jen jejich vinou a je smutným prostředkem — *Předseda:* O tom zde nemůžeme rokovat, to není předmětem obžaloby. *Obžalovaný:* Ale jest to předmětem článku. Když však opět pronáší slovo »výminečný stav«, st. zástupce povstává a ukazuje na obžalovaného praví: Prosím sl. soud — aby — — *Před.:* Prosím, to jest má věc! — *Obžalovaný* snažil se po té dokázati, že pravda jest, co článek praví o většinách i menšinách. — *Předs.:* mu opět vpadá do řeči: Vaše vypravování sem nenáleží. Jednání o věcech politických vám zapovídám. — *Obžal:* Vypravuji, co jest potřeba k mému hájení, a to sem náleží. — *Předs:* To není pravda. Soud není k tomu, aby o tom jednal, co v politice býti má či nic. — *Obžal.* uvádí a osvětluje ještě některé další odstavce a skončil s důvěrou, že soud vezma článek nestranně v úvahu jeho nevinu uzná. — Obžalovaný uznán vinným a odsouzen do tuhého, postem zostřeného vězení na dva měsíce a ke ztrátě 200 zl. z kauce.

Přelíčení s red. Nár. Novin, J. V. *Koutem,* pro přečiny § 3. a 19. zákona o právu shromažďovacím, spáchané otištěním povolání k táboru »*na Šaldách*« u Ml. Boleslavi. Soudu předsedal rada Jansa, žalobníkem byl Dr. Hlaváček. Obžalovaný *cítil se sám a uznán za nevinna.* Státní návladní ohlásil odvolání.

K vyzvání c. k. zemského co trestního soudu v Praze zavedeno u c. k. okres. soudu *v Domažlicích* vyšetřování pro zakázaný tábor na Herštejně dne 16. září, poněvadž občanstvo nemohouc se shromážditi na místě zakázaném, sešlo se bez jakéhokoli úřadního opovězení na nedalekém Rizenburce. Podobně zavedeno z téže příčiny vyšetřování i u c. k. okres. soudu v Klatovech, kde vyslechnuti byli všichni, kdož byli na provolání táboru tomu podepsáni. — Sušické c. k. okr. hejtmanství zavedlo proti obecnímu zastupitelstvu *sušickému* vyšetřování pro souhlas osvědčením poslanců českých. — Pro přestupek §§ 20. a 21. zákona o právu spolčovacím odsouzeni byli někteří členové výboru čtenářské besedy *choceňské* c. k. okresním soudem vysokomýtským a sice předseda besedy pan Jan *Lenoch* k pokutě 10 zl. nebo do vězení na 4 dni a Josef *Čermušák*, Tomáš *Kosina* a Josef *Březina* každý k pokutě 15 zl. neb do vězení na 3 dni. Předseda besedy Konrád *Havlíček* uznán byl za nevinna. — *Čtenářská beseda choceňská rozpuštěna* k rozkazu c. k. místodržitelstva ze dne 27. října 1868 a místopředsedovi spolku panu Janu *Lenochovi* nařízeno, aby neprodleně sepsati dal inventář jmění spolkového a stanovy i inventář předložil c. k. hejtmanství ve Vysokém Mýtě. Příčinou rozpuštění besedy bylo, že následkem odsouzení čtyř členů výboru k peněžitým pokutám pro uveřejnění souhlasu a osvědčením poslanců českých zjištěno«, že čtenářská beseda choceňská jako spolek nepolitický překročila působnosť stanovami vykázanou.

C. k. okresní soud v *Kostelci nad Orlicí* odsoudil 12 účastníkův tábora *na Potštýně* pro přestupky § 3. zákona o právu shromažďovacím každého k pokutě 10 zl. nebo k dvoutýdennímu vězení. C. k. vrchní soud *zvýšil* trest jednomu účastníku na 40 zl. pokuty neb 8 dní vězení a 4 účastníkům na 10 zl. neb 6 dní vězení. — Podobně odsoudil c. k. okresní soud *Oustí nad Orlicí* tři účastníky dne 2. září bez úřadního po-

Na vrchu Bohdalci i pod ním tábořilo vojsko pěší, níže pak na louce škadrona husarů. Že však všude panoval klid, tábořili důstojníci s c. k. policejním radou Dederou na louce a bavili se, jak mohli, u baterie. Vojenské hlídky po Praze chodily až do večera. Před branou Vyšehradskou bylo vojsko ještě o 11. hod. před půlnocí. Výtržnosť neudála se žádná.

Dle telegramu »N. Fr. Presse« rozkázáno c. k. hejtmanstvím v Čechách, aby představeným obcí oběžníky zvěstovalo, že **do všech obcí**, *kde zastupitelstva obecní opomenou se postarati o zamezení výtržností,* **vloženo bude vojsko na exekuci.** — Konfiskace č. 85. »Národních Novin« potvrzena. Ve feuilletonu »△« shledány přečiny dle §§ 300. a 305. tr. z., v úvodním článku »*Stát rakouský a národní bank*« zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z.; ve zprávě z Horažďovic přečin dle § 300. tr. z. a ve zprávě »Stran rozdělení polytechniky« přečiny dle §§ 300. a 302. tr. z. — tedy *pět přečinů a jeden zločin v jediném čísle.* — K vyzvání c. k. zemského soudu trestního v Praze zavedeno u c. k. krajského soudu v Klatovech vyšetřování za příčinou některých hesel, jež byla v transparentech v předvečer slavnosti zasazení pamětní desky Krameriusovy dne 27. září. Zejména pátráno po transparentech takových v domech u pp. *Krále, Pekla, Jablonky* ml. a Václ. *Pubce.* — Se starostou a jednatelem Sokola v Králové Dvoře zavedeno nové vyšetřování pro telegram, kterým projeven souhlas s deklarací. Vyšetřovaným kladeno za vinu, že odesláním telegramu překročili stanovy spolkové.

19. října. **Vydávání časopisů: »Národní Noviny«, »Posel z Prahy«, »Correspondenz«, »Zvon« a »Dělník« z rozkazu místodržitele barona Kollera zastaveno.**

20. října. Předsedovi čtenář. ochotnické jednoty »Tyl«, V. *Bodlákovi* doručen přípis c. k. policejního ředitelství, kterýmž z rozkazu c. k. místodržitelství *činnosť spolku toho zastavena* až do ukončení vyšetřování, jež bylo proti jednotě zavedeno. Až dosud vyslechnuto bylo u c. k. okres. soudu pro Staré a Nové Město devět členů spolku toho.

21. října. **Vydávání »Nár. Pokroku« z nařízení c. k. místodržitelství zastaveno.** — Red. »Dělníka« V. *Petr* odsouzen do vězení na tři měsíce a k pokutě 100 zl. — Pro súčastnění se

táboru u Zásmuk odsouzeno 23 osob. — S redaktorem »Humor. Listů« Frant. *Pechánkem* zavedeno opět vyšetřování pro dva zločiny.

22. října. Nejvyšší soudní dvůr zrušiv rozsudek c. k. vrchního soudu, kterýmž byl právník Bedřich *Pacák* odsouzen pro **velezrádu** do těžkého žaláře na dobu **desíti roků**, potvrdil rozsudek první stolice znějící na žalář **pětiletý**. — Jan *Relich* syn váženého plzeňského měšťana, jenž byl pro řeč, kterou měl v Plzni v hostinci u »Karlových Varů« dne 3. srpna, zatčen a do vazby vyšetřovací vzat, dopraven v průvodu dvou četníků nočním vlakem z Plzně do Prahy do novoměstké trestnice. — Nejvyšší soudní dvůr zamítl odvolání uvězněného red. »Nár. listů« K. *Tůmy* proti rozsudku, kterýmž byl odsouzen na 6 měsíců do žaláře a ku ztrátě 2000 zl. z kauce. — Býv. red. »Hlasu« Dr. *Kodym* odsouzen na 5 měsíců do žaláře a ku ztrátě 1500 zl. z kauce. — Býv. red. téhož listu Ferd. *Wilsdorf* odsouzen do žaláře na 6 měsíců a ku ztrátě 1000 zl. z kauce. — Býv. red. »N. P.« Jan *Černý* odsouzen do vězení na 3 měs. a ku ztrátě 300 zl. z kauce. — Red. Václav *Petr* donucen nastoupiti trest. — C. k. vrchní soud *zvýšil* pokutu, ku kteréž byl tajemník hořického okresního zastupitelství K. *Čížek* odsouzen. — Schůze spolku českých právníků »Všehrd« zakázána.

23. října. Nejvyšší soud změnil rozsudek, kterýmž byl J. *Barák*, red. »Svobody«, c. k. vrchním soudem odsouzen na 14 měs. do žaláře a odsoudil ho do žaláře na 8 měsíců. — Uvězněni redaktoři »Nár. Pokroku« a »Corr.« vyzváni složiti propadlé částky kaucí, a sice první 3000 zl., druhý 200 zl. — Býv. red. »N. Pok.« J. *Květoň* odsouzen na 1 rok do žaláře a ku ztrátě 1200 zl. z kauce. — Účastníci *táboru u Lipan* odsouzeni k peněžitým pokutám. — Předseda Sokola *královéhradeckého* odsouzen pro souhlas s deklarací k pokutě 20 zl.

24. října. C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek, kterýmž byl J. V. *Kout* jako redaktor »N. N.« odsouzen na 3 měsíce do vězení a ke ztrátě 250 zl. z kauce. — Týž soud zostřil trest býv. red. »Hum. Listů« Frt. *Pechánkovi* ze 14 dnů na 3 měsíce vězení a ke ztrátě 300 zl. z kauce. — Vydavatelstvu »Nár. Pok.« a »Polit.« oznámeno, že z kauce prvního listu propadlo 3000 zl., a druhého 250 zl., 1200 zl. a 2000 zl. —

Náměstek státního návladního *Mitteis* jmenován substitutem vrchního státního návladního. — Zemská vláda slezská nedovolila, aby bylo *v Těšíně* hráno polské divadlo.

25. října. Z rozkazu c. k. místodržitelství **zastaveno vydávání i »Hlasu«.** — C. k. vrchní soud *zvýšil* pokutu, ku kteréž byl purkmistr kolínský Dr. *Radimský* pro podepsání provolání k táboru na Vysoké odsouzen, z 40 zl. na 100 zl.

26. října. Mnichovohradišťský okresní hejtman *Květ* rozeslal po všech obcích *okresu Bělského* následující oběžník: »NE. 23. Představenstvo obce . . . Obecní zastupitelstvo, zvláště však obecní představenstvo jest zákonem povinno starati se o udržení veřejného pokoje a pořádku, o zachování zákonních předpisů a uvarování nepokojův prostředky, ježto jsou obci poruce, jak i důtklivým napomínáním a horlivým podporováním úřadův ve všem, čehož k tomu účelu zařídí. Poněvadž se ale již pády přihodily, že *obecní zastupitelstva této povinnosti vždy zadost neučinila, jmenovitě při zapovězeném shromáždění neb při srocení se lidu jakož i při nepovolených průvodech a jiných výtržnostech*, upozorňuji obecní představenstva na tuto jim zákonem uloženou povinnosť s dokladem, že jsou zodpovědna za to, aby se co nejpilněji konala. Kdyby se však na odpor toho někde nepořádky nebo rušení pokoje jakýmkoliv způsobem vyskytly a od obecního zastupitelstva se vše vynaložilo, aby byly překaženy, musilo by se dle § 101. obecního zřízení použíti *nejpřísnějších prostředků jeho* **jakož i pomoci vojenské na útraty obce,** aby zase dřívější pořádek zaveden byl. Připomínám však, že se tu nejedná jen o to, aby obecní zastupitelstvo netrpělo nezákonní shromáždění, průvody, srocení a výtržnosti ve svých mezích, nýbrž *aby i zamezilo chůzi k takovým výtržnostem,* kdekoliv obmýšleným. Také *ukládám* pánům představeným *za povinnosť, aby mně každou takovou událosť v obci bezprodleně oznámili*, zvláště, kdo původcem neb návodčím takových výtržností jest.« — C. k. vrchní soud změnil rozsudek první stolice, jímž byl býv. red. »Nár. listů« Karel *Tůma* pro článek »*Protest národa proti finančním plánům*« odsouzen do těžkého žaláře na 8 měsíců a ke ztrátě 2000 zl. z kauce a vyměřil odsouzenému trest žaláře na dobu 10 měsíců.

27. října. Býv. redaktor »Nár. Novin« J. V. *Kout* odsouzen poznovu do těžkého žaláře na 6 měsíců a ke ztrátě 500 zl. z kauce. — Redaktoru »Correspodenze« doručeny opět dvě obžaloby. — S redaktorem zastavených »Nár. Novin« K. Krouským, zavedeno nové vyšetřování pro některá osvědčení souhlasu s deklarací, uveřejněná v č. 54., zejména pro osvědčení z *Brlohu*, ze *Semíně* a ze *Zdechovic*. — S redaktorem »Humoristických listů« Frt. *Pechánkem* zavedeno vyšetřování pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z.

28. října. Zastavením »Národních Novin« a »Hlasu« přišlo v knihtiskárně Dra Edv. Grégra 12, zastavením »Nár. Pokroku« v knihtiskárně Dra Skrejšovského 8 a zastavením »Posla z Prahy« v knihtiskárně Ant. Renna 4 sazeči písma náhle o zaměstnání. První dvě jmenované tiskárny zaměstnaly tyto sazeče své bez prodlení jinak a jenom čtyři sazeči z tiskárny páně Rennovy zůstali úplně bez výdělku. Výbor »Typografické Besedy« uváživ krutý stav, do něhož tito sazeči bez zavinění byli upadli, usnesl se na tom, uděliti každému z nich z pokladny spolkové prozatím 12 zl. podpory a postarati se jim o další zaměstnání. Na dobrovolných příspěvcích sešlo se k účelu tomu od typografů brněnských 10 zl., od nejmenovaného pána z Mokropec 2 zl. a od několika pražských typografů 6 zl. 26 kr. Zbytek uhražen z pokladny »Typografické Besedy«.

29. října. Přelíčení »Dělníka« pro článek »Slovo v čas«, v němž shledán přečin dle § 302. tr. z. Obžalovaný redaktor Václav *Petr*, kterého hájil Dr. Vašatý, odsouzen do tuhého, postem zostřeného vězení na *6 měsíců* a k pokutě 50 zl.

30. října. Opětné líčení »Dělníka« pro přečin pobuřování dle § 302. tr. z., spáchaný v č. 20. článkem »Upřímné slovo k pánům údům ctihodného a nadějného ‚Oulu' v Praze«, jejž byl redaktor vyňal ze spisku Dra F. C. Kampelíka »Pomoc z bídy«. Obviněný redaktor V. *Petr*, kterého hájil Dr. Vašatý, odsouzen do tuhého, postem zostřeného vězení na 6 týdnů. — S představenými obcí: *Katusice*, *Doubravice*, *Vrátno*, *Krásnoves*, *Kováň*, *Spikaly*, *Stránka*, *Tejno*, *Ledec*, *Kadlín*, *Sudoměř*, *Liny*, *Trnová*, *Lobes*, *Kluky*, *Březinka*, *Plužná*, *Skramouš* a s purkmistrem města *Mšeno* zavedeno u c. k. okresního soudu bělského vyšetřování pro zaslání telegramů souhlasu s dekla-

rací. Veškeří tito obecní představení obesláni k c. k. okresnímu soudu na dni 31. října, 3. a 4. listopadu.

Listopad 1868.

1. listopadu. *V Praze* vyšlo 1. číslo nového politického denníku »*Naše listy*«, k jehož vydávání za výminečného stavu dáno dovolení jen s podmínkou, když zdrží se kritiky politických záležitostí cislajtánských. V *Chrudimi* vyšlo 1. číslo »*Koruny*«, která na podmínku tu vázána nebyla. *Ve Vídni* pak zase mělo vyjíti 1. číslo »*Zvonu*«, jež však *mezi tiskem* zabaveno. V tiskárně »Zvonu« u Mechitaristů a v bytu redaktora V. K. *Šembery* vykonána soudní prohlídka. Pátráno po manuskriptech zabaveného čísla bez výsledku. Konfiskace stala se pro zločin a přečin dle §§ 65. a 300. tr. z., ale příčiny neudány.

Býv. red. »Nár. Pokroku«, August *Tonner*, nastoupil trest čtyrnedělního vězení. — Ve Světlé, okresu Ledečského, vykonána úřadní prohlídka v bytu Jana *Šindeláře*, měšťana světelského. Prohlídka trvala od půl osmé hodiny do jedenácti dopoledne. Zabaveno několik soukromých listů od příbuzných p. Šindeláře, zejména list jisté příbuzné slečny, dále některé staré písně, zbylé z bývalé besedy r. 1849., a jakási báseň na Polsku. Na báseň tu kladen prý od komise velký důraz. Pátrání po jakýchsi spisech, kteréž prý p. Šindelář z Prahy obdržel, zůstalo bez výsledku. Přes to p. Šindelář od komise zatknut a c. k. četníkem do Ledče odveden, kdež s ním u c. k. okresního úřadu protokol zaveden. Po té dopraven dále do Hory Kutné, kde podržán na čas ve vazbě vyšetřovací, načež dopraven k c. k. trestnímu soudu do Prahy. — Pro zločin uražení Veličenstva c. k. zemským co trestním soudem zatykačem stihaný právník Frant. *Steinfeder*, posledně amanuensis v advokátní kanceláři v Jičíně, dověděv se za hranicemi, kam se byl před tím odebral, že je soudně stíhán, nastoupil ihned zpáteční cestu do vlasti a sám dostavil se k c. k. trestnímu soudu, kde ponechán ve vazbě vyšetřovací.

Srb Sava *Rajkovič*, odsouzený c. k. zemským trestním

nim pohotově míti! — Suspendování základních zákonův jest také *záhubným;* neboť když se *některé straně vezmou prostředky a cesty, aby svá přání způsobem zákonitým pronášela,* pak jest nucena, dosahovati účelu po cestách křivých a tajných! (Na levici volají: Slyšte!) Tisk v Čechách je stihán. Což když se uteče do Vídně, když se budou vydávati brošury za hranicemi? Či *bude pak vláda všude zaváděti stav výminečný?* **Vláda musila by celé Čechy proměniti v dům policejní!«**

Jiný poslanec *Leonhardi* vyslovil politování, že paragraf, o nějž se prohlášení výminečného stavu opírá, není dosti určitě stylisován: »Slovo „vnitřní nepokoje" jest velmi povšechné, nestálé. Výraz „rejdy" (Umtriebe) zdá se mu ještě povážlivější, poněvadž to pojem, který se do nekonečna dá natahovati. Slova: „hrozící a nebezpečný" spočívají toliko na osobním názoru, a každá vláda zavedouc výminečný stav může říci, že považovala ústavu a osobní svobodu za ohroženou. Ještě kdyby ministři vlastníma očima byli se přesvědčiti mohli! Ale takto *zakládá se rozhodnutí na zprávách místodržitelských,* a místodržitelové sami nejsou lépe poučeni, poněvadž se jejich zprávy zakládají na zprávách úřadů nižších. *Považí-li se, že podřízený úřadník co den se obávaje, aby chleba svého nextratil, a naopak baže po vyznamenání, snadno jest nakloněn přemrštovati,* pak snadno jest cenu takových zpráv posouditi. Nikoliv na náhledech, nýbrž na skutcích mělo by se zakládati zavedení stavu výminečného. *Přijme-li se § 1. v tomto svém znění,* **bude policii dána opět dřívější její všemohoucnost** a činnosť rady říšské bude ochromena.«

V bytu kandidáta profesury, Jana *Balíka,* vykonána k rozkazu c. k. trestního soudu pražského úřadní prohlídka. Pátráno po telegramu, zaslaném k studentské slavnosti v *Strakonicích,* v němž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. a) trestního zákona. Telegram nenalezen a p. Balík následoval c. k. komisaře do novoměstské radnice, kdež s ním u rady Němce zaveden protokol, načež byl opět propuštěn. — Téhož dne vykonána úřadní prohlídka za toutéž příčinou také u jednatele strakonické slavnosti, technika Karla *Vavrovského.* — C. k. vrchní soud zamítnul odvolání býv. red. »Nár. Novin«

V. Kouta z usnesení ze dne 7. října 1868, kterýmž potvrzena byla *vyšetřovací vazba*, ve kterouž J. V. Kout pro zločin rušení veřejného pokoje a pro přečin dle § 300. tr. z. vzat byl. — Týž c. k. vrchní soud zemský potvrdil rozsudek první stolice, kterýmž týž redaktor »Nár. Novin« odsouzen byl pro článek »*Ze staré Pravdy*« do tuhého vězení na tři měsíce a ke ztrátě 250 zl. z kauce. Zároveň J. V. Koutovi nařízeno, aby propadlou částku kauce doplnil.

Státní zastupitelstvo oznámilo uvězněnému red. »Hlasu«, Dru F. St. *Kodymovi*, že nařídilo, aby prodáno bylo z úpisův národní půjčky, jež složeny byly jako kauce »Hlasu«, dlužních úpisův v sumě 2340 zl. za 1500 zl. r. č., jež odvedeny byly magistrátu král. hlavního města. — Přípisem c. k. státního zastupitelstva vyzván redaktor a vydavatel zastavených »Nár. Novin«, aby za příčinou odsouzení ve vyšetřovací vazbě se nalezajícího předchůdce svého v redakci, J. V. Kouta, z kauce »Nár. Novin« za propadlou prohlášenou částku 250 zl. doplnil, jinak že naloženo bude s kaucí dle § 15. zák. o tisku.

Ve vyšetřovací vazbě se nalezajícímu býv. red. zastavených »Nár. Novin«, J. V. *Koutovi* dodány opět dvě obžaloby, znějící na zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z. a přečiny dle §§ 300. a 305. tr. z., jež prý spáchal následujícími články, referáty a zprávami: Dopisem z *Kouřimi*, pojednávajícím o táboru *u Lipan* v č. 19., úvodním článkem »*Ubohá Francie*« v čísle 20., dopisem z *Krucemburku* u Chotěboře v č. 22., článkem »*Potitická důslednosť*« v č. 26., pak zprávami »*Zakázaný tábor lidu na Džbáně*«, »*K historii zakázaného táboru na hradě choustnickém*«, »*Svěcení praporu pražských rukavičkářů*«, vesměs v č. 32., dále článkem »*Před sněmem*« a referáty »*Zapovězený tábor lidu na zříceninách hradu Choustníku*« a »*Zakázaný tábor lidu na vrchu Džbáně*« v č. 33., pak referátem »*Tábor lidu na Petruškových vrších*« a zprávou »*Po táboru na Petruškových vrších*« v čísle 38., článkem »*Vyrovnání s Čechy*« a dopisem z *Králové Dvora* v č. 36. a posléze zprávou z *Rakovníka* v č. 37.

4. listopadu. K politickým vězňům v novoměstské trestnici přibyl na novo právník Hynek *Lang*, jenž byl vzat do vyšetřovací vazby pro účastenství na velezrádě. — Pan O. Fr.

ním pohotově míti! — Suspendování základních zákonův jest také *záhubným*; neboť když se *některé straně vezmou prostředky a cesty, aby svá přání způsobem zákonitým pronášela*, pak jest nucena, dosahovati účelu po cestách křivých a tajných! (Na levici volají: Slyšte!) Tisk v Čechách je stihán. Což když se uteče do Vídně, když se budou vydávati brošury za hranicemi? Či *bude pak vláda všude zaváděti stav výminečný?* **Vláda musila by celé Čechy proměniti v dům policejní!«**

Jiný poslanec *Leonhardi* vyslovil politování, že paragraf, o nějž se prohlášení výminečného stavu opírá, není dosti určitě stylisován: »Slovo „vnitřní nepokoje" jest velmi povšechné, nestálé. Výraz „rejdy" (Umtriebe) zdá se mu ještě povážlivější, poněvadž to pojem, který se do nekonečna dá natahovati. Slova: „hrozící a nebezpečný" spočívají toliko na osobním názoru, a každá vláda zavedouc výminečný stav může říci, že považovala ústavu a osobní svobodu za ohroženou. Ještě kdyby ministři vlastníma očima byli se přesvědčiti mohli! Ale takto *zakládá se rozhodnutí na zprávách místodržitelských*, a místodržitelové sami nejsou lépe poučeni, poněvadž se jejich zprávy zakládají na zprávách úřadů nižších. *Považí-li se, že podřízený úřadník co den se obávaje, aby chleba svého nextratil, a naopak baže po vyznamenání, snadno jest nakloněn přemrštovati*, pak snadno jest cenu takových zpráv posouditi. Nikoliv na náhledech, nýbrž na skutcích mělo by se zakládati zavedení stavu výminečného. *Přijme-li se § 1. v tomto svém znění*, **bude policii dána opět dřívější její všemohoucnost** a činnosť rady říšské bude ochromena.«

V bytu kandidáta profesury, Jana *Balíka*, vykonána k rozkazu c. k. trestního soudu pražského úřadní prohlídka. Pátráno po telegramu, zaslaném k studentské slavnosti v *Strakonicích*, v němž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. a) trestního zákona. Telegram nenalezen a p. Balík následoval c. k. komisaře do novoměstské radnice, kdež s ním u rady Němce zaveden protokol, načež byl opět propuštěn. — Téhož dne vykonána úřadní prohlídka za toutéž příčinou také u jednatele strakonické slavnosti, technika Karla *Vavrovského*. — C. k. vrchní soud zamítnul odvolání býv. red. »Nár. Novin«

v č. 243., »*Ze shromáždění německých poslanců*« v č. 245., *Hlasy časopisecké:* »Ruský Invalid« v č. 251. »Nár. Pokr.«, v nichž shledán přečin pobuřování dle § 300. tr. z. a čl. III. zákona ze dne 17. prosince 1862, a konečně »*Program Němců v Čechách*« v č. 249., v němž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. a) tr. z. — Obžalovaný uznán vinným a odsouzen do těžkého, postem zostřeného žaláře na 7 měsíců a ke ztrátě 500 zl. z kauce. Veřejný žalobník navrhoval žalář na dobu 18 měsíců a ztrátu 2000 zl. z kauce.

Přelíčení »Nár. Novin«. Red. K. *Krouský* jsa obžalován pro §§ 302. a 305. tr. z. spáchané článkem »*Stav obležení*« v č. 82. dostavil se *bez obhájce*. Subst. stát. návladního Görner navrhoval tajné líčení; soud však, jemuž předsedal rada *Předák*, rozhodl se *pro veřejnosť*. Z generalií obviněného vysvitlo, že byl **r. 1851. pro zločin velezrády zatčen a po tři léta trvající vyšetřovací vazbě z nedostatku důkazů na svobodu propuštěn.** — Z přelíčení citujeme následující úryvek: V obhajovací řeči své obviněný mimo jiné pravil: Článek zřetelně kárá, ne Němce vůbec, ale některé osoby, které jsou ovšem na mnoze členy německého kasina. Ti překážejí míru mezi oběma národnostmi, jejich koterie skutečně nám mnoho škody nadělala, čehož důkazem jest i výminečný stav, který zaveden jen jejich vinou a je smutným prostředkem — *Předseda:* O tom zde nemůžeme rokovat, to není předmětem obžaloby. *Obžalovaný:* Ale jest to předmětem článku. Když však opět pronáší slovo »výminečný stav«, st. zástupce povstává a ukazuje na obžalovaného praví: Prosím sl. soud — aby — — *Před.:* Prosím, to jest má věc! — *Obžalovaný* snažil se po té dokázati, že pravda jest, co článek praví o většinách i menšinách. — *Předs.:* mu opět vpadá do řeči: Vaše vypravování sem nenáleží. Jednání o věcech politických vám zapovídám. — *Obžal:* Vypravuji, co jest potřeba k mému hájení, a to sem náleží. — *Předs:* To není pravda. Soud není k tomu, aby o tom jednal, co v politice býti má či nic. — *Obžal.* uvádí a osvětluje ještě některé další odstavce a skončil s důvěrou, že soud vezma článek nestranně v úvahu jeho nevinu uzná. — Obžalovaný uznán vinným a odsouzen do tuhého, postem zostřeného vězení na dva měsíce a ke ztrátě 200 zl. z kauce.

Mikeš byv odsouzen pro zločin *velezrády* do těžkého žaláře na čas 6 měsíců, nastoupil svůj trest. — Vyšetřování pro slavnosť blanickou 30. srpna děje se nyní u c. k. zemského co trestního soudu v Praze. Opětně předvolán předseda slavnostního výboru Frant. Aug. *Slavík* a zároveň s ním také člen slavnostního výboru Jan *Balík*. — Při soudní prohlídce bytu redaktora »Zvonu«, Kaz. V. Šembery, a tiskárny listu toho u Mechitaristů ve Vídni pátráno po manuskriptu úvodního článku »*V čas persekuce*«, v němž státní zastupitelstvo shledalo zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. a) a přečin pobuřování dle § 300. tr. z. — C. k. okresní soud *pardubický* odsoudil devět členů pardubické tělocvičné jednoty pro přestupky §§ 20. a 21. zákona o spolčování každého k pokutě 10 zl. aneb 48 hodinnému vězení. C. k. vrchní zemský soud změnil rozsudek ten tak, že při pěti odsouzených *zostřil trest* a sice jednomu na 30 zl. pokuty nebo 6 dní vězení, dvěma na 25 zl. pokuty nebo 5 dní vězení a dvěma na 20 zl. pokuty nebo 4 dni vězení. — Podobně byl rozsudek c. k. okr. soudu *holického*, kterýmž sedm členův tamější měšťanské besedy pro tytéž přestupky odsouzeno bylo taktéž k pokutám peněžitým po 10 zlatých, c. k. vrchním zemským soudem změněn trest v ten smysl, že jednomu z odsouzených *zvýšena pokuta* na 30 zl. aneb 6 dní vězení, třem na 25 zl. nebo 5 dní vězení, třem na 20 zl. pokuty nebo 4 dni vězení. — Dále byl jeden člen »Čtenářské besedy« v *Heřmanově Městci* c. k. okres. soudem *chrudimským* odsouzen pro tytéž přestupky k pokutě 5 zl. tento rozsudek byl c. k. vrchním zemským soudem *zostřen* sice zvýšena pokuta na 50 zl. — Kromě toho byl jeden len chrudimské živnostensko-čtenářské jednoty tamějším c. k. kres. soudem odsouzen pro přestupky §§ 17. a 21. zákona spolčování k pokuté 5 zl. nebo 24hodinnému vězení a c. k rchní zemský soud *zvýšil trest* na 30 zl. neb 6 dní vězení.

5. listopadu. Přelíčení s redakt. »Nár. Pokroku« Janem *Květoněm*, jejž hájil Dr. Mezník. St. zást. inkriminovalo následující články a zprávy: »*Cislajtánský sněm v Praze*«, *V dnešním zahájení schůzí německých poslanců na Pětiostelském náměstí*, »*Starosti naší policie*« v č. 242., »*Dva dvacátý srpen 1868*« a »*První schůze německých poslanců*«

v č. 243., »*Ze shromáždění německých poslanců*« v č. 245., *Hlasy časopisecké:* »Ruský Invalid« v č. 251. »Nár. Pokr.«, v nichž shledán přečin pobuřování dle § 300. tr. z. a čl. III. zákona ze dne 17. prosince 1862, a konečně »*Program Němců v Čechách*« v č. 249., v němž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. a) tr. z. — Obžalovaný uznán vinným a odsouzen do těžkého, postem zostřeného žaláře na 7 měsíců a ke ztrátě 500 zl. z kauce. Veřejný žalobník navrhoval žalář na dobu 18 měsíců a ztrátu 2000 zl. z kauce.

Přelíčení »Nár. Novin«. Red. K. *Krouský* jsa obžalován pro §§ 302. a 305. tr. z. spáchané článkem »*Stav obležení*« v č. 82. dostavil se *bez obhájce*. Subst. stát. návladního Görner navrhoval tajné líčení; soud však, jemuž předsedal rada *Předák*, rozhodl se *pro veřejnosť*. Z generalií obviněného vysvitlo, že byl **r. 1851. pro zločin velezrády zatčen a po tři léta trvající vyšetřovací vazbě z nedostatku důkazů na svobodu propuštěn.** — Z přelíčení citujeme následující úryvek: V obhajovací řeči své obviněný mimo jiné pravil: Článek zřetelně kárá, ne Němce vůbec, ale některé osoby, které jsou ovšem na mnoze členy německého kasina. Ti překážejí míru mezi oběma národnostmi, jejich koterie skutečně nám mnoho škody nadělala, čehož důkazem jest i výminečný stav, který zaveden jen jejich vinou a je smutným prostředkem — *Předseda:* O tom zde nemůžeme rokovat, to není předmětem obžaloby. *Obžalovaný:* Ale jest to předmětem článku. Když však opět pronáší slovo »výminečný stav«, st. zástupce povstává a ukazuje na obžalovaného praví: Prosím sl. soud — aby — — *Před.:* Prosím, to jest má věc! — *Obžalovaný* snažil se po té dokázati, že pravda jest, co článek praví o většinách i menšinách. — *Předs.:* mu opět vpadá do řeči: Vaše vypravování sem nenáleží. Jednání o věcech politických vám zapovídám. — *Obžal:* Vypravuji, co jest potřeba k mému hájení, a to sem náleží. — *Předs:* To není pravda. Soud není k tomu, aby o tom jednal, co v politice býti má či nic. — *Obžal.* uvádí a osvětluje ještě některé další odstavce a skončil s důvěrou, že soud vezma článek nestranně v úvahu jeho nevinu uzná. — Obžalovaný uznán vinným a odsouzen do tuhého, postem zostřeného vězení na dva měsíce a ke ztrátě 200 zl. z kauce.

platku toto bylo podotknuto: »Ti páni ve Vídni jsou chytří, oni podávají nám manželství dvoje: občanské s taxou jednou a církevní s taxou dvojí, poněvadž to žádný farář také zdarma neudělá.« Když byl kazatel uvedl, s jakými obtížemi obecní představený pan Cibulkář má co zápasiti, aby napsal potřebné 4 exempláře ohlášek, udává obsah jejich takto: »*Ve jménu Jeho Veličenstva císaře a krále! S potahem na §§ ohlašuje se, že František Bejček, hostinský z Volovic,* bude si bráti za manželku *sklepnici svou Kateřinu Bulíčkovou z Vejpalovic,* o čemž se velectěnému *publikum* naší obce vědomosť dává. Dáno v *Kocourkově* na den 1. aprile v 10. roce nového zákona.«

Způsobem rovněž satyrickým a potupným vypisuje se dále, co vše zažil ženich Bulíček u politického úřadu a co se událo, když tento slavnostní svolení k sňatku dával. Vypravuje se, že Bejček žádné svědky sehnati nemůže, poněvadž žádný nechce býti účastníkem takové *komedie*, pak že při příchodu svadebčanů na úřad politický úřadník právě rozepři rovnal a že, poněvadž se strany vyrovnati nemohly, ze dveří je vyhodil. Dále se činí zmínka o rozpacích politického úřadníka, jenž nový zákon nemohl nalézti a jenom pomocí své manželky do úřadního oděvu se oblekl a praví se výslovně: »*Vezme na sebe staatsrock, sturmhut, uniformsdegen mit zwei schärpen a odebéře se slavně k úřadnímu oltáři.*« Pak se popisuje tento oltář (totiž obyčejný psací stolek), a na něm obyčejně se nalezající špagát a nůžky na papír jsou předmětem ironických poznámek a přirovnání vzhledem k domnělé snadné rozlučitelnosti občanského manželství, které se uzavříti má. Kazatel uvedl dále, že pan okresní »držel« slavnostní řeč podle nového zákona, a líčil jeho rozpaky, když při podpisu protokolu nemohlo se nalézti číslo podací, pod kterým ohlášky byly zadány.

Ku konci ještě vypravoval, že když se potom Bejčkovi narodí děcko a farář je pokřtiti nechce, nic jiného tomu Bejčkovi nezbude, než jíti zase na úřad a tam *dítě od nějakého pana France dát inkoustem pokřtít.* Když se byl kazatel ještě v ten smysl vyslovil, že mu občanské manželství připadá tak, jako když herec, představující rytíře Šnofoniusa, béře sobě princeznu Mordulínu a jiný třetí herec, když je oddává — obrátil se k posluchačům a oslovil je následovně: »Může-li býti větší

volení odbývaného veřejného průvodu pro tentýž přestupek k pokutám a sice dva k 15 zl. a jednoho k 10 zl. C. k. vrchní soud *zvýšil* pak pokutu prvním dvěma z 15 zl. na 25 zl. a třetímu z 10 zl. na 20 zl. — C. k. okresní soud *v Mnichově Hradišti* odsoudil 16 účastníků táboru *na Valečově* pro tentýž přestupek k peněžitým pokutám a sice 4 účastníky k pokutám po 10 zl., 9 účastníků k pokutám po 20 zl. a 3 k pokutám po 24 zl. C. k. vrchní soud *zvýšiv pokuty* odsoudil 3 účastníky k pokutě po 50 zl., 6 účastníků k pokutě po 40 zl., 3 účastníky k pokutě po 30 zl., 3 k pokutě po 25 zl. a jednoho k pokutě 20 zl. — Též rozsudek c. k. okresního soudu *v Lounech*, kterýmž 11 účastníků táboru *na Pravdě* odsouzeno bylo pro týž přestupek a sice 9 k pokutě po 10 zl. a 2 k pokutě po 5 zl., byl c. k. vrchním soudem zemským *změněn* v ten smysl, že jeden účastník k pokutě 50 zl., 8 k pokutě po 40 zl. a 2 k pokutě po 15 zl. odsouzeni byli.

6. listopadu. Přelíčení s ThDrem Václavem *Houškou*, arcibiskupským tajemníkem a zatímním exhortatorem akademickým, pro přečin pobuřování dle § 302. t. z., spáchaný kázáním. Soudu předsedal president Mentberger, přísedícími byli radové Předák a Opolecký; žalobníkem subst. stát. návladního Opolecký. Z obžaloby vyjímáme: *Civilní strážník* Frt. Bach *udal*, že obžalovaný dne 29. března v kostele u sv. Klimenta kázal v tento smysl: »Vždycky se lidé spravovali dle přikázání božích, které zní: »6. Nesesmilníš«, a »9. Nepožádáš manželky bližního svého«. *Ale ti páni ve Vídni myslí, že všichni lidé od Adama a Evy až na naše časy měli řezanku v hlavě.* Vzešlo jim ovšem světlo — ale odkud? — odněkud ze severu, ze Sas, z Drážďan.« Pak prý kazatel snažil se dovoditi škodlivé následky občanského manželství na život manželů a celé rodiny, uváděje za příklad manželství mezi židem (Itzigem Jeitelesem) a křesťankou (slečnou Rosou z Lilienthalu). Potom následoval jiný příklad, kde jakýsi František *Bejček*, hostinský *z Volovic*, dá se rozvésti se svou manželkou a umíní si vstoupiti v nové manželství se svou sklepnicí Kateřinou *Bulíčkovou*. Způsobem velmi satyrickým líčí se v příkladě tomto jednotlivé osobnosti (ženicha Bejčka a obecního představeného Cibulkáře), pak události při zadání a udělení povolení k ohláškám, při čemž ohledně po-

platku toto bylo podotknuto: »Ti páni ve Vídni jsou chytří, oni podávají nám manželství dvoje: občanské s taxou jednou a církevní s taxou dvojí, poněvadž to žádný farář také zdarma neudělá.« Když byl kazatel uvedl, s jakými obtížemi obecní představený pan Cibulkář má co zápasiti, aby napsal potřebné 4 exempláře ohlášek, udává obsah jejich takto: »*Ve jménu Jeho Veličenstva císaře a krále! S potahem na §§ ohlašuje se, že František Bejček, hostinský z Volovic,* bude si bráti za manželku *sklepnici svou Kateřinu Bulíčkovou z Vejpalovic,* o čemž se velectěnému *publikum* naší obce vědomosť dává. Dáno v *Kocourkově* na den 1. aprile v 10. roce nového zákona.«

Způsobem rovněž satyrickým a potupným vypisuje se dále, co vše zažil ženich Bulíček u politického úřadu a co se událo, když tento slavnostní svolení k sňatku dával. Vypravuje se, že Bejček žádné svědky sehnati nemůže, poněvadž žádný nechce býti účastníkem takové *komedie*, pak že při příchodu svadebčanů na úřad politický úřadník právě rozepři rovnal a že, poněvadž se strany vyrovnati nemohly, ze dveří je vyhodil. Dále se činí zmínka o rozpacích politického úřadníka, jenž nový zákon nemohl nalézti a jenom pomocí své manželky do úřadního oděvu se oblekl a praví se výslovně: »*Vezme na sebe staatsrock, sturmhut, uniformsdegen mit zwei schärpen a odebéře se slavně k úřadnímu oltáři.*« Pak se popisuje tento oltář (totiž obyčejný psací stolek), a na něm obyčejně se nalezající špagát a nůžky na papír jsou předmětem ironických poznámek a přirovnání vzhledem k domnělé snadné rozlučitelnosti občanského manželství, které se uzavříti má. Kazatel uvedl dále, že pan okresní »držel« slavnostní řeč podle nového zákona, a líčil jeho rozpaky, když při podpisu protokolu nemohlo se nalézti číslo podací, pod kterým ohlášky byly zadány.

Ku konci ještě vypravoval, že když se potom Bejčkovi narodí děcko a farář je pokřtiti nechce, nic jiného tomu Bejčkovi nezbude, než jíti zase na úřad a tam *dítě od nějakého pana France dát inkoustem pokřtít.* Když se byl kazatel ještě v ten smysl vyslovil, že mu občanské manželství připadá tak, jako když herec, představující rytíře Šnofoniusa, béře sobě princeznu Mordulínu a jiný třetí herec, když je oddává — obrátil se k posluchačům a oslovil je následovně: »Může-li býti větší

neřesti na světě nežli to, aby vás opustiti směli mužové atd.?« Tato udání podporovaly výpovědi Alexandra Schmidta a Dominika Kohouta, jelikož svědkové tito seznali, že páter Václav Houška o občanském manželství kázal a častěji výrazů užil, že k smíchu popuzovaly, že mluvil o Itziku Jajtelesovi, slečně Mordulíně, rytíři Šnofoniovi, o dvojí taxe a že z kázání toho nabyli přesvědčení, že civilní manželství není pravé manželství a že není nic chvalitebného. — Obžalovaný, kterého hájil Dr. Gundling, uznán vinným a odsouzen do vězení na **14 dní.** Státní žalobník navrhoval tuhé vězení **na půl roku.**

Tisková pře »Nár. Pokroku«. Soudu předsedal rada Laadt, žalobníkem byl Dr. Hlaváček, obhájcem Dr. *Mezník.* Státní návladnictví inkriminovalo články »*Neuznání sněmu*« v č. 232. a »*Letošní neúroda a státní pomoc*« v č. 233., v nichž shledalo státní zastupitelstvo zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z., pak zprávu: »*Kronika zákazů*« v č. 232. pro přečin proti veřejnému pokoji a pořádku dle § 300. zákona trest. a článku III. zák. ze dne 17. prosince 1862 č. 8. ř. z. a § 302. zák. tr. Obžalovaný red. J. *Květoň* uznán za vinna zločinem dle § 65. a) tr. z. a odsouzen do těžkého žaláře na 5 měsíců a ke ztrátě 500 zl. z kauce.

Přelíčení s J. V. *Koutem* pro přečiny §§ 3. a 19. zákona shromažďovacího spáchané otištěním provolání k táboru na *Choustníku.* Spoluobžalováni byli Vojtěch *Fliček,* rolník z Klenovic, a Martin *Kazda,* obchodník v Soběslavi, kteří byli provolání to s mnohými jinými občany podepsali. Obžalované hájil Dr. Čížek a dal především zjistit, že na provolání jest vytištěn Karda (a nikoli Kazda). Z obhajovací řeči Dra Čížka vyjímáme následující námitky právnické: »Úlohou mou především jest dokázati, že *uveřejnění provolání k táboru není žádným přestupkem.* Dle zákona o právu shromažďovacím jest dovoleno shromažďovati se, dle tohoto zákona jest k odbývání táboru potřebí povolení. Pravím *k odbývání* táboru; k pouhému pozvání, k *pouhému ohlášení*, že se tábor odbývati bude, *není však zapotřebí žádného povolení úřadního.* Dokud není tábor úřadem zakázán, mohou se k němu konati všechny přípravy. Tak aspoň výslovně dí se v zákoně o právu shromažďovacím a tak musí se zákon ten vykládat. Vykládá-li jej někdo jinak,

vykládá jej proti duchu, ba proti slovům jeho. *Zákonem zakazuje se tedy jen odbývání táboru a nikoli uveřejnění provolání;* tím méně zakazuje se pak uveřejnění provolání k táboru nezakázanému. Dále dí se v zákonu, že jenom tenkráte, když odbývá se tábor proti výslovnému znění zákona o právu shromažďovacím, může být odbývání táboru zakázáno. Tedy opět jen odbývání zakazuje se, nikoli přípravné kroky, ku kterýmž přec také uveřejnění provolání náleží. *Co není zřejmě v zákoně vytknuto, není trestuhodným.* Provolání k sejití se, o němž v zákonu neděje se zmínky, že by bylo trestuhodné, může se tedy uveřejnit; avšak sejíti se lid nesmí, dokud není shromáždění lidu úřadně povoleno. V průběhu přelíčení zjištěno, že skutečně bylo zadáno za povolení k odbývání táboru pod hradem Choustníkem. Tábor zakázán byl však teprve dne 13. srpna; nebyl tedy ještě zakázán dne 11. srpna, když provolání v »N. N.« otištěno bylo. Dle zákona může být však jen *zakázané* shromáždění lidu rozpuštěno, a jenom ten, kdo súčastní se táboru zakázaného, porušil zákon o právu shromažďovacím. Státní zástupce praví sice, že obžalovaní, nepřestoupili-li §§ 3. a 19. zákona o právu shromažďovacím, hleděli *snad* k tomu působit, aby se lidé sešli pod hradem Choustníkem. Dejme tomu, že by skutečně k tomu byli působili, tož *přece v působení tom není nic trestuhodného.* Kdyby tomu tak mělo být, musili by lid vyzývat, aby se súčastnil táboru *zakázaného*, a jenom tenkrát kdyby řekli: »Tábor je zakázán, sejděme se tam!« — *jenom tenkráte,* opakuji to ještě jednou, spáchali by skutek trestuhodný. Zde naskytuje se tedy především otázka: »Kdy nastane trestuhodnosť skutku?« *Po zákonu nastane teprv tenkráte,* **když je tábor zakázán.** Podepsal-li tedy kdy někdo provolání k táboru, zadal-li žádosť za jeho povolení, vyzval-li občanstvo, aby, bude-li tábor povolen, v hojném počtu dostavilo se, tím nespáchal skutku trestuhodného, *poněvadž tábor nebyl zapovězen.* Vytýkati někomu a viniti jej, že spáchal přípravnými kroky přestupek, když c. k. okresní úřad teprve za několik dní tábor zakázal, *jest proti všem zásadám právnickým.*« — Po provedeném líčení uznáni všickni tři obžalovaní *nevinnými.* Státní návladní ohlásil bez odkladu rekurs. Soudu předsedal rada Pohl; žalobníkem byl subst. stát. návladního Dobbel.

Odvolání výboru posluchačů university proti zákazu schůze studujících vysokých škol pražských, položené ku dni 21. června r. 1868., na které mělo býti rokováno o otázce: »*Kdy dojdeme práva jazyka českého na staroslavné universitě pražské?*« c. k. místodržitelstvím *zamítnuto*. — U c. k. policejního ředitelství zavedeno vyšetřování s některými členy akademického čtenářského spolku, na nichž lpělo podezření, že v místech řečeného spolku čtli zabavené časopisy. — Pro souhlas s osvědčením poslanců českých povoláni k c. k. okresnímu soudu v *Mnichově Hradišti* předseda mnichovohradišťské měšťanské besedy Václ. *Macálek*, jeho náměstek K. *Dlouhý* a jednatel besedy té Jan K. *Lešer*. — Pro svolání důvěrníků k poradě o svolání táboru karlo-týnského zavedeno u c. k. okr. soudu zbraslavského vyšetřování s Josefem *Lebedou*, náměstkem okresního starosty, a s Jos. *Liehmannem*, okresním tajemníkem. — C. k. zemský co trestní soud v Praze zrušil soudní vyšetřování proti profesoru bohosloví na pražské universitě a místoříditeli arcibiskupské semináře Dru Klimentu *Borovému* pro sepsání brošurky: »Mnoho-li pravdy skutečně nalezneme na těch výhodách, jež dle brošurky z Vídně rozeslané prý nám poskytuje nový zákon manželský.« Brošurka, vydaná u Karla Bellmanna v Praze, obsahovala dle nálezu zemského soudu zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) a b) tr. z. Obsah brošurky, jež byla zabavena, čelil proti manželskému zákonu ze dne 25. května 1868.

C. k. vrchní soud potvrdil zabavení č. 84. »Národních Novin« pro zprávu »*z Lysé*«, v kteréž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. a) tr. z. a pro zvláštní telegramy z *Roudnice*, z *Oustí* nad Orlicí a z *Králové Dvora*, v nichž shledán přečin dle § 24. tisk. z. — Býv. redaktorům »Hlasu«, J. V. *Koutovi* a K. *Krouskému* doručena obžaloba, kterouž Kout viní se ze zločinu rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. a) a b) tr. zák. a přečinů dle §§ 300. a 302. tr. z. a § 24. tisk. zák., Krouský pak ze zločinu rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. b) tr. z. a přečinu dle § 24. tisk. zák. pro články »*Lonská bída v Prusku a letošní u nás*«, »*Vyjádření c. k. ministerstva orby*«, »*Ústavní jednota*« a »*Mlčení a mluvení*« obsažené v č. 36. »Hlasu«, jež bylo *čtyřikráte po sobě konfiskováno*. — Býv. red. »Politiky« Č. *Kulhánkovi* doručen obžalovací spis,

jímž dán v obžalobu pro přečin dle § 300. tr. z. pro uveřejnění »*Kalendaria*« v čís. 194. »Politiky«. Přelíčení ustanoveno na den 16. t. m. — Redaktoru »Corr.« Ant. *Tůmovi* dodán obžalovací spis, jímž dán v obžalobu pro přečin dle § 300. tr. z., taktéž pro uveřejnění »*Kalendaria*« v č. 45. »Corr.« Pro totéž »*Kalendarium*« dodán také obžalovací spis uvězněnému redaktoru »Corr.« J. *Kreisovi*. — C. k. vrchní soud potvrdil rozsudky první instance, jimiž redaktor »Posla z Prahy« E. B. *Tollman* pro přečin spáchaný článkem jedním v č. 101. listu toho odsouzen byl do vězení na čas 1 měsíce a ke ztrátě 100 zl. z kauce a pro zločin rušení veřejného pokoje, spáchaný několika články v čís. 95. a 96. do těžkého, postem zostřeného žaláře na čas 10 měsíců a ku ztrátě 2000 zl. z kauce.

7. listopadu. Bouřlivá schůze v říšské radě. Slova ujal se poslanec *Greuter* — *proti schválení výminečného stavu v Praze a okolí.* Pravil mimo jiné takto: Jádro otázky jest v tom, zdali prohlášení stavu výminečného v Čechách jest ospravedlněno čili nic. Jest tu dvojí náhled možným. Buď stala se výminečná opatření pro žalostné výtržnosti, anebo *proti opposici v Čechách, kterou by mnozí rádi potlačili*, kdežto byl by přece svrchovaný čas, aby konečně pomýšlelo se na *vyrovnání se s ní.* Tážu-li se pak: Na jaké stanovisko postavila se vláda? odpovím skutečnými událostmi, dle kterých co hlavní důvod výminečného opatření jeví se — státoprávní opposice. Pravilo se, že místní policie nemohla ochrániti život a jmění. Jedná-li se o takovou ochranu, není mi žádné opatření příliš přísným. Avšak, pánové, tohoto náhledu jest také městská rada pražská, nejblíže v tom súčastněná. Důkazem toho jest vyhláška městské rady. (Řečník čte úvod vyhlášky té.) Ovšem tvrdí úřadní zpráva, že nestala se žádná opatření proti novým výtržnostem přes smýšlení lidu. Tu tázal bych se vlády: Komu přísluší v Praze dle platných nařízení, zvláště dle výnosu ze dne 8. února 1868, pozorování smýšlení v lidu a kdo vykonává tak zv. tajnou policii? Jest to pražská místní policie aneb *spíše tajná policie placená těžkým penězem lidu, která tolik vidí a slyší, čeho často ani není.* Pravda-li, že přísluší to státní policii, proč tato neoznámila, že výtržnosti jsou k očekávání? Kdyby místní policie byla v čas zpravena bývala, zajisté by

10. října konala svou povinnosť zrovna tak, jako konala ji 25. září. Ale odpusťte! Jakési oznámení dostal purkmistr od místodržitelství, a sice 2. října, které znělo v ten smysl, že policie ze zprávy jednoho opositního listu se dověděla, že příští neděli konati se *bude* shromáždění lidu. List onen oznamoval jen, že shromáždění konati se má. (Veselosť.) A proč státní policie neoznámila ničeho? Odpověď na to jest: *protože nic nevěděla.* (Veliká veselosť.) A teď najednou pohání se místní policie k zodpovědnosti *za toto nevědění státní policie*, proto zrušují se teď práva státních občanů! Dokážu, že *právo shromažďovací v Čechách bylo již v srpnu jen na papíře* a že všickni, kdož dříve již odkázáni byli smrti mravního a duševního hladu, martialním zákonem úplně potlačeni byli. Všecko to pro nevědění policie! (Nepokoj.) Připomínám vám, že ve Vídni se stala tatáž výtržnosť (v Prateru). Proč nebyl zde ve Vídni zaveden stav výminečný? Co pak se stalo v Praze? Okna byla vytlučena se škodou 67 zl., což zajisté pro město se 152 obyvateli (Volání: 152.000!) 152 — obyvateli (všeobená veselosť) nemá důležitosti. Za to panuje v Praze správa a soudnictví, že »starý Muravěv« musí se obrátit v hrobě. K čemu ona opatření? Nechci nazvati týráním (sekkatur), že pražské »Correspondenzi« nedovoleno zříditi filialky. K čemu ta obava před politickými spolky, *když přece jest známo, že v Čechách nepřipuštěno vzniknouti ani jedinému spolku?* Dle těchto fakt mám přece právo domnívati se, že **výminečný stav čelí pouze proti oposici v Čechách.**« Řečník mluvil pak o četných tiskových přích v Praze. »A co jest v Praze zločinem? Jeden pražský list otiskl článek vídeňské »Sonntagsztg.«, který zde zůstal bez trestu, a byl proto trestán. A co všecko není dovoleno ve Vídni! Zde vynáší se stále španělská revoluce do nebe a časopisy nazývají královou španělskou již jen paní Isabelou. (Velká veselosť.) Musíme býti jen rádi, že časopisy nemluví již o panu Františku Josefovi. (Poslední slova tato vyvolala velkou bouři. Volání: Oho! a Pfui! Poslanci opouštějí svá sedadla.) *Předseda:* Myslím, že může mnoho dovoleno býti, ale to, co jste právě řekl, nemůže se nikterak připustiti. Prosím vás, abyste výraz ten vzal zpět. — *Greuter:* Dobrá. Beru ho zpět; ale... (Nový hluk. Volání: K pořádku!) — *Předseda*: Není mi možno,

abych onen výraz tak propustil; musím p. poslance volati k pořádku. — *Greuter:* Přijímám toto volání k pořádku. V Praze byl jeden list, protože učinil totéž, na základě § 305. pro schvalování nezákonních činů jednoduše zabaven. *Jak možno v Praze nazvati něco nezákonním, co zde ve Vídni jest dovoleno?* (Nepokoj na levici zatím vždy více roste, poslanci jdou ke dveřím, mnozí opouštějí síň.) Prosím, pane předsedo, mám právo mluviti? (Volání: Ne! Jste nezvedený! Mlčte! Ticho!) — *Předseda:* Volal jsem řečníka k pořádku a myslím, že dal jsem tím sněmovně náležité zadostučinění. Myslím, že dále přece jíti nemohu. Abych odňal mu slovo, k tomu, myslím nemám ještě práva. (Hluk na levici.) — *Greuter:* Toto volání k pořádku těší mě velmi a přijímám je rád, neboť jest odsouzením . . . (Strašný hluk.) Po té odňal předseda řečníkovi slovo.

Dělník Jos. *Šafařík* zatknut v hostinci »u dělového kříže« na Smíchově z příčin politických. — Dr. Jan *Bílý*, farář v Předklášteří na Moravě, vyslýchán u c. k. okresního soudu v Tišňově jako spisovatel zabavené brošurky »*Církev a společnosť*«. — Znovu propadlé kauce novin, k jichžto přijmutí došlo rady městské potřebné návěští, byly v částce 2500 zl. stavebnímu fondu městské chorobnice u sv. Bartoloměje odkázány.

Pro súčastnění se táboru na Choustníku odsouzeni byli JUC. Jan *Kratochvíle* v Soběslavi k pokutě 10 zl., a jiní, zejména pp. *Oujezdecký*, Petr *Preininger* a Jan *Šitra* k pokutě 5 zl. C. k. vrchní soud k odvolávání se odsouzených *zvýšil* u JUC. Jana *Kratochvíle* pokutu z 10 na 100 zl., u ostatních pak z 5 na 30 zl. — C. k. vrchní soud *zvýšil* pokutu 10 zl., ku kteréž byl jednatel živnostensko-čtenářské jednoty v Karlíně Adolf *Keck* tamějším c. k. okresním soudem pro přestupek § 20. zákona o shromažďování odsouzen, na 30 zl. — Pro přestupek § 3. zákona ze dne 15. listopadu 1867 odsoudil c. k. okresní soud *v Českém Brodě* 26 účastníků táboru na *Vysoké u Lipan* k rozličným pokutám. C. k. vrchní zemský soud *zvýšil* tyto pokuty u 3 osob z 25 zl. na 40 zl., u 12 osob z 20 zl. na 30 zl., u 7 osob z 12 zl. 80 kr. na 15 zl., a u čtyř osob ze 7 zl. 50 kr. na 10 zl. — U c. k. městského dele-

govaného soudu v Hradci Králové bylo se samo udalo 96 účastníků táboru na Chlumu, i byli pro přestupek § 3. zákona ze dne 15. listopadu 1867 čtyři z nich k 14dennímu vězení a ostatních 92, každý k pokutě 60 zl. odsouzen. C. k. vrchní soud zamítnul odvolání, jež byli čtyři z těchto odsouzenců podali.

8. listopadu. *Výroční den bitvy na Bílé hoře.* Již den před tím obsazena byla Bílá hora celým plukem arcivévody Salvatora Toskánského č. 77., švadronou husarů a oddělením četníků. Veškeré toto vojsko tábořilo po celou noc ze soboty na naději pod širým nebem. Události v Praze líčila »Boh.« takto: »C. k. úřadům bezpečnostním bylo již před několika dny známo, že ve výroční den bitvy bělohorské na Bílé hoře nebudou žádné demonstrace konány, poněvadž se za to mělo, že k jejich zamezení učiněna jsou dostatečná opatření vojenská, že však za to v neděli má býti demonstrativní návštěva chrámů v oděvu smutečním a sice ráno do chrámu emauzského, k polednímu do chrámu sv. Jakuba a odpoledne do chrámu týnského, následkem čehož na všech těchto místech učiněna byla opatření. Z té příčiny rozestavil se o půl osmé hodině ráno pluk pěchoty č. 1. pod velením plukovníka .z Feldeggu na Karlově náměstí čelem proti ústavu hluchoněmých, kdežto silná oddělení pěšího pluku arcivévody Karla č. 3. a arcivévody Sigmunda č. 45. s nasazenými bodáky a důstojníky vedená hořejším novým městem a Podskalím přecházela. Do *chrámu emauzského* ubíralo se k 8. hodině as 20 osob se smutečním odznakem na kloboucích neb poděbradkách a asi pět dam v smutečný šat oděných. Kromě těchto osob bylo ještě ranní mši přítomno asi 100 osob, z nichž většina měla čamary a poděbradky. U prvního vchodu, vedoucího k chrámu emauzskému, rozestavení policejní úřadníci měli rozkaz, aby mužské se smutečními odznaky při vycházení z chrámu zatkli, dámy k udání jmen a bytu jejich přiměli. Na podporu těchto opatření stála na hřbitově setnina pěchoty. Mužští se smutečními odznaky ubírali se z chrámu »zpurně« okolo vojska. Když prý se o totéž u c. k. policejních úřadníků pokoušeli, byli zadržáni a pod vojenskou hlídkou na c. k. policejní ředitelství dopraveni. Jeden z nich odvětil na otázku policejního úřadníka, zdali odznak jeho značí jakýs rodinný smutek: »Nikoli, nosím jej,

poněvadž zem má dnes den smuteční.« Teprve dlouho po mši vyšly dámy. Dvě mladistvé slečny (mezi nimi dcera profesora Zapa) odepíraly policejnímu úřadníku z počátku rozhodně každou odpověď, ba upíraly mu vůbec právo k dotazům. Později však daly odpověď a byly k zjištění pravdy svých udání civilním strážníkem do svých bytů doprovoděny. K 11. hod. byl chrám emauzský uzavřen, načež vojsko z Karlova náměstí do kasáren odtáhlo. Také před *chrámem Týnským* byly odpoledne policejní orgány rozestaveny, neměly však nijakého podnětu k zakročení. Celkem bylo 17 osob zatčeno, jež byly po zjištění osobností zase puštěny. Sedm z nich bylo ihned c. k. policejním ředitelstvím odsouzeno k trestu vězení od 1 až do 14 dnů a ponecháno jim právo, aby se proti těmto rozsudkům odvolaly.

Před chrámem *sv. Jakuba*, kde slavil zpěvácký spolek »Hlahol« výroční den založení svého vokální mší, stáli c. k. policejní úřadníci, nová c. k. policejní stráž a c. k. detektivové. Krátce před polednem, když obecenstvo začalo chrám opouštěti byly jednotlivé osoby, zejména mužští, kteří měli na kloboucích a čapkách smutek, od c. k. policejních orgánův zatknuti. Po krátkém pozdržení jich v průjezdě starého Ungelta dopraveni na c. k. policejní ředitelstvo. Byliť to zejména pp. *Laufka*, kupec pražský, který pro nedávné úmrtí manželky své smutek nosil; *Tuček*, mistr řeznický, jemuž před krátkou dobou otec zemřel; *Waldheger*, sazeč, který před pěti nedělmi smrtí matku svou ztratil, bednářský mistr *Bílek*, který před osmi dny matku svou k hrobu doprovodil; kožešnický mistr *Hirt*, podobnou podinnou ztrátou postižený a jiných osob více. Počet zatknutých, kteří prý měli na kloboucích a čapkách svých obvyklý odznak smutečný, bylo přes padesáte.

Přes to, že c. k. úřadové bezpečnosti měly zprávu, že na *Bílé Hoře* žádných demonstrací nebude, učiněna »přiměřená opatření« i tam. Již dva dny před 8. listopadem poslána na Bílou Horu škadrona husarů, která dnem i nocí sem tam na přezvědy projížděla. Den na to následovaly za nimi tři setniny pluku pěšího arcivévody Karla Salvatora, 30 četníků a 30 mužů nové c. k. bezpečnostní stráže. V neděli o 6. hodině ráno vytáhlo vojsko po jednom praporu od pluků arcivévody Karla

Salvatora, arcivévody Sigmunda a škadrona husarů na Bílou Horu. Tato škadrona a prapor Karla Salvatora byly ku krytí nádraží až do Rusíni posunuty, kdežto ostatní část vojska k »Viktorii« se rozložila a pouze několik setnin a oddělení husarů vrch samý osadili. Silné hlídky udržovaly spojení s hlavním městem. Od soboty meškal c. k. policejní vrchní komisař Pressl na Bílé Hoře. Na Hradčanech byl kromě toho v neděli celý pluk pohotově. Vrchní řízení policejní služby bezpečnostní mimo město svěřeno c. k. policejnímu radovi Dederovi.

9. listopadu. Faktor knihtiskárny Dra Skrejšovského pan *Franěk* odsouzen c. k. okresním soudem pro Staré a Nové město pražské, k pokutě 40 zl. aneb na 14 dní do vězení, poněvadž tři exempláře »Pol.« a dva exempláře »N. P.« nebyly v čas úřadům předloženy. Stát. zástupce Hlaváček navrhoval 70 zl. pokuty. — Pan Josef *Vilímek* odsouzen c. k. okresním soudem královéhradeckým pro přestupek § 23. zákona o tisku k pokutě 15 zl. nebo do vězení na čas 3 dnů, poněvadž dne 28. září t. r. rozdával v *Třebechovicích*, kde téhož dne odbýval se měl tábor, mezi lid osvědčení poslanců českých ze dne 22. srpna 1868.

Býv. red. »Posla z Prahy« E. B. Tolman vyzván, aby přisouzený mu trest žaláře ve 24 hodinách nastoupil. — Pro zaslání telegramu souhlasu s deklarací českých poslanců od Sokola opočenského zavedeno u c. k. okres. soudu v Opočně s místostarostou Sokola opočenského p. *Hanušem* vyšetřování. — C. k. okresní soud vysokomýtský uznal čtyry členy »Čtenářské besedy« *chocenské* za vinné přestupkem §§ 20. a 21. zákona o spolčování a odsoudil jednoho k peněžité pokutě 20 zl. a tři k pokutám po 15 zl. C. k. vrchní soud *zvýšil* prvnímu pokutu na 40 zl. a jednomu z ostatních na 30 zl. — C. k. okresní soud jindřichohradecký odsoudil 7 členů »Měšťanské besedy« *jindřichohradecké* pro týž přestupek k pokutám a sice jednoho k 30 zl., čtyry k pokutám po 20 zl. a dva k pokutám po 10 zl. C. k. vrchní soud *zvýšil* pokutu prvnímu z 30 na 50 zl. — Dále zvýšena byla c. k. vrchním soudem pokuta, ku které odsouzeni byli dva členové *německobrodské* »Měšťanské besedy« tamějším c. k. okresním soudem, z 5 zl. jednomu na 50 zl., druhému na 20 zl. — S redaktorem a vydavatelem »Šuma-

vana« zavedeno u c. k. krajského soudu v Plzni vyšetřování pro překročení programu dle §§ 10. a 11. tiskového zákona pro dopis z Prahy v čísle 43.

10. listopadu. Red. »Moravské Orlice« Jindřich *Dvořák* odsouzen po provedeném přelíčení u zemského trestního soudu v Brně pro přečin pobuřování dle § 302. tr. z. k vězení na šest neděl a ku ztrátě kauce 150 zl. — Býv. red. »Nár. Nov.« K. *Krouskému* dodán nový obžalovací spis, kterýmž dán v obžalobu pro přečiny v §§ 300. a 305. tr. z., a sice pro článek »*Tábor lidu na Žižkově*« v č. 73. a zprávu »*O táboru lidu na Žižkově*« v čís. 74. téhož listu. Přelíčení položeno ku dni 19. listopadu. Dále mu dodána obžaloba, kterouž proti němu k c. k. zemskému co trestnímu soudu pražskému zadala městská rada a někteří členové obecního výboru pelhřimovského pro přestupek uražení na cti, pro uveřejnění dopisu z Pelhřimova v čís. 70. Žaloba vztahovala se též na Dra Edvarda Grégra, majitele knihtiskárny, v níž tiskli se »Národní Noviny«. Závěrečné přelíčení ustanoveno na den 20. listopadu. — »Svobody« č. 21. zabaveno pro článek »*Národ politicky pokročilý a vzdělaný*«. — S uvězněným red. J. *Barákem* zavedeno nové vyšetřování pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z., jehož prý se dopustil tím, že jako majitel »Svobody« obstaral zvláštní otisk článku »*Národní náš program*« z čísla 9. »Svobody« ze dne 10. května. — Pro tábor lidu *na Levíně* odbýváno již od 1. listopadu u c. k. okres. soudu novopackého každý den nové přelíčení vždy s celou skupinou účastníků tábora, kteří odsuzováni k pokutám po 40, 50, 60 až 70 zl. Soudcem byl Frt. Randa, druhdy c. k. adjunkt v Turnově. — Pro tábor *na Blížkově* zahájeno u c. k. okr. soudu v Jičíně vyšetřování.

11. listop. C. k. okresní hejtmanství jičínské odeslalo purkmistru *v Nové Pace* po zvláštním poslu písemní dotaz, může-li se zaručiti za zachování pořádku, jinak že by položena byla do Nové Paky na útraty obecní vojenská posádka. Purkmistr se zaručil, že pořádek porušen nebude. — Pan Josef *Kašpr*, obchodník v Týně nad Vltavou, odsouzen časem svým c. k. okresním soudem vltavotýnským pro známou slavnosť obžinek a odvolal se z rozsudku toho k c. k. vrchnímu soudu, kterýž vrátil rozsudek c. k. okresnímu soudu v Týně nad Vltavou s podotknutím, že

trestní řízení rozšířiti se má na všechny účastníky slavnosti obžinek, jichž bylo přes 6000 osob.

12. listop. Vyšetřování pro »Kickův prapor« opět zavedeno a sice u c. k. polic. ředitelství. — Red. »Svobody« K. L. *Payerovi* dodáno vyrozumění, že c. k. vrchní soud potvrdil nález obžalovací první stolice, kterýmž jmenovaný redaktor dán v obžalobu pro zločin rušení veřejného pokoje, spáchaný dvěma zprávami v »Kukátku« v č. 13. — C. k. hejtman prostějovský Bažant zakázal panu *Hochovi* z Hrubčic schůzi k poradě v příčině založení rolnické záložny.

13. listopadu. Farmaceut Jan *Neuman* z Nového Strašecí nastoupil u c. k. trestního soudu v Praze trest dvouměsíčního vězení. — Metteur-en-pages »Humor. Listů«, Frant. *Šmejkal*, odvolav se proti rozsudku c. k. vrchního soudu, kterýmž byl dán — oprotiv sprošťovacímu nálezu první stolice — v obžalobu pro spoluvinu zločinu rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z., odsouzen nejvyšším soudem pro »neslušným způsobem sepsanou stížnosť svou« k pokutě 10 zl. Osvobozující nález první stolice však potvrzen. — C. k. vrchní soud potvrdil obžalovací nález první soudní stolice, kterýmž red. »Svobody« dán v obžalobu pro několik tiskových zločinů, spáchaných prý v některých dřívějších číslech »Svobody«.

Mnoho polenských občanův dostalo od c. k. okresního úřadu v *Přibyslavi* rozsudky pro zakázanou schůzi na »*Žižkově poli*« u Přibyslavi. Důvěrníci pp. Ondřej *Sedlák*, tajemník z Polné, Fr. *Bergman*, kupec z Polné, Čeněk *Sekera* z Chotěboře, J. *Jelínek* z Nového Města na Moravě, Antonín *Čepl*, starosta okres. zastupitelstva z Přibyslavi, Kr. *Peška*, statkář z Ronova, Dr. In. *Juren* z Přibyslavi, Antonín *Jakeš* z České Jablonné, J. *Janáček* ze Sázavy, Jak. *Hruška* z Humpolce, Václ. *Richtecký* ze Zbílice, J. *Pluhař* z Žďáru a K. *Dobrovolný* z Brtnice na Moravě — odsouzeni vesměs k pokutě 25 zl. anebo k 5dennímu vězení. Panu Sekerovi z Chotěboře zmírněn však trest na 15 zl., nebo 3denní vězení, poněvadž na místě schůze podstatně přispíval k udržení pořádku a rázně c. k. komisary zeměpanské podporoval. — Pánové L. *Klusáček*, J. *Röhrich*, Ant. *Gros*, Václ. *Lerst* a Lib. *Skočdopole* z Polné; pak Ant. *Toman* z Dolní Vežnice, J. *Coufek* a J. *Grodl* z Do-

broutova, Jan *Rosický* z Potěšína, pak J. *Pfof*, Ant. *Kalina*, Jan *Kubeš*, P. Jan *Klinkáček* a Josef *Štolc* z Něm. Brodu, Ant. *Zelený* z Chotěboře, Ant. *Šleis* z Chotěboře, J. *Zámiš* a Jan *Pujmon* z Krucemburka, J. *Počický* z Nové Vsi, Frant. *Bečvář*, J. *Skorhovský*, J. *Pujmon*, J. *Hruška*, Jan *Kamaryt*, Fr. *Papírek*, L. *Haller*, Frant. *Heuschneider*, J. *Vurm*, Ad. *Hruška*, J. *Honek*, J. *Tonka*, Fr. *Malat*, Kr. *Chotoň* a Jan *Pujmon* z Humpolce, Jan *Veselý* z Borové, Fr. *Šmejkal* a B. *Polanský* z Přibyslavi, T. *Nejedlý* ze Záborně, Jan *Hanuš* ze Sirakova, Fr. *Vetter*, J. *Křepinský*, Ad. *Šustler*, J. *Halík*, Fr. *Burian*, Jan *Jeřábek*, F. *Seifrt*, Dr. *Felix* z Německého Brodu, Václ. *Pecivál* z Bělé, Karel *Ninger* z Chotěboře, J. *Neuman* z Hranic, Eman. *Urbánek*, učitel z Heralce, Frant. *Hamza* z Kletečné a Fr. *Meet* z Boňkova — odsouzeni vesměs k pokutě 15 zl. nebo 3dennímu vězení. Panu J. *Neumanovi* z Hranic však trest zmírněn na 8 zl. nebo 36 hodin vězení, an k upokojení shromážděného davu lidstva podstatně přispěl a komisary zeměpanské v činnosti úřadní rázně podporoval, kdežto opět p. J. *Počickému* z Nové Vsi trest na 20 zl. neb 4denní vězení *zvýšen*, že jeho dřívější chování nebylo bez úhony. Pánové Vojt. *Vaidenhoffer* z Něm. Brodu, Václ. *Palan* z Chýšky, Fr. *Musil* ze Žďáru, Jan *Zelený* z Nového Města na Moravě, Vavř. *Sláma* z Chotěboře a V. *Reiter*, měšťanosta z Habru odsouzeni k 10 zl. nebo 2dennímu vězení. Konečně pánové Vojtěch *Rinda*, učitel z Polné, a Jos. *Blažička* k pokutě 5 zl. neb 24 hodin vězení. Měšťanosta z Velké Mezeříče, p. Ant. *Kalab*, uznán za nevinna.

14. listopadu. Právník Bedřich *Pacák*, odsouzený pro zločin velezrády na dobu **pěti roků** do těžkého žaláře, odveden z novoměstské radnice, kdež byl až dosud uvězněn, do trestnice svatováclavské. — Přelíčení »Olomouckých Novin« u c. k. krajského soudu olomouckého za předsednictví rady Baborského a votantů rady Bartáka a adjunkta Wilferta. Žalobníkem státním byl státní zástupce Chmelař. Obžaloba zněla na spoluvinu přestoupení zákona shromažďovacího a na přečin rušení veřejného pokoje a pořádku dle § 305. tr. z. spáchaný uveřejněním »Provolání k táboru na zříceninách Hukvaldských«, eventuelně na zanedbání povinné péče. Konečný návrh státního

zástupce zněl: Red. Josef *Černoch* budiž odsouzen na 8 dní vězení, k pokutě 70 zl. a ku ztrátě 100 zl. z kauce. Rozsudek vynešen dle návrhu státního zástupce, trest však vyměřen na týden vězení, 60 zl. pokuty a 100 zl. z kauce. — Redaktor »Humor. Listů« Frant. *Pechánek* byl pro illustrovaný článek v č. 29. c. k. zemským co trestním soudem v Praze přečinem pobuřování za vinna uznán a k měsíčnímu tuhému vězení a k ztrátě 100 zl. z kauce odsouzen. C. k. vrchní soud *zvýšil* trest na dvouměsíční tuhé vězení a ztrátu z kauce na 200 zl. Nejvyšší soud schválil rozsudek c. k. vrchního soudu zemského. — C. k. vrchní soud zemský stvrdil rozsudek c. k. zemského soudu, jímž byl red. »Nár. P.« J. *Květoň* pro zločin rušení veřejného pokoje za vinna uznán a k trestu těžkého žaláře **na rok,** zostřenému postem, a ke ztrátě z kauce 1200 zl., odsouzen.

15. listopadu. Proti redaktoru »Hlasu« V. K. *Šemberovi* ve Vídni zavedeno nové vyšetřování pro přečin § 11. tisk. zák. Konfiskace č. 42. »Hlasu« potvrzena zemským co trestním soudem výnosem ze dne 11. t. m. V. K. Šembera vzat mimo to jako redaktor »Zvonu« do vyšetřování pro dva zločiny rušení veřejného pokoje a přečin pobuřování. — »Correspondenze« c. k. policií zabavena. Týž osud stihl i »Korunu« v Chrudimi a »Budivoje« v Budějovicích. — Pro politické řeči zavedeno vyšetřování s občany J. *Dienettem* a *Skřivanem*.

16. listopadu. Na dnešní den ustanovené dvě tiskové pře »Nár. Novin« (J. V. *Kout*) a »Correspondenze« (obžalovaní J. *Kreis*, Ant. *Tůma*, Vinc. *Kulhánek* a Ignac *Schick*) odročeny. — Redaktor »Koruny« Frant. *Müller* předvolán k chrudimskému c. k. krajskému soudu za příčinou obžaloby pro přečiny § 300. a 305. tr. z. — Rozsudek c. k. zemského soudu, jímž byl red. »Nár. Novin« J. V. *Kout* pro článek uveřejněný v 14. čísle zločinem rušení veřejného pokoje za vinna uznán a k těžkému žaláři na 6 měsíců, postem zostřenému, a ke ztrátě 1000 zl. z kauce odsouzen, c. k. vrchním zemským soudem potvrzen. — Podobně byl i rozsudek c. k. zemského soudu, jímž byl Jan *Černý* jako red. »Nár. Pokroku« pro články v č. 219. přečinem pobuřování za vinna uznán a k tuhému vězení na tři měsíce a ke ztrátě 300 zl. z kauce odsouzen, c. k. vrchním soudem potvrzen.

17. listopadu. Přelíčení s red. »Humor. Listů« Frt. *Pechánkem* pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) a b) a přečiny dle §§ 300. a 305. tr. z. spáchané několika vtipy a obrázky v č. 33. Soudu předsedal rada Jansa. Obžalovaný uznán za vinna pouze zločinem a odsouzen do žaláře na dva měsíce a ke ztrátě 400 zl. z kauce. Veřejný žalobník subst. Rapp navrhoval trest těžkého žaláře **na dva roky** a ztrátu **1500 zl.** z kauce. — Tisková pře »Nár. Novin«, *netrvající ani půl hodiny*. Red. J. V. *Kout* uznán za vinna přečinem schvalování nezákonních skutků dle § 305. tr. z., spáchaný zprávou »*Politická důslednosť*« v č. 25. a odsouzen do tuhého vězení na 1 měsíc a ke ztrátě 150 zl. z kauce. Soudu předsedal rada Předák, žalobníkem byl Dr. Hlaváček. — K rozkazu c. k. místodržitelství byl c. k. policejním ředitelstvím v Praze c. k. policejní aktuar Adolf *Czech* z Czechenherzu poslán do Chrudimi a tamnějšímu c. k. okresnímu hejtmanství *k řízení tiskové policie přidělen*. — C. k. trestní soud v Praze uznal, že obsah instrukcí arcibiskupa pražského a biskupa budějovického, týkající se zákonů ze dne 25. května 1868 *neobsahuje* povahu skutku zločinu rušení veřejného pokoje; c. k. vrchní soud však k odvolání státního zastupitelstva uznal, že v obsahu oněch instrukcí je povaha skutku zločinu rušení veřejného pokoje. a proto rozšiřování instrukcí zakázáno. — Ve vyšetřování pro *tábor na Žižkově* pokračováno u c. k. zemského co trestního soudu v Praze zejména s těmi osobami, jež byly obviněny, že c. k. policejního komisara karlínského Orta o táboře tom sbili. — Bývalému red. »Nár. Novin«, J. V. *Koutovi*, doručen opět obžalovací spis, kterýmž dán společně v obžalobu s pp. Václavem *Hráským*, purkmistrem v Poděbradech, Karlem *Bartou*, skladníkem cukrárny poděbradské a Antonínem *Molinarim* pro přečin § 305. z. tr. Státní zastupitelstvo inkrimovalo »Zasláno« od občanů poděbradských v č. 29. »Nár. Novin« ze dne 14. srpna. Závěrečné přelíčení položeno ku dni 27. listopadu. — Red. »Světozoru« Emanuel *Tonner* a spolupracovník téhož listu August *Tonner* byli pro článek v č. 36. pod nápisem »Přehled politický« pro přečin pobuřování v obžalobu dáni, avšak zemským trestním soudem za nevinny prohlášeny. K odvolání státního zastupitelstva změnil c. k. vrchní soud rozsudek první instance

a uznal oba za vinny přečinem pobuřování a odsoudil každého k šestiměsíčnímu tuhému vězení a ke ztrátě 100 zl. z kauce.

18. listopadu. Vojenský dovolenec, o prvním táboru na návrších pankrackých střelnou ranou poraněný a následkem toho ve všeobecné nemocnici léčený, odveden na c. k. policejní komisariat vyšehradský a odtamtud k c. k. zemskému trestnímu soudu, kde s ním zavedeno trestní vyšetřování pro účastenství v táboře pankrackém. Po výslechu odveden zase do nemocnice. — C. k. okresní soud kouřimský odsoudil 21 účastníků *táboru v Mukarově lesíku* pro přestupek § 3. zákona o právu shromažďovacím k pokutám a sice 4 k pokutám po 30 zl., 12 k pokutám po 25 zl., 4 k pokutám po 20 zl. a 2 k pokutám po 15 zl. C. k. vrchní zemský soud *zvýšil* pokutu čtyrem účastníkům na 60 zl., desíti na 40, čtyrem na 25 a dvěma na 15 zl. — Podobně odsoudil c. k. okr. soud v Hostinném 55 účastníků *táboru zvičínského* pro týž přestupek k pokutám peněžitým a sice: jednoho k pokutě 50 zl., jednoho k pokutě 40 zl., 4 k pokutám po 20 zl., 5 k pokutám po 15 zl., 38 k pokutám po 10 zl. a 6 k pokutám po 5 zl. C. k. vrchní soud zemský *zvýšil* pokutu jednomu účastníku z 50 na 80 zl., jednomu z 40 na 50 zl., čtyrem z 20 zl. na 30 zl., třem z 15 na 20 zl., dvanácti z 10 na 20 zl., šesti z 10 na 15 zl. a dvěma z 5 na 10 zl.

19. listopadu. **Patero tiskových pří.** *První* s uvězněným red. »Nár. Novin« J. V. *Koutem*, jenž byl od 7. září, kdy byl vzat do vyšetřovací vazby, odsouzen: 24. září pro tábor na »*Staré Pravdě*« do vězení na 3 měsíce a ke ztrátě 250 zl. z kauce; 13. října do těžkého žaláře na 7 měsíců a ke ztrátě 1000 zl. z kauce; 16. října do těžkého žaláře na 8 měsíců a ke ztrátě 1000 zl. z kauce; 27. října do těžkého žaláře na 4 měsíce a ke ztrátě 500 zl. z kauce; 5. listopadu měl přelíčení pro tábor *na Šaldách*, byl však uznán za nevinna; 14. listopadu měl přelíčení pro tábor »na Choustníku« a byl opět uznán za nevinna a posléze 17. listopadu odsouzen byl pro schvalování nezákonních činů do vězení na 1 měsíc a ke ztrátě 250 zl. z kauce. — V nové při byl J. V. *Kout* obžalován pro přečiny dle §§ 300. a 305. tr. z., spáchané články »*Tábor lidu na Žižkově*« a zprávou »*Před německým kasinem*« v č. 73.

a »*O táboru lidu na Žižkově*« v č. 74. Soudu předsedal rada Pohl. Obžalovaný, jenž *neměl obhájce*, odsouzen do tuhého vězení na 4 měsíce a ke ztrátě 200 zl. z kauce. Státní žalobník subst. návl. Görner navrhoval trest **9 měsíců** a ztrátu 300 zl. z kauce. — V *druhé* při pro ohlášení táboru lidu na vrchu *Táboře* v č. 38. (přestupky dle §§ 3. a 19. zák. shromažďovacího) uznán J. V. *Kout* za nevinna. Soudu předsedal rada Předák; žalobcem byl Dr. Hlaváček. — *Třetí* pře týkala se dopisu v č. 17. »N. N.« o *požáru v Bohdanči*. Státní návladnictvo inkriminovalo hlavně místo: »C. k. vojsko osvědčilo se svým — historickým útěkem! Jen když své mrchy a pluncoky zachránili — ostatní basta!« Soudu předsedal opět rada Předák a žalobníkem byl Dr. Hlaváček. Obžalovaný uznán za vinna přečinem dle § 4. zák. ze dne 17. pros. 1862 č. 8. říš. zák. z r. 1863., jinak dle § 300. tr. z. a odsouzen do tuhého vězení na 2 měsíce a ke ztrátě 300 zl. z kauce. I v obou posledních přích hájil se obžalovaný sám. — *Čtvrté* přelíčení řídil rada Mach a žalobníkem byl subst. stát. návl. Opolecký. Redaktor »Nár. Pokroku« J. *Květoň*, kterého hájil Dr. Mezník, odsouzen pro přečin dle § 300. tr. z., spáchaný článkem »*Sněmové cislajtánští*« v č. 295. do tuhého vězení na 6 týdnů a ke ztrátě 100 zl. z kauce. — *Pátá* pře týkala se »Svobody«. Soudu předsedal rada Laadt, žalobníkem byl subst. stát. návl. Rapp. Obžalovaný redaktor K. L. *Payer*, jenž se dostavil *bez obhájce*, uznán za vinna zločinem rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. (spáchaného dvěma kratinkými zprávami v č. 13., z nichž jedna jednala o udělení kříže purkmistru pražskému Dru Klaudymu, v druhé pak mluveno o kříži českých redaktorů) a odsouzen do těžkého, postem zostřeného žaláře na 4 měsíce.

20. listopadu. Tisková pře »Nár. Novin« pro zločin **uražení Veličenstva** (§ 63. tr. z.), pro zločin **uražení členův císařské rodiny** (§ 64. tr. z.), pro zločin *rušení veřejného pokoje* (§ 65. tr. z.) a pro *přečiny pobuřování* (§§ 300. a 305. tr. z.) spáchané v č. 46. »N. N.« úvodním článkem »*Naše situace*« a dopisy »*Z Vysokého pod Krkonoši*« a *od Blaníka*. Soudu předsedal president Mentberger, žalobníkem byl subst. Dobbel. Obžalovaný red. J. V. *Kout*, jenž *neměl obhájce*, uznán za vinna pouze zločinem rušení veřejného pokoje a přečiny dle §§ 300.

a 305. tr. z. a odsouzen do těžkého žaláře na **5 měsíců** a ke ztrátě **1000 zl.** z kauce. — Redaktor zastaveného »Posla z Prahy« E. B. *Tolman* donucen nastoupiti trest prozatím na dobu 19 měsíců vězení a žaláře. Jím dovršen byl počet uvězněných redaktorů a žurnalistů na *dvanáct.* Meškalit ve vězení bývalé novoměstské radnice pp. Karel *Tůma* a Frt. *Göbl*-Kopidlanský, Dr. Fr. St. *Kodym,* V. *Kout, Barák, Černý, Kreis, Květoň, Mikeš, Petr, Tolman* a August *Tonner.* — Časopis »Budivoj« otiskl *německý nález* c. k. krajského soudu budějovického, jímž schváleno zabavení č. 90. téhož listu pro článek »Před soudem říšské rady« a pro překlad článku z »Vaterlandu«. Nález měl N. E. 6168 a 6163 Stf. a podpis Fr. Seidl. — C. k. okresní soud v Zbraslavi vzal 42 osadníků ze *Slivence, Lochkovic* a *Holic,* kteří dne 7. června v slavnostním průvodu stavivo k českému národnímu divadlu byli dopravili, aniž by sobě byli úřadního povolení k slavnostnímu průvodu opatřili, do vyšetřování, a uznal 32 z nich za vinné přestupkem § 3. zákona ze dne 17. listopadu r. 1867. a 10 z nich za spoluvinníky téhož přestupku a odsoudil jednoho k pokutě 40 zl., 3 k 30 zl., 2 k 25 zl., 3 k 20 zl., 14 k 15 zl., 18 k 10 zl. a 1 k 5 zl. C. k. vrchní soud *zvýšil* pokutu jednoho z odsouzenců z 30 na 40 zl. a z ostatních uznal devět nevinnými.

21. listop. Pražské státní zastupitelstvo bylo v tu dobu politickými procesy tak přetíženo, že žádalo o rozmnožení personálu. — Dělník Josef Šafařík, jenž byl vzat ve vazbu vyšetřovací, jelikož na něm lpělo podezření, že vyzýval k demonstracím v den 8. listopadu, propuštěn na svobodu. — Přelíčení »Nár. Novin« s redaktorem K. *Krouským* odročeno. — Býv. red. »Nár. Novin« K. Krouskému dodán obžalovací spis, kterýmž dán společně s Václavem *Ryglem,* písařem v Zlonicích, v obžalobu pro přečiny dle §§ 300. a 305. tr. zák. Státní zastupitelstvo inkriminovalo v č. 76. následující články a zprávy: »Politický obzor«, »*Osvědčení důvěry několika zlonických osadníkův svědčící p. JUDr. Čížkovi v Praze*«, zprávy o táboru na *Blaníku,* »Pouť u sv. Václava na *Dobenínč*« a o táboru na *Orebu.* — Závěrečné přelíčení ustanoveno na den 3. prosince. — Mimo to dodány K. *Krouskému,* jako bývalému redaktoru »Hlasu«, dva jiné obžalovací spisy. Prvním dán v obžalobu pro přečin dle § 310.

tr. z. aneb pro pokus svádění k tomuto přečinu ve smyslu § 9. a 239. z. tr. pro uveřejnění vyzvání k předplatitelům českých novin od rolníků okresu Mělnického v č. 38. »Hlasu«. Druhá obžaloba zněla na přečiny dle § 300. a 305. tr. z. pro uveřejnění referátu »Schůze lidu na Pankraci«. — Obě přelíčení ustanovena na den 1. prosince.

C. k. m. del. okresní soud kutnohorský odsoudil 68 účastníků o slavnosti Husově na *Kaňkovských vrších* dne 5. července odbývaného shromáždění lidu pro přestupek § 3. zákona o právu shromažďovacím k pokutám, a sice: dva k peněžitým pokutám po 60 zl., 31 k pokutám po 40 zl., 16 k pokutám po 30 zl., 18 k pokutám po 10 zl. a jednoho do vězení na dva dni. C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek ten, *zvýšil* však pokutu peněžitou jednomu účastníku z 60 zl. na 100 zl., jednomu ze 40 na 100 zl., jednomu z 60 na 80 zl., čtyřem ze 40 na 80 zl., třem z 40 na 60 zl. a jednomu z 10 zl. na 20 zl. — Mimořádné odvolání Fr. *Oleskiewicze* proti stejně znějícím nálezům prvních dvou stolic, kterýmiž byl pro lednové demonstrace před německým kasinem uznán za vinna přečinem shluknutí a odsouzen do vězení na tři neděle, c. k. nejvyšším soudním dvorem zamítnuto. — C. k. vrchní soud moravsko-slezský potvrdil rozsudek c. k. krajského soudu novojičínského proti P. *Vorálkovi*, kooperatoru ve Frenštátě, jímž kněz ten odsouzen pro přečin pobuřování do vězení na jeden měsíc.

Chrudimská »Koruna« zabavena. — Proti red. »Corr.« Ant. *Tůmovi* zavedeno předběžné vyšetřování pro tři články, dle § 300. tr. z. — Také proti »Koruně« zavedeno vyšetřování pro tři zločiny v číslech 1., 2. a 7. a pro článek »Hlasy časopisů« v č. 15., pro zločin § 68. tr. z. a přečin § 300. tr. z.

22. listopadu. Okresní zastupitelstvo *novostrašické* z rozkazu c. k. místodržitelství *rozpuštěno* a agenda jeho přenesena na c. k. okres. hejtmanství v Slaném, jehož přednostou byl Paletz (čti *Palec!*). — Prodaný *korunní statek Zbirov* odevzdán od vlády novému kupci, cizozemci Dru Baruchovi *Strousbergovi*, který byl statek ten koupil z druhé ruky od prvních kupců Kirchmayera a spol. Posavadní úřadníci dostali pololetní výpověď. Po uplynutí doby té měl nový držitel Zbirova, který už převzal do vlastní správy dvůr točnický, právo, buď je

propustiti nebo znovu do služby přijmouti. Oněm, kteří byli Stroussbergem propuštěni, zaručila c. k. vláda pense. — *V Lomnici* v kraji Jičínském zavedeno vyšetřování s předsedou, s členy výboru a činnými členy zpěváckého spolku »Bořivoje« pro zaslání telegramu souhlasu s deklarací. — C. k. vrchní soud změnil rozsudek c. k. okresního soudu v *Českém Brodě*, kterýmž někteří účastníci *táboru u Lipan*, dne 2. srpna 1868 odbývaného, odsouzeni byli k pokutám. A sice *zvýšil* pokuty u tří z 25 zl. na 40 zl. v případě nedobytnosti k vězení na 8 dní, u dvanácti z 20 zl. na 30 zl. aneb k vězení na 6 dní, u sedmi ze 12 zl. 50 kr. na 15 zl. nebo k vězení na 3 dni a odsoudil 4 k 10 zl. nebo k vězení dvou dní. Jména odsouzených byla: *Homolka* v Bylanech, *Kafka* v Přišimasech a *Prokůpek* v Březanech (po 40 zl.). *Purkrábek* ze Lstiboře, J. *Batáček* z Kouřimi, Fr. *Datl* ze Lstiboře, Jos. *Klindnera* z Březan, Jos. *Bartl* z Tismic, Fraut. *Švarc* z Přišimas, N. *Pospšil* z Bilan, V. *Obrland* z Černík, J. *Salaba* z Černík, Fr. *Hlaváček* z Přišimas, Fr. *Toman* z Roztoklat a Jos. *Židlický* z Březan (po 30 zl.); Jos. *Havrda*, hostinský z Libáně, Ant. *Purkrábek* z Českého Brodu, Josef *Urbánek* z Kšel, V. *Kaňka* z Přišimas, Jos *Ulbl*, zvěrolékař z Českého Brodu, Frant. *Panoušek*, kupec z Mochova, a Jan *Červený*, podučitel v Dřínově (po 15 zl.); Emanuel *Hojka*, Fr. *Ruller*, Jan *Kučera* a Fr. *Kouba* z Plaňan (po 10 zl.)

23. listopadu. *Nové okresní zastupitelstvo velvarské* připisem c. k. hejtmanství slanského z nařízení c. k. místodržitelství *rozpuštěno*. Rovněž rozpuštěno c. k. okrenim hejtmanem slanským Paletzem staré okres. zastupitelstvo velvarské, jež se bylo sešlo k mimořádné schůzi. Příčinou rozpuštění byla opětná volba statkáře Václ. *Jandy* z Budohostic, která nebyla již jednou J. V. císařem potvrzena.

»Budivoj« otiskl v čele následující osvědčení: »Protože nám hrozí dva procesy pro »přečin pobuřování« za příčinou článků, jichž spisovatelům co nejvíce na tom záleželo, aby se proti zákonům neprohřešili, tedy netroufáme sobě více mluviti o poměrech rakouských v článcích úvodních, neboť přicházíme k náhledu, že nejsme za nynější doby vstavu rozeznati, co

by čelilo a co by nečelilo proti zákonu. Čtenářstvu dostane se objektivního přehledu politických událostí.«

V Hořicích odbývána politická dražba. Tamějšímu nájemci pivovaru, který byl pro *tábor na Chlumu* odsouzen k pokutě 30 zl. a přes všechno upomínání pokuty nesložil, dražbou vozy na pivo prodávány. Před soudní dům dopraveny dva vozy ozdobené chvojí a nápisem »*Oběti práv národa*«. Dražba však byla velice smutná. *Nikdo nechtěl vozy koupiti.* Konečně se nad nimi kdosi smiloval. První vůz prodán za 50 kr., druhý za 60 kr. Následkem toho přikročil c. k. úřad k novému zabavení a proti sládkovi zavedeno trestní vyšetřování proto, že prý vozy chvojí a nápisem ozdobil. Mimo to připomenuto purkmistrovskému úřadu, že v případu, kdyby se podobného něco opakovalo, bude do města vloženo vojsko.

C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek, jímž byl býv. red. zastavených »Nár. Novin« K. *Krouský* odsouzen pro přečin pobuřování do tuhého, postem zostřeného vězení na čas 4 neděl a ke ztrátě 200 zl. Týž c. k. zemský soud potvrdil rozsudek, kterýmž byl red. »Hlasu« Ferdinand *Wilsdorf* pro uveřejnění článku »O české otázce« v č. 28. za vinna uznán zločinem rušení veřejného pokoje a odsouzen do těžkého, postem zostřeného žaláře na čas 6 měsíců a ke ztrátě 1000 zl. z kauce. — Býv. red. »Pol.« V. *Kulhánkovi* dodán obžalovací spis, kterýmž dán v obžalobu pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. a) tr. z. pro uveřejnění překladu článku z »N. P.« v č. 186. »Pol.« ze dne 8. července. — C. k. okresní úřad poděbradský odsoudil Jana *Šantla*, člena poděbradské tělocvičné jednoty, pro přestupek § 20. zákona o právu shromažďovacím k pokutě 50 zl., nebo do vězení na 10 dní. C. k. vrchní soud zvýšil pokutu na 70 zl. nebo 14 dní vězení, kteryžto rozsudek byl c. k. nejvyšším dvorem soudním potvrzen.

24. listop. *Okresní zastupitelstvo slanské* z rozkazu c. k. místodržitelství c. k. okres. hejtmanem slanským Paletzem *rozpuštěno.* Řízení neodkladných běžných záležitostí přiděleno c. k. hejtmanství v Slaném. Příčinou rozpuštění byla opětná volba hr. Clama Martinice starostou zastupitelstva, která nebyla již jednou J. V. císařem potvrzena. C. k. místodržitelství uzavřelo novou volbu starosty J. V. císaři k potvrzení ani nepředložiti

a rozpustilo nejen nové, nýbrž i staré okresní zastupitelstvo. V nepřítomnosti starosty prohlásil se místostarosta měšťanosta. *Hlaváček* mimo jiné takto: »Nezbývá nám ničehož, nežli ustoupiti; činíme to však s vědomím, že kroku toho nezavinili jsme, že jsme nikdy s půdy zákona nesešli. Vyzývám Vás ještě, abychom nepřítomnému a milovanému svému starostovi J. Exc. panu hraběti z Clam-Martiniců provolali srdečné »Na zdar«!« (Což třikráte hlučně opakováno.) Po té přednesl náměstek starostův, že výbor okresní se uradil *na protestu*, jenž diktovati se má do protokolu, a na odvolání, jež proti tomuto nařízení podati by se mělo c. k. ministerstvu vnitra. Z důvodu tohoto odvolání, jež ihned bylo čteno, vyjímáme nejhlavnější, že totiž *právo stvrzovati volbu neb ne*, leží toliko v rukou Jeho Veličenstva *a že žádný úřad, tedy ani c. k. místodržitelství není oprávněno předstihnouti Nejvyšší rozhodnutí Jeho Veličenstva*, a že vedle zákona staré zastupitelstvo tak dlouho ve své působnosti setrvati má, dokud nové zastupitelstvo činnosť svoji nenastoupí. Oba předložené návrhy byvše přečteny, přijaty od shromáždění jednomyslně.

Tisková pře »Nár. Pokroku«. Red. Jan *Květoň*, jsa obžalován pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z. a pro přečin dle § 300. tr. z., spáchané noticí o uvěznění býv. red. »Nár. Pokr.« Jana *Černého* a článkem »*Sláva svobodě!*«, uznán za vinna a odsouzen do těžkého žaláře na 4 měsíce a ke ztrátě 500 zl. z kauce. Veřejný žalobník Rapp navrhoval trest žaláře na **15 měsíců** a ztrátu **1200 zl.** z kauce. Soudu předsedal president Mentberger.

C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek, kterýmž byl býv. red. »Nár. Novin«, J. V. *Kout* odsouzen pro uveřejnění jednoho článku v č. 6. pro zločin rušení veřejného pokoje do těžkého, postem zostřeného žaláře na 6 měsíců a ke ztrátě 500 zl. — C. k. nejvyšší soudní dvůr potvrdil rozsudek c. k. vrchního soudu zemského, kterýmž byl býv. red. »Pol.« Fr. *Kotek* odsouzen pro zločin rušení veřejného pokoje k těžkému, postem zostřenému žaláři na **18 měsíců** a ke ztrátě **2000** zl. z kauce. Rozsudek první instance zněl na šestiměsíční těžký žalář. — Rovněž tak potvrdil nejvyšší soudní dvůr rozsudek c. k. vrchního soudu zemského, kterýmž byl býv. red. »Pol.«

V. *Kulhánek* odsouzen pro přečin proti veřejnému pokoji a řádu do tuhého, postem zostřeného vězení na 2 měsíce a ke ztrátě 250 zl. z kauce. Rozsudek první stolice zněl na 14denní vězení.

25. listopadu. Počet politických vězňů v Praze dostoupil na 40 osob, z nichž 39 uvězněno bylo v trestnici novoměstské a jeden, právník Bedřich *Pacák*, odsouzený pro velezrádu k těžkému žaláři na pět roků, v trestnici u sv. Václava. V žalářích novoměstské trestnice bylo 13 českých spisovatelů a redaktorů (*Barák, Černý, Göbl, Kreis*, Dr. *Kodym*, *Kout, Květoň, Mikeš, Neumann, Petr*, Aug. *Tonner*, E. B. *Tollmann* a K. *Tůma*); dále 14 velezrádců, mezi nimiž dvě dívky, Terezie *Sladká*, dcera měšťana z Domažlic a Josefina *Sojkova*, pak pp. *Hájek*, obchodník z Vysokého, Otakar *Hodek*, podstarší, právník H. *Lang*, J. *Malý*, řezník, J. *Potočka*, obuvník z Vysokého, J. *Relich*, syn měšťana z Plzně, *Sladký*, měšťan z Domažlic, Ant. *Soukup*, sklenář, Leopold *Šmíd*, strojník, Ant. K. *Šolle*, účetní, M. *Souček*, mistr obuvnický ze Smíchova a Petr *Zeman*, rolník ze Stanova u Vysokého.

Pro súčastnění se táborů u Prahy uvězněno bylo osm dělníků a jeden student, a sice: Fr. *Brettschneider*, Josef *Čech*, Fr. *Haman*, Fr. *Neumann*, R. *Romanič* (14 roků stár), Fr. *Strejček, Vinke* a studující J. *Staňke*. Konečně ještě JUC. *Steinfelder* z Jičína (pro uražení Veličenstva), pak Srb Sava *Rajkovič* pro demonstrace před německým kasinem. Rajkovič též pro událost chuchelskou. U větší části obžalovaných trvala vyšetřovací vazba již několik měsíců, u jiných činily přisouzené již tresty několik let. Značná většina uvězněných byli ženatí a otcové rodin. — Chrudimská »Koruna« zabavena.

C. k. okresní soud karlínský odsoudil tři členy občanské besedy *ve Vodolce* pro přestupek § 20. zákona o právu spolčovacím každého k pokutě 15 zl. C. k. vrchní soud *zvýšil* pokutu jednomu na 35 zl. a ostatním na 25 zl. — Podobně odsouzeno bylo sedm členů měšťanské besedy v *Poličce* pro týž přestupek tamějším c. k. okres. soudem k pokutám peněžitým. C. k. vrchní soud *zvýšil* pokutu jednomu z 20 na 60 zl., pěti z 10 na 30 zl. a jednomu proměnil trest dvoudenního

vězení v pokutu 20 zl. nebo čtyřdenní vězení. — Týž soud *zvýšil* pokutu advokátnímu koncipientu v Králové Hradci, tamějším c. k. okresním soudem pro přestupek § 21. zákona o právu spolčovacím uloženou z 20 zl. na 40 zl. — Ku dni 3. prosince položeno závěrečné přelíčení s red. »Hum. Listů« Fr. *Pechánkem* pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. a). Státní návladnictví inkriminovalo abecedu pro děti od 18 do 20 let, akrostichon »Bankrot« a několik »granátů«.

26. listopadu. Tisková pře »Nár. Listů« pro **devatenáct zločinů a přečinů**. Kromě redaktora Karla *Tůmy* byli v jednom případu obžalováni také pp. Alojs *Šíl* a Jakub *Jílek* z Králové Hradce, kteří však se k soudu nedostavili. Soudu předsedal rada Mach; žalobníkem byl Dr. Hlaváček. Jako obhájce dostavil se Dr. Čížek, který dal především zjistiti, že obžalovanému K. Tůmovi *nebyl vůbec ani oznámen den přelíčení* a že státní návladnictví inkriminovalo také toto místo: »U pražského soudu na Karlově náměstí rozvinuje se taková čilá, živá činnosť, jako druhdy v táboře valdštýnském. Nezávislí soudcové dokazují takovou činnosť, zběžnosť a obratnosť v odsuzování českých zbůjníků, že energické a rychlé toto rozhodování politických procesů zajisté nenajde sobě rovno. Politické, anebo co jest totéž, policejní orgány v Čechách proslulé jsou svým konstitučním nadšením.« — Na to mimo jiné pravil: »Kdyby soud chtěl rozhodovati o věci této, kteráž jeho se týče, rozhodoval by in causa propria, což příčí se ustanovení § 49. zákona o zřízení trestním. Žádám tudíž i z té příčiny za odročení tohoto přelíčení, jakož i za to, *aby vrchní zemský soud byl požádán k ustanovení jiného trestního soudu k přelíčení tomuto.*« Soud usnesl se pak, aby bylo líčení odročeno.

V týž den odbývána také tisková pře »Politiky« a »Correspondenze«. Soudu předsedal rada Laadt. Obžalováni byli: Ant. *Tůma* a J. *Kreis* jako redaktoři »Correspondenze«, Č. *Kulhánek* jako red. »Politiky« a Ign. *Schick* jako spolupracovník »Correspondenze« a sice pro přečin pobuřování, spáchaný článkem »*Kalendář svobody*«, věnovaný prvnímu »konstitučnímu ministerstvu cislajtánskému« a pro jeho pokračování, pak pro řadu článků ve feuilletonu o zasedání sněmu, za jejichž autora pokládalo státní návladnictví Ignáce Schicka, poněvadž byl feuil-

tonistou »Correspondenze«, dále že býval ve sněmovně, že ánky měly značku »Sch.« a konečně, že spisovatel nazývá »be v jednom feuilletonu Ignácem. Z obžalovaných odsouzen »uze A. *Tůma* do tuhého vězení na 3 měsíce a ke ztrátě 50 zl. z kauce. V důvodech prohlášeno, že reprodukce a pouhé »stavení úřadních a soudních výkonů a dat není trestným.

V třetí tiskové při téhož dne proti red. »Nár. Pokroku« anu *Zehnalovi* pro přečiny §§ 300. a 305. tr. z., spáchané právou o *táboru pankrackém,* uznán obžalovaný, kterého hájil r. Mezník, za nevinna. Soudu předsedal rada Jansa a rozsudek důvodněn tím, že zpráva o táboru pankrackém obmezuje se a vypisování pouhých udalostí, o nichž soudu není podán ůkaz, jsou-li nepravdivy nebo překrouceny, dále že zpráva eobsahuje nijakých úvah o udalostech těchto a tudíž také neměřuje k hanění a posmívání opatřením úřadním; není tedy zprávě té obsažena skutková povaha přečinu obžalobou nanačeného.

Vyšetřování pro zaslání souhlasu s deklarací od »Sokola« počenského skončeno. Místostarosta M. *Hanuš* odsouzen k poutě 20 zl. anebo k čtyřdennímu vězení. Státní návladnictví Hradci Králové z rozsudku toho se odvolalo. — C. k. vrchní oud *změnil* rozsudek první stolice, jímž red. »Hlasu«, J. V. *Kout* ro článek v č. 30. uznán byl za vinna zločinem rušení veejného pokoje a odsouzen k osmnáctiměsíčnímu žaláři a ke rátě 1000 zl. z kauce, ale přečiny §§ 305. a 302. tr. z. za »vinného byl uznán, v ten smysl, že *Kout* i těmito přečiny nen jest. — Nejvyšší soud stvrdil rozsudek c. k. vrchního udu zemského, jímž redaktor »Nár. Pokroku« pro několik ánků v číslech 154., 162., 165. a 166. uznán byl za vinného očinem rušení veřejného pokoje dle § 65. ad a) a ad b) tr. z., ležto c. k. zemský soud jej pouze dle § 65. ad a) za vinného znal. Trest **18timěsíčního žaláře** postem zostřeného a ztráty **000** zl. z kauce, jejž vyměřil c. k. zemský soud, vrchní zemský »ud potvrdil a nejvyšší soud v tom ničeho nezměnil. — C. k. kresní soud kutnohorský odsoudil z účastníků *táboru na Vy»ké* šest osob pro přestupek § 3. zákona o právu shromažďoacím k peněžitým pokutám, čtyry však prohlásil za nevinné.). k. vrchní soud *zvýšil* peněžité pokuty z 30, 25, 20, 15 a

10 zl. na 75, 60, 30, 20 a 15 zl. Ze čtyř, první instancí za nevinné prohlášených účastníkův byli tři za vinné uznáni výše uvedeným přestupkem a odsouzeni k peněžitým pokutám po 40 a 30 zl.

27. listopadu. Přelíčení »Nár. Novin« pro přečin § 305. tr. z., spáchaný v č. 29. »Zaslánem«, v němž, jak v obžalobě uvedeno, »od občanů *poděbradských* provoláno 105 šlechetným a statečným občanům hořickým, kteří v příkladné důslednosti hlásili se k stejnému osudu odsouzených spolubratrů svých, třikrát hřímavé srdečné »Sláva a na zdar!« S red. V. *Koutem* byli obžalováni pp. Václ. *Hráský*, purkmistr v Poděbradech, c. k. poštmistr, předseda záložny, hospod. spolku okresu poděbradského, člen okresního výboru a mnohých spolků, pak Karel *Barta*, skladník v cukrovaru poděbradském a Ant. *Molinari*, mistr knihařský. Soudu předsedal rada Mach; žalobcem byl Dr. Hlaváček. Red. Kout objevil se *bez obhájce;* ostatní obžalované hájil Dr. Prachenský. V průběhu přelíčení čteno také *německé* vysvědčení mravů, jež posledním třem obžalovaným vystavil c. k. okresní hejtman poděbradský. — O p. *Bartovi*, pravil mezi jiným doslovně takto: »dass er sich keines guten Rufes erfreut, wegen rohen Manieren nirgends geduldet wird und in politischer Beziehung zu der Sorte der fanatischen, jeder Consequenz und klaren Beurtheilung baren Čechen gehört«; (že netěší se dobré pověsti, že není pro své surové chování nikde trpěn a že v ohledu politickém náleží k druhu fanatických, veškeré důslednosti a jasného úsudku postrádajících Čechů). — O panu *Hráském* praveno mezi jiným: »das er in die Journale der extremen, im höchsten Grade regierungsfeindlichen federalistischen Partei zeitweilig pikante Notizen einschickt« (že do denníků výstřední, v nejvyšší míře vládě nepřátelské federalistické strany časem pikantní noticky zasílá). — O p. *Molinarim* praveno mezi jiným taktéž doslovně: »dass er durch Leichtsinn und Vergnügungssucht physisch und materiel ziemlich herabgekommen ist und dass er sich in politischer Richtung jener Partei anschliesst, von der er sich den grössten Vortheil verspricht« (že lehkomyslností a vyhledáváním rozkoší fysicky i materielně dosti sešel a že v politickém směru připojuje se oné straně, od které přislibuje si největší prospěch). — Všickni

tři obžalovaní ohradili se rozhodně proti těmto vysvědčením s poznámkou, že proti c. k. okresnímu hejtmanu poděbradskému soudně zakročí. — Po provedeném líčení uznáni pouze J. V. *Kout* a A. *Molinari* vinnými a odsouzeni: první do vězení na 6 neděl a ku ztrátě 120 zl. z kauce, druhý do vězení na 3 týdny.

V týž den líčena také ještě pře »Nár. Pokroku«, v které předsedal president Mentberger. Žalobníkem byl subst. Rapp, obhájcem red. J. *Květoně* Dr. Mezník. Státní zastupitelstvo inkriminovalo následující články: V čís. 134. úvodní článek »*Klasická liberálnosť*«, v kterémž shledalo zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. a), poněvadž prý v něm hleděno popuzovati k opovrhování proti nejvyšší osobě J. c. k. ap. V. císaře a k opovrhování rakouskou vládou a *dopis z Vídně* v tomtéž čísle, v němž shledalo přečin dle § 300. tr. z., pak v č. 228. denní zprávu »*Z německo-židovských továren*«, kteráž prý obsahovala povahu skutku přečinu dle § 302. tr. z., pak v čísle 234. zprávy: »*Vyšetřování pro zakázaný tábor na Potštýně*« a »*Historie výletu do Tourava lesa u Nadějkova*«, (přečin dle § 300.), dále úvodní článek »*Nový pokrok*« v témž čísle, v němž shledán zločin dle § 65. lit. a), pak výňatek z ruského časopisu »*Moskva*«, (§ 65. lit. a)) a denní zprávu v č. 235. »*Ať žije zákon o právu shromažďovacím*«, vyňatou z čísla 38. »Národních Novin«, v kteréž shledán přečin proti veřejnému pokoji a pořádku dle § 300. tr. z. — Obžalovaný uznán za vinna všemi zločiny i přečiny a odsouzen do těžkého, každý první pátek v měsíci postem zostřeného žaláře na dobu 10 měsíců a ke ztrátě 1000 zl. z kauce.

Redaktor »Budivoje« K. *Foitl* c. k. krajským soudem budějovickým vyzván, aby ve třech dnech nastoupil trest vězení tří týdnů pro přečin pobuřování. — S red. »Svobody« K. L. *Payerem* zavedeno vyšetřování pro článek pod nápisem »*Národ politicky uvědomělý a pokročilý*« v zabaveném č. 21. — Uvězněný red. zastaveného listu »Dělník« Václav *Petr* byl v jedné tiskové při své odsouzen k pokutě 10 zl. a žádal, aby peněžitý trest ten proměněn byl v trest přiměřeného vězení. C. k. zemský co trestní soud žádosti tó vyhověl. Státní zastupitelstvo rekurovalo k c. k. vrchnímu soudu, který zavrhnuv

povolení c. k. zemského soudu, potvrdil původní jeho nález na pokutu peněžitou. — Pp. Josef *Vlček*, Jan *Špaček* a Fr. *Sobotka*, kteří jako banderisté súčastnili se při dovozu kamene na národní divadlo dne 2. července, jakož i 19 rolníků, kteří byli dali povozy, všichni hudebníci při průvodu účinkující a a pan *Šafařík*, stavitel z Hostivic, jako průvodce dovozu, obesláni c. k. okr. soudem v Unhošti ke stání do Hostivic. Pan Václav *Hampejs* dárce kamenu odsouzen k pokutě 80 zl. nebo do vězení na 16 dní; banderisté Josef *Vlček*, *Sobotka* a *Špaček* k pokutám po 70 zl. nebo do vězení na 14 dní, 12 hudebníků k pokutám po 20 zl. nebo na 4 dni do vězení; rolníci: *Čermák*, *Tůma*, *Linek*, *Herda*, Jan *Vlček*, *Trnka*, *Náprstek*, *Kubr*, *Tryb*, *Malý*, *Herešovský*, *Krumbholz*, *Chvoj*, *Kozák* a *Bartoš* k pokutě po 10 zl. nebo na 2 dni do vězení, stavitel *Šafařík* k pokutě 20 zl. a paní *Škvorová* k pokutě 10 zl. — Soudce přijel z Unhoště do Hostivic. Dva, kteří až dosud nebyli vzati do vyšetřování, přihlásili se u soudu sami. — Ve vyšetřování pro osvědčení Dru Smolkovi stále ještě pokračováno. Mimo jiné pátráno po osobě, kteráž jménem pražského obchodnického spolku »Merkuru« svého času Dru Smolkovi zaslala telegrafický pozdrav a osvědčení souhlasu. Telegram ten opatřen byl podpisem: »*Prokop*, člen Merkuru«. V celém »Merkuru« nebylo však ani jediného člena jména toho. Jos. *Pochop*, skladník u firmy »Halla i spol.« obeslán *jako* »*svědek*« k c. k. del. okr. soudu staroměstskému pro přestupky, ale vyšetřován jako domnělý zasílatel onoho telegramu. Vyšetřování vedl rada c. k. vrchního soudu JUDr. Ferdinand Budil.

28. listopadu. Uvěznění redaktoři čeští Josef *Barák* a E. B. *Tollmann* odvedeni mimo vše nadání z trestnice novoměstské do trestnice u sv. Václava, kamž nedávno před tím dopraven byl již právník Bedřich *Pacák*, odsouzený pro velezradu k pětiletému těžkému žaláři. Zpráva o tom učinila ve všech kruzích obecenstva hluboký dojem. Ježto však se proslýchalo, že i ostatní uvěznění redaktoři čeští v brzku budou taktéž odvedeni k »svatému Václavu«, upozornily »Naše Listy« státního zástupce Dra Hlaváčka (k jehož návrhu vše to se dělo) na to, že vedle § 324. trestního řádu teprve ti vězňové, jichž trest přesahuje dobu jednoho roku, mají býti odvedeni do trestnice zemské

(tedy k sv. Václavu). Když však trest nedosahuje jednoho roku, že mohou zůstati uvěznění při tom soudě, kterým byli odsouzeni (tedy v trestnici novoměstské). Barákovi byl dne 5. července t. r. dodán rozsudek nejvyššího soudního dvoru, kterým byl odsouzen do žaláře na 10 měsícův; rozsudek tento doručen mu přímo strážníkem žalářním, který odsouzeného ihned odvedl do vězení. Ve vězení teprv asi po čtyrech měsících doručen Barákovi druhý rozsudek z jiného tiskového soudu, jímž byl odsouzen na osm měsíců těžkého žaláře. Z toho je nade všechnu pochybnosť patrno, že Barák neodbýval si trest přesahující dobu jednoho roku, jíž vyžaduje trestní řád, alebrž trest 10 měsíců. Podobně bylo při E. B. Tollmannovi. I ten odbýval trest jen 6 měsíčního žaláře a potom teprv nastávaly mu ještě dva tresty jiné. Státní zástupce Hlaváček ale jednoduše spočítal všecky ty měsíce dohromady, jakoby to byl trest jeden, který pak ovšem při obou odsouzených přesahoval značně dobu jednoho roku. S takovýmto vykládáním trestního řádu nemůžeme však souhlasiti. Trestní řád výslovně předpisuje, že trest musí býti pokaždé v rozsudku vyznačen. Když tedy v rozsudcích jmenovaných redaktorů jsou tresty výslovně na osm nebo 10 měsíců vyměřeny, nemohou a nemají se dle zákona tresty tyto nikdy násobiti a dohromady počítati, nýbrž *každý musí se počítati pro sebe zvlášť.* Tomu na doklad připomínáme jedno zřetelné rozhodnutí vrchního soudu. Někdejší redaktor »Humor. Listů« A. *Strauch* byl odsouzen současně ku dvěma trestům. Přestav jeden, chtěl jíti na několik aspoň dnů domů; nechtěli ho však pustit. Strauch odvolal se tedy k vrchnímu soudu a tento vskutku rozhodl, že má býti Strauchovi dopřána nějaká lhůta svobody mezi oběma tresty, poněvadž by *spojení dvou trestů v jeden nepřetržitý bylo stížením a zhoršením trestu.* Pan státní zástupce nikdy neopomene při závěrečných přeličeních redaktorů českých upozorniti soud na to, že souzený právě redaktor již odsouzen jest tolikrát a tolikrát k takovým a takovým trestům: uvádíť vše to dle trestního řádu jakožto »*okolnosti přitěžující*«. Když ale zde rozeznává tak dobře každý jednotlivý trest, sluší, aby jej důsledně rozeznával také při sestavování přepravných rejstříků pro sv. Václava.

V Chrudimi vycházející český denník »Koruna« pozbyl

výnosem c. k. ředitelstva pošt ze dne 24. listopadu právo k odbírání novinářských (krejcarových) známek k frankování jednotlivých výtisků novin. Při odevzdávání »Koruny« na poštu musil se nyní zapravovati poplatek, jaký se platí při obyčejných křížových obálkách ze zásilek t. j. místo jednoho krejcaru dva krejcary za každé číslo. V přípisu c. k. ředitelstva pošt praveno, že nalezeno ve filialní expedici železníka Jana Rubáše v Praze čtrnáct, pražským předplatitelům svědčících exemplářů »Koruny«, na jejichž adresních páskách nebylo přilepeno žádné poštovní známky novinářské, čímž prý zjištěno, že exemplāře tohoto časopisu pro Prahu určené s obejitím cesty poštovní do Prahy dopravovány a filialními expedicemi dále rozšiřovány.

29. listopadu. *Sušické* okresní zastupitelstvo *rozpuštěno* proto, že zvolilo po dvakráte JUDra Josefa *Gabriela*, statkáře v Loučově, svým starostou, jehož zvolení nebylo J. V. císařem potvrzeno.

Skonfiskovaných českých časopisův nahromadilo se u c. k. zemského soudu v Praze tak veliké množství, že jimi byly magacíny přeplněny. Soud usnesl se tudíž na odklizení nepohodlného toho zboží a učinil opatření, aby zavezeno bylo na c. k. policejní ředitelství. Skonfiskovaných novin odvezeno vskutku na *několika vozích*. C. k. policejní ředitelstvo pak mělo v úmyslu uspořádati dražbu, k níž měli býti připuštěni jen kupci, kteří se zavážou, že koupené časopisy zničí v stoupách některé továrny na papír. — C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek c. k. zemského co trestního soudu pražského, kterýmž Karel Krouský, býv. red. zastavených »Národ. Novin«, uznán byl pro uveřejnění referátu »*Tábor na Risenberku*« v čís. 54. za vinna přečiny naznačenými v §§ 300. a 305. tr. z. a odsouzen k tuhému, postem zostřenému vězení na čas 4 neděl a ke ztrátě 200 zl. z kauce. Zároveň bylo Krouskému nařízeno, aby ve 24 hodinách trest svůj nastoupil. — C. k. vrchní soud zemský potvrdil usnesení c. k. zemského soudu pražského, kterýmž Krouský dán byl v obžalobu pro uveřejnění vyňatků z časopisů ruských a článku »*Tábor lidu na Konci Chlumu*« v čísle 60. »Národních Novin«, v kterýchž shledán zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) a přečiny dle §§ 300. a 305. tr. z. Spolu bylo K. Krouskému oznámeno, že není proti

ıto nálezu žádného odvolání více. — C. k. vrchní soud rdil rozsudek první instance, kterýmž Ferdinand *Wilsdorf*, red. »Hlasu« uznán za vinna zločinem rušení veřejného)je dle § 65. a) tr. z. a čl. II. zákona ze dne 17. prosince 2 č. 8. ř. z. a odsouzen do těžkého, postem každý pátek lého měsíce zostřeného žaláře na čas 6 měsíců a ku ztrátě 0 zl. z kauce. Spolu bylo panu Wilsdorfovi nařízeno, aby t *bez prodlení* nastoupil.

Z *Králové Dvora* zvěstováno: Naše politické procesy ne-jíť bráti konce, počet jich stále a stále roste. Vyšetřování účastenství na *výletu zvičínském* dosáhlo takového rozměru, jest nyní již asi proti **dvěma stům** osob rozsudek v první ci vynešen. Rozsudek proti dvanácti prvním účastníkům, í c. k. okres. úřadem samým v obžalobu dáni byli, jest n. Dalších 130 účastníků, kteří se sami společně soudu li, jakož i dalších asi 70 osob, které později buď taktéž y jednotlivě se udaly aneb udány byly, odsouzeno nyní ejvíce k 5 zl. pokuty, vyjímaje obecní výbory a hostinské, í na Zvičíně pivo prodávali; tito vesměs, jako prvních dva-e účastníků, odsouzeni k pokutě 10 zl. Sotvaže rozsudek i všem těmto účastníkům v první stolici vynešen jest, stá se již k dodání oněm prvním dvanácti rozsudek instance ší, dle kterého týmže na odvolání státního návladnictví c. k. ním soudem zemským pokuta z 10 zl. na 15 a 20 zl. šena jest. — Oznámené již vyšetřování za příčinou telegramu, evujícího souhlas s deklarací, jejž členové »Sokola« odeslali ro kterýž Václ. *Pavlík*, starosta a A. R. *Šil*, jednatel spolku, bžalobu dáni, jest také v první instanci ukončeno. Obžalo-í prohlášeni zdejším c. k. okr. soudem za nevinné, jelikož že přestoupení stanov spolkových za vinu klásti se nemůže, telegram nevycházel z usnešení výboru nebo valné hromady kové, podpis jeho zněl jen »Sokolové královédvorští« a od latelů jakožto od pouhých členů spolku odeslán byl. Však)zsudku toho odvolal se státní návladní a obžalovaným do-en právě rozsudek vrchního soudu, jímž rozsudek c. k. esního soudu se mění, titéž se za vinny uznávají a pro stupek dle článku 21. zákona o spolčování ze dne 15. listo-u 1867 k peněžité pokutě po 40 zl. odsuzují. Obžalovaní

ohlásili odvolání z rozsudku k soudu nejvyššímu. — Zatím vyskytnulo se zase jedno *vyšetřování nové.* Na udání obecního důchodního zdejšího a nově sem dosazeného c. k. berního referenta dán totiž jeden vážený měšťan zdejší v obžalobu pro výrok nějaký stran placení daní, jejž v důchodenském úřadě zdejším prý učinil. Vyslýchán za tou příčinou již značný počet svědků a mnozí z nich vzati i pod přísahu. — Vyšetřování pro rozbití oken zdejšímu kolportérovi »Pražského Denníka« a zaslání témuž výhrůžného psaní, vedeno jsouc bez výsledku, položeno nyní stranou. Za to zavedeno zase *jiné vyšetřování* pro nalepení na rohy rozličných plakátů, vyzývajících k uvítání vracejících se od soudu odsouzenců pro výlet zvičínský a některé osoby povolány jsou již za tou příčinou k soudu do Hradce Králové, kamž také povoláni jsou jiní zase pro objednání hudby k témuž účelu. Proti pěti osobám konečně, jež při oné příležitosti přes zákaz přece s praporem naproti jíti se odvážily, odbývati se bude již v těchto dnech v Hradci Králové závěrečné přelíčení.

30. list. Tisková pře »Svobody«. Red. K. L. *Payer* obviněn z tří zločinů rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z. Z obžaloby, kterou přednesl subst. stát. návl. Opolecký, vyjímáme: Číslo 12. »Svobody« přináší článek: »*Sedmdesáté narozeniny Františka Palackého*«, v němž uvádí se, že francouzský princ Napoleon byl svědkem velkolepé slavnosti k sedmdesátiletým (!) narozeninám Palackého a že si zajisté o Češích zcela jiné ponětí přinesl, než jaké mu vštípiti chtěli státníci vídeňští, jichž podplacené journály hanu nejsprostší kydají na vše, což českého a kteří právě tím, že nepovšímli si významného oslavení narozenin Palackého, patrný důkaz podali, že *nejraději by viděli národ český v poutech a v mdlobě smrtonosné*«. — V druhém článku praví se: »I přísahy již se ruší, když mnohé a mnohé sliby se neplní? Či je dualismus bezpečnou zárukou, že národnost naše nebude utlačována, když centralisuje se jak za Litavou tak i před ní? Či se máme spokojiti planými frásemi a lichými sliby, když první ministr prohlašuje za úkol své státnické činnosti tlačiti Slovany ke zdi, když skutky zjevně osvědčují, že by nás rádi ke zdi dostali?« — Dále se tvrdí, že *Češi jsou nespokojeni a spokojeni býti nemohou,* poněvadž *ministerstvo*

zjevně Němcům nadržuje a národ český patrně uráží a odstrkuje. Co illustrace otcovské péče, jakouž objímá Čechy vídeňská vláda a nestrannosti, s jakouž vláda českému národu vyhovuje, vypravuje se řada příběhů, jak Češi proti Němcům jsou ukřivděni, a končí článek tento následovně: »Beust tlačí Slovany na zeď; Auersperg byl vůdcem našich nepřátel na sněmu zemském; Giskrovi jest koruna svatováclavská historickým haraburdím a naše práva historická jsou mu nepotřebnou veteší; Herbstovi jsme lůzou; Berger nazývá neohrožené bojovníky za práva naše »rytíři smutné postavy«; Hasner upírá nám všecky schopnosti k duševnímu vzdělání; Brestl hledí jenom, jak by z nás mohl vytáhnouti kde jaký groš. Lidé, kteří se osvědčili nejzuřivějšími nepřátely Slovanstva a Čechů zvláště, jsou nyní rádci koruny a rozhodují o osudech našich! Zdaž zapotřebí dále dokazovati, že se nadržuje Němcům, že se nám neděje po právu a spravedlnosti?« — V třetím článku je nekrolog, věnovaný *odbojníkům* dne 21. června 1621 *po bitvě na Bílé hoře odpraveným,* jehožto obsah jest doslovně následující: »Věčná budiž sláva nesmrtelné památce dvaceti sedmi vznešených mučenníků českých, kteří za Ferdinanda II. po nešťastné bitvě bělohorské císařskými soudy dne 21. června r. 1621. před staroměstskou radnicí pražskou katováni a popraveni byli pro svou horoucí lásku k vlasti, pravdě a svobodě. Duch povražděných otců vznášej se nad námi a síliž nás v těchto trudných dobách, abychom neohroženě vytrvali v svatém boji za samostatnosť a právo vlasti, za svůj milovaný národ, za svobodu naši i veškerého lidstva, za volnosť, rovnosť, bratrství! Nepopustíme, až zvítězíme! Tak přísaháme!« — Slova a smysl celého nekrologu, když se směr vládě nepříznivý tohoto listu uváží, ukazují na úmysl, jaký spisovatel při tom měl, že se mu o to jednalo, aby jednání těch po bitvě na Bílé hoře odpravených odbojníků vychvaloval a aby k takovému jednání jiného vybízel, což ze sad jest viditelno: »Duch povražděných otců vznášej se nad námi a síliž nás v těchto trudných dobách« a potom ze závěrky: »Nepopustíme, až zvítězíme! Tak přísaháme!« A proto žaluje státní zastupitelstvo atd. — Obžalovaný dostavil se *bez obhájce* a snažil se obžalobu vyvrátiti. Když však veřejný žalobník, substitut stát. návladního Opolecký uvedl

jako důvod o zlém úmyslu obžalovaného i to, že »*časopis Svoboda*« vyznamenával se povždy tendencí protivládní, vyjádřil se obviněný, že *za takového obviňování* a za nynějších tiskových poměrů vzdává se dalšího obhajování. Obžalovaný uznán pak za vinna zločinem rušení veřejného pokoje a odsouzen do těžkého, posty zostřeného žaláře na dobu **jednoho roku.** Státní žalobník navrhoval **trest 18 měsíců.**

V tiskové při »Nár. Pokroku«, kterou řídil rada Laadt, odsouzen red. J. *Květoň* pro zločin dle § 65. a přečiny dle §§ 300. a 305. tr. z. pro pět různých článků do těžkého žaláře na 6 měsíců a ke ztrátě 800 zl. z kauce. Žalobníkem byl subst. Rapp, jenž navrhoval trest **15 měsíců** a ztrátu **1200 zl.** z kauce; obhájcem pak Dr. Mezník.

Býv. red. »Nár. Pokr.« August *Tonner*, odpykav si trest čtyrnedělního vězení, propuštěn na svobodu. — Red. »Hum. L.« Fr. *Pechánek* odsouzen byl dne 29. srpna c. k. zemským co trestním soudem pražským pro přečiny v §§ 300., 305. a 264. tr. zák. naznačené do tuhého vězení na čas jednoho měsíce a ke ztrátě 100 zl. z kauce. C. k. vrchní soud *změnil* rozsudek tento v ten smysl, že odsoudil red. Pechánka do vězení na čas 2 měsíců a ke ztrátě 200 zl., kterýžto rozsudek c. k. nejvyšším soudním dvorem potvrzen byl. Pechánkovi nařízeno, aby trest svůj *ve třech dnech* nastoupil a propadlou částku z kauce u pražského magistrátu složil. — K příjmům stavebního fondu městského chudobince přibylo opět 2500 zl. z propadlých kaucí českých žurnálů.

Pro souhlas s deklarací odbýváno přelíčení s 50 členy zpěv. spolku *lomnického* »Bořivoje«. Předseda odsouzen k pokutě 40 zl., 4 členové výboru k pokutám po 10 zl. a 21 členů k pokutám po 5 zl. — S lomnickými účastníky *táboru na Levíně* u Staré Paky zavedeno vyšetřování. — C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek, kterýmž red. »Dělníka« V. *Petr* odsouzen byl do tuhého vězení na 6 neděl. — Týž vrchní soud potvrdil také rozsudky, jimiž několik osob odsouzeno bylo pro zúčastnění se táboru lidu u *Navarova*.

Prosinec 1868.

1. prosince. Arcibiskupovi olomouckému uložena opět pokuta **20.000 zl.**, pravíme **dvaceti tisíc** zlatých proto, že zdráhal se vydati c. k. soudu jistá akta, týkající se manželského soudu.

Stavebnímu fondu domu chudých u sv. Bartoloměje byla během minulého týdne přikázána opět částka 460 zl. z propadlých kaucí žurnálů. Za čas od 1. ledna do konce listopadu t. r. přijala hlavní městská pokladna **5290 zl.** pokut z časopisů; suma pokut za týž čas k příjmu předepsaných činila **17.250 zl.**

V příčině domažlického měšťana J. *Sladkého*, jenž se svou dcerou držán byl od 28. října ve vyšetřovací vazbě, otiskly »Naše Listy« následující list z Domažlic: »Dva měsíce tomu, co smutná a nevídaná u nás dosud událost poděsila veškeré obyvatelstvo našeho města. Na den sv. Václava dopoledne konáno s velikou okázalostí soudní prohledávání v domě váženého spoluobčana našeho p. J. Sladkého, načež tento i s dcerou svou v průvodu četníků odvedeni jsou k soudu do vazby a odtud druhého dne do Prahy do radnice novoměstské. Od té doby nižádnou nemáme zvěst o osudu uvězněných, na něž vzpomínáme s největší soustrastí; avšak za to tím tesklivěji musíme uvažovati, kterak živnost tohoto, v každém ohledu řádného a ctihodného muže pohromou tou všecka jest zastavena. Paní jeho, jsouc od té nešťastné chvíle stálou chorobou sklíčena, sotva že vzniknouti může péče hospodářství domácího; však obchod p. Sladkého, druhdy velmi čilý, nyní úplně jest zastaven, zkažen a ve zmar uveden. A zkáza ta každou hodinou stává se citelnější. Dovoltež tedy, abych propůjčil zde slov vroucímu přání všech uvědomělých a řádných měšťanů domažlických, kteří již dříve, ovšem že marně, nabízeli se soudu složiti kauci za p. Sladkého, aby *vyšetřování proti němu vedené co možná bylo zrychleno* a ku konci přivedeno, *aneb aby vyšetřován byl na svobodě.* Jménem lidskosti vznášíme tuto žádost k sl. trestnímu soudu pražskému, dokládajíce opětně, že hotovi jsme za milovaného našeho spoluobčana svým jměním ručiti, že se povždy na zavolání k soudu dostaví.« — Potud, dodaly »Naše Listy«, náš dopisovatel domažlický. Doporučujíce tento hlas vřele

zdejšímu soudu trestnímu na uváženi, dokládáme ještě tolik: Domažlický měšťan p. Sladký vzat byl, jak povědomo, do vazby vyšetřovací na udání, že dopravil přes hranice mladíka Ludv. *Šmída,* stíhaného zdejším soudem pro jakous »velezrádu«, spáchanou prý někdy v červenci t. r. na »Cibulce« u Prahy. Pro tutéž »velezrádu« držáni jsou ve vyšetřovací vazbě u zdejšího trestního soudu od srpna t. r. tři mladí řemeslníci: Leopold *Šmíd*, Al. *Soukup* a J. *Malý*, všichni z Prahy. Vyšetřování proti nim, jakož i proti p. Sladkému vede známý rada *Neumann*, který je spolu inspektorem novoměstské radnice. Však podobá se, že pan rada tímto svým inspektorstvím tou měrou jest zaměstnán, že nezbývá mu hrubě času k pracem soudcovským. *Porovnejme nevídanou tu rychlosť u provádění tiskových procesů! Co bylo tu již českých redaktorův od srpna odsouzeno! Kolik procesů tiskových za ten čas prošlo již všemi instancemi!* Pan ministr Giskra sám napočetl jich na dvě stě. A hle, celá ta doba nestačila panu Neumannovi, aby vyšetřil *jedinou »velezrádu«*, spáchanou na Cibulce. Není-li ale ještě ani tato velezráda zjištěna a vyšetřena, čeho mají se teprv nadíti ti, kdož obviněni jsou ze vzdáleného v ní účastenství domnělým podporováním útěku Ludvíka Šmída, jako zejména p. Sladký, dcera jeho Terezie a Josefína Sojkova! Jest bez odporu svatou povinností každého svědomitého soudce, aby dle možnosti hleděl ukrátiti vyšetřovací vazbu, zvláště kde ví, že vězněním vyšetřovaného krutě trpí nevinná jeho rodina. Proto očekáváme od rady Neumanna, že raději obmezí svou činnosť inspektorskou, než aby nedostál této své povinnosti. — V týž den o 9. hod. ranní propuštěn J. Sladký se svou dcerou z vyšetřovací vazby na svobodu. Od *vyšetřování proti nim bylo* totiž dle § 198. tr. ř. úplně *upuštěno, jelikož nebylo lze shledati na uvězněných nižádné viny.* Vyšlo totiž na jevo, že ani pan Sladký ani dcera jeho slečna Terezie nemohli vědět, že by Šmíd stíhán byl pro nějaký zločin, jelikož zatykač za ním vyslaný ponejprv uveřejněn byl v úřadním oznamovateli teprve dne 16. srpna. Šmíd však již dne 10. srpna byl přes hranice. Dále se zjistilo, že se Šmíd nikterak u Sladkých neskrýval, alebrž veřejně po Domažlicích chodil. Účastenství ve »velezrádě«, pro které držán pan Sladký se svou dcerou přes 8 neděl v žalářích novoměstské

radnice, pro které dálo se prohledávání jeho domácnosti a pro které soud pražský vzkázal až do Brém, aby tam zadrželi a prohledali kufr slečny Sladké (jež chystala se za svými bratřími do Ameriky) — účastenství to ve zločinu záleželo tedy v tom, že p. Sladký, známý to přítel studentův, dopřál dobromyslně pohostinství mladíku neznámému, jenž na své cestě do Bavor k němu se uchýlil.

Tři tiskové pře. *První* s red. »Hlasu« K. *Krouským* pro přečiny dle §§ 300. a 305 tr. z. pro článek »Schůze lidu na Pankraci« a zprávu »Pánům předplatitelům českých novin«. Obžalovaný *hájil se sám* a odsouzen do vězení na 3 měsíce a ke ztrátě 200 zl. z kauce. Soudu předsedal rada Mach; veřejný žalobník Dr. Hlaváček navrhoval trest 7 měsíců a 300 zl. z kauce. — *Druhou* při řídil rada Pohl. Red. »Nár. Pokroku« J. *Květoň*, kterého hájil Dr. Mezník, odsouzen pro zločin dle § 65. a pro přečin dle § 300. tr. z. do těžkého žaláře na 4 měs. a ke ztrátě 500 zl. z kauce. Veřejný žalobník navrhoval **15 měs.** a **1200 zl.** ztráty z kauce. — V *třetí* při odsouzen býv. red. »Posla z Prahy« E. B. *Tollman*, jenž byl k soudu dopraven z trestnice svatováclavské a *neměl obhájce,* pro přečiny dle §§ 300. a 305. tr. z. do tuhého vězení na 1 měsíc a ke ztrátě 100 zl. z kauce.

C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek, jímž red. »Dělníka« V. *Petr* odsouzen byl do tuhého vězení na 4 neděle. — Týž soud *zvýšil* pokutu, k níž byl jeden účastník táboru lidu *»v horách«* u Humpolce odsouzen, a odsoudil devět účastníků táboru toho, kteří byli první instancí nevinnými uznáni, k peněžitým pokutám.

2. prosince. Okresní zastupitelstvo *jaroměřské* z rozkazu místodržitele barona Kollera *rozpuštěno*. — S býv red. zastaveného listu »Zvon«, J. V. *Hruškou*, zavedeno vyšetřování. — Red. »Correspondenze« Ant. Tůmovi dodány opět dvě obžaloby. — Chrudimská »Koruna« zabavena. — Úřední list »Prager Ztg.« otiskl následující vyhlášku: »C. k. náměstnictví vidí se nuceno na základě císařského nařízení ze dne 7. října t. r. § 7. lit. a) *rozšiřování* v Chrudimi vycházejícího časopisu *»Koruna« v Praze a v obvodu okresních hejtmanství smíchovského a karlínského zastaviti a zapovědíti rozesílání jeho*

pošlou v obvodu právě uvedeném, což uvádí se u všeobecnou známost.«

3. prosince. *Tři* tiskové pře. *První* s red. »Correspondenze« J. *Kreisem* pro zločin **velezrády** dle § 58. a) a c) spáchaný denní zprávou »Revoluční provolání«, k návrhu obhajce Dra Mezníka odročeno. — V *druhé*, kterou řídil rada Jansa, odsouzen red. »Hum. Listů« Frt. *Pechánek*, který se hájil sám, pro článečky »Abeceda pro malé děti« a »Granáty« do těžkého žaláře na tři měsíce a ke ztrátě 500 zl. z kauce. Subst stát. návladního Rapp navrhoval trest žaláře na **jeden rok** a ztrátu 800 zl. z kauce. — *Třetí* pře týkala se »Nár. Novin«. K. *Krouský*, s kterýmž byl spoluobžalován občan J. *Rygl*, odsouzen pro přečiny dle §§ 300. a 305. tr. z. do tuhého vězení na 14 dní a ke ztrátě 60 zl. z kauce, kdežto J. Rygl uznán za nevinna. Soudu předsedal rada Mach; žalobu zastával subst. stát. návl. Görner. Krouský hájil se sám a poukázal k tomu, že »co v stíhaných článcích utrpení českých redaktorů se týče, *je pouhé faktum*, an sl. soud, vloží-li ruku na prsa, musí uznati, že není nikde, nechť pohlédneme kamkoli, podobného příkladu utrpení, jakým postiženi jsou redaktoři českých nezávislých časopisů. Vláda měla by časopisectvu vděčna býti, že toto o smýšlení lidu věrně jí zprávy podává.« — Antonín *Strauch*, ačkoli byl jako redaktor »Hlasu« ohlásil k nejvyššímu soudu odvolání proti potvrzení obžaloby, obdržel obsílku k závěrečnému přelíčení. — Jednatel Řemesl. besedy plzeňské *Kámen* odsouzen pro vyslovení souhlasu s deklarací k pokutě 30 zl.

4. prosince. *Dva* tiskové soudy. *První* pro zločin **velezrády** pro zprávu vyňatou z vídeňské »Debatty«. Pětičlennému soudu předsedal president Mentberger; obžalovaného red. »Nár. Pokroku« J. *Květoně* hájil Dr. Mezník. Státní žalobník navrhoval trest těžkého žaláře na dobu **11**, pravíme **jedenácti roků** a ztrátu **4000 zl.** z kauce. Soud však uznal obžalovaného za *nevinna*. V důvodech svých připustil sice soud, že revoluční provolání, pro jehož uveřejnění žaloba z velezrády vznešena byla, obsahuje povahu skutkovou zločinu velezrády § 58. a) a c) *an vyzývá se v něm zřejmě k násilnému jednání proti celistvosti říše a k odtržení Čech od Rakouska pomocí cizí vlády*, ale uznal také, že obžalovaný neměl při

uveřejnění provolání toho zlého úmyslu a nebyl přesvědčen o trestnosti skutku svého, neboť vyňal dotčené provolání z **vládní vídeňské »Debatty«** a totéž bylo také v »*Presse*« otištěno. Soud vzal ohled také na to, že obžalovaný nemaje dosti právnické znalosti byl v redakci příliš zaměstnán, takže nemohl na vše dáti pozor. — V *druhé* při odsouzen býv. red. »Nár. Novin« J. V. *Kout* pro »Hlasy časopisův o věcech českých« pro zločin rušení veřejného pokoje a přečin pobuřování do těžkého žaláře na 5 měs. a ke ztrátě 500 zl. z kauce. Státní žalobník subst. Dobbel navrhoval těžký žalář na **1 rok a 1000 zl.** ztráty z kauce. Líčení řídil rada Laadt.

Sokol novopacký obdržel následující úřední přípis: Č. 2096. Tělocvičné jednotě »Sokol« v Nové Pace! V »Národních Novinách« ze dne 5. října t. r. č. 79. nachází se i zpráva následující: *Sokol novopacký* jmenoval, jak nám telegraficky bylo včera sděleno, čestnými členy Dra *Tyrše*, Petra *Fišera* a Bedřicha *Stýblo*. Jelikož Sokol podle stanov pouze takových osob jmenovati může členy čestnými, kteří sobě o spolek zvláštních získali zásluh, vyzývá se jednota následkem výnosu vys. místodržitelství ze dne 13. listopadu t. r. čís. 54.566 aby do osmi dnů sem oznámila, *jakých zvláštních zásluh jmenované osoby mají*. — C. k. okresní hejtmanství v Jičíně, dne 18. listopadu 1868. Studničzka v. r.« — »Sokol« novopacký c. k. okresnímu hejtmanství ihned odpověděl.

Pan Robert svob. pán *Hildprandt* za starostu okres. zastupitelstva blatenského J. V. císařem *nepotvrzen*. — E. *Starému*, V. *Žižalovi* a V. *Trnkovi* dodána obžaloba pro insert k prenumeraci na časopis »Blaník.« — Pro vytištění ohlášení *táboru na Pravdě* vyšetřován ředitel knihtiskárny Dra. Ed. Grégra Daniel *Sluníčko*.

5. prosince. Ve vyšetřování pro tábor řipský pokračováno. V posledních dnech vyslýcháni v Roudnici jako svědkové MDr. *Kalaš*, Fr. *Zinke*, Al. *Mareš*, *Hron* z Leuchtenberku, J. *Ankert* z Vražkova, J. *Polívka* z Ctinovsi, J. *Horč* z Netěše, V. *Viktorin* z Rovného. Poslední byli vesměs představenými v jmenovaných obcích. V. *Kratochvílovi* z Lounek, okr. starostovi, a Ervínu *Špindlerovi* z Roudnice, okres. tajemníku, doručeny obsílky k c. k. zemskému soudu do Prahy. Oba byli obesláni na 9. prosinec a sice první na 11. hodinu, druhý na 9. hodinu

dopolední. — C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek první stolice, kterýmž býv. red. »Politiky« V. *Kulhánek* odsouzen v *Litoměřicích* do vězení na 4 měsíce a ke ztrátě 300 zl. z kauce, pak rozsudek, jímž J. V. Kout jako red. »Nár. Novin« uznán za nevinna, a Jan *Květoň* jako red. »Nár. Pokroku« odsouzen na 5 měsíců do žaláře a ke ztrátě 400 zl. z kauce. Naproti tomu změnil týž soud rozsudek první stolice, kterýmž J. Květoň v jiné při za nevinna uznán, uznav jej za vinna přečinem pobuřování. — Nejvyšší soud zamítl odvolání jednoho člena hořické besedy proti pokutě, která mu byla c. k. vrchním soudem *zvýšena* na 50 zl.

6. prosince. Na ukázku, jaké vzezření míval v tu dobu *soudní repertoir* c. k. zemského jinak *trestního soudu pražského*, uvádíme, že na nejblíže příštích *pět dní* od 7. pros. do 11. pros. ustanoveno šest závěrečných přelíčení pro krádež, jedno pro podvod, jedno pro veřejné násilí a jedno pro uškození na těle; celkem tedy *devět* závěrečných přelíčení; mimo to však **třináct**e *závěrečných přelíčení politických*, a sice: V pondělí 7. pros. *Šolle* Antonín, *velezráda;* Jos. Vojt. *Kout*, *zločin* rušení veřejného pokoje a *přečin* proti veřejnému pořádku (tisková pře »Národních Novin«); Karel Fr. *Krouský*, *zločin* rušení veřejného pokoje (tisková pře »Národních Novin«). Ve čtvrtek dne 10. pros.: Josef *Ostrý*, *zločin* uražení Veličenstva; Jan *Květoň*, *zločin* rušení veřejného pokoje a *přečin* proti veřejnému pokoji (tisková pře »Nár. Pokroku«); J. V. *Kout*, *zločin* rušení veřejného pokoje a *přečin* proti veřejnému pořádku a pokoji (tisková pře »Národních Novin«); J. V. *Kout* *zločin* rušení veřejného pokoje a *přečin* §§ 300. a 305. t. z. (tisková pře »Národních Novin«); J. *Černý*, *zločin* rušení veřejného pokoje a *přečin* §§ 300. a 305. trest. zák. (tisková pře »Nár. Pokr.«); Antonín *Tůma*, *přečin* § 300. tr. zák. a článku III. zákona ze dne 17. prosince 1862 (tisková pře »Corr.«); Antonín *Tůma*, *přečin* § 300. tr. z. a čl. III. zák. ze dne 17. prosince 1862 (tisková pře listu »Corr.«). V pátek dne 11. pros., J. V. *Kout*, *zločin* rušení veřejného pokoje a *přečin* proti veřejnému pořádku a pokoji (tisková pře »Národ. Novin«); Jan *Květoň*, *zločin* rušení veřejného pokoje a *přečin* pobuřování (tisková pře »Nár. Pokr.«); J. V. *Kout* a *Černý*

František, *přečin* proti veřejnému pořádku a pokoji (tisková pře »Národních Novin«). — Pro tábor na Risenburku u Domažlic zavedeno vyšetřování a vyslechnuti již MUC. *Halík* a M. *Plnař*. — C. k. vrchní soud moravský odsoudil red. »Mor. Orlice« Jindřicha *Dvořáka*, jenž byl v první instanci za nevinna uznán, do tuhého vězení na 3 neděle a ke ztrátě 250 zl. z kauce.

7. prosince. Přelíčení s Ant. *Šollem* pro zločin **velezrády** dle § 58. tr. z. Pětičlennému soudu předsedal president Mentberger; žalobníkem byl subst. Opolecký, obhájcem Dr. Eminger. Obžalovaný, rodilý z Březnice, byl 28 roků stár a účetním u liteňského starosty p. Doubka na Malé straně. Žaloba zakládala se na následujícím: Obžalovaný navštívil dne 17. července pozdě v noci hostinec Jasurův v Konviktské ulici, kde s jinými hostmi se bavil a popíjel. Přítomen byl také tovaryš krejčovský Lirš, jenž prý slyšel, co Šolle pronášel. Brzo po té sešel prý se Lirš u českého divadla s *Tausenauem* (všeobecně známým detektivem). Tausenau podav Liršovi šňupec tabáku, ptal se ho, co je nového. Lirš odpověděl, že málo a dodal, že kdyby byl býval Tausenau dne 17. července v hostinci Jasurově, že by byl slyšel něco zvláštního. A když »zvláštnosť« tuto Tausenauovi sdělil, pravil mu tento: »To nemůže tak zůstat,« a odvedl Lirše na policii, kdež udání Liršovo vzato u policejního aktuara pana Mařana do protokolu. Následek toho byl, že pan Ant. Šolle v brzce zatčen a do vyšetřovací vazby vzat pro zločin velezrády, pro kterouž jej státní zastupitelstvo žalovalo na základě relace c. k. policie pražské.

Obžalovaný strávil již přes tři měsíce ve vyšetřovací vazbě a popřel udání Liršovo. K přelíčení obesláno devět svědků a Tausenau. — Nad jiné charakteristickým byl výslech Lirše a Tausenaua. *Lirš* v podstatě stvrdil, co bylo udáno v obžalobě a dosvědčoval, že *Šolle připíjel* v hostinci Jasurově *»na roztržení« Rakouska* a že tam pronesl nahlas slova: *»My nepotřebujeme žádného císaře; jsmeť Češi!«* Mimo to prý Šolle, když byla řeč o Nuslích, řekl, že »měli tajné vyhodit«, a že když c. k. policejní aktuár Král von Dobrá Voda řekl, *že jsou čeští studenti psi*, odpověděl, že p. Král tím urazil i Jeho Veličenstvo císaře pána, jenž v Čechách panuje. *Kromě toho*

tupil a hanil prý Šolle ministra pana Beusta a vypravoval, že byl v Paříži a *že může dokázat, že je Napoleon vůl.*

Obžalovaný prohlásil, že je to bídná lež.

Dr. *Eminger.* Vy jste řekl, pane svědku, že jste krejčí. Povězte mi, z čeho se živíte?

Lirš (rozpačitě). Onoho času nebyl jsem a nejsem ani nyní v žádné práci; mne vydržuje matka.

Dr. *Eminger* žádal, aby se odpověď konstatovala v protokolu a tázal se dále: Odkud znáte Tausenaua?

Lirš. Znám ho z policie. *Byl jsem několikráte* **tajně** *vyslýchán u policie pro demonstrace před německým kasinem a na policii jsem ho viděl. Mimo to dostal jsem na policii rozkaz, abych vypátral, co dělá Lodl, Oleskiewicz, Šmíd a jiní.*

Dr. *Eminger.* Pozoruji, že lidé u vás nemají stálého platu, že mají od kusu. Dostal jste také něco z tohoto případu?

Lirš. Ani půl krejcaru!

Poslední svědek, *Jan* **Tausenau** udal, že je 54 roků stár, otec dvou dítek **a privátní obchodník**, že je *při asekuraci a při železnici.* Svědek byl již trestán, byltě *pro zločin* **podvodu** odsouzen do **těžkého žaláře na dobu sedmi roků.** Když ho předseda upozornil, nebyl-li kromě toho ještě někdy trestán, odpověděl, že byl »jinde« odsouzen »*na 10 měsíců*«. Šolleho neznal, Lirše znal a pravil, že dne 18. neb 19. července potkal u českého divadla Lirše a poněvadž ho zná, zastavil se s ním, podal mu šňupec a ptal se, co je nového. Lirš prý mu řekl, že byl u Jasury, kde prý se připíjelo »na *roztržitosť* (!!!) Rakouska«. Na to pravil svědek Liršovi: »Nyní nezbývá nic jiného, nežli vy budete tak laskav a půjdete se mnou na policii.« Lirš šel a u policejního aktuára diktoval udání své do protokolu. Pan Marčan rozkázal pak Tausenauovi, aby věc vyšetřil a Tausenau docházel na to do hostince Jasurova, ačkoli věděl, že nic se nedozví, *poněvadž v politických věcech nikdo nechce svědčit*, tím méně pak hostinský.

Předseda. Nynější seznání vaše nesrovnává se s oným v předběžném vyšetřování. Jak to přijde?

Tausenau nevěda si rady, chtěl mluviti německy, poněvadž se prý lépe dovede vyjádřiti. Když ho předseda upo-

menul, aby mluvil, jak mluvil s Liršem, odpovídá česky, že se více nepamatuje, co mu Lirš řekl, a dodává, že Lirš řekl, jak tam »*vyprázdnili toast na roztržitosť Rakouska*«. V předběžném vyšetřování udal, že toast přijat byl s pochvalou.

Předseda. Odkud znáte Lirše?

Tausenau. Neznám ho. Vím jenom, *že byl někdy u policie vyslechnut.*

Předseda. Proč jste chtěl tedy od něho vědět, co se v hostinci u Jasury přihodilo? *Co vám na tom sešlo*, **když jste soukromník?**

Tausenau. **Budu prosit, abych to mohl říci tajně.**

K vybídnutí předsedy odstranilo se obecenstvo, referenti, obžalovaný i svědek Lirš ze soudní síně a *Tausenau sdělil slavnému soudu tajně příčiny, pro které soukromý obchodník jako on vyzvídá u napolo neznámých lidí věci výše naznačeného druhu.*

Asi po čtvrť hodině pokračováno opět v přelíčení veřejném.

Předseda (k Liršovi). Vy jste udal, že jste řekl Tausenauovi, že mohl v hostinci u Jasury někoho aretovati.

Lirš trvá na své výpovědi; Tausenau to popírá. Po té sděleno Tausenauovi, že se může odstraniti. Tausenau šel a usedl si u dveří do koutka na stolici, načež, když ho předseda upozornil, že musí opustit soudní síň, odebral se do předsíně.

Předseda (opět k Liršovi). Řekněte mi, čím to, že žádný z vyslechnutých svědků nepotvrzuje, co jste udal.

Lirš. Nevím.

Lirš a Tausenau vzati byli do přísahy již v předběžném vyšetřování.

Státní zástupce kladl důraz na to, že obžaloba, znějící na zločin velezrády, byla c. k. vrchním soudem potvrzena. Obhájce pravil mimo jiné: »Odvolání se státního zástupce není nežli nátlak na slavný soud. K čemu ustanovovati závěrečné přelíčení, nač mrhati časem, když je c. k. vrchním soudem již stvrzeno, že je zde objektivní i subjektivní vina dokázána?« Dále dokazoval, že není možno, aby v oné době v hostinci, kde hrála harfa a housle a kde jen opilí lidé žertovali, mohl býti spáchán zločin velezrády a děl pak: »*Když policejní*

adjunkt Král von Dobrá Voda řekl, že čeští studenti jsou psi, a když Šolle pravil, že tím p. policejní adjunkt urazil císaře pána, **tím nespáchal žádný zločin.** Nechci tím říci, že skutečně urazil, avšak tolik je jisto, že **J. V. císař rakouský nevládne nad psy,** *nýbrž nad Čechy, kteří jsou právě tak věrni jako psi, třeba by byli kopnuti.*« Dále upozornil, že každé udání má býti dvěma svědky zjištěno, že udání obou dle zákona nesmí se lišit a pak teprve že svědkové ti mohou udání svá odpřisáhnout. Co do hodnověrnosti Lirše připomenul, že matka Liršova živí se šitím, syn její že se toulá a že není možno si vysvětliti, jak může se tak slušně při tom šatit. »Jest sice rozdíl mezi *agentem a konfidentem*; avšak když není konfident dlouho při kšeftu, udělá často z komára velblouda.« Dále vyvracel pádnými důvody obžalobu a veškeré podezření, a připomenul, že i *Lirš*, jenž pracuje »od kusu«, *spletl si koncept*, z čehož vysvítá, že udání svá učinil jen proto, aby za trudných dob nynějších *měl něco na živobytí.* Káral pak, že vzat byl svědek udávající hned do přísahy, kdežto svědkové vývodčí, nebyvši vzati do přísahy, považováni za méně hodnověrné. »Svědek Tausenau není svědkem, poněvadž sám nic neviděl a neslyšel, a přece byl vzat do přísahy. *Dle toho mohl vrchní soud navrhnout, aby i policejní aktuár p. Marčan byl do přísahy vzat a věc by byla bývala nejpraktičnější dokázána.*« — Obžalovaný uznán za nevinna, poněvadž svědčil proti němu pouze jeden svědek a nebylo tudíž možno zjistiti ani povahy skutku, ani viny subjektivní. Státní zástupce ohlásil rekurs. Z té příčiny podržán A. Šolle i na dále ve vazbě.

C. k. vrchní soud *zostřil* tresty, k nimž někteří účastníci slavnosti na paměť Mistra Jana Husa dne 5. července na Kaňkovských vrších c. k. krajským soudem v Kutné Hoře (adjunktem Jos. Říhou) odsouzeni byli, a sice u pp. Slavibora *Breyera* a Petra Mil. *Veselského zvýšil* pokutu ze 60 na 100 zl., v případu nevydobytnosti na 20 dní; u Leop. *Želiny*, okresního tajemníka v Čáslavi, J. *Mikulejského* z Bernardova, Jos. *Fialy* otce a slečny Boh. *Kvěchovy* (provdané Fiedlerové) ze 40 na 80 zl. nebo k vězení na 16 dní; u Vlad. Jos. *Veselského* ze 60 na 80 zl., nebo k vězení na 16 dnů; u Karla *Homolky*, Fr. *Heinricha* a Jos. *Pospíšila* ze 40 zl. na 60 zl. nebo

12 dnů vězení; u Jos. *Dezorta* z 10 na 20 zl. nebo k vězení 4 dnů. — *Důvody* zvýšení trestu udal c. k. vrchní soud tyto: P. Slavibor *Breuer* činil ve srozumění s hajným K. Ungerem přípravy k slavnosti, potřebné věci na místo shromáždění dodával a ještě před polednem 5. července, tedy již po zákazu stvrzením Jana Muchy byl činným a když c. k. okresní přednosta lid k rozejití napomínal, přítomen byl a *sebe penízem Husovým ozdobil.* — P. Petr Miloslav *Veselský* doznává, že *mu zápověď známa byla*, že však nešel na vrchy Kaňkovské jako člen zpěváckého spolku, nýbrž pouze jako Veselský, že telegram, na který se 5 zl. 80 kr. sešlo, sepsal a poutníkům kostnickým odeslal, jehož obsahem úřadní nařízení v posměch uvedl. — Slečna Bohumila *Kvěchova* (pí. Fiedlerová) doznává, že peníze na telegram sbírala a kromě toho pro súčastnění se na zapovězeném táboru na »Vysoké« již odsouzena byla. Pro poslední příčinu byl i trest p. Leop. *Želinovi* a p. Jos. *Mikulejskému* zvýšen. Proti p. Josefu *Pospíšilovi* trvá ještě vyšetřování pro súčastnění se táboru na »Vysoké« a jest tím trestu hodnější, *že se ze vzdáleného místa na vrchy Kaňkovské dostavil.* — Pp. K. *Homolkovi* a Fr. *Heinrichovi* zápověď známa byla, oni na blízku pomníku dleli, p. *Heinrich peníz Husův nosil a na telegram 10 kr. přispěl.* Pan *Fiala* otec *dal* v čas shromáždění svým *dělníkům i se ženami vědro piva* k lepšímu a podnět k tomu, že se jeho známí na místo shromáždění dostavili. — Panu Jos. *Dezortovi* jako učiteli, který mládeži dobrým příkladem předcházeti má, musil trest pro *vynikající* zúčastnění zvýšen být. — Ostatním účastníkům byl trest pokuty (40, 30, 20 a 10 zl.) potvrzen. *Za nevinného neuznán nikdo.*

Dvě přelíčení »Nár. Novin«. *První* s red. K. *Krouským* pro výňatek z ruského časopisu »Moskva« a pro zprávu o táboru na Konci Chlumu, zločin dle § 65. a), přečiny dle § 300. a 305. tr. z. Soudu předsedal rada Pohl, žalobu přednesl subst. stát. návlad. Dr. Görner. *Obžalovaný hájil se sám*, uznán za vinna a odsouzen do těžkého, postem zostřeného žaláře na 6 měsíců a ke ztrátě 500 zl. Návrh zněl na žalář na dobu **jednoho roku** a 800 zl. ztráty z kauce. V obhajovací řeči obviněný mimo jiné pravil: »Cestoval jsem po Rusku, seznal tiskové poměry, seznal poroty ruské. Tam re-

daktor bývá trestán *buď jenom* konfiskací *aneb jenom* osobním trestem. *Zejména dovoleny jsou v Rusku výňatky ze všelikých zahraničných listů.* Myslil jsem, navrátiv se, že jest u nás aspoň taková tisková svoboda jako v rozkřičeném Rusku. V článku obviněném se ani o nynější ústavě nemluví. Ústav vystřídalo se u nás, v pravdě, velmi mnoho — a to následkem důslednosti není. Nedůslednosť vytýká se ve článku vládám předešlým. Činí-li se tam na koho útok, jest to jenom jedna strana, německá; a to v boji politickém jest věcí netoliko dovolenou, ale nevyhnutelnou. Nejsem dokonce nepřítelem konstitučního štěstí; *pro přátelství ku konstituci bylo mi trpěti ve víceletém žaláři.* Byť se pak nynější ústavě vytýkaly vady nějaké, není to, tuším, zločinno, anať žádná věc není naprosto dokonalou.«

Druhá pře byla pro týž zločin a tytéž přečiny s býv. red. »Nár. Novin« J. V. *Koutem*, kterýž se taktéž *dostavil bez obhájce.* Státní žalobník navrhoval trest těžkého žaláře na **13 měsíců** a ztrátu **1000 zl.** z kauce. Obžalovaný uznán vinným toliko přečiny dle §§ 300. a 305. tr. z. a odsouzen do tuhého vězení na 6 neděl a ke ztrátě 100 zl. Kromě toho mu uloženo za povinnosť vytisknouti rozsudek v **německém** úřadním listě »Prager Zeitung«.

Z novoměstské trestnice propuštěno osm dělníků z továrny Ringhoferovy, kteří byli přes měsíc držáni ve vazbě. C. k. trestní soud rozhodl, aby bylo další vyšetřování proti nim vedeno na svobodě.

8. prosince. C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek, kterýmž red. zastaveného »Dělníka« V. *Petr* odsouzen do vězení na 6 neděl. — Týž soud potvrdil dva obžalovací nálezy red. »Corr.« Antonínu *Tůmovi* a jeden nález red. »Posla z Prahy« B. E. *Tolmanovi* doručené. Dále potvrdil též rozsudek, kterýmž V. *Kulhánek* jako red. »Politiky« odsouzen do vězení na tři měsíce a rozsudky, jimiž býv. red. »Národního Pokroku« J. *Květoň* odsouzen do žaláře na 5 měsíců a ke ztrátě 400 zl., pak do žaláře na 7 měsíců a ke ztrátě 500 zl. z kauce. — Býv. red. »Hlasu« F. *Wilsdorf* vyzván, aby se ve třech dnech vykázal, že propadlou kauci 1000 zl. u pokladny pražských chudých složil.

9. pros. Přelíčení s býv. red. »Nár. Novin« J. V. *Koutem*

pro **tři zločiny** rušení veřejného pokoje dle §§ 65. a) tr. z. a pro **jedenáct přečinů** buď dle § 300. neb 305. tr. z., spáchané celou řadou článků, referátů a zpráv. Obžalovaný byl *bez obhájce*. Státní žalobník Rapp navrhoval trest těžkého žaláře na **13 měsíců** a 800 zl. ztráty z kauce. Obžalovaný odsouzen na 6 měsíců a ke ztrátě 400 zl. z kauce. — Statkář Václ. *Janda* z Budohostic obeslán k c. k. trestnímu soudu do Prahy k vyšetřování pro tábor podřipský. — C. k. vrchní soud *zvýšil* pokuty, ku kterýmž někteří členové měšťanské besedy *poličské* pro souhlas s deklarací odsouzeni byli, a sice předsedovi J. *Bauzarovi* na 60 zl., a členům výboru *Štěpánovi*, *Kopeckému*, *Bienovi*, *Kleslovi* a *Martinů* na 30 zl., a členu besedy K. *Mlynáři* na 20 zl.

10. prosince. Na dnešní den ustanoveno **patero** tiskových pří. *První* proti bývalému redaktoru »Hlasu« J. V. *Koutovi* řídil rada Předák. *Obžalovaný dostavil se bez obhájce a vzdal se hájení.* Státní zástupce navrhoval pro zločin urážení Veličenstva, pro zločin rušení veřejného pokoje a přečiny dle §§ 300. a 305. těžký žalář na **jeden rok** a 600 zl. ztráty z kauce. Soud vyměřil obviněnému trest na 6 měsíců a 600 zl. ztráty z kauce. — *Druhá* pře, v které předsedal rada Mach, týkala se býv. red. »Nár. Pokroku« Jana *Černého*, který se objevil před soudem taktéž *bez obhájce* a byl již dříve po mnoho měsíců držán ve vyšetřovací vazbě pro domnělé rozšiřování velezrádné brožurky »Pláč koruny české«. Státní žalobník Rapp navrhl, aby bylo líčení **tajné**. Soud k návrhu tomu přistoupil a odsoudil J. Černého pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. a přečiny dle §§ 300. a 305. tr. z. do těžkého žaláře na **dvě leta** a ke ztrátě **1000 zl.** z kauce. Návrh zněl na trest těžkého žaláře **na tři a půl roku.** — *Třetí* tisková pře a sice s red. »Nár. Pokroku« J. *Květoněm* pro zločin rušení veřejného pokoje nekonána. — *Ve čtvrté* při, kterou řídil rada Malowetz, odsouzen red. »Correspondenze« Ant. *Tůma* k návrhu subst. stát. návladního Gottfrieda pro přečin dle § 300. tr. z. do tuhého vězení na 3 měsíce a ke ztrátě 140 zl. z kauce. Obviněného hájil Dr. Mezník. Státní žalobník navrhoval trest tuhého vězení na 10 měsíců a ztrátu 300 zl. z kauce. — *Pátá* pře, proti témuž časopisu, odročena.

Red. »Nár. Novin« J. V. *Kout,* nalézající se ve vyšetřovací vazbě, obdržel rozkaz, *aby nastoupil první svůj trest,* jenž byl právě v moc práva vešel. Vyzvaný žádal, aby byl na krátký čas propuštěn z vazby k uspořádání svých domácích záležitostí, ale žádosť jeho c. k. soudem odmrštěna. — Red. »Nár. Novin« J. V. *Kout* a dva občané soběslavští Vojtěch *Flíček* a Martin *Kazda* byli pro uveřejnění vyzvání k účastnění se *táboru na Choustníku* obžalováni a c. k. zemským co trestním soudem pražským za nevinny uznáni. C. k. vrchní soud uznal je však k odvolání státního zastupitelstva vinnými přestupkem § 3. zákona o právu shromažďovacím a odsoudil J. V. *Kouta* k peněžité pokutě 150 zl., V. *Flíčka* a M. *Kazdu* každého k pokutě 60 zl. — Smíchovský měšťan Vilém *Pick,* jenž byl pro zločin uražení Veličenstva odsouzen do těžkého žaláře na dobu tří měsíců, dostal k přímluvě deputace, která se byla k J. V. císaři odebrala, úplnou amnestii, kterou mu nejen trest žalářní, alebrž i právní následky odsouzení jeho prominuty. — C. k. vrchní soud *zvýšil* k odvolání c. k. státního zastupitelstva pokuty jedenácti občanům, kteří byli pro výlet *na Pravdu* odsouzeni. Týž c. k. vrchní soud *zvýšil* dále pokuty, ku kterýmž bylo odsouzeno 25 členů Sokola, obou besed a zpěváckého spolku v *Mladé Boleslavi* a 86 občanů, kteří se byli přihlásili u soudu, že súčastnili se táboru na Vysoké.

11. prosince. Dvě přelíčení s red. »Nár. Novin« J. V. *Koutem,* a sice první pro čtyry články pro zločin uražení Veličenstva dle § 63. tr. z., pro dva zločiny rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. a přečin dle § 300. tr. z. — Druhé pak pro telegrafický souhlas vysokomýtské městské rady s deklarací (přečiny dle §§ 309. a 310. tr. z.). V tomto druhém případě byl s J. V. Koutem spolu obžalován městský tajemník vysokomýtský Jan *Černý* jako zasílatel inkrimovaného telegramu. Soud, jemuž předsedal rada Předák, usnesl se k návrhu státního zástupce Dra Hlaváčka, aby *obě líčení provedena byla najednou.* Obhájce obžalovaných, Dr. *Čížek,* energicky *protestoval proti tomu usnesení* **jako protizákonnímu** a žádal, aby protest jeho zaznamenán byl v protokol.

Z generalií J. V. Kouta vyjímáme, že dne 7. září t. r. vzat byl do vazby vyšetřovací a pak odsouzen:

24. září	na	3	měsíce	a	'k	250	zl.	z kauce
13. října	»	7	měs.	těžk.	žal. a	1000	»	»
16. »	»	8	»	»	»	1000	»	»
27. »	»	6	»	»	»	500	»	»
17. listopadu	»	1	»	tuh.	věz.	150	»	»
19. »	»	2	»	»	»	300	»	»
22. »	»	5	»	těžk.	žal.	500	»	»
27. »	»	6	neděl	tuh.	věz.	120	»	»
4. prosince	»	5	měs.	těžk.	žal.	500	»	»
7. »	»	6	neděl	tuh.	věz.	100	»	»
9. »	»	6	měs.	těžk.	žal.	400	»	»
10. »	»	4	»	»	»	600	»	»

Po přečtení obžalob ujal se slova Dr. *Čížek:* Žádám, aby se přečtla nota c. k. hejtmanství vysokomýtského ze dne 11. září t. 1868., kterouž se dokáže, že *v tiskovém procesu tomto nezakročilo státní zastupitelstvo,* nýbrž že zakročení stalo se teprve k žádosti a přípisu vysokomýtského c. k. hejtmanství.«

Po té čtena německá nota c. k. hejtmanství vysokomýtského, z kteréž vyjímáme následující místo: Slavnému státnímu náměstnictví v Chrudimi! — — Vyprošuje sobě v záležitosti této mínění státního náměstnictví, abych pak cestou disciplinární další kroky učiniti mohl . . . . *žádám za nejrychlejší sdělení usnesení, poněvadž mi výnosem vys. c. k. místodržitelství* ze dne 31. srpna r. 1868. č. 46.658 *rozkázáno, bych o těchto a podobných demonstrativních případech oznámil,* jaké kroky učiněny byly.

Přečtením noty, jakož i sdělením předsedy zjištěno, že c. k. hejtmanství vysokomýtské zaslalo přípis a č. 45. »Nár. Novin« chrudimskému státn. zastupitelství, kteréž obrátilo se s chrudimskému krajskému soudu, jenž zaslal vše c. k. zemskému co trestnímu soudu, kterýž zase celou záležitost odevzdal c. k. státnímu zastupitelstvu pražskému.

Z obhajovací řeči Dra *Čížka* vyjímáme: »Vlády pomíjejí, ale dynastie trvá. Útok proti J. V. císaři váží více nežli proti vládě a proto promluvím o obžalobě, pokud se týká uražení Veličenstva několik slov. V článku obžalovaném není ani jediného útoku proti J. V. a všechny momenty nasvědčují tomu, že neměl spisovatel ani vzdáleně na mysli osobu J. V., ba

mám za to, *že spíše ten by urazil J. V., kdo by tvrdil, že J. V. císař je uražen tím, že byl někdy absolutistickým mocnářem.* Dále **jest faktum**, že *absolutismus dynastický zbavil nás ústavnosti*, **ale nikoli státního práva.** Mluví-li se tedy o *absolutismu dynastickém*, tím neporušuje se úcta k císaři, jak o tom výslovně dí § 63. tr. z. Že *měli jsme absolutismus dynastický*, t. j. že **dynastie panovala u nás absolutně**, *o tom nelze pochybovati*, a ten, kdo to tvrdí, nepáše zločinu uražení Veličenstva, neboť máme na světě mnoho absolutistických vlád nejen dynastických, alebrž i republikánských a tu by musil každý, kdo o nich tvrdí, že takými jsou, spáchati zločin uražení Veličenstva. Jest tedy faktum, *že od r. 1850. až do r. 1860. měli jsme u nás dynastický absolutismus*, nicméně i to jest faktum nepopíratelné, že **dynastický tento absolutismus zbavil nás ústavnosti**, a nutno mi jen upozorniti na ústavu vypracovanou kroměřížským sněmem a na ústavu oktroyovanou, čímž myslím, že dostatečně jest dokázáno, že v inkriminovaném článku nespočívá povaha skutku zločinu uražení Veličenstva.«

Po provedeném líčení prohlášen J. V. *Kout* co do zločinu uražení Veličenstva za nevinna; ale uznán za vinna zločinem rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. a přečinem dle § 300. tr. z. a odsouzen do těžkého žaláře na tři měsíce a ke ztrátě 500 zl. z kauce. V druhém případě (přečiny dle §§ 309. a 310. tr. z.) uznáni J. V. Kout i Fr. Černý nevinnými.

Druhou tiskovou při proti red. »Nár. Pokroku« J. *Květoňovi*, jenž byl obžalován pro celou řadu článků, referátů a zpráv z *tří zločinů* rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. a *sedmi přečinů* buď dle § 300. nebo 305. tr. z., řídil rada Laadt. Obhájcem byl Dr. Mezník. Obžalovaný odsouzen do těžkého žaláře na 5 měs. a ke ztrátě 400 zl. z kauce. Státní žalobník Görner navrhoval trest žaláře **na jeden rok** a 800 zl. ztráty z kauce.

12. prosince. Volby Dra *Radimského* za starostu okres. zastup. *kolínského*, K. *Haly* za starostu okr. zastupitelstva *mnichovohradišťského* a V. *Cicvárka* za starostu okr. zastupitelstva *mladoboleslavského* J. V. císařem *nepotvrzeny*. — Z propadlé kauce jednoho listu českého přikázáno opět 1000 zl. sta-

vebnímu fondu u sv. Bartoloměje. — S jednatelem karlínského Slavoje V. Bodlákem zavedeno vyšetřování. — C. k. vrchní soud potvrdil z větší části pokuty, ku kterýmž okres. soud *zbraslavský* odsoudil J. *Karocha*, M. *Lišku*, V. *Želinu*, J. *Babičku*, F. *Nováka*, Frant. *Křížka*, J. *Brejchu*, L. *Schicka*, J. *Brejchu* z Holíně, Jos. *Vejvodu*, J. *Císaře*, J. *Koryntu*, J. *Haranta*, Frant. *Radu*, Frant. *Spalecino*, V. *Blažku*, V. *Cvrka*, Fr. *Karocha*, Tom. *Karocha*, J. *Slavíka*, J. *Vorlíčka*, V. *Řezníčka*, F. *Löfflera*, J. *Vejvodu*, V. *Vorlíčka*, J. *Horu*, A. *Lišku*, Václ. *Brejchu*, Mat. *Brejchu*, Jana *Želinu*, V. *Holečka*, J. *Koucku*. — Nejvyšší soud zamítl odvolání spis. F. O. *Mikše* proti rozsudku, kterýmž byl v tiskové při »Nár. Pokroku« odsouzen do žaláře na 6 měsíců. — C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek, jímž byl red. »Nár. Pokroku« J. *Květoň* odsouzen do žaláře na 6 měsíců a ke ztrátě 500 zl. z kauce. — Nejvyšší soud zamítl odvolání J. V. *Kouta* proti rozsudku, jímž jako red. »Nár. Novin« odsouzen byl do vězení na 3 měsíce a ke ztrátě 300 zl. z kauce. Týž soud potvrdil rozsudek c. k. vrchního soudu, kterýmž uvězněný redaktor »Nár. Listů« Karel *Tůma* odsouzen na **10 měsíců** do žaláře a ke ztrátě **2000 zl.** z kauce.

13. prosince. C. k. ministerstvo vnitra *zamítlo* odvolání *slanského* okresního zastupitelstva proti výnosu c. k. místodržitelství ze dne 13. listopadu t. r., jímž dosavadní zastupitelstvo okresní a shromáždění nově zvolených členů okresního zastupitelstva bylo rozpuštěno a po srozumění se s zemským výborem prozatímní řízení záležitostí okresního zastupitelstva okresnímu hejtmanu slanskému svěřeno bylo. — Uvězněný red. »Nár. Novin« J. V. *Kout* odsouzen pro dva zločiny rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z., pro dva přečiny dle § 300., pro jeden přečin dle § 305. tr. z. a pro přestupek § 3. a 19. zák. shromažďovacího do tuhého vězení na 2 měsíce a ke ztrátě 500 zl. z kauce. Soudu předsedal rada Předák; žalobu přednesl Dr. Hlaváček. Obžalovaný objevil se před soudem *bez obhájce* a *nehájil se*, nýbrž pravil jen, *že i dnes s obsahem článkův do posledního slova souhlasí*. — Tajemník okr. zastupitelství benešovského Jan *Koutek* byl z rozkazu c. k. trestního soudu v Praze četnictvem zatknut, po celý den a noc pilně střežen a druhého dne v průvodu četníka k c. k. zemskému co trestnímu soudu

do Prahy odvežen. Zatčený byl obviněn ze zločinu rušení veřejného pokoje dle § 65. tr. z.

14. prosince. Ku charakteristice poměrů, jak se znenáhla vyvíjeli mezy občanstvem a c. k. orgány, uvádíme z nečetných případů zatím jeden. Abychom neupadli v podezření, že straníme, neváţíme vylíčení z listů opositních, nýbrž z časopisu **polo-úřadního,** z »Pražského Denníka«, který otiskl tuto »opravu«: Chrudimský časopis »Koruna« přinesl dne 4. prosince zprávu *z Hradce Králové*, kterak tamějšímu továrníkovi V. F. *Červenému*, jenž pro účastenství v *táboru na Chlumu* k pokutě 100 zl. odsouzen byl, soudní sluha Krulich *násilně vzal dvě padesátky v pisárně*, ač tyto peníze prý k zaslání do Prahy určeny byly. Udání toto není ve všem pravdivé a zasluhuje následujícího doplnění i opravení: Dne 30. listopadu přišel soudní sluha Krulich do bytu pana Červeného, žádaje, aby uloženou pokutu 100 zl. zaplatil. Pan Červený vyvstal ze svého sedadla i pravil: »Máte-li pak Vy to právo, ode mne ty peníze vyzvednouti?« Na to se soudní sluha proukázal soudním *(německým)* rozkazem ze dne 18. listopadu 1868, číslo 1576; pan Červený si rozkaz přečetl, sluhovi jej vrátil a doložil: »*Já musím dostat soudní výměr v té řeči, jakú jest mi srozumitelna;* já své jmění lecjakému člověku do rukou nedám.« Sluha se nabídl, že ten rozkaz přečeští, ukázal, že v něm stojí jeho jméno i jméno toho, kdo jej k vybírání pokuty poslal; ale pan Červený pravil: »*Tu cislajtaninu si může přečíst, kdo chce,* já ale ne; já nic nedám a také si nic vzít nedám.« I ukázav sluhovi na dvéře doložil: »Jděte s bohem!« — Soudní sluha šel, ale dne 1. prosince dostal rozkaz, aby pokutu vyzvedl a třeba-li i četníky k ruce si vzal. I *odebral se* dne 2. prosince *do skladu pana Červeného s dvěma četníky*. Pan Červený vyšel ze své dílny a dověděv se, že má platit, pravil, že peněz žádných nemá, nechť si tedy soudní sluha vezme ze zboží, co chce. I ukázal v tu stranu, kde peníze přichystány byly, a sice na stole, kde se plech na trouby stříhá, ležely dvě bankovky, padesátky, cifry tak nastrčené majíce, aby je každý poznal, vedle nich pak ležela lesklá křídlovka, takže kdo do skladu vstoupil, ihned na lesklou tu trubku a tudíž na peníze vedle ní podívat se musil. Není tedy pravda, že peníze ty k zásilce určeny byly, ano-

peníze takové leží obyčejně na psacím stole a ne na stole střihacím. Spatřiv ty peníze, pravil soudní sluha: »*Zde leží peníze už připravené a psaní není snad u nich žádné.*« I vzal pod penězi ležící německý list a podívav se naň, položil jej zpátky řka: »To je nějaká anonce, do které nám nic není.« Pan Červený vyskočil od stolku a zvolal: »Ha, jaké násilí« — a podávaje sluhovi papír doložil: »*Zde mi to stvrdíte, že jste mi vzal peníze!*« Pan Červený na to zavolal si z dílny dva dělníky, aby to osvědčili. Soudní sluha pravil: **Ten, kdo bere, nikdy nestvrzuje,** nýbrž jen ten, *kdo dostává.* Řeknete-li, že mi ty peníze dáváte, dám Vám stvrzení bez odkladu; jinak spíši protokol, doznám v něm, že jsem si peníze vzal a vám stojí na vůli diktovat do protokolu, co se vám k obraně líbí.« S tím byl pan Červený spokojen i pravil synovi, jenž opodál u součetní knihy stál: »Jdi pryč, vezmi knihu a udělej místo, budeme psát protokol!« Tak se i stalo a protokol od obou stran podepsán.

Red. »Nár. Novin« K. *Krouskému* dodána nová obžaloba a nařízeno mu, by ve třech dnech nastoupil trest čtyřměsíčního těžkého žaláře. — C. k. vrchní soud potvrdil usnešení první stolice, dle něhož *J. V. Kout a K. Krouský* jako redaktoři »Hlasu« v obžalobu dáni.

15. prosince. Jednou již odročené přelíčení s red. »Nár. Listů« Karlem *Tůmou* pro **devatenáct zločinů a přečinů** *odročeno* poznovu. Obhájce Dr. Čížek poprvé žádal, *aby k vyřízení pře té delegován byl jiný c. k. soud,* poněvadž státní zastupitelstvo inkriminuje také jedno místo, týkající se c. k. pražského trestního soudu. Avšak soud žádosť za delegování jiného soudu *zamítnul* a předseda prohlásil, že bude se v přerušeném líčení *pokračovati.*

Prve nežli státní zástupce přednesl obžalobu, čteny některé soudní listiny této pře se týkající, z kterýchž vysvítá, že c. k. zemský co trestní soud nevyhověl žádosti obhájce, aby mu písemně doručeno bylo dřívější usnešení soudu stran žádané delegace jiného soudu, poněvadž prý soud taková usnešní, kteráž již u přelíčení ústně byla sdělena, nemusí také oznamovati písemně. Dále, že podal Dr. Čížek jménem Karla Tůmy u c. k. zemského soudu v Praze odvolání, eventuelně žádosť

k c. k. *nejvyššímu soudnímu dvoru, aby v soudní při této delegován byl jiný c. k. soud,* avšak c. k. *zemský soud vyřídil sám toto odvolání* a žádosť tím, že ji odmrštil. Proti zamítnutí tomuto podal p. Tůma protokolárně stížnosť, kterou obhájce jeho Dr. Čížek také provedl a v kteréž výslovně žádáno, aby otázka o kompetenci pražského soudu v při Tůmově *předložena byla i s akty pře této se týkající k rozhodnutí nejvyššímu soudnímu dvoru ve Vídni.*

Po přečtení listin tázal se předseda obžalovaného, trvá-li při této stížnosti.

Pan Tůma: Trvám.

Dr. Čížek. Slavný soude! *Ještě jednou dovolávám se v této síni spravedlnosti.* Žádosť má zakládá se na zákoně, v kterémž vysloven jest princip, jenž platí u všech civilisovaných národů, že v soudních a obzvláště *trestních přích rozhodovati má soud nestranný.* I naše zákonodárství uznalo tuto zásadu a vyslovilo ji zřejmě v §. 49. ř. tr., v kterémž se dí, že má se v tom případu, když by se mohlo za to míti, že soud jest stranný, delegovati jiný soud, k čemuž v tomto případu, kde se jedná o zločiny v § 10. lit. a), jedině jest kompetentní c. k. nejvyšší soudní dvůr. Pan Tůma jest obžalován, *že nařknul c. k. pražský soud,* že pronesl proti tomuto zažalovanou větu. Avšak o kom se může říci, že jej někdo nařknul, ten zajisté nemůže být oprávněným o trestuhodnosti *sám rozhodovati,* a proto také jménem spravedlnosti a zákona žádal jsem a žádám o delegací jiného soudu. Tento soudní dvůr, před kterým obžalovaný nyní stojí, nemůže o záležitosti této dříve jednati, dokud nebyla vyřízena nejvyšším soudním dvorem. Panu Tůmovi nemůže býti odňato právo, jež dává zákon i nejsprostšímu zločinci, aby se mohl dovolávati rozhodnutí nejvyšší instance. Pan Tůma zadal žádosť svou, jak zákon předpisuje, a slavný *tento soud musí následkem toho vyčkat,* až žádosť páně Tůmova nejvyšším soudním dvorem vyřízena bude. Tento soud není oprávněn, říci sám o sobě: »Já jsem kompetentní«, když byla po zákonu zadána stížnosť proti kompetenci jeho k nejvyšší instanci, neboť jaký by to byl obraz soudnictví rakouského, kdybychom nečekajíce rozhodnutí nejvyšší instance provedli dnes celé přelíčení a nejvyšší soudní dvůr zítra rozhodnul, že tento soud byl v záležitosti té stranným?

Po zákonu nesmí si tento soud osobovati moc vyššího, tím méně nejvyššího soudního dvoru a proto žádám, aby dnešní přelíčení bylo odročeno na tak dlouho, až o žádané delegaci rozhodne nejvyšší soudní dvůr. Mimo to *mám ještě námitku proti přítomnému senátu.* Pan předseda oznámil, že *pokračuje se* dnes v přelíčení, jež bylo dne 26. listopadu odročeno, a *senát dnes zde zasedající sestává z jiných pánův soudcův.* Jelikož však zákon v §. 222. ř. t. výslovně žádá, aby *celé přelíčení* provedeno bylo *od týchž soudcův*, konstatuji, že tento soud nemůže souditi a žádám i z této příčiny za odročení. Posléze upozorňuji ještě na jednu okolnost. Pan Tůma odvolal se z nálezu zdejšího soudu řádným způsobem a nikdo nemůže zabrániti, aby nejvyšší soudní dvůr ve věci té rozhodnul. Konstatuji však, že odvolání jsou zadána, **soudní akta však že jsou u zdejšího soudu, a že nebyla předložena nejvyššímu soudnímu dvoru, že tedy rozhodoval by nejvyšší soud bez akt,** pročež žádám, aby i soudní akta pře této se týkající předložena byla nejvyššímu soudnímu dvoru ve Vídni.

Státní zástupce *Hlaváček* ponechal rozhodnutí soudu z důvodův, jež prý udal již v prvním přelíčení (dne 26. listnpadu).

Dr. *Čížek.* Upozorňuji slavný soud, že státní zástupce nemůže se dnes odvolávat k výrokům a důvodům, jež přednesl dne 26. listopadu *před jinými pány soudci.* Konečně upozorňuji, že žádal jsem výslovně, aby *celá tato záležitost odevzdána byla jinému soudu*, poněvadž tento soud nařknut jsa chtěl by si zjednati právo sám, *což v žádném spořádaném státě nemůže se státi.*

Soud radil se o návrhu Čížkově po *celou hodinu* a usnesl se na tom, že stížnost páně Tůmova ze dne 2. prosince 1868 jest oprávněna, že dle §§. 49., 50. a 203. stížnost tato má suspensivní moc, z čehož následuje, že *přelíčení musí býti odročeno* až do vyřízení stížnosti Tůmovy. Dále usnesl se soudní dvůr, že *akta pře* této se týkající *předložena budou nejvyšší instanci.*

Přelíčení s red. »Nár. Novin« J. V. *Koutem*, pak s posluchačem filosofie Frt. *Slavíkem*, absolv. filosofem Servácem *Helerem*, právníkem Janem *Balíkem* a Ant. *Růžkem*, rytířem z Rovného, který se k přelíčení nedostavil, pro přestupek §§ 3.

a 19. zák. o právu shromažďovacím, spáchaný otištěním předběžného oznámení o slavnosti na Blaníku. Soudu předsedal rada Předák, žalobu přednesl subst. Dr. Görner. *Obžalovaní hájili se sami* a uznáni vesměs nevinnými. — Chrudimská »Koruna« zabavena.

16. prosince. Státní návladnictvo uvědomilo vydavatelstvo »Nár. listů«, že z propadlé kauce listu toho zasláno bylo **2500** zl. pražskému ústavu chudých. — Uvězněnému red. »Nár. listů« Karlu *Tůmovi* dodán nový obžalovací spis, kterýmž byl také spoluobžalován MDr. J. *Matoušek*. — C. k. vrchní soud z části potvrdil, z části *zostřil* tresty, ku kterýmž byli účastníci *táboru na Levíně* odsouzeni. — Pro zločin uražení Veličenstva ve vyšetřovací vazbě držený JUC. *Steinfender* dopraven z Prahy k c. k. krajskému soudu do Jičína.

17. prosince. Pro *tři zločiny* rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z. a pro *tři přečiny* dle § 300. tr. z. spáchané několika články a zprávami »Posla z Prahy« odsouzen uvězněný red. E. B. *Tolman* do těžkého žaláře na 4 měsíce a ke ztrátě 500 zl. z kauce. Státní žalobník subst. Opolecký navrhnul trest žaláře na **18 měsíců** a **1200** zl. ztráty z kauce. Soudu předsedal rada Laadt, obhájcem byl Dr. Mezník. Z generalií obžalovaného vyjímáme, že byl již odsouzen: 2. října na 1 měsíc a ke ztrátě 100 zl. z kauce, 5. října na 8 měsíců těžkého žaláře a ke ztrátě 2000 zl. z kauce, 8. října na 10 měsíců těžkého žaláře a ke ztrátě 2000 zl. z kauce, 20. listopadu nastoupil první trest v trestnici novoměstské, 28. listopadu odvezen do trestnice k sv. Václavu a 1. prosince odsouzen do vězení na 1 měsíc a ke ztrátě 100 zl. z kauce. — Občan J. *Ježek*, jenž byl již strávil tři měsíce ve vyšetřovací vazbě, odsouzen c. k. zemským co trestním soudem v Praze pro zločin uražení Veličenstva do těžkého žaláře na tři měsíce. — C. k. krajský soud v Jičíně vydal zatykač na Jana *Soukupa*, učitele na škole evangelické ve Velenici, v okresu kraloměsteckém, pro podezření, že spáchal zločin uražení Veličenstva. — Pro sbírání předplatného na časopis »*Blaník*«, vycházející v Berlíně, odsouzen V. *Starý* k pokutě 15 zl. Ostatní spoluobžalovaní administrátoři »Nár. Novin«, »Correspondenze« a »Nár. Pokroku« prohlášeni nevinnými.

18. prosince. C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek, jímž K. *Krouský* jako red. »Nár. Nov.« odsouzen na 2 měsíce do vě-ení a ke ztrátě 200 zl. z kauce, pak rozsudek, kterýmž V. *Kulhánek* odsouzen pro pobuřování a J. *Květoň* do vězení na) měsíců a ke ztrátě 100 zl. z kauce. Týž soud prohlásil Dra *Toušku*, jenž byl v první instanci na 14 dní do vězení od-ouzen, za nevinna. — Redaktor »Budivoje« vyšetřován pro tyry zločiny.

19. prosince. Tiskový soud s redaktorem »Correspondenze« ro zločin **velezrády** odročen, poněvadž majitel listu Krbek, ;nž byl k líčení obeslán jako svědek, nedostavil se, ana mu bsílka nemohla býti dodána. — Red. »Budivoje« Konstantin *Voitl* odpykav si u c. k. krajského soudu v Budějovicích trest řínedělní vazby, propuštěn na svobodu. — C. k. vrchní soud měniv rozsudek první stolice odsoudil redaktora »Mor. Orlice« *Dvořáka* do vězení na 3 neděle a ke ztrátě 150 zl. z kauce. ; red. vídeňských »Hlasů« V. K. *Šemberou* vyšetřování skon-ceno. — C. k. vrchní soud z části *zvýšil*, z části potvrdil po-kuty, k nimž 27 účastníků táboru na hoře *Poušť* odsouzeno bylo. — S red. »Svobody« K. L. *Payrem* zavedeno nové vy-šetřování. — Stavebnímu fondu u sv. Bartoloměje přikázáno opět **6650** zl. z propadlých kaucí českých žurnálů.

21. prosince. Přelíčení »Nár. Novin«. Státní návladnictví žalovalo »Zasláno« osadníků z *Brtví*, z *Bělehradu* a *Újezda Svatojanského* a ze *Lhoty Šrovy* pak dopis pod záhlavím »Poli-ická důslednosť«. S redaktorem J. V. *Koutem*, jenž žalován ro přečiny §§ 300. a 305. tr. z. žalováni byli pro přečin § 305. r. z. také ještě pp. František *Flum*, statkář a obecní předsta-ený v Brtví, Jan *Čerovský*, statkář tamtéž, Jan *Muncar*, statkář obecní radní v Brtví, František *Erlenbach*, hostinský v Bělе-radě, Václav *Sedláček*, klempíř tamtéž, Antonín *Franz*, ob-hodník se střižným zbožím, Antonín *Šulc*, malíř a obchodník plátnem, František *Kostka*, truhlář z Prahy a Karel *Čížek*, kresní tajemník v Hořicích, jenž byl již odsouzen k 14dennímu ězení pro přestupek zákona o právu shromažďovacím. — Soudu předsedal rada Předák, žalobníkem byl substitut státního zá-stupce Görner, obhájcem Dr. *Čížek*.

Po přednesení obžaloby čtena dlouhá řada protokolů se-

psaných o předběžném vyšetřování s občany hořickými. Po přečtení asi — *třicátého* přihlásil se k slovu Dr. *Čížek* žádaje, aby se od čtení protokolů, jež se »přítomného případu« ani zdaleka netýkají, upustilo. — Státní žalobník trval zase na tom, aby byly čteny, *aby prý se tím dokázalo, jakým způsobem zasílají se zprávy do »Nár. Novin«.* — Dr. *Čížek: Ohražuji se rozhodně proti tomu, aby tato soudní síň považována byla za místo, kde by se mělo vyšetřovati*, jak se věci zasílají do redakcí novin vůbec a doufám, že i sl. soud bude téhož náhledu. Zde jest určitý případ předmětem soudní rozepře.

Soud však se usnesl, že mají se přečísti všechny protokoly, jež jsou v obžalobě uvedeny. — Čtení trvalo téměř hodinu.

Po té navrhnul státní zástupce, aby byly čteny nové protokoly; předseda však odpověděl, že jich čísti nedá. Na to začal předseda čísti *německý dopis hořického soudu;* avšak státní zástupce hned po prvních slovech upouštěl od čtení, poněvadž prý to omyl. — Dr. *Čížek.* Žádám, aby se dopis přečetl. Pan státní zástupce trvá na tom, aby se přečtly protokoly, jež on chce, a proto navrhuji, aby se přečtla také listina, která se sem dostala třeba omylem, což ostatně se teprva ukáže. — *St. zást.* Musím rozhodně protestovati proti tomu, že je omyl v obžalobě. — Dr. *Čížek.* Trvám na svém, že *je mnohé v obžalobě omyl a také to dokáži.*

Dopis i další protokoly přečteny. — Státní žalobník setrval při obžalobě, načež uděleno slovo Dru *Čížkovi.* Z obhajovací řeči jeho vyjímáme: Kdybych byl bázliv, nemohl bych dnes hájit, poněvadž bych se musil obávat, že se mi stane totéž, co stalo se s přítomnými pány obžalovanými, *že budu dán v obžalobu pro tytéž přečiny.* Nenalézám totiž v tom, z čeho se obžalovaní viní, nic trestuhodného. Nedomnívám se pouze, pravím to zřejmě a tvrdím rozhodně, ačkoli nesrovnávám se se zakončením »Zasláno«, »že máme anglickou svobodu«. *Myslím, že i slavný soud bude téhož náhledu, že nemáme svobody jako v Anglicku,* právě tak, jako nebude souhlasiti, kdyby mu někdo chtěl dokazovati, že máme svobodu jako v Turecku, kde leží každý Turek ihned na břiše před výpovědí tureckého úřadníka. — Kdyby výklad § 305., jak jej vykládá státní zástupce, byl pravý, pak by i první stolice, kdyby vyřkla, že v něčem ne-

shledává nic trestuhodného a kdyby naopak v tomtéž případu druhá stolice rozhodla, že je věc trestuhodnou, schvalovala by bez odporu nezákonní činy. *V tom nespočívá trestuhodnosť, když někdo řekne, že v něčem neshledává nic trestuhodného.* Každý má právo soudit a myšlénky a úsudek nemohou býti trestuhodnými. Článek 305. tr. z. mluví výslovně o vychvalování nezákonních skutků. Když však uvážím, co se bylo stalo, nemohu v činu obžalovaných shledati přečinu dle § 305. tr. z., neboť v Hořicích a jinde oznámili pouze někteří občané, že byli na táborech buď na Chlumu, buď na Zvičíně neb Levíně, a byly-li tyto tábory zapovězeny, pak oznámili občané tito pouze, že spáchali trestuhodný skutek. Tím však skutek ten nevychvalovali, *jinak by každé přiznání se k činu bylo spolu vychvalováním činu toho.* A praví-li se o někom, že spáchal něco trestuhodného, pak má právo žádat o vyšetřování, v čemž nespočívá nic trestuhodného, poněvadž to zákon dovoluje. Kdyby se měl zákon vykládati, jak jej vykládá st. zástupce, pak přestalo by veškeré myšlení, veškeré hájení. A všickni, kdož účastnili se táborů vůbec, byli oprávněni žádati za potrestání, aby věděli, jak se u nás vykládá zákon o právu spolčovacím. *Nyní toho ovšem není již potřebí, poněvadž se ví, kterak se zákon ten vykládá, že* **vůbec nesmíme se shromažďovat, byť by se předložil program jakýkoli.** Dovolím si zde upozorniti ještě na jednu věc. Státní zástupce musí totiž dokázati, že byly tábory na Chlumu, Zvičíně a Levíně skutečně zakázány. Čtly se zde sice protokoly jakés, kteréž však nepatřily k věci, *ale že tábory byly zakázány*, **státní zástupce nedokázal.** Mohlo by se sice říci, že všechny tábory v Čechách vůbec byly zapovězeny. Avšak to nedostačí, poněvadž zákon žádá, *aby se v závěrečném přelíčení* o všem jednalo a *všechno dokázalo.*

Přejdu k druhé části obžaloby. Přečinu dle § 300 dopustí se, kdo haněním, tupením, posmíváním aneb uváděním nepravdivých skutkův orgány úřední, co se týče vedení úřadu, v opovržení chce uvésti. Zákon žádá, *aby se úřady haněly.* Zde však se úřadové nehaní. Zákon žádá dále *tupení*, ale zde není ani slůvka, jež by k tomu směřovalo. Zde je pouze vysloven osobní náhled, že »zlíbilo se vysoké vládě k soudu potahovati některé z našich rodných bratrů.« To je pouze vyslovený náhled

a náhled svůj může přece každý vysloviti. Náhled svůj mohu vysloviti i před soudem, ba i v rekursech tvrdívá se totéž o soudu, poněvadž *soud není neomylným a mohou přijíti doby*, **kdy úřady vidí se nuceny nejednati dle zákona.** Mimo to mluví § 300. ještě »o jednotlivých orgánech vlády«, což musí i zde specielně označeno býti, ale není. Tím dokázal jsem, že nemůže zde býti řeči ni o § 305., ni o § 300. tr. z., následkem čehož prosím, aby soud uznal, že klienti moji nejsou vini přečiny za vinu jim kladenými.

Ku konci mám ještě jednu prosbu. Odůvodním ji po zákonu a žádám, aby zřejmě a výslovně o ní bylo rozhodnuto. *Navrhuji totiž*, **aby soud odsoudil státní kasu k náhradě soudního řízení.** Jak známo, platí ve věcech tiskových princip, že *obžalovaný i žalobník jsou strany.* Státní zástupce je zde žalobníkem. Procesy tiskové odbývají se pouze na žádosť státního zastupitelsva; pokud státní zastupitelstvo nežaluje, nemůže ani soud rozhodovati. Jeť pravda, že státní zástupce nemá být odsouzen k náhradě soudních útrat, nýbrž zákonem výslovně se praví, *že má útraty tyto likvidovati proti státní kase.* Na základě žalob mohl by státní zástupce citovati před soud na tisíce osob. Jakž ale, kdyby je marně citoval, kdyby se shledalo, že žaloba zadána byla omylem? *Jak k tomu přijde někdo, aby platil útraty soudního řízení*, proti komu nebylo zavedeno ani specialní vyšetřování, *když zlíbí se pouze státnímu zastupitelstvu žalovat?* Toho myslím, že nežádá zákon, zvláště když je nevinosť obžalovaného nepopíratelným způsobem dokázána. Dávaje toto slavnému soudu na uváženou, žádám, aby vynesl výrok, odsuzuje-li státní kasu k náhradě útrat čili nic a ponechávám si v záležitosti té další kroky. Likviduji pro každého obžalovaného 15 zl. za cestu, 18 zl. za promeškání času po tři dni a 80 zl. za své obhajování.

Státní zástupce pravil, že je zde jako státní zástupce a nikoli jako soukromný žalobník.

Dr. *Čížek.* Trvám na svém, že po zákonu tiskem spáchané přečiny a zločiny musí se pronásledovati z rozkazu úřadního. Soud zakročuje jen k návrhu státního zástupce nebo soukromého žalobníka a **oba,** *jak státní zástupce, nebo žalobník soukromný, tak i obžalovaný* **jsou před soudem pouze strany.**

Všickni obžalovaní, vyjma Karla *Čížka*, uznáni vinnými přečiny za vinu jim kladenými a odsouzeni: J. V. *Kout* do tuhého vězení na čas 14 dnů a ke ztrátě 200 zl. z kauce, pan *Flum* do tuhého, postem zostřeného vězení na 1 měsíc, pp. *Franz* a *Sedláček* do tuhého vězení na čas 3 neděl, pp. *Čerovský, Muncar, Erlenbach* a *Šulc* vesměs do tuhého, postem zostřeného vězení na čas 14 dnů a p. *Kostka* do tuhého, v pátek a v úterý postem zostřeného vězení na čas 10 dnů. — Mimo to odsouzeni všickni, vyjma Karla Čížka, k náhradě soudního řízení a k uveřejnění rozsudku v »Prager Zeitungu« na své útraty. Co *do odsouzení státní kasy k náhradě útrat* prohlásil předseda, že obhájcem citované paragrafy nemají zde místa, poněvadž prý by se jednati musilo o žalobu soukromého žalobníka a že státní zástupce musí stíhati z povinnosti úřadu svého. Též § 14 t. z. nemá prý zde místa, poněvadž prý se vztahuje jen na případ, kdy odstupuje se od obžaloby.

C. k. vrchní soud potvrdil nález první stolice, kterýmž red. »Nár. Pokroku« Jan *Květoň* dán byl opět v obžalobu. — Týž soud potvrdil rozsudek, kterýmž red. »Svobody« K. L. *Payer* odsouzen do žaláře na 4 měs. a red. »Nár. Novin« J. V. *Kout* do žaláře na 5 měsíců a ke ztrátě 1000 zl. z kauce. — Nejvyšší soud potvrdil rozsudek, jímž red. »Hum. Listů« Frant. *Pechánek* odsouzen do vězení na tři měsíce a ke ztrátě 300 zl. z kauce.

24. prosince. — Štědrý den . . . Za předsednictví rady Laadta stál red. »Nár. Pokroku« Jan *Květoň* již **po třinácté** před soudem a odsouzen pro článek »*Tábor na Šaldách*« (přečin dle §§ 300. a 305. tr. z.) do tuhého vězení na **14 dní** a ke ztrátě 100 zl. z kauce. Státní návladní navrhoval trest na dobu **5 měsíců** a 200 zl. ztráty z kauce. Obžalovaného, jenž byl v dvanácti předcházejících svých přích odsouzen úhrnem do žaláře **na pět roků, 6 měsíců** a 23 dní, hájil Dr. Mezník. — Pánové Václav *Kratochvíl* z Lounek, Josef *Ankert* z Vrážkova a Fr. *Zinke*, Ervín *Špindler*, Heřman *Brodský* a Fr. *Řeháček* vesměs z Roudnice, podali dle předpisu zákona o shromažďování se oznámení k c. k. okresnímu hejtmanství v *Roudnici*, že hodlají ke dni 17. ledna 1869 svolati *shromáždění lidu* do sálu Celerýnova v Roudnici, ve kterém rokovati se má o ná-

sledující otázce: »*Kdo jest oprávněn vyjednávati jménem českého národa a jaké jsou podmínky našeho vyrovnání.*« — Na oznámení toto došel k rukoum Václava *Kratochvíla* následující výměr: Č. 1765. pol. K Vašemu společnému oznámení, že svoláte ku dni 17. ledna 1869 a k 11. hodině dopolední tábor lidu do sálu Celerýnova v Roudnici, v kterémž jednati se má o otázce: »Kdo jest oprávněn vyjednávati jménem českého národa a jaké jsou podmínky tohoto vyrovnání«, máte c. k. okr. hejtmanství dodatečně ještě oznámiti, což z projednací otázky, jak nyní položena jest, nevychází a sice: 1. ku které záležitosti českého národa se vztahuje vyjednávání jménem jeho; 2. která se mní druhá strana ve vyjednávání s českým národem, a 3. jaké se vyrozumívá vyrovnání v druhé části otázky bez bližšího naznačení řečené, an v první části o takovém není zmínky. C. k. okresní hejtmanství v Roudnici, dne 25. prosince 1868. C. k. okresní Quadrat.

25. prosince. Pro události *plavnické* konáno u c. k. krajského soudu v Budějovicích přelíčení. Z obžalovaných odsouzeni čtyři, každý do vězení na tři měsíce. — S red. chrudimské »Koruny« Frt. *Müllerem* zavedeno nové vyšetřování. — Pro vyslovení souhlasu s deklarací zavedeno vyšetřování v *Příbrami*. — C. k. vrchní soud moravský změnil rozsudek, jímž byl red. »Olomouckých Novin« J. *Černoch* odsouzen do žaláře na 15 měsíců a odsoudil jej na **jeden rok**.

26. prosince. Odvoláním okresních zastupitelstev *velvarského a novostrašického* proti místodržitelským výnosům ze dne 22. října a 13. listopadu, kterýmiž okresní zastupitelstva tato a schůze nově zvolených členů okresních zastupitelstev rozpuštěny a po dorozumění se s zemským výborem prozatímní přejmutí a obstarávání výkonův zmíněných dvou okresních zastupitelstev svěřeno bylo dotyčným c. k. okresním hejtmanům, *nebylo ministerstvem vnitra vyhověno.*

27. prosince. C. k. vrchní soud potvrdil rozsudek, kterýmž red. »Nár. Pokroku« J. *Květoň* odsouzen do žaláře na 4 měsíce a ke ztrátě 500 zl. z kauce. — Týž soud potvrdil rozsudek, jímž byl J. V. *Kout* jako red. »Nár. Novin« odsouzen do vězení na dva měsíce a ke ztrátě 300 zl. z kauce; naproti tomu změnil rozsudek, byl kterýmž týž redaktor uznán za nevinna a

odsoudil jej k peněžité pokutě 150 zl. Kromě toho potvrdil týž c. k. vrchní soud rozsudek, jímž byl předseda *karlínské* čten. průmyslové jednoty odsouzen k peněžité pokutě. Dále potvrdil rozsudek, kterýmž byli k peněžitým pokutám odsouzeni účastníci *táboru karlotýnského, a zostřil* tresty, k nimž byli odsouseni mnozí občané *pro tábor na Valečově.*

28. prosince. Uvězněný red. »Nár. Pokroku« Jan *Květoň* stál *po čtrnácté* před soudem a sice pro zločin **velezrády** dle § 58. tr. z. Pětičlennému soudu předsedal president Mentberger, žalobu zastával substitut Rapp, obhájcem byl Dr. Tomáš *Černý.* Obžaloba týkala se úvodního článku »*Síla a moc*« v čísle 252. ze dne 1. září. V článku snažil prý se spisovatel dokázati, že *Češi mají sílu i moc, by požadavkům svým vůči vládě platnosť zjednali.* Z článků vysvítá prý, **že jenom vzpoura proti ústavě napomáhati má.** Zejména mluví prý se o deklaraci českých poslanců a praví se, že advokátní kličky doktrinářů nedostačí vytvořiti skutečnou ústavnosť cislajtánskou a že na půdě ústavní zbyl jen jediný protest — přestat mluvit. — Slovo »vzpoura« ovšem prý v článku není, avšak dí prý se: »Nedoufejte ve Vídeň! Časy přijdou ještě horší. Odtamtud nepřijde žádná změna. My musíme zvítězit námi samými, každý jednotlivec svou činností.« Jasněji nevyvolávalo prý se nikdy a nikde ke zbouření! — Státní žalobník navrhoval trest těžkého žaláře na dobu **desíti roků** a ztrátu **2000 zl.** z kauce, ale soud uznal obžalovaného za nevinna. V důvodech praveno, že inkriminovaný článek čelí především proti vídeňskému časopisectvu, jež vůči deklaraci poslanců českých dovolávalo se moci vlády a že v něm praveno, že **Češi mají** *nejen moc,* **ale i právo na své straně.** — V druhé tiskové při téhož listu proti redaktoru, jenž odpovídal za redakci před J. Květoněm, odsouzen obžalovaný Jan M. *Černý* pro článek »*Narovnání s Čechy*« a pro výňatek z francouzského listu »Messager« (zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. z.) do těžkého žaláře na 6 měsíců a ke ztrátě 500 zl. z kauce. *Obžalovaný byl bez obhájce a vzdal se hájení.* Soudu předsedal rada Jansa. Státní zástupce Dr. Hlaváček navrhoval trest žaláře **na jeden rok.** — Rozsudek c. k. vrchního zemského soudu, kterýmž byl Srb Sava *Rajkovič* pro *zločin* těžkého uškození na těle odsouzen

do těžkého žaláře na čas **šesti měsíců**, byl nejvyšším soudním dvorem potvrzen. C. k. zemský co trestní soud pražský odsoudil Savu Rajkoviče pouze pro *přestupek* proti bezpečnosti života do vězení na dobu *šesti neděl.*

29. prosince. Před pětičlenným soudem, jemuž předsedal president Mentberger, měl se Matěj *Souček*, obuvník ze Smíchova, zodpovídati ze zločinu **velezrády** dle § 58. tr. z. Obžalovaný nalézal se již přes čtvrť roku ve vyšetřovací vazbě. Žalobníkem byl Dr. Hlaváček, obhajcem Dr. *Zucker*. Z obžaloby vyjímáme: Jak z udání Jana Šavla vysvítá, měl Matěj *Souček* v měsíci srpnu v hostinci v Lišnici *řeč politického obsahu, kterouž vybízel, aby se neplatily daně.* Tak slyšel to Šavel od Löbla, jenž dověděl se to zase od Václava Doušy, který byl přítomen a řeč slyšel. Svědkové seznali v předběžném vyšetřování následující: František *Stuchlík* udal, že obžalovaný řekl: »Kdybychom měli *našeho* krále, měli bychom stříbrné peníze a lépe by se nám vedlo.« Druhý svědek Václav *Douša* udal, že obžalovaný pravil: »Kdybychom měli *svého* krále, vedlo by se nám lépe, mělit bychom stříbrné peníze a platili bychom menší daně.« Třetí svědek František *Ochtávec* udal, že obžalovaný řekl: »Až budeme mít *jiného* krále, budeme mít menší daně.« Na základě toho žalovalo státní zastupitelstvo Matěje Součka pro zločin velezrády. — Státní žalobník navrhoval trest těžkého žaláře na dobu **desíti roků.** Soud uznal obžalovaného *nevinným.* Jelikož však státní zástupce ohlásil odvolání, ponechán M. Souček i na dále ještě ve vazbě vyšetřovací.

Téhož dne stál poznovu před soudem uvězněný red. »Nár. Novin« J. V. *Kout* jsa tentokráte obžalován pro neméně nežli **šestnáct článků a zpráv** obsažených v devíti číslech listu, za jehož obsah byl zodpovědnost převzal. Státní zástupce žaloval ho pro šest **zločinů** *rušení veřejného pokoje* dle § 65. a) tr. z., pro **osm přečinů** a sice pro pět dle § 300. a pro tři dle § 305. tr. z. *Obžalovaný hájil se sám* a odsouzen do těžkého žaláře na jeden měsíc a ke ztrátě 300 zl. z kauce. Státní žalobník navrhoval trest žaláře na **jeden rok** a 500 zl. ztráty z kauce.

V *třetí* při téhož dne konané odsouzen red. »Correspon-

denze« Ant. *Tůma*, kterého hájil Dr. Mezník, pro zločin rušení veřejného pokoje dle § 65. a) tr. (pro výňatek z ruského časopisu »Birževyja Vědomosti« o jednání deklarantů českých) a pro článek z vídeňského »Sonn und Montagsztg.« o nutnosti vyrovnání s Čechy, do těžkého žaláře na 4 měsíce a ke ztrátě 800 zl. z kauce. Státní žalobník navrhoval žalář na dobu **18 měsíců** a ztrátu **1500 zl.** z kauce.

Čtvrtá pře s býv. red. »Nár. listů« Karlem *Tůmou* pro přečin dle § 305. tr. z. odročena, poněvadž spoluobžalovaný Dr. *Matoušek* pro chorobu k líčení se nedostavil.

Páté líčení, ačkoli se v něm jednalo o *zločin veřejného násilí*, mělo přece ráz politický. Obžalován byl portýr u J. S. Skrejšovského Hynek *Leitner*. Žaloba zakládala se na následujícím: Dne 27. července odebrala se policejní komise skládající se z c. k. policejního komisaře Ulricha, aktuára Svobody a dvou c. k. civilních strážníků do tiskárny »Nár. Pokroku«, aby skonfiskovala č. 187. Když však pp. Ulrich a Svoboda chtěli vstoupiti do tiskárny, zastoupil jim Leitner, jemuž bylo rozkázáno, aby tam nikoho nepovolaného nepouštěl, cestu, řka: »Co dobrého, pánové?« I odpovědíno mu: »My jsme komise a zde je rozkaz.« — »Co komise! Do tiskárny nikdo nesmí! Pán můj mi rozkázal, abych tam nikoho nepouštěl.« Bouřlivou scenou, která následovala, přivolán J. S. Skrejšovský, načež konfiskace — klidně vykonána. — Výpovědi svědků svědčily více méně ve prospěch obžalovaného, a jenom civilní strážník Choura udával, že byl dvakrát strčen. — Státní zástupce Opolecký navrhnul trest těžkého žaláře na čas 6 měsíců. — Po obhajovací řeči Dra Mezníka uznán obžalovaný za *nevinna*.

JUC. Frant. *Steinfender*, jenž byl po nějaký čas držán ve vyšetřovací vazbě v trestnici novoměstské, odsouzen c. k. krajským soudem v Jičíně, jenž byl pro při tu delegován, pro zločin uražení Veličenstva do těžkého žaláře na 4 měsíce. Státní žalobník navrhoval trest žaláře na 16 měsíců.

30. prosince. Pověstný »baron« Gustav de *Tysson*, známý z procesu pro Herbstovské demonstrace jako agent provocateur, odpykav si trest několikaměsíčního žaláře pro zločin podvodu, propuštěn na svobodu a dodán c. k. policii, aby jej dopravila do Krakova, kamž příslušel. Přes to vídán prý muž ten po-

zději zase v Praze. — Jistý sborový soud na Moravě vydal obžalovací nález č. 6499. v *českém jazyku*, v němž na dvou arších shledáno — **1480**, pravíme *jeden tisíc čtyři sta a osmdesát* **pravopisných chyb.**

31. pros. Na ukázku, v jak »ušlechtilém« tónu psaly v tu dobu o záležitostech českých některé listy vídeňské, citujeme zde v překladu článeček, jejž pod nadpisem »*Nový venclovský program*« otiskl časopis »Glocke«. Zněl takto: »*Páni Venclové* na krásné Vltavě v Praze, která byla by neméně krásnou, i kdyby Palacký a Rieger, tito Rusosložebníci neměli takové touhy býti českými ministry a nechtěli spáti na českém státním právu, dávajíce si práci, aby se opičili po Maďarech. Co však je Vencl, nemůže býti Janosem. Ti páni by však od té doby, *co jedli v Moskvě lůj, pili kořalku a batuškovi carovi boty líbali*, nechtěli ničeho, nežli **vlastní venclovské království**, *z Čech, Moravy a Slezska.* Nehledě na Němce v Čechách, u *nichž páni Venclové, když je potřebí, vypomáhají pálit cihly nebo vozit kamení*, jsou také na Moravě Slované, kteří nepokládají si za čest, býti v jednom pytli s Čechy. Co týče se Slezska, tam jeví se jen jediná snaha: zůstati s Němci a zbaviti se těch několika potřeštěných Čechů, kteří u »Wasserpoláků« žebrají o připojení k Čechům. Jak známo, páni Pračechové nešli v Praze do sněmu, ani do rady říšské, poněvadž tyto oba sbory nemohly odhodlati se, aby přátelům caře a *stoupencům lojového programu* zvláštní jitrnici upekli. Tak sedí ti páni nyní v koutku v Praze, vytloukají chvílemi Němcům okna a pořádají židovské štvanice, aby dokázali, že jsou politicky vzdělaný národ a zralí k samostatnému státnímu životu. Svět stará se však málo o tuto hrstku a přes tyto hrdinské prostředky nechce podařiti se snaha, by záležitosť česká učiněna byla palčivou a přiměla Dra Giskru, aby z Taaffea a Bergera učinil ministry vyrovnávací. Čas od času, by se dokázalo, že jsou v Rakousku Čechové, vylítne nějaká časopisecká kachna ve formě »vyrovnávacího programu« a zaměstnává několik humoristických listů. Takovýto podskok stal se i v posledních dnech, bezpochyby aby se vypozorovalo, obměkčilo-li vánoční smýšlení pány ministry tak, že došlo až na dvouohonného lva. Nezmínili bychom se o těchto českých fantasiích, kdyby nám nešlo o to, aby

výstřednosti ty rázem byly zamítnuty. Vycházející v Pešti orgán mladočechů, kteří tak cvrlikají, jak staří zpívají, »Obrana«, namáhá se marně, aby požadavky a nároky české jinošské strany v jakýsi program sestavila. Nezralí ještě politikové ti žádají o něco více, nežli je možno. *Žádajíť generální sněm pro Čechy, Moravu a Slezsko*, jenž má býti nejvyšším zákonodárným sborem České koruny; žádají — nikoli říšskou radu — nýbrž *delegaci, ministra při osobě krále* s hlasem v ministerské radě, *jmenování »přiměřeného počtu odborných ministrů«*, nikoli snad císařem, nýbrž *sněmem!* Rozumějí-li se pod odbornými ministry také ministři vytloukání oken, vybíjení židů, pořádání táborů a jiných národních účelů, není ještě známo. Jen to jest jasno, že by ministerstvo musilo dříve pozbyti rozumu, nežli by mohlo vyjednávati s politiky, kteří poskytují tak pěknou myšlénku k Salomonským Abderitům. Pro naše humoristické listy jsou ti páni zralí; pro opravdovou váhu v našem státním životě nikoli. S tím se pánům Pravenclům nejzdvořileji poroučíme.«

* * *

Prodlením roku 1868. odsouzeny byly pro *politické zločiny a přečiny* **pouze** u c. k. zemského jinak trestního soudu v *Praze* — **144 osoby** do žaláře a vězení úhrnem na **81 rok,** 11 měsíců a 22 dny. — Mnoholi osob bylo pro politická provinění odsouzeno u jiných c. k. krajských nebo okresních soudů v Čechách a na Moravě (ať již do žaláře, do vězení nebo k peněžitým pokutám), nelze nám udati; ale soudíme, že jich bylo nejméně *pětkrát tolik jako v Praze*, takže počet všech politických provinilců v Čechách r. 1868. směle možno páčiti na **700.**

Roku toho bylo **sedm časopisů** českých **úředně zastaveno**, a sice: »*Národní listy*«, »*Národní Noviny*«, »*Národní Pokrok*«, »*Posel z Prahy*«, »*Hlas*«, »*Zvon*«, »*Dělník*«. V Berlíně redakcí J. V. Friče vycházející časopis »*Blaník*« v Cislajtanii zakázán. — Počet *konfiskací* časopisů nelze nám udati; ale trváme, že registrovali jsme je v předcházejícím skoro všechny.

Na doklad, jak příznivě naopak utvářily se zavedením dua-

lismu tiskové poměry »v druhé polovici říše Rakouské«, připomínáme, že v prosinci r. 1868. zažalovalo *v Pešti* státní návladnictvo redaktora časopisu »Federatinnea« Alex. Romana pro některé závadné články. Porota však uznala obžalovaného za nevinna **a soud odsoudil veřejného žalobníka k náhradě trestního řízení.** V Čechách, kde platily a platí po dnes *jiné zákony* nežli v Uhrách, *uestal se podobný případ až dosud nikdy.*

Jak zacházeno *v tutéž dobu* s politickými vězni »v druhé polovici říše Rakouské«, vysvítá z následující zprávičky: »Pesti Naplo« vypravoval o odsouzeném a uvězněném redaktoru časopisu »Ludas Malyi«, Karlu Mészarosovi, že jej viděli na večer v hostinci četně navštěvovaném, kterak ve společnosti přátel svých vesele popíjel. Byl prý sice pod otcovským dozorem trabanta s červenou čapkou; ale přece na svěžím vzduchu. — Je vidět, doložil k tomu jiný list, že staré pořekadlo »extra Hungariam non est vita« je ještě v plné platnosti, nebo mimo Uhry nemají političtí vězňové takového života a jsou rádi, když smí je v kanceláři žalářníka nebo vyšetřujícího soudu rodina jejich navštíviti — jednou v týdnu . . .

U nás platila a namnoze doposud jsou v platnosti pro **vězně**, ať **politické** nebo *nepolitické*, ustanovení z *doby absolutní*, jež byla později v mnohém *pozměněna.* — Dle ministerského nařízení ze dne 16. června r. 1854. č. 165. říš. zák. *mají býti trestanci* od osob ve vyšetřovací vazbě držaných *oddělení.* — Dle nařízení ministerstva práv ze dne 14. února r. 1866. má vězeň přidržován býti k pravidelné práci, která však nemá denně trvati déle než 10 a ne méně než 7 hodin. Má býti přihlíženo k tomu, aby svobodný čas, pokud možná, věnován byl vyučování a čtení knih. Při rozdělování prací má býti brán zřetel *k individualitě* vězňově, k jeho *schopnostem*, vzdělání a dřívějšímu zaměstnání (§ 5.). — Trestanci schopní k pracím duševním nemají býti přidržováni k pracím mechanickým (§ 8.), a ti z nich, kteří náklad za ošetřování ze svého úplně nahradí, mohou sobě *zaměstnání své svobodně zvoliti*, vážnou lekturou, překládáním z cizích jazyků, excerpty a podobnými pracemi se zanášeti. Také jim může býti výminečně povoleno čtení novin úřadních a časopisů obsahu nezávadného, když tomu byli dle *vzdělání svého zvyklí (§ 9.).* — Tolik o vězněch sprostých.

Politickým vězňům *zaručeny* nejvyšším rozhodnutím ze dne 28. října r. 1849. **zvláštní výhody,** a rozhodnutí to bylo ministerským nařízením ze dne 29. prosince r. 1864. č. 2205. dotýčným c. k. orgánům poznovu na pamět uvedeno. — Dle minist. nařízení ze dne 24. června r. 1867. č. 4459, měli býti za **politické vězně** pokládány osoby odsouzené: a) **pro velezrádu,** b) pro *rušení veřejného pokoje,* c) *pro vzbouření* z příčin politických, d) pro trestné skutky v §§ 58., 63., 65. lit. b) 76., (veřejné násilí) 279 (přečiny proti veřejnému pokoji a řádu), pak 300. a 305. tr. z. uvedené, pokud činy ty pod lit. *b*) uvedené spáchány byly *tiskem.*

Pro *zostření žaláře* postem, tvrdým ložem, samovazbou nebo samovazbou v temné komůrce byly platny předpisy trestního zákona. Toliko při prvním druhu zostření bylo v platnosti ministerské nařízení ze dne 10. ledna 1860 č. 20276. V *den postu* měla totiž býti vězni dána *pouze jedna libra chleba.* Byl-li vězeň odsouzen k postu několikrát v týdnu, mohl po uznání lékařském dostati $^5/_4$ až $1^1/_2$ libry chleba. — Zostření *tvrdým ložem,* kdy ponechány vězni k ležení pouze holá prkna, nemělo býti prováděno nežli v dnech přetrženě po sobě jdoucích a nikoli častěji nežli třikrát v týdnu (§ 21.) — Zostření trestu *samovazbou* nemělo trvati bez přerušení déle jednoho měsíce a mohlo ho býti potom zase použito až po uplynutí měsíce. Ku vězni v samovazbě se nalézajícímu měla aspoň *dvakrát denně docházeti některá z osob v trestnici dohledacích* a přiměřenou prací jej zaměstnati (§ 22.). — Zostření trestu *samovazbou v temné komůrce* nemělo bez přetržení trvati déle tří dnů a mohlo ho býti potom zase použito až po projití týdnu. Všeho všudy mělo trvati nanejvýš 30 dní v roce (§ 23.).

Trestání na těle zrušeno bylo vesměs a bez výjimky zákonem ze dne 18. listop. 1867, a sice nejen jako trest hlavní a jako trest místo vězení vyměřený, nýbrž i jako trest zostřovací a jako trest disciplinární. (§ 1.) Zákonem tím **zrušeno bylo také držení trestanců** *k těžkému žaláři odsouzených* **v okovech** (trest ukování v pouta). Místo okovů (želez) mělo býti již v rozsudku uznáno na jeden nebo několik způsobů zákonního zostření trestu. (§ 3.) Trestníci a osoby ve vyšetřovací vazbě se nalezající *mohli býti do okovů dáni pouze* z trestu

disciplinárního jen pro chování *obzvláště zpurné*, násilné nebo takové, jímž se jiní popuzují nebo tehda, kdyby chtěli uprchnouti nebo dělati přípravy k útěku. Ale *vždy jen na čas* a nikoli déle, než toho potřeba káže. (§ 4.)

Mimo to zrušena byla zákonem tím řada jiných ustanovení trestního zákona. Odsouzením trestním soudem nepozbývá více trestanec občanské způsobilosti jednati nebo aby mu byla obmezována; nepozbývá šlechtictví, řádů, veřejných titulů a akademických stupňů a důstojností; nepozbývá práva k opětnému nabytí jakéhokoli úřadu, zaměstnání, hodnosti atd., *jakmile byl trest svůj přestál.* Vyjmuti jsou pouze trestníci odsouzení pro krádež, zpronevěření a účastenství v tom neb onom podvodu. — *Redaktor periodického časopisu* pozbývá práva k vedení listu *pouze na tak dlouho, dokud se nalézá ve vazbě.*

Koncem roku 1868. nalezalo se v obou trestnicích pražských **40 politických provinilců**, a sice:

V trestnici svatováclavské: Bedřich **Pacák,** právník, uvězněný od 6. června 1868, a odsouzený pro zločin *velezrády* do těžkého žaláře na dobu **pěti roků.** — Josef **Barák,** redaktor »Svobody«, uvězněný od 5. července a odsouzený na $1^1/_2$ *roku.* — B. E. **Tolman,** red. »Posla z Prahy«, uvězněný od 20. listop. a odsouzený na **3 roky** 4 měs. 24 dny.

Pacák dopraven z trestnice novoměstské do trestnice u sv. Václava dne 14. listopadu, Barák a Tolman dne 28. listopadu. Hned po dodání jich do trestnice svatováclavské předsevzat s nimi domácím řádem trestnice předepsaný obřad náboženský. Musilit jíti ku zpovědi a ku přijímání. Ježto byli všichni tři odsouzeni k těžkému žaláři, zostřenému postem, dostali hned první pátek na celý den každý pouze půl druhé libry černého chleba, jaký dostávali ostatní trestníci. Půst ten opakován každý pátek každého měsíce. Na celodenní výživu dostávali od státu po 28 kr., mohli si však na stravě přilepšovati z vlastního. Kromě »Prager Zeitungu«, »Abendblattu«, »Pražského Denníka« a »Bohemie« nesměli žádných jiných časopisů čísti. — Pacák byl v tu dobu zaměstnán v kanceláři duchovní správy trestnice, kterou vykonávali redemptoristé z tovaryšstva Ježíšova.

Správcem trestnice svatováclavské byl J. Fischer. Vrchní dozor asi do července měli c. k. vrchní státní návladní *Ludvík*

a státní zástupce rytíř *Jarosch*. Později, když jmenován státním návladním Dr. Václav *Hlaváček*, tento s *rytířem Jaroschem* jako vrchním státním návladním.

V trestnici novoměstské, jejímž inspektorem byl rada Neuman, žalářníkem pak Jiří Karásek, byli uvězněni spisovatelé a redaktoři opositčních listů: Jan **Černý,** red. »Nár. Pokroku«, odsouzený na $4^1/_2$ roku (od 30. července 1868); Frant. **Göbl,** red. »Nár. l.« na *8 měsíců* (od 14. července); J. **Kreis,** red. »Correspondence«, na 3 měsíce (od 22. září); Dr. F. Stan. **Kodym,** red. »Hlasu«, na 4 měs. (od 12. října); J. V. **Kout,** red. »Nár. Novin« na **7 roků** a několik neděl (od 7. září); Jan **Květoň,** red. »Nár. Pokroku« na **9 roků,** 3 měsíce a 21 dní (od 14. září); F. O. **Mikeš,** spisovatel, pro zločin uražení Veličenstva, spáchaný telegramem v »Nár. Pokroku«, na 6 měsíců (od 3. listop.); Václav **Petr,** red. »Dělníka« na 10 měsíců (od 22. října) a Karel **Tůma,** redaktor »Nár. l.« na **3 roky** (od 27. září).

Dále neméně nežli **11** »*velezrádců*« a jedna »velezrádkyně«, a sice: Frt. **Hájek,** obchodník z Vysokého, pro tábor na Petruškových vrších (zatčen dne 27. srpna 1868 a od 7. října v trestnici novoměstské); Otakar **Hodek,** podstarší, (od října); Hynek **Lang,** právník, pro spoluvinu »velezrády« (od listop.); J. **Malý,** řezník, pro výlet na Cibulku (od srpna); J. **Patočka,** obuvník z Vysokého (zatčen 27. srpna, v novoměstské trestnici od 7. října); Jan **Relich,** syn měšťana z Plzně (zatčen v Plzni dne 3. srpna, v novoměstské trestnici od 22. října); Josefina **Sojkova** pro domnělé napomáhání pro velezrádu stíhanému Louisovi Šmídovi k útěku a pro súčastnění se schůzky na Cibulce (od 2. října); M. **Souček,** mistr obuvnický ze Smíchova (od října); Ant. **Soukup,** sklenář (od srpna pro schůzku na Cibulce); Leopold **Šmíd,** strojník, pro sejití se na Cibulce (od srpna); Ant. **Šolle,** účetní (od července); Petr **Zeman,** rolník ze Stanova u Vysokého, pro tábor na Petruškových vrších (zatčen 27. srpna a do Prahy dopraven 7. října).

Dále pro súčastnění se zakázaných táborů a zločiny rušení veřejného pokoje, uražení Veličenstva atd.: J. **Šindelář** a Ferd. **Sobotka,** měšťané ze Světlé; Frt. **Brettschneider,** dělník; Jos. **Čech,** dělník; Krištof **Groegr,** dělník, pro tábor na Pan-

kraci (od října); Frt. **Haman**, dělník; B. **Kudera**, dělník; Jos. **Liška**, obchodník z Ratiborských Hor (od 18. pros.); Frant. **Neumann**, dělník, pro tábor na Pankraci (od 4. října); R. **Romanič**, čtrnáctiletý dělník; Jos. **Stanke**, studující, pro tábor na Pankraci (od 4. října); Frt. **Strejček**, dělník; **Vinke**, dělník a J. **Ježek**, (odsouzený v prosinci po tříměsíční vazbě vyšetřovací do žaláře na 3 měsíce). — Konečně ještě: Srb Sava **Rajkovič**, pro Herbstovské demonstrace a chuchelskou událost a Jan **Hořejší**, studující, pro Herbstovské demonstrace.

U větší části uvězněných trvala vyšetřovací vazba již několik měsíců. Jiným přisouzeny tresty na více let a do tisíců propadlých kaucí z novin. Převalná většina uvězněných byli ženatí a otcové četných, nezaopatřených rodin.

Redaktoři »Politiky«, Václ. *Nedoma*, odsouzený do žaláře úhrnem na **pět roků** a 1 měsíc a Fr. *Kotek unikli uvěznění odjezdem do cizíny.*

Domažlický měšťan J. *Sladký* a jeho dcera Terezie, kteří byli dne 28. září zatčeni a do Prahy do vyšetřovací vazby dopraveni, propuštěni 1. prosince na svobodu, poněvadž zjištěno, že byli oba bezdůvodně obviněni, že přispěli k útěku Louisovi Šmídovi, jenž byl stihán zatykačem.

Tresty své v trestnici novoměstské přestáli zejména: Fr. *Šimáček* (V. Bělák) jako red. »Posla z Prahy«, odpykav si trest čtyřměsíčního žaláře (propuštěn dne 2. listopadu); August *Tonner*, spolupracovník »Světozora«, odsouzen na 4 neděle (propuštěn dne 30. listopadu), pak Frt. *Ptáčnik*, studující sedmé třídy gymnasialní u Piaristů, a Em. *Prokop*, technik, odpykavše si trest 14denního vězení pro demonstrace Herbstovské, a jiní, kteří byli pro tatáž i jiná provinění k menším trestům odsouzeni. JUC. *Steinfender*, jenž strávil nějaký čas ve vyšetřovací vazbě v novoměstské trestnici, dopraven 16. pros. do vazby k c. k. krajskému soudu v Jičíně, kde odsouzen na 4 měsíce.

Novoměstská trestnice byla již na počátku r. 1868. v pravém slova smyslu přeplněna. Byloť v ní místa pouze pro 250 osob; ale směstnáno tam přes 400 trestníků a vyšetřovaných. V jedné separaci, zřízené pouze pro dvě osoby bylo mnohdy stěsnáno pět osob. Ministr spravedlnosti Dr. Herbst sice o své návštěvě Prahy v lednu trestnici tu navštívil a měl

po svém zvyku také dlouhou řeč; ale po jeho odchodu zůstalo vše při starém. Vnitřnímu zařízení nevěnoval ani ministr aniž kdo jiný pozornosti.

V srpnu odevzdaly dvě slečny o návštěvě v novoměstské radnici *Pacákovi* na památku pěkně vázanou Kollárovu báseň »Slávy Dcera«. K žádosti c. k. policie byla však kniha ta za nedlouho c. k. soudem Pacákovi v žaláři zabavena, a sice pro připsané prý »nezákonné« věnování na první stránce.

Býv. redaktor »Nár. listů« Fr. *Göbl*, jenž byl dopraven do novoměstské trestnice, aby v ní nastoupil své tresty bez ohledu na to, že manželka jeho, nalézajíc se v požehnaném stavu, těžce byla nemocna, podal v srpnu c. k. soudu žádost, aby byl na půl dne propuštěn z vazby a mohl se súčastniti pohřbu svého dítka, jež za nedlouho po porodu — patrně následkem nesmírného rozčilení matky po dopravení manžela do žaláře, bylo zemřelo. *C. k. soud žádosť zamítl,* poněvadž prý se nesnášela s domácím řádem žalářním. Tak pochováno dítko laskavostí cizích lidí, kteří doprovodili rodinu tří dítek — bez matky a uvězněného otce na hřbitov. — Po celý čas svého uvěznění byl Göbl více méně churav; v době, kdy pohřbeno jeho dítko, nemohl ani psáti. — K tomu prostě připojujeme: Dvacet roků před tím odsouzen byl za doby *absolutismu* také jeden spisovatel, Vincenc *Várra*, k delšímu žaláři pro provinění politické. Když však matka jeho se roznemohla, propuštěn byl na žádosť svou *ihned* na několik hodin z vazby, aby mohl churavou matku navštíviti.

Srb Sava *Rajkovič* procházíval se po svém zatčení v novoměstské trestnici po nějaký čas s uvězněnými provinilci a redaktory na jednom dvoře jako mnoho jiných nepolitických odsouzenců, i oněch, kteří se nalezali ve vyšetřování. Asi v polovici srpna bylo mu to však inspektorem trestnice Neumannem zakázáno, poněvadž prý nebyl vězeň politický. Zákaz týkal se jedině Rajkoviče, který se musil od té doby procházeti ve společnosti sprostých zločinců, nebo sám na jiném dvoře jako ti, kdož byli ve vyšetřování pro zvláště nebezpečný případ a při nichž chtělo se předejíti, aby se nemohli s nikým domluviti. Kromě toho nebylo Rajkovičovi dovoleno čísti knihy v jazyku srbském.

Dne 1. října zastihl inspektor trestnice rada Neumann slečnu Terezii *Sladkou* na procházce ve dvoře vězenském s knihou v ruce. Vytrhnul jí knihu, české básně, z ruky a oslovil ji příkrým tónem: »Jak jste ku knize přišla?« Slečna odpověděla, že nalezla knihu ve své separaci, následkem čehož pak v celé budově pátráno po člověku, kterýž knihu tu do separace dodal.

V říjnu byla novoměstská trestnice ještě více přeplněna nežli na počátku roku. Vězení trestnice té, čteme v jednom listě ze dne 10. října, již dávno nestačila rostoucímu návalu inkvisitů a trestníků odsouzených k trestu méně než ročnímu. Za posledních let, v kterých přirozeným během věcí s rostoucí bídou rostl i počet zločinců sprostých, ustavičně šly stížnosti na to, že v separacích novoměstské radnice, beztoho nezdravých a dusných, směstnáno bývá mnohem více »hlav« než kolik jich tam má býti podle tabulky nade dveřmi. Nyní však, tíseň ta dostoupila míry nejvyšší. Vězňů přibývá mnohem více, než jich odchází, takže této chvíle tráví v těsných separacích novoměstské radnice *o celé sto vězňů více, než pro kolik je místa!* V komůrkách určených pro 2—3 osoby musí se nyní směstnávati 4—6 lidí. Považme, že taková komůrka bývá průměrem 6 kroků dlouhá a 5 kroků široká, že mívá obyčejně jen jedno malinké, hustě zamřížované okénko, kteréž vede do dvora obehnaného se všech stran dvoupatrovým domem a můžeme si pomysliti, jak zdrávo je v takto přeplněných komůrkách novoměstské trestnice. — Podle ministerského nařízení z roku 1863. mají býti političtí vězňové odloučeni od sprostých i v ten způsob, aby neměli s nimi ani chodbu společnou. Na to ovšem není v novoměstské trestnici ani pomyšlení, ba politický vězeň může prý být rád, že není strčen do jedné separace se sprostými zločinci. Jest tedy svrchovaný čas, aby se v příčině té zjednala pomoc. Jak politický tak i společenský stav v zemi naší tomu nasvědčuje, že nastávající zimou počnou se vězení novoměstské radnice dvojnásobnou měrou naplňovat. Ať mluvíme toliko o politických vězních. Před týdnem bylo v novoměstské radnici 14 politických vězňů, dnes je jich tam již **26**, totiž 8 českých redaktorů, 11 velezrádců, 2 inkvisiti pro tábor pankrácký a 5 odsouzených pro Herbstovské demon-

strace. Co nejdříve přibude ještě 17 »Herbstovců« a nejméně tři čeští redaktoři.

Následkem tohoto přeplnění trestnice novoměstské došel na konci října c. k. vrchnímu státnímu zastupitelstvu pražskému výnos ministerstva spravedlnosti, jímž rozkázáno, aby všickni političtí vězňové, kteří byli odsouzeni k těžkému žaláři na delší dobu nežli na rok, ihned převedeni byli do trestnice u sv. Václava. S politickými vězni mělo se tam slušně nakládati.

Bývalý ministr spravedlnosti *Hye* nařídil, aby vzdělanějším trestancům v pražské trestnici čtení »Prager Zeitungu« bylo povoleno. V listopadu 1868 však bylo čtení »Prager Zeitungu« trestancům zakázáno. »Boh.« psala o příčině tohoto zákazu v tento smysl: »Prager Zeitung« přinesl před táborem na Pankraci o táboru tom rozličné zprávy, jimiž jakémus poslu trestanců dán byl podnět, aby zosnoval vzpouru, která v době odbývání táboru měla vypuknouti. Někteří trestanci záměru toho ani netajili a tvrdili, že účastníci táboru přijdou jim na pomoc. Následkem včasných opatření nedošlo k nijaké vzpouře; avšak ředitelstvo trestnice za tou příčinou nařídilo, by podobnému nebezpečnému rozčilení se předešlo, že trestanci »Prager Zeitung« více čísti nesmí a že ani úřadníci, ani strážníci jiné listy politické k vlastnímu svému užívání do trestnice přinášeti nemají.

Na sklonku roku politickým vězňům v novoměstské trestnici *přituženo*. Do té doby směli je přátelé, manželky a dítky navštěvovati aspoň dvakrát v témdni v přijímací kanceláři, ovšem pod dohlídkou žalářníka. Od listopadu nesměli však političtí vězňové s rodinami a přátely mluviti nežli jednou v týdnu, a to jen *čtvrt* hodiny.

Dne 1. prosince k nařízení presidenta c. k. zemského co trestního soudu Mentbergra zakázáno donášeti politickým vězňům zvláštní stravu vařenou, poněvadž prý se v nádobách podstrkovala rozličná psaníčka, aniž se toho strážníci, kteří obědy donášeli, pro nával takovýchto dosilek uhlídati mohli. Mimo to prý si často potřísnili zároveň šat polívkami a mastnotou, čímž způsobena eráru škoda. Dovoleno jen zasílati vězňům politickým jídla zaobalená v papíře bez nádob. Političtí vězňové byli tudíž odkázáni úplně na stravu žalářní, čím ovšem opět osud jejich valně stížen.

Když dostala se zpráva o tom na veřejnosť, otisknul bratr ve vyšetřovací vazbě se nalézající Josefiny *Sojkovy*, Antonín, následující »Zasláno« v »Našich Listech«: »Slavný c. k. zemský soude! Již osm neděl vězněna jest má sestra, Josefina Sojkova v radnici novoměstské pro účastenství ve velezrádě, jež prý spáchala tím, že byla nápomocna uprchnutí p. Ludvíka Šmída z Prahy. Když se p. Šmíd vzdálil z Prahy nebylo ještě ani slechu o tom, že spáchal jakousi velezrádu, ano i zatýkače na Ludvíka Šmída byly teprv asi týden po tom, když se o útěku jeho v Praze proslýchalo, ve vládních listech uveřejněny. Navzdor všemu tomu úpí sestra má již tak dlouho ve vyšetřovací vazbě na radnici novoměstské. Jest v samovazbě, prochází se denně toliko hodinu; navštěvovati ji smím toliko jednou za čtrnáct dní, jak mně sám inspektor pan rada Neumann nakázal, a nyní nelze nám ani po předvčerejším zákazu dodávati jí zvláštní stravu. Jest tudíž osud sestry mé velmi krutý, ba jest se nám co obávati, aby se skutečně neroznemohla, anať vězněním svým trpí na těle i na duchu. Žádám tudíž slavný c. k. zemský soud jménem lidskosti, by mou sestru na svobodě vyšetřoval aneb záležitosť její jak možná brzy ku konci přivedl.«

Později, dne 22. prosince, odebrala se k presidentu c. k. zemského co trestního soudu pražského deputace, sestávající z Dra *Sladkovského,* Dra *Čížka* a Dra Julia *Grégra* za tou příčinou, aby politickým, v novoměstské trestnici se nalézajícím vězňům donášena býti mohla strava domácí, jelikož si manželky a přátelé uvězněných stěžují, že nesmějí do trestnice dodávati domácí stravu a uvěznění vedou si stížnosť na stravu, již chtějíce sobě přilepšiti, od stravovatele trestnice odbírati musí, a zejména, aby politickým vězňům o vánočních svátcích, rodiny a přátelé jejich stravu dodávati mohli. Titíž pánové zaslali před Štědrým večerem telegrafickou depeši ministrům *Herbstovi* a *Taaffemu,* žádajíce za zrušení opatření, dle něhož političtí vězňové nuceni byli stravovati se z kuchyně žalářní. Ministr *Taaffe* ještě *týž* den odpověděl telegramem, že se v této příčině již smluvil s ministrem spravedlnosti. Ministr Herbst pak nařídil, aby v příčině stravování politickým vězňům dána byla dřívější volnosť.

Připomínka.

Vzhledem k tomu, že spis stal by se příliš objemným, lhodlal jsem se takto jej ukončiti a oznamuji, že kronika ɔrsekuce lidu českého roku 1869. a násl. bude vydána způ-)bem stručnějším ve spise zvláštním s názvem »Persekuce lu českého v letech 1869.—1873.«, ku kterému připojím podrobný ukazovatel abecední jmen osob.

V PRAZE 15. srpna 1894.

Nakladatel.

Nákladem knihkupectví Dra **Frant. Bačkovského** v Praze vyšly také tyto spisy:

Pět let na Sumatře. Napsal Dr. **Pavel Durdík.** Cena 2 zl. 70 kr. — Do spisu toho jest vpleteno velmi mnoho **různých úvah politických** nás Čechů se týkajících, které napsati mohl si dovoliti toliko muž úplně nezávislý, jako jest Durdík.

Vlasť Truchlohra o 5 jednáních. Napsal **V. Sardou.** Z jazyka francouzského přeložil **E. Vávra.** Druhé vydání. Cena 70 kr. (Velkolepé toto dráma náleží mezi nejúčinnější hry velkých divadel a má zvláštní zajímavosť tím, že doba povstání v Nizozemsku, v dramatě tom představená, upamatuje nás na podobné poměry v Čechách po bitvě bělohorské. Láska k vlasti, nadšenosť a hrdinná obětavosť jsou tu líčeny úchvatně.)

Výbor z Kollárových básní. Úvodem a poznámkami opatřil Dr. **J. Jakubec.** I. 100 znělek milostných. Druhé, rozmnožené vydání. Cena 60 kr. — II. Básně vlastenecké. Cena 90 kr.

Obrázky z dob našeho probuzení. Napsal Dr. **Frant. Černý.** Cena 1 zl. 20 kr.

Zápisky Celestýna Skromného, učitele v Zakleté Lhotě. Vyšťoural **Frant. Drnkačka.** Cena 15 kr.

Mimo škamna. Škrty a škyty z učitelské mizerie. Napsal **K. Macošny.** Cena 20 kr.

Obě tyto knížky obsahují řadu vtipných, humoristických a satyrických obrázků ze života školského, které velice pobaví i poučí.

Život ruských nihilistů ve vězení. Napsal **J. Kennan.** Přel. A. Straka. Cena 25 kr.

Ruské politické vězení. (Petropavlovská pevnosť v Petrohradě.) Dle vypravování vězňův odtamtud do Sibiře vyvezených. Napsal **J. Kennan.** Přeložil A. Straka. Cena 16 kr.

Z potulek francouzským krajem. Črty a drobné studie z cest. Napsal Dr. **Jiří Guth.** Cena 1 zl. (Obsah: V Champagni. Bordeaux. Ústí Rhony. První vystoupení na Mont Blank roku 1786. U pramene Chartreusy.)

Z pozemské přírody. Sebrané výklady a úvahy, které sepsal Dr. **Fr. J. Studnička,** v. ř. professor mathematiky při c. k. české universitě. Cena 90 kr. (Obsah: O Verneovském popularisování přírodních věd vůbec a u nás zvláště. O přírodnickém zeměpise Čech. Dějiny dešťopisu v Čechách. Výsledky dešťoměrného pozorování v Čechách. O předpovídání povětrnosti. Jan Marek Marci, český Galileo Galilei. O významu Kolumbova objevu kulturně historickém vůbec a přírodnickém zvlášť.)

Z časů dávných i našich. Obrázky zvykoslovné a kulturní. Napsal prof. **F. V. Vykoukal.** Cena 1 zl. 60 kr. (Obsah: Štědrý den na našem venkově. Koleda u nás i jinde. Jesličky a neděle Smrtná. Velikonoční týden na našem venkově. Jarní slavnosti pražského lidu. Máj na vsi. Lidové slavnosti o sv. Janě Křtiteli. České posvícení.)

Mimochodem. Příhody a nehody z cest prof. **J. Wünsche.** Cena 80 kr. (Obsah: Vojtek a jeho šivl. Prší! Na zahrádce. Jezero Blatenské. Notturno. Na Delfinu. Tempo permetendo. K pyramidám. Tančím s Florou. Soukenníci na východě. Mezi nebem a mořem. Od Miljačky letem.)

Kuchyně a stůl našich předků. Líčení dějepisné ze XVI. století. Napsal prof. Dr. **Z. Winter.** Cena 90 kr. (Obsah: Ráz staročeské kuchyně a knihy kuchařské. Medikové o kuchyni. Nádobí stolu staročeského. Vezdejší chléb domácí. Hodokvas. Staročeské kuchařky.)

V knihkupectví Dra **Frant. Bačkovského** jsou na skladě a lze koupiti v každém knihkupectví:

Epištoly svobody.

Vyšlo 40 čísel, z nichž každé jest samostatným celkem a lze koupiti kterékoli. Každé číslo stojí 15 kr, všech 40 najednou 5 zl. Obsahuje čís. 1.: K. Tůma, Duch našich dějin. — 2. Dr. F. St. Kodym, Novější názory o stvoření světa. — 3. A. Sojka, Zápas Jesuitů s novověkou osvětou. — 4. L. Fischl, Z doby švindlu. — 5. K. Tůma, V plamenech kostnických. — 6. E. Castelar, O svobodě svědomí. — 7. E. Just, Pověra ve službě náboženství. — 8. Dr. F. St. Kodym, Čemu učí Darwin? — 9. J. J. Toužimský, Boje za osvobození Srbska. — 10. a 11. J. Neruda, Kalendářík lidstva. — 12. A. Sojka, Ukrutnosti turecké v Bulharsku. — 13. J. Č. R., Politické poměry na Moravě. — 14. J. J. Toužimský, O říši Osmanské. — 15. Viktor Hugo, Zločin 2. prosince. — 16. J. J. Benešovský Veselý, Odboj Vatikánu. — 17. G. Eim, Pius IX., poslední papež-král. — 18. J. B., Španělská inkvisice. — 19. J. N., Šílení v klášteřích. — 20. J. Venedey, Vůdce Irčanů Daniel O'Connell. — 21. J. Neruda, Pro strach židovský. — 22. Čtyři řeči pronesené na sjezdu národní strany svobodomyslné. — 23. J. Fořt, Státní rozpočet daně. — 24. J. Holeček, Podejme ruku Slovákům! — 25. J. A., Lež a pravda o »svatém« Janu Nepomuckém. — 26. J. Jeřábek, Jak dalece potřebujeme němčiny? — 27. J. Holeček, Zrcadlo naší národní společnosti. — 28. K. Tůma, Chtějme všeobecné právo hlasovací! — 29. E. Krásnohorská, Ženská otázka česká. — 30. Slavnosť na Lipanech. — 31. O pojišťování! — 32. E. Krásnohorská, Ústřední Matice školská. — 33. České dítko a jazyk německý. — 34. J. J. Benešovský-Veselý, Jan Hus. — 35. K. Adámek, O živnostenském řádu. — 36. Pryč s kořalkou. — 37. Úvahy národohospodářské. — 38. E. Legouvé, Žena ve Francii. — 39. Život Jeronyma Savonaroly. — 40. P. Březnovský, Upomínky ze Sibiře.

Nákladem knihkupectví Dra **Frant. Bačkovského** v Praze právě vyšlo:

PROTI KOALICI.

Řeč

Gustava Eima,

poslance na říšské radě,

proslovená v poslanecké sněmovně říšské rady při rozpravě o zatímním rozpočtu 15. března 1894.

(Vydáno dle stenografického protokolu v znění přesnějším a úplnějším, nežli bylo v »Národních listech«, s úvodem a životopisem řečníkovým.)

Cena 15 kr.

Řeč ta jest nejlepší řečí ze všech dosavadních řečí Eimových a vyplňuje 64 strany.

Zrušte kněžské bezženství!

Podává **J. BABOROVSKÝ.** — Cena 10 kr.

A 72
1944

Nákladem knihkupectví Dra **Frant. Bačkovského** v Praze vyšly tyto dva vynikající spisy, sepsané od ředitele **T. V. Bílka**:

Reformace katolická neboli Obnovení náboženství

katolického v království Českém po bitvě bělohorské. Cena 2 zl. 80 kr.

Statky a jmění kollejí jesuitských, klášterů, kostelů,

bratrstev a jiných ústavů v zemích království Českého od císaře Josefa II. zrušených. Cena 4 zl.

O prvém ze spisů těch píší »Národní listy« 21. prosince 1892.: »Starý Bílek vydal novou knihu!« Zvěst taková ve kruzích, které se o českou dějepisnou literaturu zajímají a mezi těmi, kdo si pravdy historické, t. j. s prameny souhlasících dějepisných děl u nás po zásluze všímají, působí vždycky sensačně . . . Známo, jaké hnutí své doby způsobily jeho »Dějiny konfiskací« . . ., a nyní přichází opět s novou sensační knihou starý Bílek sám. »Reformace katolická« neboli »Obnovení náboženství katolického v království Českém po bitvě bělohorské« zní důkladný titul nového díla stařičkého pána, jemuž od slavnosti kladení základního kamene k Jungmannovu pomníku v Praze r. 1873., jako bývalému řediteli »Akademického gymnasia«, popřáno dosti času, aby se ve velkolepou periodu českých dějin zahloubal. Ve vypsaném výše titulu spočívá úplně naznačení obsahu knihy, která svým časem stane se slabikářem všech těch, kdo mají za povinnost o poměrech v Čechách po r. 1620. se poučiti, a kniha tato musí a bude se na všech stranách a ve všech vrstvách české společnosti čísti.

Neznalost její znamenala by u nás neznalost nejdůležitějšího kusu českých dějin,

třebas že při čtení její každé české srdce bude hořkostí usedat a žalem se kormoutit. Musí ji čísti každý vzdělaný Čech . . . Nelze nám vypisovati a třebas jen stručně ke všemu poukazovati, co všecko nová kniha Bílkova obsahuje. Upozorňujeme na ni jako na učebnici, jako na čítanku pro každého, kdo chce dějiny posledních věků vlasti své poznati. Tolik zajímavých sdělení ve příčině dějepisu národa českého v posledních třech stoletích **neobsahuje v literatuře naší jiná kniha žádná.**

Sdělení ta jsou ovšem napořád nanejvýš smutná, samá tragedie, samý truchlivě končící román, avšak ku každému řádku nacházíme příslušný doklad, že tvrzení jeho jest pravda... Knihu tu vydal více nežli sedmdesátiletý kmet, učitel na odpočinku, který po celá desítiletí látku k ní sbíral, a to ve věku nejzralejším, který každé slovo vážil, každý řádek propiloval, každé tvrzení doložil . . . Dr. *V. Řezníček.*

O druhém ze spisů těch píší »Paedagogické rozhledy« 1893., č. 10.: Jesuité mají u nás v řediteli T. V. Bílkovi svého dějepisce, který s velikou pílí ve spisech Reformace katolická, Tovaryšstvo Ježíšovo a ve spise přítomném sebral veliký materiál historický o tomto řádu, který s osudy českého národa v tak úzkém a osudném byl spojení . . . Stopovati tudíž vývoj pro náš národ nešťastného řádu znamená zároveň odkrývati rány, z nichž národ náš krvácel. Historie tovaryšstva Ježíšova jest zároveň historie poroby české. Odtud mají uvedené spisy Bílkovy pro každého uvědomělého Čecha velkou důležitost . . . T. V. Bílek ve spise svém zevrubně vypisuje všecky statky a celé jmění jesuitské, jež zrušením řádu bylo konfiskováno a studijnímu fondu přiděleno. Čtenář spisu musí žasnouti, jak ohromné jmění dovedli Jesuité do moci své dostati . . . *F. Brodecký.*

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
To avoid fine, this book should be returned on
or before the date last stamped below

DB 2176 .A72 1894
Plac koruny ceske AJT8682
Hoover Institution Library
3 6105 081 515 129
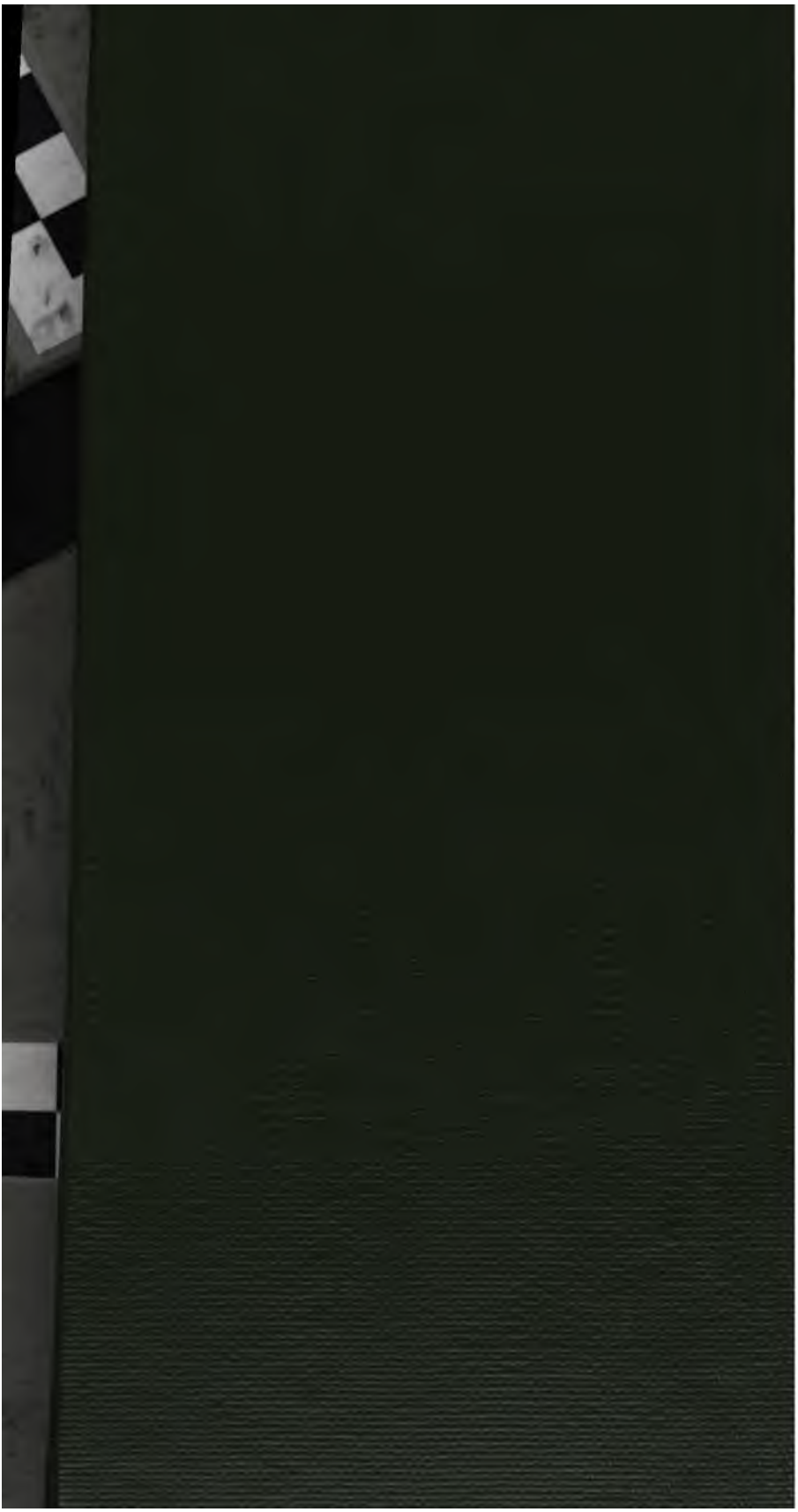
DB2176
A72
1894